89 ZORUNLU GÖÇ 30 yıl

ALMANAK

YTB

YTB

89 ZORUNLU GÖÇ
30 yıl

Yayına Hazırlayan

BAL-TÜRK
KOCAELİ BALKAN TÜRKLERİ KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

ISBN: 978-975-17-4290-2

Eylül 2019, Ankara

Fotoğraf
Anadolu Ajansı

Tasarım-Baskı
Başak Matbaacılık ve Tanıtım. Hiz. Ltd. Şti.
www.basakmatbaa.com

Bulgaristan'dan zorunlu göçün 30. yılı kapsamında hazırlanan bu ALMANAK, 1988 Ocak ve Mayıs ayları ile 1989 yılı Mart, Mayıs, Haziran ve Temmuz aylarında yayınlanmış, zorunlu göçe ilişkin bazı haberlerin derlemesidir.

Geçmişi yüzyıllara dayanan kültürel, sosyal, ekonomik ve politik ilişkilerimizin olduğu Balkan coğrafyası, insanî ve barış odaklı yönleriyle ön plana çıkan Türk Dış Politikasında çok önemli bir yer tutmakta, dahası, Balkanlar'da yaşayan soydaşlarımız ülkemiz ve milletimiz nazarında ayrılmaz bir bütünün aslî birer unsurunu teşkil etmektedir. Bu çerçevede Türkiye, dünyanın diğer bütün bölgelerinde olduğu gibi, Balkanlar'da yaşayan soydaş ve akrabalarını hiçbir zaman unutmamış, onlara elinden gelen her türlü desteği vermekten bir an olsun geri durmamıştır.

Bulgaristan Türklerinin 1989'da maruz bırakıldıkları ve son derece acımasız şartlarda gerçekleştirilen zorunlu göç sürecinde yaşananlar, bu perspektifin en somut örneklerinden biridir. Nitekim Türkiye, anadilinden ve öz kimliklerinden koparılmak istenen Bulgaristan'daki soydaşlarına yalnızca sınır kapılarını değil, gönül kapılarını da ardına kadar açarak, yaşanan haksızlıkları uluslararası her platformda dile getirmiş, Bulgaristan Türklerini asla yalnız bırakmamıştır.

Soydaşlarımızın yaşadıkları bu haksızlıkları, maruz bırakıldıkları hukuksuzlukları, sistematize edilmiş bu zorbalık ve asimilasyon politikalarını bütün belge ve kanıtlarıyla beraber kayıtlara geçirmek, bununla yetinmeyip sonraki kuşakların da bu talihsiz dönemleri her daim akıllarında tutarak bunlardan gerekli dersleri çıkarmasını sağlamak, hepimizin öncelikli vazifelerinden biri olmalıdır.

Bu maksatla ve bu elim hadisenin otuzuncu yılı vesilesiyle hazırlanan "89 Zorunlu Göç" almanak çalışması, dönemin sosyolojik, politik ve tarihi koşullarını ele almakta, deyim yerindeyse, panoramik bir fotoğrafını çekmektedir.

O talihsiz dönemin bütün tavır ve tutumlarına karşı asil ve onurlu bir şekilde direnen Bulgaristan Türkü soydaşlarımızı saygıyla selamlıyor, bu eserin hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkürlerimi sunuyorum.

Mehmet Nuri ERSOY
Türkiye Cumhuriyeti
Kültür ve Turizm Bakanı

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız ve Türkiye'de yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilere yönelik gerçekleştirdiği faaliyetlerin yanı sıra, büyük bir önem atfettiği ve ülkemizle tarihî / kültürel açılardan ortak bir geçmişi paylaşan soydaş ve akraba topluluklarımızı kapsayan çalışmalarını büyük bir gayretle sürdürmektedir. Bu çalışmalarla Başkanlığımız, ilişkilerimizin köklü bir geçmişe dayandığı soydaş ve akraba topluluklarla müştereken sahip olduğumuz mirasın muhafaza edilerek geleceğe taşınmasını amaçlamaktadır. Bununla birlikte, soydaş ve akraba topluluklarımızın geçmişte tecrübe ettikleri birtakım menfi hadiselerin de toplumsal bilincimizden silinmemesi ve sonraki nesillere gerektiği gibi aktarılması hem Başkanlığımız, hem Türkiye hem de bahse konu topluluklarımız için son derece önem arz eden bir husustur.

1984'ten itibaren Bulgaristan Türklerine yönelik organize ve sistematik bir şekilde başlatılan baskı ve asimilasyon politikaları, 1989 yılına gelindiğinde ne yazık ki zorunlu göçle neticelenmiştir. Bu süreçte son derece acımasız uygulamalara maruz bırakılan, öz-kimlikleri ve anadilleri yok sayılan yüzbinlerce Bulgaristan Türkü, kendilerine reva görülen bu zulme karşı benliklerini korumayı bilmiş ve büyük bir vakarla taçlandırdıkları asil bir direniş sergilemişlerdir.

Bugün, Bulgaristan Türklerinin yerlerinden zorla göç ettirilmelerinin üzerinden 30 yıl geçmiştir. Bu menfur hadisenin meydana geldiği yılların siyasî, tarihî ve toplumsal şartlarının ele alındığı bu almanak, tarihe not düşmek ve Bulgaristan Türklerinin o dönemki onurlu tavrını bir kez daha vurgulamak amacıyla hazırlanmıştır.

Bu itibarla, Başkanlığımız tarafından hazırlanan çalışmalara sundukları önemli katkılar münasebetiyle, başta Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN olmak üzere, Kocaeli Balkan Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı, yöneticileri ve üyeleri ile bizlere destek olan tüm kurum ve kuruluşlarımıza teşekkürlerimizi iletiyoruz.

Soydaşlarımızın bir daha böylesine üzücü bir hadiseyle karşılaşmamasını temenni ediyor, kendilerinin aziz hatıralarını saygıyla yâd ediyorum.

Abdullah EREN
Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı

1. Uluslararası
Gebze Kültür Sanat
ve Folklor Festivali'ne
Katkılarınızdan Dolayı
Teşekkür ederiz

Zorunlu Göçün Anısına

30 yıl önce... Öyle bir zamandı ki; komünist sistemin son demleri, zulmün en üst noktası ve kaderimizin yönünü değiştiren kati kararlar... Nereden başlasam ki?

Okulumdaki Türkçe dersinin yasaklanmasından mı?

Büyüklerimin giydiği kıyafetlere karışılmasından mı?

Dini yasakların getirilmesinden mi?

Anadilimde konuşamamadan mı?

Yoksa bardağı taşıran son damla; isimlerimizin değiştirilmesinden mi?

Sisteme karşı gelen Türk ve Bulgarların katledildiği toplama kamplarından mı?

Ve bu zorlu geçen yıllardan sonra kızgın, kırgın ve üzgün koparıldık doğduğumuz topraklardan,

Saygılarımla,

Ruşen ÖZCAN
Balkan Türkleri Kültür ve Dayanışma Derneği
Genel Başkanı

HÜRRİYET » 1 Ocak 1988

DARISI, ÖBÜR AYSEL'LERE...

SEMRA HANIMDAN GÖZYAŞLARI Hem özgürlüğüne, hem de ailesine kavuşan Aysel, dün çok sayıda gazetecinin ve televizyon kamerasının önünde yaşamının en heyecanlı dakikalarını geçirdi. Yeni yıla Türkiye'de giren Aysel'in, mutluluğu, her hareketinden belli oluyordu. Semra Özal yaşaran gözlerini silerken, Başbakan Özal sürekli gülüyor, sonuçtan ne kadar sevinç duyduğunu gösteriyordu.

Ağlatan sevinç

● Beş buçuk yıldır Bulgaristan'da rehin olarak tutulan Aysel Özgür, dün televizyon kameraları önünde ailesine kavuşma mutluluğunu tüm Türkiye ile paylaşırken, Semra Özal dahil, çok kişi gözyaşlarını tutamadı.

● Başbakan, "Yeniden Doğmak dizisi, amacına ulaştı. Dizinin kaldırılmasını isteyen Bulgarlar'a; bunun, ancak Aysel serbest kalırsa mümkün olabileceğini söyledim. Aysel'in gelişi, böyle gerçekleşti." diye açıkladı.

● Çok heyecanlı görünen Aysel, "Tahsilime Türkiye'de devam edip doktor olmak istiyorum." dedi. Genç kız, İstanbul'dan Ankara'ya, Ahmet Özal'ın kullandığı uçakla götürüldü.

● 12. sayfada

HÜRRİYET » 2 Ocak 1988

"ONU KUCAKLAMAK İSTİYORUM "Yeniden Doğmak" dizisinde Aysel rolünü oynayan 12 yaşındaki küçük yıldız Mine Çayıroğlu, yeni yıla babası İhsan Çayıroğlu ve teyzesi Şenay Ulkü ile birlikte girdi. Bulgaristan'ın 31 Aralık günü iade ettiği Aysel'i tanımayı çok istediğini belirten küçük Mine, "Onu bir an önce kucaklamak istiyorum" dedi.(Fotoğraf: Ender ERKEK)

Makaslanan dizinin küçük yıldızı hem sevinçli, hem üzüntülü

"Aysel rüyama giriyordu"

● Yeniden Doğmak adlı dizinin küçük yıldızı Mine Çayıroğlu, Başbakanlıkta yapılan basın toplantısına çağrılı olduğu halde katılamadığı için üzüldüğünü ancak Aysel'in dönüşüne sevindiğini söyledi.

YENİDEN Doğmak adlı TV dizisinde **Aysel** rolünü oynayan 12 yaşındaki **Mine Çayıroğlu**, yeni yıla babası ve teyzesi ile Kireçburnu'nda bir tavernada. Başbakanlıktaki basın toplantısına katılamadığı için buruk girdi.

Başbakanlığın kendisini Ankara'ya çağırdığını, ancak babası **İhsan Çayıroğlu**'nun otomobilinin bozulması üzerine İstanbul' da kaldığını ve Aysel ile yapılan basın toplantısına katılamadığını belirten **Mine Çayıroğlu**, "Filmde canlandırdığım Aysel'i tanımayı ve kucaklamayı

(Devamı Sa.15, Sü.2'de)

Bulgar kaynaklardan PAZARLIK OLAY

Aysel'i, Halefoğlu kurtarmış

● Aysel'in iadesinde, Halefoğlu' nun "büyük rolü" olduğu ileri sürülüyor.

● 15. sayfada

"Dünya'nın en mutlu insanıyım"

Aysel Özgür, "özgürlüğün" tadını çıkarıyor. Dün Ankara'da kısa bir geziye çıkan Aysel, "Dünya'nın en mutlu insanıyım. Sevinçliyim" dedi. Daha sonra Bulgaristan Türkleri Derneği ile Göçmenlere Yardım Derneği yöneticileri, Aysel'e "hoşgeldin" ziyaretinde bulundular.

HÜRRİYET » 3 Ocak 1988

Eski Dışişleri Bakanı, "Kimse kendisine fazla pay çıkarmasın" dedi

Halefoğlu: "Aysel başarısı Özal'ındır"

Aysel, baba evinde

BULGARİSTAN'da geçirdiği acı ve umutsuzlukla dolu 5,5 yıldan sonra Türkiye'ye gönderilen Aysel Özgür, dün Mudanya'daki baba evine kavuştu. Babası Salih Özgür kurban kanını kızının alnına sürerken, annesi Fatma Özgür gözyaşlarını tutamadı. Sabah, yanında annesi, babası, kardeşi Mehmet ve diğer yakınları olduğu halde iki Mercedes'le Ankara'dan Mudanya'ya hareket eden Aysel, Eskişehir'de tanımadığı bir aileye konuk oldu. Ardından da, kendisine refakat eden koruma polislerinden birinin yakını olan Hasan Hüseyin İpek'in Işıklar Mahallesi'ndeki evinde bir süre dinlendi. Aysel'i, Mudanyalılar görkemli bir törenle karşılarken, sevgiyle bağrına bastılar. Saat 14.15 sıralarında Mudanya'ya gelen Aysel Özgür, baba evine girerken kesilen kurbanın kanı, babası tarafından alnına sürüldü. Daha sonra anne ve babasının, kendisinin Bulgaristan'dan gönderilmesi için açlık grevi yaptıkları Atatürk Anıtı'na saygı duruşunda bulunan Aysel, sevinç gözyaşlarını tutamadı. Genç kız, "Sanki rüyada gibiyim, sevdiklerime ulaştığıma inanamıyorum" dedi. Acı, umutsuzluk ve özlem dolu günler bitmişti artık. Aysel, vatanında, baba evinin sefkat dolu, sıcacık ortamında yaşamını sürdürecekti. (Fotoğraf: hha-Tayfun Ayder- BURSA

● Eski Dışişleri Bakanı Vahit Halefoğlu, "Aysel'in kurtulmasına kimse sahip çıkmasın. Bu işte gösterdiği enerjiyi, anı kararlılığı ve çabuk hareketi nedeniyle Özal'ı selamlamak lazım" dedi

Özkan ALTINTAŞ

BULGARİSTAN'daki Türk çocuklarının sembolü haline gelen **Aysel Özgür**'ün Türkiye'ye iade edilmesinde "**Büyük rolü olduğu**" ileri sürülen eski Dışişleri Bakanı **Vahit Halefoğlu** "**Başbakan Turgut Özal'ı selamlamak lazım**" dedi. **Aysel**'in kurtulması olayına kimsenin sahip çıkmaması gerektiğini söyleyen **Halefoğlu**, şöyle konuştu:

"**Ben kendime bir pay çıkarmak istemiyorum. Batılıların dediği gibi 'Başarının birçok babası vardır. Başarısızlık ise yetimdir.' Ancak bu başarının babası Başbakan Turgut Özal'dır. Henüz yetim kalmadık.**"

Halen İstanbul'daki evinde dinlenen **Vahit Halefoğlu**, **Aysel**'in kurtulması olayına hayali fikirler üreterek sahip çıkmak isteyenlerin Türkiye'nin 1984'ten bu yana uyguladığı politikayı gözardı ettiklerini belirterek, sözlerini şöyle sürdurdu:

"**Hayali fikirler üreterek Türkiye'nin ısrarla ve titizlikle üzerinde durduğu soruna sahip çıkanlar olabilir. Ancak Aysel, Türkiye'nin Bulgaristan'a karşı uyguladığı politikada bir sembol olmuştur. Bir sürecin parçasıdır ve mutlu sona ulaşılmıştır.**"

Türkiye'nin 1984 yılında başlattığı tutarlı dış politika sonucu mutlu sona ulaşıldığını belirten **Vahit Halefoğlu** şöyle konuştu:

"**Başbakan'ın bu işte gösterdiği enerjiyi, anı kararlılığı ve çabuk hareketi, selamlamak lazım. Her politikada risk olması gerekir. Bu risk ayarlamasını gerek iç, gerekse dış politikada. Turgut Bey çok iyi yapıyor. 1984 yılı başında Avrupa Konseyi'ne başvuruda bulunduğumuzda, bizim milletvekillerimizin kabul edileceğine kimse inanmıyordu. Başbakan Turgut Özal yanıma gelerek, 'Bu iş olacak. Yoksa sahip çıkanların sayısı artıyor' dedi. Nitekim başvurumuz kabul edildi ve bizim milletvekillerimiz ilk kez Türk Bulgar ilişkilerini gündeme getirerek Bulgaristan'daki soydaşlarımızın durumunu açıklama fırsatı buldular. Daha sonra ise katıldığımız her toplantıda bu sorunu gündeme getirdik.**"

HÜRRİYET » 10 Ocak 1988

Bulgaristan'dan kaçan Şahinde'nin feryadı:

"Ailemi kurtarın"

● Filibe'de oturan annesi, babası ve ağabeyinin sorguya çekildiğini söyleyen 21 yaşındaki Şahinde Halitova: "Aileme işkence yapıyorlar. Bu acıma son verilsin. Başbakan Özal'ın Aysel'e gösterdiği ilgiyi, diğer bölünmüş ailelerden esirgememesini bekliyorum" dedi.

● 16.sayfada

AYSEL KURTULDU AMA Baskılara dayanamadığı için 2 yıl önce Bulgaristan'dan Türkiye'ye kaçan 21 yaşındaki Şahinde Halitova, geride kalan ailesinin işkence gördüğünü belirtiyor...

"Ailemi kurtarın"

Hüsnü OKUMUŞ

DENİZLİ, (hha) - Baskılara dayanamadığı için 2 yıl önce Bulgaristan'dan Türkiye'ye kaçan 21 yaşındaki **Şahinde Halitova, "Aileme işkence yapıyorlar. Ne olur onları kurtarın"** diye feryat ediyor.

Almanya'dan 1986 yılı başlarında yurda dönen bir işçi ailesinin minibüsüne binerek kaçan **Şahinde**, Filibe'ye bağlı Asenovgrad İlçesi'nde oturan annesi **Fatma**, babası **Halil İbrahim** ve ağabeyi **Ekrem Halitova**'nın sık sık sorgulanarak işkence gördüklerini anlattı. Bulgaristan'a dönmeyi kesinlikle istemediğini, ancak ailesinin durumuna çok üzüldüğünü söyleyen güzel **Şahinde, "Bu acıma son verilsin. Başbakanımız Sayın Özal'ın Aysel'in kurtarılmasına gösterdiği ilgiyi diğer bölünmüş ailelerden esirgememesini bekliyorum"** dedi.

İstanbul ve Denizli'deki yakınlarının yanında yaşadığını, Bulgaristan'daki her Türk'ün hayalinin vatanına kavuşmak olduğunu belirten **Şahinde Halitova**, şunları söyledi: **"Oradan gelen mektuplar, yürekler acısı. Ne olur ailemi kurtarsınlar."**

HÜRRİYET » 20 Ocak 1988

"15 yaşında bir kızım, babam 12 yıldır cezaevinde"

BULGARİSTAN'da, beş seneden beri ailesinden ayrı yaşayan Aysel Özgür, baba ve annesine kavuştuğunda, nasıl mutlu olduk anlatamam. Ana babanın, yavrularını kucaklayıp bağırlarına basarak ağlamaları bizleri de hıçkırıklara boğdu. Ben, 15 yaşında bir kader kurbanının kızıyım. Babam 12 seneden beri cezaevinde yatmaktadır. Baba ve anne sevgisi ile şefkatinden yoksunuz. Onları hayal meyal tanıyoruz; aç sefil günlerimiz zehir oluyor, böyle yaşamaktansa ölmeyi tercih ediyoruz.

Sayın Başbakanımız, affa taraftar değil... Bu durum, bizleri perişan ediyor. Af vermeyeceğine göre, cezalarından 2 3 sene daha indirim yapamaz mı veya şartlı salıverme olanakları yok mudur? Kendisinin, bizleri topluma kazandırmasını bekliyor, akıbetimizin ne olacağını merhametlerine bırakıyoruz.

1988 yılında barış ve özgürlük istemek hakkımız değil mi? Affetmek büyüklüğün şanındandır.

Benim gibi binlerce çocuk, 23 Nisan'da iki bayramı birden kutlasın; hepimiz yürekten, **"Yaşasın özgürlük ve barış"** diyelim.

Sakarya'nın Güneşler Mahallesi'nden
ŞEYDA SAVAŞ

HÜRRİYET » 23 Ocak 1988

Özgürlüğe merhaba

...ının nisan ayında Bulgar polisler tarafından sebep gösterilmeden bir kez daha tutuklandığını anlatan **Ahmet Yusufoğlu**, bir haftalık hücre hapsinden çıkıp köyüne döndüğünde karısı **Ayşe**'nin adının **"Nela Gorgieva"** kızı **Sevinç**'in ise **"Svetle Mariyanova"** olarak değştirildiğini söyledi.

Münih'te mülteci olarak Yabancılar Polisi'ne başvuran ve geçici oturma izni alan **Ahmet Yusufoğlu**, bundan sonra ilk işinin ise geride kalan karısı **Ayşe** ve 5 yaşındaki kızı **Sevinç**'i yanına getirmek olduğunu söyledi.

HÜRRİYET » 23 Ocak 1988

Yusufoğlu 2. denemesinde Bulgaristan'dan kaçmayı başardı

Özgürlüğe merhaba

Ahmet Yusufoğlu, Hürriyet'in Münih bürosundan eşi Ayşe'yi telefonla arayarak, karısına müjdeyi verdi.

● 1975 yılında Bulgaristan'dan kaçmak isterken yakalanıp 26 ay hapis yatan 32 yaşındaki Ahmet Yusufoğlu, 13 yıl sonra maceralı bir yolculuktan sonra Bulgar zulmünden kurtulmayı başardı...

Erdoğan SALGIRBOYU

MÜNİH, (Hürriyet) – Bulgaristan'daki baskı ve **"Bulgarlaştırma"** yöntemlerinden bıkan bir Türk genci daha, canı pahasına Bulgaristan'dan kaçarak özgürlüğünü seçti. 32 yaşındaki **Ahmet Yusufoğlu,** sonunda sınırdan kaçak olarak önce Yunanistan'a, sonradan Yugoslavya'ya geçtikten sonra maceralı bir **"TIR"** yolculuğu ile girmeyi başardığı Federal Almanya'da, başından geçenleri **"Hürriyet"**e anlattı.

1975 yılında 19 yaşında bir gençken, ilk kez kaçma girişiminde bulunduğunu, ancak sınırı geçerken Bulgar görevlilerinin eline düştüğünü söyleyen **Ahmet Yusufoğlu,** 26 aylık hapis cezası ve 1 yıllık göz hapsinden sonra yine kaçabilmek amacıyla fırsat kolladığını ve aradan yıllar geçtikten sonra arzusunu gerçekleştirebildiğini söyledi. Bulgaristan'ın Slivne kazası yakınlarındaki Bela Polanka Köyü'ndeki karısı **Ayşe Ramadonova** ile 5 yaşındaki kızı **Sevinç**'i arkada bırakmak pahasına, Bulgaristan'dan kaçmayı başaran 32 yaşındaki Türk genci, 1984 yılında başlatılan **"Bulgarlaştırma"** hareketi sırasında, kendi adının da **"Mariyan Dimitrov"** olarak değiştirildiğini söyledi.

Daha önce kaçmayı deneyip yakalandığı için 1984 yı-

(Devamı Sa.14, Sü.1'de)

HÜRRİYET » 6 Mayıs 1988

Öncelikle "zor konular" ele alınacak

Bulgarlarla 'masabaşı,

O 23 Şubat'ta Bulgaristan'la imzalanan Belgrad protokolü uyarınca oluşturulan Ortak Çalışma Grubu toplantıları, bugün Ankara ve Sofya'da yapılıyor. "Zordan kolaya" kurallı görüşmelerin başını "insancıl konular ve ikili sorunlar" çekiyor.

ANKARA, (Hürriyet) - Türkiye ile **Bulgaristan** Dışişleri Bakanları arasında 23 Şubat'ta **Belgrad**'da imzalanan **"İkili İlişkiler ve İnsancıl Sorunlarda Yakınlaşmayı Öngören Ortak Protokol"** uyarınca oluşturulan çalışma gruplarının ilk toplantıları, bugun karşılıklı olarak **Ankara** ve **Sofya**'da başlıyor.

Her iki ülke arasında **1984** yılına kadar iyi bir şekilde gelişen komşuluk ve işbirliği ilişkileri, **Bulgaristan**'ın orada yaşayan Turk asıllı Musluman azınlığa uyguladığı insanlık dışı muamele neder iyle **"asgarî düzeye"** inmişti. **Turkiye**, uluslararası platformlarda hemen her vesileyle Bulgar yonetımının bu tutumunu sert bir şekilde kınarken **Bulgaristan**, ulkede Turk olmadığını ıddıa ederek, yaşayanların **"Bulgar soyundan gelme Müslümanlar"** olduğu görüşünu savunmuştu.

Bu arada **Sofya** yonetımının, ulkede bulunan Turk azınlığa uyguladığı **"asimilasyon"** erıtme politıkası, hemen hemen butun devletler ve uluslararası kuruluşlar tarafından kınanmıştı. Birleşmiş Milletler ve İslam Konferansı Teşkilatı gibi uluslararası kuruluşlar **Bulgaristan**'a **"gözlemci heyetleri"** gondererek Turk azınlığın uğradığı **"insanlık dışı"** muameleyi yerinde tespit eden raporlar yayınlamışlardı.

HÜRRİYET » 7 Mayıs 1988

Türk – Bulgar spor heyetleri, Sofya'da 1.5 saatte işi bitirdi

Naim'e Seul izni çıktı

● Halter Federasyonu Başkanı Say, toplantıdan sonra yaptığı açıklamada, "Bulgarlar, Naim'in Türkiye adına Seul'de yarışmasını şartsız kabul ettiler" dedi...

④ Genel Müdür Kâmuloğlu "Bulgarlar, Naim gibi büyük bir sporcunun istikbali için verdikleri bu kararla, spor adına büyük anlayış gösterdiler" diye konuştu.

İSTEDİĞİ OLDU Sofya Grand Otel'inde dün 1.5 saat süren ikili toplantıdan sonra Bulgarlar, Naim'in Seul Olimpiyatı'nda Türkiye adına yarışabilmesi için gerekli izni verdiler. Toplantının çok olumlu bir havada geçtiğini belirten Kemal Kâmuloğlu ile Avrî Nusret Say, bu izin için Bulgarlara hiçbir şart ileri sürmediklerini söyledi. (Foto/Grafî: HÜRRİYET)

ZAFER İŞARETİ Dünya rekortmeni haltercimiz Naim Süleymanoğlu, Bulgarların Seul Olimpiyatı'na katılmasına verdiği izin haberini, Bursa'da Hürriyet'ten öğrendi. Süleymanoğlu, sevincini Halter Federasyonu üyesi Fevzi Ulukardeşler ile paylaştı...

İlk haberi HÜRRİYET'ten aldı ve "Bulgarların anlayışına teşekkür ederim" dedi...

Naim sevinçten uçuyor...

● Rekortmen haltercimiz, "Seul'de hem rekor kıracağım, hem de altın madalya kazanacağım" şeklinde konuştu...

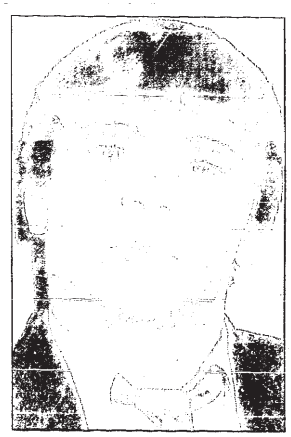
Tayfun AYDER

BURSA, (Hürriyet) - Bulgaristanlı sporcuların Seul Olimpiyatları'na katılmasına izin verdiklerini öğrenen dünya rekortmeni halterci Naim Süleymanoğlu, sevinçten uçtuğunu "söylüyor". Süleymanoğlu'nun, "Çok güzel! Allah'ıma Bin Şükür! Bu haber dünya rekoru, hem de altın madalya gibi geldi.

Bulgarlar'dan bir cesaret sporcunun havalara sıçrayan Naim Süleymanoğlu, evinin "kalabalık" Fevzi Ulukardeşler'e sevinçle sarılan Naim Süleymanoğlu, bu sevindirici karar konusundaki duygularını şöyle anlattı:

"Bu karar benim için çok önemliydi. Çünkü Seul'de hem rekor kıracağım, hem de Bulgarlar bir sporcuyu bu kadar önemli ellerdir. Antlaşılmaya hiçbiri sağlıklı bir şekilde yarışmak istiyor. Ben de öyle. Kendimi Seul'e en iyi şekilde hazırlayacağım. Avrupa Şampiyonası'na hazırlandığımdan çok daha iyi şekilde çalışacağım. İnanıyorum ki Seul Olimpiyatı'nda hem de altın madalya kazanacağım."

HÜRRİYET » 7 Mayıs 1988

SEVİNÇ Seul vizesi alan Naim, bundan böyle olimpiyatlarda da Türk Milli Takım forması altında yarışacak. Dünyalar, Naim'in oldu.

Seul için "koşulsuz" izin verdiler

Bulgarlardan NAİM JESTİ

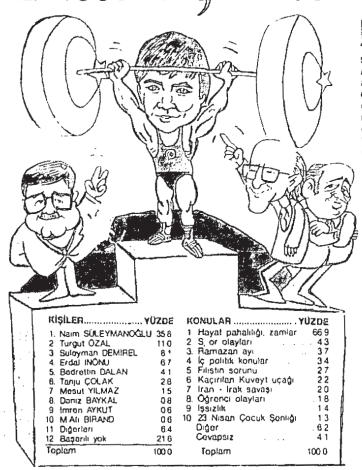
- Bulgarlar, Sofya'da yapılan toplantıda, Dünya Halter Şampiyonu Naim Süleymanoğlu'nun, Seul Olimpiyatları'na Türkiye adına katılmasını "şartsız" kabul ettiler...
- **Beden Terbiyesi Spor Genel Müdürü Kemal Kâmiloğlu, "Bulgarlar, Naim gibi çok büyük bir sporcunun istikbali için verdikleri bu kararla, spor adına büyük anlayış gösterdiler" dedi.**

Sporda

HÜRRİYET » 9 Mayıs 1988

Rekortmenimiz, Başbakan Özal'ı geçerek, nisan ayının "en başarılı kişisi" oldu

Naim, manevi babasını tahttan indirdi

KİŞİLER	YÜZDE
1. Naim SÜLEYMANOĞLU	35.6
2. Turgut ÖZAL	11.0
3. Süleyman DEMİREL	8.1
4. Erdal İNÖNÜ	6.7
5. Bedrettin DALAN	4.1
6. Tanju ÇOLAK	2.8
7. Mesut YILMAZ	1.5
8. Deniz BAYKAL	0.8
9. İmren AYKUT	0.6
10. M.Ali BİRAND	0.6
11. Diğerleri	6.4
12. Başarılı yok	21.0
Toplam	100.0

KONULAR	YÜZDE
1. Hayat pahalılığı, zamlar	66.9
2. Spor olayları	4.3
3. Ramazan ayı	3.7
4. İç politik konular	3.4
5. Filistin sorunu	2.7
6. Kaçırılan Kuveyt uçağı	2.2
7. İran - Irak savaşı	2.0
8. Öğrenci olayları	1.8
9. İşsizlik	1.4
10. 23 Nisan Çocuk Şenliği	1.3
Diğer	6.2
Cevapsız	4.1
Toplam	100.0

BAŞBAKAN Turgut Özal sürekli ilk sırada yer aldığı "**en başarılı kişiler**" sıralamasında bu kez ikinciliğe düştü. **ARAT** Araştırma şirketinin her ay tekrarladığı "**Halkın Gündemi**" konulu araştırmasına göre, Nisan ayında "**en başarılı kişi**" rekortmen haltercimiz **Naim Süleymanoğlu**, "**en çok konuşulan konu**" ise pahalılık oldu.

İstanbul'da bin kişiyi kapsayan anket çalışmalarında belirlenen "**başarılı kişiler**" listesinde bugüne kadar hep ilk sırada yer alan Başbakan **Turgut Özal**, manevi oğlu ilan ettiği rekortmen haltercimiz **Naim Süleymanoğlu** tarafından tahttan indirildi. **Süleymanoğlu**, anketlere katılanların yüzde 35.8'inin oyunu alarak, birinciliğe yerleşirken, **Özal**'ı başarılı bulanların oranı, yüzde 11'e geriledi.

- Avrupa Halter Şampiyonası'nda rekor kırıp Türkiye'ye üç altın madalya kazandıran Naim Süleymanoğlu, aylardır "en başarılı kişi" seçilen Başbakan Turgut Özal'ın tahtını elinden aldı...
- **ARAT Araştırma Şirketi'nin geçen aylki anketlerine cevap verenlerin yüzde 35.8'i, Naim Süleymanoğlu'nun başarısını paylaştı. Özal'a oy verenlerin oranı yüzde 11'e gerîledi. İki muhalefet lideri, Süleyman Demirel ve Erdal İnönü da, Başbakanla aralarındaki puan farkını kapattı.**
- Nisan ayının "en çok konuşulan konusu", hayat pahalılığı... Geçen ay pahalılıktan yakınanların oranı, son beş ayın rekor düzeyine ulaşarak yüzde 66.9 olarak gerçekleşti...

Naim ve Özal, baba-oğul gibi

ÖZAL'IN İNİŞİ NAİM'İN ZAFERİ

1988'in başından itibaren, peş peşe gelen zamlar ve yüzde 80'e dayanan enflasyon yüzünden "**başarı**" grafiği hızla gerileyen **Özal**, Nisan ayında, "**başarılı lider**" unvanını yitirmekle kalmadı, bugüne kadarki en düşük oyu aldı. Kasım 1987'de yapılan seçimlerin ardından **Özal**'ı başarılı bulanların oranı yüzde 37.6 iken bu oran Ocak'ta 23.4'e, Şubat'ta 23.6'ya, Mart'ta da 17.2'ye gerilemişti. Nisan'da ise bu oran yüzde 11'e kadar düştü.

Nisan ayında "**en başarılı kişi**" seçilen **Naim Süleymanoğlu**, Avrupa Halter Şampiyonası'nda hem Türkiye'ye yıllardır hasret olduğu altın madalya kazandırdı, hem de kırdığı rekorla gelecekte neler yapabileceğini bir kez daha kanıtladı. Kılosunda, koparma sılkme ve toplamda üç altın madalyayı birden kazanan **Süleymanoğlu**, başta sporseverler olmak üzere tüm Türkiye'nin gönlüne fetihçi, zafer simgesi oldu. Bu yaz Seul'de yapılacak Olimpiyat'a katılmasının kesinleşmesiyle son günlerin en çok konuşulan kişisi haline de gelen **Naim**, nisan ayının "**en başarılı kişisi**" seçilirken, en yakın takipçisi Başbakan **Özal**'a da büyük fark attı.

En başarılı üçüncü kişi ise yüzde 8.1'le **DYP** Genel Başkanı **Süleyman Demirel** Şimdiye kadar büyük farkla gerilerde kalan **Demirel**, Nisan ayındaki temposuyla **Özal**'la arasındaki puan farkını önemli ölçüde kapattı. **SHP** Genel Başkanı **Erdal İnönü** de, yüzde 6.7'lik oranla ikı liderin yakın takipçisi konumunda.

PAHALILIK REKORU

Nisan ayının en çok konuşulan konusu ise aylardır, bıkkınlık kursusunu koruyan, "**hayat pahalılığı ve zamlar**" Geçen ay: "**hayat pahalılığı**" ve "**zamlar**"ı konuşanların oranı, son beş ayın rekor düzeyine çıktı. Vatandaşların yüzde 66.9 u nisan ayı boyunca "**pahalılık**" ve "**zamlar**"ı dillerinden düşürmedi.

Mart ayında hayat pahalığı ve zamları en çok konuşanların oranı yüzde 63.8 olmuştu. Hayat pahalığından en çok ev kadınlar emekliler ve işçiler yakındılar. Geçen ay en çok konuşulan ikinci konu yüzde 4.3'le spor olayları. **Avrupa Halter Şampiyonası** ve **Türkiye Futbol Ligi**'nin son haftalarındaki gelişmeler vatandaşların konuştuğu ikinci konu haline geldi.

ARAT Araştırma Şirketi'nin araştırmasına göre, Nisan ayı olumlu veya olumsuz hakkında "**En çok konuşulan kişi**" de Başbakan **Turgut Özal** ikinci sıradaki **Naim**'in arkasında yüzde 2.7 ile **DYP** Genel Başkanı **Süleyman Demirel** yer aldı. **SHP** Genel Başkanı **Erdal İnönü** ise yüzde 2.1'le dördüncü oldu. **İnönü**'yü sırasıyla, Galatasaraylı futbolcu **Tanju Çolak**, Filistin Kurtuluş Örgütü (**FKÖ**) liderlerinden **Ebu Cihat** Beşiktaşlı futbolcu **Metin Tokin** ve geçtiğimiz ay Türkiye'yi ziyaret eden İngiltere Başbakanı **Margaret Thatcher** izledi.

HÜRRİYET » 10 Mayıs 1988

Bulgar Bakan'dan "İyi niyet" mesajı

ANKARA, (Hürriyet) – Türkiye ile Bulgaristan arasındaki resmi görüşmeler başladı. Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığa uygulanan baskı ve zulüm sonucu, iki ülke arasındaki ilişkiler 1984 yılından itibaren **"asgari"** düzeye inmişti. Ancak, Balkanlar'da karşılıklı güven ve işbirliğine katkıda bulunmak amacıyla geçen şubat ayı içinde **Belgrad**'da toplanan Balkan Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda, iki ülke arasındaki ilişkilerin yeniden **"yakınlaştırılması"** kararı alınmıştı.

Bu amaçla, Turk ve Bulgar Dışişleri Bakanları, 23 Şubat'ta **"İkili ilişkiler ve insancıl sorunlarda yakınlaşmayı"** öngören bir ortak protokol imzalamışlardı. Bu çerçevede oluşturulan çalışma gruplarının ilk toplantılarının ise mayıs ayı içinde Ankara ve Sofya'da karşılıklı olarak başlatılması kararlaştırılmıştı.

Turkiye ile Bulgaristan arasındaki ekonomik konuları ele alacak olan Çalışma Grubu Toplantısı'na katılacak Bulgar heyeti, dun **Ankara**'ya geldi. **Bulgaristan**'ın dış ticaretten sorumlu bakanı **Hristo Iliyev Hristov** başkanlığındaki Bulgar heyetinde, Ticaret Bakanlığı Musteşarı **Stoiru Mihailov**'la yedi uzman bulunuyor.

Esenboğa Havaalanı'nda bir açıklamada yapan **Hristov**, goruşmelerde ilerleme kaydedeceklerinden umutlu olduklarını belirterek, şunları soyledi.

"İki komşu ülke arasındaki ticari ilişkileri geliştirmek arzusuyla ve iyi niyetle geldik. Türkiye ile olan ilişkilerimizin hem geleneği, hem de geleceği vardır."

Öte yandan, Dışişleri Bakanlığı Musteşarı Buyukelçi **Nüzhet Kandemir**, Turkıye ile Bulgaristan arasında insan sorunların ele alınacağı Çalışma Grubu Toplantısı'na katılmak uzere, dun uçakla Sofya'ya gitti.

HÜRRİYET » 11 Mayıs 1988

Ankara'da açıklık, Sofya'da gizlilik...

Bulgar usulü İYİ NİYET!

● Bulgar basını, bir sure once Sofya'ya giderek Turk-Bulgar Çalışma Grubu toplantılarına katılan heyetimizle ilgili tek bir haber bile vermedi.

Aziz UTKAN

ANKARA, (Hürriyet) – Türkiye, Bulgaristan'la olan ikili ve insancıl sorunları çozmek için ne kadar çabalarsa, Sofya yonetimi de o kadar engelleme çıkarıyor. Bulgarların, Türkiye'nin iyiniyet girişimlerine karşı yaptıkları son engelleme ise, kendi basınlarına sansur uygulamaları ile ortaya çıktı.

Hukumetin doğrudan kontrolundeki Bulgar basını, Pazartesi gunu Sofya'ya giderek, Turk Bulgar Ortak Çalışma Grubu toplantılarına katılan, Dışişleri Bakanlığı Musteşarı **Nüzhet Kandemir** başkanlığındaki Turk heyetinin temasları hakkında tek bir haber bile vermedi.

Ankara'daki diplomatik kaynaklar, Turk heyetinin Sofya'ya varışında, havaalanında hiç bir Bulgar basın mensubunun bulunmadığını, bu uygulamanın Turk Bulgar goruşmeleri sırasında da surdurulduğunu bildirdi.

Bulgar heyetinin Ankara'ya gedişinde Turk gazetecilerine temas imkânı sağlanıyor, heyet programı ayrıntılı olarak veriliyor ve basın mensupları toplantıların açılışına davet ediliyordu. Ancak, uluslararası ilişkilerde **"mütekabiliyet"** karşılıklılık esasına gore hareket eden Ankara, Bulgarların tavrına bir cevap olarak, Pazartesi akşamı TRT haber bultenınde bir değişiklik yapıyor ve Bulgar heyetinin temasları ile ilgili haberi yayından çıkarıyordu.

HÜRRİYET » 10 Mart 1989

Bulgaristan'daki Türklere destek istedik

Türkiye'nin bir transformasyon sürecine girdiğini belirterek, bunun ekonomik ve sosyal alanlarda büyük değişikliklere yol açtığını söyledi. **Yılmaz, "Öte yandan insanımız, demokrasi ideallerine ve insan haklarının kutsiyetine daha da fazla bağlanarak, bilinçli bir şekilde hareket etmektedir."** dedi.

Konuşmasında iki ülke arasında gelişen siyasi diyalogun artmasıyla, enformasyon yokluğundan ve iletişim kopukluğundan kaynaklanan bazı yanlış anlaşılmaların da üstesinden gelinebileceğine inandığını söyleyen **Yılmaz**, Türkiye'nin geri dönülmez bir şekilde batıya yönlendiğini anlattı. Konuşmasında, **Bulgaristan**'da yaşayan 1.5 milyon **Türk**'ün içinde bulunduğu baskı ortamını da dile getiren **Yılmaz, Danimarka**'nın insan haklarına verdiği önemin, **Bulgaristan** konusunda da sağlanması gerektiğini söyledi.

HÜRRİYET » 18 Mart 1989

Mesut YILMAZ
"İlk adımı Bulgaristan atsın"

Suriye'den, arabuluculuk istedik

Bulgaristan'a 'Yılmaz Formülü'

Cengiz ÇANDAR / ANKARA

● Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın, Suriye Dışişleri Bakanı Faruk el-Şara'ya Bulgaristan'a iletilmek üzere verdiği sözlü mesajda, parçalanmış ailelerin birleştirilmesi isteniyor...

● 14. sayfada

HÜRRİYET » 18 Mart 1989

Bulgaristan'a 'Yılmaz' formülü

Cengiz ÇANDAR – *ANKARA, (Hürriyet)*

RİYAD'da yapılan İslam Dışişleri Bakanları toplantısında **Bulgaristan'ı "talkbih eden"** ve **Türkiye'** nin isteklerini karşılayan kararın kabulünden sonra, sertleşme eğilimi gösteren **Türk–Bulgar** ilişkilerinin düzelmesi için **Suriye** aracılık yapacak. **Suriye**, İslam Dışişleri Bakanları'nın **Türkiye'** nin görüşleri doğrultusunda aldığı karara rezerv koyan tek ülke olmasına rağmen, bu konuda **Türkiye'** nin isteklerini **Bulgaristan'a** yansıtma işini üstlendi.

Konu, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz'ın, Riyad'da, Suriyeli** meslekdaşı **Faruk el– Şara** ile görüşmesinde gündeme getirildi. **Riyad'da Türk** ve **Suriye** Dışişleri Bakanları arasındaki görüşme, esas olarak, **Bulgaristan** konusu üzerinde cereyan etti.

Görüşme sırasında, **Mesut Yılmaz, Faruk el–Şara'** ya, çıkan karara rağmen, **Türkiye'nin Bulgaristan'la** ilişkilerini gerginleştirmeyi arzulamadığını, ancak bunun için, **Bulgaristan'ın** aşamalı olarak bazı adımlar atması gerektiğini, belirli şartların **Sofya** rejimi tarafından yerine getirilmesi halinde, **Türkiye'nin Bulgaristan'ı** uluslararası alanda zor duruma düşürme siyaseti izlemeyeceğini anlattı.

SÖZLÜ MESAJ

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz, Suriye** Dışişleri Bakanı'na **Bulgaristan'a** iletmesi için sözlü bir mesaj verdi. Buna göre, **Bulgaristan'** dan, parçalanmış ailelerin birleştirilmesi konusunda ilk adımı atması isteniyor. Bu ilk adım da, **Türkiye'nin Bulgar** tarafına verdiği 1500 isimlik listede yer alanların **Türkiye'**ye gelmelerinin sağlanması olarak niteliyor. Bunu, daha ileri aşamada, **Bulgaristan'da** yaşayan azınlığın haklarına **Sofya'nın** uyması izleyecek. Azınlık haklarından anlaşılan, isimleri ve dinleri zorla değiştirilen **Türk Müslüman** azınlığın statüsünün, bu uygulamanın öncesine dönmesi.

YA REDDEDERSE...

Bulgaristan'ın, Suriye tarafından kendisine aktarılacak **Türk** isteklerini reddetmesi halinde, **Bulgaristan, AGİK** (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı) çerçevesinde **Paris'te**, 31 Mayıs–23 Haziran arasında toplanacak **İnsan Hakları Konferansı'na** şikâyet edilecek. Bundan sonra, **Bulgaristan'ı** bunaltacak bir süreç başlayacak. **Türk** diplomasisi, **Paris'teki İnsan Hakları Konferansı'na** büyük önem veriyor.

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, mayıs ayı ortalarında **Suriye'ye** resmi bir ziyaret yapacak. **Bulgaristan'ın, Yılmaz'ın** önerisine vereceği cevap, büyük ihtimalle, kendisine **Şam** ziyareti sırasında, **Suriyeli** yetkililerce aktarılacak. Cevabın niteliğine göre, mayıs sonunda **Paris'te** başlayacak **İnsan Hakları Konferansı'nda, Türkiye'nin** izleyeceği tutum gözden geçirilecek.

MİLLİYET » 12 Mayıs 1989

●Meclis'te "serbest pasaport" kanunu kabul edildi

Bulgaristan'dan kaçaklara af

SOFYA, AA

BULGARİSTAN'da, parlamento tarafından onaylanan bir yasa değişikliği ile dış ülkelere seyahatlerin serbest bırakıldığı ve ülke dışına kaçanlara da af getirildiği açıklandı.

Bulgar resmi haber ajansı BTA'nın bildirdiğine göre, yeni yasa uyarınca, Bulgaristan vatandaşlarına 5 yıl geçerli olmak üzere pasaport verilecek ve pasaportlar eskiden olduğu gibi ülke dışından her dönüşte yetkililere iade edilmeden vatandaşlarda kalacak.

Pasaportların "özel durumlar dışında" uluslararası yükümlülüklere göre verileceği ve yönetim organlarının pasaport ve vize verme işlemini artık kendi istekleri-ne göre yapmayacakları da belirtildi.

Bu değişiklikle, ülkelerini terk eden ve başka ülkelere yerleşen Bulgar vatandaşları artık göçmen olarak nitelendirilmeyecek ve istedikleri zaman serbestçe Bulgaristan'ı ziyaret edebilecekler.

Açıklamayı yapan Bulgar resmi ajansı BTA, parlamentonun ayrıca şimdiye kadar çifte uyruklu-luğu yasaklayan mevzuatta da değişiklik yaptığını bildirdi, ancak bu konuda ayrıntı vermedi.

Dışişleri Bakanı **Peter Mladenov** da yaptığı açıklamada, yeni düzenlemelerin, **"AGİK çerçevesinde Ocak ayında Viyana'da** yapılan anlaşmalara uyma yolundaki siyasi iradeden kaynaklandığını" bildirdi.

Gözlemciler bu açıklamaya rağmen, kabul edilen son yasanın Bulgar yetkililerin muhalefet hareketlerine karşı izledikleri tutumla çeliştiğine dikkat çekiyorlar.

Bağımsız İnsan Haklarını Savunma Derneği'nin birçok üyesi, polis tarafından sık sık sorguya çekiliyor ve birçok üyesi zaman zaman sınırdışı ediliyor.

Parlamentoda dün oylanan yeni yasada, ayrıca 8 Eylül 1944 yılından bu yana ülke dışına kaçan ve vize süreleri dolduğu halde geri dönmeyen tüm Bulgar vatandaşlarına af getirildi.

● ANKARA'DA MEMNUNİYET

Öte yandan, Bulgar yönetiminin, her Bulgar vatandaşına beş yıllık pasaport alma hakkını tanıyan yeni pasaport kanununu kabul etmesi Türk hükümeti tarafından memnuniyetle karşılandı.

Dışişleri Müsteşarı Kandemir, yeni kanunla ilgili olarak henüz ayrıntılı bilgiye sahip olmadıklarını, bu nedenle sağlıklı değerlendirme yapmak için zamanın erken olduğunu belirterek şunları söyledi:

"Bu kononun bizi ilgilendiren yönü, söz konusu mevzuat değişikliklerinin Bulgaristan'da yaşayan iki milyona yakın soydaşımızın durumunu ne şekilde etkileyeceğidir. Bu itibarla, uygulamayı yakından ve dikkatle izleyeceğimiz tabiidir.

"Bununla beraber, hemen belirtmek isterim ki, Bulgaristan'daki soydaşlarımızın mağduriyeti, anlaşmalarla belirlenip, güvence altına alınmış bulunan azınlık haklarından, 1984 yılı sonlarından bu yana yararlanamıyor olmalarından kaynaklanmaktadır. Bulgaristan parlamentosunca onaylandığı bildirilen düzenlemeler bu mağduriyetin giderilmesi açısından yeterli olmayacaktır.

"Temennimiz, özellikle Bulgar vatandaşlarının seyahat özgürlükleri üzerinde mevcut sınırlamaların bir ölçüde kaldırılması bakımından ilk nazarda olumlu izlenimler yaratan yeni düzenlemelerin, Bulgaristan'daki Türk azınlığının tüm haklarının tesisi yönünde yapıcı ve gerçekçi bir anlayış değişikliğinin işareti olması ve bu başlangıcı gerekli sonuç adımların gecikmeden izlemesidir."

MİLLİYET » 13 Mayıs 1989

Bulgaristan'daki soydaşlarımız BBC'ye açıkladılar

50 Türk açlık grevinde

• Ali H. YURTSEVER • VİYANA

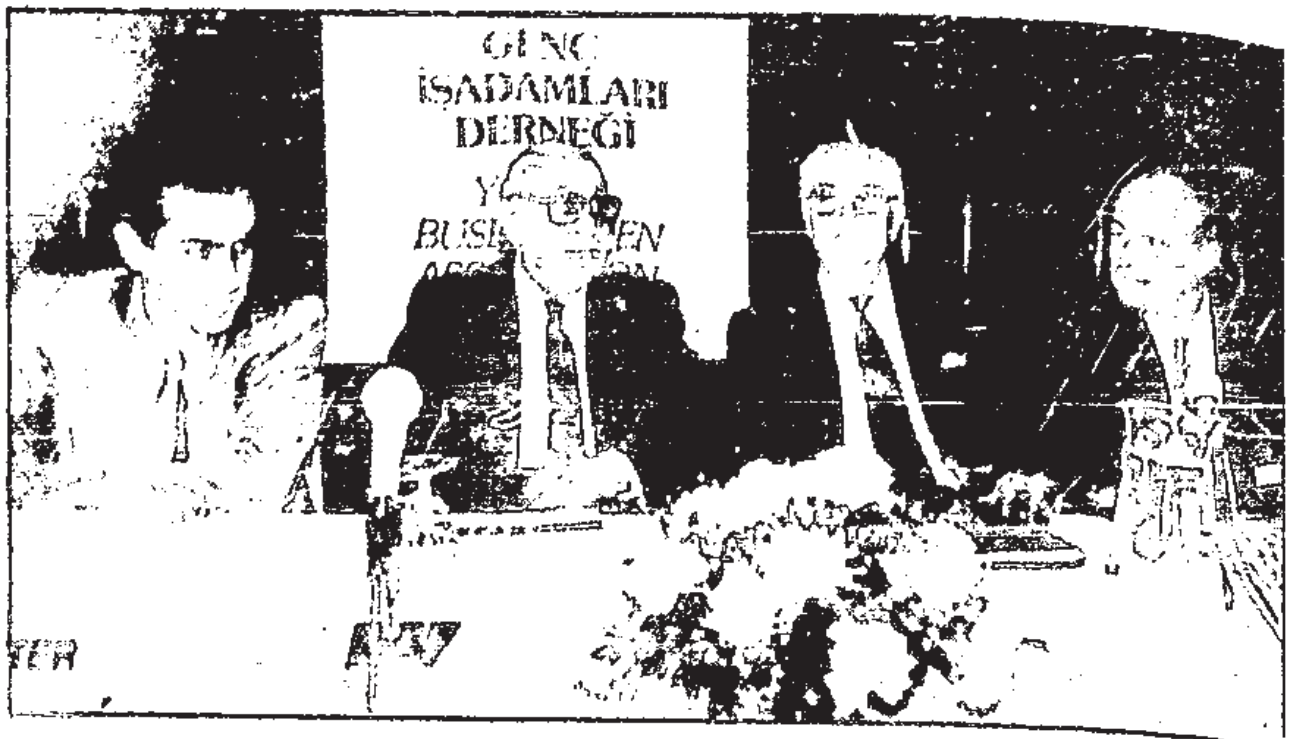
BULGARİSTAN'da 50 Türk'ün açlık grevine gittiği açıklandı. Sürgündeki Bulgaristan Sosyal Demokrat Partisi Başkanı **Stefan Tabakof** dün Viyana'da yaptığı açıklamada, geçtiğimiz cumartesi günü ilk etapta 6 Türk'ün açlık grevini başlattığı bu sayının her geçen gün artarak 50 kişiye vardığını söyledi. Açlık grevine başlayan Türklerin Türkçe isimlerini muhafaza etmelerine izin verilmesini talep ettikleri bildiriliyor. Bu arada Bulgaristan'daki Varna il sınırları içinde kalan Deliorman bölgesinden BBC, Türkçe ve Bulgarca servislerine de bazı Türkler telefon ederek açlık grevine başlayacaklarını haber verdiler.

Bulgaristan Komünist Partisi gazetesi **Rabo Niçesto Dello**, 28 Nisan tarihinde Varna bölgesi Komünist Parti komitesinin toplandığını, Politbüro üyesi **Dimiter Stoyanov**'un toplantıya katıldığını yazdı. İçişleri eski bakanlarından ve milli güvenlik örgütü başkanlığı yapmış olan Stoyanov'un perestroika konusunda bir konuşma yaptığı bildirildi.

Bulgaristan'daki son gelişmelere BBC, Türkçe ve Bulgarca servisleri de geniş yer verdiler. BBC Bulgarca servisinden **Valeri Çukof**, olaylara ilişkin yaptığı değerlendirmede şu görüşlere yer verdi:

"BBC'ye telefon eden Türkler geçen Aralık ayında 'İnsan Haklarının Savunulması İçin Demokratik Birlik' adı ile kurulan ve Türk azınlığın haklarının savunulması amacıyla bağımsız bir örgütlenme öngören hareketin üye ve liderlerine karşı baskıcı önlemler alındığını söylüyorlar. Ayrıca ülkenin daha çok Türk asıllı Bulgarların yaşadığı kuzeydoğusunda polisin denetim ve istihbarat faaliyetini artırdığını da belirtiyorlar. Bulgaristan'daki Türk azınlık arasında milliyetçi nitelikte bir huzursuzluğun yeni bir dalga halinde ortaya çıkmaya başladığı da haber veriliyor."

MİLLİYET » 13 Mayıs 1989

"Glasnost"a karşı Türk politikası

GENÇ İş Adamları Derneği'nin düzenlediği toplantıda konuşan Dışişleri eski bakanları İhsan Sabri Çağlayangil ve Vahit Halefoğlu, ABD ve Sovyetler Birliği'nin dış politikalarındaki yumuşamanın Türk dış politikasına yansıması konusunda görüşlerini belirttiler. Büyük devletlerin anlaşmaları halinde faturanın küçük devletlere çıkacağını söyleyen Çağlayangil, "İnşallah anlaşamazlar" dedi. Vahit Halefoğlu da, sosyalist sistemde bir ülkenin kalkınmasının mümkün olmadığını belirterek Sovyetler Birliği'nin teknolojik alanda sadece silah sanayiinde başarılı olduğunu, bu nedenle Batı'nın peşine düştüğünü söyledi.

(Fotoğraf: Ali Can BULUT)

HÜRRİYET » 23 Mayıs 1989

Soydaşlarımıza ateş açtılar: 7 ölü, 20 yaralı

GADDAR BULGAR

● Todor İkonomovo Kenti'nde gösteri yapan Türklere Bulgar askeri birlikleri tarafından ateş açıldı. Olaylardan sonra kentin dış dünya ile olan tüm bağları kesildi...

● **Olayların İnsan Hakları Derneği üyesi Tahir Aliev'in tutuklanması üzerine çıktığı, Bulgar birliklerinin gösteri yapan Türklere acımasız davrandığı bildirildi.**

● 14. sayfada

OLAYLAR: *Todor Ikonomovo ve Kaolinovo bölgelerinde.*

Gaddar Bulgar

VIYANA. (a.a)

BULGARİSTAN'ın kuzeydoğusundaki **Todor İkonomovo** kentinde önceki gün gösteri yapan Türklere askeri birliklerin ateş açtığı ve en az yedi kişinin öldüğü, 20 kişinin de yaralandığı bildirildi. Olay, İngiliz **Reuter** Ajansı ve Fransız **Le Monde** Gazetesi tarafından da dünyaya duyuruldu.

Sürgündeki Bulgar çevreleri, telefonla temas kurulan olay yerindeki kaynaklarına göre, bir insan hakları derneğinin üyesi olan **Tahir Aliyev**'in askeri birlikler tarafından tutuklanması üzerine çıkan olaylarda, yedi kişinin öldüğünü, 20 kişinin de yaralandığını öne sürdüklerini belirttiler.

BAĞLANTI KESİK

Aynı kaynaklar, Bulgar askerlerinin, tutuklanan **Aliyev**'in serbest bırakılmasını isteyen göstericilerle önce konuşmak istedikleri izlenimi verdiklerini ve daha sonra ateş açarak, 37 yaşındaki **Mahmut Samiev**, 55 yaşındaki **Hasan Arnavutov** ve yaşı öğrenilemeyen **Mehmet Olom** adlı üç Türk'ü öldürdüklerini kaydettiler. Bulgar yetkililerinin önceki gece, kentin, ülkenin geri kalan kesimiyle haberleşmesini kestikleri de verilen haberler arasında. Sürgündeki Bulgar kaynakları, cumartesi günü de, **Todor İkonomovo** yakınlarındaki **Kaolinovo**'da, Türk azınlıktan yaklaşık 15 bin kişinin yaptığı bir yürüyüşe katılan 47 yaşındaki bir kişinin, güvenlik kuvvetleri tarafından dipçik darbeleriyle öldürüldüğünü öne sürdüler.

AÇLIK GREVİ

Aynı kaynaklar, insan hakları savunucusu dört kişinin serbest bırakılmasını sağlamak için bazı yerleşim merkezlerinde 300'den fazla Türk'ün, 6 Mayıs'tan bu yana açlık grevinde olduklarını kaydettiler. Olaylar konusunda resmi bir açıklama yapılmadı.

Bu arada Fransız **Le Monde** Gazetesi, dünkü sayısında, Bulgaristan'ın, Müslüman Türk azınlık üzerinde bir asimilasyon politikası uyguladığını vurguladı.

MİLLİYET » 23 Mayıs 1989

Soydaşlarımızı ateş yağmuruna tuttular, 30 da yaralı var

Bulgarlar on Türk'ü öldürdü

- 30 Mayıs'ta Paris'te yapılacak AGİK toplantısı öncesi Bulgaristan'daki Türk azınlığının durumu dikkati çekmek için yaptığı gösteri yürüyüşleri kanlı olaylara neden oldu
- 25 Mayıs'ta Sofya'daki Türk-Bulgar görüşmeleri de Kürt sorununun gündeme getirilmek istenmesi üzerine tehlikeye girdi

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'ın kuzeydoğusunda, Şumnu'ya bağlı Mahmuzlar kasabasında gösteri yapan Türklere ateş açan Bulgar askerleri, 3 Türk'ü öldürdü, 30'unu da yaraladı.

Gösterici Türkleri kuşatan Bulgar askeri birliklerinin uyarı yapmadan açtıkları yaylım ateş sonucu 45 yaşındaki **Hasan Salih Arnavut**, soyadı belirlenemeyen 55 yaşındaki ve lakabı adı **Lom** olan **Mehmet** ve 37 yaşındaki **Mehmet Salih Rüştüoğlu** can verdi. Henüz doğrulanamayan bir başka habere göre de Prestoja köyünde de Türklerin benzer gösterisinde 7 Türk öldürüldü, 20 kişi de yaralandı.

25 Mayıs'ta Sofya'da yapılacak Türk - Bulgar görüşmelerinin ise Sofya'nın Kürt sorununu gündeme getirmek istemesi yüzünden suya düşmek üzere olduğu kaydedildi.

Fransız haber ajansına (AFP) açıklama yapan sürgündeki Bulgar kaynakları, İnsan Hakları Derneği'nin üyesi olan **Tahir Aliev**'in askeri birlikler tarafından tutuklanması üzerine çıkan olaylarda, 7 kişinin öldüğünü, 20 kişinin de yaralandığını öne sürdüklerini belirttiler.

Aynı kaynaklar Bulgaristan'ın, önceki gece kentin, ülkenin diğer bölgeleriyle haberleşmeyi kestiğini duyurdular.

Kaynaklar, cumartesi günü de, Mahmuzlar yakınlarındaki Bohçalar (Kaolinovo) köyünde, yaklaşık 15 bin Türk'ün yaptığı yürüyüşe katılan 47 yaşındaki bir kişinin, güvenlik kuvvetleri tarafından dipçik darbeleriyle öldürüldüğünü öne sürdüler.

Aynı kaynaklar, insan hakları savunucusu dört kişinin serbest bırakılmasını sağlamak için bazı yerleşim merkezlerinde 300'den fazla Türk'ün, 6 Mayıs'tan bu yana açlık grevinde olduklarını kaydettiler.

• OSMANOĞLU BİLDİRDİ

Münih'teki Özgür Avrupa Radyosu'nun Bulgarca yayın sorumlusu **Kirov Panov**, AA'ya yaptığı açıklamada, 10 bin Türk'ün hafta sonunda düzenledikleri gösteride, 3 Türk'ün öldürüldüğünü söyledi. **Panov**, saldırıyı Bulgaristan Türkleri İnsan Hakları Derneği üyesi **Gülten Osmanoğlu**'nun telefonla bildirdiğini söyledi. **Osmanoğlu**, 30 Mayıs'ta Paris'te toplanacak AGİK toplantısı öncesinde Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumuna dikkat çekmek için gösteri yürüyüşü düzenlendiğini, Bulgar askerlerinin Bohçalar köyündeki yürüyüşe katılanların üzerine uyarı yapmadan yaylım ateşi açtığını iletti.

Balkan Türkleri Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı **Mümin Gençoğlu**, Bursa'da yaptığı açıklamada, Bulgaristan'da başlatılan eylemleri doğruladı, gelişmelerden haberlerinin olduğunu söyledi. **Gençoğlu**, AGİK toplantısına katılacaklarını ve ellerindeki belgeleri sunacaklarını da bildirdi.

Merkezi Pakistan'ın Lahor kentinde olan "**Uluslararası İslama Çağrı ve İslami Enformasyon Federasyonu**" adlı dernek, Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan baskıları yerinde incelemek üzere, ülkeye bir heyet gönderme kararı aldı.

• SUYA DÜŞÜYOR

Milliyet Ankara Bürosu'ndan **Nilüfer Yalçın**'ın haberine göre, Bulgaristan'da Türklerin hakları ve bölünmüş aileler konusunda 25 Mayıs'ta Sofya'da yapılacak Türk - Bulgar görüşmeleri, Bulgarların Kürt sorununu gündeme getirmeleri yüzünden suya düşüyor. Türkiye, görüşmeler öncesinde ilgisiz bir konuyu gündeme getiren Sofya ile görüşmeye oturmayacağını bildirdi. Yeni gelişme bu sabaha kadar kesinleşecek.

HÜRRİYET » 24 Mayıs 1989

Özal, Bulgaristan olaylarını doğruladı

"25 soydaşımızı ÖLDÜRDÜLER"

● Başbakan Turgut Özal, 'Batı kaynaklarından aldığımız bilgilerin benzerlerini, Bulgaristan'daki sefaretimizden de aldık" dedi...

● **Gazetecilerin sorularını da yanıtlayan Turgut Özal, Komünist Parti kurulmasına da karşı olmadığını söyledi.**

TUNUS, (Hürriyet)

"BEN iki şey istiyorum. Açık toplum ve serbest ekonomi..."

Başbakan **Turgut Özal,** önceki akşam Tunus'ta, iç siyasetle ilgili görüşlerini bu iki cümleyle özetledi. Yeni bir Anayasa ile ilgili önerilerini tekrarlarken, bir soru üzerine, daha da ileri giderek, **"En soldaki partilere dahi izin verilebileceğini"** ima etti.

Özal Tunus'tan ayılmadan önce yaptığı basın toplantılarında da Bulgaristan'daki olaylara değindi, **"20 – 25 kişinin öldüğünü öğrendik"** dedi.

Özal'ın gazetecilerin sorularına verdiği cevaplar şöyle:

▶ **"Televizyonun özelleştirilmesini sağlayacak mısınız?"**
– "Anayasa'ya, **'Televizyon, devlet tekelindedir'** diye bir şey yazmaya lüzum yok. Bunlar çok detay şeylerdir."

▶ **"Bunları, tek tek gündeme getiremez misiniz?"**
– "Hayır! Ben, Anayasa konusunu toptan tartışalım istiyorum. Ama ben, **'Yeni bir Anayasa yapalım'** diyorum. Ama daha tartışma başlamadan, hemen bazı profesörler çıkıp **'Olmaz böyle şey'** diye kestirip atıyorlar.

▶ **"Cumhurbaşkanlığı konusu, 2,5 yıldır tartışılıyor. Bunun bir olgunlaşma ve tamamlanma süresi yok mu?"**
– "Bak, şimdi karıştırma o işi."

▶ **"Siz, nasıl bir Anayasa istiyorsunuz?"**
– "1961 ve 1982 Anayasaları, tepki Anayasalarıydı. 24 Anayasası böyle değil. Milli hakimiyet prensibi üzerine kurulu. Ona iyi bakmak gerekir. 1982 Anayasası'na bakın. İşçi haklarına, örgütlenmeye engeller oradan geliyor. Böyle şeyleri Anayasa'ya koymaya gerek yok. Bunlara Meclis'te karar verilebilir. Bu hürriyetler, Meclis'te tahdit edilemez. Yoksa, millet ayağa kalkar."

▶ **"Sayın Başbakan, siz hep genel şeyler söylüyorsunuz. Bunun yerine karşı olduğunuz, değişmesini istediğiniz şeyleri tek tek sıralayıp 'Gelin bunları konuşalım' deseniz daha uygun ve gerçekçi olmaz mı?"**
– "Bakın, ben iki şeyi istiyorum. Biri, açık toplum. Siz buna şeffaflık mı diyorsunuz? Bir de serbest ekonomi."

▶ **"Biz, size tek tek sayalım, siz katılıp katılmadığınızı söyleyin. Siyasi anlamda serbest örgütlenmeye taraftar mısınız? Yani 141, 142 ve 163'üncü maddelerin kaldırılmasını istiyor musunuz?"**
– "Meseleyi oraya kadar indirmeye bile lüzum yoktur. Böyle spesifik değil. Biz, daha ileri gidiyoruz. Türkiye, açık bir topluma gitmelidir. Çünkü, gelişmenin temelinde bu iki husus yatıyor. Bir toplumun gelişmesinde en önemli husus, serbestliktir. Yani, meseleleri sopayla halletmek olmaz. Batıda adamlar ellerinde pankartlarla yürüyor. Ancak kanunsuz bir iş yapınca, polis müdahale ediyor."

▶ **"Politik yelpazede, en sola da izin verecek misiniz?"**
– "Ne olur ki?"

▶ **"Komünist parti kurulmasına itirazınız var mı?"**
– "Hiçbir şeyi yok. Basit Anayasa yazarsınız. Bu meselelerin hepsi halledilir."

▶ **"Sayın Erdal İnönü, Taksim Toplantısı'nda, 10 Eylül'de erken seçim istediğini söylemiş."**
– "Getirsinler, tekliflerini versinler."

▶ **"Ama teklif reddedilirse, bir yıl, yeniden teklif edilemiyor. O zaman ne olacak?"**
(Özal bu soruya cevap vermedi, sadece güldü).

BULGARİSTAN'DA 20–25 KİŞİ ÖLDÜ

Başbakan **Turgut Özal,** dün Tunus'tan ayrılmadan önce düzenlediği basın toplantısında, Bulgaristan'da meydana gelen olaylarda, 20–25 dolayında Türk'ün öldürüldüğü yolunda haberler aldıklarını açıkladı. Bulgarların telefon bağlantısını kesmesi nedeniyle, doğrudan haber alma imkânı bulunmadığını ve Türk Dışişleri'nin olayı, İngiliz Yayın Kurumu **BBC**'den öğrendiğini belirtti.

ÖZAL, TUNUS'TAN DÖNDÜ

Öte yandan Tunus Başbakanı **Hedi Bakkuş'un** davetlisi olarak Tunus'a yaptığı iki günlük ziyareti tamamlayan Başbakan **Turgut Özal,** dün Ankara'ya döndü. Başbakan, **"Ziyaretim sırasında ikili işbirliğimizin daha somut bir içerik kazanması hususunda aynı arzu ve siyasi iradeyi paylaştığımızı memnuniyetle müşahade ettik"** dedi.

HÜRRİYET » 24 Mayıs 1989

Jivkov'a telgraf

Faruk ERBAŞLI
İSTANBUL, (Hürriyet)

BULGARİSTAN'da baskı altında tutulan Türklerin başlattıkları gösteriler sırasında, askerlerinin açtığı ateş sonucu ölenlerin, yedinin çok üzerinde olduğu öğrenildi. Ankara'ya ulaşan haberlerde, Ölen Türklerin sayısın 30'un üzerinde olduğu bilgileri yer alırken, Bulgaristan'daki Türk liderleriyle temasta olan, Türkiye'deki dernek yetkilileri çeşitli bölgelerden aldıkları haberlere dayanarak ölü sayının 100'e yaklaştığını ileri sürdüler.

JİVKOV'A TELGRAF

Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği Başkanı **Mehmet Çavuş** tarafından Bulgaristan Devlet Konseyi Başkanı **Todor Jivkov**'a çekilen protesto mesajında ise şöyle denildi:

"Bulgaristan Türkleri 5 yıl sabırlı olmaya çalıştı. Fakat işkence ve baskılar, ölüm ve sürgünler tahammül edilemez hale gelince, Dobruca, Deliorman ve Rodop Türkleri 'Ya ölüm, ya özgürlük' inancıyla direnişe geçtiler. Komünist ülkelerde 'Glasnost' un uygulandığı bir dönemde, Bulgaristan Türklerinin haklı direnişine karşı Bulgar hükümetince cephe açılmıştır. Devlet Terörünün mimarları er geç bunun hesabını verecek ve akıtılan kanlar yerde kalmayacaktır."

ÖLEN TÜRKLERİN KİMLİĞİ

Bulgaristan'da öldürülen Türkler'den adları belli olanlar şunlar:

Tahir Celilov Halilov (32), **İzzet Ali Osmanov** (31), **Hasan Salıev** (35), **Mehmet Salıev Raaidov** (36), **Necip Salıev** (38), **Mehmet Salıev** (50)

40'a yakın yaralıdan ikisinin adları ise, **Bilal Süleymanov** (39), **Kadir Aliev Rasimov** (38) olarak saptandı.

Mesut Yılmaz: "Gelişmeleri dikkatle izliyoruz"

ANKARA, (Hürriyet)

DIŞİŞLERİ Bakanı Mesut Yılmaz, Bulgaristan'da meydana gelen olaylar konusunda kendilerine ulaşan bilgilerin endişe verici olduğunu belirterek, **"Gelişmeleri dikkat ve derin bir üzüntüyle izliyoruz"** dedi.

Dışişleri Bakanı **Yılmaz**, dün akşam yaptığı açıklamada, taleplerini barışçı şekilde dile getiren Türk azınlığa, Bulgar makamlarının giderek daha fazla baskı ve şiddetle karşılık verdikleri, olaylarda, çok sayıda ölü ve yaralı olduğunun anlaşıldığınını söyledi.

Bütün bunların, azınlık haklarının ötesinde, en temel insan hakkı olan yaşama hakkının dahi Bulgar Hükümeti tarafından nasıl ayaklar altına alınabildiğini göstermek bakımından ibret verici olduğunu da vurgulayan Dışişleri Bakanı, daha sonra şunları söyledi:

"Bulgaristan'ın tarihi yeniden ve kendine göre yazma saplantısıyla yarattığı bu insan hakları sorununun, daha fazla şiddetle değil, ancak insan haklarına saygılı, sağduyulu yaklaşımlarla giderilebileceğini bir an önce idrak etmesini diliyor ve bekliyoruz."

MİLLİYET » 24 Mayıs 1989

Başbakan Özal: "Türklerin durumuyla ilgili resmi haber yok ama olayları duyduk"

"Bulgar kurbanları 25"

Yılmaz: "Endişe verici"

● Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, "Bulgaristan'dan gelen haberler endişe verici, gelişmeleri dikkat ve üzüntüyle izliyoruz" dedi ● HABERİ 14. SAYFADA

● Başbakan Özal, Tunus'ta düzenlediği basın toplantısında, BBC ile telefon görüşmesinin Bulgarlar tarafından kesildiği için olaylarla ilgili geniş bilgi alamadıklarını söyledi. Özal, "Benzer duyuruları Türk sefaretinden de aldık. 1500-2000 Türk gösteri yapmış, Bulgar Silahlı K.. vetleri'nin ateş açmasıyla 20-25 kişinin öldüğünü öğrendik. Şu anda tahlik. etmemiz mümkün değil" dedi

● Balkan Türkleri Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı Gençoğlu, Bursa'da yaptığı basın toplantısında, "Hesap soracağız. Bulgarlarla masa savaşı başlatacağız" dedi HABERİ 14. SAYFADA

"Bulgaristan'da 20-25 Türk'ün öldürüldüğünü öğrendik"

Özal da tam bilmiyor

TUNUS, ÖZEL

BAŞBAKAN Turgut Özal, Bulgaristan'da 20-25 dolayında Türk'ün öldürüldüğü yolunda haberler aldıklarını açıkladı. Tunus'la anlaşmaların imzalanmasından sonra bir basın toplantısı düzenleyen Özal, Bulgaristan'daki durumla ilgili bir soruyu şöyle cevaplandırdı:

"Haber, önce dış ajanslardan geldi. Önce BBC, Türk Dışişleri'ni aradı. Bulgaristan'la telefon bağlantımız ne yazık ki Bulgarlar tarafından kesildiği için bizim doğrudan haber alma imkânımız olmuyor. Bu nedenle Bulgaristan Türkleri Avrupa'yı arayarak durumdan haberdar etmişler. Benzer durumları Bulgaristan'daki sefaretimizden de aldık. 1.500-2.000 Türk, Bulgaristan'da gösteri yapmış ve silahlı kuvvetlerin göstericiler üzerine ateş açması sonucu 20-25 kişinin öldüğünü öğrendik. Hatta, AFP de bununla ilgili bir haber geçti. Şu anda bunu tahlik etmemiz mümkün değil."

○ YILMAZ: "ENDİŞE VERİCİ"

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz dün TRT ve AA'ya yaptığı açıklamada, Bulgaristan'dan ulaşan bilgilerin endişe verici olduğunu söyledi, "Gelişmeleri dikkat ve üzüntüyle izliyoruz" dedi.

Yılmaz şunları söyledi:

"Azınlık haklarının iadesinden başka hiç bir talepleri olmayan soydaşlarımıza Bulgar makamlarının gittikçe daha fazla baskı, daha fazla şiddetle karşılık verdikleri anlaşılmaktadır. Çok sayıda ölü ve yaralı olduğu bellidir. Bulgaristan'ın, tarihi yeniden ve kendine göre yazma saplantısıyla yarattığı bu insan hakları sorununun daha fazla şiddetle değil, ancak insan haklarına saygılı, sağduyulu yaklaşımlarla giderilebileceğini bir an önce fark etmesini diliyor ve bekliyoruz."

Türkiye'nin bu sorunun peşini bırakmasının söz konusu olmadığını da bildiren Yılmaz, son gelişmeleri 30 Mayıs'ta Paris'te yapılacak AGİK toplantısında ısrarla dile getireceklerini bildirdi.

ANAP Genel Başkan yardımcılarından Halil Özsoy ise Bulgaristan'da Türklerin öldürülmesini şiddetle kınadıklarını bildirdi. Özsoy, "İnsan haklarına saygılı tüm ülkeleri Bulgaristan'daki gerçeklere uygun verilmesini sağlayacak etkin önlemler almaya çağırıyorum. ANAP olarak Türk azınlığın hakkı davasını ve Türk hükümetinin bu yolda izlediği politikasını destekliyoruz" dedi.

○ İSTANBUL'DA TEPKİ

Balkanoloji Derneği de (Balkanlar'da Türk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği), yürüyüş yapan Türklerin üzerine Bulgar askerinin ateş açmasını kınadı. Dernek Başkanı Niyazi Akdağ ve yöneticilerin, İstanbul'da yaptıkları basın toplantısında, adının açıklanmasını istemeyen bir Bulgar gazeteciden aldıkları bilgiye göre, açlık grevi yapan Türklerin lise ve ortaokul öğrencileri ile birlikte yürümek istemeleri üzerine, Bulgar askerinin ateş açtığını öğrendiklerini bildirdiler. Yöneticiler, ateş sırasında 8 Türk'ün öldüğünü ve 20 Türk'ün de yaralandığını belirttiler.

Mil-Ha Bursa muhabiri Aycan Kartu'nun haberine göre de Balkan Türkleri Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı Mümin Gençoğlu, "Hesap soracağız" dedi.

Gençoğlu, dün Bursa'da düzenlediği basın toplantısında hükümet ile muhalefeti bu konuda işbirliğine çağırdı, Bulgaristanla masa savaşının başlayacağını söyledi.

MİLLİYET » 24 Mayıs 1989

Bulgaristan'dan çıkarılan Türkler, Viyana'ya sığındı

72 soydaşımız sınır dışı

● İnsan Hakları Derneği üyesi ve açlık grevine katıldıkları için kendilerine bir belge imzalatılarak pasaport verilen ve ülke dışına çıkmaya zorlanan 72 kişi Viyana'da Türkiye Büyükelçiliği'nde

Ali H. YURTSEVER • VİYANA

BULGARİSTAN, "İnsan Hakları Derneği" üyesi oldukları ve açlık grevine katıldıkları gerekçesiyle 72 soydaşımızı sınır dışı etti.

İstekleri dışında imzalatılan ve "Pasaport talep ediyorum" anlamına gelen bir belge karşılığında ülke dışına çıkmaya zorlanan 72 soydaşımız, önceki gün Viyana'da Türkiye Büyükelçiliği'ne sığındı. Türkiye'ye gitmek isteyen 72 soydaşımız geçici olarak Viyana'daki askeri bir kışlaya yerleştirildiler.

Aralarında hamile bir kadın ve 23 çocuğun da bulunduğu kafilenin yiyecek ihtiyacını ise, Türkiye'nin Viyana Büyükelçiliği üstlendi. Avusturya resmi makamları nezdinde yoğun temaslarda bulunan Büyükelçilik yetkilileri, işlemlerin tamamlanmasından sonra 72 kişinin Türkiye'ye gönderileceğini bildirdiler.

Milliyet muhabirine bilgi veren üst düzeydeki bir elçilik mensubu, 72 kişilik kafileye Naim Galipoğlu Naimoğlu ile İbrahim Hicapoğlu adında iki kişinin başkanlık ettiklerini 72 kişinin Türkçe isimlerini belirlemek üzere kendilerine bilgi formu dağıtıldığını söyledi.

Bulgaristan resmi makamlarının ülke dışına çıkmaya zorladığı 72 soydaşımızın 13 aileyi oluşturduğu ve Silistre'nin Akkadınlar kasabasından oldukları belirtildi.

Kafile başkanı olarak Büyükelçiliğe bilgi veren Naim Galipoğlu Naimoğlu ile İbrahim Hicapoğlu, "Bulgaristan'da çeşitli bölgelerde Türklerin yaptığı yürüyüşler sırasında 3 kişinin güvenlik kuvvetlerinin açtığı ateş sonucu öldüklerini duyduklarını" söylediler.

72 kişi arasındaki 4 kişinin açlık grevine katıldıklarını, bazılarının ise, "İnsan Hakları Derneği" üyesi olduklarını belirten kafile başkanları, "Kendi talebimiz olmadan bize zorla pasaport verdiler. Karşılığında bir belge imzalatıp bizim Türkiye hariç istediğimiz ülkeye gidebileceğimizi söylediler" diye konuştular.

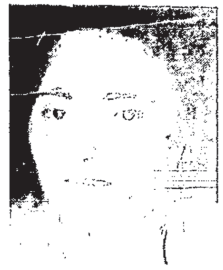
Viyana'daki askeri bir kışlada bulunan 72 Türk arasında 9 aylık hamile bir kadın da bulunuyor. İsmi açıklanmayan hamile kadının gece doğum sancısı tutuğu için yakındaki bir hastaneye kaldırıldığı öğrenildi.

72 kişiden 29'unun kadın, 23'ünün 1 ilâ 16 yaşları arasında çocuk geri kalanının ise yetişkin erkek olduğu belirtildi.

Bu arada, Türkiye'nin Viyana Büyükelçiliği, konu ile ilgili olarak "Uluslararası Af Örgütü" Viyana Bürosu'na da bilgi verdi.

Viyana'daki diplomatik kaynaklar, Bulgaristan'ın uyguladığı "ülke dışına çıkmaya zorlama" yöntemiyle iki yönlü bir çıkar sağladığını belirterek, "Bir yandan 30 Mayıs'ta Paris'te yapılacak olan AGİK-İnsani Boyutlar toplantısında Türkiye'den gelecek eleştirilere yanıt teşkil edecek malzeme elde ederken, diğer yandan ülke içinde sorun yaratan kişilerden bu yolla kurtulmak istediğini" söylediler.

MİLLİYET » 24 Mayıs 1989

Emine Aşçı

"Türkler Bulgar mezarlığına gömülüyor"

© EDİRNE (MİL-HA)

BULGARİSTAN, uzun aradan sonra ilk kez 9 yıl önce eşiyle birlikte göç eden bir Türk kadınına kapılarını açtı. Bulgaristan'da yaşayan babasının hastalığı nedeniyle Sofya'nın özel izniyle 2 çocuğunu yanına alarak doğduğu köye giden Emine Aşçı, 7 günlük izlenimlerini ve orada yaşayan Türklerin durumunu Milliyet'e şöyle anlattı:

"Babamın hasta olduğunu bildiren telgraf geldi. Edirne'deki Bulgaristan Başkonsolosluğu'na başvurdum. 20 gün kadar geçtikten sonra vize verdiler. 2 çocuğumu da yanıma alarak trenle Bulgaristan'a gittim. Demiryolu, köyümüzün yanından geçiyor. Bulgaristan'a gideceğimden oradaki yakınlarımdan hiçbirinin haberi yoktu. Trenden indik ve babamın evine gittik. 9 yıldan beri görmüyorlardı beni. Birden karşılarında görünce şaşırdılar.

Köy, 9 yıl önce bıraktığım gibi. Hiçbir değişiklik yok. Herkes elini, ayağını çekmiş. Yeni bir şey yapmamış. Bir yere bir taş dahi koymamış, 'Bir gün belki biz de anavatana gideriz' diye.

Köyün camiini 3 ay önce açmışlar. Çevresini temizlemişler. Ama, içine hoca girmeden girmek yasak. O da ayda bir kez. Cuma namazları her hafta bir köyde kılınıyor. 4 köye 4 cuma ayırmışlar. Bir köye ayda bir kez cuma namazı sırası geliyor.

Mezarlığa gittim. Türk mezarlığını kapatmışlar. Yani, hiçbir Türk'ü gömmüyorlar oraya. Türk mezar taşları duruyor, ama bu yaz taşları toplayıp orayı süreceklermiş. Küçük bir Bulgar mezarlığı var. Şimdi Türkleri oraya gömmeye başlamışlar. Mezar taşları Bulgarca."

• AP: "ÇOK TÜRK ÖLDÜ"

Uluslararası haber ajansı AP, Bulgaristan'da geçen hafta sonu çok Türk'ün öldürüldüğünü ancak, sayısının belirlenemediğini bildirdi.

MİLLİYET » 25 Mayıs 1989

SOFYA'dan İTİRAF

Bulgarlar soydaşlarımızı öldürdüklerini kabul etti.

Konsolosumuz tecrit edildi. Ankara müttefiklerden yardım istiyor

ZORBALIK

KATLİAM DOĞRU: Bulgar hükümetinin resmi haber ajansı BTA, Şumnu'nun Mahmuzlar kasabasında birçok Türk'ün öldürüldüğü ve yaralandığı katliamı nihayet kabul etti. Bulgar ajansı, Viyana'dan izlenen yayınında 2 Türk'ün tabanca kurşunuyla, üçüncü Türk'ün de gösteri sırasında kalp krizi geçirerek öldüğünü öne sürdü

HÜRRİYET » 25 Mayıs 1989

Bulgar, sağır ve küstah...

ANKARA, (Hürriyet)

GEÇEN hafta sonunda meydana gelen olaylar nedeniyle Türkiye ile Bulgaristan arasındaki gerginlik tırmanıyor. Türkiye, Bulgaristan'la bugün Sofya'da başlaması öngörülen görüşmelere katılmaktan vazgeçti. Bu arada dün öğleden sonra Dışişleri Bakanlığı'na davet edilen müttefik ve bağlantısız ülke büyükelçi ve temsilcilerine, konu üzerinde bilgi verilerek Bulgaristan'ın bu insanlık dışı tutumuna karşı Türkiye'ye destek verilmesi çağrısında bulunuldu.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi **İnal Batu,** dün düzenlediği basın toplantısında, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı **(AGİK)** çerçevesinde ailelerin birleştirilmesi konusunda görüşmelerde bulunmak üzere bugün Bulgaristan'a gidecek Türk heyetinin gezisini iptal ettiğini bildirdi. **Batu,** Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi **Ayhan Kamel**'in başkanlığındaki Türk heyetinin, Bulgaristan'ın olumsuz tutumu ve görüşmelerle ilgisi olmayan konuları ele almak istemesi yüzünden Sofya'ya gitmeyeceğini açıkladı. Bilindiği gibi Bulgaristan, hiç ilgisi olmadığı halde toplantı gündemine Türkiye'deki Kürt sorununu sokmak istemekteydi.

BULGARİSTAN'A NOTA

Batu, açıklamasında, Türkiye'nin Bulgaristan'da meydana gelen gelişmelerin peşini bırakmayacağını da belirtti. Dışişleri Sözcüsü, Türkiye'nin, Bulgaristan'da cereyan eden son kanlı olaylar üzerine geçen salı günü Ankara'da Bulgaristan'a bir nota verdiğini de belirterek şunları söyledi:

"Bakanlığımız Müsteşar Yardımcısı Büyükelçi Tugay Özçeri, Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi'ni Dışişleri Bakanlığı'na çağırarak, soydaşlarımızca düzenlenen gösterilerin kanlı bir şekilde bastırılması ve bazı soydaşlarımızın öldürülmesi hakkında bilgi istemiştir. Hiçbir ülkenin çifte standart uygulamadan, soydaşlarımızın haklı taleplerini isterlerken öldürülmeleri karşısında meydana çıkan bu büyük insanlık dramına karşı suskun kalmamasını telep edeceğiz".

NOTALARA GARİP CEVAP

Öte yandan Dışişleri Bakanlığı, son olayların boyutlarıyla ölü ve yaralı sayısını tam olarak belirlemek için çeşitli kaynaklardan bilgi toplamaya devam ediyor. Türkiye, şimdiye kadar Bulgaristan'a 10 nota verdi. Bu notalara karşılık 21 Mayıs'ta sadece bir cevap geldi. Bu cevapta da, **"Ülkemizde Türk azınlığı yoktur"** denildi.

Dışişleri Sözcüsü, **"Bulgarlardan hiçbir surette bilgi alamıyoruz. Eğer bu verdiklerini cevap addediyorsanız, sadece bunu verdiler"** dedi.

KONSOLOSUMUZA EV HAPSİ

Dışişleri Bakanlığı'ndan alınan bilgilere göre, Bulgarlar, Türk diplomatların kısıtlı bulunan hareket serbestisini daha da sınırladılar. Türkiye'nin Burgaz Başkonsolosu **Cahit Özcan**'ın, konsolosluk binası sınırları içine hapsedildiğine ilişkin haberler, Dışişleri Sözcüsü'nce de doğrulandı. **Batu, "Bu bir zorbalıktır. Türkiye'de hiçbir diplomat kendi binasının içine hapsedilmemiştir"** dedi.

AGİK'E TÜRK ÇIKARTMASI

Türkiye, olayları ve Bulgaristan'ın bu tutumunu ay sonunda Paris'te yapılacak olan **AGİK**'e ağırlıklı bir biçimde götürmeye hazırlanıyor.

Bunun hazırlıkları yapılırken, Türkiye, Bulgaristan'da yapılması gereken toplantıya da katılmama kararı aldı. Dışişleri Sözcüsü **İnal Batu,** Büyükelçi **Ayhan Kamel** başkanlığındaki Türk heyetinin Sofya ziyaretini neden iptal ettiğini ise şöyle anlattı.

"Bulgaristan bu görüşmelerde, AGİK mekanizması uygulamalarına ters düşen bir şekilde, alakası bulunmayan başka hususların da ele alınmasını istediğini belirtmiştir. Bulgar tarafı bu kapsamda bir nota da vermek istemiş, sözkonusu nota maslahatgüzarlığımızca alınmamıştır.

Bu arada Bulgaristan'ın AGİK insani boyut mekanizması uyarınca ikinci adımı atabilmesi için önce Türkiye'den belirli konularda bilgi istemesi ve aldığı cevabı tatminkâr bulmaması halinde ayrıca görüşme talep edilebileceği de hatırlatılmıştır."

Türkiye'nin Bulgaristan'a gitmesi öngörülen heyetinin bu anlayış çerçevesinde hazırlıklarını sürdürdüğünü de belirten **Batu,** sözlerine şöyle son verdi:

"Ancak Bulgaristan'ın olumsuz tutumunda ısrar etmeyi sürdürmesi ve insani boyut mekanizmasını saptırması nedeniyle bu toplantının gerçekleşemeyeceği anlaşılmıştır."

DESTEK ARAYIŞI

Türkiye, müttefik ve dost ülkelerle bağlantısız ülkeler nezdinde de girişimde bulunarak, meydana gelen son olaylar konusunda uluslararası kamuoyu yaratmaya çalışıyor. Müttefik ülkelerle bağlantısız ülkelerin Ankara'daki temsilcileri, Dışişleri Bakanlığı'na davet edilerek, son olaylar hakkında bilgi verildi ve destekleri istendi.

MEZALİM MECLİSTE KINANDI

Türkiye Büyük Millet Meclisi, dünkü toplantısında Bulgaristan'daki mezalimi kınadı ve bütün dünya parlamentolarına bu konuda gerekli hassasiyeti göstermesi çağrısında bulundu.

Parlamentoda grubu bulunan üç partinin imzaladığı ortak kınama bildirisi Meclis'in dünkü toplantısında TBMM Başkanvekili **Hüdai Oral** tarafından okundu. Bulgaristan'daki soydaşlarımızın baskıları protesto için başlattığı açlık grevlerinin ve masum gösterilerin Bulgar güvenliği tarafından insanlık dışı bir şiddet ve kanla bastırıldığı hatırlatılan TBMM bildirisinde, Meclis'in oradaki Türk azınlığın acısını paylaştığı ve haklı davaya Türk Milleti adına sahip çıktığı vurgulandı.

Ortak bildiriyi sert bir ifadeyle okuyan TBMM Başkanvekili **Hüdai Oral,** Bulgarların davranışının bütün dünyada derin bir infial uyandırdığını belirtti. Bildiride şöyle denildi:

"Türk azınlığın sesini dünyaya duyurmasına dahi tahammül edemeyen Bulgaristan, bu zulüm politikasıyla hiçbir yere varamayacağını bir an önce kavramalıdır. Kavramamakta ısrar ederse, insan haklarına saygılı ülkeler Avrupa'da bir ülkenin 1.5 milyonluk bir azınlığı zorla yok edemeyeceğini Bulgaristan'a mutlaka göstermelidirler. TBMM, Bulgaristan'ın zulüm politikasını ve insanlığa karşı işlediği suçu şiddetle kınamakta, dünya parlamentolarını Bulgar mezalimine dur demeye ve Bulgaristan'dan yükselen feryatlar karşısında harekete geçerek Türk azınlığın haklı davasını desteklemeye çağırmaktadır"

"150 SENE ÖNCE OLSAYDI..."

Başbakın **Turgut Özal,** Bulgaristan'ın Türklere karşı yaptığı muamelenin, Türkiye'nin iktisaden yeterince güçlenmemesinden kaynaklandığını ima etti. Başbakan, Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu'nun **(TESK)** Başkanlar Meclisi'nde konuşurken bir ara Bulgaristan olaylarına değindi ve şu değerlendirmeyi yaptı:

"Şurada Bulgaristan neler yapıyor? 150 sene önce olsa yapabilir miydi? Bu, iktisadi güçle ilgilidir. İktisadi güç genel güçle bağlantılıdır. Bu da insanların çalışmasıyla ilgilidir. Bugün Sovyetler Birliği'nin sıkıntısı da iktisadi güçle ilgilidir"

HÜRRİYET » 25 Mayıs 1989

Viyana'ya sürülen Türkler, askeri kışlada yaşıyor:

"500 Türk daha ölüm orucunda"

● Bulgaristan'da, hak arayışı içinde olan soydaşlarımızdan 74'ü, ayaklanmanın elebaşları olduğu gerekçesi ile trenle Viyana'ya yollandı. Bir askeri kışlaya yerleştirilen 74 Türk'ü, Viyana Büyükelçiliğimiz besliyor.

Muzaffer KARTAL / *VİYANA, (Hurriyet)*

BULGARİSTAN'da hükümetin **"Bulgarlaştırma"** ve **"İsimlerini zorla değiştirme"** baskısını protesto için açlık grevi ve protesto yürüyüşü yapmalarıyla başlayan ve 25 Türk'ün ölümü, bir çoğunun da yaralanması ile sonuçlanan kanlı olaylardan sonra, 74 Türk, Bulgar makamları tarafından Viyana'ya yollandı. **AP** ve **Reuter** ajanslarından sonra, Sovyet **TASS** Ajansı da, Bulgaristan'daki olaylara yer verdi ve **Razgrad** ve **Varna** kentleri civarında durumun gergin olduğunu bildirdi.

Öte yandan, Viyana'da bulunan 74 Türk, **THY**'nin özel bir uçağı ile Cuma günü Türkiye'ye gelecek.

Aralarında hamile kadınlar ve yaşlıların da bulunduğu soydaşlarımız Viyana Büyükelçiliği tarafından besleniyor ve bir an önce Türkiye'ye gidecekleri günü bekliyorlar. Trenle Romanya, Çekoslovakya, Macaristan üzerinden Viyana'ya getirilen soydaşlarımızdan, Bulgarlar'ın elebaşı olarak gördükleri **Fevzi Recep Hüseyinov** ile **Naim Naimoğlu** başlarından geçenleri şöyle anlattılar:

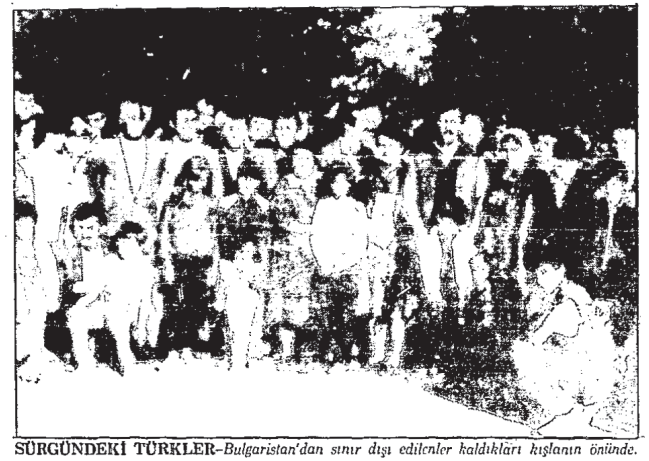
"Burada gördüğünüz bizler, yani erkekler, Bulgaristan'daki Türkler'i ayaklandırdığımız düşüncesiyle Viyana'ya gönderildik. Bize Bulgar polisi gelerek, 'Viyana'ya gideceksiniz. Yarın sabah hazır olun' **dedi. Cuma sabahı polisler bizi evlerimizden aldı. Bütün gün emniyette tutulduk. Akşam üzeri de kadınlarımızı, çocuklarımızı getirdiler. Daha sonra polis kordonu altında önce Silistire'ye, sonra yine polis kordonunda Ruscuk'a götürdüler. Ruscuk'da aramıza 24 kişi daha katarak herkese 20 Dolar ve 50 Leva verdiler. Daha sonra da tek tek üzerimizi ve eşyalarımızı arayıp trene bindirdiler. Biz eminiz ki, bunu yukarıdan gelen bir emirle yaptılar. Akılları sıra şimdi oradaki Türkler'i lidersiz bıraktıklarını sanıyorlar."**

Aralarında doğumuna iki gün kalmış hamile kadınlar, gelinlik kızlar, 70 yaşını aşmış yaşlıların bulunduğu 74 kişi Aşağı Viyana'daki bir askeri kışlada Türkiye'ye gidecekleri günü iple çekiyorlar. Kışlanın sorumlusu **Alexander Stockner** ve diğer görevlilerin kendilerine en iyi şekilde davrandıklarını söylüyorlar. Bu arada Büyükelçiliğimiz mensuplarının da, geldikleri andan itibaren yakın ilgisinden duygulandıklarını belirtiyorlar.

Açlık grevi ile protestoyu başlatanlardan biri olan **Hakkı Hakkıoğlu** da, şu anda Bulgaristan'da en az 500 kişinin açlık grevinde olduğunu söyledi. **Hakkıoğlu**, Bulgaristan'daki gelişmeler ile ilgili olarak şunları anlattı:

"Bizler burada, cehennem işkencesinden kurtulmanın sevincini yaşıyoruz. Allah orada kalanların yardımcısı olsun. Şu anda Türk azınlığa karşı yapılan haksızlığa ve işkenceye karşı en az 500 kişi açlık grevinde. Bunlar işkence ile ölmektense aç ölmek pahasına haklarını arayan kardeşlerimizdir."

Gene açlık grevinin öncülerinden **Fevzi Recep Hüseyinov** ise, polis müdür yardımcısı **Kristof Minev**'in kendisini ölümle tehdit ettiğini söyledi. **Hüseyinov, Minev**'in kendisini çağırdığını ve **"Buradan defolun gidin. Yoksa seni ben kendi ellerimle öldüreceğim. Zaten hepinizi yakında tanklarla ezeceğiz"** dediğini belirtti.

SÜRGÜNDEKİ TÜRKLER–*Bulgaristan'dan sınır dışı edilenler kaldıkları kışlanın önünde.*

Sınır dışı edilen soydaşlarımız konuştu:

'Bulgarlar katliamları saklıyorlar'

Gurbet GÖKÇE – Lütfü KARAKAŞ / *EDİRNE. (hha)*

BULGARİSTAN'da meydana gelen ve birçok soydaşımızın ölümüyle sonuçlanan olaylardan sonra Bulgar hükümeti, **"Hiçbir gerekçe göstermeden"** üç soydaşımızı sınır dışı etti. Olaylardan sonra Türkiye'ye gelen ilk ailenin fertleri, **"Bulgarlar katliamları kendi vatandaşlarından bile saklıyor. Televizyon, radyo ve gazetelerde olaylara ilişkin hiçbir haber verilmiyor. Son günlerde Türklerin olduğu bölgelerde devriyeler de sıklaştırıldı"** dediler.

Çocuklarını geride bırakmak zorunda kaldıkları için vatana kavuşmanın mutluluğunu yaşayamayan aile fertleri, ölen soydaşlarımızın sayıları hakkında bilgileri olmadığını da belirttiler.

Bulgaristan'ın Haskova şehrinin Karamanlar Köyü'nde yaşadıklarını söyleyen 53 yaşındaki **Abdullah İbrahim Dağlı Ferhatoğlu**, (Bulgarların koyduğu ad:Philipov İvanov Andon), eşi 53 yaşındaki **Kadriye Dağlı Ferhatoğlu**, (Philepove Mihaylova Kremen) ve 85 yaşındaki annesi **Sıdıka Dağlı Ferhatoğlu** (Monolova Seveya Siyka) gece yarısı Bulgar polisinin evlerine gelerek kendilerinden 6'şar fotoğraf ve 120'şer leva aldığını söylediler. **"Bize hazırların gideceksiniz diyen polislerden sonra biz hemen hazırlandık. Çocuklarımızı bırakıp bizi gönderdiler"** dediler. 3 kişilik aile Kapıkule'den trenle yurda giriş yaptı.

MİLLİYET » 25 Mayıs 1989

Dışişleri: "Bulgaristan'daki olayların peşini bırakmayız"

Bulgaristan'a 10. nota

• Nilüfer YALÇIN • ANKARA

Türkiye önceki akşam Bulgarlara 10. notayı vererek bu olaylar hakkında bilgi istedi. Bilgi verilmezse görüşme talebinde bulunulacak

BULGAR hükümetinin Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) kararlarını da çiğneyerek, barışçı gösteri yapan ve insan haklarına uyulmasını isteyen Türkler üzerine ateş açıp birçok kişiyi öldürmesi üzerine Türkiye, diplomatik atağa kalktı. Türk-Bulgar ilişkilerini tam bir bunalıma sokan öldürme ve yaralama olayları hakkında Bulgaristan'a sert bir nota verilerek AGİK anlaşması uyarınca bu konuda açık bilgi verilmesi istendi.

Böylece 16 Mayıs ve 24 Mayıs arasında Türkiye'nin Sofya'ya verdiği notaların sayısı 10'a çıktı. Son nota önceki akşam Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi Stadkarov'a iletildi. Bu arada Türkiye'nin Burgaz Konsolosu Cahit Özcan'ın seyahatine ve konsolosluktan ayrılmasına Bulgar makamları izin vermiyor.

Türkiye'nin gene AGİK süreci çerçevesinde Bulgaristan'a verdiği iki nota ile bu ülkedeki bölünmüş ailelerin ve Türk soydaşlarımızın haklarıyla ilgili uygulamaların görüşülmesi talebine Sofya'nın ön koşul getirmesi, AGİK usullerini çiğnemekte direnmesi, bugün Sofya'da yapılacak olan toplantının Ankara tarafından iptaliyle sonuçlandı. Bulgarlar, Türkiye'nin gündeme Bulgaristan'daki Türklerle ilgili konuları getirmek istemesine karşı **"Türkiye'deki Kürt hakları"**nın konuşulması istemini ortaya atmış, Ankara da görüşmenin ancak önceden konular çerçevesinde gerçekleşeceğini hatırlatmıştı. Bulgarların düne kadar bu konuda direnmeleri üzerine, Türk heyeti Sofya toplantısını iptal etti.

Bulgarların çeşitli kentlerde Türklere ateş açmaları, Ankara'nın bu konuda müttefik ülkeleri ve Üçüncü Dünya ülkelerini uyarma kararı almasına neden oldu. Dışişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı **Tuğay Özçeri** bu sabah müttefiklerin ve bağlantısız ülkelerin Ankara'daki temsilcilerini davet ederek, Bulgaristan'daki son olaylarla ilgili bilgileri aktardıktan sonra, bu kanlı olaylara karşı duyarlık göstermeleri beklentisini dile getirecek. **Özçeri, "Öldürülen, tek amacı için hapsedilen, işkence gören bu insanların durumuyla ilgili olaylara karşı duyarlık gösterilmesini, onlara sahip çıkılmasını"** talep edecek.

• ÖLÜ SAYISI TAM OLARAK BİLİNMİYOR

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **İnal Batu**, dün düzenlediği basın toplantısında önceki akşam verilen ve öldürme olaylarıyla ilgili bilgi isteyen notaya Bulgarlar yanıt vermezlerse, ikinci bir nota ile görüşme isteminde bulunulacağını söyledi. Batu, **"Bu konular 30 Mayıs'ta Paris'te başlayacak AGİK insani boyut konferansında tarafımızdan ayrıntılı bir şekilde dile getirilecek, Bulgaristan'ın AGİK yükümlülüklerini çiğnemeye devam ettiği ortaya konacaktır"** dedi.

Bulgaristan Türklerinin son bir hafta içindeki gösterileri sırasında Bulgar asker ve polisinin kaç kişiyi öldürüp kaçını yaraladığına dair çeşitli kaynaklardan sızan haberlerin birbirini tutmaması, çeşitli rakamlar ve bilgiler yayılmasına neden oluyor. Ancak Ankara ölü sayısının bir hayli fazla olduğu kanısında. Bulgaristan'daki temsilciliklerimiz personelinin adeta birkaç kilometre karelik bir alanın içinde hapsedilmesi, hareket özgürlüğünün ve olay yerine gidişlerin önlenmesi, olaylar hakkında kesin tespit yapılmasını engelliyor. Sözcü **İnal Batu**, **"Çok sayıda ölü ve yaralı olduğu anlaşılıyor. Bulgarların bilgi vermesini bekliyoruz. Vermezlerse görüşme isteyeceğiz.** Büyükelçiliğimiz bu koşullar altında bilgi almak için olağanüstü çaba harcamakta" dedi.

Bulgar zulmü insanlık tanımıyor Sınır dışı edilen 72 kişi arasında hamile bir soydaşımız da vardı. Zahmetli yolculuk sırasında sancılanan soydaşımız, Viyana'da tedavi edildikten sonra arkadaşlarının kaldığı Renweg askeri kışlasına döndü.

Bulgarların yakında Bulgaristan'a Türklerin durumunu da incelemek için gidecek olan Avrupa Konseyi heyetine **"açık kart"** verdiğini anımsatan bir gazeteciye **Batu** şunları söyledi:

"Konsey heyetine her istedikleri yere gidip istedikleriyle konuşabilecekleri temlnatını verdiler ama daha önceki örnekler de önümüzde duruyor. İslam Konferansı heyeti de aynı vaatle Bulgaristan'a gitmişti. Ancak orada nasıl engellemeler, önleme ve aldatmacalarla karşılaştıklarını, gene bu heyetin raporundan öğrendik. Bakalım Avrupa Konseyi heyetine ne yapacaklar."

Burgaz Konsolosu Cahit Özcan'ın binadan 40 kilometrekarelik alanda serbest dolaşma yetkisinin de iptal edildiği **İnal Batu** tarafından doğrulandı. Böylece Türk konsolosu fiilen evinin bahçesinde hapsedilmiş durumda, aynı işlemin Türkiye'deki Bulgar konsolosuna yapılıp yapılmayacağı konusunda hükümetin henüz bir karar vermediği bildirildi.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **İnal Batu, "Doğu ile Batı arasındaki yumuşama ve bunu belirleyen AGİK belgelerine rağmen Türk azınlığa karşı, 'İnsanlık dışı politikalarını kan dökmeye kadar vardıran bu azınlığın varlığını bile inkâr eden' Bulgar hükümetinin 'peşini bırakmayacağız" dedi.**

• TBMM'DEN VE İHD'DEN KINAMA

TBMM, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza uyguladığı zulüm politikasını kınadı. Meclis'in dünkü birleşiminde ANAP Grup Başkanvekili **Raşit Daldal**, SHP Grup Başkanvekili **Onur Kumbaracıbaşı** ve DYP Grup Başkanvekili **Vefa Tanır**, başkanlığa ortak önerge verdi. Alkışlarla karşılanan ortak önergede dünya parlamentoları Bulgar mezalimine dur demeye ve Türk azınlığın haklı davasını desteklemeye çağrıldı.

İnsan Hakları Derneği (İHD) Ankara Şubesi Başkanı **Muzaffer İlhan Erdost** da dün yaptığı yazılı açıklamada, **"Bulgaristan'da Türkçe konuşan Müslüman halk üzerindeki baskıları, sosyalizmin demokratik ilkesiyle bağdaştırmak olanağı yoktur"** dedi.

• ABD DIŞİŞLERİ KINADI

ABD Dışişleri Bakanlığı, Bulgaristan'daki Türk azınlığa karşı güç kullanılmasını kınadı.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü bayan **Margaret Tuttwiler** tarafından yapılan açıklamada, **"Bulgaristan'daki Türk azınlığa karşı açık bir şekilde yürütülen baskıları ve güç kullanılmasını kınıyoruz"** denildi.

MİLLİYET » 25 Mayıs 1989

7 sınır dışı daha

• Ali H. YURTSEVER

• VİYANA

BULGARİSTAN yedi kişilik iki aileyi daha sınırdışı etti. Dört kişilik Hüseyinoğlu ailesi dün Viyana'da Türkiye Büyükelçiliği'ne başvurarak sığınma talep etti. Ferhatoğlu ailesi de trenle Kapıkule'den Türkiye'ye gönderildi.

Ali Mustafa Hüseyinoğlu eşi Selime ve çocukları Taner ile Tanser Viyana Büyükelçimiz tarafından otele yerleştirildi. Soydaşlarımızın işlemleri tamamlandıktan sonra Türkiye'ye gönderilecekleri belirtildi. Baba Hüseyinoğlu adını değiştirmeyi kabul etmediği için bir yıl Belene'de hapis yattığını söyledi.

Geçtiğimiz pazartesi gününden beri Viyana'daki "Renweg Kaserne" adlı kışlada bekleyen toplam 72 soydaşımızın da Türkiye'ye getirilmesi için Ankara'dan özel bir uçağın Viyana'ya gideceği açıklandı. Bulgar resmi makamlarının "İnsan Hakları Derneği üyesi oldukları ve açlık grevine katıldıkları" gerekçesiyle istekleri dışında pasaport verip sınır dışı ettiği 72 soydaşımızın Türkiye'ye bir an önce gelmeleri için Avusturya Dışişleri'nin de "büyük anlayış gösterdiği" bildirildi.

Cenevre Mülteciler Sözleşmesi'ne göre, Bulgaristan dışında girdikleri ilk ülke olan Avusturya'ya iltica ettikten sonra Türkiye'ye gitmek için başvurmaları gereken 72 soydaşımıza Avusturya resmi makamları, sözleşmenin bu hükümlerini uygulamıyor.

Avusturya resmi makamlarının bu davranışı, Türk Dışişleri'nce "takdirle" karşılandı. 72 soydaşımız "domuz eti yemeyeceklerini" bildirince, Türkiye Büyükelçiliği bir Türk lokantası ile anlaşarak soydaşlarımız için özel yemek servisi yaptırdı.

Mil-Ha muhabiri Bülent Ayan'ın haberine göre de, Bulgaristan'da isim değiştirmeye direndiği için dört yıl sürgüne gönderilen Abdullah Ferhatoğlu, eşi Kadriye ve annesi 85 yaşındaki Sıdıka Ferhatoğlu ile dün Kapıkule'den Türkiye'ye geldi.

BTA, Mahmuzlar olayını doğruladı:

Şumnu'da VAHŞET

DIŞ HABERLER SERVİSİ

BULGAR hükümetinin resmi haber ajansı BTA (Bulgar Telgraf Ajansı), ülkenin kuzeyindeki Mahmuzlar kasabasında çıkan olaylarda hükümet kuvvetlerinin sivil halka ateş ettiklerini ve ölenler olduğunu açıkladı.

Anadolu Ajansı'nın BTA'ya dayanarak Viyana'dan verdiği habere göre, olaylar sırasında ateş açan polislerin kurşunları ile 2 kişi öldü, 3 kişi de yaralandı. Aynı haberde bir kişinin de kalp krizinden can verdiği bildirildi. Yine AA'nın Moskova çıkışlı Sovyet TASS haber ajansının BTA kaynaklı haberinde Mahmuzlar'daki olaylarda milis kuvvetlerinin halka ateş açtıkları, 2 kişinin öldüğü belirtildi. TASS ajansı, BTA'dan alarak bültenine kattığı bu haberde "Bulgaristan'ın Razgrad ve Varna kentlerinde durumun çok gergin olduğunu" da vurguladı.

TASS ajansında yer alan BTA haberine göre, Mahmuzlar (Todor Ikonomo) kasabasındaki olaylar, "Bir grup Bulgar vatandaşının pasaport almak istemeleri nedeniyle ortaya çıkan gerginlik, yer yer milis kuvvetleriyle çatışmaya dönüştü, iki kişi öldü, üç kişi yaralandı" şeklinde anlatıldı.

BTA'nın Viyana'da dinlenen haberinde ise, çatışmalarda iki kişinin öldüğü, üçünün yaralandığı, bir kişinin de kalp krizi sonucu can verdiği belirtildi. Aynı haberde Türklerin ölümüne neden olan çatışmada ateşin askerler değil polisler tarafından açıldığı savunuldu.

• ALMANYA'NIN SESİ

Almanya'nın Sesi Radyosu Bulgarca Bölümü sorumlusu Roumiana Taslakova da, Bulgaristan'ın Şumnu'ya bağlı Mahmuzlar kasabasında gösteri yapan Türklere Bulgar askerlerinin açtığı ateş sonucu 20 Türk'ün öldüğünü söyledi.

AA'nın haberine göre, Taslakova, protesto yürüyüşlerine 30 bin Türk'ün katıldığını ve bu yürüyüşün Bulgar askerlerinin yaylım ateşi açması sonucu dağıtıldığını belirtti, 200 bin Türk'ün tutuklanarak cezaevine konduğunu kaydetti.

Bu arada, Mahmuzlar 30 Türk dün açlık grevine başladı. Türkler, yedi gün süreyle açlık grevi yapacaklarını bildirdiler. Hasköy'e bağlı Dornoln Isvorovo kasabasında bağımsız Müslüman Grev Komitesine mensup 11 Türk, bildiri yayınlayarak, Türklerin adlarının değiştirilmesini protesto etti.

Bulgaristan Ortodoks Kilisesi de yayınladığı bildiride Türk halkı ile dayanışma içinde olduğunu açıkladı.

HÜRRİYET » 25 Mayıs 1989

ABD, Sofya'dan hesap soracak

WASHİNGTON, (Hürriyet)

AMERİKAN Kongresi'nin Avrupa Güvenik ve İşbirliği Anlaşması'nın uygulanmasını izlemekle görevli komisyonu, insan hakları için barışçı gösteri yapan Türklere, Bulgar güvenlik kuvvetlerinin ateş açarak çok sayıda türkü öldürmesini şiddetle kınadı. Komisyon bunun hesabının Paris'teki AGİK toplantısında sorulacağını bildirdiken, ABD Dışişleri Bakanlığı da Bulgaristan'daki olaylarını kınadığını duyurdu.

Dokuz senatör ve dokuz milletvekili ile dışişleri, savunma ve ticaret bakanlığı temsilcilerinden oluşan ABD Kongresi Helsinki İzleme Komiyonu, önceki yayınladığı uzun bir bildiri ile, Helsinki Antlaşmasına imza atmasına rağmen insan haklarını sürekli çiğneyen Bulgaristan'ı sert biçimde kınadı. Komisyon Başkanı Senatör **Dennis Deconcini** ve başkan yardımcısı milletvekili **Steny Hoyer**'in ortak imzalarıyla yayınlanan kınama bildirisi şöyle:

"Helsinki komisyonu, Bulgaristan Hükümetinin eylemlerine karşı, Türk toplumunca düzenlenen barışçı gösterilere katılanların üzerine Bulgar Güvenlik Kuvvetlerince ateş açılması sonucu ölenler bulunduğunu yolundaki haberleri dehşet ve üzüntü ile karşıladı. Bulgar Hükümeti'nin esef verici bu davranışı, siyasi ve vatandaşlık haklarıyla birlikte, bilinen dürüstlük standartlarına uyulmasını öngören uluslararası antlaşmaları ihlal edimektedir.

Patlak veren son şiddet olayları, Bulgaristan Hükümetinin, 1950'lerden bu yana ülkedeki Türk azınlığı eritme isteği doğrultusunda uzun suredir uygulamakta olduğu gaddar baskı yöntemlerine uygun düşmektedir. 1950'lerde, bu zorla eritme programı Bulgar Hükümetinin Türk azınlığın İslamî kimliğini ve kültürel mirasını silerek ortadan kaldırmaya yönelmesi sonucu büyük çapta insan haklarının çiğnenmesi biçimine dönüşmüştür. Hafta sonunda meydana gelen olaylar, eritme kampanyasına karşı dünyanın feryatlarından Bulgaristan Hükümetinin etkilenmediğini simgeleyen trajik bir belge niteliğindedir. Bulgar Hükümetinin, ülkedeki milli bir azınlığı ezmek konusunda ölüm saçan hedefinden vazgeçmeye niyetli olduğu yolunda ortada bir belirti de mevcut değildir.

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

ABD Dışişleri Bakanlığı sözcüsü **Margaret Tutwiler** ise, önceki günkü olağan basın toplantısında Bulgar makamlarının gösteri yapan Türk azınlık mensuplarına ateş açarak ölüme yol açmalarıyla ilgili soruya şu yanıtı verdi: **"Bulgaristan'ın uzun bir zamandan bu yana baskı altında tuttuğu Türk azınlığı sessiz hale getirmek için açık bir şekilde kuvvet kullanmasını kınıyoruz. Bulgaristan'ın Türk azınlığına baskılarına ilişkin itirazlarımızı gerek her komisyon çalışmasında vurgulayacak.**

Türk grubunun izleyeceği tutum hakkında bilgi veren üst düzey bir yetkili, Asamble'nin Sivil İşler Komisyonu'nunda, Kanadalı raportör **Frederick King**'in hazırladığı **"Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı** (AGİK) **Viyana Toplantısı uygulamalarının incelenmesi"** başlıklı raporda, Türkiye'nin, Bulgaristan'ın bu insanlık dışı uygulamalarını yazıya geçirteceğini bildirdi. Yetkili, **"NATO üyesi ülkelere mensup yaklaşık 250 milletvekilinin katılması öngörülen Asamble'de, hazırlanacak genel kurul raporunda Bulgaristan'ın AGİK sürecine ve kararlarına uymadığı en açık şekilde vurgulanacaktır"** dedi.

KUZEY ATLANTİK ASAMBLESİ

Öte yandan Türkiye, Bulgaristan'da son haftalarda meydana gelen ve çok sayıda Türk'ün öldürülmesi ile sonuçlanan kanlı olayları, çalışmalarına yarın Antalya'da başlayacak Kuzey Atlantik Asamblesi'nde en geniş şekilde dile getirecek.

Açılışını Başbakan **Turgut Özal**'ın yapacağı ve **NATO** üyesi ülkelerden yaklaşık 250 parlamenterin katılımı ile başlayacak toplantıda, Türk parlamenterler, Bulgaristan'da meydana gelen **"Büyük insanlık dramını"**

Protesto gösterisinde, üç kişinin daha öldüğü bildirildi

Eylemler yayılıyor

DIŞ HABERLER SERVİSİ

SOFYA Yönetimi'nin baskılarına karşı direnişe geçen Bulgaristan'daki soydaşlarımızın katledilmesinin uyandırdığı yankılar sürerken, Türk azınlığın başlattığı hareketin, açlık grevi ve gösterilerle yayılmakta olduğu, Ezerce köyünde üç bin kişinin düzenlediği protesto gösterisinde üç kişinin daha öldüğü bildirildi. Fransa'nın başkenti Paris'te faaliyet gösteren **Bulgar Kurtuluş Hareketi**'nden edinilen bilgilere göre Cebel bölgesinde 400 kişi 6 Mayıs'tan bu yana açlık grevinde bulunuyor. Bulgaristan'daki soydaşlarımıza uygulanan insanlık dışı muameleyi protesto amacıyla, sekiz kişilik bir grup da Bursa'da açlık grevine başladı.

Bu arada **"Bulgarlaştırma"** ve **"İsim değiştirme"** zorlamalarına karşı koydukları için sınırdışı edilerek Avusturya'nın başkenti Viyana'ya gönderilen soydaşlarımızın bugün Türkiye'ye yollanacakları bildirildi. Avusturya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Walter Greinert**, Türk Hükümeti'nin Viyana'da bulunan soydaşlarımızın Türkiye'ye yollanmaları için girişinde bulunduğunu ve yol masraflarının tamamının Türkiye tarafından karşılanacağını açıkladı.

SICAK KARŞILAMA

Hürriyet Haber Ajansı Bursa muhabirinin verdiği bilgiye göre, Bulgaristan makamları tarafından sınır dışı edilerek Avusturya'nın başkenti Viyana'ya gönderilen 120 Türk özel bir uçakla bugün öğle saatlerinde İstanbul **Atatürk** Havalanı'na gelecek. Balkan Göçmenleri ve Mültecileri Dayanışma Derneği **(BALGÖÇ)** Başkanı **Mümin Gençoğlu**, soydaşlarımızın en iyi şekilde karşılanacağını söyledi. Bursa'dan sekiz otobüs soydaşlarımızı karşılamak ve Bursa'daki yakınlarının yanına getirmek üzere İstanbul'a gidecek.

Gençoğlu, Avusturya'ya sığınanların ve sınır dışı edilenlerin kimliklerini henüz öğrenemediklerini belirtti.

Bulgaristan'ın Şumen kentinde önceki gün beş bin soydaşımızın kendilerine uygulanan baskıyı protesto amacıyla bir gösteri yaptığı, Samvil köyünde ise üç bin kişinin katıldığı ikinci bir gösteri düzenlendiği öğrenildi. Marsilya'da ikamet eden rejim aleyhtarı **Petar Boyacıyev**, direnişler hakkında a.a'ya şunları anlattı:

"Bulgaristan'ın kuzeydoğusundaki Şumen kentinde dün (önceki gün) **beş bin kişinin katıldığı bir gösteri yapıldı. Göstericileri kuşatan polis birlikleri,** "ülkeden gitmek mi istiyorsunuz?' **dediler. Göstericiler adına konuşan Ayşe Fetov ise, bir milyon kişinin bir anda ülkeyi terketmesinin mümkün olamayacağını belirttikten sonra,** 'Biz önce haklarımızın ne olduğunun açıklanmasını istiyoruz. Ondan sonra nerede yasayacağımıza kendimiz karar veririz' **dedi."**

BULGARLAR İTİRAF ETTİ

Ezerce köyündeki gösterilerde üç kişinin öldüğü yolundaki haberleri doğrulatma imkânı bulunmadığını belirten **Boyacıyev,** Bulgar makamlarının **"vahşiler"** gibi hareket ettiklerini, düzenlenen gösterilerin **Sofya** Hükümeti'ne **"ilk ihtar"** niteliği taşıdığını da kaydetti.

Bulgar güvenlik güçlerinin soydaşlarımız üzerine ateş açarak kan döktüğünü kabul eden Bulgaristan Resmi Haber Ajansı **BTA**'nın yayınladığı haberi duyuran Amerikan **AP** Haber Ajansı, olaylarda 25 Türk kanının döküldüğüne karşın, Bulgar makamlarının ölü sayısını daha az gösterdiğini bildirdi. **BTA**'nın haberine göre, kuzeydoğu Bulgaristan'da meydana gelen olaylarda iki Türk can verdi, birisi de güvenlik güçleriyle çatışmalar sırasında kalp krizi geçirerek öldü; Mahmuzlar köyündeki çatışmalarda üç kişi de yaralandı.

Bulgaristan'daki Türk azınlığın isyanını, Sovyetler Birliği ve Yugoslavya'da yayılan etnik kriz çerçevesinde ele alan **AP** Ajansı, 1980'lerin başlarında başlatılan, Türkçe konuşma ve ibadet etme yasağıyla birlikte isimlerin zorla değiştirilerek Türklerin Bulgarlaştırılmasını içeren kampanya süresince ilk kez bu denli şiddetli olayların patlak verdiğini yazdı.

İki soydaşımız Türkiye'ye sığındı

İPSALA, (Edirne) (hha)

BULGARİSTAN'da yaşayan iki soydaşımız, Yunanistan üzerinden İpsala'ya gelerek Türkiye'ye sığındı. Bulgaristan'ın Burgaz Şehri Aydas Kasabası'nda oturan 40 yaşındaki **Rafet Halilov Halilov** ile 35 yaşındaki eşi **Şaziye İsmail Hakkova Halilova**'nın Bursa'daki yakınlarının yanına gitti.

Pasaportları ile Yunanistan'a kadar gelen karı koca, Gümülcine Türk Konsolosluğu'na sığınarak, Türkiye'ye gitmek istediklerini söylediler. İki soydaşımızın, talepleri üzerine İpsala Sınır Kapısı'ndan Türkiye'ye gelmeleri sağlandı. **Rafet Halilov Halilov** ile eşi **Şaziye İsmail Hakkova Halilova,** Bursa'nın Orhangazi ilçesinde akrabaları bulunduğunu ve onların yanına yerleşmek istediklerini söylediler.

Sürgün Türklere Büyükelçi ziyareti

Muzaffer KARTAL
VİYANA, (Hürriyet)

BULGARİSTAN'dan sürülüp Viyana'ya gelen 76 Türk, dün Avusturya Parlamento üyesi ve Avrupa Konseyi Avusturya temsilcisi **Friedrich Probst** ve Türkiye'nin Viyana Büyükelçisi **Erdem Erner** tarafından ziyaret edildiler. Ziyaretinin yardım amacı taşıdığını belirten **Probst,** Türklerle tek tek yaptığı görüşmeler arasında uzun notlar aldı.

Daha önce birçok toplantıda Bulgaristan yönetiminin buradaki Türklere uyguladığı işkence ve baskıyı dile getirdiğini kaydeden **Probst,** Bulgaristan'daki soydaşlarımızın sorunlarını içeren 40 sayfalık bir rapor çalışması hazırladığını söyledi.

MİLLİYET » 28 Mayıs 1989

Soydaşlarımızın üzerine saldırtıp parçalatıyorlar

Bulgar köpekleri

Ali H. YURTSEVER

• VİYANA

Viyana'ya dün gelen 34 Türk, Bulgar güvenlik güçlerinin 24 ve 25 Mayıs'ta Cebel köyünü kuşatıp, 57 Türk'ü feci şekilde dövdüklerini söylediler. Soydaşlarımız, özel eğitilmiş köpeklerin de, Türklerin üzerine saldırtıldığını hıçkırıklara boğularak anlattılar

BULGARİSTAN yönetiminin ülke dışına çıkmaya zorladığı Türklerden 34'ü daha Viyana'ya geldi. Gözleri yaşlı Türkler, Bulgar güvenlik güçlerinin geçen perşembe günü 57 Türk'ü feci şekilde dövdüklerini ve köpeklere parçalattırdıklarını söylediler.

Viyana'ya, Prag üzerinden gelen dokuz kişilik iki aile ile, Yugoslavya üzerinden gelen 24 Türk, **Milliyet**'e yaptıkları açıklamada, Bulgar güvenlik güçlerinin Türklerin üzerine özel eğitilmiş köpeklerini saldıklarını ve doktor müdahalesine izin vermediklerini anlattılar.

○ "FECİ ŞEKİLDE DÖVDÜLER"

Viyana'ya Yugoslavya üzerinden gelen Türklerden İsmet İsmailof Emirlof, Kırcaali Sancağı'nın Cebel köyünde 19-25 Mayıs tarihleri arasında meydana gelen olayları şöyle anlattı:

"19 Mayıs'ta beni tutukladılar. 20 Mayıs'ta, Cebel köyünde, serbest bırakılmam için bir yürüyüş düzenlendi. O gün serbest bırakıldım. 21'inde, çevre köylerden gelen Türklerin de katılımıyla 3 bin kişilik bir yürüyüş düzenlendi. Polis bir şey yapmadı. Ertesi gün yeni bir yürüyüş yapacaktık. Sabah kalktığımızda Cebel köyünün, askerler, polisler, zırhlılar ve özel eğitilmiş köpeklerle sarılmış olduğunu gördük. Evlere saldırdılar. Türkleri dövdüler. Daha sonra, güvenlik güçleri 24 ve 25 Mayıs'ta yine evlere saldırdılar. 57 soydaşımızı dvdüler. Köpekleri üzerimize saldılar."

○ "LÜKS YAŞAM TEKLİFİ"

Viyana'daki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı 3'üncü İzleme Komitesi Toplantısı'ndan sonra imzalanan kapanış belgesini, Bulgaristan yönetimine uygulattırmak için kurulmuş olan Viyana-89'a Destek Cemiyeti'nin sekreterliğini de yapan İsmet İsmailof Emirlof, Bulgarların kendisine, cemiyet sekreterliğini bırakması için, "lüks yaşam önerdiklerini" de belirtti.

Emirlof, tüm teklifleri reddetmesi üzerine, Bulgar polisinin, kendisini köy meydanında dövdüğünü ve üzerine özel eğitimli köpekleri saldığını anlattı.Emirlof, "Doktora gitmeme izin vermediler. Evde, yaralarıma et sardım" dedi.

○ VİYANA'DA 106 TÜRK

Avusturya'nın başkentine dün Yugoslavya ve Prag üzerinden trenle gelen 34 Türkle, Viyana'da Türkiye'ye gelmek için bekleyenlerin sayısı 106'ya ulaştı. Türk yetkililer, Bulgaristan'dan atılan Türkleri barındırmanın "turizm mevsimi" olması dolayısıyla ciddi bir problem oluşturduğunu kaydediyorlar.

○ TOBB'DEN KINAMA

Bu arada Ankara'da yapılan TOBB Genel Kurulu'nda, Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskılar kınandı. Birlik Yönetim Kurulu üyelerince, Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskıların kınanması için verilen önerge, genel kurulda oy birliği ile kabul edildi.

Önergede, "TOBB camiası, bütün kuruluş, kurul ve fertleriyle, Bulgar hükümetinin kendi topraklarında yaşayan Müslüman Türk soydaşlarımıza karşı uyguladığı insanlık dışı ağır baskı ve katliam hudutlarına ulaşan saldırı hareketlerini şiddetle ve nefretle kınar" denildi.

○ ÖZAL: "PEŞİNİ BIRAKMAYIZ"

Başbakan Turgut Özal, Bulgaristan'daki soydaşlarımızın insanca yaşamaları için her türlü gayretin gösterileceğini söyledi. Özal, "Bu meselenin peşini bırakmayacağız" dedi.

Özal, dün Antalya'dan Ankara'ya dönerken havaalanında, Türkiye'nin Sesi radyosuna demeç verdi. Bulgaristan'da soydaşlarımıza yapılan insanlık dışı muamelelerden büyük üzüntü duyduğunu belirten Özal, soydaşlarımıza seslenerek, şöyle konuştu:

"Bu meselenin peşini hiçbir zaman bırakmayacağız. Sizleri orada hakiki orijinal durumlarınıza getirmek için her türlü gayreti göstereceğimizi, yani size insan gibi yaşama hakkı verilmesini temin etmek üzere her türlü gayreti göstereceğimizi ifade ediyorum. NATO ülkelerini bu konuda uyardık. Ümit ediyorum ki, salı günü Paris'te yapılacak İnsan Hakları toplantısında bu konu gündeme gelecek ve Bulgaristan üzerine diğer ülkelerin büyük baskı yapacaklarını, bu haklarınızın iadesi konusunda her türlü çabanın gösterileceğini zannediyorum. Birliğinizi, beraberliğinizi bozmayın. Bir arada olduğunuz müddetçe, biz de size her türlü desteği yapacağız."

○ GÖÇ BAŞLANGICI

Bu arada, Fransa'da yayınlanan sol eğilimli Liberation gazetesi, Bulgaristan'dan son günlerde başlatılan "mecburi göç"ün nedeninin AGİK toplantısı olduğunu yazdı. Bulgaristan'ın 5 yıl önce de Türk azınlığın kanını akıttığını belirten gazete, Bulgar Devlet Başkanı Todor Jivkov'un Türk azınlığa uygulanan baskılardan sonra ülkesinde demokratik bir muhalefetle baş başa kaldığını da belirtti.

MİLLİYET » 29 Mayıs 1989

Soydaşlarımız büyük eylem hazırlığında

Ölüme yürüyüş

Bulgar zulmü İstanbul'da protesto edildi

Konsolosluğa taş yağmuru

● Etiler Ulus Mahallesi'ndeki Bulgar Konsolosluğu'nun önünde toplanan 250 kişilik bir grup "Katil Bulgar", "Kanımız yerde kalmayacak" diye sloganlar attı

HABERİ 13. SAYFADA

● Rafsancani işbirliği anlaşması imzalamaya gidiyor

Bulgaristan İran flörtü

● İran - Bulgaristan Karma Ekonomik Komisyonu toplantısında, Şattülarap'ın temizlenmesi, demiryolları ve liman yapımında işbirliği yapılması kararlaştırıldı

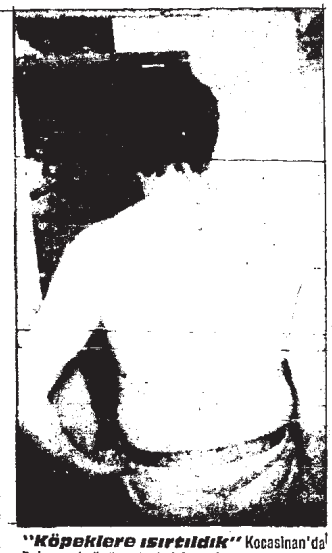
HABERİ 13. SAYFADA

● Bulgaristan'ın Harmanlı köyünden Dr. Tahsin Süleymanoğlu, Bulgarların direniş sırasında istediği beş günlük sürenin bugün dolduğunu belirterek, "İsteklerimiz gerçekleşmezse Mestanlı, Kırcaali ve Dellorman bölgelerinde büyük bir yürüyüş yapılacak, ateş de açılsa yürünecek" dedi

● Viyana'ya ulaşan Türkler şunu söyledi: "Bütün Türk köylerinde, polis ve askerler ev ev dolaşıp işbaşı yapılmasını istiyor. Fakat kimse işe gitmiyor. Bizi sınırdışı ettikleri zaman da sokakta toplanıp vedalaşmamızı engellediler"

HABERİ 13. SAYFADA

"Köpeklere ısırtıldık" Kocasinan'da Bulgar zulmünü protesto için toplanan vatandaşlar, "Katil Jivkov", "Ordu Sofya'ya" diye bağırdılar (yanda). Bu arada Viyana'ya gelen soydaşlarımızdan biri de Batılı gazeteciler önünde soyunarak, köpeklere ısırtıldığını, işkence gördüğünü söyledi (üstte).

MİLLİYET » 29 Mayıs 1989

Bulgar zulmüne tüm yurtta protesto

Konsolosluğa taş yağmuru

● Etiler Ulus Mahallesi'ndeki Bulgar Konsolosluğu'nun önünde 250 kişilik bir grup, "Katil Bulgar", "Kanımız yerde kalmayacak" diye slogan attı

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'da soydaşlarımıza yapılan baskılar giderek artarken tepkiler de yoğunlaşmaya başladı. Ankara'da 300 kişilik bir grup Bulgaristan Büyükelçiliği önünde oturma eylemi yaptı. Bulgaristan'ın İstanbul'da bulunan konsolosluğuna siyah çelenk koymak isteyen yaklaşık 250 kişilik bir grup konsolosluğun camlarını taşladı. Bu arada Batı Trakya Türkleri Dayanışma Derneği Genel Başkanı **Tahsin Salihoğlu, "Bulgaristan'daki katliam 20 yıl sonra Batı Trakya'daki soydaşlarımıza yapılacaktır"** dedi.

Bulgaristan'ın Etiler, Ulus Mahallesi'nde bulunan konsolosluk binası önünde öğle saatlerinden itibaren toplanmaya başlayan 250 kişilik kalabalık, önce konsolosluk önüne siyah çelenk koydu. Kalabalığın artmasından sonra Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza yapılan baskıları kınayan sloganlar atılmaya başlandı. Protestocuların bir grup da konsolosluğun camlarına taş atmaya başladı. Atılan taşlar sonrasında binanın birçok camı kırıldı.

"Domuz Jivkov", "Yunanlıları yendik, sıra Bulgar'da", "Ordu millet el ele", "Katil Bulgar" ve "Kanımız yerde kalmayacak" şeklinde sloganlar atan grup olay yerine gelen polis tarafından dağıtıldı. Kalabalık dağılırken "Tuna Nehri akmam diyor" marşını söyleyerek, baskıları eleştiren sloganlar da atıldı.

Bu arada Batı Trakya Dayanışma Derneği Genel Başkanı **Tahsin Salihoğlu** düzenlediği basın toplantısında, Bulgaristan **Devlet Başkanı Todor Jivkov** ile **Yunan Başbakanı Andreas Papandreu**'nun soydaşlarımızın asimilasyonu için sık sık bir araya geldiklerini söyledi. **Salihoğlu**, Yunanistan'da Stohos (Hedef) adlı günlük gazetede her gün yayınlanan, **"Yunanlılar unutmayınız Yunanistan'ın başkenti İstanbul'dur"** yazısını da gösterdi.

Öte yandan, Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği, Bulgaristan'ın Edirne Başkonsolosluğu'nun kapısına siyah çelenk koydu.

Mil-Ha Edirne Bürosu'nun haberine göre, Dernek Başkanı Mehmet Çavuş, konsolosluk binasının önünde yaptığı konuşmada, bu ülkede yaşayan Türklerin, Bulgar hükümetinin dekorlu siyasetine ve iğrenç oyunlarına gelmemek için modern silahlara ve çağ dışı işkencelere karşı yumruk savaşı verdiklerini söyledi. Konsolosluk binası önünde toplanan yaklaşık 500 kişi de, **"Bulgar Türklerine özgürlük", "Şehitler ölmez, kanı yerde kalmaz", "Ordu Sofya'ya", "Kana kan", "Katil Jivkov"** gibi sloganlar attı.

Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği tarafından dün İstanbulda düzenlenen mitingde Bulgaristan'da yaşayan Türklere yapılan çeşitli baskılar sloganlar ve pankartlarla kınandı.

Kocasinan Belediyesi önündeki toplantıda, **"Ezanla konulan ad, zilzıkla değişmez", "Ayşeler Anka, Mehmetler Milko olamaz", "Türk'ün sabrı taşmıştır"** gibi pankartlarla Plevne kahramanı Gaziosmanpaşa'nın büyük boy yağlıboya portresini taşıyan soydaşlarımız sık sık **"Katil Jivkov", "Moskova, bağla köpeklerini" "Ordu Sofya'ya", "Kana kan isteriz"** gibi sloganlar attılar.

Gebze, Bursa, Yalova, Sakarya derneklerinden İstanbul'a gelen göçmen Türklerin dünkü protesto mitinginde konuşan Dernek Başkanı Prof. Dr. **Mehmet Saray**, Türklerin adlarının zorla değiştirildiğini, Türk halkına Türkçenin yasaklandığını, ibadetlerinin engellendiğini belirterek, **"Türklerin yaptıkları direnişler sonunda 242 kişinin hayatlarını kaybettiğini"** söyledi.

• ANKARA'DAKİ PROTESTO

Ankara'da da akşam saat 19.00'da, yaklaşık 1000 kişilik bir grup, Bulgaristan Büyükelçiliği önünde oturma eylemi yaptı.

Büyük bir Türk bayrağını eller üstünde taşıyarak TBMM önünden Bulgaristan Büyükelçiliği'ne kadar yürüyen grubun emniyet kuvvetleri engellemek istedi. Göstericileri, bir çember içine alan polisler, bu arada trafiği de kestiler.

Elçilik önünde yolda yere oturan grup, "Katil Bulgar", "Kahrolsun Bulgaristan" sloganları attıktan sonra, ayağa kalkarak yüksek sesle İstiklal Marşı'nı okudu. Polislerin uyarıları üzerine, elçilik önünden ayrılan göstericiler, Kızılay yönünde aşağı doğru yürüdükten sonra da, Bakanlıklar Kavşağı'nda dağıldılar.

Haldun Armağan'ın haberine göre, Kuzey Atlantik Asamblesi ilkbahar oturumlarının dünkü bölümünde Kanadalı parlamenter **Frederick King**'in yaptığı gaf Türk heyetine sıkıntılı anlar yaşattı. Roma'da önümüzdeki yıl yapılacak Asambleye insan haklarıyla ilgili raporu hazırlamakla görevlendirilen King, hazırladığı metne Bulgaristan'daki Türk azınlığa baskılar konusunda tek kelime bile koymadı.

Asamblenin başından beri Bulgaristan konusunda ortak bir tutum alacağını bekleyen Türk heyeti de raporda konunun nasıl işlendiğini merak ediyordu. King, raporunu sonuna kadar okumasına rağmen Bulgaristan'la ilgili herhangi bir şey olmadığı görüldü. Türk parlamenterlerin uyarısı üzerine özür dilemek zorunda kalan Frederick King, **"Tamamen unutkanlıktan kaynaklanan bir yanlış yaptım. Raporu yeniden hazırlayeceğim"** dedi.

Sivil İşler Komitesi'nden ANAP'lı Cavit Kavak'ın Bulgaristan'la ilgili konuşmasını da dinleyen King, **"Bu konuşmayı da aynen raporuma geçireceğim"** diye gönül aldı.

• VELİOĞLU VE BAŞARAN AİLELERİ TÜRKİYE'DE

Bulgaristan'dan, Viyana-89'a Destek Cemiyeti Başkanı olduğu ve Türk azınlığın haklarını savunduğu gerekçesiyle sınır dışı edildikten sonra üç gün önce Türkiye'ye gelen **Avni Velioğlu**'nun ailesi de İstanbul'a geldi.

Avni Velioğlu'nun eşi **Ulviye Velioğlu** (37), kızları Aşkın Velioğlu (14) ile Adile Velioğlu (10) ve annesi Adile Abdullazi önceki akşam Yugoslav Hava Yolları'na ait bir uçakla geldiler.

Türkiye'de bulunmaktan büyük mutluluk duyduklarını söyleyen Ulviye Velioğlu, **"Bu bir rüya, hâlâ inanamıyorum. Ancak gerçek kalmalar için onlar devam ediyor"** dedi.

Öte yandan Edirne Mil-Ha muhabirinin haberine göre, Bulgaristan, yakınlarının isteği üzerine 4 kişilik Başaran ailesinin Türkiye'ye gögüne izin verdi. Kapıkule Gümrük Kapısı'ndan saat 13.00 sıralarında yaya olarak Türkiye'ye gelen **Hasan-Hamide Başaran** çifti ile çocukları **Sevdiye** ve **Sefer**, Bursa'daki yakınlarının yanına gönderildi.

● Soydaşlarımız büyük eylem hazırlığında

Ölüme yürüyüş

• Ali H. YURTSEVER • VİYANA

BULGAR resmi makamlarının son günlerde Türk azınlığa karşı giriştiği **"sınır dışı etme uygulamasının"** Türk azınlığı lidersiz bırakıp sindirmek amacını taşıdığı bildirildi.

Son iki gün içinde Bulgaristan'dan Viyana'ya gönderilen doktor, dernek yöneticisi, faal üyeler, subay ve memurlar, Milliyet'e yaptıkları değerlendirmede, **"Bulgar yönetimi, 19 Mayıs'tan bu yana Türk bölgelerinde sürdürülen gösteri yürüyüşleri ve açlık grevlerinden büyük endişe duymaya başladı. Dünya kamuoyunun da yakından ilgi duyduğu baskılara baş kaldırı hareketlerini sindirmek için, lider durumunda olan Türkleri organize edebilecek tüm aydınlar, teker teker tespit edilip sınır dışı ediliyor"** dediler.

Bulgaristan'ın Harmanlı köyünden Dr. **Tahsin Süleymanoğlu, Milliyet**'e yaptığı açıklamada, **"Bulgar, Türk'ü başsız bırakıp sindirmek istiyor. Ama bu amacına ulaşamayacak. Ateş de açsalar, halk inandığı dava için mücadele etmeye hazır durumda"** dedi.

Eşi **Gülser**, çocukları Fümerev ve Fluria ile birlikte Viyana'ya gelen Dr. Tahsin Süleymanoğlu, annesini birlikte getirmesine izin verilmediğini, Bulgar makamlarının "Annesi biz Türkiye'ye göndereceğiz" dediklerini söyledi.

• TÜRK BÖLGELERİNDE SIKIYÖNETİM

Viyana'da Milliyet'le uzun süre görüşen soydaşlarımızdan Dr. **Emrullah Haliloğlu**, Yüzbaşı **Adil Hatipoğlu**, Şumnu Çukurköy'den **Kahri İbrahimoğlu, Mehmet İskenderoğlu, Hasan Kilci, Yusuf Osmanoğlu, İsmet İsmailoğlu Emirlioğlu, Vasfi Şükrü Mahmud, Tahsin Nazuf Salimoğlu, Zaide Recepoğlu, Şükriye Kadiroğlu Ahmed, Bilal Hüseyinoğlu, Sabri Kavas**, Bulgaristan'daki bütün Türk köylerinin tank, asker, polis ve köpeklerle çevrili olduğunu, sokağa çıkışın yasaklandığını, köyler arasındaki tüm haberleşme bağlantılarının 20 Mayıs'tan beri kesildiğini bildirdiler.

Çekoslovakya üzerinden dün gelen 15 kişi ile birlikte şu anda Viyana'da bulunan soydaşlarımızın sayısı 133'e çıktı. Bu arada, soydaşlarımızın Avusturya'ya kolaylıkla girebilmeleri için Türkiye, **"Tüm masraflarını biz karşılayacağız"** şeklinde Avusturya hükümetine güvence verdi.

Öte yandan Yugoslavya'nın başkenti Belgrad'a dün 58 soydaşımızın daha geldiği bildirildi. Böylece Belgrad'a Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın sayısı 78'e yükseldi.

MİLLİYET » 29 Mayıs 1989

Amerika'nın Sesi radyosu soydaşlarımızla röportaj yaptı

Bulgar zulmü ABD'de

• Mehmet MUHSİNOĞLU

• ANKARA

ABD Kongresi'nin, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Antlaşması'nın uygulanmasını takipte görevli komisyonun Bulgaristan'ı sert üslûpta kınayan bildirisinden sonra, Bulgaristan'da yaşayan Türklerle yapılan bir röportaj "Amerika'nın Sesi" radyosunda çeşitli dillerde yayınlandı.

Washington'dan Ankara'daki ilgili kuruluşlara gönderilen bilgi notuna, bu röportajın bantları çözülen metni de eklendi. Bulgaristan'a giden "Amerika'nın Sesi" radyosu muhabiri Jolyon Naegele'nin röportajı şöyle:

"Dört seneden beri, bu sene beşinci sene olmuştur, adlarınız değiştirilerek... Her gün, bizim başımızda kimse yok, kime, sığınalım? Yalnız bir Allahımız var, Cenabı Allah yardım ederse, inşallah biz de bu baskılardan kurtuluruz."

Evet değerli dinleyiciler, konuşan bir Bulgar Türk'ü. Muhabirimiz Jolyon Naegele'ye, Bulgar hükümetinin Türklere uygulamaya devam ettiği baskıları anlatıyor.

Amerika'nın Sesi muhabiri, geçenlerde Bulgaristan'da aralarında imamların da bulunduğu bir grup etnik Türk'le konuştu. Grup üyelerinin her biri, insan haklarının nasıl ihlal edildiğini, isimlerinin Bulgar adlarıyla nasıl zorla değiştirilmesine çalışıldığını, dinî vecibelerini yerine getirmekten nasıl alıkonulduklarını anlattılar.

Muhabirimizle konuşan Türklerin söyledikleri şöyle:

"Biz Türkler hiç haklarımızı kullanamıyoruz. Bizim birtakım çeşit âdetlerimiz var. Sünnet, bayram geliyor, bayram yapmak istiyor çocuklar, şeker toplamak istiyor. Götürüyorlar mektebe savcıyorlar onları. Bizim âdetlerimize uydurmak istemiyorlar, hep Bulgarca konuşturuyorlar onlara. Ondan sonra da bir şey diyecek olsan, polis dairesine götürüp, 'Niçin böyle yapıyorsun?' diye bağırıyorlar, dövüyorlar. Bize bir çeşit imkân vermiyorlar, bu yüzden âdetlerimizden mahrumuz, yaşamak istemiyoruz bu dünyada."

• RADYONUN YORUMU

Radyo daha sonra şu görüşlere yer veriyor:

• Bulgar makamlar, ülkelerindeki bir milyondan fazla Türk'ü zorla Bulgarlaştırmaya beş yıl önce başladılar. Bulgaristan'a giden Amerika'nın Sesi muhabiri Jolyon Naegele, zorla isimleri değiştirilen, ibadet etmelerine izin verilmeyen Türklerle görüştü. Muhabirimiz, Bulgaristan'daki bazı Türklerin, davalarını ülke dışında da anlatabilmek için, ülkedeki bağımsız insan hakları hareketine katıldıklarını bildiriyor.

• Bulgaristan'daki yaklaşık 1 milyon Türk, zorla Bulgarlaştırma kampanyasının uygulandığı 1984'ün sonları ve 1985'in başlarındaki yaygın başkaldırı hareketlerinden bu yana, dikkat çekici şekilde sessiz bulunuyordu.

• Ancak, son aylarda, Bulgaristan'da bağımsız bir insan hakları hareketi başlamasıyla birlikte, çok sayıda Türk'ün de bu kuruluşlara katıldıkları görülüyor.

• Türkleri zorla yok etme politikasından vazgeçmemiş bulunan Bulgar makamlar ise, Türklerin bu kıpırdanmalarına, Türkleri gözaltına alarak, döverek ve ülke içinde geçerli pasaportlarını ellerinden alarak karşı koymaya çalışıyor. Bulgarların baskı ve sindirme uygulamaları bölgeden bölgeye değişiklik gösteriyor. Anlaştıldığına göre en acımasız uygulamalar, doğudaki Rodop Dağları bölgesinde yapılıyor. Fakat, Türkçe konuşma yasağı her yerde uygulanıyor. 200 leva, ortalama 13 günlük yevmiye demek, bazı yerlerde sokakta Türkçe konuşmanın cezası 5 levadan başlıyor ve tekrarı halinde katlanarak artıyor.

Grubun diğer bir üyesi, Bulgar makamlarının gaddarca davranışlarına örnek olarak, başından geçen bir olayı ve nasıl dövüldüğünü anlattı:

"84 senesinde tütün işlemekten geldim. Eve geldiğimde, hanemde, hem de herkesi içerde sopa ile buldum. Ben, dedim, 'Niçin böyle yapıyorsunuz siz?' 'Biz' dediler, 'Sizlerin adlarınızı değiştireceğiz', 'Niçin be? değiştirmeyeceğim adımı'. 'Değiştireceksin sen Bulgar'. 'Yok nasıl Bulgarım ben' dedim. 'Bulgar olamam, istemiyorum ben Bulgar olayım, ben Türküm'. 'Sen' dediler, 'Türk değilsin, Bulgarsın'. Sonra kız başladı ağlamaya, 'Be babalarım yapma diye'. 'Her ne olsa sizin adınızı değiştireceğiz'. Sonra bağladı kollarımı, koydular arabanın içine, ordan eve gelinceye kadar sopa. Bu böyle hayat değil, bu böyle olmaz. Aç durmaya razıyız, hiçbir şey istemiyoruz, fakat bizim isimlerimizi geri çevirmezler. Camie gitmeye, Türkçe konuşmaya, çocuklarımız Türkçe okumaya bırakılsın, saygılarımla bütün dünya milletlerine."

Amerika'nın Sesi muhabiri ile konuşan Türklerden bir diğeri, Türkçe konuştuğu için 200 leva para cezasına çarptırıldığını, ağabeyinin feci şekilde dövüldüğünü ve başına yediği darbeler sonucu şuurunu yitirince, akıl hastanesine kapatıldığını anlattı. Bir diğer Türk'ün görüşleri ise şöyle:

"Büyük bir baskı altındayız biz burada. Meselâ kendim ben, sopadan kurtuldum, hak Türküz biz, Türküz, Türk öleceğiz. Belki beni buradan çıkıttıktan sonra emniyete alabilirler, ne isterse yapsın, kafamı koymuşum torbaya, ne isterse o olacak. İnsan hakları deyince Bulgaristan'da bence hiç yok. Meselâ Anayasa var Bulgaristan'da, seni dövmüş, öldürmüş, sakatlamış, gidiyorsun doktora, doktor vermiyor kâğıt. İnsan hakları denen hiçbir şey yok Bulgaristan'da, hele bilhassa Türk halkı için burada. Yalan yanlış bu dünya bunlara nasıl kanıyor? Varsa bu dünyada insan hakları diye bir şey, bize yardımcı olsun."

Rafsancani işbirliği anlaşması imzalamaya gidiyor

Bulgaristan İran flörtü

● İran - Bulgaristan Karma Ekonomik Komisyonu toplantısında, Şattülarap'ın temizlenmesi, demiryolları ve liman yapımında işbirliği yapılması kararlaştırıldı

TAHRAN, AA

İRAN Meclis Başkanı **Haşimi Rafsancani**, ekonomik ve siyasi bağları güçlendirmek amacıyla Haziran ayı sonlarında Bulgaristan'ı resmen ziyaret edecek.

Tahran'daki Bulgar diplomatik kaynaklardan alınan bilgiye göre, **Rafsancani 21** veya 22 Haziran günü çıkacağı yurt dışı gezisinde önce SSCB'ye gidecek, daha sonra da Macaristan ve Bulgaristan'a da resmi ziyarette bulunacak.

Bulgar kaynaklar, İran ve Bulgaristan arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkileri **"oldukça iyi ve pürüzsüz"** olarak nitelendirdiler ve **Rafsancani**'nin Sofya ziyareti sırasında **"2000 yılına kadar uzun vadeli işbirliği anlaşması"** imzalanacağını kaydettiler.

Bu arada, İran-Bulgaristan Karma Ekonomik Komisyonu (KEK) toplantısı da önceki gün Tahran'da başladı. Toplantılarda İran heyetine Tarım Bakanı **İsa Kalanteri**, Bulgar tarafına da Dış Ticaret Bakanı **Hristo Hristov** başkanlık ediyor.

Kalanteri önceki günkü toplantıda yaptığı konuşmada İran'ın petrol dışı ürün ihracına verdiği önemi vurgulayarak, Bulgaristan'a otomobil, minibüs ve kamyon gibi sınai ürünlerle bazı tarım ürünleri satmaya hazır olduklarını kaydetti.

Hristov da, Bulgaristan'ın İran'la doğal gaz, petrol, liman ve demiryolları yapımı gibi alanlarda işbirliği arzuladığını belirtti.

Toplantının önceki günkü bölümü sonunda ulaştırma alanında bir protokol imzalandı. Protokol, iki ülke arasında hava ve deniz bağlantıları kurulmasını, Sovyet topraklarından geçen karayolu hattının da güçlendirilmesini öngörüyor.

Protokole göre, İran Bulgaristan'dan iki gemi satın alırken iki ülke demiryolları ve liman yapımında ve Şattülarap'ın temizlenmesi konularında da işbirliği yapmayı kararlaştırdılar.

İki ülke arasında ticaret hacmi geçen yıl 300 milyon dolar düzeyinde gerçekleşmişti. Bunun 180 milyon dolarlık kısmını Bulgaristan'ın İran'a ihracatı oluşturmuştu.

HÜRRİYET » 30 Mayıs 1989

"Komşu"dan, sürpriz açıklama:

"Türkiye, sınırını açsın"

- Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov, Ankara'ya beklenmedik bir çağrı yaparak, 'Müslüman Bulgarlar' diye söz ettiği soydaşlarımıza, sınırlarını açmasını istedi.

- **Jivkov, Türkler'le Bulgar askerleri arasında çatışmaların çıktığı bölgelerdeki gerginliğin, batılı radyo istasyonları tarafından körüklendiğini iddia etti.**

TODOR JİVKOV
Yola geliyor

"Komşu"dan sürpriz açıklama

"Türkiye, sınırını açsın"

VİYANA, (Reuter)

BULGARİSTAN Devlet Başkanı **Todor Jivkov**, Türkiye'nin, Bulgaristan'dan göç etmek isteyen Müslümanlara, sınırlarını açmasını istedi.

Jivkov, dün akşam Bulgar Televizyonu'ndan yaptığı konuşmada, **"Türkiye'yi, Türkiye'ye gitmek isteyen ya da orada yaşamak isteyen tüm Bulgar Müslümanlarına, sınırlarını açmaya çağırıyorum"** dedi.

Todor Jivkov, Bulgar güvenlik kuvvetleri ile gösteri yapan Türkler arasında çatışmaların çıktığı bölgelerdeki gerginliğin ise batılı radyo istasyonları tarafından körüklendiğini iddia etti, ancak başka ayrıntı vermedi.

Siyasi gözlemciler, Bulgaristan'da, Türk azınlığın, baskılara karşı gösteri yaptığı bölgelerde, sokağa çıkma yasağı ilan edilmesinin, **Jivkov**'un konuşması ve Bulgar Dışişleri Bakanı **Peter Mladenov**'nun uluslararası insan hakları konferansı olan **AGİK** toplantısı için Paris'e gitmesinin aynı ana rastlamasını, toplantıda, Türkiye ve öteki batılı ülkelerin, muhtemel eleştirilerine karşılık, Sofya Yönetimi'nin aldığı bir önlem olarak değerlendiriyorlar.

İngiliz haber ajansı **Reuter**, Bulgaristan'daki bazı Türk köylerinde, bir süredir, gece sokağa çıkma yasağı uygulandığını, bir köyde ise bu yasağın, 24 saat uygulandığını belirtti.

HÜRRİYET » 30 Mayıs 1989

MESUT YILMAZ'DAN, NATO ÜLKELERİNE MEKTUP:

"Bulgaristan için, destek verin"

BULGARİSTAN'ın Türk azınlığına uyguladığı insanlık dışı muameleler, Başbakan **Turgut Özal** ve Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** tarafından **NATO** Zirvesi'nde gündeme getirildi. **Özal**, zirvede yaptığı konuşmada bu insanlık dışı muamelenin altını önemle çizerken, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** da **NATO** üyesi ülkelerin dışişleri bakanları birer mektup vererek destek istedi.

ÖZAL'IN SÖZLERİ

NATO Zirvesi'nin dün sabahki oturumunda söz alan Başbakan **Özal**, Sovyetler Birliği'nde ve Doğu Avrupa'daki gelişmeleri, Türkiye'nin memnuniyetle karşıladığını, Moskova'dan esen cesaret verici değişim rüzgarlarının, diğer Varşova Paktı ülkelerini, özellikle insan hakları konusunda etkilemesini beklediğini belirterek, sözü Bulgar Hükümeti'nin bu ülkedeki Türk azınlığına uyguladığı **"asimilasyon"** politikasına getirdi ve şunları söyledi:

"Son gelişmelerden hepinizin haberdar olduğunu sanıyorum. Bulgaristan'daki baskı politikası son günlerde yeni ve trajik bir safhaya ulaşmıştır. Maruz kaldıkları aşağılayıcı davranışlara karşı barışçı bir direnişe giren ve gösteri yapan masum insanlar katledilmektedir. Bugün, burada üzüntüyle belirtmek isterim ki, bu masanının etrafında toplanan müttefiklerimizin bu olaya tepkileri, şükranla andığımız bir istisna hariç, insan hakları konusunda geleneksel olarak gösterdikleri duyarlılığın gerisinde kalmıştır. Kendi içimizde tutarlı olmamız ve çifte standartlar uygulamaktan kaçınmamız gerektiğine inanıyorum. Paris 'İnsani Boyut' konferansına katılan müttefik ülke heyetlerinin bu büyük ihlale hakettiği ilgiyi göstereceklerine inanmak isterim."

Bugün Paris'te başlayacak olan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı **(AGİK) "İnsani Boyut"** toplantısından önce **NATO** Zirvesi vesilesiyle ittifak üyesi 15 ülkenin dışişleri bakanlarıyla bir araya gelme fırsatı bulan **Mesut Yılmaz** da, bu fırsatı değerlendirerek, meslekdaşlarına Bulgaristan'daki Türk azınlığa uygulanan insanlık dışı muameleyi dile getiren birer mektup verdi. **Yılmaz** mektubunda, **"zamanımızın en büyük insan hakları ihlali"** olarak nitelediği bu insanlık dışı uygulamalar karşısında, meslekdaşlarından **AGİK** toplantısında işbirliği ve destek istedi.

Bulgaristan'da yaşayan birbuçuk milyon Türk azınlığa karşı sistemli bir **"asimilasyon kampanyası"**nın, 1984 yılından beri yoğunlaşarak devam ettiğini vurgulayan **Mesut Yılmaz**, Türk toplumunun etnik ve kültürel kimliğinin yok edilmeye çalışıldığını belirtti. Dışişleri Bakanı, yedi sayfalık mektubunda, Bulgaristan'ın bu politikası sonucunda, çok sayıda Türk'ün öldürüldüğünü, binlercesinin yaralandığını, hapsedildiğini ve toplama kamplarında tecrit edildiğini kaydetti. Bulgaristan'ın Türklere karşı tutumunun, uluslararası basın ve yayın organlarında ve insan haklarıyla ilgili ulusal ve uluslararası özel raporlarda da ayrıntılı ve gayet açık bir biçimde yer aldığını kaydeden Dışişleri Bakanı, Bulgaristan ile bu önemli sorunun diyalog ve görüşmeler yoluyla çözümlenmesi için Türkiye'nin attığı adımları da değindi ve Türkiye ile Bulgaristan'ın 23 Şubat 1988 tarihinde bu konuda bir protokol imzaladıklarını hatırlattı. **Yılmaz**, bu protokole karşın, ne yazık ki, çok sınırlı birkaç gelişme dışında önemli bir mesafe kaydedilmediğini belirtti.

Mektubunda ayrıntılı örnekleriyle Bulgaristan'daki Türklerin durumunu açıklayan **Mesut Yılmaz**, parçalanmış ailelerin birleştirilmesi doğrultusunda son olarak 19 Mayıs 1989 tarihinde verilen bir notayla, Bulgaristan'dan 19 bin 704 kişinin istendiğini belirtti. Bugüne değin, bunun sadece yüzde 1.2'sine tekabül eden 240 kişinin gönderildiğini açıklayan **Mesut Yılmaz**, Bulgaristan'daki toplumun bugün her zamankinden çok ve etkin ilgi ve desteğe gereksinimi olduğunu belirtti.

Dışişleri'nin açıklaması:

"Kapımız açık"

ANKARA, (Hürriyet)

BULGARİSTAN Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un dün gece Bulgar Televizyonu'nda yaptığı konuşmaya, Türkiye bugün yanıt verecek. **Jivkov**'un **"Türkiye, Bulgar Müslümanlara kapılarını açsın"** biçimindeki çağrısını aktardığımız Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi **İnal Batu**, kendilerine bu konuda henüz resmî bir bilgi ulaşmadığını belirterek, **"Tavrımız belli. Kapılarımız soydaşlarımıza sonuna kadar açık"** yanıtını verdi.

Batu, şunları söyledi:

"Bir yabancı ajansın geçtiği bu habere göre bir değerlendirme yapmamız söz konusu olamaz. Bize şu ana kadar resmî bir bilgi ulaşmadı. Ancak biz Türkiye olarak bu konudaki tavrımızı defalarca açıkladık: Bulgaristan'daki soydaşlarımıza kapılarımız sonuna kadar açıktır..."

HÜRRİYET » 30 Mayıs 1989

Bulgar, gaddarlığı artırdı

Protestocu Türklere kurşun: 3 ÖLÜ

BELGRAD, (Ajanslar)

BULGARİSTAN'da, Türk azınlığa karşı uygulanan baskı politikasını protesto etmek amacıyla düzenlenen gösterilerde üç Türk daha ölürken, Bulgaristan Yönetimi'nin, direnci kırmak amacıyla ülkenin doğusunda olağanüstü önlemler aldığı öğrenildi.

Bulgaristan'dan Yugoslavya'ya kaçan Türklerin, Amerikan AP haber ajansına dün verdikleri bilgiye göre, Bulgar yetkililer, Türklerin gece sokağa çıkmasını yasakladılar.

Türkler, Bulgaristan'da kalan aile üyelerine işkence yapılır korkusuyla adlarının açıklanmasını istemediler.

Kaynaklar, Bulgaristan'ın doğusunda Türklerin yaşadığı bölgede camiilerin kapatıldığını ve Türkiye'den yapılan radyo yayınlarının Bulgar yetkililer tarafından kasten bozulduğunu söylediler.

Geçtiğimiz hafta perşembe günü **Varbisa** ve eski adı **Köpek** Köy olan **Mengişi** ile **Bekirli**'deki yürüşlerde olay olmadığını belirten kaynaklar, cumartesi günü Mutaflar köyünde yapılan yürüyüşte, Bulgar askerinin ateşi sonucu 3 Türk'ün öldüğü, 4'ünün de yaralandığı bildirdiler. Bu arada, Türkiye'nin **Viyana** Büyükelçiliği, 70 Türk'ün daha Avusturya'ya geldiğini ve 200 kişinin Türkiye'ye gitmek için beklediğini açıkladı.

İngiliz Parlamenter Duffy, kınama istedi

BULGARİSTAN'A LANET...

HABER MERKEZİ

KUZEY Atlantik Assamblesi **(KAA)** Başkanı **Patrick Duffy,** üye ülkelerin parlamento ve hükümetlerine, Bulgaristan'daki Türk azınlığa uygulanan baskılar konusunda Türkiye'ye gösterilen desteği sürdürmeleri çağrısında bulundu.

Anadolu Ajansı'nın Antalya'dan verdiği habere göre, **Duffy,** dün yaptığı açıklamada, Kuzey Atlantik Assamblesi'nin 1985, 1986 ve 1987 yıllarında kabul ettiği 168, 184 ve 190 sayılı kararlarına atıfta bulunarak, bu kararlar çerçevesinde desteğin sürmesi gerektiğini vurguladı.

Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yapılan son baskı ve ölüm olaylarını protesto amacıyla Bursa'da geçen hafta başlatılan açlık grevi sürüyor.

Hürriyet Haber Ajansı Bursa muhabirinin bildirdiğine göre, aralarında bağımsız İnsan Hakları Derneği kurucusu **Zeynep İbrahim Mustafaoğlu**'nun da bulunduğu sekiz kişilik bir grup tarafından Orhangazi Meydanı'nda çadır kurularak başlatılan açlık grevine bazı yurttaşlar da katıldı. Çadır önünde, **DSP** Bursa İl Başkanlığı tarafından açılan imza defterine beş günde atılan imza sayısı on bini geçti. Daha sonra yetkililere ulaştırılacak imza defterine yurttaşların ilgi gösterdiği gözlendi. Grevciler, **"Bulgaristan'daki baskı ve zulüm sona erene kadar mücadelemiz sürecek"** diye konuştular.

ÇAKICI AÇLIK GREVİNDE

Çek-senet tahsilatıyla adını duyuran, yeraltı dünyasının ünlülerinden Ülkücü kabadayı **Alâettin Çakıcı,** Bulgaristan'daki olayları protesto etmek amacıyla bir süredir tutuklu bulunduğu Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde, iki günlük açlık grevine başladı. Hürriyet Ankara Bürosu, **Çakıcı**'yla birlikte 50'ye yakın tutuklu ve hükümlünün de iki günlük açlık grevine katıldığını bildirdi.

HÜRRİYET » 31 Mayıs 1989

GÜNÜN YAZISI

● Oktay EKŞİ

Sünnetçi korkusu

■ Birinci sayfadan devam

bulacaksınız: Jivkov, televizyonda yaptığı bir konuşmada, "Türkiye'yi, Türkiye'ye gitmek istiyen ya da orada yaşamak istiyen tüm Bulgar Müslümanlarına, sınırlarını açmaya çağırıyorum" demiş. Dün gelen haberlere göre de, Türkiye'nin "Nangi uluslararası anlaşma, hangi din ve nangi felsefeye dayanarak Bulgaristan'daki her Müslüman'ın Türk olduğunu iddia ettiğini" sormuş. Jivkov'a göre, "Artık girişimde bulunmanın zamanı" geçmiş. "Uluslararası standart ve anlaşmalara göre Türkiye, Bulgaristan'ın yaptığı gibi, dünyaya sınırlarını açmak zorunda" imiş.

Jivkov'un bu şimdiye kadarki politikalarına ters düşen konuşması belli ki birkaç amaç taşıyor.

Bilindiği gibi, Paris'te dün "Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı"nın toplantısı vardı. Bu konferansın özelliği şu: "İnsan hakları" konusunda imzalanmış birçok uluslararası belge -ve sözleşme- kâğıt üstünde kaldığı halde, 1975 yılında Helsinki'de imzalanan "nihai senet"in nasıl uygulandığını izlemek üzere hem devamlı çalışan organlar var, hem de öyle belirli zamanlarda ilgili ülkelerin temsil edildiği konferanslar düzenleniyor. Ve "İnsan haklarına saygı göstermeye" söz verdiği halde zulüm yapanlar burada teşhir ediliyor.

Jivkov belli ki Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yaptığı zulüm yüzünden bu toplantıda rezil edileceğini anlayınca, bunu önlemek ihtiyacını duydu ve "Madem bondon çıkdıyotiçiniz, açın sınırlarınızı alın bunları" demiş oldu.

Jivkov'un ikinci amacı da, "Tüm soydaşlarımızı kabul etmeye hazırız" diye birkaç defa resmi açıklama yapmış olan Türkiye'yi emniyetli karşısında bırakıp zor duruma düşürmek olabilir. Çünkü Bulgaristan'daki bir buçuk milyon soydaşımızı, değil Türkiye gibi ekonomisi sıfırın altında olan bir ülkenin, en gelişmiş ülkelerin bile bir hamlede kabul etmesi mümkün değildir.

Ama Türkiye, bu tür emrivakilere alışkın bir ülkedir. Nitekim yine Bulgar zulmü yüzünden Birinci Dünya Savaşı öncesinde yurdumuza sığınan yüzbinleri, onun ardından 1950-51'de Bulgaristan'ın kapı dışarı ettiği 250 bin soydaşımızı Türkiye'nin kabul ettiği hatırlardadır.

Demek ki Türkiye'nin hem bugüne kadar açıklanmış politikaları, hem de insanı mülahazalar bizi, Jivkov'un "reçete"sini görmeye zorlamaktadır.

Bu durumda önemli olan, yurdumuza gelmesi söz konusu insanların, Türkiye'ye "hangi otobüs" ile gircekleridir. Bir başka deyişle bu insanlar, "iki ülke arasında imzalanacak bir göç anlaşması" hükümlerine göre de gelebilirler, Irak hükümet kuvvetlerinden kaçıp Türkiye'ye sığınan ve artık "Peşmerge" diye anılan mülteciler gibi de gelebilirler. Stalin'in manevi halefi Jivkov'un işine öyle geldiği zaman, "İnsanlık" gibi, "huluk" gibi kavramları nasıl hiçe saydığı bilindiğine göre, iki ülke arasında bir anlaşma olmadan da soydaşlarımızı sınırlarımıza yığılmış halde görebiliriz.

Tabi böyle bir durum, kısa bir sürede yüzbinlerce insanı işsiz edip üretici hale getirmenin mümkünsüzlüğü yüzünden çok büyük bir sorun olacak. Olacak, olacak ama, bu "sünnetçi korkusu" da bitecek.

"İnsanca yaşamıyorlarsa gelsinler"

"Onları kurtarmak görevimizdir"

ANKARA, (Hürriyet)

SOSYALDEMOKRAT Halkçı Parti (SHP) Genel Başkanı Erdal İnönü ile Doğru Yol Partisi (DYP) Genel Başkanı Süleyman Demirel, Bulgaristan'daki Türklerin Türkiye'ye getirtilebileceğini söylediler. İnönü, Bulgaristan'daki sorunun çok ciddi boyutlara ulaştığını, Türk azınlığa karşı vahşice hareketlerin başlediğini belirterek, "Jivkov'un önerisi, göç anlaşması ise, çözüm olabilir" dedi. Demirel de Bulgaristan'daki soydaşlarımızı kurtarmanın Türkiye için vedanî bir görev olduğunu ifade ederek, "Türkiye'nin sinesi Bulgarların zulmüne maruz olan bütün soydaşlarımıza açık olmalıdır" diye konuştu.

SHP lideri Erdal İnönü, dünkü grup toplantısında, konuşmasının büyük bir bölümünü, dış politikaya ve Bulgaristan sorununa ayırdı. Bulgaristan'da çok sayıda Türk'ün öldürüldüğünü, başkaları giderek artığını belirt

DEMİREL:'SİNEMİZİ AÇARIZ'

DYP lideri Süleyman Demirel ise dünkü açıklamasında, Bulgaristan'da bir süredir yoğun baskı altında bulunan Türklerin göçe zorlandıklarını söyledi. Bir devletin ülkesindeki azınlığa karşı böyle bir tutum takınamayacağını vurgulayan Demirel, "Bu çeşit işler ancak çetelere yakışır" dedi.

Demirel şunları söyledi:

"Türkiye'ye düşen bir görev vardır. Bu görev, Bulgaristan'daki soydaşlarımızın bu sıtrabına son vermek mecburiyetidir. Binaenaleyh eğer Türkiye istiyorsa, buradaki Müslüman Türkleri kabul etin' gibi bir noktaya gelinmişse, bence hiç vakit geçirmeye mahal yok. Türkiye'nin sinesi Bulgarların zulmüne maruz olan bütün soydaşlarımıza açık olmalıdır. Yani Türkiye, Bulgaristan'daki soydaşları bir an evvel bu mezalimden kurtarmak gibi bir görevle karşı karşıyadır. Bu bizim için bir vicdanî görevdir. Aynı zaman da bir şeref görevidir."

Özal: "Hemen masaya oturabiliriz"

Şerif SAYIN - Nurcan AKAD / BRÜKSEL, (Hürriyet)

NATO'nun 40. yıldönümünde düzenlenen zirve nedeniyle Brüksel'de bulunan Başbakan **Turgut Özal**, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'a bir göç anlaşması için çağrıda bulundu.

Dün bir basın toplantısı düzenleyen **Özal**, Türk gazetecilerine, **"Jivkov eğer söylediklerinde samimi ise aramızdaki sorunların uluslararası normlara göre ele alınması için derhal masaya oturabiliriz"** dedi.

Basın toplantısında esas ağırlığı Bulgaristan'daki Türk azınlığı konusuna veren **Özal**, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**' un önceki gece yaptığı, **"Türkiye sınırlarını açsın, gitmek isteyen müslümanlar gitsin"** yolundaki açıklamasını, ihtiyatla karşıladığını belirtti. Paris'teki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın (AGİK) **"İnsani Boyut"** toplantısı öncesinde **"propaganda amacıyla"** yapılmış bir beyan olmadığını ümit etmek istediğini belirten Başbakan, **"Ancak bu konuda endişelerim var, AGİK toplantısını etkilemek istiyor olabilirler"** dedi.

BULGARİSTAN'A ÇAĞRI

Türkiye'nin 1988 yılında da Bulgaristan'a bir göç anlaşması önerisinde bulunduğunu, ancak bu önerinin reddedildiğini belirten **Özal** özetle şunları söyledi: **"Eğer fikirlerini değiştirdilerse, bu konunun uluslararası normlara göre ele alınması için derhal masaya oturabiliriz. Ama mesele sadece bu değildir. Orada kalmak isteyenler de olabilir. Bu insanların haklarının da İnsan Hakları ve AGİK çerçevesinde güvence altına alınması gerekir. Ayrıca seyahat amacıyla geçici olarak Türkiye'ye gelip dönmeyenler olabilir, ya da Türkiye'ye daha önce göç etmiş olanlardan Bulgaristan'a ziyaret etmek isteyenler ve tekrar orada kalmayı düşünenler olabilir. Böyle olursa her iki tarafa da göç anlaşmasının şartlarının uygulanması ve geldikleri yerdeki halklarının zayi olmaması gerekir. Oturdukları yerlerdeki malları, mülkleri ve arazilerinin tümünün bir esas içinde güvenceye alınması gerekir. Biz bunu da müzakere etmeye hazırız". Jivkov'un, "Türkiye sınırlarını açsın"** sözüne atıfta bulunan Başbakan, **"Bizim sınırlarımız esasen her zaman açıktır, gelmek isteyen herkes gelebilir. Bulgaristan'ı da aynı şekilde davranmaya çağırıyoruz. Eğer samimi iseler, kendilerini kapsamlı bir göç anlaşması imzalamak üzere derhal toplantıya çağırıyorum."**

ZİRVE ÖNERİSİ

Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinin 1984 yılına dek son derece iyi yürüdüğünü ama bu tarihten itibaren Bulgaristan'ın ülkesindeki Türk azınlığa karşı başlattığı **"sindirme"** kampanyasıyla bozulduğunu belirten **Özal**, **"Biz komşularımızla daima diyalogdan yanayız. Nitekim Sovyetler Birliği ile iyi ilişkiler kurduk, Yunanistan ile diyalog başlattık. Bunun tek istisnası Bulgaristan'dır"** dedi ve şöyle devam etti: **"Eğer Bulgaristan ile sözünü ettiğim bir anlaşmaya varabilirsek, aramızda her alanda yeni bir işbirliğinin başlamaması için hiçbir neden yoktur. Hatta sorunların halledilmesi için üst düzeyde bir zirve dahi yapılabilir. Biz buna hazırız, ama zirveden önce sorunların çözümü için müzakereler yapılır, belki geriye bir iki küçük sorun kalır onlar da zirvede halledilir."**

Özal bir gazetecinin, **"Jivkov'un bu açıklaması Türkiye'nin Paris'teki tutumunu değiştirebilir mi? Daha yumuşayabilir miyiz?"** sorusuna şu yanıtı verdi: **"Bir açıklama ile herşeyin değişeceğini düşünmek yanlıştır. Aramızdaki sorunları halletmemiz gerekir. Orada neler olduğunu kimse bilmiyor, çünkü Bulgarlar yaptıklarının çoğunu gizliyor. 1965 yılında kendi yaptıkları bir nüfus sayımından sonra yayınladıkları bir resmi belgede Bulgaristan'da 765 bin Türk, 50 bin de başka Müslüman bulunduğu yer alıyor. Oysa şimdi 'Hiç Türk yok' diyorlar. Bulgarların esas korktukları nüfusun fazla artmış olması. Biz onlara göç anlaşması çağrısı yapıyoruz, şimdi ona cevap versinler."**

SEMRA ÖZAL'IN ROLÜ

Başbakan **Özal**, bir gazetecinin, **"Bulgarlar AGİK'te Kürt meselesini gündeme getirirlerse tutumumuz ne olacak"** sorusuna ise **"Bizim o meseleden korkumuz yok"** dedi. Fransa Cumhurbaşkanı **François Mitterrand**'nın ikili görüşme sırasında bu konuyu gündeme getirip getirmediği sorusuna **Özal**, **"Sayın Mitterrand daha çok Türkiye'deki Kürt sığınmacılar üzerinde durdu. Türkiye'nin onlara karşı tutumundan duyduğu memnuniyeti dile getirdi"** dedi.

JİVKOV'UN SÖZLERİ

Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**, **"Bulgaristan'da Türk değil, Müslüman azınlık vardır"** şeklindeki Bulgar tezini tekrarladı.

Önceki gün Bulgar Radyo ve Televizyonundan yaptığı konuşmasında Türkiye'ye, **"Tüm Bulgar Müslümanlarına"** sınırlarını açması çağrısında bulunan **Jivkov**, **"Hangi uluslararası anlaşma, hangi din ve hangi felsefeye dayanarak, Türkiye Bulgaristan'daki her Müslümanın Türk olduğunu iddia ediyor"** ifadesini kullandı.

Jivkov'un önceki günkü konuşmasının ayrıntılarını veren Bulgar Resmi BTA Ajansının haberine göre, Bulgar Devlet Başkanı **"Bulgaristan aleyhtarı kampanyayı yürütenler, göç sorununu ortaya atmışlar ve yurtdışında, Türkiye'nin göç etmek isteyen bütün Bulgar Müslümanlarını kabul etmeye hazır olduğunu söyleyerek gürültü çıkarmışlardır"**dedi.

GİRİŞİM ZAMANI GEÇTİ

Todor Jivkov, "Artık girişimde bulunmanın zamanı geçti. Uluslararası standart ve anlaşmalara göre Türkiye, Bulgaristan'ın yaptığı gibi, dünyaya sınırlarını açmak zorunda" şeklinde konuştu.

Bulgaristan'ın kuzeydoğusunda çıkan çatışmalar ve ülkenin bu kesiminde alınan önlemlerden söz etmediği dikkat çeken **Jivkov**, sadece **"Ülkenin bazı bölgelerinde, belirli nüfus grupları arasında, dış güçlerin kışkırtmasıyla gerilim arttı"** demekle yetindi.

Jivkov, Türkiye'deki bazı çevrelerin propaganda kampanyasını arttırdıklarını öne sürerek, **"Bu davranış Bulgar içişlerine karışmak ve devlet bütünlüğünü tehdit etmek demektir"** iddiasında bulundu.

ELEŞTİRİ YAĞMURU

AGİK çerçevesinde düzenlenen İnsan hakları sorunlarına ilişkin **"İnsani boyut"** konferanslarının ilki, Paris'in ünlü **Sorbonne** Üniversitesi'nde dün, sönük bir şekilde başladı. Kanada Dışişleri Bakanı **Joe Clark**, Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı uyguladığı baskıları ad vererek eleştirmekten çekinmedi. **Clark, "Soyfa Yönetimi'nin Türk azınlığa karşı davranışının çok endişe verici"** olduğunu vurguladı ve **"Bütün kalbimle umarım ki, Bulgaristan AGİK çerçevesindeki yükümlülüklerine saygı gösterir ve bu soruna, çabuk ve kabul edilebilir bir çözüm getirir"** şeklinde konuştu.

İzlanda Heyeti Başkanı **Albert Gudmundson**, açılış konuşmasında, Bulgaristan'da Türk azınlığa yapılan acımasız baskılardan şaşkınlık duyduklarını belirterek **"Bulgaristan'da Türk kökenli göstericilere karşı acımasız ve sert önlemler alındığı yolunda gelen haberlerden derin kaygı duyuyoruz"** dedi ve bu uygulamaların, Viyana'da geçen Ocak ayında imzalanan **AGİK** sonuç bildirisinin hükümleriyle çeliştiğini kaydetti.

TEPKİLER

Strasbourg muhabirimiz **Zeynel Lüle**'nin bildirdiğine göre, Avrupa Konseyi Genel Sekreter Vekili **Gaetano Adinolfi**, Bulgaristan'daki Türk azınlığa karşı baskıyı kınadı ve Sofya'yı insan haklarına saygı göstermeye davet etti. Geçen ay, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri seçilen **Catherine La Lumiere**'in göreve başlamasına dek vekillik yapan İtalyan **Adinolfi**, önceki gün yayınladığı bildiride, Bulgaristan'dan gelen haberlerin endişe verici olduğunu belirterek, Avrupa'nın insan hakları konusundaki duyarlılığını hatırlattı. Avrupa Konseyi'nden bir heyetin 13–18 Temmuz tarihleri arasında Bulgaristan'a gideceğini kaydeden **Adinolfi**, heyetin bu ziyaretinin Bulgaristan'daki gelişmeleri etkileyeceğini umduğunu kaydetti. Bulgaristan'a gidecek olan heyet, Avrupa Konseyi'nde, **"Bulgaristan'da Müslüman azınlıklar"** adı altında hazırlanan ve Konsey Assamblesinde eylül ayında görüşülmesi beklenen raporun son hazırlıkları için çalışmalarda bulunacak.

New York muhabirimiz **Doğan Uluç**'un bildirdiğine göre ise, ABD'deki Türkler Bulgaristan'da Türkiye'ye karşı uygulanan şiddet ve baskıyı protesto amacıyla 10 Haziran cumartesi günü Washington'da bir gösteri düzenleyecek. New york'taki Türkler 10 otobüs ve arabalarla Washington'a giderek Beyaz Saray önünde üç saat süreyle Bulgar hükümetini kınama gösterisi yapacaklar.

HÜRRİYET » 31 Mayıs 1989

"Sofya'nınki diplomatik şarlatanlık"

HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un, Bulgaristan'ı terketmek isteyen Türklere izin verilebileceği yolundaki açıklaması büyük bir ilgiyle karşılandı. **"Soydaşlarımızı bağrımızı basmaya hazır olduğumuz"** açıklandı. Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği Başkanı **Mehmet Çavuş** ise, **Jivkov**'un açıklaması için, **"Diplomatik şarlatanlık"** dedi.

BOZKURT'UN BASIN TOPLANTISI

Hürriyet Ankara Bürosu'nun haberine göre, **ANAP** Grup Başkanvekili **Onural Şeref Bozkurt**, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un, Bulgaristan'ı terketmek isteyen Türklere izin verilebileceği yolundaki sözlerine cevap verdi, **"Soydaşlarımızı bağrımızı basmaya hazırız."** dedi.

Bozkurt, dünkü **ANAP** grup toplantısından sonra bir basın toplantısı düzenledi ve grupta ele alınan konuları açıkladı. Toplantıda, **ANAP**'lı **Ömer Okan Çağlar**'ın Bulgaristan sorununu anlattığını bildiren **Bozkurt,** Bulgar Devlet Başkanı'nın sözlerinin doğru olup olmadığını araştırdıklarını, Türkiye'nin Bulgaristan'dan gelecek Türklere kucak açmaya hazır olduğunu belirtti.

"GÖÇ DEĞİL, SÜRGÜN"

İstanbul İstihbarat Servisi'nin haberine göre, Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği Başkanı **Mehmet Çavuş,** Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un önceki gün Bulgar Televizyonu'ndan yaptığı, **"Türkiye, Bulgaristan'daki Müslümanlara sınırlarını açsın"** çağrısını, **"Diplomatik şarlatanlık"** olarak niteledi. Bulgaristan'da gittikçe genişleyen direniş ve uluslararası kuruluşların baskısı sonucunda, **Bulgar** Hükümeti'nin, **"Ani viraj yapmak zorunda kaldığını"** belirten **Çavuş, "Binlerce Türkü, birer bavulla sınır dışı etmeye kalkışmak, göç değil, sürgündür. Bulgar oyunudur, diplomatik şarlatanlıktır. İçiniyete dayandığını söylemek mümkün değildir"** dedi.

BULGAR VAHŞETİNİ ANLATTI

Hürriyet Haber Ajansı Edirne muhabirinin haberine göre, Bulgaristan'daki yakınlarının ziyaretinden dönen 60 yaşındaki **Rıza Molla,** Kapıkule Gümrük Kapısı'nda gördüklerini anlatırken gözyaşlarını tutamadı.

60 yaşındaki **Rıza Molla,** Bulgaristan'da kaldığı 25 gün içinde Pazarcık, Dobarca, Mahmuzlu, Kavlınova, Enberler, Kılıkadı, Sofular, Turpçular, Umurfakih, Ekisce bölgelerini gezdiğini belirtti, **"Kızkardeşimin eşinin Türklere yapılan baskıya dayanamayarak öldüğünü gördüm. 24 Mayıs tarihind Bulgarların Mahmarif Bayramı dolayısıyla Doborca'da öğrenciler merasime çıkmışlardı. Geçit resmi sırasında Türk öğrenciler göğüslerinde saldadıkları pankartları çıtlararak,** 'Türk ölür, fakat yenilmez', 'Ne mutlu Türküm diyen' **diye bağırdılar. Ortalık bir anda ana baba gününe döndü"** dedi.

TÜRK-İŞ'TEN KINAMA

Türk-İş Genel Sekreteri **Emin Kul** dün düzenlediği basın toplantısında, Bulgaristan' da Türklere karşı yapılan zulmü Türk işçi hareketi olarak nefretle kınadıklarını belirterek, dünyadaki tüm işçi kuruluşlarını katliama dönüşen bu vahşete son verilmesinde harekete geçmeğe çağırdı. Türklerin toplu kıyımla karşı karşıya olduğunu, göçe zorlandıklarını kaydeden **Kul,** üyesi bulundukları Uluslararası Hür İşçi Sendikaları **(ICFTU)** ile Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonu **(ETUC)** ve tüm işçi kuruluşlarına yazılı olarak çağrıda bulunduklarını da bildirdi.

ÜÇ KİŞİLİK AİLE SINIR DIŞI EDİLDİ

Hürriyet Haber Ajansı'nın Edirne'den verdiği habere göre, Bulgaristan'ın Turnaova Bölgesi'nde yaşayan bir aile daha dün sınır dışı edilerek Kapıkule'den anavatana giriş yaptı.

Bursa'daki yakınlarının yanına gideceklerini söyleyen 47 yaşındaki **Halim Süleymanoğlu,** eşi 27 yaşındaki **Bahriye Alloğlu** ve 8 yaşındaki çocukları **Valti Şen**'le birlikte polisin kendilerini evlerinden alarak **"Gidiyorsunuz"** dediğini ve Kapıkule'nin karşısındaki Bulgar kapısı Kapitan Andreeva'ya bırakıldıklarını bildirdi.

AÇLIK GREVİ BİTTİ

Hürriyet Haber Ajansı'nın Bursa'dan verdiği habere göre, Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yapılan baskıları protesto etmek için, 25 Mayıs günü Orhangazi Parkı'nda açlık grevine başlayan ve daha sonra katılanlarla sayısı 15'i bulanlar eylemlerine beşinci gün son verdi.

ANKARA'dan
Ertuğrul ÖZKÖK

Özal'ın Balkan siyaseti

* * *

BULGARİSTAN Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un, önceki gün televizyonda yaptığı konuşmanın, Türk Dışişleri Bakanlığı için bir şok olmasa da, soğuk bir sürpriz olduğu kesin.

Haber, önceki akşam geç saatlerde Dışişleri yetkililerine ulaşıyor. Bakanlık Sözcüsü **İnal Batu,** konuyu soran gazetecilere, verilebilecek tek cevabı veriyor:

"Sınırlarımız soydaşlarımıza açıktır."

Batu, bu cevabı rahatlıkla verebiliyor. Çünkü bu sözler daha önce çeşitli defalar, Türk yetkililer tarafından dile getirilmişti.

Ancak daha önce alınan tavırlarda, söylenen sözlerde, **"Bulgaristan'ın asla böyle bir şeye cesaret edemeyeceği"** yolunda bir inancın belirtileri vardı. Bu defa ise durum farklıydı ve Bulgaristan, Türkiye'nin restini görmüştü.

Dışişleri Bakanlığı dün bu gelişmenin gölgesinde, oldukça stresli anlar yaşadı.

SABAH erken saatlerde, Dışişleri'nin iki konuda açıklama yapacağı gazetecilere söyleniyor. Birincisi, İran'da idam edilen iki Türk vatandaşı ile ilgili.

İkinci açıklamanın ise **Jivkov**'un, **"Sınırları açıktır"** demeci ile ilgili olacağı söyleniyor.

Dışişleri bu konuda bir açıklama hazırlıyor. Açıklamada, **"Bu insanların hür ve eşit Bulgar vatandaşları olarak, orada yaşamaları arzumuzdur. Ancak bu baskılar devam ederse, sınırlarımız soydaşlarımıza açıktır"** deniliyor.

Dışişleri yine, **"Sınırlarımız açıktır"** diyor. Ne var ki, burada küçük gibi görünen önemli bir nüans var. Türkiye, bu insanların Bulgar vatandaşı olarak yaşamalarını istiyor.

Dışişleri'nde hazırlanan açıklama, fakslla gazetelere geçilmek üzereyken, Brüksel'den bir talimat geliyor. Bu konudaki açıklamayı Brüksel'de, Başbakan **Turgut Özal**'ın yapacağı bildiriliyor.

Konunun önemi gereği, bu açıklamanın bizzat Başbakan tarafından yapılması normal. Başbakan dışında Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'la, Müsteşar **Nüzhet Kandemir, NATO** Zirvesi için Brüksel'de bulunuyor. Ancak Başbakan'ın, başka bazı olaylarda yaptığı gibi, etrafına danışmadan **emprovize** bir açıklama yapmasından endişe duyuluyor.

Ancak bu endişe, öğleden sonra saat 14.00 dolayında ortadan kalkıyor. **Özal** da Türkiye'nin karşı kozunu ileri sürüyor: **"Kapsamlı bir göç anlaşması yapmak kaydıyla, Türkiye sınırlarını açmaya hazırdır."**

Özal, stresli konularda daha iyi performans gösteren bir politikacı. Nitekim, dünkü performansı da son derece iyi...

Dışişleri açıklamasına göre daha siyasi bir açıklama yapıyor. Nitekim, Türklerin, Bulgaristan vatandaşı olarak orada yaşamaları arzusu ile ilgili cümle, **Özal**'ın konuşmasında yer almıyor.

* * *

AYNI saatlerde, Dışişleri'ne başka haberler de ulaşıyor. **Jivkov**'un ağzından, Türkleri göndereceğini açıklayan Bulgar yönetimi, 80 Türk'ü de Burgaz Konsolosluğu'nun önüne getirip bırakıyor.

Kısaca Türkiye, Paris'te dün başlayan **AGİK** (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı) toplantısı öncesinde zor durumda kalıyor. Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz,** daha önce toplantının açılış oturumuna katılma kararı almışken, sonradan vazgeçerek Paris'e bir gün geç gidiyor.

Başkentte dolaşan bazı haberlere göre, bu gecikmenin nedeni, konferansın açılışında bir Kürt-Ermeni gösterisinden çekinilmesi.

Uluslararası iklim, Türkiye'nin lehine değil. İki blok arasındaki yumuşamanın belirginlik kazandığı, Amerika Birleşik Devletleri' nin, bizzat Başkan **Bush**'un ağzından silahsızlanma ile ilgili önemli bazı öneriler getirdiği günlerde, Bulgaristan Türkleri'nin sorunu, gündemin alt sıralarına düşüyor. Nitekim, Paris'te zirve öncesinde yapılan nabız yoklamalarından da parlak işaretler gelmiyor. Ülkelerin çoğu konuyla ilgili görünmüyor.

* * *

NEREDEN bakılırsa bakılsın, Bulgaristan' da Türk azınlığa yapılan muamele, her iki ülkenin de aleyhine işlemeye başlıyor. Balkanların artık unutmaya çalıştığı **nüfus mübadeleleri,** zorunlu göçler yeniden belleklerde canlanıyor. Balkanlar, 19'uncu Yüzyıl'dan beri acılar çemberinde yoğurulmuş bir halklar mozaiğidir. Bölgede yalnızca Türkler değil, başka bazı halklar da, bulundukları bölgelerde uzun sürmüş bir **göçmenlik psikolojisi** içinde yaşıyorlar.

Bu insanların artık, yüzyıllardır yaşadıkları bu bölgelerde, kültürel ve dini özelliklerini taşıyarak, **yerleşik vatandaşlar** haline gelmeleri, bulundukları ülkelerin eşit vatandaşları olarak yaşayabilmeleri, giderek belirginleşen uluslararası barışa yapılacak en büyük katkıdır.

İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana varlık nedenlerini ve ideolojik varlıklarını, **barış** sözcüğü üzerine kurmuş olan Bulgaristan gibi ülkelerin, bu konuya bizden bile daha hassas davranmaları gerekmez mi?

MİLLİYET » 31 Mayıs 1989

Bulgaristan'da direniş yayılıyor

400 kişi açlık grevinde

● Şumnu'nun Şamvil köyünde 3 bin kişi düzenledikleri gösteride Bulgar hükümetini kınadı. Cebel bölgesinde 400 kişi 6 Mayıs'tan beri açlık grevinde

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'da hükümetin sürdürdüğü insanlık dışı baskılar karşısında Türk azınlığın başlattığı direniş ve gösteri eylemleri yaygınlaşıyor. Fransa'da muhalif Bulgar çevreleri Cebel bölgesinde 400 kişinin 6 Mayıs'tan beri açlık grevi sürdürdüğünü açıkladı. Şumnu'nun çeşitli yerleşim birimlerinde de binlerce kişinin katıldığı gösteriler yapıldığı bildiriliyor.

Bu arada Helsinki İzleme Komitesi, Bulgaristan'da insan hakları için gösteri yapan Türklere güvenlik güçlerinin ateş açması sonucu çok sayıda kişinin ölmesini kınadı. Türklerin üzerine ateş açılmasına Bulgarlar da tepki gösteriyor. Bulgaristan İnsan Hakları Derneği yöneticileri cinayetleri kınamak için açlık grevine başladı. Tırnova Dernek Başkanı Papaz Dimitir Hambarov, "Masum insanlara yapılan baskılara karşıyız" dedi.

• EZERCE KÖYÜ'NDE 3 ÖLÜ İDDİASI

Bulgaristan'daki Türklerin başlattığı direniş eylemleri yayılırken, Şumnu kentinde önceki gün binlerce kişinin katıldığı bir gösteri yapıldığı bildiriliyor. Şumnu'nun Şamvil köyünde 3 bin kişinin düzenlediği gösteride de Bulgar hükümeti kınandı. Fransa'da yaşayan muhalif Bulgarlardan Peter Doyaclyev Şumnu'nun Ezerce köyündeki gösteride olaylar çıktığı ve 3 kişinin öldüğü yolunda haberler aldıklarını açıkladı. Bulgar makamlarının gösteriler karşısında vahşice davrandığını bildiren Doyaclyev gösterilerin Bulgaristan hükümetine ilk ihtar olduğunu söyledi.

Bu arada Bulgaristan'daki rejime muhalif çevrelerin oluşturduğu Bulgar Kurtuluş Hareketi, 30 Mayıs'ta Paris'te başlayacak insan hakları konferansına bağlı olarak Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumuyla ilgili ikinci bir uluslararası konferans dizisi düzenleneceğini açıkladı. Fransız parlamenter Jacques Baumel'in başkanlığını yaptığı "Gelecek Vakfı" adlı kuruluşun girişimiyle 2-3 Haziran'da Paris'te düzenlenecek konferanslarda Türk azınlığa uygulanan baskılar ele alınacak.

Bu arada Bulgaristan'dan Viyana'ya geçen Türkler de burada yaptıkları açıklamada, Bulgar hükümetinin Türk azınlığı yok etmek için geniş ve sistemli bir operasyona girdiğini söylediler. Avusturya yetkilileri de ülkeye Bulgaristan'dan yeni Türklerin gelmesinin beklendiğini ifade ettiler.

• HESAP SORULACAK

ABD Kongresi'ne bağlı Helsinki İzleme Komitesi Başkanı Senatör Dennis Deconcini ve yardımcısı Steny Hoyer imzasıyla önceki gün yayınlanan bildiride, Bulgar hükümetinin siyasi ve vatandaşlık haklarıyla birlikte dürüstlük standartlarına uyulmasını öngören uluslararası anlaşmaları ihlal ettiği belirtildi.

Turan Yavuz'un Washington'dan verdiği habere göre, bildiride son olayların, Bulgaristan hükümetinin 50'li yıllardan bu yana Türk azınlığı eritmek için uygulamakta olduğu gaddarca baskı yöntemlerine uygun düştüğü bildirilerek şöyle denildi: "1980'lerde bu zorla eritme programı, Bulgar hükümetinin Türk azınlığın İslami kimliğini ve kültürel mirasını silerek ortadan kaldırmaya yönelmesi sonucu, büyük çapta insan haklarının çiğnenmesi biçimine dönüşmüştür. Hafta sonunda meydana gelen olaylar, eritme kampanyasına karşı dünyanın feryatlarından Bulgaristan hükümetinin etkilenmediğini simgeleyen trajik bir belge niteliğindedir. Bulgar hükümetinin ülkedeki milli bir azınlığı ezmek konusunda ölüm saçan hedefinden vazgeçmeye niyetli olduğu yolunda ortada bir belirti de mevcut değildir."

• BULGARLARDAN TEPKİ

Öte yandan Bulgaristan'da çeşitli insan hakları derneği yöneticileri, Türklere uygulanan insanlık dışı davranışları protesto amacıyla açlık grevine başladı. Bulgaristan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği de baskıları protesto amaçlı açlık grevi düzenlenmesi için toplantıya çağrıldı.

Bulgaristan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği Başkan Yardımcısı Embiya Çavuş, BBC'nin Bulgarca yayınında İnsan Hakları Derneği yöneticilerinin açlık grevini açıkladıklarını anlattı ve Dernek Başkanı Anton Zdrakov'un radyoyla yaptığı bir görüşmeyi, İzmir Mil-Ha Bürosu'ndan Elvan Fevzioğlu'na şöyle aktardı:

BBC: "Bulgaristan hükümeti dernek üyeleriyle açlık grevi yapanları neden sınır dışı ediyor?"

Anton Zdrakov: "Çok açık. Haklarını isteyen Türk halkını yönlendirecek ve yönetecek kişi bırakmamak için."

BBC: "Derneğinizde Türk üye var mı?"

Zdrakov: "Evet. Deliorman'da kanlı olayların yaşandığı bölgelerde açlık grevi yapan ve Todor İkonomova yürüyüşüne katılan 5 Türk üyemizin hayatından endişeliyiz."

BBC: "Bulgaristan'daki diğer insan hakları dernekleri ile sizin derneğiniz bu olayları nasıl karşılıyor?"

Zdrakov: "Derneğimiz bu olaylara karşıdır. Türk azınlığa yapılan baskıları şiddetle kınıyoruz. Yönetim kurulumuzun aldığı kararla 24, 25 ve 26 Mayıs'ta açlık grevi yapacağız. Böylelikle Türk azınlığın haklı davasının yanında olduğumuzu göstereceğiz."

Embiya Çavuş yine BBC'nin Bulgarca yayınında Tırnova İnsan Hakları Derneği Başkanı Papaz Dimitr Hambarov'un Türklere ateş açılıp öldürülmesi olayını doğruladığını anlattı. Hambarov, BBC'ye verdiği demeçte, Bulgar kilisesi ve insan hakları derneklerinin Türklere uygulanan baskıları nefret ve şiddetle kınadığını anlattı. Türklerle yüzyıllardır aynı bölgede kardeşçe yaşadıklarını bildiren Hambarov, "Bulgar halkı Türkleri gerçekten sevmetidir. Türkler olmasaydı Bulgarlar Grekleştirilmiş olurdu. Biz varlığımızı Türklere borçluyuz" dedi.

• "TÜRK BÖLGELERİ İŞGAL ALTINDA"

Merkezi Paris'te bulunan "Bulgar kurtuluş Hareketi" temsilcisi Tenko Barev, Türklerin yaşadıkları bölgelerde üç kişiden fazlasının bir arada dolaşmasının yasaklandığını, geceleri sokağa çıkma yasağı uygulandığını, gündüzleri ise alçaktan uçan helikopterlerin yerleşim bölgelerini kontrol altında tuttuğunu söyledi. Sürgündeki Bulgarların temsilcisi Barev, "Türklerin yaşadığı bölgelerin düşman işgali altında gibi" olduğunu bildirdi. Barev, Bulgar yönetiminin Türkiye'nin tutumundan istifade ederek baskıları bugünkü düzeye çıkardığını da öne sürdü, "İki ülke arasındaki bu yara, kolay kapanmaz" dedi.

• SHP'DEN KINAMA

SHP Genel Sekreter Yardımcısı Tufan Doğu da UBA'ya yaptığı açıklamada, Bulgaristan'daki olayları "Soykırım" olarak nitelendirdi. Doğu, hükümetinin notalara dayalı politikasıyla sonuç alınamayacağını iddia etti.

• İKİ SOYDAŞIMIZ DAHA GELDİ

Bulgaristan'da turist olarak gittikleri Yunanistan'da Gümülcine Türk Konsolosluğu'na sığınan Rafet ve Dişi Saziye Halilloğlu adlı iki soydaşımız, dün Ipsala'dan Türkiye'ye gönderildi.

MİLLİYET » 31 Mayıs 1989

Bulgarlar, AGİK'e hazırlanıyor

Dörtlü ittifak tehdidi

Paris'te 30 Mayıs'ta yapılacak konferansta, Bulgarlar, Rum, Ermeni ve Kürt desteğiyle Türkiye'ye saldırı için kolları sıvadı

• Nilüfer YALÇIN
• ANKARA

AVRUPA Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) çerçevesinde 30 Mayıs'ta Paris'te yapılacak insan hakları konulu toplantıda Türkiye, Bulgar-Rum-Ermeni ve Kürt ittifakının saldırısına karşı hazırlanıyor. Bu arada, Bulgaristan'ın ülkedeki Türk azınlık üzerinde sürdürdüğü insanlık dışı baskı politikasının Varşova Paktı ülkelerini de rahatsız ettiği öğrenildi.

Dünya kamuoyunda da tepkiyle karşılanan olaylardan sonra Bulgaristan'ın Paris toplantısında kendine en yakın müttefik olarak Kıbrıslı Rumlar, çeşitli Ermeni kuruluşlar ile ayrılıkçı Kürtleri seçtiği öğrenildi.

Paris'teki toplantı sırasında Türkiye aleyhinde birlik ve beraberlik içinde çalışacak olan Ermeni ve ayrılıkçı Kürtlerin konferansa katılacak olan bazı ülkeler aracılığıyla seslerini duyururken, bir yandan da sokak gösterileri, basın ve yayın organlarında programlar yaparak etkinliklerini sürdürecekleri, Ankara'ya ulaşan haberler arasında. Bu işbirliğinin amaçlarından biri, Bulgaristan'daki soydaşlarımıza reva görülen insanlık dışı muameleleri kamufle etmek, öbürü de Türkiye'de insan haklarının çiğnendiği ve AGİK kararlarına uyulmadığı izlenimini yaratmak."

Türkiye'ye karşı oluşturulan bu "dörtlü ittifak"ın hedefleri ve planları hakkında bilgileri değerlendiren Ankara, öne sürülebilecek tüm konulara yanıt verebilmek için, yoğun bir çalışma içinde. Paris toplantısına Türkiye adına katılacak olan heyete kıdemli diplomatlarımızdan ve Federal Almanya'daki eski Büyükelçimiz **Oktay İşcan** başkanlık edecek.

• VARŞOVA PAKTI, BULGARLARDAN RAHATSIZ

Dört hafta sürmesi beklenen Paris AGİK toplantısında, Bulgaristan'ın müttefikleri olan Varşova Paktı ülkelerinden ne denli destek sağlayacağı kesin olarak bilinmiyor, ancak Bulgarların silahsız olarak hakları için gösteri yapan Türklere ateş açıp öldürmelerinden, başta Sovyetler Birliği olmak üzere Yugoslavya, Polonya, Macaristan gibi ülkelerin bir hayli rahatsız oldukları görülüyor.

Bu konuda görüşlerini sorduğumuz Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, "**Bu olaylardan üzüntü duyduğumuzu söyleyebilirim, ancak bu olay, Türkiye ile Bulgaristan arasında ikili bir sorundur. İki komşu ülkenin bunu kendi aralarında çözümlemesi gerekir. Bizim başımızda zaten yeteri sayıda sorun var, Allah aşkına bir de bu konuya bizi sokmayın**" dedi. Bir soru üzerine Çernişev, Bulgaristan'a gerekli telkinlerde bulunduklarını da saklamadı.

Bulgarların Türkleri öldürmeleri konusundaki sorularımıza Çekoslovakya ile Macaristan'ın Ankara büyükelçileri, resmi bir yanıt vermekten kaçındı. Polonya Büyükelçisi **Palass** de şöyle konuştu:

"**Biz bu son olaylar hakkında Türk hükümetinden resmi bilgi almadık, sadece ajanslardan gelen haberleri öğrendik. Tabii ki çok üzüldük. Biz, insan haklarına karşı tüm olayları doğuruz.**"

Yugoslavya Büyükelçisi **Yovanoviç**, ülkesinin azınlıklara karşı en liberal sistemi uygulayan ülkelerden biri olduğunu, azınlıkların asimilasyonuna tamamen karşı bulunduğunu vurguladı ve "**Bu nedenle, Bulgarların politikasını alkışlamamız mümkün değil. Paris toplantısında başarıya ulaşmamız bizim için de çok önemli**" dedi.

MİLLİYET » 31 Mayıs 1989

Özal'dan Bulgar Başkanı'na yanıt: "Anlaşalım, Türkleri alalım..."

Jivkov, açık konuş...

● Bulgar liderinin çağrısı, bazı temel sorulara açıklık getirilmesini gerektiriyor:

1. Türkler, hangi koşullarla Bulgaristan'ı terk edecek? Geride bırakacakları mal mülk ne olacak?
2. Düzenli bir göç için, Bulgaristan, Türkiye ile anlaşma yapmaya razı mı?
3. Geride kalacak Türklerin hakları korunacak ve garanti altına alınacak mı?

GELSİNLER, GÖRÜŞELİM

● Başbakan Turgut Özal, Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'un, "Türkiye Müslüman azınlığa sınırlarını açsın" şeklindeki açıklamasına Brüksel'den yanıt verdi. Özal, şöyle konuştu: "Bizim sınırlarımız açıktır. Bulgaristan ile kapsamlı bir göç anlaşması yapmak için derhal masaya oturmaya hazırız. Bulgaristan'ı da sınırlarını açmaya ve bir göç anlaşması yapmak üzere derhal toplantıya davet ediyorum"

ENDİŞELİYİZ

● Jivkov'un açıklamasının propaganda amaçlı olmasından endişeli olduğunu, ancak samimiyet ümit etmek istediğini vurgulayan Özal, şöyle devam etti: "Uluslararası hukuk kurallarına göre bir göç anlaşması yapılabilir. Hatta gerekirse, iki ülke arasında üst düzey zirve toplantıları düzenlenebilir. Biz hiç kimseyi geri çevirmeyiz"

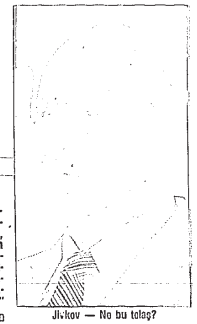
SORUN BİTMEZ

● "Bulgarlarla daha önce bir göç anlaşması imzalayabileceğimizi bildirdik, ancak o zaman bunu reddettiler. ...Göç anlaşması ile sorun bitmez. Bulgaristan'a seyahat amacıyla gidip gelmek isteyenlerle kalmak isteyenlerin dini ve kültürel haklarının da garanti altına alınması gerekir"

GÖZ BOYAMA MI?

● Türk Dışişleri, Bulgar yönetiminin "göz boyama" peşinde olduğu görüşünde. Dışişleri'ne göre, "Beş yıldır sınırlarını kapatan Türkiye değil, Bulgaristan. Şimdi Bulgar yönetimi artık Türkleri kontrol edemeyeceğini, bıçağın temiğe dayandığını anladı. Göz boyamaya çalışıyor"

● Ahmet SEVER'in haberi 4. sayfada

Jivkov — No bu talaş?

● Yeni bir kıyım iddiası daha

Şumnu'da 12 Türk öldürüldü

● Viyana'ya dün gelen 5 Türk, Bulgarların 9 bin asker ve zırhlı araçlarla Şumnu'yu taradığını söylediler

VİYANA, ÖZEL

AVUSTURYA'nın başkenti Viyana'ya dün ulaşan Bulgaristan'ın **Şumnu Sancağı**'ndan beş soydaşımız, geçen cumartesi ve pazar günleri, **Şumnu**'da yürüyüş yapıldığını ve olaya asker ve polisin müdahale etmesi sonucu 12 Türk'ün öldürüldüğünü ileri sürdüler.

Bulgar Birinci Ordusu'ndan dokuz bin askerin, tank ve silahlarıyla **Şumnu** ve çevresini kuşattığını ve daha sonra gösteri yürüyüşü yapanları zorla küçük gruplara böldüğünü anlatan soydaşlarımızdan **Fevzi Selimoğlu**, "**Polis ve asker, miting alanında toplananların üzerine tazyikli su ve yangın köpüğü sıktılar ve daha sonra yaylım ateşi açtılar. Tanıdıklarımdan aldığım habere göre, altı kişinin öldürüldüğünü öğrendim**" dedi.

Eşi **Necmiye**, kızları **Sevgin** ve **Sevim** ile 29 Mayıs günü sınır dışı edilen **Fevzi Selimoğlu**, trenle Viyana'ya gelerek, büyükelçiliğimize sığındı.

1974-1987 arasında 14 yıl hapis yatan ve anne, baba ve kardeşini Bulgaristan'da bıraktığı için adının yazılmasını istemeyen diğer bir soydaşımız ise, "**Şumnu'da cumartesi ve pazar günü yapılan gösteriler sırasında, polis ve askerlerin açtığı ateş sonucu, dördü olay yerinde, sekizi hastanede toplam 12 Türk'ün öldürüldüğünü**" söyledi.

Çok sayıda Türk'ün dövüldüğünü ve yaralandığını anlatan soydaşımız, **Bozkesen, Dereköy** ve **Köseler** adlı köylerde de yürüyüş hazırlığı yapıldığını kaydetti.Öte yandan Viyana'daki Bulgaristan Türklerinden 142 soydaşımız, dün gece Viyana'dan uçakla İstanbul'a geldi.

MİLLİYET » 31 Mayıs 1989

BUGÜN

BULGARİSTAN NE YAPACAK?

JİVKOV'un gerçek amacı dünkü açıklamasındaki gibi midir?

Yani: Bulgarlar, oradaki Türklere "İsterseniz Türkiye'ye gidebilirsiniz. Buyrun, kapılarımız açık" diyeceklerdir.. İsteyenleri, oradaki haklarını da tanıyarak göndereceklerdir.. İstemeyenlere, insanca yaşama imkânı vereceklerdir.. Öyle midir?

Yoksa: 1950-1951 yıllarında yaptıkları gibi midir? Yani: İnsanları, oradaki haklarına kulak asmaksızın, yığın yığın göçe mecbur edip Türk sınırına postalamak.. Öyle mi yapacaklardır?

Veya: Bulgar amacı, bunlardan hiçbiri değildir de, Paris'teki AGİK toplantısı öncesiyle ilgili bir uyutma manevrası mıdır?

Hangisinin doğru olduğunu şimdiden teşhis etmek kolay değil. Çünkü bu devletin politikacıları, özellikle Bulgaristan Türklerini ilgilendiren konularda, inandırıcı olma yeteneklerini çoktan yitirmişlerdir.

Ama hangi ihtimal geçerli olursa olsun, Türkiye'nin tutumu bellidir: Türkiye'nin kapısı, Bulgaristan'dan gelecek Türklere karşı her zaman açıktır. Sınırların serbestliği konusunda kimseden ders almaya ihtiyacı yoktur. Hele Jivkov gibi bir zat, bu konuda ağzını açtığında, sadece gülünç olur. Herkes biliyor ki, artık tarihe karışmakta olan "Demirperde"ciliğin çağdışı kalmış son birkaç temsilcisinden biri odur.

Bulgaristan'dan, Türkiye'ye bir "göç" olayı, belirttiğimiz gibi, 1950'li yıllarda yaşandı. Bulgar hükümeti, bir hamlede 250 bin Türk'ü Türkiye'ye göndermeye karar verdi. Hem de ne şartlar altında.. Gönderilenlerin orada kalan malları üzerinde hiçbir hakkını tanımaksızın.. Kış ayları içinde olunduğu halde, yorganlarını bile almalarına izin vermeksizin..

Türkiye, onlara barınma, karnını doyurma ve yeni yaşam koşulları hazırlama gibi, büyük bir sorunun altına girmekte bir an bile tereddüt etmedi.

O zamanki, (18 Kasım 1950 tarihli) bir hükümet genelgesinden cümleler verelim:

"Valiliklere

(..) İlinizde bu kış barındırılmak üzere tertip edilecek göçmenlerin, ilçe, bucak ve köylere taksiminde veya mülkî ve askerî binalarda barındırılmalarında mahallî icaatlara göre hareket edilecektir..

(..) İlk masrafların malî imkânlar nispetinde hükümetçe karşılanması çareleri aranmakla beraber, il merkezinizde bir göçmen komisyonu ile il merkezine bağlı ilçelerde bucak ve hatta köylerde göçmenlere yardım komiteleri kurulması, komitelere mahallinde sevgi, saygı ve güven duyulan vatandaşların katılmaları lâzımdır.

(..) Gönderilecek göçmenlerin hiçbir surette sefalarına meydan bırakmayacak şekilde barındırılmaları ve misafir edilmelerinin sağlanmasını ve kendilerine her türlü gofkat ve ihtimamın gösterilmesini, üstün gayret ve vazifeşeverliğinizden bekleriz.."

Yani: Sorun, kolay değildi. Ama kimse, "kolaydır, değil midir?" diye düşünmedi, Türkiye, bütün olanaklarını seferber etti. O "büyük göç" olayının, mümkün olduğu kadar arızasız yaşanması için, elinden geleni yaptı.

Gene de yapar.

Ama görelim bakalım, Bulgaristan'daki Türklerle ilgili konularda, utanmayı-sıkılmayı çoktan bırakmış olan Bulgaristan yönetimi ne yapar?. Jivkov'un dünkü açıklamasının altından ne çıkar?

ALTAN ÖYMEN

Sofya 45 yıldır Türkleri yoketmek için uğraşıyor

Bulgaristan Türklerinin 110 yıllık dramı

ANKARA, ÖZEL

OSMANLI İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra Balkanlar'da kalan Türk azınlığın önemli bir parçasını oluşturan Bulgaristan Türklerinin 110 yıldır yaşadığı dram, yeni bir safhaya giriyor.

Beş yıldır, Bulgar tanklarının Türk köylerini ezdiği, Türk azınlığın isimlerinin değiştirildiği, camilerin kapatıldığı Bulgaristan, şimdi "yeni bir göç" için ilk işareti verdi.

Yaklaşık 27 yıldır Bulgaristan'daki komünist yönetimin başında bulunan **Todor Jivkov**'un verdiği ilk işaret doğrultusunda gelişmeler gerçekleşirse, Bulgaristan'dan Türkiye'ye Cumhuriyet döneminin 7. büyük göçü başlayacak...

Bulgaristan'da yaşayan 1.5 milyon Türk'ün ne kadarı bu imkândan yararlanıp Türkiye'ye göç edecek? Ya da topraklarından kopmak istemeyen, köylerini, evlerini terk edemeyen Türkler ne olacak? Bulgar yönetiminin bu insanlar üzerindeki baskısı durdurulabilecek mi? Bu sorunlar halen gündemde duruyor.

• 110 YILLIK DRAM

Bulgaristan'da yaşayan Türklerin dramı 110 yıl öncesine, Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanma döneminde, Bulgar prensliğinin başlattığı baskılara kadar dayanıyor. Resmi belgeler 1877 yılından bu yana Türkiye'ye göçün başladığını 110 yıl içinde Türkiye'ye göç edenlerin sayısının 2 milyon 332 bin 229'a ulaştığını ortaya koyuyor.

Cumhuriyet döneminde ise gruplar halinde Türkiye'ye göç edenlerin sayısı yaklaşık 500 bin.

Belgelere göre, Bulgaristan'da Komünist Partisi'nin iş başına gelmesinden sonra, Türkleri yok etme politikası bir devlet politikası haline dönüştü. Bu yöndeki politikayı ilk kez ilk komünist Başbakan **Georgi Dimitrof** açıkladı ve **"Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlar'a hükmettiği dönemin nişanelerinin tamamen silineceğini"** duyurdu... Bu açıklama ile birlikte Türkler üzerindeki baskı arttı. Belgelerde, söz konusu baskının **Todor Jivkov**'un Komünist Parti Birinci Sekreterliği'ne gelmesinden sonra giderek yoğunlaştığı ve büyük göçlerin gündeme geldiği görülüyor.

• İLK BÜYÜK GÖÇ

Bulgaristan'dan Cumhuriyet dönemindeki ilk büyük göç dalgası 1923-1933 yılları arasında yaşandı. 1923 yılında iki ülke arasında imzalanan ikamet sözleşmesi ve dostluk anlaşmasıyla Bulgaristan'daki Türklerin azınlık hakları güvence altına alınırken, göçler de bir düzene bağlandı. İkamet sözleşmesi ile Bulgar yönetimi kapılarını açtı ve isteyenler mallarını katarak Türkiye'ye göç etmeye başladılar. Bu dönemde yaklaşık 260 bin kişi Türkiye'ye göç etti.

İkinci büyük göç ise 1950 yılında, Bulgar hükümetinin, üç ay içinde 250 bin kişinin Türkiye'ye göçmen olmasını istemiyle başladı... Ve bir buçuk yıl içinde 155 bin kişi anavatana döndü.

Bu kitle göçünü çeyrek yüzyıl sonra ikinci bir göç dalgası izledi, 1968 yılında Bulgaristan'la Türkiye arasında parçalanmış aileleri birleştirmek amacıyla, yakın akraba göçü anlaşması imzalandı ve 1969-1978 yıllarında 130 bin kadar Türk Türkiye'ye göç etti. Böylece Cumhuriyet döneminde göç edenlerin sayısı yarım milyona ulaştı.

Daha sonraki yıllarda ise, Bulgar yönetimi Türkleri eritmek için "sinsice" bir baskı sürdürdü. Ancak esas yok etme politikasına 1984'te Türk isimlerini tümüyle Bulgarcaya çevirerek başladı. Bu olay hem Türk-Bulgar ilişkilerinin krize girmesine yol açtı, hem de uluslararası alanda, Bulgaristan üzerinde yoğun bir baskıyı başlattı.

■

YORUM

Sami KOHEN

Jivkov'un oyunu

BULGARİSTAN Devlet Başkanı Todor Jivkov'un Türkiye'ye bu ülkeyi terk etmek isteyen "Bulgar Müslümanları"na sınırlarını açması için yaptığı çağrı, son kanlı olaylar nedeni ile hedef olduğu eleştiri ve baskılardan kurtulmaya ve dünya kamuoyunu etkilemeye yönelik bir manevradır.

Jivkov'un bu açıklamayı tam Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın (AGİK) insan hakları ile ilgili toplantısı başlamak üzere iken yapması, oldukça anlamlıdır. Belli ki, amaç Paris'te toplanan 35 ülkenin önünde Türkiye'nin yapacağı suçlamalara karşı direnmek ve dünya kamuoyuna "İşte görüyorsunuz, biz insan haklarına saygılı, özgür bir ülkeyiz; isteyen gidebiliyor" mesajını vermektir.

Dünya bunu yutar mı?

Olaylar meydandadır. Günlerden beri Bulgar makamlarının, insan haklarını savunan Türk kökenli vatandaşlarına karşı nasıl davrandığını, gösteri yapanlara nasıl ateş açtığını, bunların bir kısmını da nasıl ülke dışına sürdüğünü, artık herkes biliyor.

Şimdi de Bulgar lideri kalkıyor ve sanki bir lütuf yapıyormuş gibi, "İsteyen gitsin, yeter ki Türkiye kapıları açsın" diyor.

"İsteyen gitsin" dediği, "kütle halinde göçe zorlama"dan başka bir şey değildir. Nüfusun yüzde 10'unu oluşturan ve tek suçu etnik kökenini, ana dilini, ismini, kültürünü, dini ve sosyal geleneklerini sürdürmek istemekten ibaret olan insanları bu haklarından mahrum edersen ve onları devamlı tehdit ve baskı altında tutarsan, elbet gitmek isterler. Üstelik bu insanlar, bu insanlık dışı muamelelere tabi tutulmaya başlanana kadar, ülkeye bağlı kalan, senin kendi vatandaşlarındır...

Diğer bir deyimle şimdi Jivkov, Türk kökenli vatandaşlarını, insanca bir yaşama ve huzura kavuşturacağına, zoraki bir göçe sevketmek istiyor. Bulgaristan böylece son birkaç yıldır uyguladığı baskılarla ihlal ettiği insan hakları ile ilgili tüm kuralları ve anlaşmaları —bu arada AGİK belgelerini de— bir kez daha ayağının altına almış oluyor.

☆☆☆

JİVKOV, zorla sürmek istediği insanlara Türkiye'nin sınırlarını açmasını istiyor. Sanki bu sınırlar açık değilmiş veya Türkiye'nin bu kapıları kapatmak niyeti varmış gibi. Bulgar lideri Türk hükümetinin bu konuda defalarca yaptığı açıklamaları okumamış mı? Ankara'nın tutumunu bilmiyor mu?

Pekâlâ biliyor, ama gene de böyle bir "çağrı"da bulunmak gereğini duyuyor. Bir amacı, "tribünler"e seslenmek ve sözüm ona iyi niyeti hakkında sempati toplamaksa, diğer bir amacı da, herhalde Türkiye'de telaş veya panik yaratmaktır.

Doğrusu bu çağrıda bir art düşünce de sezmemek mümkün değil. Jivkov herhalde ülkesindeki Türkleri kütle halinde göçe zorlamakla, Türkiye'nin sırtına altından kolay kolay kalkamayacağı bir yük koyacağını hesaplamıştır. Aslında, bunun büyük ekonomik ve sosyal sorunlar yaratacağı kuşkusuzdur. Ama herhalde Türk milleti böyle bir faturayı da ödemekten bir an için çekinmeyecektir.

☆☆☆

EĞER, Jivkov gerçekten böyle bir art niyet taşımıyorsa, dün Brüksel'de Başbakan Özal'ın yaptığı karşı çağrıyı kabul etmelidir.

Bu sorun ancak karşılıklı bir göç anlaşması ile halledilebilir. Aynen 1950'lerde halledildiği gibi. Bu takdirde göç hiç olmazsa, daha "insanca" olur. Böylece gitmek isteyenler "defol" dercesine kapı dışarı edilmez, sadece ellerindeki çanta ile ve geride mal varlığına el konarak gitmeye zorlanmaz. Ayrıca Türkiye'ye de bunların gerektiği gibi yerleştirmesine imkân tanınır. Nihayet, göçle Bulgaristan'daki Türklerin hepsi ülkeyi terk etmeyeceklerine göre, kalacak olanların da "insanca" yaşaması, insan haklarına tam olarak kavuşması da gerekir.

Jivkov bunları kabul edecek mi? Eğer uluslar topluluğu —örneğin NATO, AGİK, vs.— bu davaya sahip çıkarsa ve insan haklarına önem verdiğini iddia edenler etkinliklerini kullanırsa, Jivkov'un oynamak istediği oyun —ve Bulgaristan'da yaşayan Türklerin dramı— önlenebilir...

MİLLİYET » 31 Mayıs 1989

Bulgaristan Devlet Başkanı'nın "Sınırları açın" sözü yeni bir Bulgar oyunu

Jivkov şantaj yapıyor

• Ali H.YURTSEVER

• VİYANA

BULGARİSTAN Devlet Başkanı Todor Jivkov'un "Türkiye sınırları açsın, bütün Müslümanları alsın" şeklindeki açıklamasının "yeni bir Bulgar oyunu" olduğu belirtildi.

Türk-Bulgar ilişkileri ve AGİK (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı) süreci içinde tüm görüşmelere katılmış üst düzeydeki bir Türk diplomatı, "Bulgaristan Devlet Başkanı, yeni bir oyun peşinde. Paris konferansı öncesi dünya kamuoyunun gözünü boyamak istiyor. Diğer yandan da Türkiye ile herhangi bir anlaşma yapmadan ülkesindeki Türk azınlığı ülke dışına çıkararak onların mal ve mülklerine el koymak istiyor. Bu oyunu kimse yutmaz" dedi.

Aynı kaynak, "Bulgaristan Devlet Başkanı, gerçekten Türk azınlığın Türkiye'ye gitmesini istiyorsa neden günlerdir bu insanları gruplar halinde Viyana'ya kadar gönderip perişan ediyor? 20 km. ötesindeki Türkiye'ye gönderse ya. Kendilerine sadece Avusturya için geçerli pasaport düzenliyor. Jivkov'un yaptığı açıklama samimi değil" şeklinde konuştu.

Bulgar Devlet Başkanı Todor Jivkov'un önceki gece yaptığı ani açıklama, "İnsan hakları ve azınlıklar sorunu ile aile birleşmeleri" konularında uzun süren uluslararası konferanslara sahne olmuş Viyana'da şaşkınlık yarattı.

Batılı diplomatik gözlemciler, "Bulgar Devlet Başkanı'nın bu açıklamasını yorumlamakta güçlük çektiklerini" belirtirken, diplomatik kaynaklar, "Son günlerde ülkede başlayan gösteri yürüyüşleri ve direnişler karşısında telaşlanan Bulgar yönetiminin, içine düştüğü güç durumdan kurtulmak için sarıldığı can simidi" olarak değerlendirdiler.

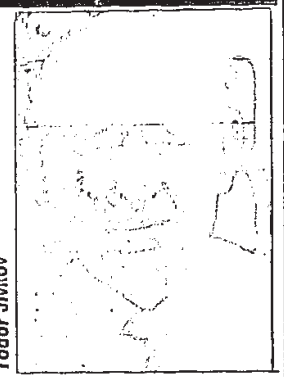
• DOST SES

Bu arada Bulgaristan'daki soydaşlarımız konusunda Avusturya'dan ilk kez dostça bir ses yükseldi. Dışişleri Bakanı Alois Mock önceki gün yaptığı bir açıklamada, "Bulgaristan'daki Türk azınlığın sorunlarını ve son gelişmeleri Paris'te yapılacak İnsani Boyut Toplantısı'nda gündeme getireceğini" söyledi.

Fransa'nın başkenti Paris'te dün başlayan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği (AGİK) İnsani Boyut Konferansı'nda Türkiye, Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan zulmü gündeme getirmeye hazırlanırken, Bulgaristan Devlet Başkanı Todor Jivkov, "Bulgaristan'da Türk değil, Müslüman azınlık vardır" yolundaki bilinen iddiasını tekrarladı ve "Bu çerçevede Türk yetkililere çağrıda bulunuyorum: Türkiye'yi ziyaret etmek ya da Türkiye'ye yerleşmek isteyen bütün Bulgar Müslümanlarına sınırınızı açın" dedi.

● Bulgaristan Devlet Başkanı'nın son açıklamalarını anlamakta güçlük çektiklerini belirten Batılı diplomatlar, "Bulgar yönetiminin, içine düştüğü güç durumdan kurtulmak için sarıldığı can simidi" olarak nitelendirdiler

Devlet Başkanı Todor Jivkov'un önceki akşam Bulgar radyo ve televizyonundan yaptığı konuşmanın ayrıntıları ortaya çıkmaya başladı. Konuşmasında, Türkiye'ye gelmek isteyen bütün Bulgar Müslümanlarına sınırlarını açmasını isteyen Jivkov, "Hangi uluslararası anlaşma, hangi din ve hangi felsefeye dayanarak, Türkiye, Bulgaristan'daki her Müslüman'ın Türk olduğunu iddia ediyor" ifadesini kullandı. Jivkov, "Bulgaristan aleyhtarı kampanyayı yürütenler, göç sorununu ortaya atmışlar ve yurt dışında, Türkiye'nin göç etmek isteyen bütün Bulgar Müslümanlarını kabul etmeye hazır olduğunu söyleyerek, gürültü çıkarmışlardır" iddiasında da bulundu.

Todor Jivkov

Todor Jivkov, "Artık girişimde bulunmanın zamanı geçti. Uluslararası standart ve anlaşmalara göre Türkiye, Bulgaristan'ın yaptığı gibi, dünyaya sınırlarını açmak zorunda" şeklinde konuştu.

• İRAN'IN ÖNERİSİ

Öte yandan, İran'ın, Bularistan'daki Türk-Müslüman azınlık konusuyla ilgili olarak Sofya ile Ankara arasında arabuluculuk yapmayı önerdiği bildirildi.

İran resmi haber ajansı İRNA'ya göre, Dışişleri Bakan Birinci Yardımcısı Ali Muhammed Beşareti, arabuluculuk önerisini, Ankara'ya yaptığı iki günlük ziyareti sırasında ortaya koydu.

MİLLİYET » 31 Mayıs 1989

●Özal, Jivkov'u derhal toplantıya çağırdı

'Göç anlaşması yapalım'

●Jivkov'un açıklamasına Brüksel'den yanıt veren Özal, "Bizim sınırlarımız açıktır." dedi

●Özal, bir anlaşmaya varılması halinde, Bulgaristan'daki Türk azınlığın çilesinin biteceğini ve ilişkilerin düzeleceğini bildirdi

• Ahmet SEVER • BRÜKSEL

BAŞBAKAN Turgut Özal, Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'un "Türkiye, Müslüman azınlığa sınırlarını açsın" yolundaki açıklamasına, Brüksel'den verdiği yanıtta, "Bizim sınırlarımız açıktır. Bulgaristan ile kapsamlı bir göç anlaşması yapmak için derhal masaya oturmaya hazırız. Bulgaristan'ı da sınırlarını açmaya ve bir göç anlaşması yapmak üzere derhal toplantıya davet ediyorum" dedi.

Başbakan Özal, Bulgaristan'ın bu açıklamayı Paris'te yapılacak "AGİK" toplantıları öncesinde propaganda amacıyla yapılmış olabileceği endişesini taşıdığını, bunun samimi olduğunu ümit etmek istediğini belirtti.

Bulgarlara daha önce bir göç anlaşması imzalayabileceğimizi bildirdiğimizi, ancak o zaman bunu reddettiklerini bildiren Özal, Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelmek isteyen Türkler için bir göç anlaşması imzalanabileceğini, ancak sorunun bununla bitmeyeceğini vurguladı.

Özal, seyahat amacıyla Bulgaristan'a gidip gelmek ve kalmak isteyenlerin durumuna dikkat çekerek, bunların dini ve kültürel haklarının da garanti altına alınması gerektiğini belirtti.

Uluslararası hukuk kurallarına göre bir göç anlaşması yapılabileceğini ve hatta gerekirse iki ülke arasında üst düzey zirve toplantıları gerçekleştirilebileceğini kaydeden Özal, "Biz hiç kimseyi geri çevirmeyiz" dedi.

Özal, bir anlaşmaya varılması durumunda, Bulgaristan'daki Türk azınlığın çilesinin bitebileceğini ve iki ülke arasındaki ilişkilerin düzelebileceğini de sözlerine ekledi.

Başbakan Özal, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumunu İngiliz meslektaşı Thatcher ile dün sabah yaptığı görüşmede de gündeme getirdiğini ve İngiltere'nin bu konuda duyarlı davranması istediğini belirtti.

MİLLİYET » 31 Mayıs 1989

ANKARA

● Dışişleri, Jivkov'un çağrısını "kuşku" ile karşıladı:

"Gözboyama olabilir"

● Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, "1951'de olduğu gibi 1 milyon insan, bavulu verilip gönderilemez" diyerek göç etmek isteyenlerin mal varlığını nakletmesi için güvence verilmesini istediler

• Nur BATUR • ANKARA

BULGARİSTAN'daki Türk azınlığa uygulanan yoğun baskı ve asimilasyon girişimleri ile başlayan olaylar zinciri, Bulgar Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un Türkiye'nin Türklere kapılarını açması yolunda yaptığı çağrı ile yeni bir boyut kazandı. Türkiye, Jivkov'un çağrısına, karşı çağrı ile yanıt verdi ve "**göç etmek isteyen Türklerin mal varlıklarının nakledilmesi ve korunmasını sağlayacak bir göç anlaşması yapılmasını**" istedi.

Türkiye, bu anlaşma üzerindeki müzakerelerin derhal başlamasını da istedi. Ankara, ayrıca, Bulgaristan'da kalacak Türklerin haklarının da ikili ve uluslararası anlaşmalarla korunmasında da ısrar ediyor.

Üst düzeydeki bir hükümet yetkilisi, "**Todor Jivkov'un amacı, 1 milyon Türk'ü bavullarını ellerine verip göndermekse çok yanılıyor. Bu insanların oradaki mal varlıklarını Türkiye'ye nakletmeleri gerekir. 1951 yılında olduğu gibi binlerce insanın mal varlığına el koyamazlar**" dedi.

Jivkov'un açıklaması dün Ankara'da Dışişleri ve hükümet kademesinde değerlendirildi. Hükümet yetkilileri, Jivkov'un çağrısının tek bir olumlu yönü olduğu kanısında. Buna göre Bulgaristan yönetimi, 5 yıllık baskı döneminden sonra artık, Türk azınlığı sorununu Türkiye olmadan halledemeyeceğini idrak etmiş durumda. Şimdiye kadar Bulgaristan'da Türk azınlığı olduğunu dahi inkâr eden Jivkov'un, Türkiye'ye çağrı yapması, Türk yetkililere göre, bunu açıkça ortaya koyuyor.

Dün Ankara'da üst düzeyde yapılan değerlendirmede, ortaya çıkan çağrı ve Türkiye'nin izleyeceği politika şöyle belirlendi:

"Türk hükümeti, herşeyden önce, Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığın uluslararası ve ikili anlaşmalar çerçevesinde elde ettiği hakların ve bu statünün korunmasında ısrarlı olacak.

"Türkiye, bu politikasının yanı sıra, göç etmek isteyen Türklere daima kapılarını açık tutmaktadır. Ancak, Bulgar Devlet Başkanı'nın çağrısından, anlaşıldığına göre, Bulgar yönetimi bu insanlardan tüm mal varlıklarına el koyarak kurtulmak amacındadır. Bu insanların doğdukları büyüdükleri topraklardan göç edip, anavatanı dahi olsa, Türkiye'ye gelip yerleşmelerinin güçlüğü ortadadır. Hele bu insanlar sadece bavullarıyla sınır dışı edilirse, bunu kabul etmek mümkün değildir.

"Göç etmek isteyenlerin hak ve hukuklarını koruyacak bir göç anlaşması yapılmalıdır. Bu yöndeki müzakereler de derhal başlamalıdır. Bulgaristan üzerinde bu yöndeki baskılar da yoğunlaştırılacak.

"Bulgar yönetimi, 1951'de de 250 bin kişiyi Türkiye'ye göçe zorlamış, ancak o zaman yapılan anlaşmayı uygulamamıştır. 1968 yılında aile birleşmesi çerçevesinde yapılan ikinci göç anlaşmasında yer alan hükümler de uygulanamadı. Bu kez, bu insanların hakları mutlaka korunmalıdır. Uygulanabilir bir anlaşma yapılmalıdır."

• BULGAR YÖNETİMİNİN YENİ TAKTİĞİ

Yapılan değerlendirmede, Bulgar yönetiminin bir süredir, "gözboyama" taktiği uyguladığı sonucuna da varıldı.

Üst düzeydeki bir yetkili, bu taktiği Milliyet'e değerlendirirken şunları söyledi:

"Bulgar yönetimi önce pasaport kanununu çıkardı. Daha sonra ceza kanununda bazı değişiklikler yaptı ve af kanunu gündeme geldi. Şimdi de Türkiye'ye hudutlarını açma çağrısı yapıyor. Ancak, Türkiye başından beri soydaşlarına kapılarını açmış durumda. Hatta o kadar ki, son 10 gün içinde Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türkler, Viyana'da ve Belgrad'dan Türk uçaklarıyla dönüyor.

"Beş yıldır sınırlarını kapayan Türkiye değil, Bulgaristan'dır. Şimdi Bulgar yönetimi artık Türkleri kontrol edemiyor. Bıçağın kemiğe dayandığı anlaşılıyor. Ama yine de gözboyama peşinde."

Bulgar Dışişleri Bakanı AGİK'te Ankara'yı suçladı

Hem suçlu, hem güçlü

Mişel PERLMAN

PARİS

AVRUPA Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) çerçevesinde dün Paris'te başlayan "İnsanî Boyut Konferansı"nda Bulgaristan Dışişleri Bakanı Petar Mladenov, Türkiye'den açıkça söz etmeden, Ankara'yı ülkesinin içişlerine müdahale etmekle suçladı.

Bulgar Bakan, aynen şöyle dedi:

"Bilindiği gibi, bazı dış çevreler, ülkemizdeki yeniden yapılanma sürecinin gelişmesini engellemeye çalışıyorlar. Bunların teşvikleri, kamu asayişinin ihlaline yol açtı. Bulgaristan, bu konudaki prensip tutumunu Devlet Konseyi Başkanı Todor Jivkov'un beyanatında açıkça belirtti."

"İnsan hakları ve insanî konularda yöresel işbirliğine büyük önem veriyoruz" diyen Bulgaristan Dışişleri Bakanı, bu problemin Balkanlar'da da güncel olduğunu belirtti ve önümüzdeki Eylül'de Sofya'da düzenlenecek "Balkan Ülkeleri Kültür Sorunları, Kitle İletişim Araçları ve İnsanî İşbirliği Toplantısı"nın insanî boyutlara "orijinal bir katkıda" bulunması "ümidini" ifade etti.

Mladenov, konuşmasının başında, 1789 Fransız Devrimi ilkelerinin, "yüzyıllar boyu barbar bir baskıya ve zalim bir yabancı tahakkümüne tabi tutulmuş Bulgar halkının millî uyanışını ve kurtuluş hareketini büyük ölçüde teşvik ettiğini" söyleyerek, Osmanlı İmparatorluğu'ndan açıkça söz etmedi.

Öte yandan, Bulgaristan'daki Türklerin durumunu ele alan ilk delege, İzlanda temsilcisi Albert Gudmundsson oldu. Konuşmacı, insan hakları alanındaki çeşitli ihlallere değindi.

Öğleden sonraki oturumda, Kanada Dışişleri Bakanı Joe Clark da, konuşmasında Bulgaristan'daki Türklerin durumuna değindi.

JİVKOV'A tepki

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN Devlet Başkanı Todor Jivkov'un önceki akşam "Türkiye, Bulgaristan'da yaşayan Müslümanlara kapılarını açsın" şeklindeki sözlerine çeşitli çevreler büyük tepki gösterdi. ANAP Grup Başkanvekili Onural Şeref Bozkurt dün düzenlediği basın toplantısında, Bulgaristan'da Müslüman Türk azınlığa uygulanan mezalimin artarak devam ettiğini belirterek, "Soydaşlarımızı bağrımıza basmaya hazırız" dedi.

DYP Genel Başkan Yardımcısı Esat Kurathoğlu ise "Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımızın Türkiye'ye gönderilmesi çok büyük ekonomik badisedir. Altından kalkılamayacak ekonomik badiseler doğurur" şeklinde konuştu.

Eski Dışişleri Bakanlarından İhsan Sabri Çağlayangil de Milliyet'e yaptığı açıklamada, Bulgaristan Devlet Başkanı'nın çağrısının gerçekçi ve yerinde olmadığını belirterek, "Ne Bulgarlar soyları 1 milyonu aşan Türkleri verebilirler, ne de bizim ekonomik durumumuz 1 milyonu açkın insanı kabule elverişlidir. Bunlar, Bulgaristan'da tarım ve ziraatle meşguldürler. Ağır vasıta şoförlerinin çoğu da Türk'tür. Bunların verilmesi halinde, Bulgar ekonomisi durur." dedi.

Bu arada, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin anayurda göçetmesinin bir çare olmadığını söyleyen dış politika yazarı Orhan Kilercioğlu da, "Önemli olan soydaşlarımızın oradaki yaşamlarının idamesidir" şeklinde konuştu. Kilercioğlu, sözlerine şunları ekledi:

"Gerçi bugünkü şartlar, oradaki soydaşlarımızı çekmek zaruretini gösteriyor. Ama, bu en son düşünülmesi gereken şey olmalıdır. Jivkov da, bu çağrısıyla son günlerde dünya kamuoyunda tırmanan durumu yumuşatmak amacını güdüyor ve samimi değil."

MİLLİYET » 1 Haziran 1989

● Mesut Yılmaz, soydaşlarımıza yapılan zulmü gündeme getirdi, Sofya'yı kınadı

AGİK'te Sofya'ya UYARI

Mişel PERLMAN • PARİS

● **Paris'te AGİK İnsani Boyut Konferansı'nda Sofya'nın "uzlaşmaz ve eskimiş politikasını" eleştiren Dışişleri Bakanı, "Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskı, çağımızın en vahim insan hakları ihlalidir" dedi**

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz.

AGİK İnsani Boyut Konferansı'nda dün öğleden sonra konuşan Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskının, **"çağımızın en vahim insan hakları ihlali"**ni oluşturduğunu söyledi.

Uluslararası camianın gündeminde bulunan bu **"dev insanlık problemi"** konusunda Türkiye'nin tüm çabalarına rağmen, **"hiçbir ilerleme kaydedilmediğini"** belirten Yılmaz, Bulgaristan'ın tutumunu kınadı.

Bakan ayrıca Sofya'nın, **"Uzlaşmaz ve eskimiş politikasını"** eleştirerek bunun, **"iki ve uluslararası taahhütlere aykırı"** bir biçimde, **"Türk azınlığının varlığını inkar etmek"** şeklinde belirdiğini ifade etti.

Bulgaristan'da Türk azınlığına mensup bir buçuk milyon kişinin bulunduğuna dikkat çeken **Mesut Yılmaz** şöyle konuştu:

"Problem sadece Bulgaristan'la Türkiye arasında ikili bir problem değil, fakat Bulgaristan'la insan haklarına ve temel özgürlüklere saygılı tüm kişiler, kurumlar ve hükümetler arasında bir problemdir."

Dışişleri Bakanı, **"sürmekte olan bu trajediye"** konferansta gösterilecek ilgi derecesinin, **"AGİK insani boyutuna, gerçekçi bir şekilde ne denli ümit bağlanabileceğini göstereceğini"** ifade etti.

Türkiye'nin Bulgaristan nezdindeki gerek bilgi isteme, gerekse ikili görüşme isteklerinin Sofya'nın **"olayları saptırarak ve ön koşul koyarak engelleyici bir tepki gösterdiğini"** söyleyen bakan, **"Böylelikle hiçbir olumlu sonuç alamadık"** dedi.

Bakan, **"Türkiye'nin "Bulgaristan'ın uluslararası imajını zedelemeyi hiçbir zaman amaçlamadığını"** da söyledikten sonra şunları ekledi: **"Bulgar hükümeti şunun bilincine varmalıdır ki yegâne Bulgar aleyhtarı kampanya bu ülkede Türk azınlığına karşı sürdürülendir."**

"21. yüzyılın eşiğinde 1.5 milyonluk ulusal bir azınlığın asimilasyonuna müsaade edilemez" diyen Yılmaz, Türk heyetinin konferansta bu sorunun peşinden **"ayrıntılı"** biçimde gideceği uyarısında bulundu.

• SÖZ DÜELLOSU

Konferansın ikinci günü, Türk ve Bulgar temsilcileri arasında şiddetli bir söz düellosuna sahne oldu.

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın konuşmasından sonra Bulgarlar cevap hakkı istediler. Bu talebin kabul edilmesi üzerine söz alan Bulgar temsilcisi **Lüben Kulişev**, Mesut Yılmaz'ın konuşmasında yer alan hususların asılsız olduğunu iddia ederek, Ankara'nın Bulgaristan'a karşı bir iftira kampanyası başlattığını öne sürdü.

Bulgaristan'daki Müslüman azınlığın Türk olmadığını da iddia eden **Kulişev**, Türkiye'nin girişiminin, Bulgaristan'ın içişlerine müdahale niteliği taşıdığını savundu.

Kıbrıs'ın üçte birini **"işgal altında tutan"** Türkiye'nin daha başka ihtirasları da bulunduğunu öne süren Bulgar temsilci kampanyanın Bulgaristan'ın dengesini bozmak ve Türkiye'nin niyetlerine uygun bir atmosfer yaratma amacına yönelik olduğunu iddia etti.

Bulgar vatandaşlarından arzu edenlerin diledikleri yere gidebileceklerini söyleyen Kulişev, Türkiye'de Kürtlere karşı bir soykırım politikası uygulandığını, ayrıca Ermeniler dahil azınlıkların temel haklarının ihlal edildiğini iddialarına ekledi.

Bulgar temsilciye cevap veren Türk Heyeti Başkanı Büyükelçi **Oktay İşçen**, Bulgaristan'da yaşayan 1.5 milyon Türk'ün ulusal benliklerinin reddedilmesinin çok ciddi bir sorun olduğunun altını çizdi. İşçen, Bulgarların meseleyi saptırmaya çalıştıklarını, Türklerin ulusal benliklerini yıllardır kabul ettikten sonra şimdi reddetme yoluna gittiklerini açıkladı.

Büyükelçi İşçen konuşmasını, **"Türkiye, barışçı bir ülkedir ve hiçbir devletin toprağında gözü yoktur"** diyerek tamamladı.

• "S.O.S" BİLDİRİSİ

Öte yandan Bulgaristan'dan Türkiye'ye göçetmiş Türkleri temsilen 8 kişilik bir heyet insani boyut konferansının çalışmalarını izledi. Ayrıca konferans kulislerinde Fransa'daki **"Vierzon'lu Türk İşçileri Derneği"**nin **"S.O.S" Bulgaristan'daki Türk azınlığı"** başlıklı bir bildirisi dağıtıldı. Bunda Bulgaristan'da "çok vahim" olayların kaydedildiği belirtilerek, **"Bu trajediye karşı gelinmesi"** istendi.

Bulgaristan hükümetinin yeni pasaport yasasını gerekçe göstererek ülkesindeki Türk azınlığı **"zorunlu olarak sınır dışı etme"** uygulaması durmak bilmiyor.

Dün de 25'i Çekoslovakya, 7'si Yugoslavya üzerinden olmak üzere toplam 32 soydaşımız Viyana'ya gelerek Türkiye Büyükelçiliği'ne sığındılar. Viyana'daki askeri bir kışlaya yerleştirilen soydaşlarımız, işlemleri tamamlandıktan sonra Türkiye'ye gönderilecekler.

Sofya'da pankartlı yürüyüş
Bulgar Komünist Partisi'nin örgütlediği ve Sofya'daki Türk Büyükelçiliği'nin önünde sona eren yürüyüşe katılan öğrenciler, Türkiye'nin sınırlarını açmasını ve "Müslüman Bulgarlar"ın göç etmesini istediler.

Jivkov, sokaktaki Bulgarları kışkırtıyor

"Türkler dışarı"

● Komünist Parti tarafından örgütlenen ve Türkiye Büyükelçiliği önünde sona eren yürüyüşe, resmi haber ajansı BTA'ya göre 60 bin kişi katıldı

• Ali H. YURTSEVER • VİYANA

BULGARİSTAN Devlet Başkanı **Todor Jivkov**, ülkesindeki Türk azınlığın **"kökünü kazımak"** için başlattığı insanlık dışı uygulamaya, sokaktaki adamdan destek aramaya başladı.

Sofya'da önceki gün Türkiye Büyükelçiliği hedef gösterilerek yapılan gösteri yürüyüşünde, **"Bulgaristan'daki 'Müslüman' azınlığın ülkeden ayrılması için Türkiye'nin sınırlarını açması"** çağrısı yapıldı. Bir süre önce Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un televizyondan yaptığı bu çağrıyı tekrarlayan binlerce göstericinin, Bulgaristan Komünist Partisi tarafından yönlendirildiği bildirildi.

• KAÇ KİŞİ YÜRÜDÜ?

Bulgar televizyonundan salı gecesi defalarca anons edilen ve Türkiye Büyükelçiliği hedef gösterilerek güzergahı belirtilen gösteri yürüyüşüne, Bulgar resmi haber ajansına göre 60 bin kişi katıldı. Sofya'daki Türkiye Büyükelçiliği yetkilileri ise, göstericilerin takriben 12 bin kişi olduğunu söylediler.

Viyana'dan telefonla bağlantı kurabildiğimiz Türkiye Büyükelçiliği Müsteşarı **Alev Kılıç** şu bilgileri verdi. **"Bulgar televizyonu ana haber bülteninde ve kapanış haberlerinde yürüyüşün yapılacağını anons etti. Türkiye Büyükelçiliği önünde yapılacağını söyledi. Ertesi gün de tüm basında saat 18.00'de yürüyüşün yapılacağı bildirildi ve başlangıç ile bitiş noktaları yayınlandı. Yürüyüş, büyükelçilik önünde sonuçlandı. Yürüyüş sırasında radyo naklen yayın yaptı ve göstericilerin sayısını 30 bin olarak verdi. Bugünkü basın organları ise sayıyı 60 bin kişi olarak verdiler. Yürüyüş büyükelçilik önünde yapıldığı için tümüyle izleyebildik, bizim tahminlerimize göre 12 bin kişi civarındaydı göstericiler."**

Büyükelçilik Müsteşarı **Alev Kılıç**, gösteri yürüyüşünün **"Devlet Başkanı Jivkov'un 29 Mayıs'ta televizyonda yaptığı açıklamaya destek niteliğinde düzenlendiğini"** belirterek, **"Kişisel bir yorum yapmaya yetkili olmadığını"** söyledi.

Todor Jivkov'un **"Türkiye sınırlarını açsın"** şeklindeki çağrısına **"Sayın Başbakanımız ve Sayın Dışişleri Bakanımızın çok açık bir cevap verdiğini"** kaydeden Büyükelçilik Müsteşarı **Alev Kılıç**, Türk köylerinde olup bitenleri izlemek imkânına sahip olmadıklarını bildirdi. Bulgar yönetiminin Türk diplomatlarına uyguladığı **"40 km'lik** sınırın dışına çıkmama yasağının bâlâ devam **ettiğini"** belirtti.

Türk diplomatları, Bulgaristan'daki yürüyüş konusunda bir yorum yapmaktan kaçınırken, yabancı gözlemciler ve diplomatik kaynaklar, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un **"Ülkesindeki Türk azınlığın tümünü temizlemek için sokaktaki adamdan da destek aradığını, sokaktaki adamın kışkırtılmasının önüne geçilemeyecek tehlikeli sonuçlar doğurabileceği endişesini taşıdıklarını"** belirttiler.

Adının açıklanmasını istemeyen diplomatik bir kaynak, **"Jivkov, Doğu Avrupa'daki açıklık ve yeniden yapılanmaya henüz ayak uyduramadı. Tek tip bir Bulgar milleti oluşturma fikrinden henüz vazgeçmemiş. Son uygulamlara Jivkov'un toplu bir katliama kadar gidebilecek adımlar atmaktan dahi çekinmediğini gösteriyor. Bu tehlikeli oyuna, özgür dünyanın seyirci kalmaması gerekir"** dedi.

Aynı kaynak, **"Bulgaristan'da sokaktaki adamın kışkırtılmasının bugüne kadar kapı komşu olarak yaşamış insanların birbirlerine düşman edilmesine yolaçacağını ve toplu bir katliama kadar uzanabilecek sonuçlar doğurması tehlikesi bulunduğunu"** söyledi.

Sofya'daki Türk diplomatları, Başbakan **Özal**'ın Brüksel'de yaptığı **"anlaşma yapalım"** şeklindeki çağrısı ile Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın **Paris**'teki **AGİK** İnsani Boyut toplantısında yaptığı çağrıya, henüz Bulgaristan resmi makamlarının bir yanıt vermediğini belirttiler.

Büyükelçilik Müsteşarı **Alev Kılıç**, dünkü Bulgar gazetelerinde sadece Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın AGİK'te yaptığı konuşmayı bilinen Bulgar görüşü çerçevesinde eleştirmekle yetindiklerini kaydetti.

Müsteşar **Alev Kılıç** dün de yine TV ve basın organlarında Türkiye Büyükelçiliği önünde ikinci bir yürüyüş yapılması çağrısında bulunulduğunu bildirdi.

• SINIRDIŞI ETME DEVAM EDİYOR

Bu arada, Bulgaristan resmi makamlarının geçtiğimiz Mayıs ayı başında başlattığı **"Türk azınlığı sınır dışı etme"** eylemi de devam ediyor. Yugoslavya ve Çekoslovakya üzerinden trenle 56 soydaşımız dün Viyana'ya geldi. Viyana'da dün akşam itibariyle toplanan 125 soydaşımızın bulunduğu bildirildi.

Bulgaristan'ın Viyana Büyükelçiliği Basın Müşaviri **Venzislav Milenkov**, **"Türkiye sınırlarını açmadığı sürece daha çok kişi Viyana'ya gelecek"** dedi. Basın Müşaviri Milenkov, **"Türkiye'nin vize vermemesi sonucu, Türklerin Viyana'ya gönderildiğini"** iddia etti.

Dışişleri Bakanı: "Bize verilen destek yetersiz"

Yılmaz, vahşeti anlattı

• Mişel PERLMAN • PARİS

● Paris'teki AGİK İnsani Boyut Toplantısı'nda konuşan Dışişleri Bakanı Yılmaz, Bulgaristan'daki olayların "Bir vahşet, bir katliam boyutu" kazanmasına rağmen verilen destekten Türkiye'nin tatmin olmadığını ifade etti

DIŞİŞLERİ Bakanı **Mesut Yılmaz**, AGİK İnsani Boyut Konferansı'nda Bulgaristan'daki Türk azınlığın problemine, Viyana toplantısına kıyasla **"çok daha geniş olarak"** sahip çıktığını, fakat olayların **"bir vahşet, bir katliam boyutuna kazanması"** karşısında, Türkiye'nin verilen destekten **"tatmin olmadığını"** ifade etti.

Yılmaz, Türk gazetecilerle yaptığı bir söyleşide, **"Konferansta verilen destek yeterli mi?"** sorusu üzerine, Viyana'da, sadece ABD'nin Türk azınlığı konusunu gündeme getirdiğini anımsattı ve bu kez sekiz ülkenin problemi ele aldığını kaydetti. Dışişleri Bakanı özetle şöyle konuştu:

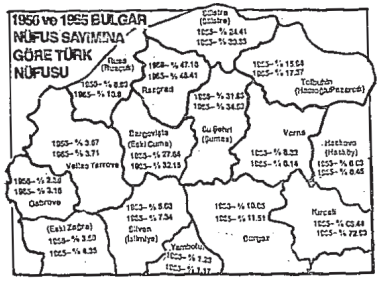
"Bu toplantıda, ABD'nin yanı sıra yedi ülke daha Bulgaristan'ın adını zikrederek konuyu gündeme getirdi. Son olaylar dikkate alındığında, biz bu destekten tatmin olmuş değiliz. Bulgaristan'daki durum insani haklar boyutunu aşmış, bir vahşet, bir katliam boyutunu kazanmıştır."

Öte yandan, Brüksel'deki temaslar sırasında, Fransa Cumhurbaşkanı **François Mitterrand**'ın, **Özal**'la görüşmesi sırasında, Türkiye'deki mülteci Peşmerge kampları konusunda eşinin söylediklerinin doğrultusunda konuştuğu şeklindeki haberlerin doğru olmadığını söyledi.

HÜRRİYET » 2 Haziran 1989

Jivkov yönetimine, en güzel cevabı tarih veriyor

İşte, Bulgarlar'ın "Yok" dediği harita

Aziz UTKAN *ANKARA, (Hürriyet)*

BULGARİSTAN'ın, Paris'te başlayan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği (AGİK) İnsanî Boyut Toplantısı'nda, ülkede Türk asıllıların yaşadığını inkâr etmesi üzerine, Türkiye, elindeki tarihi belgeleri, dünya kamuoyunun gözü önüne seriyor. Bulgaristan'ın bu tutumu, Ankara tarafından, **"Kendi içinde çelişkileri olan, çirkin bir yalan"** diye nitelenmiyor.

Bulgaristan'la 20 yıl önce yapılan Göç Anlaşması'nda açıkça, **"Türk asıllı Bulgar vatandaşları"** sözü edilirken, Sofya yönetiminin şimdi bunu inkâr etmesi ve ülkesine yönelik Türk tahriklerinden söz etmeye başlaması da, Türkiye tarafından, **"Her diktatörlüğün başvurduğu, ucuz propaganda yolu"** olarak tanımlanıyor. Türkiye ile Bulgaristan arasında, (Devamı Sa.21, Sü.7'de)

□ Sovyet bakışı

© 17. sayfada

Zulümden kaçan bebek

Bulgaristan'ın Razgrad Kasabası Yenicköy'de yaşayan 5 yaşındaki Sıdıka Seudaoğlu, ailesiyle birlikte sınırdışı edilince, Kapıkule'den Türkiye'ye geldi. Geceyarısı saat 02.00'de apar topar evlerinden alınıp sınırdışı edilirken, yanına bebeğini almayı başaran minik Sıdıka, belki de Bulgar zulmünün anısı olarak,

HÜRRİYET » 3 Haziran 1989

Hitler'i örnek alan Jivkov, yüzlerce Türk'ü vagonlara zorla bindirerek sınırımıza gönderdi

Bulgar'ın Nazi gaddarlığı

Saygı ÖZTÜRK-Aziz UTKAN-Lütfü KARAKAŞ-Rahmi SAĞLIK

İnsanî duygularını yitiren Bulgarlar her türlü malına ve parasına el koyduğu soydaşlarımızı 'Esaret treni'yle sınıra getirip bırakıyor. Türkiye'ye sığınan soydaş sayısı 2 bine yaklaştı. Bu uygulamanın sürmesi bekleniyor.

Sınıra getirilen soydaşlarımız arasına Bulgar casuslarının da karışabileceğini düşünen istihbarat birimleri, bölgede sıkı önlemler aldılar. 'Zorunlu göç' uygulamasına karşı sınır illerine örtülü ödenekten para transferi yapıldı.

© 14. sayfada

ÖZGÜRLÜK SEVİNCİ: *Her şeylerini yitiren bu insanlar, yine de mutluluktan gözyaşı dökiyorlar*

Koruma istedik

SOFYA'YA 12. NOTA

● İnal Batu, Bulgaristan'da Türk diplomatlarına takınılan tutumun, zorbalık olduğunu söyledi.

Oyun sökmedi

Yılmaz: 'Göç tedbiri tamam'

● Paris'ten dönen Dışişleri Bakanı Yılmaz, 'Jivkov'un çağrısına, Özal gerekli tepkiyi gösterdi' dedi.

MİLLİYET » 3 Haziran 1989

Dışişleri'nden dış temsilciliklere talimat

Bulgaristan'a protesto

• Nilüfer YALÇIN • ANKARA

BULGAR hükümetinin, kendi vatandaşı Türklere uyguladığı işkence, sürgün, beş parasız sınır dışı etme gibi insanlık dışı uygulamalardan sonra, Bulgar kökenli halkı, Türkleri protesto bahanesiyle sokaklara dökmesi, Ankara'da anında ve sert tepki ile karşılandı.

Türk hükümeti, Bulgaristan'daki büyükelçiliğimize ve konsolosluklara dün gönderdiği talimatta, Bulgar makamlarının bu sözde gösterileri, oradaki büyükelçiliğimize ve temsilciliklerimize yönlendirmesinin derhal ve şiddetle protesto edilmesini, ayrıca Bulgar makamlarından, Türk temsilcilikleri görevlileri ile binalarına hiç bir zarar gelmeyeceğine dair güvence istenmesi bildirildi.

Bu konuda dün bilgisine başvurduğumuz Dışişleri yetkilileri, Türk Büyükelçiliği'nin, merkezden gelen talimat doğrultusunda gerekli diplomatik girişimlerde bulunduklarını, Bulgarların tutumlarını giderek sertleştirmek yanında, Ankara hükümetine ve Türkiye'ye karşı kasıtlı ve bilinçli şekilde yönlendirmelerinin kabul edilemeyeceğini sözlü ve yazılı olarak Sofya'ya iletmeye çalıştıklarını söylediler. Ankara'daki diplomatik çevreler, Jivkov yönetiminin "Sınırları açın" çağrısına karşı, Başbakan Özal'ın "Hemen bir göç anlaşması görüşmelerine başlayalım" yanıtıyla ilgili olarak bugüne kadar hiç bir tepki ya da yorumda bulunmadığına dikkati çekiyor. Jivkov'un, Bulgaristan Türklerinin olağan ve uluslararası yasalara uygun bir göç anlaşması kuralları çerçevesinde Türkiye'ye gönderilmelerine razı olmayacağı kanısını taşıyan üst düzey yetkililer şunları dile getirdiler:

"Bulgarlar, Paris'teki AGİK Toplantısı'nda sıkıştılar, kendilerini açıkça kınayanların sayısı sekize çıktı. Bu rakam daha da artabilir. Türkiye'yi Paris'te çeşitli ayrılıkçı ve bölücülerle birlikte güç durumda bırakmaya çalışan Sofya yönetimi, Bulgaristan Türklerine gerçek bir gözdağı verip, ülkeyi bir an önce terk etmeleri için şimdi de sokak hareketlerini düzenlemekte... Sofya radyo ve TV'sinden yapılan sürekli yayınlar, Bulgarları, Türk Büyükelçiliği'ne yönlendiriyor. Bu riski aldıklarına göre, bir göç anlaşması müzakeresine oturmaya hiç niyetli olmadıkları anlaşılıyor."

Büyükelçilik önünde toplanan, Türkiye ve Türkler aleyhine slogan atan Bulgar kalabalığın 10 bin dolayında olduğu, ancak bu rakamın Sofya tarafından 60 bin kişi olarak verildiği, bu abartmalar ve yapay kalabalık gösterilerinin Bulgaristan Türkleri'nin üzerinde maddi ve manevi baskıyı artırmaya yönelik olduğu Ankara'nın yorumları arasında.

Bulgarların Paris toplantısındaki taktikleri ise, bu gibi olayların komşu ülkeler arasında olağan gelişmeler olduğunu, bu yüzden ikili sorunlar arasında yer aldığını, AGİK İnsan Hakları Boyutu Konferansı kapsamının dışında tutulması gerektiğini öbür ülkelere yutturmak.

Bulgarlar, bu görüşü kabul ettirebilmek amacıyla bir yandan Paris'te toplanmış Türk düşmanı Ermeni, Kürt ve Rum unsurlarla işbirliği yapıyor ve Türkiye'nin etnik gruplara baskı yaptığı iddiasını öne süren dökümanlar dağıtıyorlar. Öbür yandan da "son olaylar, Türkiye ile Bulgaristan arasında ikili bir sorundur" tezini işliyorlar.

Yetkili kaynaklara göre, Bulgar hükümeti, Türklere yoğun baskı yapılan bölgeleri tam bir karantina altına almış durumda. Buralara Türk temsilciliklerinden ya da başka ülkelerin gazeteci ve gözlemcilerinin girmesi yasaklanmış olduğu için, Türklerin gerçek durumunu yerinde saptama olanağı bulunmuyor. Bu Bulgar kuşatması ve Türk aleyhtarı kampanyanın aralıksız sürdürülmesi sayesinde Sofya, içerde olan facialarını dışa olduğu gibi yansımasını önlemeyi başarıyor.

HÜRRİYET » 3 Haziran 1989

Bulgar'ın, Nazi gaddarlığı

Saygı ÖZTÜRK – Aziz UTKAN – Lütfü KARABAY – Rahmi SAĞLIK
ANKARA, (Hurriyet) / DEREKÖY (KIRKLARELİ) (hha)

ÜLKESİNDEKİ Türk nüfusu yok etmek için büyük bir şiddet kampanyası başlatan Bulgaristan yönetimi, bu kez de Türkiye'ye bilgi vermeden, sayısı bile bilinmeyen çok sayıda soydaşımızı vagonlara zorla bindirerek, **Hitler**'in İkinci Dünya Savaşı sırasında Yahudilere uyguladığı insanlık dışı yöntemlere benzer şekilde, Türk-Bulgar sınırına göndermeye başladı.

Aralarına, Bulgar casuslarının da karıştırılması olasılığına karşı, Türk istihbarat birimleri alarma geçirildi. Uzun yıllar Bulgaristan'daki gelişmeler üzerinde gerekli değerlendirilmeleri yapan birimler, kimlerin sakıncalı olduğunu bilgisayarlara aktardı. Türkiye'ye giriş sırasında **"sakıncalı"** kişilerin sızmaması için önlem alındı. Üst düzey bir yetkili, **"Bilgisayarlarımızda sakıncalı olarak yer alan kişileri, ülkemize kabul etmemiz sözkonusu değil. Takip ettiğimiz bazı kişilerin, başka isimler altında girmemesi için de gerekli tedbirlerimiz alındı."** dedi.

SEKİZ VAGON DOLUSU SOYDAŞ

Dışişleri Bakanlığı'ndan, dün öğleden sonra yapılan açıklamada ise, **"Henüz sayıları kesin olarak saptanamayan, ancak sekiz vagon dolusu olduğu öğrenilen bir grup soydaşımız, bugün öğleye doğru Türkiye'ye gönderilmek üzere sınıra getirilmiş olup, soydaşlarımızı taşıyan tren halen Türk-Bulgar sınırının Bulgar tarafında bulunmaktadır"** denildi. Vagonlarla sınıra gönderilen Türklerin sayısının ise 800 dolaylarında olabileceği öğrenildi.

Türkiye, Bulgaristan tarafından gönderilecek soydaşlarımıza kapıların açık olduğunu bildirdi. Bu arada dün 500 kadar soydaşımız da uçakla Viyana ve Belgrad'tan Türkiye'ye getirildi. Bugüne kadar Türkiye'ye sığınan soydaşlarımızın sayısı ise, dün 1800'ü buldu. Bu sayının artması olasılığı karşısında, Türkiye tarafından geniş boyutlu önlemler alınmaya başlandı.

İstihbarat birimlerinin yetkilileri, Bulgaristan' ın Türkiye'ye göndermek istediği kişilerin, Bulgar yönetiminin uygulamalarına başkaldıran kişiler ve bunların yakınları olduğunu belirttiler. Gönderilen ve sınırda bekletilen soydaşlarımızın büyük bir bölümünün, Türk makamları tarafından tanınan **"güvenilir"** kişiler olduğunu bildiren ilgililer, **"Bunların arasına Bulgar ajanlarının da sızma ihtimali var. Kimlerin Türkiye'ye girememeyeceği bilgisayarlarımıza kayıtlı. Tarafımızdan sakıncalı olarak bilinen kişilerin girişine fırsat vermeyeceğiz"** dediler.

DOĞU BLOKU SAMİMİYET SINAVI

Üst düzey bir yetkili, Türkiye ile Bulgaristan arasındaki sorunun büyümesinin, bir süre önce yapılan bir toplantıda, geniş bir perspektif içinde değerlendirildiğini de belirtti.

Yetkili şöyle konuştu:

"Bu çerçevede, Türkiye'nin Sovyetler Birliği ile iyi düzeydeki ilişkilerinin, önümüzdeki dönemde de sürdürülmesi kararı alınmıştı. Türkiye'ye sığınan Sovyet pilotun beraberinde getirdiği Mig-29 savaş uçağının vakit geçirilmeden, 30 saat gibi süre içinde Sovyetler Birliği'ne iade edilmesi de, alınan bu kararın bir gereğiydi. Şimdi, Bulgaristan'daki yönetimin yarattığı bu trajik olaylar, Sovyetler Birliği'nin liderliğini yaptığı doğu bloku açısından, büyük bir itibar ve sarsıntıyı sınavı niteliğindedir. Türkiye, Sovyetler Birliği'nin, Bulgaristan yönetimine, bu ülkede yaşayan Türk azınlığa yönelik tutumunda, trajedilere ve büyük insanlık dramlarına yol açacak davranışlardan kaçınması yolunda telkinlerde bulunacağını temenni etmektedir. Bulgaristan yönetiminin bu uygulamasının, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) sürecinin başlamasından hemen sonra olması bulumundan da, bu görüşmelere katılan doğu bloku ülkeleri tarafından takbih edilmelidir. Tüm dünyanın, bu insanlık dramını yaratanlara gerekli cevabı vermesini ve bu tür insan hayatını doğrudan ilgilendiren konularda çifte standart uygulamamasını istiyoruz."

ÖRTÜLÜ ÖDENEK YETMEZSE...

Bulgaristan'ın Ankara'da şok yaratan, **"zorunlu göç"** uygulaması karşısında, dün Dışişleri Bakanlığı ve ilgili kamu kuruluşlarında, bir dizi üst düzey toplantı yapıldı. Bu arada olası büyük çaplı bir insan hareketinin Türk sınırına doğru yönlendirilmesi karşısında, sınır illerine **"Örtülü ödenek"ten** büyük miktarda para transfer edildi.

Hürriyet'e bilgi veren kaynaklar, trajedinin büyümesi karşısında genel bütçeden fon tahsisi için çalışmaların hızlandırıldığını da bildirdiler.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı yetkilileri, soydaşlarımızın açıkta bırakılmayacağını ve Bakanlık olarak üzerlerine düşen görevleri eksiksiz yerine getireceklerini söylediler.

Başbakan **Turgut Özal**, dün İstanbul'daki Dünya Ekonomik Forumu toplantısının kapanışında yaptığı konuşmada, Bulgaristan'ın bugün Türkiye'ye daha çok yaşlı insanları gönderdiğini ve bunları almaya devam edeceklerini söyledi. **Özal**, basına kapalı yapılan toplantıda bir işadamının **"Bulgaristan'daki Türk vatandaşları Türkiye'ye gelirlerse bu Türkiye'yi politik ve ekonomik yönden nasıl etkiler? Türkiye'ye maliyeti ne olur?"** şeklindeki sorusuna şu karşılığı verdi:

"Ben bu toplantıya gelirken bir telgraf aldım. 8 vagonlu özel bir tren hazırlamışlar, bize hiç sormadan gönderiyorlar. Treni yollayın alalım dedim, ama yalnızca yaşlıları yolluyorlar. Bu insanları yollarlarsa almaya hazırız. Türkiye'ye etkisinin ne olacağı gelecek olan sayıya bağlı, 1 milyon yollasalar da alacağız."

İçişleri Bakanlığı, dün Valiliklere gönderdiği telsiz mesajında, Bulgaristan'dan gelecek soydaşlarımız için Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'na gerekli harcama yapma yetkisi tanıdı. Valilikler, kendi illerine gelecek soydaşlarımız için gerekli harcamaları, Vakıf Fonu'ndan yapacak.

Devlet Bakanı **Cemil Çiçek**'e bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndan da soydaşlarımızın gideceği illerdeki Valiliklere gerekli ödenekler gönderilecek.

Hürriyet Haber Ajansı'nın haberine göre, Bulgaristan hükümeti bu ülkede yaşayan Türk azınlığa karşı yoğunlaştırdığı baskı ve zulüm politikasına karşı çıkan soydaşlarımızı, sayıları binlere ulaşan gruplar halinde sınır dışı etmeye devam ediyor. Bulgaristan'la olan üç sınır kapımızdan önceki geceden itibaren apar topar sınır dışı edilen toplam 283 soydaşımız, Türkiye'ye geldi. Esaret trenine doldurularak sınır dışı edilen soydaşlarımızın da bugün Kapıkule Gar Gümrüğü'nden Türkiye'ye giriş yapması beklenıyor. Yetkililer, soydaşlarımız için, Edirne'de Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı altı okulun hazırlandığını söylediler.

173 SOYDAŞIMIZ DA KAPIKULE'DE

Silistre Kasabası'nda yaşayan ve Bulgar hükümeti tarafından sınırdışı edilen 8 soydaşımız da, dün sabah saat 06.00 sıralarında Avrupa treniyle Kapıkule Gar Gümrüğü'nden yurda geldi. Aynı kasabada yaşayan 22 soydaşımız da ayrı bir grup halinde, karayoluyla dün sabah erken saatlerde Kapıkule Gümrük Kapısı'ndan Türkiye'ye giriş yaptı. Soydaşlarımız, gümrük işlemlerinin tamamlanmasından sonra, gruplar halinde Türkiye'de bulunan yakınlarının yanına gittiler.

Silistre Kasabası'nın köylerinde yaşayan 80 soydaşımız ise, dün saat 15.00'te Kapıkule Gümrük Kapısı'ndan Türkiye'ye geldi. Silistre' den Svilegrad'a trenle getirilen soydaşlarımız burada trenden indirildi, kendilerine, **"Türkler sizi istemiyor, burada kalacaksınız ama biz sizi yine de göndermeye çalışıyoruz"** denildi. Burada soydaşlarımıza ait eşyaları trenden indiren Bulgarlar, ayrıca fotoğraflarını çekip filme aldılar. Üzerlerindeki tüm paraları alındı, kendilerine 100'er leva (Yaklaşık 25 bin lira) verildi. Burada yaklaşık iki saat bekleyen soydaşlarımız iki otobüsle, eşyaları ise kamyonlarla, Kapitan Andreova Sınır Kapısı'na getirip bırakıldı. Soydaşlarımız buradan, Kapıkule'ye yürüyerek giriş yaptı. Eşyaları ise, Kapıkule Gümrük Müdürlüğü'ne ait bir otobüsle getirildi.

SOFYA'DA YİNE GÖSTERİ YAPILDI

Gelen soydaşlarımıza, dün akşam da 63 kişi daha eklendi. Kapıkule'den giriş yapan soydaşlarımızdan güreşçi **Ahmet Somuncuoğlu, Sumnu**' da 27 Mayıs tarihinde katıldığı yürüyüşten sonra polis tarafından copla öldüresiye dövüldüğünü söyledi. 30 yaşındaki Türk güreşçi, **"Yürüyüşe binlerce Türk katıldı. Hepimiz 'Biz Türk'üz' diye bağırarak yürüdük. Polis üzerimize sıcak buhar sıktı, hırsını alamayınca da copla açtı. Yürüşten sonra birçoğumuzu toplayıp copla kıyasıya dövdüler. Hiçbirimizin eli ayağı tutmadı"** diye konuştu. Eşi ve iki çocuğu ile birlikte Sumnu'dan sınır dışı edilen soydaşımız, gazetecilerin isteği üzerine soyunarak vücudunu tamamen saran morlukları gösterdi.

Anadolu Ajansı'nın Viyana'dan verdiği haber bere göre, Bulgaristan'ın başkenti Sofya'da yaklaşık 5 bin kişilik bir grup, Türk Bulgar büyükelçiliği önünde, önceki gün yeni bir protesto gösterisi düzenledi.

Marşlar söyleyerek Türkiye'nin sınırı açmasını isteyen göstericilerin eylemi sırasında, polis Büyükelçilik binasını kontrol altına aldı.

Türk Büyükelçiliği, göstericilerin, **"Türkiye'yi Bulgaristan'ın içişlerine karışmamaya"** çağıran mektubu almayı reddederken, Bulgaristan'ın resmi yayın organı **Rabotnichesko Delo** Gazetesi, dilekçenin, Türkiye'ye diplomatik kanallardan iletileceğini bildirdi.

Sofya'daki Türk Büyükelçiliği önünde, Çarşamba günü de bir gösteri düzenlenmişti.

Yılmaz: "Göç için tedbirler tamam"

Faik KAPTAN / *İSTANBUL, (Hürriyet)*

FRANSA'da yapılan Avrupa Güvenlik ve İşbirliği (AGİK) toplantısına katılan Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, Bulgaristan'ın, konferansın akışını değiştirmek ve dikkatleri başka yöne çekmek için, büyük çaba gösterdiğini söyledi.

Bulgaristan'ın bu çabalarının, 34 üye ülke tarafından hiçbir şekilde itibar görmediğini açıklayan Bakan **Yılmaz**, toplantının Türkiye açısından olumlu ve yararlı geçtiğini söyledi.

Dün uçakla Türkiye'ye dönen Bakan **Mesut Yılmaz**, Atatürk Havalimanı'nda yaptığı açıklamada, Bulgaristan'dan göçün sürekli hale gelmesi halinde, Türk hükümetinin, her türlü önlemi alacağını bildirdi. Toplantı sırasında Bulgaristan'ın sık sık Kürt sorununu da gündeme getirdiğini söyleyen Bakan, konferansın baş suçlusu durumundaki Bulgaristan' ın, olayları saptırmaya çalışmasının boşuna olduğunu da bildirdi. **Mesut Yılmaz**, bu konuda şunları söyledi:

"Bulgaristan Devlet Konseyi Başkanı, Türkiye'ye bir çağrıda bulunmuştur. O çağrıya karşı Başbakanımız gerekli tepkiyi göstermiştir. Şimdi bekliyoruz. Top onlardadır. Sayın Başbakanımızın Brüksel'de söylediği gibi, bizim sınırlarımız hiçbir zaman kapalı olmamıştır. 'Bulgaristan'da Türk yoktur' diyenler, şimdi göçe zorladıkları bu insanlar için Türkiye'ye çağrıda bulunmaktadırlar. Bu çelişkiyi onlardan sormak lâzımdır. Bu konuda ciddiyseler, o zaman bunun şartlarını bir göç anlaşması kapsamında görüşmeye hazır olduğumuzu kendilerine bildirdik. Cevabı bekliyoruz."

Sofya'dan, yeni küstahlık

SOFYA, (a.a.)

BULGARİSTAN Yönetimi, Türkiye'yi, göç etmek isteyenlere sınırlarını kapatmakla suçladı. İngiliz haber ajansı **Reuters**'a bir demeç veren Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı'nın üst düzeyde bir yetkilisi, **"Türk sınırı kapalıydı ve hâlâ kapalı"** iddiasında bulundu.

Adının açıklanmaması koşuluyla konuşan yetkili, Kapitan Andreevo sınır kapısında, **"Türkiye'ye göç etmek için bekleyen, geçerli pasaport sahibi 50'den fazla Bulgar vatandaşı olduğunu"** öne sürerek, ancak Türk yetkililerinin bu kişilere, ülkeye giriş izni vermediğini iddia etti.

Yetkili, Türkiye'ye göç etmek isteyen bir grup **"Bulgar vatandaşının"** ise Filibe ve Burgaz'daki Türk konsoloslıklarında vize almak için beklediklerini öne sürdü. Yetkili, bu kişilerin Türkiye'ye gitmek için tek umutlarının, Bulgaristan dışındaki bir ülkedeki Türk konsoloslıklarından vize almak olduğunu savundu.

MİLLİYET » 3 Haziran 1989

220 soydaşımız yurda geldi

8 vagon dolusu Türk sınırda

Devlet eski Bakanı İsmail Özdağlar, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın GAP bölgesine yerleştirilmesini istedi

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN, soydaşlarımızı bir yandan Avusturya, bir yandan da sınırdan apar topar göndermeye devam ediyor. Türkiye'ye ulaşan soydaşlarımızın sayısı dün 220'ye ulaşırken, 8 vagon dolusu Türk'ün ise sınırda beklediği bildirildi.

Mil-Ha Edirne muhabiri Bülent Ayan'ın bildirdiğine göre, Bulgaristan önceki gece Kapıkule ve Kırklareli'nin Dereköy Gümrük Kapısı'ndan 220 soydaşımızı Türkiye'ye gönderdi. Bulgarlar, yaklaşık 400 kişi oldukları öğrenilen bir başka grubu da 8 vagonlu bir trene bindirerek Kapıkule Gar Müdürlüğü karşısında bekletmeye başladı. Bu Türklerin de gece geç saatlerde Türkiye'ye giriş yapması bekleniyor.

Bulgaristan, 77 Türk'ü de sınır dışı ederek Avusturya'nın başkenti Viyana'ya gönderdi. Bu son grupla Viyana'da toplanan soydaşlarımızın sayısı 218'e yükseldi.

Bu arada dün UBA'ya bir açıklama yapan eski Devlet Bakanı İsmail Özdağlar, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın GAP bölgesine yerleştirilmesini istedi.

HÜRRİYET » 3 Haziran 1989

Sofya'ya 12'nci nota

Aziz UTKAN / *ANKARA, (Hürriyet)*

TÜRKİYE, Bulgaristan yönetimi tarafından, bu ülkedeki Türk temsilciliklerine karşı başlatılan güdümlü gösterileri, dün sert bir şekilde protesto etti. Türkiye'nin gelişmelere olan duyarlılığını ve tepkisini dile getiren bir protesto notası, dün Sofya'da, Bulgar makamlarına iletildi.

Böylece Türkiye'nin, Türk azınlığıyla ilgili olarak son bir ay içinde Bulgaristan'a verdiği çeşitli konulardaki nota sayısı, 12'yi buldu.

İki ülke arasındaki gerilime ilişkin, **Hürriyet** muhabirinin sorularını yanıtlayan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi **İnal Batu, "Bulgaristan' da meydana gelen nümayişler karşısında, Bulgaristan'a bugün bir protesto notası verilmiştir. Notada, bu ülkede mevcut temsilciliklerimizin güvenliğinin sağlanması ve korunmaları da istenmiştir"** dedi.

DİPLOMASİ KURALLARI

Uluslararası diplomasi kuralları, bir ülkede görev yapan diplomatlarla, çalıştıkları ve oturdukları binaların, o ülke tarafından en güvenli bir şekilde korunmasını öngörüyor.

Diplomatide, **"Diplomatik dokunulmazlıklar"** statüsü, **"Kişi, haberleşme ve temsilcilik binalarının dokunulmazlığı"** diye üç ana kategoriye ayrılıyor. Bir ülkede görev yapan ve uluslararası anlaşmalarla iki ülke arasında mevcut mutabakatlar çerçevesinde, o ülkede bulunan diplomatik kişi, menkul ve gayrimenkullerin dokunulmazlığı, korunması ve güvenliklerinin sağlanması, evsahibi ülkeye büyük sorumluluklar yüklüyor.

Bu konuda 1928 Havana ve 1961 Viyana Sözleşmesi'nde de açık hükümler bulunuyor. Örneğin, 1961 Viyana Sözleşmesi'nin 29'ncu maddesinde, bir ülkede görev yapan diplomasi temsilcisinin dokunulmazlıkları şu şekilde tanımlanıyor:

"Diplomasi temsilcisi, ya da görevlisi tutuklanamaz, kabul eden devletin kendisine saygı göstermesi, kişiliğine, özgürlüğüne, saygınlığına karşı her türlü saldırıdan onu koruması gerekir."

Türkiye ayrıca, Türkiye'nin Burgaz Başkonsolosu **Cahit Özcan**'ın, yaklaşık iki haftadır kendi konsolosluk binası sınırları içine hapsedilmesi karşısında duyduğu tepkiyi de açıkça dile getirdi. Başkonsolos Özcan'ın, Bulgar makamlarının hiç bir diplomatik kural ve teamüle uymayan bu tutumunun halen sürdüğünü belirten Dışişleri Sözcüsü **Batu, "Bu bir zorbalıktır. Türkiye'de hiç bir diplomat, kendi binasının içine hapsedilmemiştir"** diye konuştu.

Batu ayrıca, Bulgaristan'daki Türklere yönelik şiddet hareketlerinin sürdüğü konusunda bilgiler almaya devam ettiklerini de belirtti, **"Bulgaristan'da öldürme vakaları devam ediyor. Bunu açıklıkla ifade edebiliriz"** dedi.

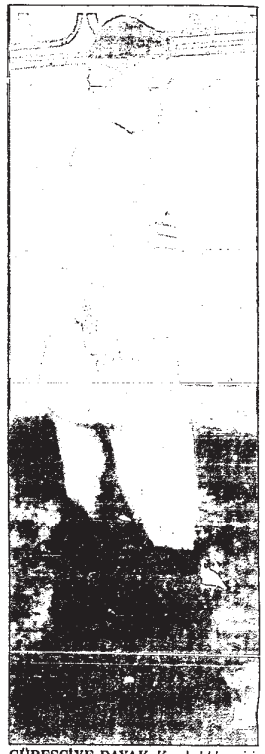
Dışişleri Sözcüsü, ellerinde birbirini tutmayan rakamların bulunduğunu ve çeşitli kaynaklardan bilgi geldiğini de bildirdi, şunları söyledi: **"Bazen isimler de veriliyor. Öldürme olayları devam ediyor. Elimizde birbirini tutmayan çok yüksek rakamlar da var. Ama muhakkak olan; zulmün, baskının, soydaşlarımızın gösterilerinin silahla bastırıldığının devam ettiğidir. Çeşitli yerlerde de açlık grevleri sürmektedir."**

Olayların meydana geldiği bölgelere, Türk Büyükelçiliği mensuplarının yanısıra, diğer ülke diplomatlarının da sokulmadığını belirten **Batu, "O bölgelere gitmek isteyen yabancı diplomatların, sudan bahanelerle yollardan çevrildiğini de öğreniyoruz"** dedi.

KIZILAY, KIZILHAÇ'A ŞİKAYET ETTİ

Kızılay Genel Başkanı **Kemal Demir**, Bulgaristan'da yaşayan Türklere yapılan insanlık dışı uygulamaları, bir mektupla Uluslararası Kızılhaç Komitesi'ne bildirdi, yardım istedi.

Demir mektubunda, Bulgaristan'ın da taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin Kızılhaç Komitesi'ne verdiği görevi hatırlattı, Türklere karşı girişilen şiddet hareketlerinin aldığı boyutların endişe verici seviyeye ulaştığına işaret etti. **Demir** mektubunda, Bulgaristan'da devam eden insanlık dışı işlem ve baskıların durdurulmasını sağlamak üzere, Bulgar hükümeti nezdinde gerekli girişimde bulunulmasını talep etti.

GÜREŞÇİYE DAYAK *Kapıkule'den giriş yapan soydaşlarımızdan güreşçi Ahmet Somunoğlu, bir yürüyüşten sonra Bulgar polisi tarafından öldüresiye dövüldüğünü söyledi...*

MİLLİYET » 4 Haziran 1989

Yılmaz: "Bozulan ilişkileri onarmak Bulgaristan'a düşer"

"Olaylar katliam boyutunda"

● BBC'ye özel demeç veren Dışişleri Bakanı Yılmaz, "Bulgaristan'la ilişkiler" konusunda bir soruyu, "Şimdiki halde kopma söz konusu değil. Umarım iş o noktaya gelmez. İlişkilerin düzelmesinin anahtarı, soydaşlarımızın haklarının iade edilmesidir" dedi

• Temuçin TÜZECAN • LONDRA

DIŞİŞLERİ Bakanı Mesut Yılmaz, BBC Türkçe Bölümü'ne verdiği demeçte, Bulgaristan'daki olayların bir katliam boyutu kazandığını söyleyerek, diğer ülkelerin tutumlarının yetersiz olduğunu belirtti. **Yılmaz, "Sanıyorum ki, daha sonraki konferans çalışmalarında bu destek daha geniş ve daha somut biçimde sağlanacaktır. Bulgaristan'daki olay bir azınlık hakları ihlali boyutunu aşmıştır. Gösterilecek tepkinin buna mütenasip olması gereklidir"** dedi.

• GÖÇ OLAYI

Bulgaristan'daki Türkler arasında yaygın olarak dinlenen **BBC Türkçe** ve **Bulgarca** bölümlerinin önceki gece yayınladığı görüşmede, Başbakan **Turgut Özal**'ın göç konusundaki yaklaşımı konusundaki soruya yanıt verirken, **Mesut Yılmaz** şöyle konuştu:

"Türkiye göç anlaşması konusunda Bulgaristan'a bir çağrıda bulunmuştur. Şimdi Bulgarların yanıtını bekliyoruz. Başbakan'ın da özellikle altını çizdiği gibi, bu göç anlaşması, gidenler gider, kalanlar bizimdir anlayışı ile Bulgaristan'ın asimilasyon politikasını sürdüreceği şeklinde anlaşılmamalıdır. Biz tabii ki AGİK'e taraf ülke olarak, orada kalan soydaşlarımızın haklarını bundan sonra da takip edeceğiz."

• EN KÖTÜ DÖNEM

Bulgaristan ile ikili ilişkilerin en kötü döneminde olduğu anımsatılıp, diplomatik ilişkilerin Türkiye'nin girişimi ile kesilmesinin mümkün olup olmadığı sorusuna **Mesut Yılmaz**, bunun Bulgaristan'ın tavrından kaynaklandığını söyleyerek, **"Bulgaristan'ın günümüze yakışmayan asimilasyon politikası nedeniyle ilişkilerimiz kötüleşmiştir"** dedi. **Yılmaz**, şöyle devam etti:

"Bunun onarımı elbette ki Bulgaristan'a düşer. Ama bu sadece ikili boyutta; Türk-Bulgar ilişkisi olarak bakılacak bir olay değildir. Bulgaristan ile insan haklarına değer veren kuruluşlar arasında bir olaydır da. Bulgaristan'ın soyutlanmaması için, içinde bulunduğu yanlışı düzeltmesi gerekir. Soydaşlarımızın haklarını iade etmesi lazımdır. Türk-Bulgar ilişkilerinin iyileşmesinin anahtarı da budur."

"Diplomatik ilişkilerin kesilmesi konusunda çalışmalar var mı?" şeklinde sorunun yinelenmesi üzerine **Yılmaz** şu yanıtı verdi:

• DİPLOMATİK İLİŞKİLER

"Şu anda böyle bir durum söz konusu değil. Gerçi Bulgaristan'ın geçtiğimiz günlerde, Bulgaristan'daki resmi temsilciliklerimize karşı uyguladığı, uluslararası teamüle karşı uygulamaları üzüntü ile kaydetmek zorundayım, ancak ümit ederim ki, gelişmeler o noktaya varmaz."

BBC Türkçe Bölümü önceki gece ayrıca, her hafta yayınlanan Olayların İzinde adlı haber programında, **NATO** ile **Varşova** Paktı arasındaki gerginliğin azalmasının **Türkiye**'nin önünde ne gibi seçenekler yarattığını irdeledi[illegible]

Milliyet Başyazarı **Altan Öymen**'in de aralarında bulunduğu gözlemcilerin yanısıra, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** da, son gelişmelere ilişkin değerlendirmeleri ile programda yer aldı.

Yılmaz, Türkiye'nin yumuşama ve yakınlaşmayı, silahsızlanma çabalarını desteklediğini söylerken, **"Bu alanda kaydedilecek gelişmeler Türk dış politikasının genel ilkeleri ile uyum içerisindedir. Gerginlik dönemi, soğuk savaş dönemi, Türkiye'nin dış politikadaki hareket alanını, hareket serbestini kısıtlayan unsurlar olmuşlardır. Onun için bu yeni gelişmelerin bizim açımızdan arzu edilir olma özelliğini koruduğunu söyleyebilirim"** dedi.

HÜRRİYET » 4 Haziran 1989

DENGE

Cengiz ÇANDAR

Zorla sürülenleri ne yapacağız?

PARİS'ten dönen Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın ayağının tozuyla yaptığı kısa basın toplantısından, bazı gazeteci arkadaşlar tatmin olmamışlardı.

Mesut Yılmaz, Atatürk Havalimanı'nın Şeref Salonu'na geri döndükten sonra, etrafını çevirdiler. Onunla son günleri **Paris**'te birlikte geçirdiğimi ve uçaktan birlikte indiğimi gözönüne alarak, **Türkiye**'nin **Bulgaristan**' dan sınırdışı edilen soydaşlarımız konusundaki politikasının ne olduğunu bildiğimi düşündükleri için, tatmin olmadıkları sorunun cevabını bende aradılar.

"Türkiye'nin, Bulgaristan'dan sınır dışı edilenlere karşı politikası nedir?"

Bu sorunun nedeni, **Bulgaristan**'dan her gün yüzlerce kişinin zorla, **Türkiye**'nin kendilerini kabul edileceği düşünülerek, sınırdışı edilmeleri; **Türkiye**'nin **Belgrad** ve **Viyana** Büyükelçilikleri'nde her gün önemli bir soydaş yığılması olmasıydı.

"Sanırım" dedim, **Bu, bir hükümet politikası gerektiriyor.** Dışişleri Bakanı, Başbakan **Turgut Özal**'ı görmeden ve hükümet ile Milli Güvenlik Kurulu bu konuda bir politika belirlemeden, burada ayaküstü bağlayıcı bir şey söyleyemezdi."

Ardından, içeri koşup söylediklerimin doğru olup olmadığını tahkik etmek istedim. Yanlış değildi.

TÜRKİYE SOYDAŞLARINI BAĞRINA BASACAK

Türkiye'nin önünde çok fazla seçenek yok:

(1) **Bulgaristan'ın, deportasyon (Türkleri zorla sürme) politikası karşısında, bunu uluslararası forumlarda Sofya rejimi üzerinde, Bulgarları kapsamlı bir göç anlaşması imzalamaya, bu amaçla müzakerelere başlamaya mecbur edecek bir baskı unsuru olarak kullanmak. Bulgaristan'ı daha da, tecrit ederek böyle bir anlaşmayı imzalamak için masaya oturmaya mecbur bırakmak;**

(2) Bu gerçekleşene kadar, deportasyona uğrayan soydaşlarımızı, her ne pahasına olursa olsun kabul etmek... Anavatan'ın bağrını onlara açmak.

Bundan tabii bir şey olabilir mi ? Aksi düşünülebilir mi?

Düşünenler oldu. Dışişleri'nde deportasyon ihtimalinin üzerinde durulduğu toplantıda, soydaşlarımızı kabul etmeyerek, **Avrupa** ülkelerini onlara mülteci statüsü vermeye zorlamak fikrini ortaya atanlar vardı.

Bunu, kötü niyetle yapmıyorlardı.

Bulgar rejimi, sürdüklerini, **Türkiye**'nin kabul etmediği değiştirilmiş isimler taşıyan pasaportlarla sürüyor. Aynı ailenin fertlerinin bile, herbiri ayrı ayrı soyadları taşıyor. Yarın, öbür gün **Bulgaristan, Türkiye**'ye bu tür pasaport taşıyan her **Bulgar** vatandaşı için, nota üzerine nota vererek, vatandaşlarını **"rehin tutuyor"** iddiasıyla, uluslararası forumlarda sıkıştırmak gibi ucuz bir yola sapabilirdi.

Elbette, yukarıdaki fikri savunanlar, bu noktada bir de **Türkiye**'ye sığınan **Iraklı Kürtler** konusunda hiçbir yükümlülük almayan hatta bu konuyu ilerde **Türkiye** üzerinde bir siyasî koz olarak kullanmayı hesaplayan bazı **Avrupa** ülkelerine karşı, **Bulgaristan Türklerini** bir koz olarak kullanmayı tasarlıyorlardı.

Bu düşünce kabul görmedi. **Türkiye**, soydaşlarına kapılarını ve bağrını açacak. Maliyeti ne olursa olsun...

Çünkü:

(1) **İnsan faltörünün siyasi bir koz olarak, kullanılmaması gerektiği vurgulandı.**

(2) **Türkiye, anavatandır ve çevresindeki tüm Türk azınlıklarının güvenmesi gereken bir kaledir.**

Ayrıca, soydaşlarımız, aslında bir **Türk ulusu** bilincinin doğmasına, belki de farkında olmadan en büyük hizmeti yapıyorlar. **"Tasada ve kıvançta ortak"** bir ulus, tarihin böylesine trajik virajlarında doğuyor. Kendisini **Misak-ı Millî** sınırlarının içine hapseden ve âdeta dış dünya ile ilişkisini kesen **Türkiye**'deki halkın ulusal bilinci, 1950'lerdeki **Kıbrıs** mitingleriyle ve özellikle 1974'deki **Kıbrıs** müdahalesi ile parlamıştı.

Bulgaristan Türkleri ve belli ölçülerde **Batı Trakya Türkleri, Türk** kimliğini, artık geri dönülmez biçimde **Türkiye**'de pekiştiriyorlar. Üstelik **Türkiye**, diplomatik alanda son yıllardaki en önemli başarılarını **"insan hakları"** alanında ve **Bulgaristan Türkleri** sayesinde kaydediyor.

PARİS'TE, TÜRKİYE AĞIRLIĞI

Bu noktada, **Paris**'te devam etmekte olan ve kamuoyuna gereğince yansımayan **AGİK**'in (Avrupa Güvenliği ve İşbirliği Konferansı) **İnsanî Boyutu** toplantısının, altını çizmekte yarar var.

Bulgaristan, burada **Romanya** ve **Çekoslovakya**'nın yanısıra **"insan hakları sanıkları"** arasına girdi. **ABD, İngiltere, Kanada. İsveç, Avusturya, İspanya, Norveç, İzlanda** ve **Lüksemburg, Todor Jivkov**'un utanç verici rejiminin adını andılar. Bu 9 ülke sayısının, yarın başlayacak ve 23 Haziran'a kadar sürecek olan grup çalışmalarında 15'e yükselmesi bekleniyor.

AGİK'e taraf **35** ülkenin üçte birinden fazlası, **Bulgaristan**'ı sıgaya çekecek. Geri kalanlar içinde kimse, hatta **Varşova Paktı** müttefikleri bile **Bulgaristan**'ı savunmuyor. Başta **Sovyetler Birliği**, tümü de bu konuda sessiz kalacak.

Bulgaristan'ı isim vererek, uluslararası gündeme getiren ve sanık sandalyesine oturtan ülkelerden yedisi **NATO** müttefikleri ama üçü insan hakları konusunda uluslararası ağırlığı bulunan **İskandinav** ülkeleri, ikisi ise tarafsız ülke.

Türkiye, hiçbir uluslararası forumda, takip ettiği hiçbir davada bu kadar başarılı bir manzara sergilememiştî. **AGİK**'e taraf **35** ülkenin **ABD** ve **Kanada** dışındaki ezici çoğunluğunun **Avrupa** ülkeleri olduğu düşünülürse, **Türkiye**'nin bir de kendi içindeki insan hakları manzarasını düzeltmesiyle, **Avrupa** kıtasında kazanacağı ağırlık kaçınılmaz olur.

Bulgaristan Türkleri, hem **Türk Ulusu**'nu, **Türk Ulusu** haline sokuyor; hem **Türkiye**'ye **Avrupa** kapılarını **AT** ile yürütülen pazarlıklardan çok daha etkili biçimde zorlama imkânı tanıyor, hem de **Türkiye**'nin içinde insan hakları uygulamalarının çağdaş ölçülere uydurulması zorunluluğunu getirerek, **Türkiye** insanına da hizmet ediyor.

Çektikleri çilenin kabul edilebilir faturası budur.

Darısı, **Batı Trakya** ve **Kıbrıs Türkleri**'nin başına...

HÜRRİYET » 4 Haziran 1989

Vatan toprağında özgürlük

Behiç GÜNALAN – Gurbet GÖKÇE – Gönül UYANIKTIR – Lütfi KARAKAŞ
Hayrettin KARATEKE – Süleyman ARAT'tan oluşan Hürriyet ekibi Edirne'den bildiriyor.

BULGARİSTAN'ın çeşitli kesimlerinden, karayoluyla ve trenlerle sınır dışı edilen soydaşlarımız, anavatanda ilk durakları olan Kapıkule'de şaşkınlık, mutluluk ve hüzün karışımı duygular arasında bocalıyorlar. Bulgar hükümetinin 24 saat içerisinde sınır dışı ettiği yüzlerce soydaşımız, en yakınlarıyla bile vedalaşmaya fırsat bulamadıklarını, evlerini, barklarını, mal mülklerini olduğu gibi bıraktıklarını belirtiler.

Sınır dışı edilen soydaşlarımızın, Kapıkule'den demiryolu ve karayoluyla yurda girişleri dün de sürdü. Bulgaristan'da uygulanan baskı ve zulüm politikasına karşı çıktıkları için, sınır dışı edilen 350 soydaşımız, 9 vagona bindirilerek Türkiye'ye gönderildi. Çoluk, çocuk, genç, yaşlı soydaşlarımızın, trenin pencerelerinden salkım saçak sarkarak geldikleri Kapıkule'de, bir kez daha hüzün, coşku ve sevinç birlikte yaşandı. Bu arada, Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği diğer soydaşlarımızdan 154'ü, Kırklareli'nin Dereköy sınır kapısından, 60'ı da Kapıkule'den karayoluyla giriş yaptı. Soydaşlarımızın kimileri birbirlerine sarılarak sevinç gözyaşı dökerken, kimileri de özgürlük türküleri söyledi.

ESARET TRENİ KAPIKULE'DE

Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, önceki gece beklenen tren, dün sabah saat 09.40 sıralarında Kapıkule Gar Gümrüğü'ne ulaştı. Zulüm, korku ve baskı dolu günlerden sonra Türkiye'ye ulaşan soydaşlarımıza, bu yolculuk öncesi hazırlık için sadece 9 saat süre tanındı.

İSTANBUL'A GELDİLER

Bu arada yurda giriş yapan 350 soydaşımız, uzun bir yolculuktan sonra, dün gece saat 23.30'da İstanbul Sirkeci Tren İstasyonu'na geldiler. Soydaşlarımız, coşkun sevgi gösterileriyle, **"En büyük Türkiye, Anavatana Hoşgeldiniz"** sözleriyle karşılandılar. Ellerinde Türk bayraklarıyla tren garına gelen binlerce kişi, trende bulunan akraba, eş ve dostlarıyla sevinç yumağı oluşturdu. Türkiye'ye iltica eden soydaşlarımızdan bir bölümü, Çorlu, Lüleburgaz, Halkalı tren istasyonlarında kendilerini karşılamaya gelen akrabalarının yanına gittiler.

MESUT YILMAZ'IN DEMECİ

Öte yandan Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan baskılarla ilgili olarak BBC Türkçe bölümüne verdiği demeçte, **"Bulgaristan'daki olay basit bir insan hakları ihlalini aşmıştır. Kutlam boyutu kazanmıştır, tepkinin de bununla mütenasip olması lazımdır"** dedi.

Bulgaristan'ın Silistre, Razgrat ve Rusçuk şehirlerinin ilçe ve köylerinde yaşayan ve Bulgar ajanları tarafından daha önce baskı ve zulüm politikasına karşı çıkan eylemlere katıldıkları için, **"fişlenen"** 350 soydaşımızın evlerine, önceki akşam Bulgar polisler giderek sınır dışı edileceklerini bildirdi. En kısa sürede hazırlanmalarını isteyen Bulgar polisleri, soydaşlarımıza sadece giyim eşyası götürebileceklerini hatırlattılar. Alelacele hazırlanan, bu arada ülkeden ayrılmalarına izin verilmeyen yakınlarıyla, arkadaşlarıyla ıstırapları boğurtacasına vedalaşan, onları geride bırakmanın acısını tüm yüreklerinde hisseden soydaşlarımız, süratle **"Esaret trenine"** bindirildiler. 9 vagonluk tren, sınıra 15 kilometre uzaklıktaki Svilingrad kasabasına geldikten sonra, bir süre bekledi. Bulgar yetkililer, Kapıkule gümrük yetkililerinden saat 09.15 sıralarında yol istediler. Kapıkule Mülki İdare Amiri **Nihat Özgöl**'ün, Bulgar trenine yol verildiğini bildirmesinden sonra, Kapıkule'de önceki geceden beri süren heyecanlı bekleyiş, 09.40 sıralarında Bulgar treninin 1 numaralı peronun ucunda görünmesiyle son buldu.

Tren yavaşlayarak dururken, Kapıkule'de yeniden sevinç, hüzün, coşku bir arada yaşanmaya başlandı. Pencerelerden sarkan, kimileri daha tren durmadan kendisini perona atan soydaşlarımız, kötü günleri geride bırakmanın mutluluğuyla hüngür hüngür ağlarken, eğilip toprağı öpenler, kendilerinden daha önce gelen yakınlarına sarılanlar, hep aynı şeyleri söylüyorlardı:

"Tanrı, bir daha bize o günleri göstermesin."

Beş parasızdılar... Üzerlerindeki ve yanlarındaki giyim eşyalarından başka bir şeyleri yoktu. Sevdiklerinden bazılarını o ülkede bırakmışlardı... Ama bir gece kapılarının çalınıp bilinmeyen yerlere götürülecekleri korkusu, bitmişti artık. Anavatanın özgür havasını soluyorlardı korkusuzca.

Bulgar treninin perona yanaşmasından sonra, vagonlardan inen Razgard Halk Tiyatrosu sanatçılarından üç soydaşımız, ellerinde Bulgarca **"Burak"** diye anılan tambura ile **"Konma bülbül konma çeşme taşına/ Bu gençlikte neler geldi başıma"** türküsünü okumaya başladılar.

Soydaşlarımız ve kendilerini karşılamaya gelenlerin gözyaşlarının sel gibi aktığı Kapıkule, Gar Gümrük Kapısı'nde trenden inen **Nedim Zengin, Nedred Halil** ve eşi **Fatmagül Halil**, Bulgaristan'da yürüyüşe katılanların üzerine Bulgar askerleri tarafından gaz sıkıldığını anlatarak, şunları söylediler:

"Türklerin üzerine köpekleri salıyorlar. Ellerinde coplarla, sopalarla rasgele vuruyorlar. Yakaladıklarını gözaltına alıyorlar. Gözaltına alındıktan sonra, yaralar ve çürükler iyileşinceye kadar serbest bırakmıyorlar. Yaralılar, hastaneye gönderilmiyor. Bazıları evlerinde göz hapsinde tutuluyorlar. Yaraları iyileşenler de apar topar Türkiye'ye sınır dışı ediliyor. Türk köylerinde telefonlar kesildi. Çalışmayanların evlerine gelerek, işe gitmeleri için dövüyorlar. Son katıldığım yürüyüşte, dört arkadaşımız hayatını kaybetti. Yenipazar'da yapılan yürüyüşte ise 15 Türkün öldürüldüğünü duyduk."

"DİRENİŞE KATILANLARIN GÖZLERİNİ OYDULAR"

Trenden iner inmez ağlayarak kendini yere atan, Türkiye'ye gelmenin mutluluğuyla geride bıraktıklarının hüznünü gözyaşlarıyla akıtan 52 yaşındaki **Ayşe Halil** de, olayları şöyle anlattı:

"Komşu köylerden birçok Türk'ün direnişe katıldığı için, gözlerinin oyulduğunu duydum. Türkiye'ye göndereceklerini bir gün önceden söylüyorlar. Elimizdeki avucumuzdakiyle bir iki parça eşya alabiliyoruz. Kalan paramıza da, çıkış yaptığımız Bulgar gümrüğünde elkoyuyor. Trene bineceğimiz sırada, 16 yaşındaki torunumun askere gitmesi gerektiğini söylediler. Askerliğine bir yıl olduğu için telaşlandık. Askerlik bedeli için 1000 leva ödeyince, onun da bizimle gelmesine izin verdiler. Trende beklerken, bir Bulgar yetkili gelerek, 'Sizleri Türkiye kabul etmiyor. Sınırları kapanmışlar' dedi. Biz ne pahasına olursa olsun gitmek istediğimizi söyledik. Buraya gelince de 'Türkiye' nin bize kucak açtığını gördük."

'BENİ TESLİM ETMEDEN PARÇA PARÇA DOĞRA'

Silistre bölgesinden gelen ve eşinin kasap olduğunu anlatan **Kısmet Musaoğlu** ise bir gün önce yürüyüşe katıldığı için, gece Bulgar polislerinin evine zorla girmek istediklerini belirterek, **"Ben kendilerine kapıyı açmadım. Bu sırada komşularımız da evimizin önüne toplandı. Gelenlere** 'Kapıyı kırın öyle girin, ben de balkona çıkıp kendimi aşağı atarım' **diye bağırdım. Eşimi yanıma çağırarak** 'Sen bu bölgenin en iyi kasabısın. Beni teslim etmeden önce parça parça doğra' **dedim. Biz yıllarca saçımızı süpürge ettik, çalıştık. Ama malımız her şeyimiz orada kaldı"** diye konuştu.

Soydaşlarımız, Varna bölgesinde yaşayanların gönderilmediğini de kaydettiler.

Edirne Vali Vekili **Mustafa Aykut**, Bulgaristan'dan trenle sınır dışı edilen soydaşlarımızın adlarının tesbitinden ve pasaport işlemlerinin yapılmasından sonra, İstanbul'a gönderileceğini söyledi.

Aykut, bu arada Bulgaristan tarafından ceplerindeki para alınarak beş parasız Türkiye'ye gönderilen soydaşlarımıza, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Edirne Şubesi tarafından kişi başına 20'şer bin lira ödeneceğini bildirdi.

DEREKÖY'DEN 154 SINIR DIŞI

Kırklareli'nin Dereköy sınır kapısında da, önceki gece toplam 154 soydaşımız yurda giriş yaptı. Perşembe günü 110 kişiyi kapıya getirerek bırakan Bulgarlar, önceki gece de iki grup halinde 154 soydaşımızı üzerlerinde 100'er leva bırakarak Dereköy sınır kapısına getirdiler. Dereköy'de, gümrük muamelelerini bizzat takip eden Kırklareli Valisi **Kenan Güven**, soydaşlarımızı Kırklareli Devlet Hastanesi, SSK Hastanesi, İmam– Hatip Lisesi ve Pınarhisar Çimento Fabrikası misafirhanesine yerleştirdi. Vali **Güven**, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan, kişi başına 100'er bin lira olmak üzere 110 soydaşımıza toplam 11 milyon lira dağıtıldığını belirtti.

"ONLAR DA GELEBİLSE", *Feride Halımtürk ablası ve enişteşinin de gelmesini istiyor.*

Bulgaristan'ın Silistre ve Şumnu şehirlerinde yaşayan soydaşlarımızdan 143'ü, ellerinde valizleriyle Bulgar kapısından Türk kapısına kadar yürüyerek geldiler. İki ülke arasındaki tampon bölgeyi, yürekleri dışarı çıkacakmışcasına çarparak, heyecandan ayakları dolaşarak aştıklarını söyleyen ve sürekli gözyaşı döken **Zehra Kadiroğlu** ve kızı **Atiye Mehmetoğlu, "Bütün Bulgaristan onların olsun.** 'Hepsini size **vereceğiz' deseler de, bu sınırdan bir daha geçmeyiz"** diye ağladılar. Polisin, 27 Mayıs'ta Şumnu'da yapılan yürüyüşe katıldıklarından, Bulgaristan'ı terk etmeleri için 24 saat süre tanıdığını, kendilerinin ise 18 saatte Türkiye'ye geldiklerini anlatan soydaşlarımız, **"Evimiz, barkımız, kurulu düzenimiz olduğu gibi onlara kaldı. Pişirdiğimiz yemekleri bile yiyemedik. Çamaşırlarımız tellerinde asılı kaldı. Konu komşuya vedalaşamadık"** diye konuştular.

Silistre'nin Akkadınlar Köyü'nden sınır dışı edilen soydaşlarımızdan **Ziyniş Müzekkeroğlu**, kendilerine, **"Paranızı yanınıza alın, kişi başına 1000 leva götürebilirsiniz"** dendiğini belirterek, **"Bulgaristan'dan çıkış yaparken herkese form yazdırdılar.** 'Neyiniz var, neyiniz yok doğru yazın' **dediler. Biz de altı kişi altı bin levamızı yazdık. Sınırda elimizde 100 leva bıraktılar. Hepsini aldılar"** diyerek, aldatıldıklarını anlattı.

Bulgaristan'dan çıkış yapmadan önce, başına gelecekleri tahmin eden bir diğer soydaşımız da, çalışıp didinerek biriktirdiği birkaç levasını oğlunun montunun yakasına gizleyerek Türkiye'y getirebildiği için, mutlu görünüyordu.

EDİRNE'DE OKULLAR BOŞALTILDI

Bulgaristan'dan gelecek soydaşlarımızın ilk aşamada barınabilmeleri ve Türkiye'de yakını bulunmayanların kalabilmeleri için, İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından önlemler alındı. Hafta sonu olması nedeniyle, okulların boş olan yatakhanelerine konuklarını yerleştirilmesi işlemleri sürüyor. Önceki gün gelen soydaşlarımız, geceyi Edirne Anadolu Lisesi' nde geçirdi. Öğrenciler, yatakhanelerin bir bölümünü boşaltarak soydaşlarımız için ayırdılar. Edirne Anadolu Lisesi'nde kalan soydaşlarımız, geceyi televizyondan haberleri izleyip gazete okuyarak geçirdiler.

Milli Eğitim İl Müdürü **Yılmaz Tufan**, gerekirse tüm okulların yatakhanelerinin boşaltılabileceğini ve kimsenin açıkta kalmayacağını söyledi.

VALİ KORKUNÇ GERÇEĞİ DİLE GETİRDİ

Öte yandan, Kırklareli Valisi **Kenan Güven, Hürriyet** Ankara Bürosu'ndan Saygı **Öztürk** ve **Aziz Utkan**'a, gelişmelerin korkunçluğunu dile getirirken şu bilgileri verdi:

"Bulgarlar, mimledikleri soydaşlarımızı, isimleri bilinenleri, mitinglere katılanları bir gecede toparlayıp çocuklarıyla vedalaşmaya bile müsaade etmeden göndermişler. 'Kıymetli eşya, para, ziynet eşyası ne isterseniz alıp götürebilirsiniz' **diye yalan söylemişler. Ondan sonra da kendi hudut kapılarında kontrol kurarak, alıyanslarına varıncaya kadar ellerinden almışlar. Sadece 100 leva para bırakmışlar. Hatta bir kadın hasta yavrusuyla birlikte gelmiş. O Bulgarlara** 'Daha fazla para verin' **diye yalvarmış, ona dahi para vermemişler."**

Bulgar makamlarının **'Türk sınırı kapalı. Türkler göç etmek isteyenleri geri gönderiyor'** sözlerinin gerçeği yansıtmadığını da belirten Vali **Güven**, Türkiye'ye göçe zorlanan soydaşlarımızın, hudut kapılarında bekletilmeden giriş yapmaları için her türlü kolaylığın gösterildiğini söyledi.

Vali **Güven**, Bulgarlar tarafından gönderilen soydaşlarımızın arasında casusların karışması ihtimalini de her zaman gözönüne aldıklarını belirterek, **"O konuda da yine vatandaşlarımız, soydaşlarımız bize yardımcı oluyor. Şu ana kadar tek bir kişiye dikkat edilmesi istendi. Biz de kendisine gerekli takibi yapıyoruz. Değil iade edilen, belketilen soydaşımız bile yok"** diye konuştu.

Öte yandan, partisinin Mersin İlçe Örgütü'nü ziyaret ederek basın toplantısı düzenleyen Sosyalist Parti Genel Sekreteri **Yalçın Büyüldağlı**, Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yapılan baskıları kınadı. **"Bulgaristan Hitler rejimini uyguluyor"** dedi.

Bu arada, **Hürriyet** İstanbul İstihbarat Servisi'nden **Oktay Şengüler**'in haberine göre, Balkanlar'da Türk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği (Balkanoloji) yetkilileri, Bulgaristan'da Türklere karşı girişilen katliam ve yıldırma hareketini protesto etmek amacıyla, 11 Haziran Pazar günü İstanbul'da büyük bir miting düzenleyeceklerini açıkladı.

MİLLİYET » 4 Haziran 1989

KGB, Batılı örgütlerle işbirliği yaptığını açıkladı

Glasnost, casusları bile etkiledi

KGB Başkanı, CIA ile işbirliği yapıp yapmadıklarını belirtmeksizin, "Ancak birçok temasımız oldu" dedi

MOSKOVA, AP

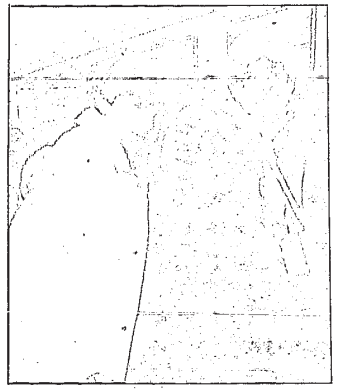
SOVYETLER Birliği Gizli Servisi KGB'nin Başkanı, "Örgüt tarihinde ilk kez" Batılı gazetecilere demeç verdi ve "KGB'nin Batılı haberalma servisleriyle temasta bulunduğunu" söyledi.

KGB Başkanı Vladimir Kriuçkov, Moskova'da, Batılı gazetecilerle yaptığı görüşmede, "KGB yetkilileri, terörle mücadele konusunda birçok kez Batılı istihbarat servisleriyle temaslarda bulundular" dedi.

Kriuçkov, bir gazetecinin, "Amerikan gizli servisleriyle de, işbirliği yaptınız mı?" şeklindeki sorusunu yanıtlarken de, "Bana cevap veremeyeceğim bir soru soruyorsunuz. Yalnız, birçok temasımız olduğunu ve bu temaslar sonucu ortaya çıkan yapıcı anlayıştan memnuniyet duyduğumuzu söyleyebilirim" ifadesi kullandı.

Türkiye'ye ayak basmanın mutluluğu içinde birbirlerine sarılıp hasret gözyaşları dökenler, "Çektiğimiz çilelerden sonra yaşadığımız şu anın değerini kimse anlayamaz" diyorlar.

Kapıkule gümrüğünde dün de sevinç ve gözyaşı bir arada yaşandı. 52 yaşındaki Ayşe Hacıoğlu adlı soydaşımız torunları Emine ve Ayşe'ye sarılarak hem ağladı, hem de ailesi ile birlikte vatanına kavuşmanın sevincini yaşadı.

Bulgaristan'a giden Hüseyin Barbaros gördüklerini anlattı

"30 Türk tankla ezildi"

- Balkanlarda Türk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği toplantısına katılan öğretmen Mehmet Halilloğlu, bir soydaşımızın Bulgaristan'da kurt köpeklerine ısırtılmış fotoğraflarını gösterdi
- Bulgaristan'da çeşitli bölgelerden "6 saat içinde ülkeyi terk edeceksiniz" denilerek zorla trene bindirilen 350 Türk Kapıkule'ye sevinç çığlıkları içinde geldiler

• Bülent AYAN • Selim BİLGİNKAYA

BULGARİSTAN'ın sınır dışı ettiği soydaşlarımız gruplar halinde yurda geliyorlar. Bulgaristan'ın çeşitli bölgelerinden "6 saat içinde ülkeyi terkedeceksiniz" denilerek zorla trene bindirilen 350 Türk özgürlüğe kavuşmanın sevinci içinde Kapıkule'ye gelirken, yine sınır dışı edilen 77 soydaşımız, önceki gece uçakla Atatürk Havaalanı'na indi. Bu arada 60 soydaşımız da Kapıkule'nin karayolu kapısından yürüyerek Türk topraklarına geçti. Bu arada önceki gece 154 soydaşımız da Kırklareli Dereköy sınır kapısından anayurda geçtiler.

• KURTULDUK

Svelingrad Garı'ndan saat 09.00 sıralarında hareket eden Bulgar treni, 09.40'da Kapıkule Garı'na yaklaşırken, vagonların pencerelerinden sallanan ellerle birlikte, "Kurtulduk" sesleri yükselmeye başladı. Biraz sonra 9 vagonu getiren lokomotifin fren sesiyle birlikte, hüngür hüngür ağlayanlar, toprağı öpenler, sevincinden sazıyla Trakya havası çalanlar, birbirlerine sarılanlar, garın çeşmesinden anayurdun suyunu içenler, hiçbir şeyden habersiz küçücük çocuklar, garda duygusal bir tablo oluşturdu.

Bulgaristan'ın Ruşçuk, Silistre ve Razgrad bölgelerinden toplanan 350 Türk, önce Avusturya'ya gönderileceklerinin, bildirildiğini, bu nedenle kendilerine kişi başına leva karşılığı 65'er dolar verildiğini söylediler. Tren bileti için 40 leva ödediklerini anlatan Türkler, Bulgarların sınır dışı işlemlerini süratle yaptıklarını, bütün Türkler'in sınır dışı beklentisi içinde olduklarını belirttiler.

Kapıkule Garı'nda Edirne Vali Vekili **Mustafa Aykut**, Kapıkule Mülki İdare Amiri Vali Yardımcısı **Nihat Özgöl** ve Emniyet Müdürü **Vedat Demir** tarafından karşılanan Türklere yol ve yiyecek yardımı olarak 20'şer bin lira ödendi. Bu arada, TCDD'ye ait 6 vagonluk özel bir tren de gara girerek, işlemleri bitenleri İstanbul'a götürdü. Sınır dışı edilenlerin bir bölümü de yakınlarına duyuru yapılması için bazı kuruluşlarda konuk edildi.

• UÇAKLA GELDİLER

Bulgar yönetiminde Türk azınlığa yapılan baskıları protesto ettikleri gerekçesiyle sınır dışı edilen soydaşlarımızdan 77'si önceki gece, 61'i de dün uçakla Viyana'dan İstanbul'a geldiler.

İstihbarat Servisi'nin haberine göre, Türk Hava Yolları'na ait bir uçakla İstanbul'a gelen, aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 77 soydaşımız, Atatürk Havalimanı'nda yakınları tarafından sevinç gözyaşlarıyla karşılandı. Dün gelen 61 soydaşımız da, İstanbul Atatürk Havalimanı'nda İstanbul Vali Yardımcısı **İsmet Bahadırlar** ve yakınları tarafından karşılandı.

Bulgaristan'da Türk casusu olduğu gerekçesiyle 20 yıl hapis yatan Hasan Aziz, "Benim soydaşım yok. 48 yıllık ömrüm boyunca Türkiye'yi daha önce hiç görmemiştim. Geldiğimiz yerde Bulgar zulmü tüm şiddetiyle devam ediyor. Dünya ağır sıklet serbest güreş ikincisi Osman Durali de tutuklular arasında. İşkence sonucu kollarının kırıldığını duyduk" dedi.

Bulgaristan'da Varna Tıp Fakültesi 1. sınıfında okurken, sınır dışı edildiğini belirten **Gülden Tata** da, bundan sonraki amacının **Türkiye'de** okuluna devam etmek ve aralarında **Bekse'de** hapis yatmış dedesinin de bulunduğu ailesiyle birlikte mutlu bir yaşam sürmek olduğunu söyledi.

Mahmut Muharremoğlu ise Türklerin isimlerinin değiştirilmesine karşı çıktıkları için sınır dışı edildiklerini belirterek, "Köylerimizi sık sık tanklarla kuşatıyorlardı. Ailemle beni cebimizdeki 20 dolarla sınır dışı ettiler. Ablam Elif'i de bizi uğurlamaması için gözaltına aldılar" dedi.

Türkiye'ye uçakla gelen 77 soydaşımızdan bir bölümü **Bursa'ya** gönderilirken, bir bölümü de **İstanbul'daki** akrabalarının yanına yerleştirildi.

• İRAN'DAN KINAMA İSTEĞİ

Öte yandan Balkanlar'da Türk Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği yöneticileri, İstanbul İran Konsolosluğu'na verecekleri bir mektupla İran İslam Cumhuriyeti olarak **Bulgaristan'da** soydaşlarımıza uygulanan baskının kınanmasını istiyeceklerini bildirdiler. Dün dernekte düzenlenen basın toplantısında konuşan Dernek Fahri Başkanı **Yılmaz Yiğit**, "Türk Ordusu'nun gözdeği için Bulgar sınırında bir tatbikat düzenlemesinin veya Bulgar hükümeti tarafından yurt dışına atılan soydaşlarımız için göç anlaşması imzalanmasının bir çözüm olabileceğini" söyledi.

Dernek tarafından yanı **İran** Konsolosluğu'na verilecek mektupta, **İran İslam Cumhuriyeti** olarak soydaşlarımıza yapılan işkence ve baskıların görmezden gelindiği, bununla da kalmayıp Bulgaristan'la dostluk bağları kurulduğu belirtilerek, "Bu ilişkilerin en kısa zamanda kesilip Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza destek olmadığınız takdirde toplumun siyah çelenk konulacaktır" denildi.

Dernekteki toplantıya katılan gazeteci ve öğretmen Mehmet Halloğlu, Hasko vilayeti Cebel köyünden İsmet İsmailoğlu adındaki soydaşımızın Bulgaristan'da kurt köpeklerine ısırttırılmış fotoğraflarını gösterirken, Filibe'nin Sine köyünden kaçıp Amerika'ya sığınan, ancak geçtiğimiz günlerde Bulgaristan'ı ziyaret eden **Hüseyin Barbaros**, 30 kadar Türk'ün tankla ezildiklerini gördüğünü anlattı. Dernek Başkanı Niyazi Akkılıç, Bulgaristan'da yaşayan **PKK'lı** ve Ermenilerin Bulgarlarla işbirliği yaptıklarını öne sürerek, "Zulümler giderek artıyor. Buna karşı TIR'lara ambargo uygulanmalı, ticari ilişkiler kesilmeli veya Rodop-Tuna Türk cumhuriyeti, gibi gözümler uygulanmalıdır" dedi. Dernek Fahri Başkanı Yılmaz Yiğit de "Rusya garantörlüğünde yapılacak anlaşmayla Bulgaristan'dan atılan Türklerin en azından yanlarında bazı mallarının getirilmesinin sağlanmasını" istedi.

Dernek üyeleri 11 Haziran'da bir ulusal miting düzenleyeceklerini de sözlerine eklediler.

MİLLİYET » 5 Haziran 1989

Soydaşlarımız, bindikleri trene isim taktı

'Kurtulan ekspresi'

Özgürlüğe merhaba Bulgaristan'dan sınırdışı edilen soydaşlarımız Sirkeci Garı'na iner inmez toprağı öptüler. Yıllar sonra özgürlüğün tadını yaşayarak sevinç gözyaşı döktüler. (Fotoğraf: Erkan AVCILAR)

● Kapıkule'ye dün sabah trenle 145, uçakla 85 soydaşımız daha geldi. Vagonlardan inen soydaşlarımız, yetkililere "Annemiz, babamız, yakınlarımız Türkiye'ye gelecek mi? diye sordular

• Bülent AYAN
• Selim BİLGİNKAYA
• EDİRNE (MİL-HA)

SVELİNGRAD Garı'ndan 09.00 sıralarında hareket eden Bulgar treni, saat 09.35'i gösterirken Türk topraklarına girdi. 145 soydaşımızı Türkiye'ye getiren trene "Kurtulan Ekspresi" adı verildi. "Kurtulan Ekspresi"nin zorunlu yolcuları, vagonların merdivenlerin-

Devamı 10. sayfada

Sevgi yumağı Soydaşlarımızı Sirkeci Garı'na getiren tren perona yanaştığında, yakınları heyecanla onları kucaklamak için bekliyorlardı. Yıllar sonra birbirlerine kavuşan aileler Sirkeci Garı'nda sevgi yumağı oluşturdular. (Fotoğraf: Serdar AKİNAN)

MİLLİYET » 5 Haziran 1989

Olay dizi arşivden çıktı

"BELENE" ekrana geliyor

● Bulgaristan'da Türklere yapılan baskıyı konu alan "Belene" dizisini TRT yönetimi bir kez daha izledi. Hükümet de gördükten sonra televizyonda yayınlanacak

TÜRKİYE'nin Bulgaristan'a yönelik politikası nedeniyle yaklaşık bir yıldır TRT arşivinde bekletilen **"Belene"** adlı dizinin yayınlanması için çalışmalar başladı.

Gazeteci **Avni Özgüner**'in yazdığı ve **Hüseyin Karakaş**'ın yönettiği dört bölümlük **"Belene"** adlı dizi iki yıl önce TRT tarafından hazırlanmasına rağmen daha sonra Türkiye-Bulgaristan arasında kriz yaratmamak amacıyla yayından kaldırılmıştı.

Son günlerde yeniden gündeme gelen Bulgaristan'daki Belene Adası ve Türklere yapılan baskılar sonucunda TRT'nin söz konusu diziyi yayınlamak için çalışmalarını yoğunlaştırdığı öğrenildi.

TRT Genel Müdür Vekili **Danyal Gürdal**, Yayın Denetleme Kurulu Başkanı **Gülben Dinçmen** ile bazı TRT yetkilileri önceki gün diziyi yeniden izlediler. Alınan bilgiye göre, dizinin Dışişleri Bakanlığı ve hükümet yetkilileri tarafından da izleneceği ve daha sonra ekrana getirileceği öğrenildi.

MİLLİYET » 6 Haziran 1989

Amerika'nın Sesi radyosunun haberi:

"Bulgarlar tanklarla saldırıda"

● ABD yönetiminin resmi görüşünü yansıtan Amerika'nın Sesi, Bulgaristan hükümetinin Türk azınlığa karşı giriştiği eylemlerle temel insan haklarını ezdiğini belirtti

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'dan sınır dışı edilen Türklerin anayurda gelişleri sürerken, Amerikanın Sesi Radyosu dün yayınladığı bir yorumda Bulgar güvenlik güçlerinin Türkleri sindirebilmek amacıyla tank ve zırhlı araçlar kullandığını bildirdi.

Edirne **Mil-Ha** muhabirleri **Bülent Ayan** ve **Selim Bilginkaya**'nın bildirdiğine göre Bulgar hükümeti zorla sınır dışı ettiği Türk aileleri parçalayarak Türkiye'ye göndermeye başladı. Kapıkule'ye dün sabah gelen 3 vagonluk Bulgar treniyle çoğunluğu **Razgradlı** 65 Türk daha anayurda kavuştu. Sabaha karşı 37 soydaşımız da **Kapıkule**'den ellerinde bavullarıyla yürüyerek Türkiye'ye girdi. Aynı biçimde 35 Türk de dün sabah Kırklareli **Dereköy**'den Türkiye'ye sığındı.

"Kurtulan Ekspresi" ile sabah Kapıkule'ye gelen **Nerimon Ahmetoğlu** isim değişikliğine ve baskılara karşı çıktığı için cezaevine konulan eşinden ayrı olarak Türk topraklarına ayak bastı. Trene Razgrad'dan oğlu **Taner** (12) ve kızı **Türkân** (7) ile birlikte bindirilen **Ahmetoğlu**, "Eşim Sofya'da hapis. 3 yıl yattı. Daha 10 yılı var. Annemlere bile veda edemeden geldim" dedi.

Devamı 10. sayfada

HÜRRİYET » 6 Haziran 1989

İki Türk kızını anne ve babasından ayırıp rehin tutuyorlar

Kanarya ile Sevda'ya Bulgar eziyeti

ANNE – BABA: *Yahova'lar Almanya'dalar...*

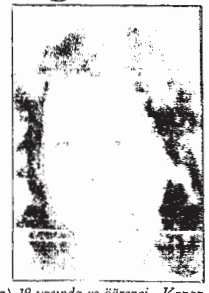
Zeynel LÜLE
STRASBOURG

AVRUPA Konseyi, Üye Olmayan Ülkeler Komisyonu üyeleri, önümüzdeki ay Bulgaristan'a yapacakları ziyarette, **"iki rehine Türk kızının"** izini arayacaklar. Eylül ayında Avrupa Konseyi. Parlamenterler Meclisi'nde görüşülmesi beklenen raporun hazırlığı amacıyla 13-18 Temmuz tarihleri arasında Bulgaristan'a yapacakları ziyarette görüşecekleri binlerce Türk soydaşımızın yanı sıra halen Almanya'da bulunan gözü yaşlı **Yahova** ailesinin Bulgaristan'da zorla alıkonan kızları **Sevda** ve **Kanarya**'nın oturdukları Blagoevgradsko'ya gideceker.

"KIZIM REHİN"

Almanya'da bulunan akrabalarının çağrısı üzerine gerekli makamlara başvurduklarını belirten anne **Havus İbramova Yahova** ile baba **Sait Hüseyinov Yahova**, kızları **Sevda** ve **Kanarya**'nın (ismi değiştirilerek **Kamilia** oldu) Bulgarlar tarafından **"rehin"** olarak alıkonduğunu, kızlarının durumundan endişeli olduklarını, Avrupa Konseyi yetkililerine bildirdiler. Halen Almanya'da bulunan kız kardeşi **Münevver Erman**'ın yanında kalan anne **Havus İbramova** ile eşi **Sait Hüseyinov**, kızlarının durumundan haberdar olamadıklarını, 18 yaşındaki **Sevda** ile 16 yaşındaki **Kanarya**'nın Blagoevgradsko'da bir okula gittiklerini Konsey yetkililerine bildirdiler.

REHİN KIZLAR: *Sevda (solda) 18 yaşında ve öğrenci...Kanarya'nın adını Bulgar, Kamilia yapmış. Her ikisinden de haber yok.*

İlk planda 3 milyar

Göçmenler için Ankara'da zirve

ANKARA, (Hürriyet)

BULGARİSTAN'dan gönderilen soydaşlarımızın durumuyla ilgili tedbirlerin alınması için, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Ali Bozer** başkanlığında, dört bakan ve üst düzey yetkililerden oluşan bir **"Bakanlıklararası Koordinasyon Kurulu"** oluşturuldu.

Kurul, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, İçişleri Ba-(Devamı Sa.15 Sü.3'de)

Türk köylerini boşaltmaya devam

EDİRNE, (Hürriyet)

BULGARİSTAN'dan, önceki akşam ve dün sabah, karayolu ve trenle 154 soydaşımız daha Türkiye'ye gönderildi. Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızın sayısı, son bir hafta içerisinde 1500'e yaklaştı. Bulgaristan'ın Silistre, Şumnu, Razgarad ve Dobruca bölgelerinden gelen soydaşlarımız, Bulgarların (Devamı Sa.15, Sü.1'de)

MİLLİYET » 6 Haziran 1989

Bulgar tanklarla

Baştarafı 3. sayfada

Bu arada Lada marka otomobiliyle Türkiye'ye gidişine izin verilen **Necmettin Mehmetoğlu**, aracı için 800 leva ücret yatırdığını söyledi. Bulgaristan'dan 5 kişilik ailesi ile gelen **Mehmetoğlu**, zorunlu gidiş için kişi başına 500 leva yatırdığını, Kapitan Andreevo Sınır Kapısı'nda üzerlerindeki 4 bin levadan 1500 levanın alındığını, kendisine 2 bin 500 leva bırakıldığını anlattı.

Milliyet Washington Bürosu'nun haberine göre ABD yönetiminin resmi görüşünü yansıtan Amerika'nın Sesi Radyosu yorumunda Bulgar güvenlik kuvvetlerinin ülkedeki Türklerin protesto eylemlerini engellemek için tank ve zırhlı araçlar kullanıldıklarını belirterek şöyle denildi.

"Bulgar güvenlik güçleri ise protesto eylemlerini zorla engellemek için tanklar ve zırhlı araçlar kullanıyor. Ayrıca Türk azınlığın yoğun olarak yaşadığı bölgelerin dış dünyayla bağlantısı kesilmiş bulunuyor. Türklerle Bulgar güvenlik makamları arasında çıkan kanlı çatışmalarda en az 7 kişinin öldüğü bildiriliyor."

Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızın durumu ile alınacak tedbirler, dün bu amaç için oluşturulan koordinasyon kurulunda ele alındı. Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Ali Bozer**'in başkanlığında Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, İçişleri Bakanı **Abdülkadir Aksu** ile Devlet Bakanı **Cemil Çiçek**'in oluşturduğu kurul, dün ilk toplantısını yaptı.

MİLLİYET » 7 Haziran 1989

Bulgar casusları için sınırda alarm

• Bülent AYAN
• Selim BİLGİNKAYA

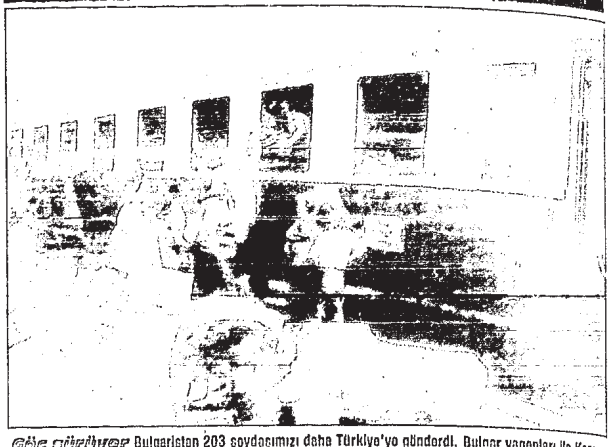
• EDİRNE, MİL-HA

BULGARİSTAN'ın zorunlu pasaportla topluca sınır dışı ettiği soydaşlarımızın arasına, Türkiye aleyhine faaliyette bulunacak kişileri de sokabileceği gözönünde bulundurularak, Kapıkule ve Dereköy gümrük kapıları alarma geçirildi.

Üst düzeyde bir emniyet yetkilisi, zorunlu sınır dışı edilmiş gibi gösterilerek, Türkiye'ye girmek isteyebilecek Bulgar casusları için, gümrükte soydaşlarımızla ilgilenen sivil görevli sayısının artırıldığını söyledi. Karayolu ve demiryolu ile topluca gelen soydaşlarımızın pasaportlarını en ufak ayrıntısına kadar inceleyen sivil görevliler, kimin nereye yerleşeceğini de belirliyor. Aynı yetkili, daha önce isimleri belirlenen bazı sakıncalı kişilerin adlarının bilgisayarlara aktarıldığını belirterek, Kapıkule'den 1 Haziran tarihinden bugüne kadar kara ve demiryolu ile sınır dışı edilenler arasında bu isimlere rastlanılmadığını bildirdi.

MİLLİYET » 7 Haziran 1989

Dünya Bulgar zulmünü lanetliyor

Göç sürüyor Bulgaristan 203 soydaşımızı daha Türkiye'ye gönderdi. Bulgar vagonları ile Kapıkule Gar Müdürlüğü'ne gelen soydaşlarımız, buradan TCDD trenleri ile İstanbul'a gönderiliyor.

Soydaşlarımızın eşya ve paraları gasp edildi

MİLLİYET İSTİHBARAT SERVİSİ

- 42 dilde yayın yapan Amerika'nın Sesi Radyosu Türk azınlığa yapılan baskıları kınadı
- İnönü, soydaşlarımızın elino bir bavul verip kovulmasını insan haklarına aykırı bir davranış olarak nitelendi.

BULGARİSTAN, dün de 319 soydaşımızı sınırdışı ederek Türkiye'ye gönderirken, bu ülkeye karşı tepkiler sürüyor. Amerika'nın Sesi Radyosu, 42 dildeki yayınında, bu ülkedeki Türk azınlığa uygulanan baskıları kınarken, Avrupa Konseyi Parlamenterler Asamblesi'nin Bulgaristan'daki Türk azınlık raportörü **Prodst**, Bulgaristan'ın Türk azınlığı sınır dışı etmesini vahim ve ters bir gelişme olarak niteledi.

Bulgar yönetimi, Kapıkule ve Kırklareli'nin Dereköy gümrük kapısından dün de 319 soydaşımızı Türkiye'ye gönderdi. Türkiye'ye geldikleri için sevinçli olduklarını belirten soydaşlarımız, **"Ancak bu ülkede yıllardır biriktirdiğimiz paralarımız, eşyalarımız vardı. Hiçbirini vermeden bizi kovmalarını protesto ediyoruz"** dediler.

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, dün partisinin grup toplantısında yaptığı konuşmada, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin insan haklarına aykırı bir şekilde sınır dışı edildiklerini,ellerine birer bavul verilerek, hiçbir ödeme yapılmadan "tekleçele" gönderildiklerini belirtti. İnönü, **"Böyle bir durum kabul edilemez"** dedi.

Amerika'nın Sesi Radyosu, Bulgaristan'daki Türk azınlığa karşı girişilen insanlık dışı eritme ve baskı politikasını dün 42 dilde yaptığı yayınla tüm dünyaya duyurdu ve kınadığını belirtti.

Yunanistan'da yayınlanan Kathimerini gazetesi, Bulgar hükümetinin bu ülkede yaşayan Türklere yaptığı baskıları **"kabul edilemez"** diye nitelendirdi. Gazete, Yunan hükümetinin bu konuda hiçbir açıklama yapmamasının da şaşırtıcı olduğunu yazdı.

Bu arada, Türkiye Birleşik Komünist Partisi, Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı tavrını eleştirerek, yapılanların insan hakları ve sosyalizmle bağdaşmadığını savundu. TBKP Başkan Yardımcısı **Mehmet Koraca**, Federal Almanya'da yaptığı açıklamada, sorunun bütün zorluklara rağmen karşılıklı diyalog ve insan haklarına saygı temelinde çözülmesi gerektiğini belirtti.

MİLLİYET » 8 Haziran 1989

Türklere zulmün sona ermesini istediler

3 Bulgar'a tutuklama

- İngiltere'deki Türk kuruluşları, Türklere yapılan zulmü kınamak için bugün Bulgaristan'ın Londra Büyükelçiliği'ne siyah çelenk koyacaklar

VİYANA, AA

BULGARİSTAN'daki Türk azınlığa yapılan zulmün sona ermesini isteyen bir dilekçeyi imzalayan üç Bulgar muhalifin tutuklandıkları bildirildi.

Sürgündeki Bulgarların kurduğu **"Bulgar Sosyal Demokrat Partisi"** lideri **Stefan Tabakov**, Viyana'da Reuter'e yaptığı açıklamada, **Dr. Kostadin Trenchev, Anton Zapryanov** ve yazar **Nikolai Kolev**'in 12 gün önce tutuklandıklarını söyledi.

• LONDRA'DA SİYAH ÇELENK

Öte yandan İngiltere'deki Türk kuruluşları, Bulgaristan'daki Türklere yönelik zulüm ve katliamları protesto amacıyla Londra'daki Bulgaristan Büyükelçiliği'ne bugün siyah çelenk koyacak.

İngiltere'deki Kıbrıs-Türk Derneği Başkanı **Mustafa Gençosy**, yaptığı açıklamada, Bulgaristan hükümetinin Türk toplumuna karşı şiddet kullanmasını, **"İnsanlık adına utanç verici"** bir hareket olarak nitelendirdi.

• ORTAK EYLEM ÇAĞRISI

İngiltere'de yayınlanan New Horizon dergisi ise, Batı Trakya'daki Türklere yapılan ırkçı baskılar nedeniyle İslam ülkelerini Yunanistan'a karşı ortak eyleme çağırdı.

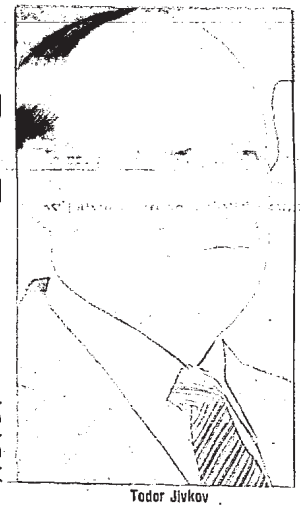
İslam ülkelerine yönelik yayınlarıyla bilinen aylık New Horizon dergisinde, **"Yunanistan'daki Müslümanlara Yapılan Irkçı Baskılar"** başlıklı makalede, **"Lozan Antlaşması'yla hakları garanti altına alınan yaklaşık 120 bin Müslüman Türk'e, özellikle 1980'lerden itibaren çağdışı baskı ve zulüm uygulandığı"** belirtildi.

New Horizon dergisi, Batı Trakya'daki Türklere Yunan hükümetinin sistematik olarak dini, ekonomik, sosyal, kültürel ve idari baskı uyguladığını ve Müslüman Türklere **"ikinci sınıf vatandaş"** muamelesi yaptığını vurguladı.

MİLLİYET » 8 Haziran 1989

Sofya'dan Ankara'ya dolaylı yanıt:

Jivkov, yavuz hırsız

Todor Jivkov

• Ali. H. YURTSEVER

• VİYANA

BULGAR Komünist Partisi'nin yayın organı Trabotnitschesko Delo gazetesinde yayınlanan bir makalede, Türkiye'nin Bulgaristan'ın iç işlerine karıştığı iddia edilerek, "Bulgaristan'dan kimin çıkıp, kimin çıkamayacağına Türkiye'nin karar verme yetkisi yok" denildi.

Bulgar yönetiminin resmi gö-

Devamı 12. sayfada

● Sofya yönetiminin resmi görüşlerini yansıtan Komünist Parti yayın organı Trabotnitschesko Delo gazetesinde yer alan bir makalede, "Bulgaristan'dan kimin çıkıp kimin çıkmayacağına Türkiye'nin karar verme yetkisi yok" denildi. Bu ifadeler, Jivkov'un Ankara'ya dolaylı yanıtı olarak niteleniyor

Bulgarlar anlaşmayı bozdu, Türkiye'de harekete geçti

ŞİMDİ DE film savaşı

● Bulgarlarca hazırlanan "Ayrılık Vakti" filmi ile Türkiye'nin hazırladığı ve Bulgar zulmünü yansıtan "Belene" filmi iki ülke arasında daha önce yapılan bir anlaşmayla yayınlanmamıştı

ANKARA, ÖZEL

TÜRKİYE'yle Bulgaristan arasında "dizi film" kavgası başladı. Bulgaristan'ın Türkiye ve Türklere karşı hazırlattığı "Ayrılık Vakti" isimli filmi bugünden itibaren televizyonda yayınlayacakları öğrenildi. Buna karşı, TRT de Bulgaristan'daki Türklere karşı yapılan baskıları konu edinen "Belene" dizisini yayınlamayı kararlaştırdı. Dizinin ilk bölümü cumartesi günü ekrana gelecek.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, TBMM Genel Kurulu'nda Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığa uygulanan baskılar ve iki ülke arasındaki ilişkiler konusunda bilgi verdi. Yılmaz şunları söyledi:

• "Bulgaristan daha önce göç anlaşmalarıyla Türk azınlığı kavramını kabul etmiş, ayrıca 1956 nüfus sayımı ile 1965 nüfus sayımlarında da Türk Müslümanlarından söz etmişti. Bugün ise Bulgar Müslümanlarından söz ediyor.

Devamı 12. sayfada

MİLLİYET » 8 Haziran 1989

Sınır dışı edilen soydaşımızın ilginç öyküsü

Sünnet göçü

Yasak nedeniyle Bulgaristan'da 5 yaşındaki oğlunu sünnet ettiremeyen Ruşen Adalı, bir iş bularak Sovyetler Birliği'ne gitti. İnşaatlarda çalıştı. Bir Rus doktoru ile anlaşarak oğlu Şükran'ı 6 milyon liraya sünnet ettirdi

• Bülent AYAN
• Selim BİLGİNKAYA
• EDİRNE (MİL-HA)

BULGARİSTAN'ın baskı ve zulümle birlikte, Türklerin örf ve adetlerini engellemesine dayanamayan **Ruşen Adalı** isimli soydaşımız, oğlunu sünnet ettirebilmek için eşi ile birlikte Sovyetler Birliği'ne işçi olarak giderek amacına ulaştı. Adalı, 5 yaşındaki oğlunun sünnetli halini gösterirken, "İşte, oğlum **Şükran'ın gururu**" dedi.

Topluca sınır dışı edilen soydaşlarımızla birlikte Türkiye'ye gelen Adalı, "Oğlumun sünnet düğününü Türkiye'de yapacağız" dedi

Topluca sınır dışı edilen soydaşlarımızla birlikte Kapıkule'ye bırakılan gözü yaşlı baba "Sünneti Moskova'da yaptık, düğünü Türkiye'de yapacağız" diye konuştu. Zorunlu pasaportla ailesi ile birlikte sınır dışı edilen Adalı, sünnet amacıyla planladığı Moskova macerasını şöyle anlattı:

Bulgaristan'da geleneklerimiz yasaklandı. Kimse oğlunu sünnet ettiremiyor. Çocukların sünnet olup olmadığını kontrol için görevliler evleri geziyor. Eşim Necmiye ile düşündük. Sovyetler Birliği'ne işçi olarak gitmeye karar verdik. 26 Mart 1988'de Moskova yakınlarında inşaat işçisi olarak çalışmaya başladım. Biraz para kazandım. Bir Rus doktoru ile Şükran'ın sünneti için 6 milyon liraya (3 bin ruble) anlaştım, oğlumu sünnet ettirdim. Bulgaristan'ın Türkleri sınır dışı edeceğini duyunca, her şeyi göze alarak, yeniden Bulgaristan'a döndük. Artık Türkiye'deyiz. Kaderde sünnet düğünümüzü burada yapmak varmış."

MİLLİYET » 9 Haziran 1989

Basına kapalı görüşme ABD'li Dr. Finn, Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği Türklerle birlikte fotoğraf çektirdi ama, onlarla görüşürken gazetecileri dışarı çıkarttırdı. (Fotoğraf: Aysun KARLI)

TRT'nin hazırladığı 3 dakikalık programı yayınlıyor

Bulgar zulmü CNN'de

● TRT, pazar akşamı 24 saat haber yayın yapan ve birçok ülkede izlenen ABD televizyon kuruluşu CNN aracılığıyla dünyaya seslenecek

ANKARA, ÖZEL

BULGARİSTAN'da Türk azınlığa yapılan baskılar ve zulüm dünya çapında yayın yapan ABD'li CNN televizyonu aracılığıyla bütün ülkelerde duyurulacak.

Devamı 13. sayfada

MİLLİYET » 9 Haziran 1989

● "Bulgar" benzetmesi KKTC'de iç politikayı karıştırdı

Özgür'e Denktaş'tan öfke

● KKTC Cumhurbaşkanı, ana muhalefet lideri Özker Özgür'ün her kritik durumda Rum'dan yana olmayı yeğlediğini, bundan böyle kendisini siyasi parti lideri olarak muhatap almayacağını söyledi ve "Özgür, Rum Meclisi'ne gitsin" dedi

• Akay CEMAL
• LEFKOŞA

KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**, Türkiye'nin Lefkoşa Büyükelçisi **Ertuğrul Kumcuoğlu**'nu ziyaret ederek, Kıbrıs Türk'ünün, ana muhalefet Cumhuriyetçi Türk Partisi Genel Başkanı **Özker Özgür**'ün ortaya koyduğu son görüşlerden duyduğu üzüntüyü dile getirdi.

Özgür, Cumhuriyet Meclisi'ndeki konuşmasında, Bulgaristan Türklerinin durumuna değinmiş ve Kıbrıs Türkleri ile Bulgaristan'daki soydaşlarımız arasında paralellik kurarak, Türkiye'nin adanın kuzeyindeki demografik yapıyı değiştirmeyi amaçladığını söylemişti.

KKTC Cumhurbaşkanı **Denktaş**, dün düzenlediği basın toplantısında, **Özker Özgür**'ün, "Kıbrıslı" olmayı "Rum'dan yana olmak" şeklinde anladığını ve her kritik durumda Rum'dan yana olmayı yeğlediğini bildirdi. **Denktaş**, "**Her kurtuluş mücadelesinde bu mücadeleye ters düşenler olabilir. KKTC'nin Meclis'inde, coğrafya olarak Kıbrıs'ta doğmuş, Türklüğüyle övünen insanlar vardır. Kendisi Kıbrıslı olmayı yeğlediğine ve burada onu zorla Türk yapmak isteyenler olduğuna göre, güneydeki Rum Meclisi'ne iltihak etmesi gerektiğini hatırlatmak, bir görev haline gelmiştir**" dedi.

Denktaş, Özker Özgür'ü, bundan böyle siyasi parti lideri olarak muhatap alamayacağını ve kendisine milli konularda bilgi veremeyeceğini açıkayarak, CTP'nin, kendisiyle görüşecek "**ikinci bir temsilci**" atamasını istedi.

Denktaş, Özker Özgür'ün milletvekili dokunulmazlığından yararlanarak "**sorumsuzca**" davrandığını, dokunulmazlığının kaldırılması yoluyla, kendisine "**KKTC vatandaşı olduğunun**" hatırlatılabileceğini söyledi.

İktidardaki Ulusal Birlik Partisi de, **Özker Özgür**'ün Bulgaristan'daki gelişmeleri ele alarak, hedef saptırması yaptığını, son derece yakışıksız biçimde Türkiye ve T.C. Büyükelçiliği'ne sataşmada bulunduğunu, Bulgaristan vahşetini kınama gücünü gösteremediğini belirtti.

Bu arada, başta Mücahitler Derneği olmak üzere çeşitli kurum ve kuruluşlar bildiri yayınlayarak, **Özker Özgür**'ün sözlerini kınadılar ve Türkiye'ye bağlılıklarını ifade ettiler.

Özgür'ün lideri bulunduğu Cumhuriyetçi Türk Partisi Yönetim Kurulu ise açıklamasında, Türkiye'nin adanın kuzeyinde demografik yapıyı değiştirmek amacında olduğunu, gelmiş geçmiş büyükelçilerin, KKTC'nin iç işlerine zaman zaman karıştığını ve büyükelçiliğin içte bazı partileri desteklerken, CTP'ye karşı çıktığı görüşünü ileri sürdü.

KKTC gazeteleri dün, Bakanlar Kurulu'nun tepkisini dile getiren açıklamayı, "**Özgür ihanet içinde**", Ulusal Birlik Partisi'yle Yeni Doğuş partilerinin bildirilerini "**İstenmeyen adam-çek git**" manşetleri altında verirken, Kıbrıs Türk Parlamenterler Birliği yayınladığı bildiride, "**Özker Özgür tiksinti verdi**" ifadesini kullandı. Milliyetçi Düşünce Derneği de, bir açıklama yaparak, **Özker Özgür**'ün KKTC vatandaşlığından çıkarılmasını istedi.

MİLLİYET » 10 Haziran 1989

Soydaşlarımızla birlikte
3 Bulgar ajanının sızması
sınırdan geçişleri yavaşlattı

'Göç'ten casus çıktı

• Nur BATUR
• ANKARA

BULGAR yönetiminin bir haftadır, sınıra yığdığı ve akın akın Türkiye'ye geçen Türkler arasında "Bulgar" casusları yakalandı. Kökeni "Türk" olmayan üç "Bulgar" casusunun yakalanması

Devamı 13. sayfada

● Sınırdan akın eden Türkler arasında yakalanan 3 Bulgar casusu sorgulamaya alınırken, Türkiye olaylar üzerine politika değiştirdi. Sınırdan geçişler yavaşlatıldı. Bulgaristan'a 50'şer kişilik gruplar halinde Türklerin alınacağı bildirildi

Soydaşlarımız
okullara yerleştiriliyor

Ranzalı yaşam

Bulgaristan'dan hava ve karayoluyla zorunlu göçle gelen soydaşlarımızdan bir bölümü Kabataş Erkek Lisesi'nde geçici olarak misafir ediliyor. Özgürlük için her türlü zor şartlara katlanmaya hazır olduklarını söyleyen Türk göçmenler, "Şimdi tek arzumuz Bulgaristan'da kalan akrabalarımız" diyor

HABERİ 10. SAYFADA

İSTİHBARAT SERVİSİ

HAVA ve karayoluyla Bulgaristan'dan zorunlu göç sürerken, önceki gece de Kapıkule'den giriş yapan ve İstanbul'a getirilen soydaşlarımızın bir bölümü daha misafirhane haline getirilen Kabataş Erkek Lisesi'ne geçici olarak yerleştirildi. Boğaz'ın hemen yanıbaşındaki lisede konaklayan soydaşlarımızın tek düşünceleri geride kalan yakınları.

Kendi adını taşıyan torunu **Hürrem**'e sarılan **Hürrem** ananın bir tek isteği var, o da diğer kızı ve torununun da bir an önce anavatana gönderilmesi... **"Bu yaştan sonra bana Yulia adını verdiler"** diyerek ağlayan, 70'lik **Hürrem** kadın, Bulgaristan'daki günlerini aklına dahi getirmek istemediğini belirterek, şöyle diyor:

"Artık kurtuldum. Torunlarım da yanımda. Bin leva da para getirebildim. Tren Türkiye'ye girer girmez hepimiz, Türkçe olarak bağırmaya başladık. Şimdi tek arzum askerde olan diğer torunumun da bizim yanımıza gelmesi. İnanın çok zulüm var. Evimiz, hayvanımız her şeyimizi bıraktık, ama feda olsun."

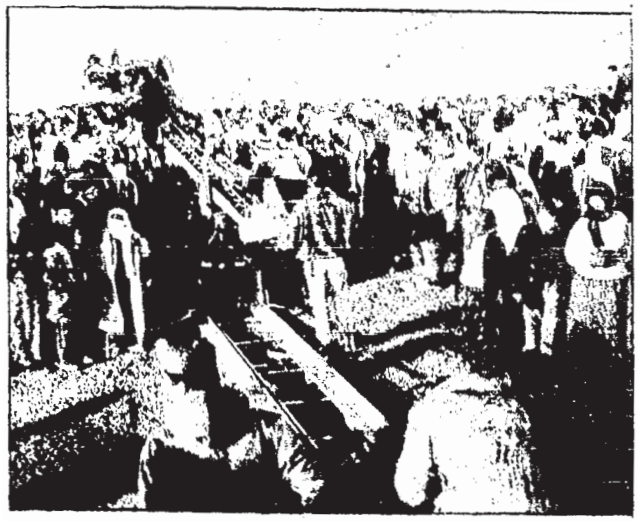
Kabataş Lisesi'nde konaklayan 91 soydaşımız arasında özel otomobilleri ile Türkiye'ye gelenler de var. Otomobilleri için Bulgaristan'ın kendilerinden 1200'er leva aldığını ifade eden soydaşlarımız **"Bizleri, araba ile gitmeyin yolda başınıza her şey gelebilir diye korkuttular. Ama, ne yapalım? Evde ne bulduysak yanımıza aldık"** diyerek gözyaşı döktüler.

Soydaşlarımızın Bulgaristan'daki baskının yanı sıra en çok yakındıkları da Türkiye aleyhine yapılan propagandalar. Soydaşlarımız Türkiye'ye gelirken Bulgarların kendilerine söylediklerini ve Bulgar televizyonunda yapılan yayınları şöyle aktardılar:

"Türkiye'de bepiniz aç kalacaksınız. Orada herkes işsiz. Açlıktan kavrulacaksınız. Sizde pişman olacaksınız geriye döneceksiniz. Ama gidin görün diye biz sizleri bırakıyoruz. Hem siz Türkiye'ye girer girmez Bulgaristan pasaportlarınızı da yırtacaklar, bir daha da istesenize bile geri dönemeyeceksiniz, sizleri Doğu'ya yollayacaklar."

MİLLİYET » 10 Haziran 1989

"Belene" adlı dizi bu akşam ekrana geliyor

Bu gece izleyeceğimiz "Belene" adlı dört bölümlük dizide Bulgar hükümetinin Türklere yaptığı baskı gözler önüne seriliyor. Dizinin çekimleri de çok güç şartlar altında gerçekleştirildi.

Bulgar zulmü TV'de

● 300 oyuncu, 12 bin figüranın rol aldığı "Belene" adlı dizi Bulgaristan hükümetinin Türklere uyguladığı baskıyı gözler önüne serecek

MAGAZİN SERVİSİ

UZUN zamandan beri sözü edilen ve Bulgaristan hükümetinin Türklere uyguladığı baskıyı ve zulmü gözler önüne serecek olan "**Belene**" adlı TV dizisinin bu gece ilk bölümünü izleyeceğiz.

Bu gece dizinin ilk bölümünden önce "**Belene**"yi tanıtan bir program yayınlanacak. Bu toplantıya dizinin yönetmeni **Hüseyin Karakaş**, senaryo yazarı **Avni Özgürel**, İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. **Mehmet Saray** ve "**Belene**"nin oyuncularından **Mehmet Aslantuğ** katılacak. Konuklar dizi hakkında bilgi verecek ve sunucu **Fatih Orbay**'ın sorularını yanıtlayacaklar.

Yaklaşık 850 milyon liraya mal olan "**Belene**"nin çekimleri 1 Ekim 1987'de başladı ve Mart 88'de sona erdi. Montaj çalışmalarından sonra 1988 Kasım'ında da kuruma teslim edildi.

Dizinin çekimleri çok güç şartlar altında gerçekleştirildi. Belene için aslına uygun maket ve kiliseler yapıldı. Çekimler sırasında ilginç bir olay da gerçekleşti. Tekirdağ Valisi Süleyman Oğuz, hükümet konağına Bulgar bayrağı çekilmesine izin vermedi ve bu yüzden de işler biraz aksadı.

• MİNİ BİLGİLER

• Belene'nin senaryosu bu olayları yaşayan insanların anlattığı gerçeklerden ve kaçak olarak gönderdikleri mektuplardan yola çıkılarak hazırlandı.

• Dizide 300 oyuncu, 12.000 figüran ve bütün bunların beraberinde pek çok da doğal figüran rol aldı.

• Dizinin çekim çalışmalarına 1 Ekim 1987 tarihinde Alibeyköy Barajı'nda başlandı ve yaklaşık olarak üç ay sürdü.

• Dizideki "Belene Temerküz Kampı" gerçeğe uygun olarak Belgrat Ormanları içinde kuruldu.

• Dizide kullanılan araç-gereç, kostüm aksesuarlar ve silahların büyük bir kısmı ordudan sağlandı. Silahların bir kısmı da aslına uygun olarak TRT tarafından yaptırıldı.

• Belene'nin çekim çalışmaları Alibeyköy Barajı, Belgrat Ormanları, İstanbul - Edirne Demiryolu hattı üzerinde belirlenen ara istasyonlar, Tekirdağ'a bağlı köyler, Bandırma ve çevresi, Lüleburgaz ve Çorlu'da olmak üzere toplam 238 mekânda gerçekleştirildi.

Özal'dan Bulgarlara sert tavır

"Zulmün hesabını bir gün verecekler"

● Bulgarların soydaşlarımıza yaptığı zulmün dünyanın yüzkarası olduğunu belirten Özal, "Bulgarlar vaktiyle Osmanlı'ya karşı Çarlık Rusya ile, daha sonra da Rusya'ya ihanet ederek Almanlarla işbirliği yaptı" dedi

İSTİHBARAT SERVİSİ

BAŞBAKAN **Turgut Özal**, 21. yüzyıla gelindiği bir sırada, Bulgaristan'da soydaşlarımıza yapılan zulümlerin, Bulgarların ve dünyanın yüzkarası olduğunu belirterek, "**Günün birinde bu yapılan zulümlerin hesabının sorulacağını Bulgar yönetcileri bilmelidir**" dedi.

Başbakan **Özal**, dün Büyükçekmece ve Silivri'de incelemeler yaptı. Büyükçekmece Belediyesi önünde va-

Devamı 13. sayfada

HÜRRİYET » 10 Haziran 1989

Bulgar zulmünü anlatan "Belene", bu gece ekranda

TV'de vahşet

İSYAN: *Bulgarlar Belene Adası'na topladığı Türklere, Hitler'i aratmayacak işkenceler yaptı. Sesini yükseltmek isteyen topluluğu otomatik tüfeklerle taramaktan çekinmedi. İşte, Belene dizisinde bu vahşet bütün çıplaklığıyla gözler önüne seriliyor.*

● TV-1'de bu akşam saat 20.55'te yayınlanacak Bulgar zulmünün canlı belgeseli 'Belene', İngilizce, Fransızca ve Arapça'ya da çevrilecek. Dizinin Avrupa ve Amerikan televizyonlarında gösterilmesi için, girişimler sürüyor... Diziyi yayınlamayı ilk kabul eden Kanada oldu...

● 19. sayfada

HÜRRİYET » 10 Haziran 1989

GÜNÜN İÇİNDEN

Zulmün Bulgarcası

BULGARİSTAN'da yaşayan soydaşlarımıza karşı yapılan insanlık dışı uygulamaları konu alan "Belene" dizisinin çekimleri,bu konuda anlatılan ve derlenen bilgilerin ışığında aslına uygun olarak gerçekleştirildi. Başlıca rollerini **Mehmet Aslantuğ, İsmet Üstekin, Orçun Sonat, Salih Kalyon, Hikmet Karagöz, İhsan Devrim, İhsan Yüce**'nin paylaştığı dizide, 238 mekân ve 254 sanatçının yanı sıra, 10 binin üzerinde figüran kullanıldı. Filmde adı geçen **Belene Toplama Kampı**, aslına en yakın biçimiyle **Belgrad Ormanları** içinde kuruldu. İşte, bu akşam ilk bölümü yayınlanacak, Bulgaristan'daki Türklere yasatılan insanlık dışı uygulamaları konu alan "Belene"nin en çarpıcı ve tüyler ürpertici görüntüleri.

"YA BULGAR OLACAKSINIZ YA DA ÖLECEKSİNİZ" Bulgar askerleri bir geceyarısı köye gelirler. Huzursuz bir günün akşamında uyku yoktur Türklerin gözünde. Kapıları tüfek dipçikleriyle çalınır. Kalkarlar yataklarından. Ürkek adımlarla köy meydanına gelirler. Bir yükseğe çıkan Bulgar subayı, "İsimlerinizi değiştireceksiniz, yoksa dünyayı size dar ederiz" diye bağırır.

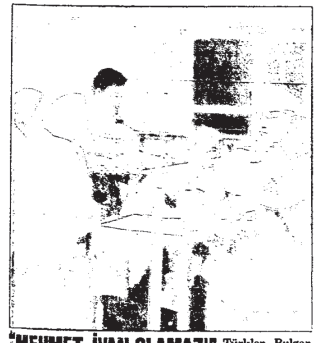
TEK SUÇLARI TÜRK OLMAK... Belene Kampı'nda sabah. Aç, susuz, işkence altında insanlar. Tek suçları Türk olmak, Bulgar hükümetinin insanlık uygulamalarına karşı gelmek... Bu insanlar, Bulgarca isimleri kabul etmiyorlar. Din, dil, öğrenim özgürlüğü istiyorlar. Tüm bunlara karşı gelince de, kendilerini bir anda Belene Kampı'nda, silahların gölgesinde buluyorlar...

TOPLU KATLİAM Türklerin canına yetmiştir yapılanlar... Türkçe konuşamamak, çocuklarını sünnet ettirememek, camilerde ibadet edememek... En kötüsü de Bulgar ismiyle çağrılmak... İşte en çok bu koyar soydaşlarımıza. "Böyle yaşamaktansa ölmek daha iyidir" der. Çıkar ortaya, dile getirir isyanını... Bulgar askeri de basar kurşunu...

AT SIRTINDA GÖÇ Gözlerde kuşkulu bakışlar... At sırtında Dronova Köyünü terk eden Türkler. Bulgar askeri, Dronova Köyünü mimlemiş bir kere. Diğer köylerden daha çok gelir buraya. Küfreder, bağırır, dipçikler Türklerı. Bir başka köydeki yakının yanına gitmek kurtuluş değildir Dronovalı için. Ama, Bulgar askerini az görmek bile mutluluktur...

"MEHMET, İVAN OLAMAZ!" Türkler, Bulgar ismi almaları için nüfus idarelerine çağrılır. Yeni doğan çocukların nüfus kâğıtlarına ise Bulgar isimleri kimseye sormadan yazılır. Anne Ayşe, isyan eder: "Benim oğlumun adı Mehmet'tir, olamaz İvan". Kızar görevli: "Konuşma fazla, şimdi gönderirim Belene'ye". Çaresiz susar...

İŞTE BELENE CEHENNEMİ Türk köylerinde casusları vardır Bulgar hükümetinin. Kim ne yapar, ne eder, ne düşünür bilir. Karşı olanları bir gece, doldurur kamyonlara, götürür Belene'ye. Kaçmak olanaksız gibidir Belene'den. Dört tarafı suyla çevrilidir Belene'nin. Ama gecelerden bir gece, Hasan ve arkadaşları kaçmayı denerler, ne pahasına olursa olsun. Böyle yaşamaktansa...

MİLLİYET » 11 Haziran 1989

Kızı ve torunu ile geldiği anavatanında duygularını sorduğumuz bir kadın, "Allah Gorbaçov'dan razı olsun. O olmasaydı bizim göçümüze Bulgar izin vermezdi" diyor.

Kapıkule'de giriş yaptıktan sonra, gümrük sahasında işlemlerinin bitmesini bekleyen Türk ailelerin oluşturduğu göç manzaraları...

Bulgar ekonomisi felce uğruyor

Göç krizi

● Türklerin bir kısmının Türkiye'ye gelmesi nedeniyle işlerini bırakması yüzünden Bulgaristan'ın Romanya sınırına yakın bölgesi Dellorman mıntıkasında ekonomi felce uğradı

◦ Rafet BALLI ◦ Bülent AYAN

BULGARİSTAN ekonomisinde "Türk krizi" başladı. Türklerin kitle halinde göçe hazırlandığı Bulgaristan'ın Romanya sınırına yakın bölgesi Dellorman mıntıkasındaki birçok sanayi tesisinde üretimin durduğu, tanımsal ürünün işe tarlada kalma tehlikesiyle yüz yüze kaldığı belirtiliyor. Ekonomide birden ortaya çıkan ilgisizlik açığını kısmen de olsa gidermek için Bulgar yönetiminin Türkiye'ye gelmeye hazırlanan pek çok ailenin karşısına "askerlik engeli"ni çıkardığı gelen bilgiler arasında.

Kapıkule'de giriş yaptıktan sonra gümrük sahasında işlemlerinin bitmesini bekleyen Türk ailelerin oluşturduğu göç manzaraları, 19 gündür cılgınlığı görüntüler arasına girdi. Bunların arasında dolaşıyor, özellikle yeni gelenlerden Bulgaristan tarafındaki gelişmelere ilişkin bir şeyler öğrenmeye çalışıyoruz. Şumnu bölgesinden gelen Ahmet Bünyamin, Necmiye Şükrüye ve arkadaşlarının anlattıklarını bir araya getirdiğimizde, Bulgar ekonomisinde bir "göç krizi"nin başladığı sonucu ortaya çıkıyor.

Razgrad, Kemallar, Şumnu, Cuma, Silistre gibi sancaklarını bulunduğu Dellorman mıntıkasında Türklerin göç dalgasıyla birlikte ortaya eldil bir işgücü açığının ortaya çıktığını anlatıyor soydaşlarımız. Örnek de veriyorlar: "3 bin kişinin çalıştığı Yenipazar'daki Kitka Cam Fabrikası ile 8 bin kişinin çalıştığı Partizanska Tütün Fabrikası'nda üretim bütünüyle durdu" diyorlar. "Neden?" diyoruz. "Çünkü bu rafarda mesabesi işlere ait bütün üretim Türkler tarafından yapılıyordu" diye açıklıyorlar durumu. Anlatılanlara göre bölgedeki pek çok sanayi tesisinde aynı durum yaşanıyormuş.

"Ya tarım?" diyoruz. "Aynı" karşılığını alıyoruz. "Dellorman mıntıkasında tarımda ağırlık zaten Türklerdeydi" diyorlar. "Ürün tarlada, meyve dalında kalacak" diye ekliyorlar.

Soydaşlarımızın anlattığına göre, bu durumu Bulgar yönetimi de farkediyor. Önlem alıyor. İlk çarelerden biri, "askerlik engeli." Şumnu'da çarşamba günü başlatılan bir uygulama ile 1971-1972 ve 1973 doğumlulara pasaport almasına izin verilmiyor. Gerekçe, "askerliklerini yapmadılar" oluyor. Oysa, ilk günlerde ve özellikle Silistre tarafında 300 leva karşılığında sözkonusu gençlere de pasaport verildiği belirtiliyor. Çocuklarına pasaport alamayan aileler, çaresiz gelmekten vazgeçiyorlarmış. Bulgar yönetiminin, böylece, ekonomideki ilgisizlik açığının daha da büyümesine fren yapmak istediği yorumu yapılıyor soydaşlarımız arasında.

Dekleyen soydaşlarımıza hep şu soruyu sordük: "Jivkov yönetimi neden 4 sene önce, 3 sene önce göçe izin vermedi de şimdi kapılarınızı açtı dedi?" Cevaplar bir noktada birleşiyor. "Biz önce başımızı kaldıramadık. Acın bu yıka başımızdan beri örgütlendik. Ve beneli bakkalarımız cıvıltıya başladık. Mayıs başından beri de yürüyüşleri başlattık." Ardından ekliyorlar, "Ne zaman ki Şumnu'da 60 bin kişi birden yürüdü, Jivkov telaşlarına çalıp 'Sınırlarımız açık' dedi." Devam ediyorlar, "Gözleri 'Herbirinizin başına bir asker dikeceğiz' diyorlardı. Dehşet bi olmuyor, korkutur."

◦ ÇINGENELER Mİ GELİYOR?

Bulgaristan'da azınlıklar arasında da bir "çekilme" olduğunu görüyoruz bazı açıklamalardan. İnsan Hakları Derneği üyesi olduğunu söyleyen bir soydaşımız, "Bulgarlar 1951'de eldiğe çıkı Türk diye Çingeneleri göndermeye hazırlanıyor" diyor. Sırf bu yüzden ailesini İstanbul'a gönderip, kendisini Kapıkule'de bekleyeceğini söylüyor. "Din Şumnu bölgesinden pek çoğunu tanırım. Geleceleri bilim emr yetkililerine göstereceğim" diye ekliyor. Neden Çingenelere kızgın olduğunu ise, "Bizim yürüyüşlerde Bulgarlar tuttular" diye izah ediyor. Anlatıldığına göre Bulgaristan'da 1 milyona yakın Çingene var.

◦ 344 KİŞİ DAHA GELDİ

Bu arada Bulgaristan'ın zorunlu pasaport vererek sınır dışı ettiği soydaşlarımızdan 344'ü daha dün Kapıkule'ye geldi. Edirne Vali Vekili Mustafa Aykut soydaşlarımızın geçici olarak barınabilmesi için Kızılay'dan 500 çadır gönderileceğini söyledi.

◦ ALMANYA'DA PROTESTO

Milliyet Münih muhabiri Mehmet Akten'in bildirdiğine göre, Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yönelik olaylar dün Nürnberg ve Münih'te yapılan yürüyüşlerle protesto edildi.

Öte yandan Adana'da Bulgaristan'a karşı toplantısında konuşan olimpiyat ve dünya şampiyonu Naim Süleymanoğlu, TV'de gösterilmeye başlanan "Belene dirilinin Bulgaristan'da yapılan soykırım olarak onda birini anlatabileceğini" söyledi.

MİLLİYET » 11 Haziran 1989

Bulgarların Türk asıllı eski ünlü güreşçisi Türk topraklarında.

Duraliev Türkiye'de

BÜLENT AYAN
EDİRNE'den bildiriyor

BULGARİSTAN'a ikı olimpiyat, dört dünya ve dört de Avrupa şampiyonasında on gümüş madalya kazandıran dünyaca ünlü ağır sıklet Türk güreşçisi Osman Duraliev ailesi ile birlikte sınır dışı edildi.

Eşi ve iki oğlu ile birlikte Kapıkule'den yürüyerek Türk topraklarına geçen Duraliev, "Türk güreşinin emrindeyim" dedi.

1968 Meksika ve 1972 Münih Olimpiyatları'nda Sovyetler'in ünlü güreşçisi Medved'in arkasından ikinci olan Duraliev, Razgrad şehrinde serbest güreş takımı çalıştırdığını, isim değişikliği ve baskılar nedeniyle '84 yılından bu yana çalışmalarını yavaşlattığını söyledi.

Serbest Güreş Milli Takımı antrenörü Muharrem Atik ile birlikte Sofya'da askerlik yaptığını anlatan ünlü güreşçi İstanbul Avcılar'a yerleşeceğini söyledi. Beraberinde madalyalarını da getiren Osman Duraliev'in yaptığı güreşlerde Medved'in arkasından ikinci olması dikkatleri çekmişti. Duraliev'in iki olimpiyat ikinciliğinin yanı sıra 1967-69-70 ve 71 yıllarında dünya ikinciliği, 1967-68-69 ve 71 yıllarında da Avrupa ikinciliği bulunuyor.

● Brandt'a mektup yazdı

İnönü devrede

● Bulgaristan'da soydaşlarımıza baskı, Sosyalist Enternasyonal gündemine geliyor

ANKARA, ÖZEL

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Sosyalist Enternasyonal Başkanı Willy Brandt'a bir mektup göndererek, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza uyguladığı insanlık dışı baskıların 20-22 Haziran'da Stockholm'de yapılacak toplantıda gündeme alınmasını istedi. İnönü, mektubunda Bulgar hükümetinin Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığı zorla sınır dışı ederek insan haklarına, Helsinki Nihai Senedi'ne, uluslararası anlaşma ve hukuk kurallarına tümüyle aykırı bir uygulamayı sürdürdüğünü söyledi. İnönü, Brandt'a hitaben, "Sosyalist Enternasyonal'in 20-22 Haziran 1989'da Stockholm'de yapılacak genel kurulunda Bulgaristan'ın bu vahim uygulamasına karşı dünya kamuoyunun ilgisini çekecek bir karar alınması konusunda düşüncelerini öğrenmek istiyorum" dedi.

SHP'nin tam üyeliğinin kararı bağlanacağı Sosyalist Enternasyonal toplantısına İnönü'nün yanı sıra SHP delegasyonu olarak katılacak Türkân Akyol, Yiğit Gülöksüz, Etem Mete ve Korel Göymen'in konuya ilişkin kulis yapacakları bildirildi.

● GORBAÇOV, ALMANYA YOLCUSU

Bu arada Sovyet lideri Gorbaçov'un 15 Haziran'da Federal Almanya'yı ziyaret edeceği ve bu sırada Dortmund'da aralarında Türklerin de bulunduğu 6 bin işçiye hitaben bir konuşma yapacağı bildirildi. Gorbaçov'un konuşması sırasında Türk işçilerinin Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yapılan insanlık dışı muameleyi gündeme getirecekleri ve Sovyet liderden baskılara son verilmesi için girişimlerde bulunmasını isteyecekleri öğrenildi.

Osman Ateş'e arkadaşımız Mustafa Yoker, Bessel'de buldu.

BUGÜN

HEPİMİZİN GÖREVİ

BULGAR yönetiminin Türk halkında uyandırdığı nefret giderek artıyor.. Haklı olarak.. Her akşam televizyonda izliyoruz: Vagon vagon gönderilen Türklerin anlattıkları tüyler ürperticidir.

Buna bir de "Belene" dizisi eklenmiştir. Gerçi belgesel bir film değil. Dramatik bir senaryoyla yapılmış. Ama, içindekilerin gerçeklerden uzak olmadığı, Bulgaristan'dan gelenlerin verdiği bilgilerden anlaşılıyor.

Evet.. Nefret duyuyoruz. Başbakan'ın yaptığı gibi, "Bir gün gelir, hesabı sorulur" diyoruz.

Ama bir de, o "bir gün"ün gelişini beklemeden, bugünden yapılacak olanlar var. Dikkatlerimizi onlar üzerinde de yoğunlaştırmalıyız.

1- Gelenler için hazırlıklı değildik. Olamazdık da.. Bulgaristan, bu yola birdenbire girmiştir.

Gelenler arasında, Türkiye'de akrabaları olanlar, şimdilik onların yanında barınıyor. Öteküler için çadırlar kuruluyor. Ve bazı ilk yardım önlemleri uygulanıyor. Fakat bunların geniş kapsamlı bir koordinasyon içinde yürütüldüğü izlenimi yoktur.

1950-1951 yıllarındaki göç ettirme olayında hükümet, gelenlerin barındırılmasının yanında, onlara yeni yaşam koşullarının da hazırlanması için, ülke çapında "seferberlik" ilan eder gibi önlemler almıştı. Bu sütunda o zamanki genelgelerden örnek verdik: İllerden köylere kadar komiteler kurulmuş, gelenlerin meslek lerinin saptanmasına ve ona göre iş olanakları aranmasına, daha ilk günlerden başlanmıştı.

Gerçi o zaman, Türkiye'de akrabaları olanlar çok azdı. Şimdi fazladır. Ama akraba yanında barınmanın süresi ne kadar olabilir?. O akrabalar onları, hele sayıları fazla olursa, ne ölçüde barındırabilir, doyurabilir?.

O açıdan, gelenlerin ilk günlerde açıkta kalmaktan —akraba yardımıyla— kurtulmalarına bakılıp "Sorun çözüldü" sanısına varılmamalıdır.

Özetle: Hükümetin, kurumların ve vatandaşların katkılarını, şimdiye kadar görüldüğünden daha hızlı ve daha sonuç verici bir şekilde harekete geçirecek mekanizmalar kurulması şarttır.

2- Bulgaristan yönetiminin yaptığının "yanına kâr kalmaması" için, yapılacak olanlara gelince.. Bu konuda başka devletlere ve uluslararası kurumlara yöneltti ğimiz uyarılarda, kendimizin söyleyip kendimizin dinlediği iç politika konuşmalarından çok, doğrudan doğruya onları muhatap alan yollar izlemeliyiz.

Devletler ve uluslararası kuruluşlar nezdinde yapılabilecek hiçbir girişimi ihmal etmemek, hükümetin görevidir. Yurt dışındaki toplantı ve gösteri olanaklarını kullanmak da oradaki Türk kuruluşlarının görevi..

Ama o arada, daha mütevazı görünse de, etkisi hiç de az olmayabilecek, vatandaş girişimleri var. Genellemeler şeklinde değil, somut durumlarla ilgili olarak.

Örneğin: Amerikan CNN televizyonu, 24 saatlik haber yayınlarında, uluslararası önemdeki her olayı verir. Son üç gündür Kapıkule olayıyla ilgili tek satırlık haber ve tek sanîyelik görüntü vermemiştir. Bunu ondan, seyirci olma hakkını kullanarak, mektupla, telefonla, telgrafla sormak gerekir..

Onun gibi: Bu olaya gereği gibi yer vermeyen yabancı gazetelerin ... nler.. Onlar da o gazetelerin okuru olma hakkını, aynı şekilde kullanmalıdır.

Örneğin: Madamme Mitterrand.. Güneydoğu bölgemizdeki koşullara gösterdiği ilgiyi, Kapıkule'deki koşullara da göstermeye davet edilmelidir. Ankara'da kendisiyle görüşmüş olan resmî ve gayri resmî kişilerin —belki Sayın Semra Özal'ın da— yazacağı ve örneğini Fransız basınına da göndereceği mektuplarla.

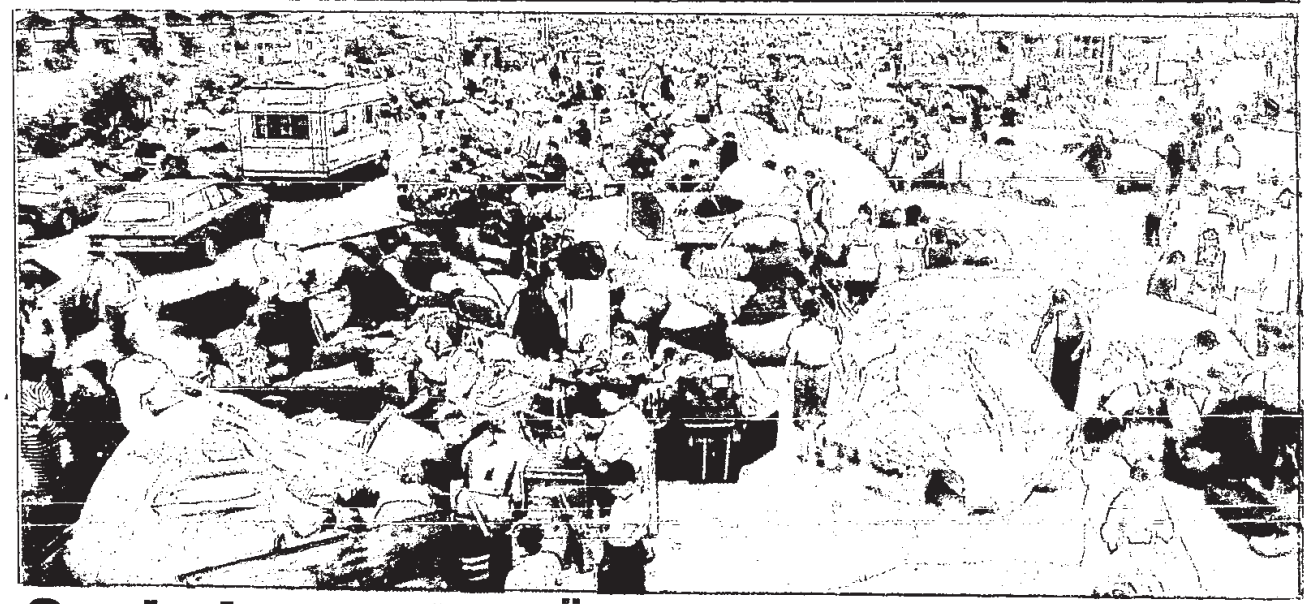
Bu örnekler çoğaltılabilir.. Ve bu çeşit girişimlerin belirli bir etkisi, mutlaka olur. Olmuyor sanıldığı yerde bile, o girişimlere muhatap olanın ülkemize karşı önyargılılığı ve "çifte standart" kullanışı kanıtlanır ki, o kanıtların da, daha sonrası için faydası olur.

Özetle: Bu konuda hepimize, bugünden başlayıp, daha uzun zaman sürecek anlaşılan görevler düşüyor. Bir "Türk sorunu" olmasının ötesinde bir "insanlık sorunu" olan Bulgar zulmüne karşı, "insan hakları" mücadelesi vermek için..

ALTAN ÖYMEN

MİLLİYET » 11 Haziran 1989

SINIRDA KEŞMEKEŞ

Soydaşlarımız için Özal - Torumtay görüşmesi

BULGARİSTAN'ın tüm uluslararası kuralları ve yasaları hiçe sayarak sınır dışı ettiği soydaşlarımızdan Türkiye'ye gelenlerin sayısı 10 bini geçerken, Başbakan Özal, dün Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay'a sürpriz bir ziyaret yaparak, Bulgar sınırındaki güvenlik konusunda bilgi aldı. Kapıkule gümrük kapısı da, zorunlu göç nedeniyle ana-baba gününe döndü. Bulgarların hiçbir haber vermeden soydaşlarımızı göndermesi, Kapıkule'deki programları altüst ederken, soydaşlarımız arasına sokulan ajanların tespiti için sürdürülen çalışmalar da işlerin yavaş yürümesine neden oluyor. Devlet Bakanı Ercüment Konukman da, soydaşlarımız için 10 bin kişilik yerleşim merkezleri kurulacağını söyledi.

Rafet BALLI'nın haberi 13. sayfada

"Türklere zulüm" yüzünden Jivkov'a soğuk bakış

Moskova rahatsız

M.Ali BİRAND

- Sovyet üst yönetimine yakın kaynaklar, Moskova'nın Bulgaristan'ın Türk azınlığına karşı politikasından rahatsız olduğunu vurguluyorlar
- Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'un iki hafta önceki Moskova gezisinin de bu yüzden iptal edildiği belirtiliyor
- İki hafta önce Moskova'daki Bulgaristan Büyükelçiliği önünde Türk kökenli bir Sovyet grubunun gösteri yapmasına izin verilmesine de dikkat çekiliyor

• Yazısı 9. sayfada "KÜŞE"de

HÜRRİYET » 12 Haziran 1989

ACZİMİZİN İTİRAFI

BULGAR ZULMÜNÜ KINAMA **New York'ta yaşayan Türkler, önceki gün otobüslerle başkent Washington'a giderek, ABD Yönetimi'nin ve dünya kamuoyunun dikkatini Bulgar zulmüne çekmek için Beyaz Saray önünde gösteri yaptılar. Türkler, Bulgaristan'ı kınayan pankartların yanı sıra, yayın organlarını da uyardılar. Bu amaçla CBS TV'sine hitaben yazılan pankartta, "CBS, lüfen kameralarını Bulgaristan'a çevir" ifadesi kullanıldı.**

HABER MERKEZİ

BAŞBAKAN Turgut Özal'ın önceki gün Samsun'da yaptığı konuşmada, kesin bir dille, **"Bulgar yöneticileri hizaya gelsinler, aksi takdirde onların başına her türlü meseleyi getireceğiz. Unutmasınlar, Türkün ayarını bir kere kabardı mı, kolay kolay inmez"** sözlerini kullanmasına karşılık, Dışişleri'nin, bu konuda çabuk sonuç alacak çözümlere sahip olmadığı belirlendi.

Hürriyet Ankara Bürosu'ndan Nerlman Delen'in sorularını yanıtlayan Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, Bulgaristan mezalimine karşı Türkiye'nin uygulayabileceği **"Sihirli bir formül"** olmadığını söyleyerek, Bulgaristan karşısındaki acizimizi itiraf etti.

Öte yandan, Bulgarların hergün, yığınlarla soydaşımızı ellerine bir bavul vererek, sınıra yığmayı sürdürmesi karşısında kesin bir önlem alınamaması, iktidar partisinde de arayışlara neden oldu. Bunun sonucunda, Bulgaristan mezalimine karşı, dünya çapında bir protesto kampanyası düzenlenmesi kararlaştırıldı. ANAP Genel Başkan Yardımcılarından **Halil Özsoy** tarafından ortaya atılan bu girişim, Başbakan **Özal** tarafından da onay gördü.

DIŞİŞLERİ BEKLEMEDE

Önceki gün Samsun'da **Hürriyet** muhabirinin, Bulgaristan'la ilgili sorularını yanıtlayan Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz, "Kesin çözüm verecek bir şey var mı? Hâlâ sınırımıza soydaşlarımızı yığmaya devam ediyorlar, bu ne zamana kadar devam edecek?"** sorusuna, **"Sihirli formül yok. Bu işin formülü yok"** yanıtını verdi. **Mesut Yılmaz,** Bulgaristan'a karşı bir takım yaptırımlar uygulayacaklarını belirterek, bu yaptırımların İslam ülkeleriyle Batılı ülkeler devreye sokularak söyledi. **Mesut Yılmaz, "Batılı ülkeler ve İslam ülkeleri aracılığıyla Bulgaristan üzerinde ekonomik ve siyasi baskılar yapıyoruz"** dedi. **Mesut Yılmaz, "Ancak Bulgarlar soydaşlarımızı sınıra yığmaya devam ediyorlar. Uyguladığınız yaptırımlar etkili olmuyor mu?"** sorusuna da, **"Bulgaristan'a uyguladığımız yaptırımlar yavaş yavaş sonuç verecektir. Ani bir sonuç vermesi beklenemez"** yanıtını verdi. **Yılmaz,** Türkiye'nin daha ne kadar soydaşımızı kabul edebileceği sorusuna da, **"Ne kadar gelirse alınız. Orada yaklaşık bir buçuk milyon soydaşımız var. Gerekirse hepsini alınız"** dedi.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, Başbakan Turgut Özal'ın,'Bulgarlar hizaya gelsin, yoksa karışmayız' şeklindeki tehditkar sözlerinin aksine, Bulgaristan'a karşı elimizde çok etkili kozlar olmadığını itiraf etmek zorunda kaldı.

BULGARLARA KAMPANYAYLA BASKI

Hükümetin Bulgaristan konusundaki politikalarının henüz sonuç vermemesi, iktidar partisinde de çözüm arayışlarına sebep oldu. Sonuç olarak, Bulgaristan'ı kınayan bir kampanya açılması kararlaştırıldı. ANAP Genel Başkan Yardımcılarından **Halil Özsoy,** bu düşünceyi geliştirerek, önceki gün Samsun'da Başbakan **Turgut Özal**'a açtı. Başbakan **Turgut Özal** tarafından da desteklenen ve onay gören düşünceye göre, dünya çapında bir kınama kampanyası başlatılacak ve bu kampanyaya dünya üzerindeki bütün Türklerle, insanlık adına Bulgarları kınamak isteyen herkes davet edilecek. Kampanya süresince bir de bildiri hazırlanarak imzaya açılacak. Kampanyanın odağı İstanbul olacak. Protesto için belirlenen tarihte İstanbul'da, Taksim Meydanı'nda büyük bir miting yapılacak.

Buna göre muhtemelen yarın, TBMM Genel Kurulu'nda gündem dışı söz alınarak, kampanya hakkında ANAP ve muhalefet partilerinin milletvekillerine bilgi verilecek ve kampanyayı desteklemeleri istenecek. Aynı gün, önümüzdeki onbeş gün içinde bir tarih belirlenecek ve o gün bütün dünya ülkelerinde, protesto gösterileri yapılacak. Aynı anda bir de bildiri imzaya açılacak. Bu aşamadan sonra, dünyadaki Türk dernekleri aracılığıyla politikacılara, sanatçılara, Nobel barış ödülü sahiplerine, Birleşmiş Milletler'e ve insan hakları konusunda ün yapmış kişilere, davet çağrısında bulunulacak. Bu kişilerin de belirlenecek kınama gününde, Bulgaristan'da yapılan mezalime karşı insanlık adına Türkiye'yi desteklemeleri istenecek.

Böylece belirlenen tarihte, bütün dünyada Bulgar büyükelçiliklerine yürüyüşler düzenlenecek, kınama gösterileri yapılacak.

ANTALYA'DA İMZA KAMPANYASI

Bu arada, Antalya'da bir grup öğrenci, Bulgaristan'da Türklere yapılan zulmü protesto etmek için, tüm devlet başkanlarına gönderilmek üzere, imza toplamaya başladılar.

Hürriyet Haber Ajansı Antalya Bürosu'ndan Vedat Özkeleş'in haberine göre, yüzlerce imza toplayan öğrenciler, İngilizce, Almanca ve Türkçe olarak yazdıkları dilekçelerinde şöyle dediler:

"Türklerin milli menfaatlerine ve topraklarına göz dikilmediği takdirde, hiçbir milletle arasının açılmadığını tarih yazmaktadır. Bizim ülkemizde de yaşayan yabancılar var. Biz hiçbir zaman onları düşman gibi görmedik. Aksine bir misafir, bir dost gibi davrandık. Yıllardan beri yaşama mücadelesi veren, ancak kısıtlı Bulgaristan zulmü altında eğitim yapamayan, her geçen gün yeni bir işkenceyi bekleyen, insanca yaşamayı özleyen Türklere, diz insan haklarının savunucusu olması gereken dünya liderlerinin seyirci kalmaması gerekliidir."

BULGARİSTAN, ÇETECİLER GRUBU

Öte yandan, Türk Ocağı Zonguldak Şube Reisi **Turgut Hamzaçebi** de, yaptığı yazılı açıklamada, Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yapılan haksızlıkları ve soykırım dile getirerek, **"Kuruluşundan bu yana, hiçbir zaman devlet olma hayaliyle hareket etmemiş ve devamlı çete (komitacı) olarak kalmış olan Bulgar'ın, 1978'den bu yana Türklere yaptığı zulüm, yalnız Bulgar tarihinin değil, İnsanlık tarihinin en korkunç vahşetlerinden biridir"** dedi.

Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği soydaşlarımızdan, başta Kapıkule karayolu olmak üzere, Gar Gümrüğü, İpsala ve Dereköy sınır kapılarından bugüne kadar yurda giriş yapanların sayısı 6 bin 602'ye ulaştı.

BERLİN'DE BÜYÜK YÜRÜYÜŞ

Bu arada Federal Almanya'da yaklaşık 35 bin Türk, Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza yönelik insanlık dışı uygulamaları protesto etmek amacıyla dün, Batı Berlin'de bir gösteri yürüyüşü düzenledi.

Aralarında çok sayıda kadın ve çocuğun da bulunduğu yurttaşlarımız, yol boyunca taşıdıkları pankart ve dağıttıkları bildirilerle Bulgaristan'a karşı kamuoyu yaratmaya çalışırken, attıkları sloganlarda **"İnsan hakları savunucusu Avrupa nerede?"** sorusunu gündeme getirdiler.

HÜRRİYET » 12 Haziran 1989

ARABULUCULUK YAPAN ALMAN PARLAMENTERDEN MESAJ:

"Bulgarlar, Türk heyetine inceleme izni verecek"

○ Bulgaristan Devlet Konseyi Üyesi Milko Baleç ile görüşen Federal Almanya Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı, TBMM üyelerinden oluşacak bir heyetin Bulgaristan'da inceleme yapması konusunda anlaşmaya varıldığını söyledi.

BONN, (a.a)

BULGARİSTAN'ın Türk azınlığa giderek artan, son günlerde topluca sınırdışı etmeye varan baskı ve zulmü, önceki gün, ABD'deki Türkler tarafından görkemli bir gösteriyle protesto edilirken, Federal Almanya, arabuluculuk girişiminin olumlu sonuçlandığını bildirdi. Bulgaristan Devlet Konseyi üyesi **Milko Baleç** ile görüşen Federal Almanya Meclisi Dışişleri Komisyonu Başkanı Dr. **Hans Stercken**, TBMM üyelerinden oluşacak bir heyetin Bulgaristan'a giderek Türk azınlığın durumunu yerinde inceleyebileceği konusunda anlaşmaya varıldığını açıkladı.

Stercken, geçen ay içinde Türkiye'yi ziyaretinden sonra, Bulgaristan'dan bir delegasyonu **Bonn**'a davet ettiğini ve Türk azınlığa karşı sürdürülen baskıları ve sorunu çözüme ulaştırma yollarını görüştüğünü bildirdi. Parlamento Dışişleri Komisyonu Başkanı ve Devlet Konseyi üyesi **Milko Baleç** başkanlığındaki Bulgar heyeti ile yaklaşık bir hafta süren görüşmelerin geçtiğimiz pazar günü tamamlandığını belirten **Stercken**, Türkiye ile Bulgaristan arasında milletvekilleri düzeyinde müzakere ortamının yaratıldığını söyledi.

ABD'DE PROTESTO

Türk-Amerikan Dernekleri'nin, Amerikan kamuoyunun dikkatini Bulgaristan'daki olaylara çekmek amacıyla Washington'da düzenlediği protesto gösterisi görkemli geçti. Bulgaristan Hükümeti'nin Türk azınlığa baskısı, ABD'nin çeşitli bölgelerinden Washington'a gelen yaklaşık iki bin Türk tarafından lanetlendi. Gösteri sırasında Bulgaristan Büyükelçiliği'ne siyah çelenk bırakıldı. Türk ve Amerikan bayrakları ile pankartlar taşıyan Türkler, ülkenin en büyük yayın kuruluşlarından **CBS** Televizyonu'nun önünde gösteri yaptılar ve **"CBS Bulgaristan'a", "CBS Bulgaristan' da öldürülen Türkler'i de göster"** şeklinde sloganlar attılar. Yarım saat kadar devam eden gösteriye, **CBS**'nin ülke çapında yayınlanan akşam haberleri bülteninde, Çin'deki olayların hemen ardından ikinci haber olarak yer verildi. Göstericiler, daha sonra Beyaz Saray'ın önünde, **"Dağ başını duman almış"** marşını söylediler. Türkler'in protesto gösterisine New York milletvekili **Stephen Solarz**'ın yardımcısı **Stanley Roth** da katıldı.

MUHTARLARDAN DESTEK

Türkiye Muhtarlar Derneği, Köy ve Mahalle Muhtarları Derneği'yle Köyleri Kalkındırma ve Dayanışma Derneği üyeleri, Bulgaristan'daki Türklere yapılan insanlık dışı davranışları kınadılar.

Kayseri'de Kurban Ayini'ne katılan Ermeniler de, Bulgaristan yönetiminin bu ülkede yaşayan Türklere yaptığı baskıları insanlık dışı olarak nitelediler. **Anadolu Ajansı**'nın haberine göre, yüzyıllar boyunca Türkiye'de yaşadıkları halde, hiçbir zaman dini ibadet özgürlüklerinin kısıtlanmadığını kaydeden Ermeniler, şöyle konuştular:

"Türk yönetiminin tüm dünya ülkelerine örnek olacak bu tutumuna karşılık, Bulgaristan'da yaşayan Türklere yapılan baskıları kınıyoruz. Kutsal olan dini ibadet özgürlüğünü engelleyen, Türklerin namaz kılmasını, dua etmesini, çocuğunu sünnet ettirmesini bile yasaklayan Bulgar yönetiminin bu tutumu vahşice ve insanlık dışıdır."

Belene, Naim'i ağlattı

Ramazan BİÇER / *ADANA, (hha)*

TELEVİZYON'daki **"Belene"** adlı diziyi, Adana'da izleyen Olimpiyat Şampiyonu haltercimiz **Naim Süleymanoğlu**, göz yaşlarını tutamadı. Bulgar zulmü altında geçen günlerini hatırlayan **Naim Süleymanoğlu, "Bir gün Sofya'ya öğle yemeğine gidebiliriz"** dedi.

Türk Ocağı Adana Şubesi tarafından düzenlenen, **"Bulgar Devlet Terörü ve Zulmünü Kınama"** konulu toplantıya konuşmacı olarak katılan ünlü haltercimiz **Süleymanoğlu**, aynı akşam TV'de gösterilmeye başlayan, **"Belene"** adlı diziyi, Adana Valisi **Fevzi Yetkiner**'le izledi. Türklere yapılan baskı ve soykırımı konu alan **"Belene"**yi izlerken, çok duygulanan **Naim Süleymanoğlu, "Diziyi izlerken, geçmişi yeniden yaşadım. Bunu anlamak için, olayı yaşamak lâzım"** dedi. Bıçağın artık kemiğe dayandığını ifade eden **Süleymanoğlu, "Bu baskı ve soykırım 4.5 yıldır sürüyor, azalma da yok. Devlet büyüklerimizin gereken yapacağı inancındayım. Bu zulmün intikamı olacaktır, bu inançtayım. Bir gün Sofya'ya öğle yemeğine gidebiliriz"** dedi.

NAİM'E ALTIN YAKIŞIR

Türkocağı Adana Şube Başkanı **İdris Şahin**, porselen üzerine altın kaplama işlemeli bir kahve takımını, **Naim Süleymanoğlu**'na hediye etti. Anlamlı hediyesini alırken **Naim**, henüz evlenmeyi düşünmediğini bildirdi.

HÜRRİYET » 13 Haziran 1989

Şeytanın gör dediği

ÇETİN ALTAN

Rumeli muhacirliği ve Raci Efendi

BALKAN Türkleri'nin bir bölümü İstanbul'a doğru yine göç yollarındalar.

O göç yolları ki, benim ailemin de hem tarihini, hem yazgısını çizmişlerdir.

1877. Osmanlı – Rus savaşı...

Rumeli muhacirlerinin dilinde, ona 93 Muharebesi denirdi.

Bulgaristan'da, **Eski Zağra**'nın kıyıcığında, bir **İslimye** vardır. Orada büyük bağları, şaraphaneleri olan bir aile yaşarmış, Hacı Gözümler...

Bozgunun getirdiği şiddet, felaket ve dehşet önünde, evlerinin kapısını kapayıp, anahtarını da, belki bir gün döneriz umuduyla sundurmaya koyarak, yollara dökülmüşler.

Babaannem o zaman yedi yaşındaymış.

O göçten arta kalmış iki küçük sandık, hâlâ bendedir.

Annemin babası **Tatar Hasan Paşa** da, aynı göçte yine yedisinde yahut sekizindeymiş. Onun da ailesine **Kırım**'da **Kıpçakdaki**'ler denirmiş. Onlar da **Varna**'dan düşmüşler yollara....

Yıllar yıllar sonra, İslimyeli küçük kızın yine Rumelili bir kocadan olan oğlu, Kırımlı küçük çocuğun yedi göbek İstanbullu bir hanımdan olan kızıyla İstanbul'da Göztepe'de evlenmiş.

Hâlâ orada otururuz.

☆ ☆ ☆

DOKSAN ÜÇ bozgunuyla göçünü, bir tek kişi yazmıştır. Eski Zağra Müftüsü **Raci Efendi**. Kitabının adı, **"Tarihçe – i Vak'a – i Zağra"**dır. Ölümünden sonra basılmıştır. Kitap önce **Recaizade Mahmut Ekrem**'in dikkatini çekmiş ve küçük bir bölümünü, bir tür edebiyat antolojisi olan **"Talim – i Edebiyat"**ına almıştır.

Sonra Yahya Kemal bir rastlantı olarak. Fatih'te bir bakkalın camekânında bulmuştur aynı kitabı. **Recaizade**'nin **"Talim – i Edebiyat"**ından tanıdığı ve **"Türkçe'de bu nesir numunesi ayarında güzel bir parça görmedim"** diye yazdığı kitabı...

☆ ☆ ☆

ŞİMDİ bakın **Raci Efendi**, nasıl anlatıyor o göçü:

"... Rumeli'den boşanan yüzbinlerce ahali, araba, hayvan şimendiferle yahut yaya olarak gece gündüz demeyip İstanbul'a döküldüler. Son nefesteki canlarını emin diyar ve dertliler sığınağı olan Payitaht – ı Saltanata ve Dersaadet ahalisinin aguş – u merhametlerine attılar.

Sirkeci mevkii, **Ayasofya, Ahmediye, Yenicami, Nuruosmaniye** ve diğer camii şeriflerle birçok mektep ve binaların avluları ve bütün meydanlar, mahşer alanında bir numune – i dehşet oldular...

☆ ☆ ☆

ŞİMENDİFER katarları, tasavvur olunmaz bir halde geliyordu. Vagonların içi ve üstü, erkek kadın, kucak kucağa istif olmuş, yanları, hatta ön ve arkadaki zincirlerin üstleri insan kesilmiş idi. Soğuktan donarak düşenler, istasyonlarda hasta kalanlar hesapsızdı. Bunların büyük kısmı açlıktan ve soğuktan telef oldular.

Allah'ın hikmeti, o günlerde şiddetli fırtınalar, kar ve yağmurlar durmayıp devam ederek hep o biçarelerin üstünden geçti.

Vagonlarda öyle sıkışıklık ve ıstırap içinde lohusaların bulunması ise düşünceyi kan ağlatır. Bakılamadığından, nice anneler ve masum yavrular telef olup gittiler...

Gazabından Allah'a sığınırız... Müslümanlar üzerine bela yağmakta ve her cihetten felaket akmakta idi...

☆ ☆ ☆

İSTANBUL ahalisinin zengini fakiri Sirkeci istasyonuna indiler. Yardım, merhamet ve şefkat göstererek, âciz ve biçareleri evlerine aldılar. İltifat ve ikram eylediler. Çok zaman misafirlerini beslediler, muazzez tuttular.

İngilizler'in **Şefkat – i Osmani Cemiyeti** ile **Hilal – i Ahmer Heyeti** tarafından muhacirler giydirilip doyurulduğu.

Asakir – i Milliye efradı – ki **Dersaadet**'in bütün Müslüman ahalisinden teşkil olunmuştu – gece gündüz, yağmur kar demeyip, muhacirleri yerleştirmeye kendilerini vakfettiler.

Ellerine dolu mendil almayan kibarzadeler, hiç kimseyi ayırt etmeden ihtiyarları ve masumları, sırtlarıyla ve kucaklarıyla taşıdılar.

İşbu fedakârlıklar, İstanbul'un düşman atlarının ayakları altına düşmesine karşı bir sedd – i manevi oldu.

☆ ☆ ☆

DEDEAĞAÇ, **Gelibolu, Tekfurdağı, Karaağaç** vesair iskelelerden **Anadolu, Mısır** ve **Arabistan**'a vapurlarla muhacirler gitti. Her yerde bunların iskân ve işesine gayret olundu.

Ama ne çare, yollarda çekilen zahmet ve şiddetli soğuktan ve izdihamdan, humma ve tifo hastalıklarına tutularak ve pek tabii bakılmayarak, binlerce aileler az zamanda mahvoldu. Karşaşalıkta, zevç, zevcesini ve oğul, baba ve anasını kaybederek nice aileler perişan oldu. O sırada **Kıbrıs** açığında bir de vapur batıp dört yüz muhacir tamamen helak olup gitti.

Hülâsa Rumeli kıtasının harcıâmerci, dört asırdan beri emsali görülmedik feci bir vaka ve müthiş bir değişmedir.

Bu felaket yüzünden Rumeli Müslüman nüfusundan yarım milyon telefat ve malca milyonlarca lira zayiat verildiğini kayda lüzum bile yoktur."

☆ ☆ ☆

O zamandan bu yana dönem dönem hâlâ sürüp gider o göçler...

Rumeli muhacirliği iç içe bağlantılı, sonu gelmez bir trajediler dizisi gibidir.

93 Muharebesi'nde **Rus** orduları **Yeşilköy**'e kadar nasıl geldi?

Ondan tam yirmi beş yıl sonra Balkan bozgunları nasıl oldu?

Ve ondan üç yıl sonra Birinci Dünya Savaşı'na neden girip, niye yenildik?

Bunları ayrıntılarıyla ince ince kimse kurcalamak istememiştir.

Belki de yapılan sayısız hatanın mızrak mızrak gözlerimize girmesinden hoşlanmadık.

Genç kuşaklara, geçmişten kopuk taze nutuklar söylemek herhalde keyfimize daha denk geldi.

Geçen yüzyılın başında **Balkanlar**'da federatif bir sisteme yönelebilseydik, elbet durum çok daha başka olurdu. Sonradan bunu bir **Mithat Paşa** düşünmüştür. Yazık ki onu da Taif zindanlarında öldürdük.

Soydaşlarımız Kapıkule'de mahşeri bir kalabalık oluşturdu

Kavuşma sevinci cefaya dönüştü

YAĞMUR DA DERT, SICAK DA Bulgaristan'ın durmadan sınırdışı edip Kapıkule'ye gönderdiği soydaşlarımız, gümrükte işlemlerin yapılmasını beklerken, sağanak yağıştan naylonların altına girerek korunmaya çalıştılar(yanda). Soydaşlarımız, "Türkiye'ye geldik ya, artık ölsek de gam yemeyiz." dediler. Gümrük alanlarındaki bekleyişi ise yetkililer azariye indirmeye çalışırlarken, soydaşlarımız eşyalarının başından ayrılmadılar... (Fotoğraf: hha-Gurbet GÖKÇE–EDİRNE)

Hürriyet Haber Ajansı
EDİRNE, VAN/Özalp (hha)

BULGARİSTAN'ın sınır dışı ettiği soydaşlarımız, gruplar halinde gelmeye devam ediyor. Kapıkule'den son üç gün içinde gelen yaklaşık 3 bin soydaşımız, gümrüklü saha içinde mahşeri bir kalabalık oluşturdu. Kapıkule'de göç felci yaratan akın nedeniyle, emniyet ve gümrük örgütü takviye edildi. Bu arada yurtdışından izinlerini Türkiye'de geçirmek üzere gelen gurbetçilerimize karşı Bulgaristan'da çok iyi davranıldığı belirtildi.

(Devamı Sa. 16. Sü. 6'da)

ANKARA'dan
Ertuğrul ÖZKÖK

ANAP'tan, Bulgar mitingine çağrı

O 16. sayfada

ABD'den Bulgar'a geciken tavır

Sedat ERGİN
WASHINGTON, (Hürriyet)

AMERİKAN Yönetimi, Bulgar makamlarının, ülkedeki Müslüman Türk azınlığa karşı giriştiği şiddet politikasını kınamak üzere, önceki gün somut bir adım attı ve Washington'da bulunan bir Bulgar ticaret heyetinin, ABD Dışişleri Bakanlığı ile yapacağı temasları tek taraflı olarak iptal etti.

ABD Dışişleri Bakanlığı, Bulgaristan Ticaret Bakan Yardımcısı **Konstantin Glavanakov** ile yapılacak görüşmenin iptal edildiğini, dün bir açıklama ile du-

(Devamı Sa. 16. Sü. 3'de)

MİLLİYET » 13 Haziran 1989

Soydaşlarımız için Özal, Torumtay'la durum değerlendirmesi yaptı

Sınırda 10 bin göçmen

- Özal, "Bulgarların tutumu insanlığın yüzkarasıdır. Şöyle bir yabancı gazetelere baktım hiçbiri bu olaylara bakmıyor. Demek ki, Batı dünyası, insan hakları şampiyonluğunu kendileriyle ilgili konularda kullanıyorlar" dedi
- ANAP da 24 Haziran'da Taksim'de "Bulgar zulmünü tel'in mitingi" düzenleyecek

ANKARA, ÖZEL

BULGARİSTAN'ın zorla sınır dışı ettiği soydaşlarının sayısı 10 bini geçerken, dün Başbakan Özal ile Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay arasında süratle bir görüşme yapıldı. Özal, Torumtay'la Bulgaristan'daki soydaşlarımızın durumunu görüştüğünü söyledi. Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz ile Devlet Bakanı Ercüment Konukman, sınır dışı edilen soydaşlarımızın ikâlin sorunlarını çözebilmek için ilk etapta toplu yerleşim bölgeleri oluşturulacağını açıkladılar. Bulgaristan'ın soydaşlarımıza karşı insanlık dışı tavrı uluslararası çeşitli kurum ve kişilerce kınanırken, Avusturya Dışişleri Bakanı Alois Mock da, "Yaratılan bu ikî ülkenin de insanının halinde Ankara ile Sofya arasında arabuluculuk yaparız" dedi.

• ÖZAL - TORUMTAY GÖRÜŞMESİ

Özal - Torumtay zirvesi dün 14.45 sularında gerçekleşti. ve yaklaşık 45 dakika sürdü. Daha önce açıklanan programa göre Başbakan Özal'ın saat 15.00'te Ankara Ticaret Odası'ndaki toplantıya katılması belirtilen, 45 dakika gecikmiş olarak gelmesi üzerine yapılan araştırma sonucunda Özal'ın Genelkurmay Başkanlığı'na ani bir ziyaret yaparak Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay ile görüştüğü ortaya çıktı.

Özal, görüşme ile ilgili olarak gazetecilerin sorularını Ankara Ticaret Odası'na gitmeden yanıtsız bırakmanın karşın buradaki ekonomi adamlarından özür dileyerek konuşmalarına şöyle başladı:

"Gazeteciler yanlış anlamasın diye açıklıyorum" diye sözlerine başlayan Özal, sıcak bakkında şu bilgileri verdi:

"Bulgaristan'dan zorunlu olarak sınır dışı edilen vatandaşlarımızın sayısı 12 bin. Bu sayının beğin 14 bini çıkması bekleniyor.

Bunlar insanlığın yüz karasıdır. Şöyle bir yabancı gazetelere, ajanslara bakın hiçbiri bu olayların yer vermiyor. Demek ki, Batı dünyası insan hakları şampiyonluğunu kendileriyle ilgili konularda kullanıyorlar.

Bu toplantıya gitmeden önce Genelkurmay Başkanlığı'na gittim. Türkiye'nin sınır emniyeti tamam mı? Nasıl diye sormaya. Çünkü bu gibi hareketler akımı yaratabilir. Kötü sonuçlar doğurabilir. Türkiye'nin emniyeti her şeyden önemlidir. Vatandaş da bu konuda devlete de gerekli yardımı yapacaktır."

Özal, Bulgaristan'un soydaşlarımızı sınır dışı ederken, önce "Görecekleriz orada aç kalacaksınız, gittiğinize pişman olacaksınız" diye tehdit etiklerini, sonra da gâyet tepkik etiklerini anlatarak, "Ama vatandaşlarımız Türkiye'ye geldikleri zaman kendilerini çok mutlu hissediyorlar. Bulgaristan'da hakikaten çok kötü zulüm var" dedi.

Yüksek Seçim Kurulu'nun Devlet Maltezme Ofisi'nden (DMO) bîğit istemesi konusunda da Özal, seçim bilgisi üretmediğini bilmediğini, DMO'nunsa göreve kötüye kullanmaya bulunmadığını belirtti. Özal, "Zaten bunun gibi bir tepkiyle yere gerekiği müdahale ediyorlar" diye konuştu.

• YILMAZ VE KONUKMAN

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, İzmir'de yaptığı açıklamada Kapıkule sınır kapısında yeni önlemler alınacağını, Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin toplu barınaklara yerleştirileceğini söyledi.

Bulgar hükümetinin, Türk olmayan unsurları da soydaşlarından arınma kavgâsını belirten Yılmaz, "Bunları uyakındıkları sonra göçmen soydaşlarımızın kalacakları yerlere yerleştiriyoruz" dedi.

Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği soydaşlarımızın barınma, yiyecek, tıbbî gibi sorunlarına ilişkinde Devlet Bakanı Ercüment Konukman güneydoğudi. Konukman, dün düzenlediği basın toplantısında, Edirne ve Kırklareli'nde ilk etapta 10 bin kişilik yerleşim merkezleri kurulacağını söyledi.

Bakan Konukman, ilk aşamada barınma ve yiyecek sorununun görülmesinin hedeflendiğini kaydederek, göçmenlerin sağlık ve kimlik kontrollerinin tamamlanmasından sonra çeşitli şehirlere gönderileceğini anlattı. Konukman, yerleşim merkezlerinin 15 Haziran'dan itibaren dereceye gireceğini sözlerine ekledi.

Devlet Bakanı Ercüment Konukman, Türkiye'ye gönderilen grupları arasına Bulgar casuslarının yerleştirildiğine de dikkat çekerek, "Casusluk ve tahribat amaçıyla Türkiye'ye gönderilen bu gayrisanlmî kişilerin tespiti yapılmaktadır" dedi. Bulgaristan'ın zorunlu göçle Türkiye'yi barkı altına almayı amaçladığını belirten Konukman, "Ama karşılarında 'Artık daha fazla soydaş göndermeyin' diyen hükümet göremeyeceklerdir" çıkında konuştu.

Bulgaristan'dan gelenlerin çoğunlukla yaşlılar ve kadınlar olduğunu hatırlatan Bakan Konukman, Türkiye'nin Bulgaristan'daki tüm soydaşlarına kucak açma kararında olduğunu bildirdi, ancak bunun bir göç anlaşmasıyla mümkün olacağını söyledi. Ercüment Konukman soydaşlarımıza yardım için Ziraat Bankası'nın Ankara Meşrutiyet Şubesi'nde 30 440 nolu hesabın açıldığını, isteyenlerin buraya para yatırabileceğini de kaydetti.

Bayındırlık ve İskân Bakanı Cengiz Altınkaya da, dün Afet İşleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Prefabrike Konut Fabrikaları'nda incelemelerde bulundu. Altınkaya, "Soydaşlarımız için prefabrike konutlar yapmayı düşünüyoruz. Özel sektörle işbirliği de yapabiliriz. Şu anda elimizde bin konutluk stok var" dedi konuştu.

• SOYDAŞLARIMIZA UYARI

Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tuttuğu soydaşlarımızın ahanına uğrayan Kapıkule gümrük kapısı da tıkandı. Ana-baba gününe dönüşen Kapıkule'ye gelenlerin sayısı son 24 saatte 2 bin 300'e ulaştı. Kimlik tespiti, sağlık kontrolü, yiyecek ve barınma yeri konusunda sınırda bir koordinasyonsuzluk hüküm sürerken, yetkililer, soydaşlarımızın bazı konularda dikkatli olmaları gerektiğini bildirdiler. Ayrıca soydaşlarımızın giriş ve kabul işlemlerinin yapılmasında da bazı noktalara önem topladığı kaydedildiyor. Bir yetkili bu konuda Milliyet'e şunları söyledi:

- Sınırı gelen soydaşlarımızın açık kimliklerinin, oradaki resmî adları, emlaklarrı, eğitimleri, çalıştıkları iş ve benzeri veriler çok dikkatle ve doğru olarak saptanmalı. Bu konuda en ufak bir hata, soydaşlarımızın Sofya emrine kullanılmaları ihtimalini ortaya çıkarabilir. Bu nedenle bu verilerin tamamen yüttemelerine yol açabilir.
- İkincisi, bazı soydaşlarımızın pasaportlarının yırtıkları ya da yakta yitirdikleri bilinliyor. Bunlara uygulanacak işlemde çok dikkatli olmak gerek, aksi halde Bulgar makamları bizde böyle bir kişinin kaydı yok diyerek inkâr yoluna sapabilir.
- Soydaşlardan, Bulgaristan'daki olayların nasıl geliştiği, halkın tutumu, ülke içinde nasıl etki yaptığı, bundan sonraki beklentiler ve benzeri konularda mutlaka ayrıntılı bilgi alınmalıdır. Bu da sistemalik bir şekilde yapılmıyor.
- Sınırdan geçişlerde belirlenecek ilk bilgiler, Türkiye'de sürekli kalmak üzere soydaşlarımız için hazırlanan uzun vadeli iskân çalışmalarında temel olmalı, yerleşim bilgileri, buralan üretken hale getirmeye yönelmelidir.
- Soydaşlarımıza karşı uygulamalar açısından "güven verici" olunmalı, burada bitmeye uğrayan, geri dönmeyi kâsır vereceik durumu gelinmemelidir. Çünkü Bulgarlara inadiği bedar."

Sınırdaki işlemler tamamlanmaya kadar soydaşlarımızın yeterli barınak sağlanması sağlanacağı konusunda Dışişleri Bakanlığı'nda bilgi olmadığı, nedece bazı sınır illeri valilerinin dameğlerini duyduklan belirtildi. İçişleri Bakanlığı yetkililerinin durumu ilk planda et koymaları ve ebâir ilgili kuruluşlarla bu konuda sınır bir koordinasyon sağlanmadıkları izlenimi, başa Dışişleri olmak üzere, ebâir kuruluşları da hazırıyor ediyor.

• ARABULUCULUK ÖNERİSİ

Avusturya Dışişleri Bakanı Alois Mock, yaşanlı olacağını her iki ülkenin de insanının halinde Türkiye ile Bulgaristan arasında arabuluculuk yapmaya hazır olduğunu bildirdi. Muhabirimize Ali Haydar Yurtsever'in Viyana'dan bildirdiğine göre, Mock, Bulgaristan'ın tutumunun Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Viyana Kapanış Belgesi'nin ihlali olduğunu, konunun ülkelerde de sürekle konulduğunu söyledi. Mock, sorunun iki ülke arasında ikili bir anlaşmayla çözülmesinden yana olduğunu kaydetti.

• ULUSLARARASI GİRİŞİMLER

Uluslararası Af Örgütü'nün Bulgaristan Sorumlusu Thilman Berger, Bonn'da AA'ya yaptığı açıklamada, Bulgaristan'ın boğatuğu göçün endişeyle izlendiğini söyledi. Bulgaristanma kampanyasına karşı çıktıkları için gözaltına alınan ya da tutuklanan Türklerin sağlanan tespite çalışıldığını kaydeden Berger, bu ülkede özgür olmayanlarının Türkiye'de de araştırmalar yapıldığını bildirdi.

Bu doğrultuda, Uluslararası Af Örgütü'nün temsilcisi İrşilke Hough Pouliton dün Bursa'da sınır dışı edilen soydaşlarımızla görüştü. Poulton, görüşmelerden sonra bir rapor hazırlayacağını belirtti, başka bir açıklama yapmayacağını kaydetti.

Bu arada Federal Almanya Bulgaristan'da Türk azınlığa yapılan insanlık dışı baskıları gözlemleyle kaında. Partiler devam eden Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı "İnsanî Boyut" toplantısında bir konuşma yapan Federal Alman Heyeti Başkanı Büyükelçi Gracfu Rantzau, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumunun endişe verici olduğunu söyledi ve "Bulgar makamları insan haklarını ihlal etmektedir" dedi. Federal Almanya'nın bu ülkede meydana gelen olayları önem verdiğini kaydeden Rantzau şöyle konuştu:

"Bulgar makamlarının davranışlarının temel insan haklarını ihlal ettiğini tespit etmekteyiz. En son gelişmeler ile ilgili ayrıntılı bilgi vermesi halinde, Bulgaristan'a müteşekkir kalacağız. Şimdiye kadar Bulgaristan'da azınlık sorunu olmadığına dair verilen bilgi talmin edici olmaktan uzaktır."

• DESTEK ARAYIŞI

Bu arada Bulgaristan'ın toplu göç uygulamasına karşı uluslararası destek arayışları da başladı. Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi, Mülteciler Yüksek Komiserliği, İslam Konferansı gibi uluslararası kuruluşlarla yoğun bir kulis faaliyeti sürdüren Ankara, bun Bulgaristan'ın toplu zorunlu göç uygulamasını durdurmayı, hem de uluslararası hukuk kurallan çerçevesinde bu ülkeye bazı yaptırımlar uygulanmaya bedefliyor.

Bu konuda Avrupa Topluluğu içinde görüşmelerin sürdüğünü anlatan yetkililer, başka kanallardan da destek aranacağını bildirdiler.

• TAKSİM'DE MİTİNG

ANAP 24 Haziran'da İstanbul'da Bulgaristan'daki Türk azınlığa uygulanan baskıları kınamak için bir "Bulgar zulmünü tel'in mitingi" düzenleyecek. ANAP Genel Başkan yardımcılarından Halil İbrahim Özsoy, dünyanın dikkatini çekebilmek amacıyla Taksim Meydanı'nda düzenleyecek mitinge ünlü Müsikimen Pop Müzik Sanatçısı Cat Stevens (Yusuf İslam), Polonya Dayanışma Sendikası lideri Lech Walesa, BM Genel Sekreteri, Nobel Barış Ödüllü sahipleri, Uluslararası Af Örgütü temsilcileri, İslam konferansı üyesi ülkelerin temsilcileri, yabancı basın mensupları ve parlamenterlerin davet edileceğini bildirdi. Özsoy, mitingin amacını "Bulgar vahşetini dünyanın gözleri önüne sermek" diye açıkladı.

Özsoy ayrıca 24 Haziran'ın tüm dünyada "kara gün - ıra günü" ilan edilmesi için çağrıda bulunacaklarını bildirdi, "Bulgarlar'ın göç anlaşması için maaşya etmeme yolunda dünyada konsoyu oluşturacağız" dedi. Hatibi Ferahim Özsoy, miting çalışmalarına destek vermeleri için siyasî parti temsilcileriyle görüşmeler yapılacağını da bildirdi. Özsoy, Başbakan Turgut Özal'ın önümüzdeki cuma günü Edirne'ye gideceğini göçe zorlanan soydaşlarımızla görüşeceğini kaydetti.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü de, Taksim'de yapılacak "Bulgaristan'ı Tel'in" mitinğine parti olarak katılacaklarını bildirdi.

• BULGAR SORUNU TV'DE

Öte yandan, Bulgaristan'da meydana gelen son gelişmeler nedeniyle TRT televizyonu, dün akşam Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızın durumunu ele alan bir program yayınladı. "Ayda Bir" adlı programda konuşan Milliyet başyazarı Altan Öymen, "Dünyanın barış içine girmekte olduğu bir dönemde, Bulgaristan'ın çıkma başı gibi durduğunu" söyledi. Dünyanın bu ülkedeki gelişmelere karşı duyarlı olması gerektiğini kaydeden Öymen, "Bu gelişmeler, Bulgaristan'da 4-5 senedem beri sürdürülen ırkçılık hareketinin bir sonucudur" dedi.

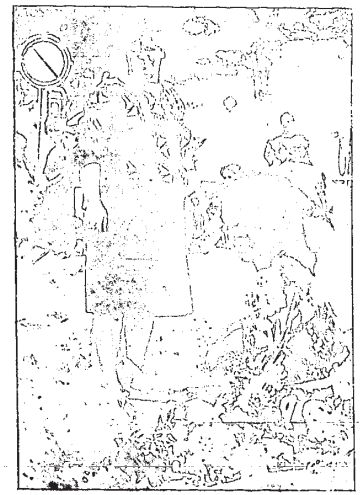
Balkanoloji Derneği de dün bir açıklama yaparak, "Belene" adlı dizi nedeniyle TRT'ye tepkikür etiklerini bildirdi.

• TRT'YE YUNAN BASKISI

Bulgaristan'la Türkiye arasında bu sorunlar yaşanırken Batı'daki diğer komşumuz Yunanistan da, Batı Trakya'da rahatlıkla izlenebilen TRT televizyonu yayınlarını engelliyor. AA'nın Gümülcüne çöpçü haberine göre, Yunanı hükümeti, TRT yayınlarında parazit kullanarak Türkiye televizyonunun Batı Trakya Türkleri tarafından izlenmesini önlüyor.

Bu arada Batı Trakya'da son günlerde dağıtılan bildirilere nedeniyle Yunan savcısı, bağımsız "Gündüz" lideri adaylarından Dr.Sadık Ahmet'in ifadesini aldığı belirtiliyor.

Bulgaristan'dan göçün notları

Organizasyon bozuk *Göç başlayalı 2 hafta olmasına rağmen, Edirne Valiliği bir türlü vaat ettiği çadırkenti kuramadı.*

KAPIKULE Topkapı gibi

- Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımız, Türkiye topraklarına indiğinde bagaj seferine de başlıyorlar. Getirilen eşyanın miktarına göre, Türkiye'yle Bulgaristan arasında 15-20 kez yayan gidip geliyorlar
- Free-shoplarda içki ve sigaranın her çeşidini bulmak mümkün ama bir bardak soğuk su ya da meşrubat bulana aşkolsun! Çünkü satılmıyor
- Türkiye'de akrabası olmayanlar şaşkın. Olanlar ise nasıl bağlantı kuracaklarını bilemiyor. Zaman zaman hoparlörlerden yapılan anonsu soydaşlarımızın anlaması mümkün değil

• Rafet BALLI

Kapıkule'de geceler hâlâ serin ama gündüz güneşi insana gölgelik aratacak kadar yakıyor. 40 kadar free shopun bulunduğu çıkış gümrük alanında sigara ve içkinin her çeşidini bulmak mümkün. Ama içecek bir bardak soğuk suyu, bir şişe meşrubatı boşuna arıyorsunuz. Yok. Çünkü satılmıyor.

Bulgaristan'dan akın akın gelip, giriş gümrüğündeki alanı dolduran binlerce soydaşımız ise, ancak mecbur kalanların içeceği musluk suları ile idare etmeye çalışıyor. Yetkililerle görüşüyor, "Hiç olmazsa geçici bir kafeterya kurulamaz mı?" diyoruz. "Acaba bakanlık ne der, izin almak gerekmez mi?" gibi akıl almaz cevaplarla karşılaşıyoruz.

Kafeterya kurulsa bile, göçmenlerin hangi para ile alışveriş yapacağı gibi bir başka sorun da var. Soydaşlarımız ellerindeki Bulgar levalarını değiştiremiyorlar. Göç başlayalı neredeyse 2 hafta olmasına rağmen, Merkez Bankası'nın "leva alıp lira verin" emri hâlâ Kapıkule'deki bankalara ulaşmadı.

Bulgar-Türk sınırı için, kelimenin gerçek anlamıyla "düzlendi" deyimini kullanmak mümkün. Kamyonlarla, TIR'lar ve otobüslerle sınırın Bulgar tarafında inen soydaşlarımız için bundan sonra bir "bagaj seferi" başlıyor. Artık getirebildiği eşyanın miktarına göre Türkiye ile Bulgaristan arasında 15-20 defa yayan gidip geliyor. Her iki tarafın kapısındaki Bulgarca ve Türkçe yazılar da olmasa, eşya taşıma trafiğinin yarattığı görünümden dolayı kendinizi bir an İstanbul'daki şehirlerarası Topkapı Otogarı'nda sanabilirsiniz.

Türkiye, Bulgarların, "Bizim taraftan gelen kamyon ve otobüsler yüklerini sizin tarafa bıraksın" önerisini kabul etmedi. Bu, sınırdaki geçiş trafiğini daha da karıştırdı. "Utanç treni"ne engelle birlikte, Türk tarafının bu tutumu da, "göçe fren" isteğinin ifadesi olarak değerlendiriliyor.

• GİDECEK YERİ OLMAYANLAR

Gelenlerin en büyük sorunlarından biri de, Türkiye'deki akrabaları ile bağ kurabilmek. Ellerinde akrabalarına ait bir telefon numarası bulunanlar şanslı. Bir kısmının elinde 4-5 sene önceşinden kalma adres var. Bazılarında bu da yok. Hiç yakın akrabası bulunmayanlar ise şaşkın durumda.

Ancak, elinde adres ve telefon numarası olanlar nasıl bağlantı kuracağını bilmiyor. PTT ne tarafta, şehirlerarası telefon nasıl edilir, telefon numarası yoksa eldeki adrese telgrafla nasıl haber ulaştırılır, pasaportlar nereye gösterilecek, ifade nerede verilecek, adam başına 50'şer bin lira hangi işlemlerden sonra ödenecek anlatan, gösteren yok. Özetle bir danışma bürosu hâlâ kurulmamış durumda. Zaman zaman hoparlörden yapılan anonsları ise gelen soydaşımızın anlaması mümkün değil.

Yetkililere, PTT imkânlarının soydaşlarımıza karşılıksız açılmasının ya da ücretlerin Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Fonu'ndan karşılanmasının mümkün olup olmadığını soruyoruz. Karşılık olumsuz. "Parasız olmaz. Ayrıca biz adamı başına zaten 50 bin lira veriyoruz" deniyor. 50'şer bin liranın bütün işlemler bittikten sonra, yani en erken iki gün sonra ödendiğini, oysa bu süre içinde soydaşlarımızın akrabaları ile bağ kurabileceğini anlatamıyoruz. Çok çaresiz gördüğümüz bazı soydaşlarımıza biz cebimizden para ya da jeton veriyoruz.

Günlük geliş sayısının daha şimdiden 2 bini bulduğu Kapıkule'de akrabaları ile buluşmayı başaranlar mutlu azınlık. Diğerlerinin nereye yerleşeceğini kendileri de, devlet de bilmiyor.

İki tarafın akrabalarını birbirleriyle buluşmalarını sağlayacak Edirne'de, İstanbul'da ve Bursa'da bir iletişim merkezi kurulması ise, yetkililerin kafasında henüz bir fikir olarak bile bulunmuyor.

Özal: "Bulgar yönetiminden bunun hesabı sorulacak"

'Göçmenlerin hepsini alırız'

- Başbakan, gelmek isteyenlerin hepsini almaya hazır olduklarını böylece Bulgaristan'ın bölünü karşılayacaklarını söyledi
- Özal, "Biz 56 milyonuz, 2 milyon daha gelsin ne fark eder? 58 milyon oluruz" dedi
- İnönü, "Durum içler acısı. Böyle şeyler ancak harpte olur. İnsanlığı bu davranışı kınamaya çağırıyorum" dedi
- Bulgaristan konusunda iktidarın tutumunu eleştiren DYP lideri Demirel de, "Türkiye aciz değil, güçlü ve kuvvetli bir ülkenin adı. Dünyanın neresinde olursa olsun ben Türküm diyen herkesin vatanı burası" diye konuştu

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'a soydaşlarının göçe zorlanmasına tepkiler artarak devam ediyor. Bulgar zulmüne karşı partilerarası işbirliğine gidilirken, Başbakan Turgut Özal dün partisinin Meclis Grubu'nda yaptığı konuşmada, "Göçmenlerin hepsini alırız" dedi. Başbakan, cuma günü Trakya'ya gideceğini de bildirdi. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Kapıkule'de soydaşlarımızla görüştü. İnönü, "Durum içler acısı" diye konuştu. Genel Sekreter Deniz Baykal, Bulgaristan ile göç anlaşması imzalanmasının şart olduğunu vurgularken, DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de, Bulgaristan'dan sürgün gönderilmiş olmanın yanlış olduğunu" öne sürdü ve hükümetin önlemlerini eleştirerek, "Ben binlerce kişiyi hududta sıralı edende niye birlikte olayım?" diye sordu.

Özel, Ankara Sanayi Odası'nın genişletilmiş yönetim kurulu toplantısında yaptığı konuşmada da şunları söyledi:

Mü-Ha Edirne muhabirleri Dilşad Aşan ve Selim Bilgihan'ın haberine göre, dün öğle saatlerinde bir grup parlamenterle Kapıkule'ye gelen İnönü, soydaşlarımızın durumunu içler acısı olarak nitelendirdi, hepsine "Hoş geldiniz çeşmesi" dedi.

İnönü, şöyle konuştu:

"İçler acısı durum. Soydaşlarımız insan haklarına aykırı şekilde yıllardır doğup büyüdükleri yerden sürgün ediliyorlar. Böyle bir mutsuzluğa hak etmediler. Soydaşlarımız yıllardır ömrünün en değerli çağlarını bize yardım etmek için harcıyorlar. Sonra da kendilerini değiştirmek, dini ibadetlerine engel olmak, insanca yaşamlarına engellemek gibi insanlık dışı davranış içine girdiler. Şimdi artık son umut dışı ediyorlar. Dünya insan haklarının aykırı davranışlar. Tüm insanlığı, insan haklarını değiştirdi bu tür olaylar karşısında sessizliği yüksek sesle çağırıyorum. İnsanları doğup büyüdükleri yerlerden başka yerlere sürgün etmeye kimsenin hakkı yoktur. Göç hareketi ancak kendi istekleriyle olabilir. Bunlar karşılıklı konuşarak anlaşmayla yerine getirilir. Böyle zalim, zorla, baskıyla, öldürerek, öldürerek insanların onur dışı etmek çağımıza ve insanlığa yakışmaz."

Kapıkule gümrük kapısında beş dakika gibi kısa bir süre kalan İnönü, buradan BHC muhabirlerinin sorularını yanıtladı. Daha sonra Güney-i yetebilişte dönen İnönü, Birleşmiş Milletler Örgütü'nü, Helsinki Nihai Senedi'ni imzalayan ülkeleri ve insan haklarını savunan kurum ve kişileri Bulgar hükümetini kınamaya, baskı yapmaya çağırdı. Konuşu iç politika merceği olarak görmediklerini, Türk hükümetini bu konuda desteklediklerini, ancak hükümetin gereklerini yapmadığını inandıklarını söyledi.

İnönü, şöyle konuştu:

"Kapıkule'de Bulgaristan'daki soydaşlarımızın Türkiye'ye sığınma bağlandaki durumuna gördüm. Yürekler acısı bir manzara. Böyle şey olmaması gerekir. Dünya zamanında hem de iyi ilişkiler içinde bulunduğumuz bir ülkenin Türkiye'ye bunu yapması bilgiler şekilde kabul edilemez. Bulgar hükümetini etkin bu göçmen olmaya gelmesi için uluslararası kamuoyunun baskı yapmasını istiyorum. Böyle bir sürgün olayı önlemelidir, sınırsız yapılmalıdır. Orada kalmak isteyenlerin insan haklarına güvence olunu alınmalıdır. Gelmek isteyenlerin de kapısının bir güç sınırlamayla durmamının belirtilmesi yerine getirilmesi gerekir. Biz pazı olarak bildiğimizin bunu sağlanmasında bütün duyarlı varlıyoruz.

"Uluslararası savaş çıkmaması için önlemler almıyor. Ancak savaşa yol açabilecek bu gibi insanlık dışı hareketleri önlemek için bir şey bildiğini ifade etmiyor. Meselenin insanlık dışı hareketlerini önlemek. Bunlara önleyecek acaba barış sağlanır. Önleyemezsek, onlarla sonunda tüzlüler düzenleyecek noktaya kadar boşalır."

SHP lideri sonra Sosyalist Enternasyonal toplantılarında da gündeme getireceklerini bildirdi.

• İNÖNÜ: "DURUM İÇLER ACISI"

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Belene'yi Kapıkule'de yazdı. İnönü, Kapıkule'de Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızla dün yaptığı görüşmede, "Böyle şeyler ancak harplerde olur. İnsanlığı bu davranışı kınamaya çağırıyorum" dedi.

• AKBULUT: "KENDİMİZ HALLEDECEĞİZ"

TBMM Başkanı Yıldırım Akbulut, dün Demokrasi Kurultayı İzleme Kurulu'ndan bir heyeti kabulde yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"İnsan haklarını savunanlar, onun mucidi olduğunu iddia edenler Bulgaristan'daki soydaşlarımızın gördüğü zulüm karşısında en ufak bir hareket içinde değiller. İşte Irak'ın gördüğü insanlar. Türkiye insani duyguları onlara kucak açıyor. Ozlarda en ufak bir kıpırdanma yok. Biz kendi problemimizi kendimiz halledeceğiz. Bazı kuruluşların hüdreti tarafından sahiplenmesi hoş değil. Hel-sinki Senedi her ülkede izleniyor diyorsunuz. Hadi işte gözleniler. Onlar sadece Türkiye'de olanları değil, dünyada olanları da gözlesinler."

Belene'yi Kapıkule'de yaşadı

İnönü: "Durum içler acısı"

Kapıkule'de soydaşlarımızla görüşen SHP lideri İnönü, "Böyle şeyler ancak harpte olur. İnsanlığı bu davranışı kınamaya çağırıyorum" dedi.

HABERİ 13. SAYFADA

Kapıkule cehennemi gönderilmiyor SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Kapıkule Gümrük Kapısı'nda, soydaşlarımızla sohbet ederek, sorunlarını dinledi. Bulgaristan'-da çeşitli bölgelerinden gelen soydaşların çoğunluğu, geride kalan yakınlarının Türkiyo'ya gelmediğinive özellikle askerde olan çocuklarının ve meslek sahibi yakınlarının Türkiye'ye gönderilmediğini anlattılar.

Başbakan Turgut Özal, dün partisinin Meclis Grubu'nda yaptığı konuşmada, halka sonu Trakya'ya gidip göçmenleri ziyaret edeceğini söyledi.

Milliyet Ankara Bürosu'nun haberine göre, Başbakan, Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin meslek sahibi olduklarını, fazla sıkıntı yaratmayacaklarını ve nereye yerleştirileceklerine de henüz karar verilmediğini bildirdi. Özal, "Bulgar yönetimine tepkiniz ifade edilmeli. Onlardan bunun hesabı bir gün mutlaka sorulacaklar. Biz, 56 milyonuz, 2 milyon daha gelsin ne farkeder? 58 milyon oluruz" dedi.

Türkiye'nin bir Avrupa ülkesi olduğunu ve Bulgaristan'dan çok ileri bulunduğunu, bunun aksini söyleyecekerin alnını karşılayacağını belirten Başbakan, geçmişte sosyalist ülkelerin Türkiye'nin çok ilerisinde olduğunu yazan yazarlar hatırladığını, bunların bir de şimdi bu ülkelere gidip durumu görmeleri gerektiğini söyledi. Bu sırada bir milletvekili, "Temelli gitsinler" diye laf atınca, Başbakan, "Temelli gitmezler, burada kalıp yan yazmaya tereih ederler" dedi.

Başbakan, Türkiye'nin bugün geldiği noktaya yükseımek gerekliğini de vurguladığı konuşmasında, Bulgaristan'dan gelmek isteyenlerin hepsini almaya hazır olduklarını belirtti, "Böylece Bulgaristan'ın bölünü karşılayacaklarını" kaydetti.

Özal, Ankara Sanayi Odası'nın genişletilmiş yönetim kurulu toplantısında yaptığı konuşmada da şunları söyledi:

"Tahmin ettiğiniz gibi bu rakamların çok daha fazla büyüme ihtimali kuvvetli. Biz Türkiye olarak, devlet olarak, hükümet olarak her türlü imkânı seferber edip, bu mesetenin altından kalkacağız. Bunu Bulgar yönetiminin bilhassa bilmesini istiyorum.

"Her yerdeki insanımız, işadamlarımız, küçük, büyük sanayi sahipleri onlara ellerini uzatsınlar, onlar da bize yardımcı olsunlar. Vatandaşlarımız, bütün yurttaşlarımız bize yardımcı olsun. Bunu dünyaya ümek bir şekilde sonuçlandıralım. Bu iş yapanlara yüzünün kara olduğunu gösterelim."

Özal, "Her zaman olduğu gibi bu rakamların en az farkederi? 58 milyon oluruz" dedi.

Türkiye'nin bir Avrupa ülkesi olduğunu ve Bulgaristan'dan çok ileri bulunduğunu, bunun aksini söyleyecekerin alnını karşılayacağını belirten Başbakan, geçmişte sosyalist ülkelerin Türkiye'nin çok ilerisinde olduğunu yazan yazarlar hatırladığını, bunların bir de şimdi bu ülkelere gidip durumu görmeleri gerektiğini söyledi. Bu sırada bir milletvekili, "Temelli gitsinler" diye laf atınca, Başbakan, "Temelli gitmezler, burada kalıp yan yazmaya tereih ederler" dedi.

Başbakan, Türkiye'nin bugün geldiği noktaya yükseımek gerekliğini de vurguladığı konuşmasında, Bulgaristan'dan gelmek isteyenlerin hepsini almaya hazır olduklarını belirtti, "Böylece Bulgaristan'ın bölünü karşılayacaklarını" kaydetti.

Özal, Ankara Sanayi Odası'nın genişletilmiş yönetim kurulu toplantısında yaptığı konuşmada da şunları söyledi:

"Tahmin ettiğiniz gibi bu rakamların çok daha fazla büyüme ihtimali kuvvetli. Biz Türkiye olarak, devlet olarak, hükümet olarak her türlü imkânı seferber edip, bu mesetenin altından kalkacağız. Bunu Bulgar yönetiminin bilhassa bilmesini istiyorum.

"Her yerdeki insanımız, işadamlarımız, küçük, büyük sanayi sahipleri onlara ellerini uzatsınlar, onlar da bize yardımcı olsunlar. Vatandaşlarımız, bütün yurttaşlarımız bize yardımcı olsun. Bunu dünyaya ümek bir şekilde sonuçlandıralım. Bu iş yapanlara yüzünün kara olduğunu gösterelim."

Özal, "Her zaman olduğu gibi bu rakamların çok daha büyüme ihtimali kuvvetli. Biz Türkiye olarak, devlet olarak, hükümet olarak her türlü imkânı seferber edip, bu mesetenin altından kalkacağız. Bunu Bulgar yönetiminin bilhassa bilmesini istiyorum.

"Her yerdeki insanımız, işadamlarımız, küçük, büyük sanayi sahipleri onlara ellerini uzatsınlar, onlar da bize yardımcı olsunlar. Vatandaşlarımız, bütün yurttaşlarımız bize yardımcı olsun. Bunu dünyaya ümek bir şekilde sonuçlandıralım. Bu iş yapanlara yüzünün kara olduğunu gösterelim."

• ÖZAL'IN KONUŞMASI

Başbakan Turgut Özal, dün partisinin Meclis Grubu'nda yaptığı konuşmada, halka sonu Trakya'ya gidip göçmenleri ziyaret edeceğini söyledi.

Milliyet Ankara Bürosu'nun haberine göre, Başbakan, Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin meslek sahibi olduklarını, fazla sıkıntı yaratmayacaklarını ve nereye yerleştirileceklerine de henüz karar verilmediğini bildirdi. Özal, "Bulgar yönetimine tepkiniz ifade edilmeli. Onlardan bunun hesabı bir gün mutlaka sorulacaklar. Biz, 56 milyonuz, 2 milyon daha gelsin ne farkeder? 58 milyon oluruz" dedi.

Türkiye'nin bir Avrupa ülkesi olduğunu ve Bulgaristan'dan çok ileri bulunduğunu, bunun aksini söyleyecekerin alnını karşılayacağını belirten Başbakan, geçmişte sosyalist ülkelerin Türkiye'nin çok ilerisinde olduğunu yazan yazarlar hatırladığını, bunların bir de şimdi bu ülkelere gidip durumu görmeleri gerektiğini söyledi. Bu sırada bir milletvekili, "Temelli gitsinler" diye laf atınca, Başbakan, "Temelli gitmezler, burada kalıp yan yazmaya tereih ederler" dedi.

Kapıkule cehennemi gönderilmiyor SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Kapıkule Gümrük Kapısı'nda, soydaşlarımızla sohbet ederek, sorunlarını dinledi. Bulgaristan'-da çeşitli bölgelerinden gelen soydaşların çoğunluğu, geride kalan yakınlarının Türkiyo'ya gelmediğinive özellikle askerde olan çocuklarının ve meslek sahibi yakınlarının Türkiye'ye gönderilmediğini anlattılar.

da yaşayan soydaştımızın ağır insan hakları ihlallerine uğradıklarını anlattı. Başbakan, bu ihlaller karşısında Türkiye'nin üzerine düşen görevi yerine getirmek zorunda olduğunu söyledi. Soydaşlarımızın hacrik uçmanın sorunu çözmediğini belirten Başbakan, "O insanları ordaya yaşındıkları bildiğden çekmek çok ciddi bir politika değil. Bu nedenle başarılı bir göç anlaşmasının imzalanması şart" dedi.

Başbakan, zorunlu göçe kesinlikle karşı olduklarını belirterek, "Orada yaşayan insanlar, kendileri istedikçe gelmeli. Devlet eeadın kapıyı olmamalı. Elbette hacrik olmalıyız, ancak bu sorunu da çözmeliyiz. Hiitlemet zamanla göçe dönüşebilir, dini ibadetlerine engel olmak, insanca yaşamlarına engellemek gibi insanlık dışı davranışı içine girdiler. Şimdi artık son umut dışı ediyorlar. Dünya insan haklarının aykırı davranışlar. Tüm insanlığı, insan haklarını değiştirdi bu tür olaylar karşısında sessizliği yüksek sesle çağırıyorum. İnsanları doğup büyüdükleri yerlerden başka yerlere sürgün etmeye kimsenin hakkı yoktur. Göç hareketi ancak kendi istekleriyle olabilir. Bunlar karşılıklı konuşarak anlaşmayla yerine getirilir. Böyle zalim, zorla, baskıyla, öldürerek, öldürerek insanların onur dışı etmek çağımıza ve insanlığa yakışmaz."

Kapıkule gümrük kapısında beş dakika gibi kısa bir süre kalan İnönü, buradan BHC muhabirlerinin sorularını yanıtladı. Daha sonra Güney-i yetebilişte dönen İnönü, Birleşmiş Milletler Örgütü'nü, Helsinki Nihai Senedi'ni imzalayan ülkeleri ve insan haklarını savunan kurum ve kişileri Bulgar hükümetini kınamaya, baskı yapmaya çağırdı. Konuşu iç politika merceği olarak görmediklerini, Türk hükümetini bu konuda desteklediklerini, ancak hükümetin gereklerini yapmadığını inandıklarını söyledi.

İnönü, şöyle konuştu:

"Kapıkule'de Bulgaristan'daki soydaşlarımızın Türkiye'ye sığınma bağlandaki durumuna gördüm. Yürekler acısı bir manzara. Böyle şey olmaması gerekir. Dünya zamanında hem de iyi ilişkiler içinde bulunduğumuz bir ülkenin Türkiye'ye bunu yapması bilgiler şekilde kabul edilemez. Bulgar hükümetini etkin bu göçmen olmaya gelmesi için uluslararası kamuoyunun baskı yapmasını istiyorum. Böyle bir sürgün olayı önlemelidir, sınırsız yapılmalıdır. Orada kalmak isteyenlerin insan haklarına güvence olunu alınmalıdır. Gelmek isteyenlerin de kapısının bir güç sınırlamayla durmamının belirtilmesi yerine getirilmesi gerekir. Biz pazı olarak bildiğimizin bunu sağlanmasında bütün duyarlı varlıyoruz.

"Uluslararası savaş çıkmaması için önlemler almıyor. Ancak savaşa yol açabilecek bu gibi insanlık dışı hareketleri önlemek için bir şey bildiğini ifade etmiyor. Meselenin insanlık dışı hareketlerini önlemek. Bunlara önleyecek acaba barış sağlanır. Önleyemezsek, onlarla sonunda tüzlüler düzenleyecek noktaya kadar boşalır."

SHP lideri sonra Sosyalist Enternasyonal toplantılarında da gündeme getireceklerini bildirdi.

• İNÖNÜ: "DURUM İÇLER ACISI"

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Belene'yi Kapıkule'de yazdı. İnönü, Kapıkule'de Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızla dün yaptığı görüşmede, "Böyle şeyler ancak harpte olur. İnsanlığı bu davranışı kınamaya çağırıyorum" dedi.

• AKBULUT: "KENDİMİZ HALLEDECEĞİZ"

TBMM Başkanı Yıldırım Akbulut, dün Demokrasi Kurultayı İzleme Kurulu'ndan bir heyeti kabulde yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"İnsan haklarını savunanlar, onun mucidi olduğunu iddia edenler Bulgaristan'daki soydaşlarımızın gördüğü zulüm karşısında en ufak bir hareket içinde değiller. İşte Irak'ın gördüğü insanlar. Türkiye insani duyguları onlara kucak açıyor. Ozlarda en ufak bir kıpırdanma yok. Biz kendi problemimizi kendimiz halledeceğiz. Bazı kuruluşların hüdreti tarafından sahiplenmesi hoş değil. Hel-sinki Senedi her ülkede izleniyor diyorsunuz. Hadi işte gözleniler. Onlar sadece Türkiye'de olanları değil, dünyada olanları da gözlesinler."

• BAYKAL: "GÖÇ ANLAŞMASI ŞART"

SHP Genel Sekreteri Deniz Baykal partisinin Meclis Grubu'nda yaptığı konuşmada Bulgaristan'ın davranışından söz etti. Milliyet Ankara Büro'nun haberine göre, Bulgaristan'-

Başbakan, üzerinyi memnuniyetle karşıladıklarını belirtti ve bu konuda yapılacak tüm girişimlere katılmak istediklerini bildirdi. Başbakt konunun ulusal boyutu olduğunu ancak bir pantinin siyasi çıkar sağlama için bu konuyu kullanılması endişesi içinde olduklarını da kaydetti.

Konunun bu noktaya gelişine hükümetin "Kapatılmasını isteyen soydaşlarımızı çeşitir" sözlerinin katkısı olduğunu öne süren Başbakt, bu sözlemalara karşı Türkiye'de ulusal bir politika geliştirmenin zorunluluğuna dikkati çekti.

Böyle bir olayın hiçbir siyasi parti tarafından istismar edilmemesi gerektiğini belirten Başbakt, bu konu ile ilgili bir türlü girişimin reli bir siyasi partiye maledilmeden Meclis'te grubu bulunan siyasi partilerin birer temsilcisinden oluşacak komisyonca yürütülmesini önerdi.

Parlamentoda bir araya gelen ANAP Genel Başkan Yardımcısı Halil Özsoy, SHP Genel Sekreteri Deniz Baykal ve DYP Grup Başkanvekili Vefa Tanır, Bulgaristan'a karşı yapılacak eylemlerin koordine edilmesini kararlaştırdılar. Toplantıda, Başkt ile Tanır aynı ayın mitinq düşüncesine karşı çıkarak, "Yapılacak bir parti mitinginden diğer partilere mesnup vatandaşlar kaldırmayabilir. Bu da konunun ulusal boyutunun zedelenmesine yol açar. Bir ulusal sorunda parti ayrımına gitmelliyemeli" dediler. Parti temsilcileri, bu görüşü benimseyerek yapılacak eylemlerin üçlü komite tarafından belirlenmesi ve yürütülmesi düşüncesinde birleştiler.

• BARUTÇU'NUN BASIN TOPLANTISI

DYP Genel Başkan yardımcılarından Ömer Barutçu, dün Kapıkule'deki soydaşlarımızla görüştü. Barutçu ek kkür-ingilterenin kaldırdığı büyük bir mitinq yapılması düşüncesini, partilerinin yetkili kurullarına götürecekterini bildirdiler. Konuşu, İki pantinin ahenqli karardan sonra toplanacak eylem biçimlerini saptayacak.

• TEYAKKUZ YOK

Genelkurmay Başkanlığı, Türk Bulgar ilişkilerinin gerginleşmesi nedeniyle Silahlı Kuvvetler'in teyakkuz durumuna geçirilmesinin söz konusu olmadığını bildirdi.

Milli Savunma Bakanı Safa Giray da, dün düzenlediği basın toplantısında, Trakya'da sınır güvenliği açısından bir sıkıntı olmadığını bildirdi.

• YAZICIOĞLU KINADI

Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mustafa Said Yazıcıoğlu dün yayınladığı bildiride Bulgaristan'ın tutumunu kınadı.

• 16 BİN KİŞİ GELDİ

Bulgaristan tarafından zorunlu göç yoluyla sınır dışı edildikten sonra Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısı, dün 16 bin 397'ye ulaştı.

Bu sırada Bulgaristan'ın sınırla 100 soydaşımızı sınır dışı etmiş olmaya çalıştığı, Soydaşlarımızın sınırdaki devam eden zorunlu göçü karşısında Kapıkule ve Dereköy sınır kapılarındaki yığılmanın önüne geçilemiyor.

Türkiye'de yakını bulunmayan soydaşlarımız için geçici iskân merkezi olarak hazırlanan çadırkentin kurulmasına da başlandı. Şimdiye kadar 20'ye yakın çadırın kurulduğu öğrenildi.

İktidar ve muhalefet uzun süredir ilk defa aynı görüşte
BULGARİSTAN'DAN GÖÇ KONUSUNDA ORTAK SES:

Hepsi gelsin

ÖZAL: "Gelmek isteyenlerin hepsini almaya hazırız"

İNÖNÜ "Sürgün önlenmeli, göç anlaşması yapılmalı"

DEMİREL: "Türkiye, Türküm diyen herkesin vatanıdır"

"HESABI SORULACAK" Başbakan Turgut Özal, zorunlu göç olayına değinirken, "Bulgar yönetimine tepkiler ihtar ediliyorum. Bunun hesabı bir gün sorulacaktır. Biz 56 milyonuz. 2 milyon daha gelirse, ne fark eder? 58 milyon oluruz" şeklinde konuştu

MİTİNGİ KINAMA DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel ise, "gelenler arasında casus aranmasının yanlış olduğunu" öne sürdü ve hükümetin önlemlerini eleştirerek, "Ben binlerce kişiyi hududta sıralı edende niye birlikte olayım?" diye sordu

"GEREKEN YAPILSIN" SHP Genel Sekreteri Deniz Baykal da, soydaşlarımızın ağır insan hakları ihlallerine uğradıklarını belirterek, Türkiye'nin üzerine düşeni yapması gerektiğini söyledi ve "Kapsamlı bir göç anlaşmasının imzalanması şart" dedi

HABERİ 13. SAYFADA

Aile bir arada "Belene"de yaklaşık iki yıl kaldıktan sonra ailesine kavuşan Şenel Ahmetoğlu, artık hür... Bulgaristan zorunlu göçmen olarak Türkiye'ye yolladığı Ahmetoğlu ailesi Beşiktaş'ta bulan çıkarıyor Ali BOSTAVCI

MİLLİYET » 14 Haziran 1989

Sürgün adasında yaşayan Türkler anlattı

"Belene"nin kader ortakları Şerif Ahmetoğlu ve Ömer Koçancı, serbest bırakıldıktan sonra ilk kez Türkiye'de karşılaştılar. Birbirlerine sarılan ve uzun süre sessiz kalan soydaşlarımız, yaşadıkları acı günleri anlattılar. (Fotoğraf: Ali BOSTANCI)

"Belene cehennemdi"

● "TV'de gösterilenler az bile" diyen Ahmetoğlu ve Koçancı gördükleri işkenceleri ve insanlık dışı olayları dile getirdiler

• Tunca BENGİN

FİLİBELİ Türk dili öğretmeni Ömer Koçancı ile Tekkeler köylüsü Şerif Ahmetoğlu, Boğaziçi'nin yanıbaşındaki Kabataş Lisesi'nde birbirlerini görünce kucaklaştılar. Bulgarların zulüm adası "Belene"de yaklaşık iki yıl işkence gören, sürgün yaşayan kader ortakları, zulüm adasından sonra ilk kez anavatanlarında yeniden bir araya geldiler. Etrafı hatırkhk olan Belene'yi lanetleyen Şerif Ahmetoğlu ve Ömer Koçancı'nın ilk sözleri "**O adayı görmeyen, yaşamayan bilmez. TV'de gösterilen, yapılan zulmün onda biri**" oldu. Belene'yi anlatırken gözyaşlarını tutamayan elektronikçi Şerif Ahmetoğlu, "**Adanın bir köşesinde Bulgarların Zastava dedikleri yer var. Orası yüksek duvarlarla çevrili, içerdekiler sadece göğü görebilirler, sanırım birçoğu ölmüştür**" dedi.

Osmanpazarı, Tekkeler köyünden Şerif Ahmetoğlu'nun başka, zulüm ve yasaklarla dolu yaşamı önceki gün noktalandı. Sadece Türk olduğunu söylediği gerekçesiyle Belene Adası'na gönderilen, tıp öğrenimi gören kızı Sevdiye'si okuldan atılan ve ailesi yıllarca köyde gözetim altında tutulan Şerif Ahmetoğlu ve eşi Emine Ahmetoğlu'nun tek suçları Bulgarların "İstanbul'un orta yerinde manda otlatıyorlar" sözüne karşı çıkmaları olmuş. 1974 yılında çocuklarına izin verilmeyen ve bir kez Türkiye'ye gelen Ahmetoğlu, 1985 yılında evden alınarak Belene Adası'na sürülmüş. Ahmetoğlu, o günü şöyle anlatıyor:

"**Öğle yemeği için evdeydik. Yemek bitmişti, kapı vuruldu. Polis beni istiyormuş, benimle gitim. Polisle bana yapılan ilk suçlama sen MİT adına çalışıyorsun oldu, sonra da işyerimi, evimi didik didik aradılar. Bir şey bulamadılar. Ancak ellerimi kelepçeleyerek Tırgoşte şehrine getirdiler. Burada bir ay zindanda kaldım.** Sonra da **Dr. Ahmet Mestanof** adlı soydaşımızla beni birbirimize **bağladılar, lanet olası adaya gönderdiler.**"

• BELENE DEDİKLERİ

Tekkeler köylüsü, televizyon tamircisi Ahmetoğlu, Belene denildikçe irkiliyor. 1989 Mayıs ayına kadar ev hapsinde tutulan Ahmetoğlu, Belene ile ilgili şöyle konuştu:

"**Burası için ne denilse azdır. 14 kilometre uzunluğunda 6 kilometre genişliğinde etrafı batıklık olan bir yer.** Yüzlerce soydaşımız günahsız **yere ailelerinden uzakta burada sürgün yaşıyorlar. İlk geldiğimizde bizleri çırılçıplak soydular ve saatlerce beklettiler. Tek gördüğümüz şey dayak ve kor görülmekti. Bizlere** sık sık 'Siz bizleri 500 senede yok edemediniz ama biz sizi 5 senede yok edeceğiz' **diye bağırıyorlardı.**"

"**Belene'de gün, sabahın 05'inde başlıyordu**" diyen **Ahmetoğlu**, "**Yediğimiz en güzel yemek de bakk çorbası idi. O da iğrençti. İnanın ağzınıza süremezsiniz**" diye ekledi. Ardından devam etti:

"**Önceleri ayrı ayrı birer kişilik hücrelere konuluduk. Günlerce, haftalarca,** aylarca buralarda **kaldık. Sonra ayrı ayrı grupiar** yapıldı ve her gün **bu gruplar kanal kazma,** inşaat, odun kesme, soğan soyma, kanalizasyon çalışmalarına gönderildik. Zırhlı araçlara sayılarak bindiriliyor, tek tip üniforma ile yaşıyorduk. Günlük çalışma bittikten sonra tekrar lonetli adaya geri dönüyorduk. Birbirimiz arasında Türkçe konuşmamız da kesinlikle yasaktı. Konuşan yeniden hücre cezasına çarptırılırdı. En hafif ceza da dayaktı. Ben de 1.5 yıl kaldığım süre içerisinde ailemle bir kere görüştüm. Bu görüşme de 45 dakika oldu. Burada Türkçe iki kelime kullandığım için hem görüşmem yarım kesildi, hem dayak yedim."

Bulgarların yaptırdıkları işler için para ödediklerini söyleyerek kendilerini savunduğunu belirten Ahmetoğlu, "Belene Adası'nda her gün dayakla başlayan, küfürle biten çalışma süresince bir yıllık ücret karşılığı 27 leva para verecekleri söylediler. Sonra da ayrılırken sen çok yemek yedin diyerek hem bu parayı vermediler, hem de 73 leva daha aldılar" dedi.

Çocukları ile birlikte anavatanlarına kavuşmanın heyecanını yaşayan Şerif Ahmetoğlu'nun son sözleri şöyle oldu: "Adada Zastava diye adlandırdıkları bir yer var ki, orası hiç bilinmez. Oraya gidenin sonu ne olur düşünülmez. Oraya giden arkadaşlarımdan hiç kimseyi bir daha görmedim. Ya çıldırdılar, ya öldüler. Orası etrafı yüksek duvarlarla çevrili, sadece göğü gören pislik ve ağlığın olduğu, işkencelerin bulunduğu yer."

• "SEN ZATEN ÖLMÜŞSÜN"

13 Haziran 1985 yılında Belene'ye gönderilen Filibeli Türk dili öğretmeni Ömer Koçancı ve eşi de Bulgar zulmü altında ezilenlerden. Ders sırasında "Kanuna göre isimler ana ve babalar tarafından konulur ve istenirse değiştirilebilir" açıklaması nedeniyle okuldan atılan kan-kocanın dramları da Türkiye'ye göçe zorlanana kadar devam etmiş. Koçancı, Belene Adası'na gönderilirken, ailesi hiçbir Türk'ün bulunmadığı "Bellbrod" kasabasına sürgün edilmiş. Ahmetoğlu ile birlikte kader ortağı olan Ömer Koçancı, hastalığı nedeniyle güçlükle konuşurken, Belene'yi şöyle anlattı:

"Albay Todorof vardı. Kendisine hasta olduğumu söyledim. İdrar yollarımda iltihaplanma vardı, aynı zamanda da diş ağrısı çekiyordum. Ortalı bile olmadılar. Başımın çaresine bak dediler. Kamptan çok paran varsa ilaç bulabiliyordun. Kapatıldığım hücrede günlerce dışkı ihtiyacımı gönremedim, tıkanmıştı. Sonra fenalaştım. Kimse ortalı olmuyordu. Artık dayanamayacağımı anlayınca, bir mektup yazdım. Hücremin kapısına satlerce vurdum. Kapıyı açan görevliye bu mektubu al ister yurt ister albaya götür, şimdi intihar ediyorum dedim. 10 dakika sonra beni çıkardılar, ister istemez hastaneye götürdüler, ama hiçbir ilaç vermediler. İki yıl dayandım. Adadan çıktıktan sonra beni ailemin yanına sürgüne gönderdiler. 9 Haziran 1988'e kadar Belibrod'da tek odalı bir evde 14 leva kira ödeyerek sürgün yaşadık. Kimse Türk olduğumuz için iş vermiyor, konuşmuyordu. Konuşmak isteyenler olsa da yaşamıyordu. Ahın her ay bize para ve yiyecek getirdi. Kendi kendime ilme yapmayı öğrendim. Çünkü kimse aldığım ilgineyi bile şırınga etmek için gelmiyordu. Suçumuz Türk olmaktı. Ve bize Bellbrod yazan tabelanın ötesine geçmek kesinlikle yasaktı."

ABD ekonomik görüşmeleri kesti

Sofya'ya sert tavır

● ABD Dışişleri Bakanlığı, Bulgar heyeti ile yapılacak resmi görüşmeyi iptal nedenli olarak, Bulgaristan'daki Türklere karşı yapılan insanlık dışı davranışı gösterdi

• Turan YAVUZ • WASHINGTON

BULGARİSTAN'da Türk azınlığına karşı yürütülen baskıyı ve zorunlu göçü kınamaya devam eden **Bush** yönetimi, bu konuda somut bir adım atarak önceki gün Washington'u ziyaret eden Bulgar ticaret heyeti ile Dışişleri Bakanlığı arasındaki görüşmeyi iptal etti.

ABD Dışişleri Bakanlığı, Bulgaristan Dış Ticaret Bakan Yardımcısı **Konstantin Glavanskov** ile yapılacak görüşmeyi iptal gerekçesi olarak Bulgaristan'da Türk azınlığına karşı girişilen ve ölümle sonuçlanan baskıları gösterdi.

Konuyla ilgili olarak yapılan açıklamada, olaylara yer verilirken, "**ABD hükümetinin duyduğu endişe dolayısıyla, Bulgaristan Dış Ticaret Bakan Yardımcısı'nın, Dışişleri Bakanlığı'nda yetkililerle yapacağı görüşmeyi iptal etmiş bulunuyoruz**" denildi.

Bu arada edinilen bilgilere göre, ABD Dışişleri Bakanlığı'nda Çin'deki gelişmeler ile ilgili olarak yabancı diplomatlara verilen brifingde de Bulgaristan'a değinildi, şiddet ve baskı yeniden kınandı.

ABD'nin görüşmeleri iptal etmesi üzerine Bulgar heyetinin başkanı **Malavakanov** basın toplantısı düzenledi. Toplantıda Türk gazetecilerinin insan hakları konusunda kendisini sıkıştırmalarına sinirlenen **Malavakanov** Bulgaristan'ın insan hakları yönünden korkusunun olmadığını ve insan haklarına uymada örnek ülke olduğunu öne sürdü.

Malavakanov Türklerin Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilmeleri konusunda bilgisi olmadığını öne sürerek Bulgaristan'da Müslüman Bulgarlar olduğunu, Türk asıllı Bulgar vatandaşı olmadığı yolundaki resmi iddiaları yineledi.

"Bulgaristan'a neden ambargo uygulamıyorlar"

İngiliz basınından İslam Konferansı'na eleştiri

• Temuçin TÜZECAN • LONDRA

BULGARİSTAN'ın, soydaşlarımıza karşı baskı ve zulmü, İngiltere gazetelerinde ilk kez birinci sayfadan yer aldı. Independent ve Financial Times gazeteleri, birinci sayfalarında haberi duyurup, ayrıntıları iç sayfalarında verdiler.

İki gazetede de haberler, Türkiye'nin tutumuna ve Bulgaristan'dan gönderilen Türklerin karşı karşıya kaldığı eziyete anlayışla bakan bir yaklaşım içinde kaleme alınmıştı.

"**Türklerin kaçışı sürerken Bulgarlar talanda...**" başlığı ile dış haberler sayfasının yedi sütununu bu habere ayıran Independent gazetesi ülkeden çıkartılan Türklerin sınırı geçmeden önce, tüm para ve değerli eşyalarına el konduğunu belirtti. Bir yetkilinin "**Alyansların bile alıyorlar**" dediği aktarıldı.

Başbakan Turgut Özal'ın üç gün önce bir göç anlaşması imzalanması isteğini bir "**ültimatom**" olarak nitelendiren Independent, Özal'ın, "**Eğer müzakere etmezlerse onlara çok ciddi sorunlar yaratacağıma söz veriyorum. Bir Türk'ü kızdırırlarsa yatıştırmanın mümkün olmadığını farkına varmalıdır**" dediğini aktardı.

Gazete, Belene filmi gösterilirken sokakların boşaldığını da yazdı.

İş çevrelerine hitap eden Financial Times da, Bulgaristan ile Türkiye arasındaki ilişkilerdeki bunalımı birinci sayfadan verdi.

"**Türkler Bulgaristan'dan 25 bin mülteci bekliyor**" başlığı ile sunulan haberde Financial Times, Trakya'nın Bulgar sınırına yakın yöresinde 25 bin kişiyi alacak çadır kentler kurulacağını belirtti.

Times ve Daily Telegraph gazeteleri de gelişmeleri aktardılar.

• BULGAR ŞOVENİZMİ

İslam Konferansı örgütü üyelerinin Bulgaristan'a ticari ve ekonomik ambargo uygulanmaması da sert dille eleştirildi.

İngiltere'de iki haftada bir yayımlanan ve İslam ülkelerine yönelik yayınlarıyla bilinen 20 bin tirajlı **Impact International** dergisinde, "**Bulgar şovenizmi yeniden çıktı**" başlıklı yorumda, Bulgaristan'daki Türklere yönelik eziyet ve Bulgarlaştırma politikalarının bütün şiddetiyle devam ettiği anlatıldı.

Bulgaristan hükümetinin Türk azınlığa yaptığı baskı ve zulme karşı dünya toplumunun ve özellikle İslam ülkelerinin, bu ülkeye etkili baskı ve yaptırım uygulaması gerektiği kaydedilen yorumda şu görüşler belirtildi:

"**Sofya'daki şovenistlerin Türkleri Bulgarlaştırma çabalarından vazgeçmeyeceği görülüyor. Bulgarları** ancak dünya toplumundan gelecek bir baskı durdurabilir. **Fakat bu yolda şimdiye kadar bir şey yapılmadı. 46 üyeli İslam Konferansı örgütü bile Bulgaristan'daki Müslümanlara yapılan baskılarla ilgili bayağılarını dile getiren pek çok karar tasarısının kabul etmesine rağmen, üye devletleri motive etmeyi başaramadı. Örgüt üyesi tek bir ülke bile Bulgaristan'la ticari ve ekonomik ilişkilerini gözden geçirmedi. Tahran da, 28 Mayıs'ta Şattülarap suyolunun temizlenmesine ilişkin Bulgaristan'la bir sözleşme imzaladı.**"

• İNGİLTERE KAYGI DUYUYOR

İngiltere'nin dışişlerinden sorumlu Devlet Bakanı **William Waldegrave**, ülkesinin Bulgaristan'ın Türk azınlığa yaptığı zulümden kaygı duyduğunu ve bunu Bulgar yetkililerle görüşmelerde gündeme getirdiklerini söyledi.

Waldegrave, geçen perşembe günü, Avam Kamarası'nda bir milletvekilinin sorusuna cevaben yaptığı açıklamada, duydukları bu kaygının, Bulgar makamlarının ülkenin kuzeydoğusu ve güneyindeki gösterilere karşı çok sert tepki göstermesi üzerine dahn da artığını kaydetti.

HÜRRİYET » 14 Haziran 1989

İŞÇİ MUSRET ZOR DURUMDA

İstanbul, Mahmutbey köyündeki bir gecekondunun 12 metrekarelik odası... Tam 31 kişi içiçe yaşıyor. Konukları için günde 80 ekmek alıyor. Devletin görevini üstlenen işçi Musret zor durumda.

Bulgaristan göçmeni Musret, konuklarına günde 80 ekmek alıyor

Tek odada 28 Tanrı misafiri

Sadettin TEKSOY / *İSTANBUL*

● 160 bin lira aylıkla çalışan, işçi Musret Çakır, Bulgaristan'ın Silistre bölgesi Balabanlar Köyü'ndeki kapı komşusu beş aileyi, bir gece anide karşısında buluverdi.

Tek odada, "28" Tanrı misafiri

Sadettin TEKSOY / *İSTANBUL, (Hurriyet)*

BULGARİSTAN'ın insanlık dışı zulmüyle sınırdışı edilerek, Türkiye'deki akraba ve yakınlarının yanına sığınan soydaşlarımız sıkıntılı günler geçiriyorlar. Yakınlarının evlerinde, bir odaya balık istifi yerleşen, uykusuz geceler, yarı aç-yarı tok günler geçiren göçmenlerle birlikte, yanına sığındıkları aileler de perişan duruma düştüler. İstanbul Mahmutbey köyünde oturan ve 150 bin lira aylıkla bir fabrikada işçi olarak çalışan **Musret Çakır** ve ailesi, bu perişan durumu yaşayanlardan... Oturduğu tek odalı gecekonduda, Bulgaristan'daki kapı komşuları, 28 kişilik beş aileyi ağırlamak zorunda kalan 39 yaşındaki **Musret Çakır**, beklenmedik konuklarını doyurabilmek için, her gün evine 80 ekmek alıyor.

GÖÇ BASKINI

Bulgaristan'dan 16 yıl önce Türkiye'ye gelen **Musret Çakır**, Mahmutbey köyü Karşıyaka mahallesindeki tek odalı bir gecekonduda, karısı 36 yaşındaki **Fatma**, 9 yaşındaki oğlu **Serkan** ve 3 yaşındaki kızı **Burcu**'yla yaşamlarını 150 bin lira maaşla kıt kanaat sürdürürken, Bulgaristan'ın soydaşlarımızı sınır dışı etmeye başlamasıyla, orada geçirdiği kâbus dolu günleri anımsadı.

Bir gece kapısı çalındığında, **Musret Çakır**, Bulgaristan'ın Silistre bölgesi Balabanlar köyündeki kapı karşı beş komşusunu karşısında görünce şaşkına döndü. Evine gelen bu beklenmedik konukların sayısı tam 28 kişiydi. Çoluk çocuk, kadın erkek, **Musret Çakır**'a özlem dolu gözlerle bakarken, **"Sana sığındık komşu"** diyorlardı. **Musret Çakır**, çaresizlik içinde içeri aldı, Bulgarın sınır dışı ettiği komşularını. 12 metrekarelik tek göz odalı gecekonduya balık istifi doluştular. Anılar tazelendi. Bulgar zulmü lanetlendi, çaylar demlendi, sohbet bitip tükenmedi sabaha kadar.

ÇAKIR AİLESİ ŞOK İÇİNDE

Ancak, ertesi sabah başına geleni anlayabildi **Çakır** ailesi. Bu konuklar nereye gidecekti? Kendilerinden başka kimseleri yoktu. İşsiz erkekler, okula gidemeyen çocuklar, tek odalı gecekonduda yaşamak zorundaydılar. **Musret Çakır**, ertesi sabah 80 ekmek alınca, mahalle fırınındaki tezgahtarın gözleri faltaşı gibi açıldı. Her gün 24 bin lira ekmek parası vermek zorunda kalacağını anlayan **Musret Çakır**, bunu düşündükçe soğuk soğuk terliyordu. Ailesiyle birlikte tam bir şok içindeydiler. Bu kadar insan ne yapacaktı? Birlikte nasıl yaşayacaklardı? İşte Mahmutbey köyündeki tek odalı gecekonuda, 20 gündür böylesine içler acısı bir yaşam sürüyor.

ELDE YOK AVUÇTA YOK

Musret Çakır, her gün işine gidip gelirken kâbus gibi üstüne çöken bu beklenmedik durumdan nasıl kurtulacağını düşünmeye başladı. Birkaç gün sonra, gelen ailelerin erkekleri, iş ve ev aramak için İstanbul'a dağılıyorlar, ama gece yine aynı evde toplanıyorlardı. Umutsuz ve içleri buruk göçmenler de, geleceklerinden endişe ediyorlardı. Akşamları birbirlerine sokulup uyumaya çalışıyorlar, yarı uykulu uyandıkları sabahlarda, yine aynı sorunlarla karşılaşıyorlardı. **Musret Çakır**, beklenmedik konukları ve içinde bulunduğu zor durumu şöyle anlattı:

"Balabanlar köyünden gelenler benim kapı karşı komşularım. Onları dışarda bıkeramazdım. Bağrımıza bastık. Ancak, tek odalı gecekonduda birlikte daha uzun zaman yaşamamız mümkün değil. Ben, ayda 150 bin lira kazanıyorum. Günde sadece ekmek için 24 bin lira veriyorum. Gerçi Bulgaristan'dan gelenler de bize maddi katkıda bulunuyorlar, ama yine de çok zor durumdayız. Sabahları adam başına bir tek zeytin düştüğü günler oluyor. Sadece ekmek yediğimiz zamanlar oluyor. Bunun böyle devam etmesi, hepimiz için zor. Gelenlerin devlet tarafından bir yerlere yerleştirilmesi ve onlara iş bulunması gerekli. Sadece ben değil, benim gibi yüzlerce aile bu durumda. Onları sokakta da bırakamayız, birlikte yaşamamız da imkânsız. Sorunumuza çözüm bekliyoruz."

28 KİŞİLİK BEŞ AİLE

Musret Çakır'ın evine misafir olan göçmen ailelerden 44 yaşında **Haklı Mehmetoğulu**, eşi 39 yaşında **Seydigül**, 74 yaşındaki babası **Haklı**, 69 yaşında annesi **Necibe**, 22 yaşındaki oğlu **Erdinç**, 18 yaşındaki oğlu **Hamit**, gelini 19 yaşında **Safiye** ve torunları 3 yaşında **Gülsen**, 2 yaşında **Ercan**.

Aynı evde kalan **Süleymanoğlu** ailesi: 56 yaşında **Necati Süleymanoğlu**, eşi 51 yaşında **Zehra**, kızı 32 yaşında **Gülima**, 18 yaşında **Gülhan**, damadı 34 yaşında **Rasim**, torunları 11 yaşında **Sezgin**, 9 yaşında **Sezen**.

Galipoğlu Ailesi: 38 yaşında **Necip Galipoğlu**, eşi 32 yaşında **Gülima**, 9 yaşında oğlu **Galip**, 7 yaşında **Müllkiye**.

Eyüpoğlu ailesi: 34 yaşında **Müderris Eyüpoğlu**, 35 yaşında eşi **Ümme**, 14 yaşındaki oğlu **Cengiz** ve 11 yaşında **Ercan**.

Hakkıoğlu ailesi: 33 yaşında **Cahit Hakkıoğlu**, eşi 32 yaşında **Saffet**, oğlu 13 yaşında **Enver**, 9 yaşındaki kızı **Nagehan**.

Çakır'ın evine gelen komşularının da bu durumdan mutlu olmadıkları belliydi. Onlar da kendi yerlerine, yuvalarına kavuşmanın özlemi içindeydiler. Ama hepsi, **"Ne zaman?"** diye soruyorlardı.

HÜRRİYET » 14 Haziran 1989

Özal, Bulgarlar'ı uyardı:
Hesabını soracağız
● Sınırda, iki büyük geçici kamp kurulacağını söyleyen Başbakan Özal, "Elbet bir gün hesap sorulur" dedi.

İnönü, göçmenlerle görüştü:
Dünya, Bulgarı kınasın
● SHP Lideri 'Hiçbir çağda insanlığa yakışmaz' dediği Bulgar zulmünün, tüm dünyada kınanmasını istedi...

Demirel, Özal'a çattı:
İktidarın gafleti
● DYP Lideri, Bulgar zulmü karşısında hükümetin, şaşkınlığa düştüğünü ileri sürdü.

Özal'dan, Bulgar'a tehdit

HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'dan kitleler halinde gönderilen soydaşlarımızla ilgili sorunlara çözüm arayışı sürerken, İçişleri Bakanı **Abdülkadir Aksu** ve Devlet Bakanı **Ercüment Konukman**'ın bugün, Başbakan **Turgut Özal**'ın da Cuma günü Edirne'ye giderek, sınırdışı edilen Türklerle görüşecekleri, çalışmalar hakkında bilgi verecekleri bildirildi. Bu arada **SHP** Genel Başkanı **Erdal İnönü**, **DYP** milletvekillerinden kurulu bir heyet dün Edirne'de incelemede bulundu. **ANAP** tarafından İstanbul Taksim Meydanı'nda yapılacak Bulgaristan'ı tel'in mitingine **SHP**'nin şartlı destek verdiği Genel Sekreter **Deniz Baykal** tarafından açıklandı. Diyanet İşleri Başkanı **Mustafa Sait Yazıcıoğlu**, Bulgaristan'ı protesto etti.

İNÖNÜ KAPIKULE'DE **SHP lideri İnönü, dün Kapıkule'de Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızla görüştü, onların sorunlarını dinledi. İnönü'nün geldiğini görünce adeta hücum eden ve çevresinde etten bir set oluşturan soydaşlarımızın durumuna, SHP lideri "yürekler acısı" olarak niteledi. Bu arada, hükümet tarafından soydaşlarımızı yerleştirmek için boş ve terkedilmiş bir köyün araştırıldığı bildirildi.** (Fotoğraf: EDİRNE – hha)

ÖZAL: "HESAP SORULACAK"

Başbakan **Turgut Özal**, dün partisinin Meclis grup toplantısında, Bulgaristan'da Türklere yönelik insanlık dışı baskıların devam edeceğinin anlaşıldığını belirtti, **"Bulgar yöneticilerini ikaz ediyorum. Günün birinde bu hesap muhakkak onlardan sorulacaktır"** dedi.

Özal, hafta sonunda Kapıkule'ye giderek incelemelerde bulunacağını bildirdi. **Özal**, sınırda iki büyük geçici kamp yeri kurulacağını bildirdi, şunları söyledi:

"Öyle anlaşılıyor ki, Bulgar yöneticileri, insanlık dışı hareketlerine devam edeceklerdir. Geçici kamp yerlerinde, 5–10 bin kişiyi muhafaza edebilecek ve oradan, yurdun muhtelif yerlerine gönderecek bir sistem kuruyoruz."

Göçmenlerin, Bulgaristan'ın hangi bölgesinden geldiğinin soruşturulduğunu, bir bölgenin tamamen boşaltılmasının bile söz konusu olduğunu bildiren Başbakan, gelenlerin mesleklerinin saptandığını ve çeşitli kayıtlar tutulduğunu anlattı, şöyle devam etti:

"Gidiyorsunuz ama orada aç kalacaksınız, telkininin yapıldığını görüyoruz. Herhalde Türkiye'de geçmiş günlerde politik olarak 'Açız açız' diye bağıranları duymuş olacaklar. Soydaşlarımızın buraya gelince aç kalacaklarını zannediyorlar. Bulgarlar böyle anlamış. Bulgaristan ne kadar soydaşımızı gönderirse göndersin, biz bu işi halledeceğiz."

SHP'DEN KOŞULLU DESTEK

Hürriyet Haber Ajansı'ndan **Behiç Günalan** ve **Lütfi Karakaş**'ın haberine göre, **SHP** Genel Başkanı **Erdal İnönü** dün, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızla Kapıkule'de konuştu, sorunlarını dinledi. Çevresinde adeta etten bir set oluşturan soydaşlarımızın hücumuna uğrayan **İnönü**, Kapıkule'deki görüntüyü **"Yürekler acısı"** olarak niteledi, **"Böyle şeyler harpte olur"** dedi.

İnönü, daha sonra düzenlediği basın toplantısında, hükümete zorunlu göç keşmekeşine sona erdirmek için muhalefet olarak tüm desteği vereceklerini açıkladı, dünyaya Bulgaristan'ı kınamaları için çağrıda bulundu.

Erdal İnönü, Kapıkule'de soydaşlarımızla görüşmelerini sürdürürken, **BBC** muhabirinin sorularını da İngilizce yanıtladı.

Hürriyet Ankara Bürosu'nun haberine göre, **ANAP**'ın Bulgar zulmünü protesto amacıyla bütün partilerin, çeşitli kuruluşların ve halkın katılımıyla 24 Haziran'da İstanbul Taksim Meydanı'nda bir miting düzenlenmesi teklifine, **SHP** şartlı destek verdi. **SHP** Genel Sekreteri **Deniz Baykal**, teklifi dün kendisine getiren **ANAP** Genel Başkan Yardımcısı **Halil Özsoy**'a, **"Olay, siyasi parti istismarına dönmediği sürece, desteklemeye hazırız"** dedi.

"DEVLET ŞAŞKINLIĞA DÜŞTÜ"

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel** dün, partisinin Meclis Grubu toplantısında konuştu, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza karşı uyguladığı zulüm politikası karşısında devletin şaşkınlığa düştüğünü, hükümetin ise sesini gür çıkaramadığını öne sürdü, **"Çünkü hükümetin arkasında halk desteği yok"** dedi.

Demirel, sınırımızda **"Açık ordugâh"** manzarası bulunduğunu bildirdi, şöyle devam etti:

"Bu göç meselesinde, öteden beri başarılı olamadık. Meselenin altı yıllık geçmişi vardı. Bir gün bu noktaya geleceği hesap edilmedi."

Göç anlaşmasında geç kalındığı görüşünü de savunan **Demirel**, Sakarya'da yapacakları mitingin bir parti mitingi olmayacağını, herkesin davetli bulunduğunu bildirdi. **ANAP**'ın düzenleyeceği Taksim mitingi için de, **"Hükümetler değil, halk miting düzenler"** diyen **DYP** lideri, **"Ben bu berduşluğu anlamıyorum. İç politikadaki gelişmeleri örtbas etmek için bu olay kullanılıyor"** dedi.

MİTİNG TARTIŞMASI

Baykal ve **Özsoy, Tanır**'dan; **DYP**'nin 17 Haziran'da Sakarya'da yapacağı **"Bulgar Zulmünü Protesto Mitingi"**'ni iptal etmesini istediler. **DYP** Grup Başkanekili **Vefa Tanır**, konuyu bugün **Süleyman Demirel**'le görüşeceğini, gelişmeleri kendilerine bildireceğini söyledi. **SHP** Genel Sekreteri **Deniz Baykal**'ın, **DYP**'nin mitingi iptal etmemesi halinde, 24 Haziran'da İstanbul'da yapılacak mitinge katılmayabileceklerini söylediği öğrenildi. **Baykal**, son gelişmelerden sonra konuyu partisinin yetkili organlarına götüreceğini, ona göre tavır belirleyeceklerini söyledi. **ANAP** yetkililerinin, **DYP** ve **SHP** desteği olmasa da, 24 Haziran'da Taksim Alanı'nda yapılacak mitingin hazırlıklarını sürdüreceklerini belirtildi.

HÜRRİYET » 14 Haziran 1989

SOYDAŞLARIMIZ ÜST ÜSTE YATIYOR

Göçmenlere boş köy aranıyor

EDİRNE, (hha)

BULGARİSTAN tarafından toplu göçe zorlanan soydaşlarımızın, Kapıkule'de oluşturduğu kalabalık, Bulgar zulmünün utanç sahneleri haline dönüştü. Kızılay ve Sosyal Yardım Fonu, gelenlere yardım elini uzatırken, İçişleri Bakanlığı, soydaşlarımızın yerleştirilebileceği, kısmen ya da tamamen boşaltılmış köy bulunup bulunmadığını araştırıyor.

Sayıları binlere ulaşan gruplar halinde sınırı taşınan soydaşlarımızın büyük bir bölümü, önceki geceyi gümrüklü sahada, açık havada yerlerdeki yatak ve kilimlerin üzerinde geçirdi. Küçük çocuklar, battaniyelerin altında büzüşerek özgür topraklarda ilk uykularını uyurken, Bulgar ayıbının fotoğrafını sergilediler.

Sınır dışı edilen Türklerin yerleştirilmesi amacıyla 67 ilde kısmen ya da tamamen boşaltılmış köy bulunup bulunmadığı araştırılıyor.

Kapıkule ve Dereköy Gümrük Kapısı'ndan zorunlu göç akını dün de yoğun şekilde sürdü. Kapıkule'den önceki gün 2 bin 99 kişi yurda girerken, dün de öğle saatlerine kadar 992 soydaşımız Türkiye'ye giriş yaptı. Dışişleri Bakanlığı Sözcü Yardımcısı Elçi **Nazım Berger**, Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısının, dün gelenlerle birlikte, 16 bin 297'ye ulaştığını söyledi. **Berger**, dün akşam Anadolu Ajansı muhabirinin sorusunu yanıtlarken, **"Kapıkule'de izdihamın büyük olması nedeniyle bu gece** (dün gece) **gelen soydaşlarımızın sayısının 20 bine ulaşması beklenmektedir"** dedi.

MİLLİYET » 15 Haziran 1989

Bulgar zulmü yabancı kuruluşları harekete geçirdi

●AGİK'te ağır eleştiri, ●Avrupa Parlamentosu'nda karar tasarısı
●Af Örgütü'nden rapor, ●Helsinki İzleme Komitesi'nde özel ekip

Geç uyandılar

● Bulgaristan'ın Türklere karşı uyguladığı baskı ve tehcir politikası, dünyanın en etkin kuruluşlarının protestosuna sebep oldu

● İnsan Hakları dergisinin Haziran sayısında "Türklere Karşı Tanklar" başlıklı bir yazı yayınlayan Uluslararası Af Örgütü, Bulgar zulmünü ayrıntılarıyla sergiledi

HABERİ 13. SAYFADA

● İngiliz gazetesi The Independent, "Türk nüfusun muhalif unsurlarla birleşerek Jivkov'u devirebileceği korkusu yüzünden göç ze zorlandığını" yazarken, BBC önceki geceki yayınında Başbakan Özal'ın Bulgaristan'ı kınayan demecine yer verdi

BRÜKSEL, LONDRA, WASHINGTON, AA

BULGARİSTAN'ın Türk azınlığa yaptığı insanlık dışı baskılar ve son günlerde başlattığı sınır dışı etme politikası, tüm dünyada büyük yankılar uyandırdı. İngiltere'de yayınlanan "The Independent" gazetesi, Bulgaristan'daki Türklerin, rejim aleyhtarı bir hareket geçirecek Bulgaristan Devlet Başkanı Todor Jivkov'u devirmelerinden korktuğu için topluca göce zorlandıklarını öne sürdü.

İngiliz The Independent gazetesinde Orta Avrupa Yazişleri Müdürü **Edward Steen** tarafından kaleme alınan **"Yabancı düşmanlığı Sofya liderliğinden soğumaya yol açtı"** başlıklı yazıda, Bulgar hükümetinin, ülkedeki Türklerin varlıklarını inkâr etmelerinin, Avrupa'nın en büyük skandallarından biri olduğu vurgulandı.

Kısa süre önce Bulgar hükümetlerinden Sofya'daki Türkiye Büyükelçiliği önünde düzenlenen protesto gösterisinin başarısızlıkla sonuçlandığı hatırlatılan yazıda, şunlar kaydedildi:

"Bulgarlara Türkiye Elçiliği önündeki gösteriyi ardından Todor Jivkov, ülkede Türk değil, Müslüman olduğunu, Bulgaristan'ı bağımsızlıklarından Türkiye'ye gidebileceğini açıkladı. Ancak, Jivkov'un etnik Türklerin ulusal uyanışını ezmeyi amaçlayan politikasına destek vermek için Türkiye Elçiliği önünde yapılan gösteriye sadece 15 bin kişinin katılması tezimiyle başarısızlıkla. Bulgar televizyonu ise bu rakamı 30 bin olarak verdi.

Sürgündeki Sosyal Demokrat Parti yöneticilerinden Stefan Tabakoff, bu gösteriye binkan değil, sadece sadık partililerin katılmış olduğunu belirterek, 'Böylesine bir gösteriye en azından 200-300 bin kişinin katılması beklenirdi. Bu da Jivkov'un açık seçik yenilgiye uğradığını gösteriyor. Türkler, Jivkov'u devireceklir. Bulgarların çoğunluğu —ben de dahil— Türklere, uğradıkları durumdan dolayı sempati besliyoruz" dedi."

Todor Jivkov'un 1954'teki bir konuşmasında Türklerin ana dillerini konuşması, okullardaki Türkçe derslerinin düzeltilmesi ve Türk azınlığın kendi dillerinde eserler üretmesinden söz etmesine rağmen, bu vaadini unutarak, Türklere baskı ve zulmü reva gördüğü belirtilen yazıda, Sofya'nın, etnik Türk nüfusun Slav Bulgarlara göre giderek çoğalmasından korkuğu için eritme politikalarına başvurduğu hatırlatıldı. The Independent gazetesi, Bulgaristan'daki Türklerin ulusal kimliklerini yitirmemek için Bulgar yönetimine karşı "kahramanca" direndiklerini de belirtti.

Öte yandan, Financial Times gazetesinin Bulgaristan'daki Türklerle ilgili bir haberinde de, Jivkov'un "otonomdan" Bulgar milliyetçilerini, Türkiye tarafından tezgâhlandığını öne sürdüğü "Bulgaristan aleyhtarı kampanyaya karşı koymaya" teşvik ettiği belirtildi.

Paris'te çalışmalarını sürdüren AGİK İnsani Boyut Konferansı'nda İngiltere ve Belçika heyetleri adına yapılan konuşmalarda Bulgar hükümeti, isim zikredilerek ağır şekilde eleştirildi.

6'sı Varşova Paktı üyesi 35 ülkenin katıldığı konferansın kapalı oturumlarında yapılan konuşmalarda, Sofya'yı kınayan ülke sayısı Türkiye ile birlikte 17'ye ulaştı.

Konferansa yakın kaynaklar, Bulgar hükümeti üstündeki baskının artan biçimde sürdüğünü, ancak bunun Sofya'nın tutumunu değiştirmesi konusunda ne kadar etkili olacağını kestirmenin mümkün olmadığını belirtiyorlar. Aynı kaynaklar, Bulgarların, savunacak bir tezleri olmadığı için, kendilerine yönelik ağır eleştirilere karşı susmayı tercih ettiklerine de dikkati çekiliyor.

AGİK dışında, konuyla en yakından ilgilenen kuruluş olan Uluslararası Af Örgütü'nün Brüksel'deki temsilcileri, son günlerdeki faaliyetlerinin ağırlığını Çin'deki olayların teşkil ettiğini, ancak Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumuyla ilgilenmek üzere oluşturulan çalışma gruplarının faaliyetlerini sürdürdüklerini belirtiler.

• GELİŞMELER ÜRKÜTÜCÜ

Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskıları ürkütücü olarak niteleyen Uluslararası Af Örgütü'nün, Türk azınlığa yönelik baskı, zulüm ve göçe zorlanmalarıyla ilgili bir rapor hazırladığı açıklandı.

Uluslararası Af Örgütü'nün Bulgaristan Masası Şefi **Gareth Davis**, Bulgaristan hükümetinin Türk azınlığa yaptığı mezalimin her zaman olduğu gibi kaygıyla ve yakından izlendiğini söyledi. **Davis**, Bulgaristan'daki Türklerin durumunu dünyanın gözleri önüne sererek rapor üzerinde son rötuşların yapıldığını belirtti.

Geride malını, mülkünü bırakarak topluca göçe zorlanan Türklerden Bulgaristan'dakî son gelişmeler hakkında yazılı ve sözlü beyanlar aldığını kaydeden **Davis**, şunları söyledi:

"Bulgaristan'daki durum gerçekten vahim görünüyor. Türklere yapılan baskı ve zulmü içeren yeni raporumuzun gelecek hafta içinde tamamlanacağını sanıyorum."

Uluslararası Af Örgütü'nce yayınlanan İnsan Hakları dergisinin Haziran sayısında da bütün bir sayfanın Bulgar zulmüne ayrıldığı dikkati çekti.

"Türklere karşı tanklar" başlıklı yazıda, olayların geçmişi kısaca anlatıldıktan sonra, ad değiştirme kampanyasına karşı düzenlenen barışçı gösterilerde en az 100 kişinin öldürüldüğü, karşı koyanların ülke içinde sürgüne gönderildiği, mezarlıkların tahrip edildiği, Türkçe konuşma ve dini vecibeleri yerine getirmenin yasaklandığı hatırlatıldı.

Merkezi Viyana'da bulunan Helsinki İzleme Komitesi Genel Sekreteri **Gerald Nagler** de, Bulgaristan'dan kaçarak Viyana'ya gelen Türklerle temas kurmak ve ilk elden bilgi toplamak amacıyla 3 ekip oluşturulduğunu belirtti.

Nagler, bu ekiplerin, Bulgaristan'dan kaçan ya da sınır dışı edilen Türklerle görüşerek son günlerde Bulgaristan'ın hangi bölgelerinde ne gibi olaylar cereyan ettiğini, ölü ve yaralı sayısını belirlemeye çalıştıklarını kaydetti, toplanan bilgilerin kamuoyuna açıklanacağını söyledi.

Nagler, Türk azınlığına yapılan baskıların durdurulması için Bulgar hükümeti nezdinde sık sık girişimlerde bulunduklarını ve Sofya rejimini protesto ettiklerini de sözlerine ekledi.

Bu arada, Helsinki İnsan Hakları Amerika İzleme Komitesi de, Bulgaristan hükümetinin ülkedeki Türklere karşı giriştiği insanlık dışı eylemler konusunda soruşturma yapıyor.

Helsinki, İnsan Hakları Amerika Komitesi Başkan Yardımcısı **Jeri Laber**, Bulgaristan'daki durumdan büyük endişe duyduklarını, komitenin görevlendirdiği bir yetkilinin, Paris, Viyana ve İstanbul'a giderek, Bulgaristan'ın zorla sınır dışı ettiği Türklerle görüşmelerde bulunduğunu bildirdi.

Yetkilinin, bu temaslarını tamamladıktan sonra ABD'ye dönüp gelecek hafta içinde bir rapor hazırlayacağını sözlerine eklediği belirtildi.

● İngiliz gazetesi The Independent: Bulgaristan'daki Türkler, Jivkov'u devirebilecekleri korkusuyla göçe zorlanıyor"

● Uluslararası Af Örgütü, yayınladığı İnsan Hakları dergisinin Haziran sayısında "Türklere karşı tanklar" başlığıyla Bulgar zulmüne geniş yer verdi. "Bulgaristan'da gelişmeler ürkütücü" diyen örgüt, Türklerin durumunu tüm dünyanın gözleri önüne serecek bir rapor hazırlıyor

İngiltere Dışişleri Bakanlığı'nın bir sözcüsü yaptığı açıklamada, Bulgaristan'daki Türklere yönelik baskıların hükümetçe büyük kaygıyla izlendiğini söyledi.

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü, İngiliz hükümetinin, Bulgaristan'ın Londra Büyükelçisi aracılığıyla, Türk azınlığa yapılan kötü muamelelere ilgili olarak Bulgar hükümetinin dikkatini çektiğini belirtti.

İngiltere Dışişleri Bakanlığı'nın da gelecek ay Sofya'ya giderek Türk azınlığa yapılan baskı ve zulmü inceleyecek olan Avrupa Parlamentosu heyetindeki Muhafazakâr Parti Milletvekili **David Anthony Atkinson**'a kapsamlı bir rapor hazırlaması için talimat verdiği öğrenildi.

Bu arada, Avam Kamarası'ndaki Muhafazakâr Partili milletvekillerinin girişimleriyle, Bulgar hükümetini kınayan bir önergenin imzaya açılacağı kaydedildi.

• AVRUPA PARLAMENTOSU

Avrupa Parlamentosu ise, bu hafta sonunda yapılacak olan seçimler nedeniyle konuya yeterli ilgiyi gösteremiyor.

Ancak, parlamento kaynakları, seçimlerden sonra yapılacak ilk oturum olan Temmuz toplantıları sırasında konuyu bir acil karar tasarısıyla parlamentoya getireceklerini kesin bir dille ifade ettiler.

Avrupa Konseyi de Temmuz ayında Bulgaristan'a bir heyet göndererek, Türklerin yaşadığı bölgelerde araştırma yapacak.

• TÜM ÜLKELER DUYDU

Dışişleri Bakanlığı yetkililerinin belirlemelerine göre, soydaşlarımızın sınır dışı edilmeye başlandığı 22 Mayıs'tan bugüne kadar hemen tüm ülkelerde bu konuda haber yayınlandı. Bunda, özellikle Agence France Presse (AFP) ve Reuter 'in dünyanın dört bir yanındaki abonelerine geçtiği haberler etkili oldu.

Soydaşlarımızın sınır dışı edilmeye başlandıktan sonra Viyana'ya getirilmeleri de, Avusturya basınının olaylara geniş yer vermesini sağladı. Avusturya radyo-TV'sinden bir gazeteci, olayları yerinde gözlemleyebilmek için Bulgaristan'a girmeyi başardı, ancak çektiği filmlere Bulgar yetkililerce el konuldu.

ABD basını da, soydaşlarımızın durumunu sık sık gündeme getiriyor. Yüksek tirajlı gazetelerden **Washington Times** ve **Los Angeles Times**, Sofya çıkışlı haberlerle olayları duyururken, Amerika'nın Sesi radyosu ile TV kuruluşu CNN, geçen hafta Türk-Amerikan Dernekleri Federasyonu'nun Washington'daki yürüyüşlerini ekrana getirdi.

• CNN'İN OYUNU

Ancak, ABD'nin 24 saat aralıksız yayın yapan TV kuruluşu CNN, TRT ile yaptığı anlaşmayı, **"haberin geç gönderildiği"** gerekçesiyle bozdu. CNN'in Türkiye muhabiri Gülfem Aslan'ın hazırladığı ve soydaşlarımızın Kapıkule'den girişleri ile Türk-Bulgar ilişkilerinin gelişmi, Belene ve **Naim Süleymanoğlu**'na yer verilen 3 dakikalık programın kaseti, geçen cuma günü CNN'ye yollandı. Anlaşmaya göre, programın geçtiğimiz pazar akşamı yayına girmesi gerekiyordu, ancak yayınlanmadı. CNN yöneticileri, TRT'yi haberi geç göndermekle suçlarken, TRT haberin, her zaman aynı kargo ile yollandığını açıkladı. Programın, önümüzdeki hafta yayınlanacağı bildirildi.

İngiliz yayın kurumu BBC, Başbakan **Turgut Özal**'ın, Bulgaristan yönetimine yaptığı sert çıkışı, önceki günkü bültenlerinde duyurdu. BBC'de dün sabah da, ABD'nin Bulgaristan'ı sert bir şekilde kınaması yer aldı.

Kapıkule giriş kapısı ve garından, soydaşlarımızın akın akın girişi de, Federal Alman birinci TV'si **ARD** ile, Ankara'da bulunan yabancı basın-yayın kuruluşlarının temsilcileri tarafından geniş bir şekilde izlendi.

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, dünya basınının soruna gösterdiği ilgiyi **"iyi bir düzeyde"** bulduklarını belirterek, daha fazla artması için çaba gösterdiklerini bildirdiler.

Telgraf metni

Okurlarımızın Bulgar zulmünü dünyanın güçlü örgütlerinin başkanları nezdinde protesto etmesi ölçüsünde hazırladığımız İngilizce telgraf metninin Türkçesi şöyle:

"Bulgaristan Türklerince karşı Bulgarlarca girişiği zulmü protesto ediyorum. Lütfen siz de edin."

Zulme hayır

Bütün yurttaşlarımızı, soydaşlarımıza insanlık dışı baskı yapan Bulgaristan yönetimini uluslararası kuruluşlar nezdinde protesto etmeye çağırıyoruz. Bu amaçla, aşağıdaki maktup-telgraf-telefax metnini, sırasıyla adreslerini verdiğimiz, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, Avrupa Konseyi Parlamentolar Meclisi Başkanı, Avrupa Parlamentosu Başkanı, Uluslararası Helsinki İnsan Hakları Federasyonu Başkanı ve Uluslararası Af Örgütü Başkanı'na göndermenizi için yayınlıyoruz.

Protesto metni

"I strongly denounce the violent repression and deportation of the Turkish minority in Bulgaria. Please exort every effort in your capacity to stop these inhuman actions"

5 örgütün adresi

JAVIER PEREZ DE CUELLAR
United Nations Secretary General
New York - UNITED STATES
Fax: 99 1 212 3714360 Tel: 9635012
Telx: (023) 62 450 U Nations

ANDRE BJORCK
President de l'Assemblée Parlementaire
Conseil de L'Europe
Strasbourg - FRANCE
Fax: 99 33 88 367057/351961 Tel: 614961

Lord PLUMB
President - Parlamente de l'Europe
Rue Belliard 97-113 1040
Bruxelles - BELGIQUE
Fax: 99 32 2 2307555/2305808 Tel: 2342111

KARL JOHANNES VON SCHWARZENBERG
President - International Helsinki Federation
for Human Rights
Helsinki - FINLAND

MARCH DE MONTALAMBERT
President - Amnesty International
1 Easton Street WC1X 8 DJ
London - UNITED KINGDOM
Fax: 99 441 8351100 Tel: 8331771

NOT: Metnin zarfa konmaya hazır örneği, matbu olarak 14. sayfamızdadır. Kesin, zarflayın, yollayın.

MİLLİYET » 15 Haziran 1989

Ankara'daki yabancı misyon, Bulgar zulmünden tedirgin

Büyükelçilerden kınama

• Nilüfer YALÇIN • ANKARA

Görüştüğümüz bazı diplomatlar Bulgar tutumunu resmen takbih ettiler • Bazıları yaptırım uygulanmasından yana görüş belirttiler • Türkiye'nin Bulgarları ikili görüşmeye zorlaması öneriliyor • Çin Halk Cumhuriyeti ile Yunanistan ise görüş belirtmedi • Fransızlar AT'ta bu konuda bir "Avrupa görüşü"nün saptanmasına çalışıldığını açıkladılar

BULGARİSTAN'da Jivkov hükümetinin Türk azınlığa karşı insanlık dışı baskı ve zulmü giderek bir toplu tehcir şekline dönüştürmesi, Ankara'daki yabancı misyonları ciddi şekilde tedirgin ediyor. Görüştüğümüz diplomatlardan çoğu, Bulgarları resmen suçlarken, bazıları Bulgaristan'ın bu sorunu derhal ve uygar boyutlarda çözümlemek için Türkiye ile görüşmelere başlaması zorunluğunu vurguladı.

Ankara'daki bazı büyükelçilerle, büyükelçilik görevlileri, Milliyet'e Bulgar zulmüyle ilgili olarak şunları söylediler:

Timothy Daunt (İngiltere Büyükelçisi):

"İngiltere, Bulgaristan'daki Türk azınlığına revâ görülen muameleyi uzun zamandan beri kaygıyla izliyor. Bulgaristan'ın kuzey doğusunda ve güney bölgelerinde gösterilen kanlı şekilde bastırıldığı ve insanların göçe zorlandığına dair elde-ğimiz son bilgiler bizi derinden rahatsız ediyor.

"Türk azınlığın uğradığı bahsedilen Bulgar bütünetiyle hem Londra'da hem Sofya'da yaptığımız ikili görüşmelerde sürekli olarak gündeme getiriliyor. İngiltere dışişlerinden sorumlu Devlet Bakanı William Waldegrave 1 Haziran'da Bulgaristan'ın Londra Büyükelçisi'ne bu konudaki görüşlerimizi çok sert bir şekilde ifade etti. Ayrıca Paris'teki İnsan Hakları Konferansı'na katılan İngiltere heyetinin başkanı da bu sorunu üç ayrı platformda gündeme getirmiş bulunuyor."

Girgio P.Perdo (İtalyan Büyükelçisi):

"Bu konuda henüz hükümetimin resmi görüşünü almış değilim, ancak halen Bulgaristan sınırında gördüğümüz olaylar daima rahatsız edici, kaygı verici gelişmelerdir. İtalya, insan haklarının çiğnendiği vakalarda buna daima karşı çıkmış, böyle bir muameleye maruz kalanları savunmuştur. Bulgaristan'daki bazı insanlar topluca sınır dışı ediliyorlarsa, bu bir şiddet hareketidir ve bu nedenle onaylanmayacak bir durum olduğu meydandadır."

Ariel Delouya (Kanada Büyükelçilik Sözcüsü):

"Kanada Dışişleri Bakanı, Paris'teki İnsan Hakları Konferansı'nda 30 Mayıs'ta bir konuşma yaparak Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı muamelesini eşsiz kınadı. Bize göre Bulgaristan, Viyana sözleşmesinin ilkelerini ihlal etmiştir. Türklere karşı baskıları 'Benim iç işimdir, karışamazsınız' diyerek gündemden çıkarmazlar, çünkü insan hakları ve bu hakların korunması tüm ülkelerin işidir. Biz Bulgaristan'daki Türklere yapılan işlemleri daha önce de takbih ettik, bundan sonraki gelişmeleri de dikkatle izleyeceğiz. Bu insan dışı baskıları hoşgörmemiz mümkün değildir. AGİK sürecine uygun olarak, Bulgarların bu davranışlarını durdurmak için Sofya üzerinde her türlü baskıyı uygulamalıyız. Sofya AGİK anlaşmasını imza ettiği halde, bunu Türklere zulüm yaparak ihlal etmeyi sürdürürse, AGİK çerçevesinde ikili ve çok yanlı ilişkilerle ilgili daha başka önlemler alınmalı, yaptırımlar uygulanmalıdır."

Helve Magro (Fransa Büyükelçiliği Sözcüsü):

"Biz Fransa olarak bu konuyla çok yakından ilgileniyoruz. Türkiye'de ve Bulgaristan'da olan bitenleri iki büyükelçilik de derhal Paris'e bildiriyor. AT nezdinde de temasları sürdürüyoruz. Avrupa Topluluğu Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı uygulamalarıyla ilgili olarak bir 'Avrupa görüşü' tespit edecek, şimdi bunun bir an önce belirlenmesine çalışıyoruz. 12 ülke arasında tam bir görüş birliği sağlamak biraz güç olduğu için bu iş zaman alıyor, ancak Fransa bir Avrupa görüşünün belirmesinden yanadır."

Michael Austrian (ABD Büyükelçiliği Siyasi İşler Sorumlusu):

"ABD yönetimi, Bulgaristan'daki Türk azınlığına karşı gayri insanî uygulamaları daha ilk başta tepkî göstermiştir. Bulgarların Türk isimlerini zorla değiştirme işlemlerine ilk karşı çıkanlardan biri ABD olmuştur. Bu davranışlara her fırsatta tepkî gösterdik. Nitekim şimdi de Paris toplantısındaki heyetimiz, Bulgarlara beş yıldır sürdürdükleri besîa politikasını resmen gündeme getirmiş ve takbih etmiştir. ABD, Bulgarlara karşı yaptırım uygulanmasından yanadır."

Monique Frook (Hollanda Büyükelçilik Müsteşarı):

"Bu son gelişmeler hakkında henüz hükümetimin resmî görüşünü almış değilim, ancak Hollanda heyeti bu konuyu Paris toplantısında ele almıştır. Bulgarlarla yaptığımız birçok ikili temas sırasında Türklere revâ görülen baskılara karşı tepkimizi daima belirttik. Geçmişte olduğu gibi bundan sonra da bu davranışlardan duyduğumuz tedirginliği dile getirmeyi sürdüreceğiz."

Aziz Khan (Pakistan Büyükelçisi):

"Bu konuda Pakistan'ın resmî görüşü, en yetkili ağız olan Başbakan Benazir Butto tarafından Türkiye'yi ziyareti sırasında açıklanmıştır. Butto, İstanbul'daki basın toplantısında, Pakistan'ın, zulmü şiddetle takbih ettiğini açıklamış, bu görüşümüzü ikili ve çok ulusla platformlarda dile getirmeye devam edeceğimizi belirtmiştir. Biz Türkiye'nin bu konudaki tutum ve girişimlerinin daima yanında olduk, desteklemeye devam edeceğiz."

Fujivera (Japon Büyükelçilik Müsteşarı):

"Bu olayı ülkemiz büyük bir dikkatle izlemektedir. Ülkemiz, konunun insanî açıdan iki ülke arasında görüşmeler yoluyla acilen çözümlenmesini ümit etmektedir."

Yehuda Millo (İsrail Maslahatgüzarı):

"Bu gelişmeleri şiddetle takbih ediyoruz. Bulgaristan'daki Türk azınlığın uğradığı felaketlerden büyük üzüntü duymaktayız. Türklere karşı gösterdiğimiz anlayış, dünyanın çeşitli yerlerinde Yahudi kardeşlerimizin de aynı muameleye uğramış olmalarının bize verdiği deneyimlerden kaynaklanıyor. Türkiye'nin gösterdiği duyarlığa da anlayışla karşılıyoruz.

"Bu konuda Bulgaristan'la doğrudan ikili görüşmelere girmek bu işin tek çıkar yoludur. Sorunların uygarca çözümünde tek yöntem görüşmelerdir, Türkiye bunda israrlı davranmalıdır. Böyle olaylarda ne yazık ki birçok ülkenin çifte standart uyguladığı da görülüyor. Dünya kamuoyunun bu zavallı insanların uğradığı felaketi görüp dinlemesini ve onlara destek olmalarını diliyorum."

Çin Halk Cumhuriyeti Büyükelçiliği ile Yunanistan Büyükelçiliği'nden Bulgaristan konusunda resmî görüş alamadık. Çinliler, Pekin hükümetinin şu anda çok yoğun olaylarla uğraştığını, bu nedenle henüz bu konuda bir görüş oluşturmamış olduğunu bildirdi. Yunan Büyükelçiliği de sorumuza henüz bir yanıt vermedi.

Bulgar Bakan Yardımcısı: "Türkiye'nin insan hakları sorunu var"

Küstah tavır

• Turan YAVUZ • WASHINGTON

ABD'yi bir Bulgar heyeti ile ziyaret eden Bulgaristan Dış Ticaret Bakan Yardımcısı **Konstantin Glavanakov**, Bulgaristan'da insan hakları ihlallerinin olmadığını belirterek, "Biz asıl Türkiye'deki insan hakları ihlallerinden endişeliyiz" dedi.

Washington'daki temasları ile ilgili olarak Ulusal Basın Kulübü'nde bir basın toplantısı düzenleyen Dış Ticaret Bakan Yardımcısı **Glavanakov**, son zamanlarda Türk hükümetinin "takındığı tutumdan" şikâyetçi olduklarını belirtirken Bulgaristan'da "**Bulgar Türk'ü**" bulunmadığını, ancak Müslüman **Bulgar** vatandaşı olduğunu söyledi.

Basın toplantısına katılan Türk gazetecilerinden rahatsız olduğunu zaman zaman belli eden Dış Ticaret Bakan Yardımcısı, Bulgaristan'daki azınlık Türklerine karşı girişilen baskı ve şiddet kampanyalarını içeren sorulara, "Ben bu konuda bir şey bilmiyorum. Bana soru yöneltiliğiniz alanda bir uzman değilim. Benim uzmanlık alanım ekonomi ve dış ticaret alanındadır" şeklinde kaçamak cevaplar verdi.

• ABD'NİN TUTUMUNDAN KORKMUYORUZ

Glavanakov, ABD'nin ticari ilişkileri olduğu ülkelerdeki insan haklarına karşı duyarlı olduğu yönünde bir soruyu da cevaplandırırken, "ABD'nin bu konudaki tutumunu biliyoruz ve bundan da Bulgaristan olarak korkacağımız bir durum yoktur. Çünkü ülkemizde böyle bir sorun yoktur" şeklinde konuştu.

Bulgar yetkili, bu arada Bulgaristan'ın uyuşturucu kaçakçılığına karşı kara parayı aklama operasyonlarına yeniden başladığı şeklindeki suçlamaları da kesinlikle reddetti ve "Böyle bir şey yoktur" dedi.

ABD Dışişleri Bakanlığı'nın, son dakikada Bulgaristan'daki şiddet olaylarını bir gerekçe olarak göstererek kendisi ile yapılacak görüşmeyi iptal ettiğine de değinen Bakan Yardımcısı, bu tavırdan dolayı şaşırdıklarını söyledi, ancak başka yorumda bulunmadı.

Gatt ve Dünya Bankası'na girmek için başvurduklarını belirten Dış Ticaret Bakan Yardımcısı, ABD yönetiminin de Bulgaristan'a, ticari konularda "en çok kayırılan ülke" statüsü vermesini istediklerini belirterek, "Bu konuda yönetimin alacağı tutumun ne olacağını, atacakları adımı şimdilik bilmiyoruz" dedi.

ABD yönetimleri son yıllarda Bulgaristan'da Türk azınlığına karşı uygulanan insan hakları ihlalleri karşısında bu ülkeye en çok kayırılan ülke statüsü vermek istemiyor.

Bulgaristan'ın Atina Büyükelçiliği Basın Ataşesi **Alexander Georgiev**, dün sadece Atina'daki Yunanlı gazeteciler için düzenlendiği basın toplantısında "azınlık konularında Türkiye ile diyalog kurmayı reddediyoruz" dedi. BBC'nin Yunanca verdiği habere göre **Georgiev**, Türk hükümeti ve basınını Bulgaristan'a karşı düşmanca kampanya yürütmekle suçladı ve ülkesinde Türk olmadığını yineledi.

'Bulgar'ın sınır dışı ettiği Türklere kucak açtılar

Soydaşlarımıza Kıbrıs'ta iskân

• Akay CEMAL • LEFKOŞA

BULGARİSTAN'dan zorla Türkiye'ye gönderilen soydaşlarımızdan bir kısmının Kuzey Kıbrıs'a yerleştirilmesine ilişkin çalışmalar Lefkoşa'da devam ediyor. 39 kurum ve kuruluş bu konudaki önerilerini hükümete bildirdi ve Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**'tan aracılık yapmasını istedi.

1974'ten beri KKTC sınırları içinde bulunmasına rağmen, boş olarak tutulan Maraş kentine bir grup Türk'ün yerleştirilebileceğine ilişkin Lefkoşa'da çeşitli çevrelerce dile getirilen istemler Ankara'ya iletildi.

KKTC hükümeti, sembolik miktarda da olsa Bulgaristan'dan zorla gönderilen soydaşlarımıza KKTC halkının kucak açmaya hazır olduğunu bildirdi.

Öte yandan, Türk göçmenlerin Kuzey Kıbrıs'a yerleştirilebilecekleri haberleri, Rumlar arasında şimdiden tepki ve tedirginliklere neden oldu. Rum gazeteleri, bu konudaki yazılarında, BM'nin dikkatini çekerek, gerekli önlemlerin alınmasını ve herhangi bir emrivaki ile karşılaşılmamasını istediler.

Lefkoşa'daki hükümet çevreleri ise, Ankara'nın sık sık yabancı ülkelerin Bulgaristan'daki olaylar konusundaki ilgisizliğinden yakındığına işaretle, "Maraş'a bir yerleştirmeye kalkın da, o zaman Avrupa ülkelerinin ilgisinin nasıl olacağını görürüz. Dünyayı ayağa kaldırırlar" şeklinde görüş beyan ettiler.

MİLLİYET » 15 Haziran 1989

EVREN'DEN DÜNYAYA DESTEK ÇAĞRISI...

● "Bulgaristan'da büyük trajedi, dram yaşanıyor. Bu, insanlığın sorunudur. Tüm devletleri bunu durdurmak için çabada bulunmaya davet ediyorum"

EVREN'DEN ÇAĞRI

ANKARA, ÖZEL

CUMHURBAŞKANI **Kenan Evren**, Bulgaristan'daki son gelişmelerle ilgili olarak dün yaptığı açıklamada, Bulgarların 1984'ten beri Türk azınlığa karşı insafsız bir asimilasyon politikası güttüğünü, kendi vatandaşları olan insanları, sırf Türk oldukları için, her türlü haklarından mahrum bıraktığını, ülkeden zorla çıkardığını hatta öldürdüğünü belirttikten sonra, şu çağrıyı yaptı:

"Türkiye Cumhurbaşkanı olarak dünyaya sesleniyorum. Bulgaristan'da bir büyük trajedi, bir insanlık dramı yaşanmaktadır. Bu sorun sadece Türkiye'nin sorunu değildir. Bu, insanlığın sorunudur. İnsan hakları konularına ilgilerini değişik vesilelerle göstermiş olan ve aralarında bizim de yakından tanıdıklarımız bulunan tüm devletler, teşkilatları, basın-yayın kuruluşlarını ve mensuplarını bir an evvel bu trajediye son verilmesi için çabada bulunmaya davet ediyorum."

Bulgaristan'ın, ülkesindeki 1.5 milyon Türk'ün varlığını 1984 sonundan itibaren reddettiğini, **"Taraf olduğu uluslararası anlaşmalar ile en temel insanî ilkeleri inkâr ettiğini"** belirten Cumhurbaşkanı, bu iddiaların gerçek dışı olduğunu şöyle açıkladı:

"Bulgaristan'daki Türk azınlığının varlığı, uluslararası anlaşmaların da ötesinde, Bulgar devlet adamlarının 1984'e kadar yaptıkları çok sayıda açıklama ile de kanıtlanmıştır. Bulgaristan Devlet Başkanı, bunlardan bana da bizzat söz etmiştir. Böyle bir azınlık mevcut olduğu için, bu azınlığın statüsü ve haklarını düzenleyen, Türkiye'ye göçünü öngören, parçalanmış ailelerin birleştirilmesini sağlayan anlaşmalar iki ülke arasında aktedilmiştir. Bulgaristan, 75 yıl tanıdığı bir gerçeği beş yıldır inkâr etmek istemektedir."

● Cumhurbaşkanı Evren, Bulgaristan'ın Türklere zulmüne karşı tüm ülkelere ve kuruluşlara çağrıda bulundu

● **Evren, Bulgarların 1984'ten beri insanlık dışı baskılarla Türklere asimilasyon politikası uyguladıklarını, bu baskıların öldürmeye kadar gittiğini belirtti**

● **Bulgar Devlet Başkanı'nın Türk azınlığının varlığını bizzat kendisine de söylediğini, şimdi ise inkâr ettiğini açıklayan Evren, "Bunlar Türk değilse, neden Türkiye'ye gönderiliyorlar? Bulgarlar, sınır dışı etme ve asimilasyon politikasını suni olarak yarattılar ve tek başlarına çözemediklerini kanıtladılar" dedi**

Türklerin kendi benliklerinde ve kimliklerinde Türk olduklarını israrla söylediklerini anımsatan Evren, Bulgarların içine düştükleri çelişkiyi şöyle dile getirdi:

"Ülkesinde Türk kökenli kimsenin bulunmadığını iddia eden Bulgaristan şimdi binlercesini sınır dışı ettiği insanların kim olduğunu, bunları neden başka bir Müslüman ülkeye değil de Türkiye'ye gönderdiğini açıklamak zorundadır. Bütün suçları Türk olmak ve Bulgaristan'da yaşamak olan insanlar, 20. asrın son çeyreğinde, insan haklarının saygının Avrupa'da ve dünyada en büyük değer olduğu bir dönemde kötü muameleye maruz bırakılmakta, ülkeden zorla çıkarılmakta hatta öldürülebilmektedir. Bütün medeni milletlerin buna karşı çıkması en önemli insanlık görevidir."

Soydaşlarımızı Türkiye'ye gönderen Bulgaristan'ın yarattığı bu yapay sorunu tek başına çözemeyeceğini kabullendiğini söyleyen Evren, Bulgaristan'ın bir göç anlaşması için Türkiye ile masaya oturması gerektiğini vurguladı ve şöyle dedi:

"Unutmamak gerekir ki, tarih, tutorsızlık, kin ve nefret duygularını politikalarının içine sokan rejimlerin, bunun bedelini er geç ödediklerinin sayısız örnekleriyle doludur."

Cumhurbaşkanı, bu konunun Türkiye için milli bir dava haline geldiğini de belirtti ve siyasal partilerimizin tam bir ulusal dayanışma içinde hareket etmelerinden duyduğu memnuniyeti bildirdi, **"Türk milleti bu önemli sınavı başarıyla verecektir"** diyerek sözlerini bağladı.

HÜRRİYET » 16 Haziran 1989

Cumhurbaşkanı'nın dünyaya çağrısının ardından, Başbakan, Bulgar atağı başlattı. Bu, 3 aşamalı bir girişimin ilk adımı

Türkiye'nin Cendere Planı

Nurcan AKAD - Kemal SAYDAMER / *ANKARA*

√ BİRİNCİ AŞAMA Başbakan, planın dün uygulamaya koyduğu ilk aşamasında, Bulgaristan'ı bir göç anlaşması için müzakereye çağırdı.

√ İKİNCİ AŞAMA Özal, yine Cendere Planı uyarınca, yarın yabancı gazeteciler ve yabancı misyon görevlileri ile Kapıkule'ye gidecek...

√ ÜÇÜNCÜ AŞAMA Planın bu bölümü gizli tutuluyor. Bulgaristan'a karşı, uluslararası baskıların artması için tüm kozlar oynanacak...

Nurcan AKAD – Kemal SAYDAMER / *ANKARA, (Hurriyet)*

CUMHURBAŞKANI Kenan Evren'in önceki günkü açıklamasından sonra, dün de Başbakan **Özal**, **"Bulgar atağı"** başlattı.

Bulgaristan'ın ülkesinde yaşayan Türk azınlığa uyguladığı zulüm ve tehcir (göç ettirmek, sürmek) politikasına karşı, sonuç almaya dönük önlemleri içeren, kapsamlı bir program hazırlandı. Yaklaşık bir aydan bu yana, Bulgaristan tarafından **"sürgün"** edilen soydaşlarımızla Bulgaristan'da kalan Türk azınlığın sorunlarını çözmeyi amaçlayarak hazırlanan program, devletin ilgili kademelerinde uzun süre tartışıldıktan sonra, önceki akşam son şeklini aldı ve ilgili kurumların onayından geçerek, Başbakan **Turgut Özal** ve hükümet tarafından benimsendi.

Hürriyet'e, programla ilgili bilgi veren bir yetkili, Dışişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan programın, devletin tüm ilgili kademelerinin görüşü de alındıktan sonra zenginleştirildiğini söyledi. **"Gelişmelere göre, üzerinde bazı değişiklikler yapılması muhtemel"** dedi.

Başbakan **Özal**'ın, dün düzenlediği basın toplantısından sonra yaptığı yeni çağrı, bu aşamalı planın ilk adımı olarak niteleniyor. Başbakan'ın, yabancı gazetecilerle birlikte yarın Kapıkule'ye yapacağı ziyaret de, planın ikinci adımı olacak.

Planın sonraki aşamaları, şimdilik gizli tutuluyor. Ancak hükümete yakın çevreler, Türkiye'nin bu plan sayesinde, Bulgaristan üzerindeki uluslararası baskıyı, cendereye çevireceğini belirtiyorlar.

ADIM ADIM HAZIRLIK

Bu görüşler, hafta başından itibaren her düzeyde yapılan çeşitli toplantılarda dile getirildi. Haftanın ilk günü, Genelkurmay Başkanlığı'nda, Başbakan **Turgut Özal**, Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necip Torumtay**, İçişleri Bakanı **Abdülkadir Aksu** ve Kuvvet Komutanları toplandılar. Burada, askerlerin konu ile ilgili değerlendirmeleri dile geldi.

Salı gecesi **ANAP** Zonguldak Milletvekili **Pertev Aşçıoğlu**'nun kızının nikâhında bir araya gelen Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, **TBMM** Başkanı **Yıldırım Akbulut** ve Başbakan **Özal**, bir köşede önemli bir **"zirve"** gerçekleştirerek, Bulgaristan'a karşı alınacak **"sonuç alıcı önlemler"**i tartıştılar. Önceki gün konu, **TBMM** Dışişleri Komisyonu'nun **"kapalı oturumu"**nda da görüşüldü. Bu oturumda Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, bir değerlendirme yaptı. Dün sabah da, Devlet Bakanı **Ali Bozer** başkanlığında, eski Başbakanlık binasında, ilgili bakanlar, **TBMM** Dış İlişkiler Komisyonu üyeleri ve Türkiye'nin dış ülkelerle ilişkilerinde rol oynayan yetkililer, bir araya gelerek, girişim ve önlemler konusundaki görüşlerini dile getirdiler.

Hürriyet'in edindiği bilgiye göre, tüm bu görüşler göz önünde tutularak, Dışişleri Bakanlığı, birbiriyle irtibatlı ve tutarlı bir bütün arz eden bir dizi girişim ve önlemi içeren program hazırladı. Adım adım uygulamaya konulacak ve temel motifi, **"Bulgaristan'ı cezalandırmaya değil, meseleleri çözmeye yönelik önlemler"** olarak özetlenen planın ilk adımı, Başbakan **Turgut Özal** tarafından atıldı.

PLANIN İLK ADIMI

Devletin zirvesinde alınan bu kararlar, dün, Başbakan **Turgut Özal**'ın Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'le yaptığı görüşmeden sonra uygulamaya konuldu. **Özal**, 1,5 saatlik görüşmeden sonra, 45 dakika kendi başına çalışarak, açıklamasının son rötuşlarını yaptı. Bu arada bazı kişilere de danıştı.

Başbakan **Turgut Özal**'ın açıklaması, bir gün önce **Evren**'in yaptığı açıklamaya göre daha yumuşaktı. **Özal**'ın bu konuşmasında iki yeni unsur dikkat çekiyordu:

① **Bulgaristan'a, kapsamlı bir göç anlaşması için müzakere çağrısını tekrarladı. Ancak bu defa, önerisini somutlaştırarak, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri'nin de hazır bulunacağı, her iki tarafça uygun görülecek bir mahalde, en kısa zamanda buluşma önerdi.**

② **İkinci önemli nokta, sosyalist ülkelere seslenerek, yapılan son uygulamaların, "glasnost" ve "perestroyka"yı savunanların yüzkarası olduğunu vurguladı. Böylece batılı ülkelerden sonra, Bulgaristan'ı, sosyalist kuskaca almak için girişimde bulundu.**

Özal, gerekirse İslam Konferansı'nı da toplantıya çağıracağını, ancak şimdilik, buna gerek olmadığını ifade etti. Başbakan, Bulgaristan'la diplomatik ilişkilerimizi devam ettireceğimizi, ekonomik ve ticari bir müteyyidenin de söz konusu olmadığını, sorunu insani açıdan ele aldıklarını belirtti.

BULGARLARIN YANLIŞ HESABI

Önemli bir açıklama yapacağını belirterek sözlerine başlayan **Özal**, şunları söyledi:

"Böylelikle yapılmak istenilenin, bir yandan soydaşlarımızı, akılları sıra zor tercihlerle karşı karşıya bırakmak, diğer yandan da, yine akılları sıra, 'İcap ederse hepsi gelsin, hepsini bağrımıza basarız' diye tutumunu açıklıkla ortaya koyan Türkiye'yi zor duruma düşürmektir. Bunlar yanlış düşünceler, yanlış hesaplardır.

"Ben bugün, burada tekrar ediyorum; Bu mesele, Bulgaristan yönetiminin, dar görüşlü taktik manevralarının çok ötesine geçen bir meseledir. Mahiyeti ve kapsamı artık bütün dünyanın çok iyi bildiği ve her geçen gün daha fazla tepki gösterdiği insani bir meseledir. Bütün dünya, bu insanlık trajedisi karşısında aldığı ve alacağı tutumla, bir uygarlık sınavından geçmektedir. Bu mesele, hep böyle söylediğimiz gibi, Türkiye ile Bulgaristan arasında bir mesele olmasının ötesinde, bütün insanlık camiasını ilgilendiren ve çözümü için gerçekçilik, sağduyu ve şefkatle hareket edilmesi elzem olan, mevcut bütün mekanizmalar harekete geçirilerek, çözülecek bir meseledir.

"Hep söyledik. Her şeye rağmen, bizim, komşumuz Bulgaristan'a zarar vermek gibi bir düşüncemiz olmamıştır. Bugün de yoktur. Mesele, masum soydaşlarımızın hak ve haysiyetlerinin iadesi ve korunması meselesidir. Bu itibarla, Bulgaristan'a kapsamlı bir göç anlaşması için müzakere çağrımızı, bugün bir kez daha tekrarlıyorum.

"Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri'nin de hazır bulunacağı şekilde, bu müzakereler için her iki tarafça uygun görülecek bir mahalde, en kısa zamanda buluşma öneriyor ve buna hazır olduğumuzu ifade ediyorum."

"KÖŞEYE SIKIŞTILAR..."

Başbakan **Özal**, Bulgaristan'dan zorla göç ettirilen soydaşlarımızın sayısı açısından, Türkiye'nin hiçbir sorunu olmadığını, ancak düzensiz gelişler olduğunu, buna da tahammül edebileceğimizi ifade etti.

Çağrıya cevap verilmemesi halinde, Bulgaristan'ı sıkıştırmaya devam edeceğimizi söyleyen **Özal**, **"Şu göçün yapılması bile, Türk hükümetinin şimdiye kadar yaptığı sıkıştırmaların sonucu olmuştur. Bulgaristan, bir nevi köşeye sıkışmıştır"** dedi.

Başbakan, bu acıları dindirmek için yapabileceklerimiz arasında, savaşın olup olmadığını soran bir gazeteciye, **"Biz, meseleyi daima insani ölçüler içinde gördük. Savaş hadisesi, insanlık hadisesi içinde değildir. İnsanları öldürerek, meseleyi halletmek mümkün değildir. Bugünkü dünyada, bu mümkün değildir.** 'Bir gün hesap sorulacaktır' tabirini unutmamak lazım. İnsanlığa böyle trajediler meydana getirenlere, daima hesap sorulmuştur. **Bir gün hesap sorulacaktır. Ama bugün Türkiye, tüm dünyayı yalnızca insani açıdan harekete geçirmek istemektedir"** karşılığını verdi.

Başbakan, bir soru üzerine, göç eden soydaşlarımız arasında Bulgar ajanı olabileceğini, kontrol yapıldığını, bu durumu çok da önemsemediği ifade etti. **Özal**, sınır güvenliğine de dikkat ettiklerini söyledi.

Başbakan, yanına yabancı basını da alarak, yarın Kapıkule'de, insanlık trajedisini hür dünyaya göstereceğini söyledi ve planın ikinci adımının bu olacağını ima etti.

DIŞİŞLERİ, KOLLARI SIVADI

Başbakan'ın yabancı gazetecilerle sınır kapısına yapacağı ziyaretin bir benzeri de, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** tarafından gerçekleştirilecek. Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı uyguladığı **"eritme"** ve **"zorla göç"** uygulaması sonucunda ortaya çıkan insanlık dışı durum, Ankara'da görevli diplomat ve yabancı temsilcilere yerinde gösterilecek.

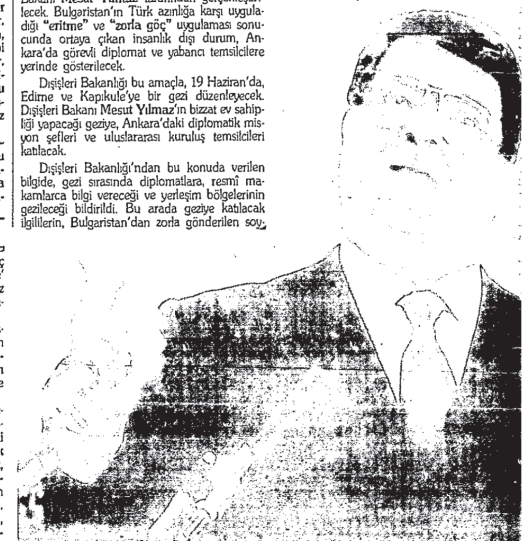
Dışişleri Bakanlığı bu amaçla, 19 Haziran'da, Edirne ve Kapıkule'ye bir gezi düzenleyecek. Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın bizzat ev sahipliği yapacağı geziye, Ankara'daki diplomatik misyon şefleri ve uluslararası kuruluş temsilcileri katılacak.

Dışişleri Bakanlığı'ndan bu konuda verilen bilgide, gezi sırasında diplomatlara, resmî makamlarca bilgi vereceği ve yerleşim bölgelerinin gezileceği bildirildi. Bu arada geziye katılacak ilgililerin, Bulgaristan'dan zorla gönderilen soydaşlarımızla görüşmelerinin sağlanacağı da belirtildi.

BULGARİSTAN'A SPORTİF AMBARGO

Dışişleri Bakanlığı, Bulgarların Türklere karşı tutumunu değiştirmemesi üzerine, bu ülkeye sportif ambargo uygulanmasını kararlaştırdı. Bu nedenle, Türkiye, bu yıl Bulgaristan'da yapılacak tüm müsabakalardan çekildi. Dışişleri Bakanlığı'nın emri üzerine, önümüzdeki günlerde Bulgaristan'daki masatenisi ve atletizm dallarındaki yarışmalardan çekildiğimiz öğrenildi.

Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü yetkilileri, Türkiye'nin Bulgaristan'da yapılacak hentbol, güreş, yüzme, atlama ve sutopu müsabakalarına da katılmamasını kararlaştırdı.

HÜRRİYET » 16 Haziran 1989

Bulgar hainliğine palikarya desteği

Nurcan AKAD / *ANKARA, (Hurriyet)*

TÜRK düşmanlığını her fırsatta açığa vuran Yunanistan'ın, Avrupa Topluluğu üyesi ülkeler nezdinde de **"foyası meydana çıktı"**. Bulgaristan'ın, ülkesindeki Türk azınlığa uyguladığı tehcir ve zulüm politikası hakkında ortak bir girişimde bulunmayı planlayan Avrupa Topluluğu'nun bu tavrı, dün Yunanistan tarafından engellendi.

Bu engelleme yüzünden, dönem başkanı İspanya tarafından yapılacak girişimin önü kesildi. Ancak AT'nin Yunanistan dışındaki 11 üyesi, tek tek Sofya nezdinde girişimde bulunarak, gelişmeler hakkında bilgi istemeye karar verdi.

Yunanistan, dün sabah da, **"Gümrük memurlarının grevi"**ni gerekçe göstererek İpsala sınır kapısını kapattı. Alış veriş nedeniyle ya da yakınlarını görmek üzere Türkiye'ye gelen ve seçimlerde oy kullanmak için Yunanistan'a dönmek isteyen Batı Trakyalı Türkler de, bu yüzden Türkiye'de kalmaya mecbur bırakıldılar.

Diplomatik gözlemciler, Yunanistan'ın **"gerçek bir demokrasi sınavı"**ndan geçtiğini belirterek, **"Yunanistan AT üyeliğini ne kadar hak etmiş olduğunu; insan hak ve özgürlüklerine ve demokrasiye de ne kadar bağlı olduğunu böylece gözler önüne sermektedir"** dediler.

YUNANİSTAN'DAN RET

Avrupa Topluluğu, Almanya'nın öncülüğüyle, Bulgaristan'ın ülkesindeki Türk azınlığa uyguladığı ve giderek şiddetlenen tehcir ve zulüm politikası hakkında 10 gün önce Sofya nezdinde girişimde bulunma kararı aldı. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın **(AGİK)** mekanizmasına uygun olarak, Bulgar hükümetinden, Bulgaristan' daki olaylar hakkında **"bilgi istenmesi"** kararlaştırıldı. Brüksel'deki **AT** merkezinde alınan bu karardan sonra, **AT** üyesi ülkelerin daimi temsilcileri, hükümetlerinden talimat almak üzere, ülkelerinin başkentlerini bilgilendirdiler. Brüksel kaynaklarından alınan bilgiye göre, dün Yunanistan dışındaki 11 AT üyesi ülkenin başkentinden, bu girişim için olumlu yanıt geldi. Atina ise, **AT**'nin Sofya nezdinde böyle bir girişimde bulunmasını onaylamadığını bildirdi.

Yunanistan'ın bu tutumu yüzünden, dönem başkanı olarak İspanya tarafından yapılacak girişimin önü kesildi. Ancak **AT** üyesi 11 ülkenin, Sofya nezdinde tek tek girişimde bulunarak bilgi isteyecekleri öğrenildi.

Hürriyet'in Dışişleri Bakanlığı yetkililerinden de doğrulattığı bu gelişmeleri yorumlayan diplomatik kaynaklar, **"Yunanistan, Batı dünyasını birarada tutan insan hak ve özgürlükleri ve demokrasi kurallarına ne kadar bağlı olduğunu, bu tutumuyla bir kez daha gözler önüne sermiştir. Yunanistan'ın bu tutumu, onun AT'ye ne kadar ait olduğunu gösterdiği kadar, Davos sürecine rağmen Türk düşmanlığının hangi boyutta olduğunu da en açık biçimde göstermiştir. Yunanistan'ı aralarına alan AT üyeleri de herhalde onun bu tutumunu en iyi biçimde değerlendireceklerdir. Yunanistan'ın foyası böylece sadece Türkiye nezdinde değil, tüm AT üyeleri nazarında da ortaya çıkmıştır"** dediler.

İPSALA KAPANDI

Bulgaristan'ın insanlık dışı uygulamalarına karşı, **AT**'nin ortak tavır almasını engelleyen Yunanistan, dün sabah da İpsala sınır kapısını kapattı. **"Yunanlı gümrükçülerin valilikle ihtilafları nedeniyle greve gittikleri"** gerekçesiyle gündeme getirilen bu uygulamanın, Yunan genel seçimlerinden üç gün önceye rastlaması, **"ilginç bir tesadüf"** olarak değerlendirilirken, bir diplomatik gözlemci, **"Bunun bir senaryo olduğu hemen anlaşılıyor. Amaç, Türkiye'ye giriş yapmış olan soydaşlarımızın genel seçimlerin sonuna kadar Yunanistan'a dönmelerini engellemek olduğu kadar, Batı Trakya'daki soydaşlarımıza da gözdağı vermektir"** dedi.

Yunanistan, 14 Haziran'ı 15 Haziran'a bağlayan gece, saat 24.00'den ertesi sabah 08.00'e kadar İpsala'dan **"sınırlı geçiş"**e izin verdi. Dün sabahtan itibaren de gümrük memurlarının grevi gerekçesiyle sınır kapısını tamamen kapattı. Bundan önce alış veriş nedeniyle ya da yakınlarını görmek üzere Türkiye'ye giriş yapan Batı Trakya Türkleri de zorunlu olarak Türkiye'de kaldılar.

Yunanistan'ın, seçme hakkına sahip ve 18 Haziran'da yapılacak seçimlerde Batı Trakya'da oy kullanacak bu soydaşlarımıza da, sınırdan geçmeleri için izin vermediği öğrenildi.

TEZGAH ÜZERİNE TEZGAH

Bu arada, Yunan hükümetinin, ilk kez bu seçimlerde uygulanmak üzere, başka yerlerde görevli Rodoplu devlet memurlarının, bulundukları yerde değil Rodop'ta oy kullanmalarını sağlayacak şekilde tertip aldığı öğrenildi. Yunanistan'ın en ciddi gazetesi **Kathimerini**, hükümetin bu uygulamasını, **"Seçilme barajının bu yöntemle 17 bin 500'den 20 bin 500'e çıkarılması amaçlanıyor"** şeklinde yorumladı. Önceki günden itibaren de Gümülcine'deki Türk Başkonsolosluğu'nun polis kontrolüne alındığı öğrenildi. Yapılan bu uygulamanın konsolosluğa giriş çıkışı zorlaştırmak ve Türk azınlığa gözdağı vermek amacını taşıdığı belirtildi.

Yunanistan'da uzun yıllar görev yapmış emekli bir diplomat, gelişmeleri **Hürriyet**'e şöyle değerlendirdi:

"Bu gelişmeler, Yunanistan seçimlerinin demokratik ve meşru olmasını gölgeleyecek gelişmelerdir. Bu şartlar altında yapılacak bir seçime, serbest-demokratik seçim demek mümkün değildir. Başkonsolosluğumuzun polis kontrolüne alınması, Yunan hükümetinin Başkonsolosluğumuz üzerinde arzu edilmeyen bir tasarrufa gideceğinin bir işareti de sayılabilir. Papandreu'nun , seçimlerde kazanmak amacıyla Davos'u ortadan kaldırmak isteyeceğine, bazı aksi sinyallere rağmen, yine de inanmak istemeyiz. Yunan Başbakanı'nın, herşeye rağmen sorumluluklarının bilincinde davranmasını bekliyoruz."

GÜMÜLCİNE'NİN KARŞILIĞI İSTANBUL

Aynı diplomat, **Hürriyet**'in, **"Ama bu olmazsa ve Gümülcine Başkonsolosumuz** Kemal Gür **istenmeyen adam ilanıyla sınırdışı edilirse, Türkiye'nin tavrı ne olur?"** sorusuna da, şu yanıtı verdi:

"Herkes gibi Yunanlılar da bilir ki, devletlerarası ilişkilerin en temel kuralı 'karşılıklılık'tır. Gümülcine Başkonsolosluğumuzun karşılığı da, İstanbul'daki Yunan Başkonsolosluğu'dur."

Başkentteki diplomatik gözlemciler de, Yunanistan'ın sırf azınlık listelerinin seçime katılmasını engellemek amacıyla girdiği demokrasi sınavında **"kalmayı"** göze aldığını belirttiler ve **"Kendi vatandaşlarından oluşan bir topluluğun temsilcilerinden korkan"** Yunanistan'ın, **"Türkiye'nin yapmadığı müdahaleler"**i bahane ederek, seçimleri anti-demokratik yöntemlerle gerçekleştirmeye yöneldiğini söylediler.

Kapıkule ve Dereköy'de şüpheli 20 kişi...

DEVLET Bakanı **Ercüment Konukman**, Kapıkule ve Dereköy sınır kapılarında Bulgaristan tarafından sınırdışı edilen, Türk ve Müslüman olmayan 20 şüpheli kişi yakalandığını söyledi. **Konukman**, şüpheli kişilerin toplu göçle Türkiye'ye gönderilen soydaşlarımız tarafından ihbar edildiğini bildirdi.

Ercüment Konukman, gümrük kapılarından yoğun girişler nedeniyle Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığın aleyhine çalışmış bazı kişilerin Türkiye'ye girmeyi denediklerini söyledi. Devlet Bakanı, şu açıklamayı yaptı:

"İlk günden beri gelen soydaşlarımızın kimlik kontrolleri yapılıyor. Belirli ciddi araştırmalar sonucu Bulgaristan'ın Türk ve Müslüman olan soydaşlarımızın dışında Dereköy'de 10, Kapıkule'de 10 kişi tespit edildi. Daha da artma ihtimali var. Bunlar Bulgaristan'da orada yaşayan Türkler aleyhine faaliyet gösteren kişilerdir. Bunların çok ciddi olarak araştırmaları yapılıyor."

HÜRRİYET » 16 Haziran 1989

Sofya'ya tepki yağıyor

● İngiltere'de yaşayan Türkler bir yürüyüş yapacak. Belçika'da büyük bir gösteri hazırlığı sürüyor. Tahran bile Sofya'yı uyarma gereği duydu.

LONDRA, (Hurriyet)

BULGARİSTAN Hükümeti'nin soydaşlarımıza zorunlu pasaport vererek sınırdışı etmesine dünyanın dört bir yanından tepki yağarken, Yunan Hükümeti, Bulgaristan'dan gönderilen Türkler'in KKTC'ye yerleştirilmeyeceğini ümit ettiklerini bildirdi. Hükümet Sözcüsü **Sotiris Kostopulos**, Atina'daki Bulgar Büyükelçiliği'nin **"Ankara'nın, Bulgar göçmenlerini kuzey Kıbrıs'a yerleştirmek istediği"** iddiası üzerine yaptığı açıklamada, **"Kıbrıs sorununun temelinde eski göçmenler bulunuyor. Toplumlararası görüşmelerin en kritik döneminde, Ankara'nın, kuzey Kıbrıs'a yeni göçmenler göndererek sorunu ağırlaştırmayacağını ümit ediyoruz"** dedi.

İngiltere'deki Türkler, Bulgar zulmünü protesto amacıyla gelecek hafta bir gösteri yürüyüşü düzenleyecekler. İngiltere Türk Örgütleri Konseyi Başkanı **Şemsettin Daniş**'in verdiği bilgiye göre, Bulgar hükümetinin ülkedeki Türk azınlığa yönelik baskı ve sınırdışı eylemlerini kınamak amacıyla düzenlenecek yürüyüş, Londra'nın ünlü **Hyde** Parkı'nda başlayacak ve Bulgaristan Büyükelçiliği önünde son bulacak.

Belçika'daki Türkler 24 Haziran cumartesi günü Brüksel'de Bulgar zulmünü protesto gösterisi yapacak. Brüksel'deki Türk İşçi Federasyonlarından **"Brüksel Türk Federasyonu" "Charleroi Türk İşçi Dernekleri Federasyonu"** ve **"Belçika Türk İşçileri İslam Kültür Dernekleri Federasyonu"** Bulgaristan'daki soydaşlarımıza bu ülke hükümetince uygulanan insanlık dışı muameleyi protesto için Brüksel'in **"Saint Josse"** belediyesinde 24 Haziran Cumartesi günü bir gösteri düzenleyecek.

İran, Türkler'i sınırdışı eden Bulgar hükümetinin tutumunu değiştirmemesi halinde, zarara uğrayacağını bildirdi. Tahran Radyosu'nda yayımlanan bir yorumda, Bulgaristan'da 1.5 milyon Türk asıllı Müslüman bulunduğu, bunların sınır dışı edilme kararını, Türkiye'nin **"Kimi gönderirlerse alırız"** diye karşıladığını ifade ederek, Bulgar yönetimine şu hatırlatmalarda bulunuldu:

"Bulgar yönetimi, iki noktayı unutmamalıdır. Birincisi, Bulgaristan, Helsinki anlaşmasındaki taahhütlerini yerine getirmeli, ikincisi de İslam ülkeleri ile siyasi ve iktisadi ilişkilerini tehlikeye sokmamalıdır. Helsinki sözleşmesinde yer alan, etkin azınlığın hukukuna saygı, insan haklarına uymak zorundadır. Batılı kitle haberleşme araçları ve dünya kamuoyu, Bulgaristan'ın son tutumuna büyük tepki göstermiştir. Bu uygulamaların sürmesi halinde, dünyanın çeşitli ülkeleriyle ticari ilişkilere girmeye muhtaç olan Bulgaristan ister istemez etkilenecektir. İslam ülkeleri de, aynı dinden olan azınlığa uygulanan baskılar üzerine, kendilerinden petrol alıp, batıya ihraç eden Bulgaristan'la yaptıkları anlaşmaları, yeniden gözden geçirebilirler."

PAKİSTAN KINADI

Pakistan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü, Bulgaristan'da Türkler'in öldürülmesini ve sınırdışı edilmesini kınadıklarını açıkladı. Sözcü, Pakistan'ın, Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığın haklarına saygı gösterilmesi için sürekli olarak çağrıda bulunduğunu belirterek, Bulgar hükümetinin türk azınlığa yaptığı kötü muameleye son vereceğini umduklarını kaydetti.

ALMAN BASINI

Konuyla ilgili gelişmeler Alman radyo ve televizyonun ana haber bültenlerinde geniş bir şekilde yer alırken, Alman Televizyonu ikinci kanalı **ZDF**, göçün Türk ekonomisini tehdit ettiğini savundu. Kapıkule sınır kapısından görüntülerin de ekrana getirildiği haberde, Bulgaristan'dan sınırdışı edilen Türkler'in sayısının her gün katlanarak arttığı kaydedildi. **Frankfurter Rundschau** gazetesi, **"Bavulsuz Halde Türkiye'ye"** başlıklı yazısında, Bulgaristan'ın ülkede yaşayan binlerce Türk'ü ceplerinde bir kuruş bile bırakmadan ve tüm sosyal haklarından yoksun bir şekilde Türkiye sınırına yığdığını kaydetti. Bulgaristan'ın, ülkede yaşayan Türk azınlığın ayaklanmasından korktuğu için zorunlu göçü başlattığını iddia eden Alman gazetesi, Sofya yönetiminin Türkiye ile göç anlaşmasına yanaşmamakta ısrar ettiğini hatırlattı.

BELÇİKA'NIN TEPKİSİ

Belçika Televizyonu da Bulgaristan'dan Türkiye'ye gönderilen Türkler'in durumunu birinci haber olarak kamuoyuna duyurdu. Kapıkule'de soydaşlarımız için kurulan çadır-kentten görüntülerin de yayınlandığı haberde soydaşlarımızın ifadelerine de yer verildi. Bulgar makamlarının **"asimilasyon kampanyası"**na karşı koyan herkesin üzerine ateş açtığını anlatan soydaşlarımız, 27 Mayıs'ta düzenlenen son gösterilerde 20 dolayında Türk'ün öldürüldüğünü belirttiler.

ABD'nin, Türk soyundan gelen kişilerin Bulgaristan'dan sınırdışı edilmelerini protesto ettiğini hatırlatan Belçika Televizyonu, **ABD** Dışişleri Bakanlığı'nın, Washington'da bulunan Bulgar dış ekonomik ilişkiler bakanıyla yapılacak bütün temasları iptal ettiğini de duyurdu. Belçika basını da Bulgaristan'dan kaçan Türk göçmenlerin bu ülkede ekonomik bunalıma neden olduğunu ileri sürdü ve göçün devam etme tehlikesine dikkat çekti.

HÜRRİYET » 16 Haziran 1989

Bulgar taktik savaşının içyüzü

Fatih ÇEKİRGE / *ANKARA, (Hürriyet)*

BULGARİSTAN'ın, soydaşlarımızı zorunlu göçe mecbur etmesi, devletin çeşitli kademelerinde olduğu gibi, Genelkurmay çevrelerinde de değerlendiriliyor. **"Bulgaristan'ın göç şoku politikası"** olarak nitelenen bu uygulamanın politik amaçları ve stratejik hedefleri, geçen pazartesi günü, Genelkurmay Başkanlığı'nda yapılan toplantıda, Başbakan **Turgut Özal**'a da iletildi.

Üst düzey bir askeri yetkili, Bulgaristan' ın son uygulamalarını, **"Tam bir taktik savaşı"** olarak niteledi.

BULGARİSTAN'IN HEDEFİ

Başbakan'ın, önceki günkü, son gelişmelerle ilgili bilgi almak amacıyla yaptığı Genelkurmay görüşmelerinde de dile getirilen plana göre, Bulgaristan, zorunlu göç uygulamasından üç amaca ulaşmayı hedefliyor.

1 Varşova Paktı bünyesinde yapılan tespitlerde, Bulgaristan'da kimliklerini koruma mücadelesi veren Türklerin, stratejik bir tehlike oluşturduğu sonucu çıkarıldı. Özellikle Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin, yaklaşık 10 ton silah ve mühimmatı, havadan "mücahitlere" atarak, cephe gerisinde bir savaş başlattığı ve bu savaşın, cepheyi yarmada büyük etken olduğu düşünüldü. Ayrıca, halen Afganistan'da direnen güçlerin de, yine aynı taktikle kazandıkları silahlarla, değişken cephelerde gerilla savaşı yaptıkları belirlendi.

2 Bulgaristan, kendisine askeri anlamda tehlike oluşturabilecek ve özellikle, kimliklerinde direnen soydaşlarımızı, manevi açıdan yıpratmak hedefini güdüyor. Buna göre Bulgaristan, oradaki tüm soydaşlarımızı, zorunlu göçle Türkiye'ye göndermeyecek. Burada amaç, kendi tespitleri doğrultusunda, Türk ekonomisini belirli bir ölçüde olumsuz yönde etkileyecek kadar soydaşımız, zorunlu göçle Türkiye'ye gönderilecek. Bu rakam, 100 bin de olabilir, daha fazla da. Bu yolla Türkiye'ye gelen soydaşlarımız, konut, iş ve ekonomik zorluklarla karşılaşacaklar. Bu durum, bir süre sonra ulusal ya da uluslararası basında yer alarak, kamuoyuna yansıyacak. Bulgarlar da kendi ülkelerinde kalan Türklere dönüp, **"Bakın görüyormusunuz, oraya gidenler ne durumdalar"** diyerek asimilasyon kampanyasını hızlandıracak.

3 Bu hedeflerin yanında, bir taşla iki kuş vurmak isteyen Bulgaristan, ekonomisindeki "tüketici fazlası"ndan da kurtulmuş olacak. Yani halen Bulgaristan ekonomisinde, enflasyon ve işsizlik oranlamalarından yola çıkılarak sürdürülen plan doğrultusunda, işsizliğin ve tüketimin yarattığı sıkıntılarda bir hafifleme sağlanacak. Ayrıca Bulgaristan, kendi yurttaşlarına yeni toprak ve iş olanağı yaratmış olacak.

HÜRRİYET » 16 Haziran 1989

DEMİREL, KAPIKULE'DE GÖÇMENLERE MORAL VERDİ

"Sizi aç bırakmayız"

HABER MERKEZİ

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**'nün, Bulgaristan'ın, Türk azınlığı zorla sınırdışı etme olayını, İsveç'in başkenti Stockholm'de yapılacak Sosyalist Enternasyonal toplantısına götüreceği belirtildi.

ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Metin Gürdere** de, Avrupa Demokratik Birliği toplantısında, Bulgar zulmünü gündeme getireceklerini bildirerek, devletin, bundan böyle, milli sorumluluk anlayışına yeni bir yorum getirmesi gerektiğini kaydetti ve **"Milli sınırlar dışındaki soydaşlarımızın haklarını da gözetmek, seslerine kulak vermek zorundayız"** dedi.

Kapıkule'de, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızla görüşen, çektikleri acı ve ıstırabı onların ağzından dinleyen **DYP** Genel Başkanı **Süleyman Demirel**, Bulgarların bu tutumuyla Türkiye'yle olan münasebetlerini kökünden dinamitlediklerini belirtti, soydaşlarımıza moral verdi.

SHP'NİN BAŞVURUSU

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, 19-23 Haziran tarihleri arasında Stockholm'de yapılacak Sosyalist Enternasyonal toplantısında, Bulgaristan konusunu gündeme getirecek ve Türk azınlığa yapılan baskılardan dolayı Bulgaristan'ın kınanmasını isteyecek.

ANKA Ajansı'nın haberine göre, karar tasarılarının hazırlanacağı toplantılara katılacak İnönü ve beraberindekiler, Sosyalist Enternasyonal Genel Kurulu'nda ve ikili görüşmelerde, Bulgaristan'ın Türk azınlığa yaptığı baskıları anlatacaklar. Bulgaristan'ın kendi yurttaşlarını zorla sınırdışı etmesinin, uluslararası hukuk kuralları, Helsinki Nihai Senedi ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne aykırı olduğunun vurgulanacağı toplantılarda, Sosyalist Enternasyonal'in, Türklere yapılan saldırı ve baskılara karşı kayıtsız kalamayacağı görüşü savunulacak.

Bu arada, **SHP**, Uluslararası İlişkiler Sekreterliği kanalıyla, bu konuda Sosyalist Enternasyonal Başkanı **Willy Brandt**, Danimarka Sosyal Demokrat Partisi Genel Başkanı **Auken** ve Belçika Sosyalist Partisi Genel Başkanı **Guy Spitaels**'den de yardım istedi.

DEMİREL'DEN SERT TAVIR

Hürriyet Haber Ajansı Edirne muhabirlerinin bildirdiğine göre, Özel bir helikopterle dün saat 13.30 sıralarında Kapıkule'ye gelerek, Bulgar sınırına çok yakın mesafede, havada bir tur atan **DYP** Lideri **Süleyman Demirel**, Edirne Valisi **Ünal Erkan** ve Kızılay Genel Başkanı **Kemal Demir**'le birlikte bir basın toplantısı yaptı. Edirne Gümrükleri Başmüdürlüğü Binası'nda konuşan **Demirel**, ziyaret nedenini, **"Ben kamu hizmeti yapıyorum. Kusur noksan aramaktan ziyade, kapıda zaten yaralı olarak giren soydaşlarımıza şefkat göstermek gerekir. Bunu görmek istiyorum"** dedi.

Demirel, İstanbul'da 24 Haziran'da Bulgaristan'ı kınamak için yapılacak mitinge parti olarak katılıp katılmayacakları sorusuna da, **"Hükümet miting yapamaz. Bunu yaparsa yanlış yapar. Miting halkın işidir. Konuşmacı olarak çağırırlar, gidersiniz"** diye yanıt verdi.

HASTANEDE ÖLDÜ

Bulgaristan'ın Razgard Kenti'nden hasta hasta sınır dışı edilen 67 yaşındaki soydaşımız **Halide Seyitova**'nın dün Edirne Devlet Hastanesi'nde öldüğü belirtildi. Öte yandan, dün sabah treniyle Türkiye'ye gönderilen 64 yaşındaki **Ahmet Hasan Kıraç** ise, dayak atıldıktan sonra sınır dışı edildiğini söyledi. Yolda sürekli kan tükürdüğünü söyleyen Ezerce Köyü'nden **Ahmet Hasan Kıraç** da, tedavi edilmek üzere Edirne Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı.

Kınama mitinginde anlaşma

ANKARA, (Hurriyet)

TBMM'de grubu bulunan üç siyasi parti, **"Bulgaristan Zulmünü Telin Mitingi"** konusunda, anlaşmaya vardı. **ANAP, DYP** ve **SHP**'nin koordinasyonunda 24 Haziran'da İstanbul'da Taksim meydanında düzenlenecek mitingte, Bulgaristan kınanecak. Başbakan **Turgut Özal**, mitinge katılmayacağını açıkladı, Cumhurbaşkanı **Evren**'in de katılacağını **"zannetmediğini"** söyledi.

Üç parti arasında beş gündür süren **"Miting düzenleme"** konusundaki telefon diplomasisi, dün akşam saatlerinde, yüzyüze görüşmeye dönüştü. **ANAP** Genel Başkan Yardımcısı **Halil Özsoy, SHP MYK** üyesi **Ali Dinçer** ve **DYP TBMM** Grup Başkanvekili **Vefa Tanır**, dün **TBMM** Dışişleri Komisyonu'nda biraraya geldiler. Saat 17.00'de başlayan ve yaklaşık bir saat süren görüşme sonucunda, **ANAP**'ın önerdiği **"Bulgaristan'ı telin mitingi"**nin birlikte koordine edilmesi konusunda anlaşmaya varıldığı açıklandı.

ULUSAL DAVALARDA BİRLİK

Mutabakata varan parti temsilcileri, ayrı ayrı açıklamada bulundular. **ANAP** Genel Başkan Yardımcısı **Halil Özsoy**, miting konusunda kendilerine kolaylık gösterdikleri için diğer siyasi partilere teşekkür etti. **SHP**'li **Ali Dinçer** ise parti olarak konuyu ulusal bir mesele halinde gördüklerini belirterek. **"Miting düzenleme konusundaki bu çalışma bundan sonra da ulusal davalarda birlik olma konusunda bir başlangıç olacaktır"** dedi.

İNÖNÜ STADI'NDA KONSER

ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Halil Özsoy**, 24 Haziran'da Taksim'de yapılacak Bulgaristan'ı protesto mitinginin, bir parti mitingi olmadığını belirterek. **"Bu, partiler üstü bir olaydır."** dedi.

Bulgaristan Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Sekreteri **İbrahim Efendioğlu**'yla bir görüşme yapan **Özsoy**, mitingin TRT ve Eurovizyon'dan nakilen yayını için girişimlerde bulunduklarını, ayrıca miting akşamı İnönü Stadı'nda bir konser düzenlemeyi düşündüklerini belirtti. **Özsoy, "İnsan hakları için gayret sarfeden, Bob Geldof, Cat Stevens, Joan Baez gibi ünlü sanatçıların katılacağı bu konserin gelirini soydaşlarımıza vereceğiz"** dedi.

MİLLİYET » 16 Haziran 1989

Mitingde koalisyon

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'ın soydaşlarımıza uyguladığı baskıları dünyaya duyurmak ve zulmü uluslararası alana taşıma konusunda anlaşan üç siyasi parti ortak hareket kararı aldı. Parlamentoda grubu olan ANAP, SHP ve DYP'nin oluşturduğu komite tek yumruk olarak hareket edecek. 24 Haziran'da Taksim'de yapılacak mitinge üç parti de katılacak, üçlü komite Bulgaristan'a karşı yapılacak tüm eylemleri planlayacak.

ANAP Genel Başkan yardımcılarından **Halil Özsoy**, SHP, MYK üyesi **Ali Dinçer** ve DYP Grup Başkanvekili **Vefa Tanır**'dan oluşan üçlü komite dün parlamentoda bir araya geldi. Toplantıdan sonra üç üye de kısa açıklamalar yaptı.

ANAP'li **Özsoy**, bu konuda sağlanan millî mutabakattan mutlu olduklarını, yapılacak çalışmaların bir partiye mal edilmemesi gerektiğini söyledi.

SHP'li **Dinçer** de, Bulgar yönetiminin soydaşlarımızı tehdit etmeye hakkı olmadığını belirterek, "Türkiye olmasaydı bu insanları ne yapacaklardı, denize mi dökeceklerdi?" diye sordu. **Dinçer**, bu konuya insanlık sorunu olarak baktıklarını, Bulgaristan'ın insanlık suçu işlediğini bildirerek, SHP olarak konuyu ulusal mesele olarak ele aldıklarını anlattı. **Dinçer**, bu birlikteliğin ulusal davalara birlikte omuz'vetmeye örnek olacağını kaydetti.

DYP'li **Tanır** da, aralarında bu konuda anlaşmazlık olmadığını bildirdi. **Tanır**, bir soru üzerine Sakarya mitingini partisinin düzenlemediğini, Bulgaristan'dan göç edenler ve derneklerce bu düzenlemenin yapıldığını bildirerek, "Süleyman Demirel bu mitinge davetlidir. Kendisi DYP Genel Başkanı olarak değil, Süleyman Demirel olarak katılacaktır" dedi.

Komite üyeleri, 24 Haziran Cumartesi günü Taksim'de yapılacak mitinge partilerinin bütün güçleriyle katılacağını, konunun en ufak üyeye kadar bildirileceğini ve herkesin katılımının sağlanacağını söylediler. Üyeler, bu konuyu herhangi bir partinin iç politika malzemesi olarak kullanmasının söz konusu olmadığını ifade ettiler.

• EVREN VE ÖZAL KATILMAYACAK

Başbakan **Turgut Özal**, kendisi ile Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in 24 Haziran'daki mitinge katılmayacaklarını söyledi. Özal mitingi siyasi görmediklerini, katılanların sayısının 100 bine ulaşabileceğini bildirdi.

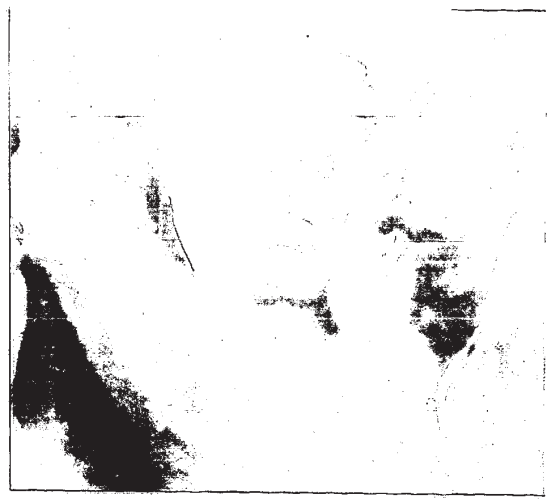
ANAP genel başkan yardımcılarından **Halil Özsoy**, dün UBA'ya yaptığı açıklamada 24 Haziran'da yapılacak miting için ünlü İngiliz pop müzik sanatçısı Bob Geldof'u bir telgrafla Türkiye'ye çağırdıklarını açıkladı. Mitingden sonra akşam İnönü Stadı'nda konser düzenleyeceklerini kaydeden **Özsoy**, bu amaçla insan hakları için çalışan Geldof, Cat Stevens gibi bazı sanatçıları Türkiye'ye çağırdıklarını bildirdi. Konsere Türkiye'de bulunan Joan Baez'ı da davet ettiklerini söyleyen **Özsoy**, sağlanacak gelirin sınır dışı edilen soydaşlarımızın ihtiyaçlarına ayrılacağını kaydetti. **Özsoy** miting ve konserlerin Eurovision aracılığıyla yayınlanması yönünde girişimler yapılacağını da anlattı.

• İSTANBUL'DA İLK MİTİNG

Göçmenlere Yardım Derneği, Bulgaristan'ı protesto için Bulgar zulmünü kınama mitingi düzenledi. Gaziosmanpaşa Cumhuriyet Meydanı'nda yarın yapılacak miting saat 14.00'te başlayacak.

MİLLİYET » 16 Haziran 1989

Kapıkule'de gece ve sevgi Kapıkule'ye karanlık çökmüştü... Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımız için yeni bir akşam başlıyordu. 3 çocuklu 6 kişilik aile küçücük masanın etrafında toplandılar. Ekmeği elleri ile bölüp paylaştılar (Üstte). DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de dün Kapıkule'de soydaşlarımızla ilgili incelemeler yaptı. Demirel sıcak ilgi gördü. (Fotoğraf: Bülent AYAN ve AA)

ANAP, SHP, DYP ortak mitingde anlaştı. Batımızda "düşmanca" birlik

Atina-Sofya'yla el ele

Demir perde İstanbul Ulus yolunda Bulgaristan Konsolosluğu. Zaten duvar ve demir parmaklıklarla çevrilliydi. "Utanç", duvarını da ördürtüyor. Şimdi en ufak deliği bile kalın saçlarla kapatıdılar. (Fotoğraf: Ali Can BULUT)

● Yunanistan Başbakanı Papandreu'nun, Avrupa Topluluğu'nun Bulgaristan'a yaptırım uygulaması yolundaki kararını engellemesi "esefle" karşılandı. Papandreu-Jivkov "dostluğu" her alana yansıyor. Batı Trakya'da da Yunan seçimleri öncesi Türk köyleri kuşatmada

Özal'dan Jivkov'a çağrı Cumhurbaşkanı Evren'le görüştükten sonra Bulgar Devlet Başkanı Jivkov'a göç anlaşması için son kez "masaya gel" çağrısı yapan Başbakan Özal, "Amacımız Bulgaristan'a zarar vermek değil. Mesele masum soydaşlarımızın haysiyetlerinin korunmasıdır" dedi

Miting'de koalisyon Bulgar zulmünü uluslararası alana taşıma konusunda anlaşan üç siyasi parti "Ortak hareket" kararı aldı. 24 Haziran'da Taksim'de yapılacak mitingi önce ANAP'la SHP birlikte yapmayı kararlaştırırken, Sakarya'da yapılmasında ısrar eden DYP de sonra bu fikrinden vazgeçip büyük mitinge katılmaya karar verdi

HABERLERİ 14. SAYFADA

MİLLİYET » 16 Haziran 1989

● "Jivkov masaya gelsin, sorunları görüşelim, göç anlaşması yapalım"

Özal'ın "sıkıştırma" taktiği

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BAŞBAKAN Turgut Özal Bulgaristan Devlet Başkanı Todor Jivkov'a "kapsamlı göç anlaşması" çağrısını tekrarladı. Jivkov'un çağrıya olumsuz yanıt vermesi halinde Bulgaristan'a köşeye sıkıştırmaya devam edeceklerini bildiren Özal, göçe zorlanan soydaşlarımızın acısını dindirmek için gerekenin yapılacağını söyledi. DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel dün İstanbul'dan helikopterle Kapıkule'ye giderek sınırdaki soydaşlarımızın durumunu yerinde inceledi. SHP Genel Başkanı Erdal İnönü de Bulgaristan'ın insanlık dışı tutumunu 19-23 Haziran tarihleri arasında Stockholm'da yapılacak Sosyalist Enternasyonal toplantısında gündeme getirecek.

Bulgar zulmü dün TBMM'de de tartışıldı. Devlet Bakanı Kâmuran İnan, "Bulgaristan'ın tutumu tarihe kara harflerle geçecektir" dedi. Devletler hukuku doçenti İzzettin Doğan, Bulgaristan'ın soydaşlarının zorunlu göçe tabi tutmasını Türkiye'nin savaş nedeni sayabileceğini ve bu nedenle BM Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağırabileceğini söyledi.

Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısı dün 22 bine ulaştı. Türkiye 9 Haziran'dan itibaren ülkeye girişine izin vermediği Bulgaristan'a ait "utanç treni"ne bir haftalık süreden sonra dün yeniden izin verdi.

Dün saat 10.15 sıralarında Kapıkule Gar'ına yanaşan dokuz vagonlu trenle sınır dışı edilen 235 soydaşımız yurda girdi. Karaşelvaylı son 24 saat içinde girişi yapan soydaşlarımızın sayısı da iki bini aştı.

Bulgaristan'da sağlık durumuyla ilgilenilmediği için Türkiye'ye koma halinde sınır dışı edilen 47 yaşındaki kalp hastası Hamide Allağlu tüm müdahalelere rağmen kurtarılamayarak Devlet Hastanesi'nde öldü.

• ÖZAL'IN ÇAĞRISI

Özal dün Cumhurbaşkanı Kenan Evren ile yaptığı haftalık görüşmeden sonra düzenlediği basın toplantısında Bulgaristan sorunu üzerinde durdu. Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'u kapsamlı bir göç anlaşması yapılması için ikinci kez masa başına çağıran Özal, şunları söyledi:

"Ben bugün burada tekrar ediyorum: Bu mesele, boyutları Bulgaristan yöneticilerinin dar görüşlü taktik manevralarının çok ötesine giden bir meseledir. Mahiyeti ve kapsamı artık bütün dünyanın çok iyi bildiği ve her geçen gün daha fazla tepki gösterdiği insanî bir meseledir.

"Hep söyledik. Herşeye rağmen, bizim komşumuz Bulgaristan'a zarar vermek gibi bir düşüncemiz olmamıştır. Bugün de yoktur. Mesele masum soydaşlarımızın hak ve haysiyetlerinin iadesi ve korunması meselesidir. Bu itibarla, Bulgaristan'a kapsamlı bir göç anlaşması için müracaate çağırıyan bugün bir kez daha tekrarlıyorum.

"Bu müzakerelerin meselenin mahiyetine uygun bir çerçevede başlaması, gereksiz gecikmeler söz konusu olmaksızın cereyanı ve sonuçlandırılabilmesi ve bu süreç içinde uluslararası ihtisas kuruluşlarının tecrübe ve hizmetlerinden de yararlanılabilmesi bakımından, BM Milletler Yüksek Komiserliği'nin de bazır bulunmasını şekilde her iki taraftça uygun görülecek bir mahalde en kısa zamanda buluşma öneriyor ve buna hazır olduğumuzu ifade ediyorum."

Türk azınlığa uygulanan baskı ve zulüm yanında zoraki göçün Bulgaristan ve Türkiye arasında ikili bir sorun olmadığını, olayın tüm insanlığı ilgilendirdiğini vurgulayan Özal, Bulgaristan yönetiminden bir gün hesap sorulacağını bildirdi. Bulgaristan'dan sürgün edilenlerin sayısının arttığına da işaret eden Özal, **"Gelecekte ilgili endişemiz yoktur, hepinizi alırız"** dedi. Ancak zorlaşan göderilmenin yöntem inden kaynaklandığına kaydeden Başbakan Özal, **"Kim nasıl gönderiliyor belli değil. Aileler parçalanıyor mu, gönderilen ailelerin malları ne oluyor? Bu konuları insanlık bakımından Bulgaristan yönetimi ile konuşmak zorundayız"** dedi.

Yaptığı ikinci çağrının da olumsuz yanıtlanması halinde, tavırlarının ne olacağını soran bir gazeteciye Başbakan, **"Bulgaristan'a net-olarak köşeye sıkıştırmaya devam edeceğiz"** cevabını verdi. Bulgaristan'ın zaten köşeye sıkıştığını anlatan Özal, zora düşen Bulgar yönetiminin soydaşlarımızı sınır dışı ederken panliğe kapıldığını bildirdi.

Başbakan Özal, yarın Kapıkule'de yapacağı incelemeler hakkında bilgi verirken, özellikle yabancı basın mensuplarını yanına alacağını ve gerçek durumu görmelerini sağlayacağını anlattı. Özal, yabancı basının olaya sessiz kalmasını eleştirdi, Sovyetler Birliği'ne çattı. Başbakan, Bulgaristan'la Türkiye arasında bir savaş ihtimaliyle ilgili soruyu da şöyle cevaplandırdı:

"Biz meseleyi insanlık yönünden ele alıyoruz. Savaşla, insanları öldürerek meselelerin çözülebeciğine inanmıyoruz. Savaş meseleleri halletmez, ancak şunu da unutmamak lazımdır, tarihte insanlığa böyle bir trajedi yaşatanlara hesap sorulmuştur. Bulgar yönetimlerinden hesap sorulacaklar derken de bunu söylemeye çalıştım."

Başbakan Özal, bir başka soru üzerine de Bulgaristan'a yönelik bir ticaret yaptırımın söz konusu olmadığını kaydederek, İslam Konferansı'nı Bulgaristan sorunu ile ilgili olarak olağanüstü toplantıya çağırmaya şimdilik bir gerek olmadığını bildirdi.

Başbakan Özal, Bulgaristan ile diplomatik ilişkileri de kesmeyi düşünmediklerini açıkladı. **"Elçiliğimizin Sofya'da bulunması oradaki soydaşlarımıza mevcudiyetimizin devam ettiğini göstermektedir"** şeklinde konuştu.

Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın geçim sorunlarının çözümü için de bütün meslek kuruluşlarını yardıma çağırabileceklerini anlatan Özal, KKTC Devlet Başkanı Rauf Denktaş'ın **"Gelirlerine soydaşlarımızı Maraş'a yerleştirebiliriz"** önerisinin hatırlatılması üzerine de **"Yorum yok"** demekle yetindi.

• DUVARLA KARŞI KARŞIYAYIZ

DYP lideri, Kapıkule'de Bulgar sınırına kadar yürüyerek gitti, soydaşlarımızın Türkiye'ye girişlerini seyretti, onlara "Ülkemize hoş geldiniz" dedi. Demirel, daha sonra açık havada düzenlediği basın toplantısında Bulgaristan'ın kapsamlı göç anlaşmasına yanaşmamasını eleştirerek "Duvarla karşı karşıyayız. Gel konuşalım yok" dedi.

Mil-Ha muhabiri Bülent Ayan'ın haberine göre Demirel şöyle konuştu:

"Bu uygulama sonunda Türk milletine karşı yapılan uygulamadır. İnsanlık, önünde sonunda bunu anlayacaktır. Ama milletimiz insanlık anlayışının kındar belleyemez. Gelmeleri normal hayata geçirmenin yolunu Türk milleti en kısa zamanda bulacaktır. Bu meseleyi 25 yıldır takip ederim. Keşke bu noktaya gelmeseydik. Binlerce insanın sırtlarına denilerek verip ondan sonra bundada postalayacaksınız. İnsanlık işi mi? Bu manzara, iki yüzlülüğün vesikasıdır.

• İNÖNÜ ZULMÜ ANLATACAK

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü de 19-23 Haziran'da Stockholm'de yapılacak Sosyalist Enternasyonal toplantısında Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskıları ve zorunlu göçü gündeme getirecek. 19 Haziran'daki karar tasarılarının hazırlanacağı toplantıya katılacak olan İnönü ve beraberindeki SHP heyeti, Bulgar zulmünü anlatacak ve Sosyalist Enternasyonal'in bu tutuma karşı sessiz kalduğını dile getirecek. ANKA'nın haberine göre İnönü toplantının sonuç bildirgesinin de Bulgaristan'ın kınanmasını da isteyecek.

Bulgaristan'ın tavrı dün TBMM Genel Kurulu'nda tartışıldı.

DYP'li Ahmet Neidim gündem dışı konuşmasında Kapıkule'ye gelen soydaşlarımızın ilgi görmediğini ve moral bozukluğu içinde olduğunu ileri sürerek **"Ondan gelenler devleti arıyor. Soydaşlarımızın bir sıcak çorba verilmiyor"** dedi.

Neldim'i yanıtlayan Devlet Bakanı Kâmuran İnan da tarihe kara harflerle geçecek Bulgar zulmü konusunda dünya kamuoyu oluşturmak için gerekli girişimlere başladıklarını ve konuyu Avrupa Konseyi'ne götürecekle rini söyledi. İnan şöyle konuştu:

"Konu parti işi değil, Türk milletinin milli davasıdır. Mezalimi, kire insan hakları dersi verenlere göstermek lazımdır. Bu modern zamanlara en utanç verici davranışıdır. Mezalimle ilgili olarak çekilen video kasetler 20 ülkeye gönderildi. Iki kalinaya kurtarmak için 1 milyon dolar barınyanlar bundan utanmalıdır."

• SAVAŞ NEDENİ SAYILABİLİR

Devletler Hukuku uzmanı Doç. Dr. İzzettin Doğan, Türkiye'nin, soydaşlarının zorunlu göçe tabi tutulmasını savaş nedeni sayıp bu gerekçe ile Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ni toplantıya çağırabileceğini söyledi.

Doç. Doğan, Türkiye'nin bugüne kadar devletler hukukunun kendisine tanıdığı hakları kullanmada genellikle başarılı olamadığını savunarak, geçmişte Tanzanya ile Moritanya'nın arasındaki benzer bir meseleyi Güvenlik Konseyi'ne götürdüklerini anlattı.

Doç. Dr. Doğan, Türkiye'nin eline büyük koz geçtiğini ve Konsey'de Bulgaristan'ın sert dille kınanmasını talep edebileceğini de bildirdi.

• İSKÂN İMKÂNI

Soydaşlarımızın Türk vatandaşlığına kabulü ile iskân işlemlerinin çabuklaştırılmasını amaçlayan yasa tasarısı TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu'nda kabul edildi. Tasarıya göre Bulgaristan'dan zorunlu sınır dışı edilerek Türkiye'ye gelip yerleşmek isteyenler serbest veya iskânlı göçmen olarak kabul edilecekler.

İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu, komisyonda yaptığı konuşmada Bulgaristan'la göç anlaşmasının imzalanması için temaslarını sürdüğünü, Türkiye'nin anlaşmada ısrarlı olduğunu bildirdi.

SHP İzmir Milletvekili Turan Başyalt de bugünkü durumun hükümetin basiresizliği sonucu ortaya çıktığını savundu. [illegible]

• ŞİVGIN'DAN DÜNYA ÜLKELERİNE MEKTUP

Sağlık Bakanı Halil Şivgin, Birleşmiş Milletler'e üye ülkelerin sağlık bakanları ile uluslararası sağlık kuruluşlarına birer mektup göndererek Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskıları anlattı, destek istedi.

ANAP genel başkan yardımcılarından Metin Gürdere de dün sınır kapılarında yaptığı incelemelerden edindiği izlenimleri aktarmak üzere bir basın toplantısı düzenledi. ANAP'ın uluslararası kamuoyu oluşturma çalışmalarının sürdüğünü anlatan Gürdere, sınır dışı olaylarının Türkiye'nin yurt dışında yaşayan Türklerin sorunlarını sürekli izlemesi gerektiğini ortaya çıkardığını kaydederek, **"Türk devletinin görev ve sorumluluklarını milli bududlarıyla sınırlı tutamayız"** dedi.

İçişleri eski bakanlarından Faruk Sükan da, Bulgaristan'ın tutumu karşısında izlenecek politika konusunda milli bir mutabakat sağlanmadığına işaret ederek konunun TBMM'de yapılacak genel görüşmede ele alınmasını istedi.

Türk Kadınını Tanıtım.. ve Güçlendirme Vakfı da İstanbul'da bulunan 4 muayene odalı, doğum yaptırma imkânı da olan en büyük sağlık otobüsünü sınır dışı edilen soydaşlarımıza hizmet vermek üzere Kapıkule'ye gönderdi. Vakfın 24 Haziran'da Taksim'de yapılacak telin mitinginе de katılacağı açıklandı.

• BÜYÜKELÇİLERE DAVET

Dışişleri Bakanlığı Bulgaristan'ın zorla sınır dışı ettiği soydaşlarımızın durumlarını yakından izleyebilmeleri için Ankara'daki yabancı misyon temsilcilerini Kapıkule'ye davet etti, 19 Haziran'da Kapıkule ve Edirne'ye yapılacak gezi sırasında temsilcilere bilgi verilecek ve gerçekleri yerinde görmeleri sağlanacak.

Bu arada ANKA'nın haberine göre, Ankara'da görev yapan İslam ülkelerinin büyükelçileri Türk azınlığın sorunlarının bu aşamada Türkiye ile Bulgaristan arasında görüşmeler yoluyla çözülmemesi gerektiğini savunduklar. Libya da Sofya ile Ankara'ya özel temsilci göndereceek.

• MAGOSA'YA DENKTAŞ'TAN DAVET

KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş da Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türklerin geçici olarak Maraş'a yerleştirilmesi önerisini tekrarladı. Maraş'ta 30 bin kişiyi alabilecek boş binalar bulunduğunu hatırlatan Denktaş, **"Maraş'ın bugünkü statüsünü değiştirmeyecek ve ilerideki statüsünü de etkilemeyecek şekilde bu boş binalar açılıp bu insanlar oraya geçici olarak yerleştirilebilir"** dedi.

Denktaş'ın bu önerisine Rum kesimi tepki gösterdi.

• GARİP İDDİA

Bulgaristan'ın Atina Büyükelçisi **Aleksander Georgiyov** önceki gün sadece Yunanlı gazetecilerin çağrıldığı sürpriz bir basın toplantısı düzenleyerek Türkiye'nin Bulgaristan'daki olayları büyütmüştüğünü öne sürdü.

Sofya'nın Ankara ile diyaloğa hazır olduğunu iddia eden Georgiyov, **"Ankara çeşitli bayaller uğruna Bulgaristan'daki Müslüman azınlığa Türk olduklarını inandırmaya çalışıyor"** dedi.

Bulgaristan'da ölümle sonuçlanan son olayların sorumlusunun, saldırgan bir politika izleyen Türkiye olduğunu savunan Georgiyov, Türkiye'ye karşı ileri sürülen politikada başka ülkelere ortak hareket etme niyetinde olmadıklarını söyledi.

Akşam haber bültenlerinde Georgiyov'un basın toplantısına yer veren Türk televizyonu, bu arada ilk kez Bulgaristan'dın kafileler halinde Kapıkule'ye giren Türklerin görüntülerini de yayınladı.

• ZULÜM VE EZİYET REVA GÖRÜLÜYOR

Öte yandan, AA'nın haberine göre, Merkezi Brüksel'de olan Avrupa Insan Hakları Danışmanları Birliği'nin Başkan Yardımcısı ve Cenova Üniversitesi Öğretim üyesi Prof. Dr. Carlo Degli Abbati, İstanbul'da bir toplantıda yaptığı konuşmada "Bulgaristan'ın Türk azınlığa reva gördüğü zulüm **ve eziyet, Avrupa Parlamentosu'nun bu konudaki tutarlılık ve kararlılığı** ortaya koymak açısından önemli bir sınav, bir fırsattır" dedi.

Bulgaristan'ın, tanımsal ürediimi kendine yeterli iki Avrupa ülkesinden biri olduğunu kaydeden Abbati, Türk azınlığının özellikle tarımsal alanlarda çalışığını belirterek, 2 milyona yakın Türk'ün sınır dışı edilmesinin Bulgaristan için "ekonomik intihar" olduğunu söyledi.

Dünya ve olimpiyat şampiyonu halterimiz Naim Süleymanoğlu, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza yapığı baskı ve zulmü eseffe karşıladığını belirterek, **"Bulgaristan'ın bu tür bir tutum içerisine girmesi aciliktir"** dedi.

• KINAMALAR

Çeşitli kuruluşlar dün de Bulgaristan'ı soydaşlarımıza reva gördüğü zulüm ve baskıyı kınama mesajları yayınladılar.

Gazi Üniversitesi Senatosu'nun yayınladığı bildiride **"Hiçbir devlet, ülkesindeki zanetilara yok etme hakkına sahip değildir"** denildi. İzmir Ticaret Odası Yönetim Kurulu da Avrupa'daki tüm ticaret odalarına, Ankara'daki yabancı büyükelçiliklere birer mesaj göndererek Bulgaristan'a karşı sıvır alınmalarını istedi. Üsküdar Belediye Meclisi Bulgaristan Başkonsolosluğu'na çekiştiği telgrafla zulmü kınarken Ankara Barosu Yönetim Kurulu da yayınladığı bildiride Bulgar baskısını kınadı. Hafif müzik sanatçısı İlhan İrem de Bulgar baskısını kınamak için Türk ve dünya sanatçılarına çağrı yaptı.

Cumhuriyetçi Demokrat Gençlik Partisi Genel Başkanı Gökhan Evliyaoğlu dün yaptığı açıklamada Bulgaristan'ın zulmü karşısında siyasi partiler arası dayanışma istedi.

Dünya Sanat ve Kültür Akademisi, Papa II. Jean Paul'e bir metin göndererek, Bulgaristan hükümetinin Türk azınlığa karşı girişiği insanlık dışı muamelelere müdahale etmesini istedi.

• DIŞ TEPİKİLER

Pakistan hükümeti Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskıları ve son olarak gündeme getirilen zorunlu göçü kınadı.

Alman televizyonu ikinci kanalı ZDF, göçün Türk ekonomisini tehdit ettiğini savundu.

Frankfurter Rundschau gazetesi, **"Davutsuz balde Türkiye'ye"** başlıklı yazısında, Bulgaristan'ın ülkede yaşayan binlerce Türk'ü ceplerinde bir kuruş bile bırakmadan ve tüm sosyal haklarından yoksun olarak Türkiye'ye sınırına yığdığını kaydetti.

ABD'nin etkili gazetelerinden **Washington Post**, Bulgaristan Büyükelçisi'nin son günlerde üç kez Dışişleri Bakanlığı'na çağırılarak protesto notası verildiğini açıkladı.

Bulgaristan Dış Ticaret Bakan Yardımcısı'nın birkaç gün önce ABD Dışişleri Bakanlığı'nda yapacağı görüşmelerin iptal edildiğini hatırlatan gazete, Sofya'daki ABD Büyükelçiliği'nin, Helsinki İnsan Hakları Anlaşması'na duyamarak, Bulgaristan hükümetinden resmi görüşme talebinde bulunduğunu bildirdi.

MİLLİYET » 16 Haziran 1989

● AT'ın yapacağı ortak açıklamayı Yunanistan engelledi

Papandreu-Jivkov el ele

• Nilüfer YALÇIN • ANKARA

● Papandreu, Jivkov'la el ele, tam bir ortak davranışına girdi • AT ülkelerinin Bulgaristan'daki zulmü kınamak ve Sofya nezdinde girişimlere başlamak amacıyla hazırladığı Avrupa görüşü Yunanistan tarafından engellendi • Papandreu'nun bu görüşü reddetmesi karşısında 12 ülke arasında görüş birliği sağlanamadı ve açıklama suya düştü • Ankara, Papandreu'nun bu davranışı ile Davos sürecinin karanlık bir soru haline geldiği kanısında

BULGARİSTAN'ın Türk azınlığı üzerindeki insanlık dışı baskıları ve toplu tehcir işlemleri karşısında dünya kamuoyundaki tepkilerin artmaya başladığı bir sırada, Yunanistan hükümeti bu konuda da Bulgarlara omuz verdi ve Avrupa Topluluğu'nun bu olayları kınamak amacıyla oluşturduğu "Avrupa görüşü"nü engelledi. Yunanlıların Bulgaristan'la el ele çalıştıklarına yeni bir kanıt oluşturan bu engelleme nedeniyle, Avrupa Topluluğu'nun on bir ülkesi tarafından benimsenmiş olan görüşün açıklanması suya düştü.

Bulgarların Türk azınlığa karşı en ağır baskılara, öldürmelere ve sınır dışı etmeye varan zulümleri karşısında Avrupa Topluluğu ülkeleri, ortak bir görüş saptamak, bu konuyu dünyaya açıkladıktan sonra Bulgaristan nezdinde resmi girişimlerde bulunmak için harekete geçtiler. Jivkov zulmünü kınayan, bunun Bulgaristan da dahil, 35 Avrupa ülkesiyle ABD ve Kanada tarafından imzalanarak kabul edilmiş olan AGİK insan hakları maddelerinin bir ihlali olduğunu, bu davranışların AT tarafından kınandığını belirleyen bir metin hazırlandı. Bu metin "Avrupa görüşü" olarak açıklanacak, ondan sonra da AGİK kararları uyarınca, Bulgaristan nezdinde yapılacak girişimlerle, Sofya'nın bu hareketlere devamı halinde, bazı yaptırımlara gidileceği belirtilerek, Bulgar hükümeti uyarılacaktı.

Geçen haftaki çalışmalar sonucu ortaya çıkan "görüş" on bir ülke tarafından benimsendi, herhangi bir itiraz olmadı, ancak önceki gün Atina devreye girerek, Bulgaristan'ın kınanmasına ve bu konuda uyarılmasına olanak sağlayan bu ortak görüşe resmen karşı çıktı. Papandreu'nun bu tutumunda direnmesi on iki ülke arasında bu konuda tam bir görüş birliği sağlanmasını engelleyince, AT görüşü de belirlenememiş oldu ve rafa kaldırıldı.

Ankara'daki yetkililer, "Papandreu'nun Başbakan Özal'la Brüksel'deki özel görüşmede vurguladığı Davos sürecinin ne anlama geldiği, Atina'nın Bulgar zulmüne gösterdiği bu yakın ilgi ve destek karşısında, büsbütün bulanık, karanlık bir soru haline dönüşüyor. Yunan hükümeti, Varşova Paktı ülkesi olan Bulgaristan'ın insan hakları ihlallerini Türklere karşı uyguladığı için, NATO müttefiki Türkiye aleyhinde rahatça tavır alabiliyor. Bu, gerçekten bazın bir gelişmedir" dediler.

Atina'nın Türk azınlığa karşı cinayetlere varan baskılarda, Jivkov'la ortak bir tutum içine girmesi üzerine, öbür AT ülkelerinin, bu olaya karşı görüşlerini ayrı ayrı belirtmeleri bekleniyor.

• ANKARA, ABD İLE İNGİLTERE'NİN TUTUMLARINDAN MEMNUN

Diplomatik gözlemcilere göre, Bulgar zulmüne karşı bugün "çok açık ve kesin" bir politika izleyen ülkelerin başında ABD ve İngiltere geliyor. ABD daha ilk baskılar başladığından bu yana, bunları kınarken, bir yandan da Sofya nezdinde sert girişim ve uyarılarda bulundu. ABD Kongresi son olaylar üzerine AGİK Komisyonu'nu harekete geçirdi ve Sofya üzerinde ticari müeyyideler uygulama hazırlıklarına girişti. Amerikalılar, bu olayların peşini bırakmayacaklarını, her gelişmeyi ciddi şekilde izleyerek, yaptırım uygulayacaklarını belli ettiler.

Aynı şekilde İngiltere hükümeti de bakan düzeyindeki açıklamalarla Bulgarları kınadığını, Türk azınlığın zorunlu göçüne tamamen karşı çıktıklarını açıkladı. Dışişlerinden sorumlu Devlet Bakanı Linda Chalker, Londra'daki Bulgar elçisini çağırarak duydukları tepkiyi dile getirdi, Türkiye'yi şikâyete kalkışan Bulgar elçisini de azarladı.

• TÜRKİYE DÜNYA KAMUOYUNDA KAMPANYAYI HIZLANDIRDI

Türk hükümeti bir yandan Paris'teki AGİK insani boyut toplantısında bu konudaki beyanların daha kesin ve direkt olmasına çalışırken, öbür yandan da özellikle İslam ülkelerinden ve komşu ülkelerden resmi görüş bildirilmesini sağlamaya çalışıyor. Yetkililer, dünya basınının bu olayı birkaç gün geç izlemeye başladığını, ancak özellikle sınır dışı etme olayına karşı şimdi daha yakın ilgi uyandığını belirttiler. Hükümetin planı, Paris toplantısı 24 Haziran'da sona erdikten sonra, konuyu Birleşmiş Milletler, İslam Konferansı ve benzeri uluslararası platformlarda çok canlı bir şekilde tutmak, Bulgarları bu toplu tehcir ve eritme politikasından vazgeçirerek, ikili görüşmeye oturtmak şeklinde belirleniyor. Türkiye, "Bu konu, bir Türk-Bulgar sorunu değil, tüm insanlığın başına gelebilecek bir felakettir, insan haklarını korumak herkesin görevidir" görüşünden yola çıkıyor.

Bu arada, Mısır, Ürdün, Irak ve Yemen'den oluşan Arap İşbirliği Konseyi'nin bugün İskenderiye'deki toplantısında Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığa baskılar konusunun da gündeme getirilip bir açıklama yapılması için, Ankara'da ilgili büyükelçiler nezdinde girişimde bulunuldu. Bu ülkelerin büyükelçileri dışişlerine çağırılarak durum kendilerine anlatıldı.

Kapıkule'de gece yaşamı

• Bülent AYAN
• Selim BİLGİNKAYA
• EDİRNE (MİL-HA)

KAPIKULE'de gece yarısı... Sabahın erken saatlerinden itibaren başlayan hareket, yerini sessizliğe terk etmiş... Saatler ilerledikçe sessizlik de artıyor... Geniş bir alana yayılan soydaşlarımız derin bir uykuda... Nereye oturmuşlarsa orada uyuyakalmışlar, denklerin arasında, yeşilliklerin üstünde, battaniyelerin arasında... Ama tek tük de olsa son günlerde yaşadıkları olayların etkisiyle gözüne uyku girmeyenler var.

Eşya yığınlarının arasından ilerliyoruz... Uzaklardan solgun ışıklar süzülüyor... Bir yığın eşyanın arasında oturan soydaşımız kendisini Dobrucalı Ali Küçükmercan olarak tanıtıyor. Elinde bir saz... Sazının üstüne yazdığı "Ne mutlu Türküm diyene" cümlesini bize gösterir gibi sazı elinde çeviriyor... Sonra konuşuyor: "Yurdu girdiğim andan itibaren çalmaya başladım. Böyle saz çaldığımı hiç hatırlamıyorum. Kendimi salıverdim işte" diye.

Biraz ötedeki iskemlenin üstünde oturan bir soydaşımızı görüyoruz... Adı Ziya Emrullah... Sanki sabahın olmasını bekliyor... Uzun yıllar traktör sürücülüğü yapmış Bulgaristan'da... Yaptıkları yürüyüşü anlatıyor gecenin karanlığına baka baka:

"Bizim orada Türk azdı... Yürüyüş yaptık... Bulgarlar çok kızdı bu yürüyüşe... Baskı yaptılar... Şimdi de sürgün ediyorlar..."

Bulgaristan'ın ekonomik durumunu soruyoruz: "Askerler, hayvanlara bakmaya başladı" diyor ve devam ediyor Emrullah:

"Emekli olan Bulgarları tekrar işe alıyorlar. Çin'den, Vietnam'dan işçi getmeye başladı... Adam bulamıyorlar çalıştırmaya... Bizlerin ayrılışından sonra adam sıkıntısı daha da artmıştır mutlaka..."

Saat 03.00'ü geçti.

Dönüyoruz geriye... Bir dua sesi yükseliyor sessizlikte... Sesin nereden geldiğini araştırıyoruz... Bir arabanın yanında 75 yaşındaki Hakkı İsmail'in namaz kıldığını görüyoruz... Namaz bitiyor... "Çok şükür" diyor. "Vatan topraklarında rahatça ibadet edebiliyorum... Bulgaristan'da bunu da yapamıyorduk... Ne güzelmiş özgürce namaz kılabilmek..."

Etrafta dolaşanlar görüyoruz... Getirebildikleri eşyaları karıştıranlara, yeniden yerleştirenlere rastlıyoruz... Yeni bir günün ilk saatleri...

Kapıkule'de sabah oluyor...

MİLLİYET » 16 Haziran 1989

Sürgündeki Bulgar lider Tabakov'un iddiası

● Boşaltılan Türk köylerine Vietnamlılar yerleştiriliyor

600 bin Türk'e sınır dışı

• Ali H. YURTSEVER
• VİYANA

● Bulgaristan Sosyal Demokrat Partisi'nin sürgündeki lideri Stefan Tabakov, 1-26 Mayıs tarihleri arasında Türk bölgelerinde yapılan gösteri yürüyüşü ve açlık grevleri sırasında 300 kişinin öldürüldüğünü söyledi

BULGARİSTAN Sosyal Demokrat Partisi'nin sürgündeki lideri **Stefan Tabakov, "Jivkov'un 600 bin Türk'ü Türkiye'ye göndermek için plan yaptığını ve Bulgar yöneticilerinin Türk azınlık sorununu bu kez kökünden çözmek amacında olduklarını"** öne sürdü.

Viyana'da Milliyet'e özel bir demeç veren Stefan Tabakov, Bulgaristan yöneticilerinin ülkedeki Türk azınlığı sınır dışı etmeye başlamasının başlıca nedeninin **"Türklerin haklarını almak için başkaldırmaları"** olduğunu ve Bulgar yönetiminin bundan büyük endişeye düştüğünü söyledi.

1-26 Mayıs tarihleri arasında Türk bölgelerinde yapılan gösteri yürüyüşü ve açlık grevleri sırasında toplam 300 kişinin öldürüldüğünü Bulgar ve Türk kaynaklarından öğrendiğini belirten **Tabakov, "Bazı kaynakların, öldürülen Türklerin sayısını bin kişi olarak verdiğini"** bildirdi.

Dünya kamuoyunun Türk azınlık sorununa sahip çıkmamasını da "üzüntü ve hayretle karşıladığını" anlatan Stefan Tabakov, **"Batı dünyası tüm olaylara siyasi ve ekonomik çıkar açısından bakıyor. Polonya'daki, Romanya'daki veya Sovyetler Birliği'ndeki insan hakları ihlalleri için ayaklanan Batı dünyası, 1.5 milyon Türk azınlığı için kılını dahi kıpırdatmıyor"** dedi.

"Bulgaristan'daki insan hakları ihlallerinin sona ermesi, aydınların açıklık ve yeniden yapılanma sürecini özgürce tartışabilmeleri ve Türk azınlığın haklarına yeniden kavuşabilmelerinin Sovyet lideri Mihail Gorbaçov'un **işaretine bağlı olduğunu"** ileri süren sürgündeki lider **Tabakov, "Gorbaçov'un kendisi azınlıklar konusunda rahat değil ki Jivkov'a dur diyebilsin. Jivkov da büyük patrondan uyarı gelmediği için dilediği gibi at koşturuyor"** şeklinde konuştu.

• TÜRKLER LEVALARI YAKIYOR

Stefan Tabakov, Türkiye'ye gönderilen Türk azınlığın son günlerde bankalardaki paralarını çekmelerine de izin verildiğini, ancak sınır kapısında **"Leva götürmeleri yasak olduğu için polis ve gümrükçüler tarafından el konulduğunu"** söyledi. Son aldığı haberlerde Türklerin bu hareketi protesto etmek amacıyla bankalardaki tüm tasarruflarını çekip, sokakta yaktıklarını bildirdi.

• TÜRK KÖYLERİNE VİETNAMLI

Son yıllarda çok sayıda Vietnamlı göçmenin ve yabancı işçinin Bulgaristan'a geldiğini hatırlatan **Tabakov, Türkiye'ye** gönderilen Türklerden boşalan köylere Vietnamlıların yerleştirilmesine başlandığı yolunda çeşitli kaynaklardan haberler aldığını açıkladı.

Stefan Tabakov, Türkiye'nin göç anlaşması çağrılarına Bulgar yönetiminin olumlu yanıt vereceğine inanmadığını da belirterek, önümüzdeki cuma günü Stockholm'de başlayacak olan Sosyalist Enternasyonal Kongresi'ne bir rapor sunacağını ve Türk azınlığa yapılan baskıları anlatacağını bildirdi. **Stefan Tabakov,** Bulgar yöneticilerin yola gelebilmesi için tüm dünya ülkelerinin siyasi ve ekonomik baskı yapmaları gerektiğini, aksi takdirde Bulgar yönetiminin vurdum duymazlığının devam edeceğini söyledi.

• PASAPORT YASASI GÖSTERMELİK

Sürgündeki Bulgar politikacı, Bulgar yöneticilerin geçtiğimiz ay başında kabul ettiği pasaport yasasının **"Batı dünyasının gözünü boyamak için göstermelik olduğunu"** belirterek, **"Bir defa, bu pasaport yasası, önümüzdeki 1 Eylül'de yürürlüğe girecek. Fakat Türkler için istisna olarak şimdiden yürürlüğe soktular. İkincisi, yeni yasadan yararlanan Bulgar vatandaşı henüz yok. Sadece Türk azınlık sınır dışı ediliyor. 1 Eylül'de yürürlüğe girecek yasa ile Bulgar vatandaşlarının ülke dışına çıkmaları da maddi olarak imkânsız. Çünkü pasaport alabilmek için yasaya göre, vatandaşın bir dilekçe ile İçişleri Bakanlığı'na başvurması gerekiyor. Bunun incelenmesi aylar sürecek. Ardından izin verilirse vatandaş 500 leva pasaport harcı ödeyecek. Pasaportu aldıktan sonra 200 leva daha ödeyip yurt dışına çıkış vizesi alacak. Ardından 200 dolar döviz satın alacak. Bir Bulgar vatandaşı bu kadar parayı yıllarca çalışsa bir araya getiremez. Yasanın çıkması ne işe yarıyor o zaman"** şeklinde konuştu.

• "JİVKOV DEVRİLMEDEN SORUN ÇÖZÜLMEZ"

Türk azınlık ve Bulgar aydınların sorunlarının ancak **Jivkov'un** devrilmesi ile çözüm bulacağına kesinkes inandığını anlatan **Tabakov, "Jivkov'un bir diktatör olduğunu, kendisine rakip olan kim varsa, Politbüro'dan temizlediğini"** belirtti. Glasnost ve perestroika yanlısı **Stojan Mihailov** ve **Tsudomir Alexandrov** gibi Politbüro üyesi iki rakibini görevden uzaklaştıran **Todor Jivkov'un** Türk azınlığa destek olan Bulgar aydınlarını da **"vatan haini"** ilan ederek tutuklattığını ve son gösteri yürüyüşleri sırasında halkın da bu aydınlara "Ölüm isteriz" diye bağırmasına neden olduğunu anlatan **Tabakov, "Jivkov'un devrilmesi veya görevden uzaklaştırılmasının da yine Sovyet lideri Gorbaçov'un isteği ile gerçekleşebileceğini"** kaydetti.

HÜRRİYET » 17 Haziran 1989

Bir yanda belirsizlik ve kargaşa, bir yanda karaborsacılar

Kapıkule'de facia ve vurgun

Behiç GÜNALAN – Hayri KÖKLÜ – Lütfü KARAKAŞ / *EDİRNE*

● Damperli Bulgar kamyonlarının, kömür boca eder gibi boşalttığı kırık dökük eşyalarını, iki büklüm olarak, Kapıkule'ye taşıyan soydaşlarımız, kah kavurucu güneş, kah sağanak halindeki yağmur altında ve endişe, korku, heyecan içinde, tam bir facia yaşıyorlar.

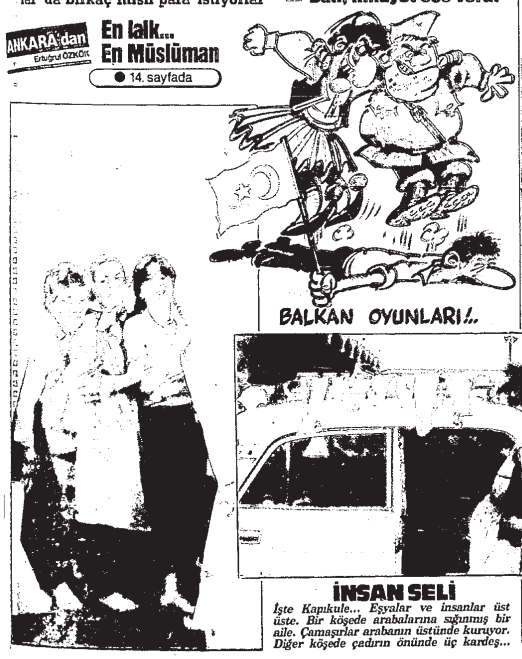
● **Göçmenler, yaşam savaşı verirken, bazı kan emiciler de fırsattan yararlanıyorlar. Başta domates ve elmalık olmak üzere gıda maddeleri iki katına satılıyor.Kamyoncular da birkaç misli para istiyorlar**

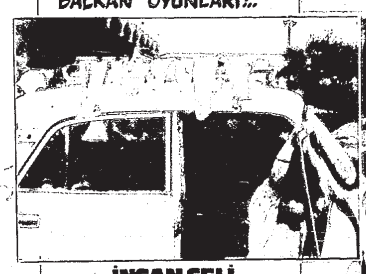
☐ **Batı, nihayet ses verdi**

ANKARA'dan Ertuğrul ÖZKÖK

En lalk... En Müslüman

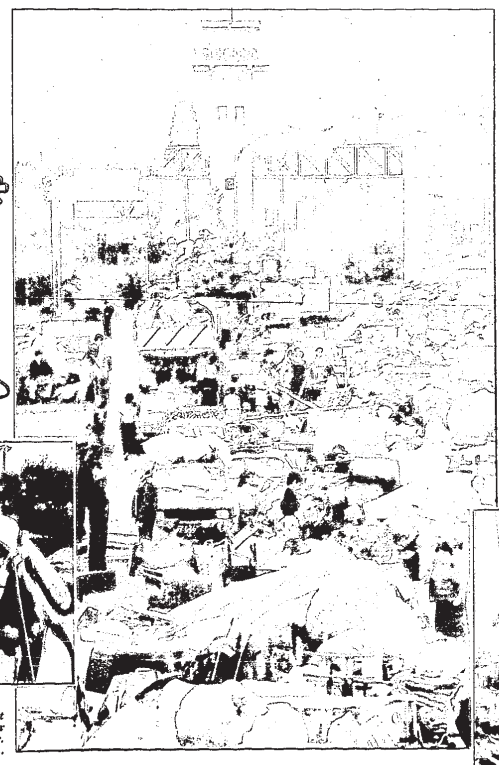
● 14. sayfada

İNSAN SELİ

İşte Kapıkule... Eşyalar ve insanlar üst üste. Bir köşede arabalarına sığınmış bir aile. Çamaşırlar arabanın üstünde kuruyor. Diğer köşede çadırın önünde üç kardeş...

Soydaşımız şimdilik bir tabelanın altına sığınmış...

Göç, Bulgar'ın emri

● Kimi sevgilisinden, kimi anasından, kimi babasından ayrılmış. Hepsinin bir öyküsü, ayrı bir serüveni var. Nasıl geldiler, nereye gideceklerse?

● **Güldal KIZILDEMİR** 'in röportajı

HÜRRİYET » 17 Haziran 1989

Kapıkule'de facia ve vurgun

● Bulgaristan'ın "toplu göç"e zorladığı soydaşlarımız, günlerdir sınır kapılarında bazen güneş, bazen de yağmur altında endişe içinde bekliyorlar. Binlerce soydaşımız, Türkiye'de kendilerini bekleyen yeni bir hayat öncesi, özgürlük sevinciyle gelecek kaygısını birlikte yaşıyorlar.

Behiç GÜNALAN – Hayri KÖKLÜ – Lütfü KARAKAŞ

BULGARİSTAN tarafından, yaklaşık 20 gündür toplu göçe zorlanan soydaşlarımız, sınır kapılarında, tarih boyu unutulmayacak sessiz bir facianın tüyler ürperten görüntüsünü sergiliyorlar. Bulgar zulmünün, yıllarca hatırlanacak **"utanç fotoğrafları"** olarak değerlendirilen görüntüler, en katı vicdanları bile dehşete düşürüyor. Bulgarların, sınıra 300 metre kala, kamyonlardan adeta dökercesine bıraktıkları eşyalarını kan ter içinde taşımaya çalışanlar... Upuzun kuyruklarda pasaport işlemlerini tamamlamak ve yardım almak için bekleşenler... Yağmur altında sırılsıklam, güneşte boncuk boncuk terleyenler...

Her şey, Bulgaristan'da yaşayan Türk azınlığın isimlerinin değiştirilmesine, Türkçe konuşulmasının yasaklanmasına, öldüklerinde İslam dininin öngördüğü kurallara göre cenaze törenlerinin yapılmamasına karşı direnen, bunun için yürüyüş ve açlık grevlerine katılan soydaşlarımızın peşine Bulgar ajan ve kameralarının düşmesiyle başladı.

ÖZGÜR TOPRAKLARDA NAMAZ

Yıllarca esaret altında yaşadılar. Belkide, "kaderimiz buymuş" deyip boyun büktüler. Bulgar, ne zaman ki, isimlerini değiştirmek, ibadetlerini yaptırmamak istedi, işte o zaman, ayağa kalktılar. Sonunda başedemeyen Bulgar tarafından, zorla sınırımıza bırakıldılar. Özgür vatan topraklarında da, Kırcaali'li imam Mehmet Efendi'nin arkasında dalgalanan bayrağımızın gölgesinde, öğle namazı kıldılar.

ESARET TRENİ

Anuşka'yı kabul etmeyen **Ayşe**'ler, **Todor** olmayan **Mehmet**'ler, Bulgar'ın tarihe geçen zulmünü, modern ve hür dünyanın gözleri önünde yaşamaya başladılar. Yılmadılar, dünya kulaklarını tıkadıysa da, **"Biz Türküz"** diye haykırdılar. Sonunda **"pes"** eden Bulgar, soydaşlarımızı, önce birer-ikişer, sonraları kafileler halinde sınırımıza yığmaya başladı. **Razgrad, Kırcaali, Silistre** gibi Türklerin yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde ve köylerdeki soydaşlarımız, doğup büyüdükleri, fakat kötü yazgılarından çileye talip oldukları yuvalarından, köylerinden, dostlarından ve kimi de canları ailelerinden koparılıp yaşlı gözlerle geldiler. Türkiye, bir **"sevda"**ydı, kurtuluşun, sıcak yaşamla birleştiği **"hayat"** demekti.

İnsanları gruplar halinde sınır dışı etmekten hızını alamayan Bulgarlar, 2 Haziran günü trene doldurdukları çoluk çocuk, genç yaşlı 350 soydaşımızı yolladılar. Bir hafta boyunca Kapıkule'ye sefer yapan **"Esaret Treni"** de az geldi, gözü dönen Bulgar, bu sefer askeri kamyonlara yüklediği soydaşlarımızı, sınırımızın 300 metre ötesinde, adeta dökercesine bırakmaya başladı. **"Orada aç kalırsınız. Türkiye, sizleri kabul etmiyor"** demeyi de ihmal etmeyerek, yüzlerce, binlerce Türk'e, son işkencesini yapmaya çalıştı.

ÇİLEYE HOŞ GELDİNİZ

Gerek **Esaret Treni**, gerekse Bulgar kamyonları ve kendi çabalarıyla sınıra gelen soydaşlarımızın, buradaki görüntüleri; yazılacak, hatta anlatılacak gibi değil... Bulgar'ın, sınırın 300 metre içinde bıraktığı eşyalarını tek tek taşımaya çalışan, sırtında kimi mutfak dolabı, kimi yatak, yorgan dengini sırtlayıp defalarca giden gelen soydaşlarımız, kan ter içinde kalıyor. Sonra da, pasaport işlemleri için uzayıp giden kuyruğa girerek, birbirleriyle de, titreyen ellerle işaretleşerek, konuşmaya çalışıyorlar. Orada işi biten soydaşımız, bu sefer de, burada almaya hak kazandığı cılız para yardımını alabilmek için, ikinci bir sıraya geçmek zorunda kalıyorlar.

Soydaşlarımızın vatan hasretine kavuşması öncesi, yaşanan dramlardan biri de, sınır kapıları yanında işlemlerini beklerken, kimi yağan yağmur, kimi zaman da, tüm kavuruculuğu ile vuran güneş... Yağmurda sırılsıklam, güneşte ise kan ter içinde kalan, binlerce soydaşımız, gülümseyeceği günlere, bir an önce kavuşabilmenin özlemini yaşıyor.

Bulgaristan'ın, Türkiye'nin tren gelmesine izin vermemesi üzerine, göndermeyi durdurduğu **"Esaret Treni"**, önceki gün, yine Edirne'ye geldi. Bir haftalık aradan sonra, ikinci gündür Edirne'ye gelen trenden, 450 soydaşımız daha indi. Böylece, düne kadar Türkiye'ye giren soydaşlarımızın sayısı, 30 bine yaklaştı. Edirne'nin **Ayşekadın Garı** yanındaki geçici iskân merkezinde, Kızılay'ın **"Çadır Kenti"**ne yerleşen soydaşlarımız, acılarını unutmaya çalışırken, Kırklareli'nin Dereköy Gümrük Kapısı'ndan gönderilenler de, E- 5 Karayolu üzerinde Lüleburgaz'ın **Kepirtepe** kesimindeki çadır kentte yerleştiler.

TÜRKİYE'DEKİ İLK BEBEK

Bulgaristan'dan sınır dışı edilenler arasında, 9 aylık hamile Zehra Salih de vardı. Zehra Salih, Kapıkule'de birden sancılarınca hastaneye kaldırıldı. Edirne Devlet Hastanesi'nde, Başhekim Kemal Hekimoğlu tarafından doğumu yaptırılan Zehra Salih, "Özlem"i dünyaya getirdi. Minik Özlem, göçmenler arasında kendi vatanında dünyaya gözlerini açan ilk bebek olduğunun farkına varamadan annesinin kucağında mışıl mışıl uyuyordu.

VE VURGUN

Bulgar zulmünden kurtuldukları ve Türkiye'ye geldikleri halde Kapıkule'de büyük bir sefalet çeken soydaşlarımızın bu şaşkın durumundan, bazı fırsatçılar yararlanmayı ihmal etmiyor.

Sınıra eşyası yığılan ve bunları nasıl taşıyacaklarını bilemeyen soydaşlarımızdan, İzmir'e gidecek bir kamyon için 500 bin, Bursa için 450, İstanbul'a 150, Tekirdağ içinse 100 bin lira isteniyor. Kamyon şoförleri, eşyası az olduğunda birkaç ailenin kamyonuna sığınıyor ve eline milyonları alıyor.

Bu arada, Kızılay'ın soydaşlarımıza dağıttığı kumanyaların, bir çocuğun karnını dahi doyuramayacak kadar az olduğu dikkati çekerken, Kapıkule gümrük sahası çevresindeki bakkal ve marketlerde satılan gıda maddelerinin fiyatları da, astronomik rakamlara ulaşıyor. Domatesin 2 bin liradan satıldığı Kapıkule'de ekmeği bile normal fiyattan bulmak mümkün değil.

BULGARİSTAN'DA KUYRUK

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden yıllık izine gelen gurbetçi işçilerimiz, Bulgaristan'ın özellikle sınıra yakın yerlerinde uzun kamyon kuyrukları gördüklerini söylediler. Edirne'ye 30 kilometre uzaklıktaki Svilingrad Kasabası civarında 15-20 kilometrelik eşya ve kamyon kuyruğu gören gurbetçilerimiz, Bulgar **Kapitan Andreova Sınır Kapısı**'nda da, insan ve araç selı bulunduğunu belirttiler.

Federal Almanya'nın Latek Kasabası'ndan eşi **Ayla**, çocukları **Barış** ve **Serkan**'la birlikte Türkiye'ye gelen **Doğan Gültekin**, kendilerine Bulgaristan'da ihtiyaç için bile durma izni verilmediğini, girişte her yıl aranmalarına rağmen, bu yıl aranmadıklarını belirtti.

SOYDAŞLARIMIZA İŞ

Hürriyet İstanbul İstihbarat Servisi'nden **Oktay Şengüler**'in haberine göre, kadın, erkek ve çocuk giyim eşyası üreten **Halil Arkan**, soydaşlarımızdan 62 kadına iş olanağı sağladı. Fabrikada değişik bölümlerde çalışmaya başlayan kadınlara, kalacak ev, eşya, giyim eşyasıyla battaniye ve 100 bin lira da yardım yapan fabrikatör **Arkan**, 38 kişiye daha iş verebileceğini söyledi.

TOBB Yönetim Kurulu Başkanı **Ali Coşkun** ve diğer üyeler, Bulgaristan'dan göç ettirilen soydaşlarımızı sınır kapısında ziyaret ederek, sorunlarını belirlediler. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, soydaşlarımızın acil ihtiyaçlarının karşılanması için, Edirne Valiliği emrine 100 milyon liralık bağışta bulundu.

Bu arada, **Hürriyet**'i arayan pek çok yurttaş da, soydaşlarımızı bir süre için evlerinde konuk etmek istediklerini belirterek, **"Bu konuda bir organizasyona gidilmeli"** dediler.

BAKAN, TREN KARŞILADI

Bulgaristan'dan yeni giriş yapan soydaşlarımız, **"Diplomalarımız yırtılıyor. Askerdeki çocuklarımıza, askerlik çağı gelmiş evlatlarımıza izin verilmiyor. Askerlikte olanların geride kalan süreleri için, her güne karşılık beş leva ödememiz isteniyor"** diye yakınıyorlar. Soydaşlarımızı sabah treninde karşılayan Devlet Bakanı **Ercüment Konukman**, yaptığı konuşmada, **"Türkiye'ye hoşgeldiniz. Burası sizin vatanınız, sizin topraklarınız, burası polis devleti değil, özgür bir ülkedesiniz. Burada rahatça dilinizi konuşup ibadetinizi yerine getirebilirsiniz."** dedi.

Macaristan Tarım Bakan Yardımcısı **Laszlo Papocsi**, Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan baskıları kınayarak, bu konuyu ülkesine döndüğünde, gündeme getireceğini söyledi.

GAP'a Macar katılımını sağlamak amacıyla Türkiye'ye gelen ve Şanlıurfa'nın Ceylanpınar İlçesi'nden Ankara'ya dönerken,ş gazetecilerin sorularını yanıtlayan konuk Bakan Yardımcısı, şöyle dedi:

"Bulgaristan'ın yaptıklarını Türkiye'de öğrendim. Bulgar-Türk sorunu Avrupa'da tek değildir. Romanya'da da 2.5 milyon Macar, çok ağır şartlar altındadır. İnsan haklarına saygı gösteren, özgürlüğü seven bir halk olarak, baskı altındaki bütün halklarla dayanışma içindeyiz. Bulgarların Türklere yaptığı uygulamayı kınıyorum. Ülkeme döndükten sonra, konuyla ilgilenip, gündeme gelmesini sağlayacağım."

HÜRRİYET » 17 Haziran 1989

Avrupa Konseyi'nden ihtar...

BATI, NİHAYET SES VERDİ

Zeynel LÜLE /
STRASBOURG, (Hurriyet)

BULGARİSTAN'ın, ülkesinde yaşayan Türk azınlığa yaptığı baskılar ve göçe zorlama politikası, daha çok ülke ve kuruluş tarafından kınanmaya başladı. **Avrupa Konseyi**'nin en yetkili makamları, dün yayınladıkları ortak bildiriyle, Bulgaristan'ı, ülkesindeki Türklere karşı uyguladığı **"Zulüm ve baskıya"** son verme çağrısında bulunurken,, son günlerde üç kez ABD Dışişleri Bakanlığı'na çağrılan Bulgaristan Büyükelçisi'ne protesto notası verildi. Bu arada, KKTC. Türkiye'ye sığınan Bulgar Türkleri için **"iskân"** kararı aldı ve Rum kesimdeki Bulgar diplomatların da KKTC'yi ziyaretini yasakladı.

Avrupa Konseyi dönem başkanı Norveç Dışişleri Bakanı **Thorvald Stoltenberg, Parlamenter Meclisi**'nin İsveçli başkanı **Anders Bjorck** ve Genel Sekreter **Cathrine La Lumière**'in imzalarıyla yayınlanan bildiride, Bulgaristan, **AGİK** anlaşmaları, insan haklarına saygı ve azınlıkların korunması yönünde hareket etmeye davet edildi.

● Avrupa Konseyi, dün yayınladığı bildiriyle, Bulgaristan'ı Türklere uyguladığı "zulüm ve baskıya" son vermeye çağırdı. Üç kez ABD Dışişleri Bakanlığı'na çağrılan Bulgaristan Büyükelçisi'ne protesto notası verildi.

Avrupa Konseyi yöneticileri, Bulgar yöneticilerini, soruna **"acil ve tatmin edici"** bir çözüm bulmaya ve Türk azınlık ile kısıtlamasız bir diyaloga girmeye davet ettiler.

KKTC'DE İSKÂN KARARI

Öte yandan **Lefkoşa** muhabirimiz **Özer Hatay**'ın bildirdiğine göre, KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**, **"haltan gelen istekleri dikkate"** alarak, Bulgaristan'dan gelen bir miktar Türk için **"iskân"** kararı alındığını açıkladı. KKTC'de göçmenler için geçici yerleşim kampanyası da açıldı.

KKTC Başbakanı **Derviş Eroğlu, "iskan"** kararının alındığı Bakanlar Kurulu toplantısında yaptığı açıklamada, halkın bu yöndeki his ve isteğini göz önüne alarak, insani yardımda bulunmaya karar verildiğini açıkladı.

Öte yandan **"iskân"** kararı, Cumhuriyetçi Türk Partisi Başkanı **Özker Özgür, "iskan"** kararına şiddetle karşı çıktı. **Özgür**, Bulgar Türklerinin KKTC'ye yerleştirilmesiyle **"sömürgeciliğin tamamlanacağını"** ileri sürdü.

Rum Yönetim Bakanlar Kurulu da, KKTC'nin **"iskân"** kararını tepki ile karşıladı ve BM'ye Güvenlik Konseyi'ne sert bir protesto göndererek, **"Denktaş'ın uyarılmasını** istedi.

AMERİKAN BASINI

Bulgaristan'ın Türk azınlığa revâ gördüğü insanlık dışı eylemlere ilk kez dünkü sayısında yer veren ABD'nin etkili gazetelerinden **Washington Post**, Bulgaristan Büyükelçisi'nin son günlerde üç kez Dışişleri Bakanlığı'na çağırılarak protesto notası verildiğini açıkladı.

Bulgaristan Dış Ticaret Bakan Yardımcısı'nın birkaç gün önce ABD Dışişleri Bakanlığı'nda yapacağı görüşmelerin iptal edildiğini hatırlatan gazete, Sofya'daki ABD Büyükelçiliği'nin, Helsinki İnsan Hakları Antlaşması'na dayanarak, Bulgaristan Hükümeti'nden resmi görüşme talebinde bulunduğunu bildirdi. Gazete bu arada, **Avrupa Topluluğu** ve **NATO** merkezlerinde, temsilcilerin Bulgaristan'a karşı takınılacak tavrı belirlemeye çalıştıklarını kaydediyor.

Washington Post, **"Bulgaristan'da asimilasyon kampanyasında binlerce Türk sınırdışı edilmiyor"** başlığı ile yayınladığı **Edirne** çıkışlı haberinde, göçe zorlanan Türklerle yapılan görüşmelere dayanarak bunlara sadece Türkiye için geçerli pasaport verilip, ülkeyi 24 saat içerisinde terketmeleri istendiğini anlatıyor. Gazete, göçmenlerden **Mehmet Yusufoğlu**'nun anlatımlarına da yer veriyor. Hiçbir gösteri veya protesto eyleminde bulunmadığı halde, oğlu ile birlikte sınırdışı edilen bu şahsın beraberindeki 3,500 levaya Bulgar Gümrüğü'nde el konulduğunu açıklıyor. Bulgar gümrükçülerin **"Geri döndüğünde bu parayı alırsın"** demelerine karşılık olayın düpedüz **"devlet eliyle soygunculuk"** olduğunu" vurguluyor.

Washington Post muhabiri **Thomas Goltz**, Bulgarların toplu ce sınırdışı etmeleri yüzünden Kapıkule'de ortaya çıkan manzaraya, büyük üzüntü hamı da anlatıyor

Zulüm, ABD Kongresi'nde

WASHINGTON, (Hurriyet)

BULGAR Hükümeti'nin ülkedeki Müslüman Türk azınlığı hedef alan baskı politikasının uluslararası alanda yarattığı tepkiler, ABD Kongresi'ne kadar uzandı. ABD Temsilciler Meclisi'ne, Bulgaristan'ın ülkedeki azınlığına dönük insanlık dışı uygulamalarını ve ayrımcılık politikasını kınayan bir karar tasarısı sunuldu.

ABD Temsilciler Meclisi'nin New York üyesi Demokrat Stephen Solarz ile Helsinki Komisyonu Başkanı Markın Demokrat üyesi **Steny Hoyer** tarafından ortaklaşa sunulan karar tasarısında, Bulgar Hükümeti'nin tutukladığı Türk göstericileri bir an önce serbest bırakması istenyor. Tasarıda ayrıca ABD Başkanı ve Dışişleri Bakanı'nın Bulgar Hükümeti'nin politikalarını kuvvetli ifadelerle kınamaları öngörülüyor ve Amerikan yetkililerinin bütün uluslararası toplantılarda konuyu gündeme getirmeleri gerektiği kaydediliyor.

HÜRRİYET » 17 Haziran 1989

Ürküten açıklama

"Çocuklarımızı zehirlemişler"

SAĞLIK Bakanı **Halil Şıvgın**'la Kapıkule'ye gelen İçişleri Bakanı **Abdülkadir Aksu**'ya, Haskova'nın Çıtaklar Köyü'nden gelen **Fatih Hasan**, son bir hafta içinde, **"Koruyucu"** adı altında çocukların aşılandığını ancak aşılanan çocukların bir hafta geçmeden kalp krizi geçirerek öldüklerini anlattı. **Aksu**, insanı dehşete düşüren bu olayı derhal araştıracaklarını söyledi. **Şıvgın**'la **Aksu**, Ayşekadın semtinde kurulan Çadırkent'e gelerek soydaşlarımızla görüştüler ve yapılan çalışmaları izlediler. Bakan **Şıvgın**, soydaşlarımızın sağlık problemlerinin çözümü için tüm tedbirlerin alındığını belirtti. İki bakan, Bulgaristan'da yapılan zulmü anlatan vatandaşlarımıza, **"Hiç merak etmeyin sizin orada kalan malınız ve mülkünüzün son kuruşuna kadar hesabı sorulacak, yakınları kalanlar için de uluslararası zeminde çözüm arayacağız"** dedi.

Yunan Büyükelçisi, Bulgar sınırında

ANKARA. (Hurriyet)

DIŞİŞLERİ Bakanlığı tarafından hazırlanan **"Bulgaristan'ı cendereye alma planı"**nın ikinci aşaması, bugün uygulanıyor. Başbakan **Turgut Özal**, yanında yabancı gazeteciler olduğu halde bugün Bulgar sınırına giderek incelemelerde bulunacak, sınırdışı edilen soydaşlarımızla görüşecek ve açıklamalar yapacak. Bu arada büyükelçilerin sınıra götürülerek durumu yakından incelemeleri olanağı tanınmasını içeren üçüncü aşamada sürpriz bir gelişme oldu: Yunanistan Büyükelçisi **Dimitris Makris** de geziye katılacak...

CENDEREYE ALMA PLANI –2

Başbakan, dün saat 19.00'da uçakla Ankara'dan İstanbul'a geldi. **Özal** ve eşi **Semra Özal**, Harbiye Orduevi'nde dinlenmeye çekildi. Basın Danışmanı **Can Pulak**'ın verdiği bilgiye göre, Başbakan **Özal**, Ankara'dan beraberinde gelen altı yabancı basın mensubuyla birlikte, bugün saat 10.30'da helikopterle Edirne'ye geçecek.

CENDEREYE ALMA PLANI –3

Planın üçüncü aşaması ise pazartesi günü uygulanıyor. Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, Türkiye'de temsilciliği bulunan ülkelerin büyükelçileriyle birlikte, Bulgaristan sınırına giderek incelemelerde bulunacak.

Dışişleri Bakanlığı bu ziyaret için, Ankara'daki bütün büyükelçiliklere davette bulundu. Dün bu konuda sürpriz bir gelişme oldu ve Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisi **Dimitris Makris** de Dışişleri'ne başvurarak bu geziye katılacağını bildirdi. Yunan Büyükelçisi'nin bu kararı, başkentte sürpriz olarak nitelendi.

MİLLİYET » 17 Haziran 1989

KKTC, Bulgaristan'dan göçen soydaşlarımızı alacağını açıkladı

Tarihi karar

Soydaşlarımıza yardım eli Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızdan 100'ü dün İstanbul Kanarya'daki Gülben Tekstil Fabrikası'nda işe alındılar. Fabrika sahibi Halil Arıkan'ın giyecek ve gıda yardımı yaptığı yeni işçiler arasındaki hemşire Meryem Orhanoğlu güzelliğiyle dikkati çekti. (Fotoğraf: Torun DEDE)

● KKTC Başbakanı Derviş Eroğlu, Bakanlar Kurulu'nun dün yaptığı toplantıdan sonra Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türklerin bir bölümünün Kuzey Kıbrıs'ta iskân edilmesinin kararlaştırıldığını açıkladı

"Masaya gel" operasyonu Türkiye kapsamlı bir göç anlaşması için Bulgaristan'ı masaya oturtabilmek amacıyla Birleşmiş Milletler'e "üçlü görüşme" notası verdi. Ankara Büyükelçisi kanalıyla da Bulgaristan'a Özal'ın görüşme önerisi bildirildi

Bulgar aşısında şüphe Bulgaristan'ın Türkiye'ye gönderdiği soydaşlarımızdan sadece çocuklara ne olduğu bilinmeyen bir aşı yaptığı belirlendi. Sağlık Bakanlığı, aşılanan çocuklardan aldığı kan örneklerinde bulaşıcı hastalık yapan mikrop ve AIDS virüsü olup olmadığını araştırıyor

Haberleri 12. fotoğrafları 3. sayfada

Zulme hayır

Protesto metni 12. sayfada

MİLLİYET » 17 Haziran 1989

Yunan-Rum ve Ermeni yanlısı ABD'li milletvekilleri Bulgar olayını sulandırıyor

Lobiciler yine karşımızda

● ABD Temsilciler Meclisi New York temsilcisi Stephan Solarz'ın öncülük ettiği bir grup üye, Bulgaristan'daki Türklere karşı girişilen şiddet kampanyasını kınayan karar tasarısını imzaya açıyor

○ Turan YAVUZ ○ WASHINGTON

BULGARİSTAN hükümeti tarafından Türk azınlığa karşı girişilen şiddet olayları ve baskı kampanyasıyla ilgili tasarı dün ABD Temsilciler Meclisi'ne sunuldu.

New York temsilcisi Stephan Solarz'ın öncülük ettiği bir grup üye, Bulgaristan'daki Türklere karşı girişilen şiddet kampanyasını kınayan karar tasarısını imzaya açıyor. Tasarı, Bulgaristan'ın bu konudaki politikasını sert bir dille kınarken, Sofya'nın insan hakları ihlallerine bir an evvel son vermesini istiyor.

Kongre'den edinilen bilgilere göre, tasarının en erken önümüzdeki hafta oylamaya sunulması bekleniyor. Bulgaristan tasarısının kabul edilmesine muhakkak gözü ile bakılırken, Kongre'deki bazı Yunan-Rum ve Ermeni taraftarı üyelerin, tasarıyı "sulandırmak" için faaliyete geçeceği bildiriliyor.

Türkiye aleyhtarı bu grup, sunulacak Bulgaristan tasarısından istifade ederek, tasarıya Türkiye'deki insan hakları durumunu da içeren bir bölüm koymak istiyorlar. Bir Kongre yetkilisi, "**Bazı üyeler bu tasarıya fazla sıcak bakmıyor. Tasarının Türkiye'deki Kürtler ile birlikte KKTC'deki insan hakları durumunu da içermesini istiyorlar**" dedi.

Bilhassa KKTC'de CTP Partisi Genel Başkanı Özker Özgür'ün insan haklarına dair demeçleri ve Bulgaristan'daki Türk azınlığına yapılan baskıları ile KKTC'deki insan hakları durumu konusunda paraleller çizmesi, Kongre'deki Türkiye aleyhtarı grup tarafından kullanılmak isteniyor.

• BASINDAN İLGİ AZ

ABD Başkanı George Bush ve yönetiminin Bulgaristan'daki olaylara karşı tutumu genelde Türkiye tarafından memnunlukla karşılanıyor.

Yönetim son haftalarda Bulgaristan'ın Washington'daki büyükelçisini üç defa Dışişleri Bakanlığı'na çağırarak bu konuda duydukları kaygıları dile getirdiler ve Sofya hükümetinin baskılara bir an evvel son vermesini istediler.

Geçtiğimiz hafta başında da Bulgaristan Dış Ticaret Bakan Yardımcısı Glavanakov'un Dışişleri Bakanlığı ile yapacağı bir görüşme son dakikada iptal edildi.

ABD basını ise konuya yavaş yavaş ısınmaya başladı. Bulgaristan'ın azınlık Türklerini göç etmeye zorlaması Washington Post ve diğer bellibaşlı gazetelerde haber olarak çıkmaya başladı.

Ancak ABD basını, örneğin Çin'deki öğrenci ayaklanmasına gösterdiği ilgiyi, en küçük boyutta bile olsa Bulgaristan'daki Türkler konusunda göstermiyor.

Washington'daki siyasi gözlemciler bunun nedenleri arasında "**Müslümanlık faktörünün**" önemli rol oynadığını belirtiyorlar. Kısacası ABD basını konuyu "**dinsel yaklaşım**" olarak görüyor ve bunun "**fazla cazip olmadığı**" görüşünde.

Bir başka faktör de, Türkiye'nin bu konuda "**yeterince halkı aydınlatma kampanyasına**" girişmemesi. Washington'daki bazı basın kuruluşları, Bulgaristan'daki gelişmeler ile ilgili olarak Türk gazetecilerini arayarak bilgi toplamaya çalışıyorlar.

Öte yandan Fransa'nın ciddi yayın organı "**Le Monde**"un önceki akşam çıkan sayısının başyazısında, "**Sofya'nın komünist rejimi tarafından Türk kökenli yurttaşlarına uygulanan sürgünün, günden güne oldukça dramatik bir hal aldığı**" vurgulandı. Başyazının tamamı Bulgaristan'ın Türk azınlığı sürgün etmesine ayrıldı.

ATO Meclis Başkanı Yener: "Bulgaristan çağ dışı"

● Güngör Yener açıklamasında, Bulgaristan'ın sürdürdüğü insanlık trajedisine kesinlikle son verilmesi gerektiğini belirtti

ANKARA,ÖZEL

ANKARA Ticaret Odası Başkanlığı bir basın açıklaması yaparak Bulgaristan'ın davranışlarını çağ dışı bularak, cezalandırılmaları gerektiğini ifade ettiler.

Ankara Ticaret Odası meclis Başkanı Güngör Yener, bütün dünya milletleri önünde Bulgaristan'ın sürdürdüğü insanlık trajedisine kesinlikle son verilmesi gerektiğini belirterek, "**İbret verici olan husus, soydaşlarımıza karşı uygulanan zulmün, katliamın ve zorunlu göçün genişleyen boyutları karşısında en gelişmişinden en geri kalmışına kadar dünya milletlerinin bakış açısındaki duyarsızlık ve etkin olmayan cılız tepkilerin azlığıdır. Bu milli davada, başta hükümetimiz ve diğer siyasi partilerimizin tek bir ses, tek bir yumruk haline gelmiş olması ve sayın Başbakanımızın, 'Bir gün mutlaka Bulgaristan'dan hesap sorulacaktır' sözünü bir teminat olarak kabul ediyoruz**" dedi.

Yener, yüzbinlerce gurbetçimizin kurup, kaynağı olan Bulgaristan geçişi yerine yeni bir güzergah tayin edilerek, milyonlarca dolar ve markın haksız ve insafsız olarak adeta gaspedildiği Bulgaristan'a önemli bir ekonomik darbe indirebileceğini söyledi

Ankara, BM Yüksek Komiserliği ve Sofya'ya nota verdi

"Masaya gel" baskısı

○ Nur BATUR ○ Nilüfer YALÇIN

• ANKARA

TÜRKİYE, Bulgaristan'a kapsamlı bir göç anlaşması için masa başına getirebilme yolunda ilk ciddi adımları attı. Hükümet dün BM Daimî Temsilcimiz Büyükelçi Ercüment Yavuzçehre kanalıyla Birleşmiş Milletler Yüksek Komiserliği'ne "üçlü görüşme" önerisiyle ilgili resmi bir nota verdi. İkinci girişim de Sofya nezdinde yapıldı. Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi Mladen Stefkerov dün Dışişleri Bakanlığı'na çağırılarak Başbakan Turgut Özal'ın görüşme önerisi Sofya'ya resmen bildirildi.

• İSLAM ÜLKELERİ SESSİZ

Bulgaristan'ın ülkedeki Türk azınlığı yok etme girişimlerinin son günlerde toplu göçe dönüşmesine karşılık İslam dünyasından çok az tepki gelmesi, Türk kamuoyunu rahatsız ediyor. İslam Konferansı'nın geçen yıl Bulgaristan'daki durumu incelemek üzere bir komisyon kurduğunu ve komisyonun Türklerin ağır baskı gördüğü yolundaki raporunun konferansın üye tüm ülkelere dağıtıldığını hatırlatan yetkililer, "İslam ülkelerinden haberimiz yok mazeretiyle oğlumuzu sürmüştür değil. Son günlerdeki olay, tüm dünyanın gözü önünde cereyan ediyor" dediler. Milliyet'in Ankara'daki yabancı misyon yetkilileriyle yaptığı ankete Batılı ülke temsilcilerinin katılıp Bulgaristan'ı kınamasına karşılık, Müslüman ülkelerden sadece Kuveyt, Libya ve Pakistan'ın katılmış, diğer ülkelerin temsilcileri yorum ya da destek gösterisi yapmamıştı.

Bu arada hükümet Bulgaristan'ın Sovyetler Birliği'nden gelecek bir uyarıyla tutum değiştirebileceği görüşünü taşımasına karşılık bu aşamada herhangi bir resmi girişimde bulunma niyetinde görünmüyor. Başbakan Turgut Özal, önceki gün Cumhurbaşkanı Kenan Evren'le görüşmesinden sonra düzenlediği basın toplantısında, "Bu olaylar bir dünya için bir yüzkarasıdır. Gizmonetperestrotlun diyenler için de" sözünü kullanmıştı.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın Ankara'daki yabancı misyon temsilcilerine olayı yerinde göstermek için Edirne ve Kapıkule'ye düzenlediği gezinin hazırlıkları da sürüyor. Yabancı misyonlara geçen hafta iletilen çağrıya bugüne kadar 42 olumlu yanıt geldi. SSCB Büyükelçiliği henüz yanıtı vermedi. Ancak yetkililer, cevap süresinin yarın saat 17.00'ye kadar olduğuna işaret ederek beklemenin sürdüğünü anlattılar.

• F.ALMANYA'DAN DESTEK

Federal Almanya Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, Bulgaristan'da Türk azınlığa karşı girişilen baskılar ve sınır dışı eylemlerinden endişe duyulduğu ve konuyla ilgili gelişmelerin önemle izlendiği bildirilirken, Federal Parlamento'nun Sosyal Demokrat Milletvekili Gernot Erler, Bulgaristan'ın Türk azınlığa baskı yapığı şeklindeki haberlerin doğru olmadığını iddia etti.

• AF ÖRGÜTÜ'NDEN SES YOK

Öte yandan, Türkiye'deki insan hakları ihlalleri konusunda hazırladığı yıldırım raporlarla dikkat çeken Uluslararası Af Örgütü'nden Bulgaristan'ın insanlık dışı uygulamaları konusunda ses çıkmadı. Milliyet Viyana Bürosu'ndan Ali Haydar Yurtsever'in haberine göre Af Örgütü'nün bu konuda henüz bir görüşe sahip olmadığı ve hareket tarzı belirleyemediği ortaya çıktı. Örgütün Viyana bürosundan bilgi isteyen Ali Haydar Yurtsever'e yanıt Londra'daki merkezin Bulgaristan bölümünden geldi. Telefonla Milliyet'in Viyana Bürosu'nu arayan Gareth Davies adlı yetkili, "Avusturya'ya gelen Türklerle Viyana Büromuzun yaptığı görüşmeleri ve elde ettiğimiz bilgileri tespit etmeye çalışıyoruz. Henüz bir sonuca varmadık. Sınırın ötülmüzdeki hafta konuya ilişkin bir açıklama yapabileceğiz" dedi.

Af Örgütü'nün baskılar ve sınır dışı etme olaylarına tepki göstermekte gecikmesinin bir nedeni olarak Avusturya'ya gelen soydaşlarımızla yapılan görüşmelerde bazı ayrılıkların tespitinin olarak kullanılması gösteriliyor.

• JİVKOV'UN YENİ OYUNU

Sofya'dan güvenilir haberler almasıyla tanınan Bulgaristan Sosyaldemokrat Partisi'nin sürgündeki lideri Stefan Tabakov da Milliyet'e Bulgaristan'ın yeni bir oyununu anlattı. Tabakov'a göre Bulgar yetkililer, Bulgar halk arasında Türklerin Varna'nın otonom bölge ilan edilmesini istediği yalanlarını yayarak nefret ve tepki yaratmaya çalışıyor. Jivkov'un televizyon konuşmalarında aynı yalanı yinelediğini anlatan Tabakov, "Bugüne kadar sokaktaki adamın Türk azınlığa tepki göstermediğini gören Bulgar maksimalcı, otonom yönetim ihtirasıyla şimdi bunu yapmaya çalışıyor" dedi.

• TAZMİNAT DAVASI

ANAP Genel Başkan yardımcılarından Cumhur Ersümer dün ANKA'ya yaptığı açıklamada zorla sınır dışı edilen soydaşlarımızın maddi ve manevi zararlarının karşılanması için Bulgaristan aleyhinde uluslararası mahkemelerde tazminat davası açılacağını bildirdi. Ersümer, "Bu zararlar için tazminat isteme hakkımız saklıdır. Yapılan yanlarına kalmayacak, bu fatura ödetilecektir" diye konuştu.

• İSKAN İÇİN YASA

Irak'tan sığınanlarla Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türklere Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndan yardım yapılmasına olanak tanıyan yasa tasarısı dün TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi. TBMM Genel Kurulu'nda oyrıca, Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen Türklerin kimliklerini ve eşri olarak vatandaşlığa alınmalarını sağlamak amacıyla İskân Yasası'na bir madde eklenmesine ilişkin yasa tasarısı da kabul edildi.

SHP Bingöl Milletvekili Ekrem Dikici de dün TBMM Başkanlığı'na verdiği bir yasa önerisinde Bulgaristan'dan gönderilen soydaşlarımızın Bingöl'ün Kiğı ve Yayladere ilçelerinde iskân edilmesini önerdi. Bu iki ilçede halen 7 boş köy mevcut.

• BASINI YAYINDAN ZULÜM KİTABI

Başbakanlık İletişim Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Bulgaristan'ın Türk azınlığa uygulduğu insanlık dışı baskıları ve son olarak gündeme getirilen zoraki göçü kitaplaştıracak.

TRT Genel Müdür Vekili Danyal Gürdalda çeşitli radyo yayınlarında konuya değinildiğini anlattı, 24 Haziran mitinginin naklen yayınlanacağını bildirdi. Gürdal, Defence dizisinin yurt dışı satışı için temsilların sürdüğünü de kaydederek, filmin gerekirse ücretsiz de verilebileceğini söyledi.

Danıştay Genel Kurulu, Türk Hukuk Kurumu, Boğaziçi Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi ve 10 Tıp Fakültesi de yayınladıkları bildirilerle Bulgaristan'ın Türklere uyguladığı insanlık dışı davranışı kınadılar. Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi, Bulgaristan'ın zulmü ve zoraki göç uygulamasına durdurması için Dünya Tabipler Birliği'nden yardım isterken, İktisadi Kalkınma Vakfı Başkanı Jak Kamhi, Batılı kuruluşlara birer mektup yazarak, Bulgaristan'a karşı eşik tavır almaya çağırdı.

• TOBB'DEN 100 MİLYON

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı Ali Coşkun, beraberinde bir heyetle Kapıkule ve Dereköy'deki soydaşlarımızı ziyaret etti. Coşkun, Bulgaristan'dan nakit dışı edilenlerin ihtiyaçları için kullanmak üzere 100 milyon liralık boğaz çekini Edirne Valiliği'ne verdi. Odalar Birliği'nin soydaşlarımıza 10 kamyon gıda yardımı göndereceği, eşyalarının taşınması için de 400 kamyonluk bir filo hazırlamaya çalıştığı bildirildi. Turyağ şirketi de soydaşlarımıza 10 ton margarin ve deterjan yardımı yapacak.

• İNSANLIĞA ÇAĞRI GÜNÜ

Bu arada, Edirne Belediye Başkanı Hamdi Sedefçi, sınır dışı edilen Türklere belediyenin olanakları çerçevesinde hizmet vermeye çalışacaklarını söyledi. Sedefçi, gelirli Bulgaristan'dan göç eden soydaşlarımızın gereksinimlerinde kullanılmak üzere bazı sanatçıların katılımıyla bir konser düzenleyeceklerini belirtti. Konser, Kırkpınar güreşleri ve gençlikleri haftası çerçevesinde 21 Haziran Çarşamba günü, "İnsanlığa Çağrı Günü" adıyla düzenlenecek. Sarayiçi güreş sahasında verilecek konsere ilhan İrem de katılacak.

Öte yandan, dün sabah Türkiye - Bulgaristan sınır yetkilileri arasında yapılan görüşmeler anlaşma ile sonuçlandı. Anlaşmaya göre, Türklerin eşyalarına taşıyan Bulgar TIR'larına Kapıkule'de meydana gelen sıkışıklığı gidermek amacıyla pasaport istenmeden Türkiye'ye giriş izni verildi. İlk TIR bu, dün saat 16.00 sıralarında Türkiye'ye giriş yaptı.

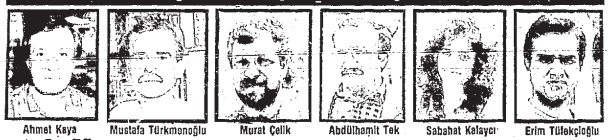
Koma halinde sınır dışı edilen Zehra Kazımoğlu adlı 75 yaşındaki bir yurttaşımız Türkiye'ye geldikten kısa süre sonra kaldırıldığı Edirne Devlet Hastanesi'nde öldü.

• YILMAZ'IN KONUŞMASI

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, Genç İş Adamları Derneği'nin Hilton Otel'ndeki aylık toplantısında yaptığı konuşmada, gerekirse Bulgaristan'daki bütün soydaşlarımızın Türkiye'ye kabul edilebileceğini, ancak bunu bir göç anlaşması çerçevesinde yapmak istediklerini bildirdi. Yılmaz, KKTC'nin de Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımıza kapılarını açmasının takdirle karşılandığını söyledi.

MİLLİYET » 17 Haziran 1989

Vatandaş, soydaşlarımız için ne diyor?

Ahmet Kaya | Mustafa Türkmenoğlu | Murat Çelik | Abdülhamit Tek | Sabahat Kalaycı | Erim Tülekçioğlu

'Önce ev, sonra iş'

• Mücahit BÜBER

BULGARİSTAN'ın insanlık dışı bir tutumla göçe tabi tuttuğu soydaşlarımızın sayısı her geçen gün daha artarken, göçmenlerin Türkiye'deki gelecekleri vatandaşlar arasında kaygı yaratıyor. Milliyet'in soydaşlarımızın durumuyla ilgili mini anketine katılan vatandaşlar, göçmenlerin Türkiye'nin mevcut ekonomik sıkıntılarını artırmadan hemen üretime sokulması, ev ve iş imkânı sağlanması gerektiği görüşünü belirtti. Ankette Bulgaristan'ın zorunlu göç uygulamasını durdurması için uluslararası baskıların artırılması yanında, Türkiye'ye gelenlerin konut ve iş sahibi olabilmesi için çeşitli kaynakların harekete geçirilmesi de üzerinde birleşilen ikinci ortak görüştü.

Milliyet'in mini anketine katılan bazı yurttaşlarımızın konuyla ilgili görüşleri şöyle:

Ahmet Kaya (Özel bir şirkette satış müdürü): "Temelde göçe karşıyım. Başbakan Özal, 'Hepsini kabul etmeye hazırız' diyor. Sayın Başbakan içerdeki insanların sorunlarına çözüm bulamazken, işsiz ve konutsuz 2 milyon yeni insanın sorunlarını nasıl çözecek? Uluslararası birtakım girişimlerle soydaşlarımızın Bulgaristan'da insan gibi yaşamalarına olanak sağlanmalıydı."

Sabahat Kalaycı (Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi): "Türkiye'nin ekonomik yapısı göçe zorlanan soydaşlarımızın sorunlarına çözüm bulacak nitelikte değil. İşsizlik, geçim sıkıntısı ülkemizin başlıca sorunları arasında yer alırken, on binlerce insana iş ve konut nasıl sağlanacak? Bu insanların derhal üretime katkıda bulunmaları için seferber olunmalıdır."

Metin Kurtuluş (İktisatçı): "Bir yandan Peşmergeler, diğer yandan Bulgaristan Türkleri büyük sıkıntı yaratacaktır. Türkiye'nin ekonomik yapısı Batı ülkeleri düzeyinde olsaydı, bu insanlara sahip çıkıp insanca yaşamalarını temin edebilirdik. Şimdi büyük güçlükle karşı karşıyayız. Ancak yine de bir şeyler yapılmalı. Öncelikle de bir göçmen fonu oluşturulmalı. İş ve konut konusunda da devlet ve özel sektör el ele vermeli."

Mustafa Türkmenoğlu (Kitapçı): "Türkiye, göç olayına bir şekilde engel olmalıydı. Ülkemiz ekonomisi, öz kaynaklarıyla soydaşlarımıza yardım edecek durumda değil. Bugün işçi ve memur üzerindeki sıkıntı, yarın binlerce Bulgaristan göçmeninin üzerine de çökecektir. Ve bu insanların, iş ve konut sağlamak mümkün değildir. İlk önce var olan sorunlara çözüm getirilsin, daha sonra dış ülkelerin hoşgörüsünü kazanmak için yardım etmeye çalışalım."

Murat Çelik (Öğrenci): "Sorun, göçü önleyememekten kaynaklanıyor. Bir anlamda Bulgaristan'ın insanlık dışı taşkınlarına binlerce insan engel olamazken, 55 milyonluk Türkiye de bir şey yapamadı. Bulgaristan'ı dünya önünde siyasi platformda tuğa getirmeliydik. Ülkemize gelen soydaşlarımızı bir an önce, üretime sokmanın dışında yapacak bir şey kalmadı."

Abdullah Aslantürkoğlu (Pazarlamacı -işadamı): "Göç olayına engel olmalıydık. Bunu ifade ederken, soydaşlarımızı kabul etmeyelim demek istemiyorum. Ancak, 2 milyon insanın her türlü ihtiyacına devlet nasıl çözüm getirecek? İşsizliğin, geçim sıkıntısının alabildiğine büyüdüğü ülkemizde, bu insanların yardımına nasıl koşulacak? Bir fon oluşturularak, sahiplendiğimiz soydaşlarımıza önce iş, sonra da ev vermeliyiz."

Abdülhamit Tek (İtfaiyeFakültesi öğrencisi): "Varolan sorunlara çözüm bulamayan hükümet, 2 milyon insana nasıl yardım edecek? Soydaşlarımızı can ü gönülden kucaklıyorum. Onlara söyleyecek bir şeyim yok. İlk olarak, soydaşlarımıza yönelik bir vakıf kurulmalı. Camiler ve değişik kurumlarda yardım kampanyaları açılarak, yaralı insanlarımıza katkıda bulunmalıyız. Sanayiciler de soydaşlarımıza sahip çıkmalı."

Ankara Valiliği göçmenlere yardım komitesi kurdu

ANKARA, ÖZEL — BULGARİSTAN'dan iltica ederek Ankara'ya gelen göçmenlere yardımda bulunmak amacıyla Ankara Valiliği'nce bir yardım komitesi kuruldu.

Ankara Vali Yardımcısı Nizâmettin Güven başkanlığında kurulan komitede, Büyükşehir Belediyesi Sosyal İşler Daire Başkanı Erhan Taneri, Emniyet Müdür Yardımcısı Kerem Durmuş, Sağlık Müdür Yardımcısı Dr. Gürbüz Yılmaz, Bayındırlık ve İskan Müdür Yardımcısı Mustafa Kutlu, Defterdar Yardımcısı Tahsin Dimli ve Müftü Yardımcısı Yusuf Kalkan görev alıyorlar.

Ankara Valiliği'nden yapılan açıklamaya göre ilçelerde de buna bağlı olarak ilçe kaymakamlıklarının başkanlığında birer komite kurularak, valilikteki komite ile koordineli çalışılacak. Ayrıca kişi ve kuruluşlar yapacakları yardımları da Ziraat Bankası Ulus Şubesi'nde 30440-2376-8 nolu hesaba yatırabilecekleri gibi ayni yardımları komitelere de teslim edebilecekler.

KKTC, tarihi karar aldı

Kıbrıs'a DAVET

• Akay CEMAL

• LEFKOŞA

KKTC hükümeti, Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilen Türklerin bir bölümünün Kuzey Kıbrıs'ta iskân edilmesini kararlaştırdı. Ayrıca, KKTC'ye Bulgar diplomatlarının girişi de yasaklandı.

Kararın alınmasından sonra bir açıklama yapan KKTC Başbakanı **Derviş Eroğlu**, kararın Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**'a bildirildiğini, uygulanması için de ilgili makamlara talimat verildiğini belirtti.

Bakanlar Kurulu'nun aldığı kararı olumlu bulduğunu belirten Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**, **"Bu insanların bir bölümüne özgür ülkemizde yeni bir hayat vermeye hazırız"** şeklinde konuştu.

Denktaş, Bulgaristan'dan gelecek Türklerin Maraş kentiyle ilgisi olmadığını belirterek, Maraş konusunu daha önce sadece boş yerler bulunduğunu vurgulamak için ortaya attığını bildirdi.

Kıbrıs Türklerinin Bulgar devletinin ırkçı tutumu nedeniyle büyük bir infial içerisinde olduğuna dikkat çeken **Rauf Denktaş**, Kıbrıs Rum kesimindeki Bulgar diplomatlarına kendi güvenlikleri açısından Kuzey'e geçmemeleri uyarısında bulundu.

Zulme hayır

5 örgütün adresi

JAVIER PEREZ DE CUELLAR
United Nations Secretary General
New York - UNITED STATES
Fax: 99 1 212 3714360 Tel: 9635012
Telx: (023) 62 450 U Nations

ANDRE BJORCK
President de l'Assamblée Parlamentaire
Consell de L'Europe
Strasbourg - FRANCE
Fax: 99 33 88 367057/351961 Tel: 614961

Lord PLUMB
President - Parlamente de l'Europe
Rue Belliard 97-113 1040
Bruxelles - BELGIQUE
Fax: 99 32 2 2307555/2305808 Tel: 2342111

KARL JOHANNES VON SCHWARZENBERG
President - International Helsinki Federation
for Human Rights
Helsinki - FINLAND

MARCH DE MONTALAMBERT
President - Amnesty International
1 Easton Street WCIX 8 DJ
London - UNITED KINGDOM
Fax: 99 451 8335100 Tel: 8331771

NOT: Metnin zarfa konmaya hazır örneği
Kesin, zarflayın, yollayın.

İşte protesto metni

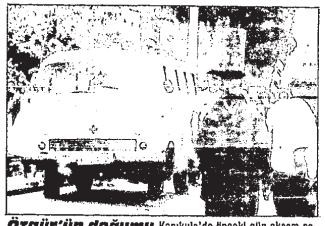
.....
.....

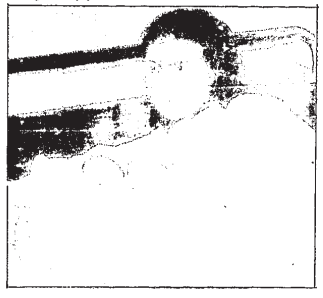
"I strongly denounce the violent repression and deportation of the Turkish minority in Bulgaria. Please exert every effort in your capacity to stop these inhuman actions"

MİLLİYET » 17 Haziran 1989

●Türkiye'ye gönderilen göçmen sayısı 30 bini buluyor

Bulgar aşısı incelemede

Özgür'ün doğumu Kapıkule'de önceki gün akşam saatlerinde Bulgaristan kesiminden bağırmalar duyuldu. Hemen ardından hızla sınırı geçen bir ambülans Bulgaristan'a girip bir süre sonra çıktı ve hızla Edirne'ye geçti (üstte). İşte bu ambülansla hastaneye taşınan soydaşımız Zahra Salih, "Bulgar toprağında doğum yapmam" dedi ve Türkiye'de 3 kilo 600 gram ağırlığında nurtopu gibi bir kız çocuk dünyaya getirdi (altta). Özgür adı verilen bebek, Türk vatanında özgürce büyüyecek.

BULGARİSTAN'ın insanlık dışı bir tutumla zorla ülkeden sınır dışı edip Türkiye'ye gönderdiği soydaşlarımızın sayısı 27 bin 893'e ulaştı. Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada bu sayının dün sabah saat 09.00 itibariyle olduğu belirtilerek sürgünlerin devam ettiği kaydedildi.

Bu arada Bulgar yetkililerin sınır dışı edilen Türk çocuklara ülkeden ayrılmadan hemen önce ne olduğu henüz belirlenemeyen bir aşı yaptığı öğrenildi. Göçmen soydaşlarımız, çocukların topuklarından yapılan aşının kısırlaştırıcı ya da felce neden olan cinsten olabileceğini de öne sürdüler. Birkaç gün önce tespit edilen olay üzerine Sağlık Bakanlığı alarm durumuna geçti. Bakan Halil Şıvgın, Müsteşar Ergun Özdemir ve üst düzey yetkililer durumu yerinde incelemek üzere dün sabah Kapıkule'ye gitti.

Türkiye'ye giriş yapan çocuklardan alınan kan örneklerinin Ankara'ya getirilerek Hıfzıssıhha Merkezi'nde incelemeye alındığı, incelemelerin henüz sonuçlanmadığı öğrenildi.

Bakanlık yetkililerinden alınan bilgiye göre Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği henüz yetişkinlik çağına gelmemiş Türk çocuklarına bir süre sonra salgın niteliği alabilecek bulaşıcı bir hastalık virüsü enjekte etmiş olmasından korkuluyor. Yetkililer, Sağlık Bakanlığı Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi'ne getirilen kan örneklerinin AIDS virüsünün belirlenmesinde kullanılan "eliza testi"nden geçirildiğini de belirttiler.

Kapıkule sınır kapısından Türkiye'ye önceki gün giren soydaşlarımızdan bazılarının çocuklarına Bulgar yetkilileri tarafından aşı yapıldığının ihbar edilmesi üzerine olay İl Sağlık Müdürlüğü yetkilileri arasında "bomba" etkisi yaptı.

İl Sağlık Müdürlüğü kanalı ile olaydan haberdar edilen Sağlık Bakanı Halil Şıvgın, iddianın "derhal araştırılması" yolunda üst düzey yetkililere talimat verdi.

Bu talimat üzerine harekete geçen yetkililer ilk iş olarak Edirne İl Sağlık Müdürlüğü'nden aşı yapıldığından şüphelenilen çocukların kan örneğinin gönderilmesi istendi ve hemen alınan örnekler dün özel kurye ile Ankara'ya ulaştırıldı.

● Bulgaristan'ın Türkiye'ye gönderdiği soydaşlarımızın çocuklarına menşei bilinmeyen bir aşı yaptığı belirlendi. Bakanlık kan örneklerini Ankara'ya getirterek bulaşıcı bir hastalık mikrobu ya da AIDS virüsü olup olmadığını araştırıyor

• Hatice GÜREL • ANKARA

MİLLİYET » 18 Haziran 1989

Soydaşlarımızın yavru vatana nakli için hava - deniz ulaşımı sağlanıyor

Kıbrıs'a göç köprüsü

● KKTC'nin, Bulgaristan'dan göçe zorlananların bir bölümünü kabul edeceğini açıklamasından sonra, hükümet gerekli önlemleri aldı

● Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, soydaşlarımızdan Kıbrıs'a yerleşmek isteyenler için hava ve deniz köprüsü oluşturulacağını bu yurttaşların yol masraflarının karşılanacağını açıkladı

HABERİ 15. SAYFADA

İnönü, Kıbrıs Bakanlar Kurulu kararını "Dünya kamuoyuna soydaşlarımıza yapılan haksızlığı anlatmak için çok etkili bir yol" diye niteledi

Demirel, Sakarya'daki mitingde "Sovyetler Birliği, Bulgar zulmünü kınasın" dedi

MİLLİYET » 18 Haziran 1989

Soydaşlarımıza yeni yuva: Kuzey Kıbrıs

'Göç köprüsü'

İsteyenler için İstanbul ile Lefkoşa arasında hava ve deniz köprüsü kuruluyor

KKTC'nin "kapılarını açmak" kararını Özal hükümeti ve SHP Genel Başkanı İnönü "olumlu" karşıladı

ANKARA, ÖZEL

BULGAR yönetiminin sınır dışı ettiği Türkler için Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yeni bir yuva oluyor.

KKTC Meclis'i ve hükümetinin göçmenlere kapılarını açma kararından sonra Türk hükümeti, isteyenler için, İstanbul ve Lefkoşa arasında hava ve deniz köprüsü kuracak.

Hükümet yetkilileri, KKTC hükümetinin kararını memnuniyetle karşıladıklarını açıklarken, Milliyet'e, "Bu karar Bulgaristan'dan zorla göçe tabi, tutulan binlerce insana duyurulacak. Kuzey Kıbrıs'ta yerleşmek isteyenler saptanacak ve bunların bütün yol masrafları karşılanarak KKTC'ye gitmeleri sağlanacak" dediler.

Yetkililer, şu anda KKTC'ye göç etmek isteyenlerin sayısı konusunda herhangi bir tavan tespit edilmediğini, bu kararı KKTC'nin vereceğini belirttiler. "KKTC yönetlcileri, soydaşlarımıza kapılarını açarak büyük bir dayanışma örneği gösterdiler. Bu kararı takdirle karşılıyoruz" diyen yetkililer, KKTC'ye gitmek isteyenlerin belirlenmesi işlemine önümüzdeki günlerde başlanacağı ve buna göre Türkiye ile KKTC arasında kurulacak hava ve deniz köprüsü ile göçmenlerin Kuzey Kıbrıs'a gönderileceğini bildirdiler.

Göçmenlerin 15 senedir boş olan Maraş'a yerleştirilmesinin ise bu aşamada söz konusu olmadığı belirtiliyor.

KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş, göçmenlerin geçici olarak Maraş'a yerleştirilmesi önerisinde bulunmuştu. Türk yetkililer, bugünkü siyasi atmosferde, böyle bir kararın alınmasının yanlış tepkilere yol açabileceğini belirtiyorlar. Yetkililer, "Bu tamamen insani bir sorun. New York'ta yapılacak, Denktaş-Vasiliu zirvesi öncesinde, istismara yol açabilir. O bakımdan, bu insanların Maraş dışında, KKTC'nin diğer bölgelerine yerleştirilmesi daha doğru olur" diyorlar.

"Kıbrıs'ta zaten çözülmemiş mesele var. Dünya kamuoyu ilgileniyor. Bu çağrının vatanperverlikle yapıldığını anlıyorum ama erken yapılmış bir çağrıdır. Hem Kıbrıs konusunda, hem Bulgaristan'dan sürgün edilen soydaşlarımız konusunda haklıyız, haklı olduğumuz her iki konuda da haksız duruma düşülmesinden korkuyorum. Siyaset yolu ile netice alınabilecekken, ısrarla hareket etmemek, durumu iyi düşünmek lazım. Bu meselede çok haklı duruma, öteki konuda haksız duruma düşülmesinden çekinirim. Bu meselenin üzerine ihtiyatla gitmek isterim. Kıbrıs meselesi çözülmüş değildir. İki davamız da dünya kamuoyunun önündedir. Bu konuların birleştirilmesi halinde haklı olduğumuz davalarımızın zarar görmemesini umut ederim."

Fatma Nine Kapıkule'de

Getirebildiği eşyaları ile Kapıkule gümrük alanının bir köşesine yerleşen Fatma Nine, dokunsanız ağlayacaktı. Gözlerini bir noktaya dikmiş, düşünüp duruyordu. Kim bilir neler geçiyordu o sırada gözlerinin önünden?.. Belki de çocukluğu, gençliği... Belki de Bulgaristan'da kalan yakınları... Bastonuna dayanarak yürüyen soydaşımızın durumu da Fatma Nine'den pek farklı değildi... (Fotoğraf: Bülent AYAN, EDİRNE, MİLHA)

İNÖNÜ VE DEMİREL

Öte yandan, KKTC'nin önceki akşam aldığı karar, ana muhalefet partisi lideri Erdal İnönü tarafından memnuniyetle karşılanırken, DYP lideri Süleyman Demirel, kararı erken bulduğunu bildirdi. KKTC Meclisi'nin aldığı kararı "çok insancıl bir karar ve yararlı bir girişim" olarak nitelendiren İnönü şöyle konuştu:

"Dünya kamuoyuna soydaşlarımıza yapılan haksızlığı anlatmak için çok etkili bir yol. KKTC hakkında yerleşmiş yanlış fikirler var. Onları düzeltmek çok zor oluyor. Bunları değiştirmeye çalışıyorsunuz. Düzeltilmesi zor oluyor. Rum tarafının propagandası çok etkili. Biz Kıbrıs'taki soydaşlarımızın hakkını korumak için uğraşıyoruz. Şimdi benzer bir olay Bulgaristan'daki soydaşlarımızın başına geldi. Bulgaristan soydaşlarımızı ne rahat ettiriyor, ne de doğru dürüst bir göç anlaşmasını imzalamaya yanaşıyor. Dünya kamuoyunun tepkisi çok yetersiz. KKTC Meclisi'nin bu kararını çok yararlı buldum. Rum tarafını tutan dünya kamuoyu buna karşı çıkmak isteyecektir. Biz de Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yapılanları göstererek çok haklı bir cevap vereceğiz. Bu karar çok insancıl bir karar, yararlı bir girişim."

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel ise, Sakarya'da yapılan Bulgaristan'ı telin mitinginden dönerken gazetecilere yaptığı açıklamada, kararı erken bulduğunu söyledi, Demirel, şöyle konuştu:

MİLLİYET » 18 Haziran 1989

Bulgaristan'ı kınayan tasarı ABD Kongresi'nde

"Tutuklu Türkler hemen bırakılsın"

Önümüzdeki hafta oylanarak kabul edilmesi beklenen tasarıda Bulgaristan'daki gösteriler sırasında yüzlerce Türk'ün öldürüldüğü, bir o kadarının yaralandığı, tutuklandığı vurgulandı

Turan YAVUZ • WASHINGTON

ABD Kongresi'ne sunulan ve Bulgaristan'daki Türk azınlığa yönelik zulme varan eylemleri "insanlık dışı davranışlar" diye tanımlayan tasarılarda Bulgaristan'ın sert biçimde kınanması istenirken, Bulgaristan'da silahsız gösterilere katılan yüzlerce Türk'ün öldürüldüğü, bir o kadarının yaralandığı ve yine yüzlercesinin tutuklandığı vurgulandı. Aynı belgede, tutuklu Türklerin derhal serbest bırakılması çağrısı da yer aldı. Tasarıların önümüzdeki hafta oya sunulup kabul edilmesi bekleniyor.

Temsilciler Meclisi üyeleri Stephen Solarz ve Stenny Hoyer tarafından sunulan tasarının bir eşi de önümüzdeki günlerde ABD Senatosu'nda gündeme alınacak. Tasarıda Bulgaristan hükümeti şiddetle kınanırken, ABD Başkanı ve Dışişleri Bakanı'nın da Türk azınlığına karşı girişilen saldırılar karşısında konuyu canlı tutmaları ve tüm uluslararası forumlarda ele almaları isteniyor.

Yunan Ermeni ve Rum lobileri tarafından fazla benimsenmeyen tasarılarda ülkedeki Türklere karşı sürdürülen insanlık dışı davranışların derhal durdurulması isteniyor.

• TASARI

Tasarıların giriş bölümünde, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti'nin, 1947 Paris Barış Antlaşması, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı, Helsinki Bildirisi'ni imzalamış olduğu belirtiliyor. Helsinki antlaşmalarına taraf ülkelerin vicdan, din, ifade gibi temel özgürlüklere saygı gösterilmesi ile azınlıkların haklarını güvence altına almayı taahhüt etmiş bulunduklarına işaret ediliyor.

Bulgaristan'ın 1971 tarihli anayasasında, temel hakların, ulusal orijin, ırk veya dini unsurlarla kısıtlanamayacağının belirtildiği, azınlıkların kendi dillerinde öğrenip görüp, dinlerinin gereğini özgürce yerine getirmelerinin güvence altında olduğunun kaydedildiği hatırlatılıyor.

• TAAHHÜTLER VE TRT YAYINLARI

Tasarıda, Bulgaristan hükümetinin, uluslararası yükümlülüklere ve anayasasındaki garantilere rağmen Türk dili ve kültürünü baskı altında tutma konusunda sayısız girişimlerde bulunduğu vurgulanıyor. Türk dilinin okullarda öğretiminin, kamuya açık yerlerde Türkçe konuşmanın yasaklandığı, Türkçe basılmış yayınların alınması ve okunmasının cezai müeyyidelere bağlandığı, ayrıca TRT yayınlarının bozularak dinlenemez duruma sokulduğu anlatılıyor.

• CAMİLER

Kınama tasarılarında, Bulgaristan hükümetinin, Türk azınlığın din özgürlüğünü vahim şekilde kısıtlayarak çok sayıda camii kapattığı, Kuran'ın kopyalarının ithalini yasakladığı, bu arada birkaç istisna dışında Türklerin göç etmesine izin vermediğine de işaret ediliyor.

Tasarı metinlerinde daha sonra, Bulgaristan yetkililerinin 1984 yılından itibaren Türk adlarını, Bulgar adlarıyla değiştirmeleri yolunda baskılara başladığı, 1984-1985 yıllarında, bu yeni politikaya direnerek, protesto eden etnik Türklerden yüzlercesinin öldürüldüğü, yaralandığı ve Bulgar askerlerince tutuklandığı aktarılıyor.

• "YÜZLERCE GÖSTERİCİ ÖLDÜRÜLDÜ"

Tasarıda Bulgaristan yöneticilerinin, etnik Türkleri baskı ve cebir yöntemleriyle kendi köylerinden alarak, Türk nüfusun daha az bulunduğu yörelere göçe zorladığına işaret ediliyor. 1989 Mayıs'ında farklı davranışlar karşısında barışçı gösteri yapan Türklerin üzerlerine Bulgar asker ve polislerinin saldırısı sonucu yüzlerce göstericinin öldürüldüğü ve yaralandığı, yüzlercesinin de tutuklandığı kaydediliyor.

Bu gösterilerin ardından, Bulgar hükümetinin binlerce etnik Türk'ü zorla sınır dışı ettiği, bu eylemini gerçekleştirirken aileleri parçaladığı, ayrıca para ve eşyalarını beraberlerinde götürmelerine izin vermediği vurgulanıyor.

• KARAR

Tasarıda, Bulgar hükümetinin insanlık dışı eylemleri geniş biçimde hatırlatıldıktan sonra Kongre'nin kararı olarak şu görüşlere yer veriliyor:

1- ABD Kongresi, Bulgaristan hükümetince etnik Türklere karşı girişilen açık ırk ayrımını ve geçtiğimiz davranışları şiddetle kınamaktadır.

2- Bulgaristan hükümetine, bu topluma karşı tüm ırk ayrımı uygulamalarını derhal durdurması ve barışçı siyasal eylemlere katıldıkları gerekçesiyle tutuklanmış tüm etnik Türkler ile öteki tutuklular serbest bırakması çağrısında bulunur.

3- Tüm Bulgar vatandaşlarının özgürce göç etme hakkı konusunda yükümlülüklerine ve daha önceki beyanlarına uyması yolunda Bulgaristan hükümetine çağrıda bulunur.

4- ABD Başkanı ve Dışişleri Bakanı'ndan, Türk azınlığına karşı girişilen ırkçı davranışlar konusunda Bulgaristan hükümeti nezdinde güçlü diplomatik girişimlerde bulunmaları, bu arada Sofya'da bu yıl Güvenlik ve İşbirliği Konferansı çerçevesinde yapılacak çevre toplantısı dahil, konuyu uygun her uluslararası forumda gündeme getirmelerini ister.

• DIŞİŞLERİ ARAŞTIRIYOR

Bu arada ABD Dışişleri Bakanlığı da, Bulgaristan'dan göç eden bazı azınlık Türklerinin Kıbrıs'ta Maraş bölgesine yerleştirileceği konusundaki haberleri araştırdığını söyledi.

Ancak bakanlık içinde azınlık Türklerinin Maraş bölgesine yerleştirilmesi halinde bunun toplumlararası görüşmeler ve adadaki barış sürecini zedeleyeceği kanısındaki yetkililerin sayısı da artıyor. Bazı yetkililer, Türkiye'nin bu tür bir karar alması halinde bunun Kıbrıs konusundaki görüşmelerde olumsuz bir etki yaratacağını söylediler. Ancak aynı yetkililer detay vermediler.

Bulgar aşısı Sağlık Örgütü'nde

EDİRNE, AA

BULGARİSTAN'daki soydaşlarımızın küçük çocuklarına ayak topuklarından yapılan iğne konusundaki tartışmalar sürüyor.

Kapıkule'de bir haftadır incelemelerini sürdüren ve Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilerek Türkiye'ye gönderilen soydaşlarımızın yerleştirilmesinden sorumlu Devlet Bakanı **Ercüment Konukman**, bu konuda gelen bilgilerin sıhhatli olmadığını bildirdi.

Konukman, yaptığı açıklamada, Başbakan **Turgut Özal**'a konunun soydaşlarımız tarafından da iletildiğini belirterek, şunları söyledi:

"Soydaşlarımız bu konuda Sayın Başbakanımızdan da yardım istediler. Oradaki Türk öğretmenler Türk çocuklarına 'Hemen buradan kaçın, size iğne yapacaklar, sizi öldürecekler' diyorlarmış. Sağlık Bakanlığımıza da konu iletilmiş. Bize de bu konuda şikâyetler geldi. Bilgi sıhhatli değil. Hakikaten iğne mi yapıyorlar? Yoksa propaganda öyle mi yapılıyor? Durum ispat edilirse, o zaman Hitler Almanya'sının birtakım ırklara yapmış olduğu gibi olay çok büyük boyutlara ulaşır. Hitler Almanya'sından kalan böyle bazı metotlar var ve bunlar Türklere karşı tatbik edilmeye kalkılıyorsa ve bu da kamuoyunda duyulursa hakikaten facia olur."

Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın** da, aşı yapıldığı iddia edilen çocukların Türkiye'ye gönderilmediğini belirterek, Dünya Sağlık Teşkilatı'ndan konunun araştırılarak aydınlatılmasını istediklerini bildirdi. Şıvgın, olayı insanlık dışı olarak nitelendirdi.

MİLLİYET » 18 Haziran 1989

●Başbakan Özal, göçe zorlanan soydaşlarımızla sınırda konuştu

'Jivkov, blöfünü gördüm'

●Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızla Kapıkule'de görüşen Başbakan Turgut Özal, Jivkov için, "Zaten eski devirden kalma bir adam. Son günlerine geldi... Kapıyı açsak Bulgarlar da gelir. Bunun hesabını bir gün soracağız" dedi

• Bülent AYAN • Selim BİLGİNKAYA

BAŞBAKAN Turgut Özal, Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'a sınırda 100 metreden seslenerek, masaya oturmalarını istedi ve "Blöfünü gördüm. Kapıyı açtım. Hadi gönderin bakalım, görelim" dedi. Sınır dışı edilen soydaşlarımızla görüşen Başbakan Özal, Kapıkule'de yaptığı konuşmada, Jivkov için "Zaten eski devirden kalma bir adam. Son günlerine geldi" dedi. Bulgar halkının da kendi yöneticilerinin zulmünden bıktığını belirten Özal, "Kapıyı açsak, Bulgarlar da gelir" diye konuştu.

Çok sayıda yerli - yabancı gazeteci ve televizyon ekibi ile birlikte öğle saatlerinde Kapıkule gümrük sahasına helikopterle inen Başbakan Özal, burada toplanan soydaşlarımıza "Sizlere kucağımızı açtık. Yapılan zulümler sona ermiştir. Geri kalanların hepsini alacağız" dedi. Şu ana kadar Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısının 35 bine yaklaştığını belirten Özal, şunları söyledi:

"93 Harbi'nden bugüne kadar, atalarınız, dedeleriniz, çok sıkıntı çekti. Ama, burada, 56 milyonluk Türkiye var. Dev gibi bir ülke, büyüyor, gelişiyor, kuvvetleniyor. Aslında, onların korkusu Türkiye'den. Öteleri patlıyor. Onun için, korkak insanların yapacağı zulümdür. Meri insanların yapacağı bu değildir. Sizleri, bu şekilde 2-3 parça eşyayı alıp, bir tarafta da hâlâ Bulgar vatandaşı diye göndermesi, korkaklığın işaretidir. Ama, bir gün hesabını soracağız. Hem çok, çok esaslı, bir şekilde soracağız."

Soydaşlarımızın, Türkiye'de sıkıntıları olabileceğini, fakat bunların geçici olduğunu anlatan Özal, konuşmasına şöyle devam etti:

"Orada kalanların hepsini alacağız. Masaya otursunlar. Jivkov'un blöfünü gördüm. Açtım kapıyı. Bir sürü yalanlar söylüyorlardı. Türkler kapıyı kapattılar diye. Açtım, hadi gönderin bakalım. Kapıyı açsak, Bulgarlar da gelir. Çünkü onlar da o idarenin zulmünden bıkmıştır."

Eşi **Semra Özal** ile birlikte Kapıkule'ye gelen Başbakan **Turgut Özal** daha sonra Devlet Bakanı **Ercüment Konukman**, İçişleri Bakanı **Abdülkadir Aksu** ve bir grup parlamenterle, Edirne ve Lüleburgaz'daki çadır kentleri gezerek soydaşlarımızla görüştü.

• "JİVKOV YALANCI"

Özal, Kepirtepe'deki çadır kentte göçmenlerin düzenlediği halk oyunu gösterisini izledi. Özal, göçmenlere hitaben bir konuşma yaparak, şunları söyledi:

"Bugün burada geçici kampta iskân ediliyorsunuz. Ülkenize gelerek birliyete kavuşunuz. Bulgar hükümetinin bu istiraba bir an evvel son vermesi lazım. Bay Todor Jivkov insan gibi muamele yapmasını öğrensin yoksa ona öğreteceğiz. Bir zamanlar Bulgaristan'da Türk yok diyorlardı. Şimdi yok dedikleri Türklerin dinlercesini gönderiyorlar. Böylece dünyaya karşı Todor Jivkov'un yalan söylediği meydana çıkmıştır. Bütün soydaşlarımızın dönüşünü ve oradakilerin haklarını konuşmak istiyoruz. Bu meyanda bütün dünyaya ve diğer ülkelere sesleniyorum. Onlar da bu insanlık faciasının karşısında duramazlar. Bizim vatandaşlarımız böyle zor meselelerde birlik hâline gelmiştir. Bundan sonra yapmak istediğimiz sizin bütünmüş ailelerinizi birleştirmektir."

• "BELGELERİ YIRTMAYIN"

İçişleri Bakanı Aksu, bugüne kadar kara, demiryolu ve havayolu ile yurda gelen soydaşlarımızın sayısının 32 bine ulaştığını söyledi. Aksu ile Konukman dün sabah Kapıkule Garı'na giren "Utanç Treni"ni karşıladı. Aksu trenle sınır dışı edilen 425 soydaşımıza mal varlıklarının temsilcisi altına alınacağını belirterek, "Elterindeki belgeleri iyi korusunlar. Yırtıp atmayın" dedi.

• DEMİREL, SAKARYA'DA

Başbakan Turgut Özal, Kapıkule'de göçe mecbur edilen soydaşlarımızla görüşür ve Jivkov'u ikili görüşmeye çağırırken DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de Sakarya'daki mitingde Sovyetler Birliği'nin olaya dikkatini çekiyordu. İtton Aldemir ve Bülent Hişyılmaz'ın haberine göre, DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Sakarya'da yapılan Bulgaristan'ı telin mitingine gelirken, Türk basını aracılığı ile Sovyetler Birliği'ne çağrıda bulunarak, Sovyetler Birliği'nin Bulgaristan zulmünü kınamasını beklediğini belirtti ve "Sovyetler Birliği tavrını koymalıdır, biz de ona göre tavrımızı koyarız. Bir şeyler açığa çıkar" dedi.

Demirel, Bulgaristan'ın zulüm yaparken, birtakım şeyleri göze alabilmiş olmasından büyük üzüntü duyduğunu ve bu durumun Türkiye'nin caydırıcılık gücünün kalmadığını gösterdiğini söyledi.

Demirel, SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün Sosyalist Enternasyonal'de Bulgaristan meselesini gündeme getirecek olmasını değerlendirdi. "Sayın İnönü'nün böyle zeminlerde mesajı dile getirmesi faydalıdır. Bu konuda devletin esası yapacaktan verdir. Biz bir siyasi partiyiz. Düşüncelerimizi söylüyoruz. Bütün söylediklerimizi dünya duyuyor. Bu konuda esas görev devlete düşer" dedi.

Sakarya'da yapılan Bulgaristan'a telin mitinginin bir parti mitingi olmadığını vurgulayan Demirel, "Bu olay hallamının üzerine ölü toprağı serpilmediğini göstermektedir. Bu konularda hallamız, tek bir vücut olmuştur. Sakarya'da vatandaşlar hareketle geçmiş, yaptıkları toplantıya destek olmamızı istemişlerdir. Biz de bu görevimizi yerine getiriyoruz" şeklinde konuştu.

Demirel, Türkiye ile Bulgaristan'ın iyi komşuluk ilişkilerinden karşılıklı yararlar olacağını bildirerek, "Böyle karşılıklı ilişkilerin ve komşuluk ilişkilerinin nasıl dinamitlendiğini anlamıyorum" dedi.

DYP lideri Demirel, Başbakan Özal'ın "1992'ye kadar görevdeyiz" şeklindeki sözlerini ele alarak, "Tuş plak, Hafız Burhan'ın plağını çalıyor. Gazel okuyor, ne mesaj verdiğini bilmiyorum ama dur bakalım bedisler nasıl gelişecek?" şeklinde konuştu.

Bazı Anavatan Partili milletvekillerinin erken seçim istediğini hatırlatan bir gazeteciye Demirel, "Aklın yolu birdir, akıl ve izan içinde olanlar vardır" dedi.

Demirel, milletvekili maaşlarına yapılan zammı da eleştirerek şöyle konuştu:

"Bulgaristan heyecanı içinde bazı zamlar yapıldı. Milletvekillerine yapılan zamları vatandaşlarımız sempati ile karşılamaz. Elektriğe yapılan zam, sanayi için çok kötüdür, devlet acil olarak parayı ihtiyaç içindedir, bunun için zam yapıyorlar. Enflasyon hem halkımın hem siyasi iktidarı ezmektedir."

DYP lideri Süleyman Demirel, Gar Meydanı'nı doldurandan sonra kalabalık ve coşkulu bir topluluğa hitap ederken, de "Bu ıstırap karşısında taş olsa çatlar. Bu kardeşlerimizin Türk milletinden başka dayanağı yoktur" dedi.

• GAZİOSMANPAŞA'DA MİTİNG

Bu arada Göçmenlere Yardım Derneği'nce İstanbul Gaziosmanpaşa'da dün düzenlenen mitingde de Bulgaristan'da Türklere yapılan zulüm ve sınır dışı etme olayları protesto edildi. Mitingde konuşan Dernek Başkanı **Fahri Vatansever**, "Hitler özentisi katil Jivkov, soydaşlarımıza yaptığın işkencelerin hesabını sormayacağımı sanma. Türk milleti ve tarih, bunun hesabını senden mutlaka soracaktır" dedi.

Türkiye Barolar Birliği, Doğu Anadolu Gazeteciler Cemiyeti ve Karadeniz Teknik Üniversitesi öğrencileri de dün Bulgaristan'ı kınayan bildiriler yayınladılar.

• VATANDAŞIN PTT'DEN BİR DİLEĞİ VAR

Gazetemizin açtığı "Zulme Hayır" kampanyasına mektup, teleks, telgraf ve faksla katılan vatandaşlar dünyaca etkin beş örgüte göndermek istedikleri protestoların PTT tarafından yüksek ücretlerle kabul edildiğini hatırlatıyorlar. Bulgaristan Türklerine uygulanan insanlık dışı muamelenin protestosunda devletin vatandaşa kolaylık göstermesi gerektiğini de belirten okuyucularımız, kampanyaya katılanların büyük çoğunluğunun dargelirli olduğunu, PTT'nin tek başına veya ikili görüşmelerle, sadece bu konu ile ilgili olarak yapacağı tenzilatın dışarıya gönderilen mektup ve telgraf sayısını da birkaç misli artıracağını bildiriyorlar.

AVRUPA KONSEYİ'NDEN BULGARLARA ÇAĞRI

'Hemen masaya oturun'

●Avrupa Konseyi, Bulgaristan'a yaptığı çağrıda, Türk azınlığın sorunlarına acil çözüm bulunması için açık ve yapıcı bir diyaloğa başlanmasını istedi

BRÜKSEL, AA

AVRUPA Konseyi, Bulgaristan'a çağrıda bulunarak, Türk azınlığa yapılan insanlık dışı baskı ve saldırılara son verilmesini istedi.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Başkanı, Norveç Dışişleri Bakanı Thorvald Stoltenberg, Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi Başkanı Andres Bjerck ve Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Catherine Lalumiere tarafından Bulgaristan'a yapılan ortak çağrıda, Bulgar hükümetinden ülkedeki Türk azınlığa yapılan insanlık dışı baskı ve saldırılara son verilmesi ve Türk azınlığın sorunlarına acil bir çözüm bulunması için açık ve yapıcı bir diyaloğun başlatılması istendi.

Bulgaristan'ın Türkleri göçe zorlayarak, sınır dışı ettiğine de dikkat çekilen Avrupa Konseyi açıklamasında, Türk azınlığa yönelik şiddete dayalı tedbirlerden vazgeçilmesi çağrısında da bulunuldu.

Bulgaristan hükümetine, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) çerçevesindeki yükümlülükleri, Helsinki Nihai Senedi ve geçtiğimiz Ocak ayında yapılan Viyana Nihai Belgesi benzeri uluslararası sözleşmelerden doğan vecibeleri hatırlatılan çağrıda, Bulgar hükümetinden bu yükümlülüklerini yerine getirmesi istendi.

MİLLİYET » 18 Haziran 1989

Demirel'den "Kardeşlerim"

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Sakarya'daki Bulgar zulmünü telin mitingine helikopterle indi. Saat 13.50 sıralarında Atatürk Ortaokulu bahçesine inen Demirel, "Demirel" plakalı bir Mercedes ile gar alanına geldi. Demirel konuşmasına 13.55'te "Kardeşlerim" diyerek başladı. Alana toplanan 4 bine yakın yurttaş Demirel'in DYP otobüsünün üzerine çıkması sırasında "Muhteşem Süleyman" diyerek slogan attı. Mitingin devamlı olarak halk tarafından düzenlendiği, bazı ilgililerce alanda toplananlara fısıltı şeklinde söylendi. Bu arada mitingin harcamalarının DYP'de bazı kişilerce 50'şer bin lira verilerek düzenlendiği anlaşıldı. Miting alanındaki pankartların arasında Anavatan Partisi yazılı bir pankart da dikkat çekti. Pankartın üzerinde kırmızı yazıyla, "Bir gün gelecek, zalim Bulgar'a zulmünün hesabı sorulacaktır" yazısı bulunuyordu. Demirel konuşmasının başında bir hatırlatma yaparak, "Bu bir parti toplantısı değildir. Emare olarak bir bon, bir de parti otobüsü var. Ses düzenimiz olmadığı için otobüsü getirmek zorunda kaldık" dedi.

120'si İzmir'e, 72'si Ankara'ya

192 soydaşımıza geçici iskân

● Türkiye'ye gelmekten büyük mutluluk duyduklarını belirten soydaşlarımız, Bulgaristan'da geçen günleri anmak bile istemediklerini kaydederek, "Burada her şey çok güzel. Daha ne isteyelim?" dediler

BULGARİSTAN'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızın çeşitli illere yerleştirilmesine devam ediliyor. Soydaşlarımızdan 72'si Ankara'da, 120'si de İzmir'deki bir okulda geçici iskâna alındı.

Ankara Büromuzun haberine göre, Ankara Gazi Anadolu Lisesi'ne yerleştirilen soydaşlarımız, Türkiye'ye gelmekten büyük mutluluk duyduklarını söylediler. Soydaşlarımız, Bulgaristan'da geçen günleri hatırlamak bile istemediklerini kaydederek, "Burada her şey çok güzel. Yemekler iyi, mcak su var. Herkes ayrı odalarda kalıyor. Daha ne isteyelim?" dediler.

Soydaşlarımızdan 120 kişilik bir grup da dün Kapıkule'den İzmir'e getirilerek İzmir Fen Lisesi'ne geçici olarak yerleştirildi. İzmir Valisi Nevzat Ayaz, göçmenleri ziyaret ederek, "Hoş geldiniz" dedi. Ayaz, İzmir'e gelmek için şu anda 560 başvuru olduğunu belirterek, "Soydaşlarımıza iş bulmak için temaslarımız sürüyor" diye konuştu.

Soydaşlarımız da, Vali Ayaz'a bir çiçek vererek teşekkür ettiler. İzmir'e gelen soydaşlarımızın Bulgaristan'ın Koşukavak, Kırkpınar ve Kırcalı bölgelerinden oldukları öğrenildi.

Kıbrıs Rum liderinden KKTC'ye tehdit

'Karanlıkta kalırsınız'

• Akay CEMAL • LEFKOŞA

BULGARİSTAN'dan zorla sürülen Türklerin bir kısmının KKTC'ye yerleştirileceğine ilişkin haberlerin Kıbrıs'ın Rum kesiminde yarattığı kargaşa ve panik havası devam ediyor.

Kıbrıs Rum hükümet sözcüsü, bu durumda Güvenlik Konseyi'nin olağanüstü toplantıya çağrılacağını ve önlemler almalarını isteyeceklerini belirtti. Bu arada Rum hükümeti de, çeşitli önlemler üzerinde çalışırken, en büyük koz olarak kuzeye sağlanan elektrik akımını, Kıbrıslı Türklere tümden keseceklerini açıkladılar. Rum yöneticiler ayrıca Kıbrıslı Türklere sıvı gaz satışının da durdurulacağını bildirdiler.

Kıbrıs Rum yönetimi Başkanı **Yorgo Vasiliu**, dün Yunanistan Başbakanı **Andreas Papandreu** ana muhalefetteki Yeni Demokrasi Partisi lideri **Konstantinos Miçotakis**'in yanı sıra Yunanistan'daki ve diğer ülkelerdeki siyasi liderlerle uzun telefon konuşmaları yaptı. **Vasiliu** bu arada Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi ülkeleri ile F.Almanya, İtalya ve Çekoslovakya'nın büyükelçilerini çağırarak kendilerinden yardımcı olmalarını istedi.

Ürdün ve Tayland büyükelçilerinin güven mektuplarını sunmaları dolayısıyla düzenlenen törenlerde de konuşan Vasiliu, Rum hükümetinin Bulgaristanlı Türklerin Kuzey Kıbrıs'a yerleştirilmelerini önlemek için her şeyi yapacağını söyledi.

BULGARİSTAN'DAN GÖÇE ZORLANAN TÜRKLER:

"ÖNCE SOSYALİZM KOVULDU"

2000'e Doğru sınır kapılarına yığılmış yüzlerce göçmenle konuştu. "Dimitrov ve Lenin yaşasaydı, Bulgar yöneticilerini kurşuna dizerlerdi", "Okulda sosyalizmin nasıl bir sistem olduğunu öğrendim. Bulgaristan'da olmadığını da... "Ben kızken Türkçe okudum, çocuklarım ise Bulgarca."

HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ
2000 İKİBİN'E DOĞRU

- MİT HUKUKUNUN TEMSİLCİSİ: NUSRET DEMİRAL
- KURT SÜVARİ ALAYI İSTANBUL SOKAKLARINDA!.. "KARA FATMA HANIM'IN ABDÜLMECİD'E VAADİ..."
- ÇİN'DE SINIFLAŞMANIN ACI MEYVESİ. AVRUPALI UZMANLAR DEĞERLENDİRDİ
- CTP GENEL BAŞKANI ÖZKER ÖZGÜR: "TÜRKİYE KUZEY KIBRIS'A VALİ Mİ GÖNDERDİ, BÜYÜKELÇİ Mİ?"
- İŞÇİ KURULTAYI, BUGÜN BEŞİKTAŞ TARİHİ ÇAY BAHÇESİ'NDE TOPLANIYOR

• Galatasaray Lisesi'ne tazelenen ilgi. Fransa bizi niye öpüyor? • *2000'e Doğru* Yunanistan'da. Skandallardan sonra pembe seçim • Ankara'da Kentler Kurultayı: Sokaklarda halk denetimi • Okay Temiz'le müzik üzerine • Deniz Gökçe yazdı: "Hıncal Uluç, ceza tahtasına" • Necati Cumalı ve Tahir Özçelik, Şehir Tiyatrolarını anlattı • Doğu Perinçek: "Bulgaristan'daki rejimin adını doğru koyalım".

HÜRRİYET » 18 Haziran 1989

Binlerce hançereden tek ses yükseliyor...

"ORDU SOFYA'YA"

Sabri DURANSOY – Şaban SEVİNÇ – Necdet GÜNGÖRSÜN – Mustafa BAĞDİKEN / *ADAPAZARI (Sakarya), (Hürriyet Bürosu)*

● Dün Sakarya'da düzenlenen mitingde konuşan DYP lideri Süleyman Demirel, ilk kez Bulgaristan konusunda iktidarı eleştirmemeye özen gösterdi.

● **Bulgar'a lanet yağdıran Demirel, Sovyetler'i de suçladı: "Bu zalimliğe destek veriyorsalar, onlar da zulmün ortağıdır" dedi...**

İki yüzlü Fransa

● Paris'te çalışmalarını sürdüren Avrupa Güvenlik ve İşbirliği toplantısında Bulgaristan, ABD ve Kanada tarafından şiddetle kınandı. İnsan hakları bayrakları Fransa ise sessiz kaldı...

□ Bulgar'a karşı hukuki yoldan takibi

BULGARİSTAN'ın Türkiye'ye ve soydaşlarımıza karşı tutumunun dün Sakarya'da protesto edildiği coşkulu mitingde, DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de katıldı. Mehter marşı ve kahramanlık türküleri arasında yapılan mitingte, yaklaşık yedi bin kişi tek bir hançereden "Ordu Sofya'ya" diye bağırdı. Demirel, Sakarya Gar Meydanı'nda, parti otobüsü Suvari'nin üstünden yaptığı konuşmada, daha önce Bulgaristan sorununa ilgili olarak, hükümete yöneltiği eleştirilerin dozajını düşürmesi dikkati çekti.

Sakarya'ya giderken, gazetecilerin konuyla ilgili soruların cevaplandıran Demirel, mitingin partisi tarafından düzenlenmediğini, davet üzerine katıldığını bildirdi. DYP lideri, 24 Haziran'da İstanbul'da yapılacak mitinge siyasi parti liderlerinin katılmayacağını, o mitingin bir "Halk hareketi" biçiminde olmasının daha yararlı olacağını kaydetti. Siyasi parti liderlerinin katılması durumunda asıl amaca ulaşılamayacağını söyleyen Demirel, hükümetin miting düzenleyicisi olmasının sorunu zaafa uğratacağını sözlerine ekledi.

DYP lideri, bir gazetecinin, kendisini hükümeti eleştirme konusunda daha temkinli gördüğünü söyleyince şöyle devam etti:

"Şu anda eleştiri yapacak değilim. Yapıcı olmak lazım. Ben Kapıkule ve Derekö'deki zorlukları gördüm. İşi çekip çevirmek o kadar kolay değil. Böyle bir toplantıda, olaya destek olunması lazım. Bu, ülkeyi yönetenlere destek değildir. Ama olay karşısında, hep birliktetyiz. Ben şimdi evvela vatandaş olarak, sonra da parti genel başkanı olarak görevimi yapıyorum. Yaptığım bir kamu hizmetidir. Hallı ve dünyayı uyarmaya çalışıyorum. Bugün diğer konuları, dilimizin ucuyla konuşuyoruz. Heyeşyin vakti, saati var. Şu anda beraberlik içinde görünmemiz lazım. Türkiye, olayın karşısında yumruk gibidir."

Demirel, SHP lideri Erdal İnönü'nün önümüzdeki günlerde katılacağı Sosyalist Enternasyonel'e soydaşlarımızla ilgili sorunu götürmesinin faydalı olacağını kaydetti.

ÖZAL–HAFIZ BURHAN BENZETMESİ

Demirel, Başbakan Turgut Özal'ın seçime yanaşmadığı yolundaki sözleri hatırlatılınca, "Taş plak dinletiyor. Hafız Burhan gibi... Gazel söylüyor, gazel. Yirmi defa daha, aynı şeyi dinleyeceksiniz." dedi.

DYP lideri, "Son yapılan zamlar ve milletvekili harcırahlarının yükseltilmesi, Başbakan'ın seçime gitmeyeceğinin bir işareti değil mi?" sorusuna da, "Hayır, devlet büyük para sıkıntısı içindedir. Bu zamları daha bir süre yapmazsa sıkışıldığa dayanamaz" diye cevapladı.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'E GÖTÜRÜLSÜN

DYP liderinin Gar Meydanı'nda yapılan mitingine helikopterle inen Demirel, seçim otobüsü üzerinden yaptığı konuşmada, konunun milli bir sorun olduğunu, parti çekişmelerine gerek bulunmadığını söyledi. DYP lideri, hükümetin Bulgar mezalimini Birleşmiş Milletler Güvenlik Kurulu'na götürmesini de istedi. "Bu kapıları açalım ey efendiler. Burada zulüm var. 'Bu sadece Türkiye'nin meselesi mi? Hepinizin meselesi' diyelim" dedi.

Mitingte yaklaşık 7 bin kişi tek bir ağızdan, "Ordu Sofya'ya" diye bağırdı. Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'un idam sehpasına asılı bir kuklası yakıldı.

Sovyetler Birliği'nin Bulgaristan'a tepki göstermesi gerektiğini tekrarlayan Demirel, "Bunu hükümet de söylemeli. Ama bazen hükümetlerin dili tutulur, ben söylerim. Eğer Sovyetler bu zalimliğe destek veriyorsa, o da bu zulmün ortağıdır. Sonra çıkıp dünyaya, 'Biz barışçıyız' derse, o sahtekarlık olur" dedi.

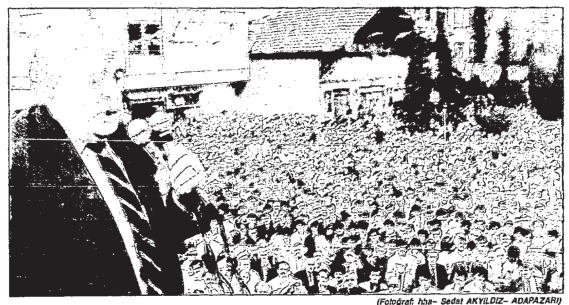
BOZER, SOYDAŞLARIMIZLA

Demirel, Bulgaristan'ı alçaklıkla suçladı ve mitingte toplanan heyecanlı kalabalığı mezalimi lanetlemeye çağırdı. Demirel'in isteği üzerine bütün alan "Lanet olsun" diye inledi. Daha sonra DYP lideri halkı, "Yaşasın hür Türkiye" diye bağırtı.

Hürriyet Haber Ajansı'nın haberine göre, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Ali Bozer, Bursa'da ziyaret ettiği Balkan Türkleri Göçmen ve Mülteci Dernekleri Federasyonu'nda Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızla görüştü. "Sürgüne tabi tutulmuş olmanın, güçlük anlamda insan haklarının ihlali olarak görüyorum. Yirminci asırda insan haklarını bu derece ihlal edilmesine ve yapılan haksızlıklara göz yummayız." dedi.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızın Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne yerleştirilmesi planı için şunları söyledi:

"Yararlı bir girişim. Bu konuya kaynaklan Avrupa bu girişime karşı çıkarsa, siyasi hesabımız olur kanaatindeyim. Kamuoyuna, Bulgar halısızlığı o zaman daha iyi anlatılır."

(Fotoğraf: hha– Sedat AKYILDIZ– ADAPAZARI)

HEYECAN... HEYECAN... *Süleyman Demirel, Adapazarı'ndaki mitingde yaptığı konuşmada, Bulgaristan'daki soydaşlarımıza uygulanan zulmü kınadı. DYP Lideri, "Türkiye'de küçük bir hak ihlalinde ayağa kalkan dünya ülkeleri, bu olaya sessiz kalıyor." dedi. Demirel konuşurken, halk sık sık "Ordu Sofya'ya" diye haykırdı.*

HÜRRİYET » 18 Haziran 1989

ÖZAL, KAPIKULE'DE, "KAPIYI AÇTIK, BULGAR DA GELSİN" DEDİ

"Bulgar'ın bizden ödü patlıyor"

● Dün Kapıkule'de, sınıra 600 metre uzaklıkta konuşan Başbakan Turgut Özal, 'Jivkov'un blöfünü gördüm, kapıyı açtım. Hadi göndersin bakalım görelim. Bu yaptıklarının hesabını, bir gün çok esaslı bir şekilde göreceğiz' dedi.

Namık KOÇAK – Behiç GÜNALAN – Hayri KÖKLÜ / *EDİRNE, (hha)*

BAŞBAKAN Turgut Özal, sınır dışı edilen soydaşlarımız için geldiği Kapıkule'de, sert konuştu. "Jivkov'un blöfünü gördüm. Orada geri kalanların hepsini alacağız" dedi.

Soydaşlarımız, Özal'ı, "Yaşasın Türkiye... Kahrolsun Bulgaristan" haykırışları arasında dinlediler.

Başbakan Özal, dün, eşi Semra Özal ile birlikte, helikopterle Kapıkule'ye geldi. Kapıkule Gümrük Sahası'nın üzerinde bir tur attıktan sonra alana inen Özal'ı, Devlet Bakanı Ercüment Konukman, Sağlık Bakanı Halil Şıvgın, İçişleri Bakanı Abdülkadir Aksu ile Edirne Valisi Ünal Erkan karşıladılar. Bulgar sınırına yaklaşık 500 metre uzaklıktaki giriş peronlarının önünde, "Petek" otobüsü üzerine kurulan kürsüden konuşan Özal, şunları söyledi:

"Evet, Jivkov'un blöfünü gördüm. Açtım kapıyı. Yapılan zulümler sona erdi, sizlere kapı açtık. Bolluk içinde bir ülkeye geldiniz. Bu memlekette çok daha güven içinde çalışacaksınız. Bu memleketin güçlenmesine, sizin de katkınız olacak. Ben eminim, kapıyı açsak, Bulgarlar da gelecek."

'JİVKOV YALANCI'

Özal, Bulgaristan Devlet Bakanı Todor Jivkov'u yalancılıkla suçlayarak, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Türkler kapıyı kapattı, diye yalan söylüyordu. Kapıyı açtım. Hadi, göndersin bakalım görelim. Zaten eski devirlerden kalma bir adam. Son günlerine geldi. Bana da, Evren Paşa'ya da çok yalanlar söyledi. Söylediklerinin hepsi yalan çıktı. Bulgaristan'da 'Türk yok' dedi. Sizleri niye gönderdi Türkiye'ye. İşte, yalanın ispatı burada. Dünyaya rezil oldular. Bunlar çok kolay efendi değiştirirler. Tarih öyle yazıyor. Maalesef insanlık yok.

"Biz, onların birçoklarını Osmanlı idaresinde okutmuşuz. Yoksa, bugün Bulgaristan diye, Bulgar diye kimse kalmazdı. 500 sene Osmanlılar orada hâkimiyet sürdü. Bu yıllarda biz, onlara insanlığımızı gösterdik. Hiç merak etmeyin, her şeyin üstesinden geleceğiz. Aslında onların korkusu Türkiye'den. Ödleri patlıyor. Zulüm, korkak insanların yapacağı bir şeydir. Mert insanların yapacağı, bu değildir. Sizi bu şekilde göndermeleri, korkaklığın işaretidir. Bir gün, bunun hesabını çok esaslı bir şekilde soracağız. Burada, bütün vatandaşlarımız size kucaklarını açtılar."

Konuşmasından sonra, kürsüde yanına gelen Nurseven ve Nurten adındaki iki kız çocuğu ile görüşen Özal, sınır dışı edilen çocukların söylediği "Tövbeye gel ey kafir" isimli ilahiyi dinledi.

Başbakan Özal, soydaşlarımıza hitaben yaptığı konuşmadan sonra, yabancı basın mensuplarına da, İngilizce olarak açıklama yaptı. Otobüsün içinde gümrüklü alanı mehter marşıyla dolaşan Özal'a, Bulgaristan'dan gelen bir soydaşımız, "Bulgaristan'da, son 10 gün içinde çocuklarımıza topuldarından iğne yapılıyor. Çocuklarımız bir hafta içinde kalpten ölüyorlar" dedi. Soydaşımızı dinleyen Turgut Özal, "Bunların hepsinin hesabını soracağız" dedi.

Bulgar göçmenlerinin iskânı Vasiliu'yu kızdırdı

Rumlar soydaşlarımızı istemiyor

ÖZER HATAY / *Lefkoşa (HÜRRİYET)*

KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın Bulgaristan'ın Türkiye'ye gönderdiği Türk'lerin bir bölümünü iskân edebileceklerini açıklaması, Rum kesimini kızdırdı. Rum Yönetimi lideri Vasiliu, **"bunu önlemek için herşeyi yapacaklarını"** bildirdi.

KKTC'DEN TEPKİLER

Rum gazeteleri Vasiliu'nun önceki gün BM Güvenlik Konseyi daimi üyesi ülkelerle Federal Almanya, İtalya ve Çekoslovakya büyükelçileriyle görüştüğünü ve **"Denktaş'ın Bulgaristanlı Müslümanları Kuzey'e yerleştirme tehdidini"** şikâyet ettiğini bildirdiler.

Denktaş'ın kararı KKTC'de de tepkilere yol açtı. Rum yanlısı bir tutum izlemekle suçlanan Cumhuriyetçi Türk Partisi karara karşı çıkarken, Toplumcu Kurtuluş Partisi de KKTC'de iskân sorunu halledilmeden yeni göçmenler getirmenin sakıncalı olacağını savundu.

KKTC'de 35 kurum ve kuruluşun birlikte hareket ettiği Koordinasyon Komitesi ise bir bildiri yayınlayarak, Hükümet'in bu kararı alırken halkın isteğine uyduğunu belirtti. Bildiride, **"KKTC egemen bir devlettir. Türk halkı evinde kimi ne kadar misafir edeceğini Vasiliu'ya veya onların içimizdeki şakşakçılarına soracak değildir"** de

HÜRRİYET » 18 Haziran 1989

"JİVKOV'A ÖLÜM" *Adapazarı'ndaki Gar Meydanı'ndaki mitingte, dikkatleri, üzerinde Jivkov'a Ölüm yazısının yeraldığı bir torbanın asılı olduğu darağacı çekti. Temsili darağacının çevresinde toplananlar, yüreklerindeki nefreti bağırarak dile getirdikten sonra Devlet Başkanı Jivkov'u simgeleyen torbayı ateşe verdiler.*

Zorunlu göç sürüyor

HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'ın zorunlu pasaport vererek sınır dışı ettiği soydaşlarımızın Kapıkule'ye gelişleri dün de akınlar halinde devam etti ve sayıları 30 bini aştı.

Bu arada, Başbakan **Turgut Özal** Kapıkule'ye gelmeden iki saat önce, 11 vagona doldurulan 420 soydaşımız daha, Bulgar treniyle Kapıkule Garı'na geldi. Garda soydaşlarımızı Devlet Bakanı **Ercüment Konukman**'la İçişleri Bakanı **Abdülkadir Aksu** karşıladı. Bu arada, önceki akşamdan itibaren, Kırklareli'nin Dereköy Sınır Kapısı'ndan giriş yapan soydaşlarımızın sayısı da 844'ü buldu. Kırklareli'den, daha öncekilerle birlikte giriş yapan soydaşlarımızdan 1973'ü, Kepirtepe'deki çadırkente yerleştirildi.

ÜÇÜNCÜ DOĞUM

Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen soydaşlarımızdan doğum yapanların sayısı da üçe çıktı. Önceki gün sabaha karşı karşı 19 yaşındaki Meryem Yusuf adlı soydaşımız, Edirne Devlet Hastanesi'nde bir erkek çocuk dünyaya getirdi. Çocuğa Kenan ve Turgut adları verildi. Edirne Devlet Hastanesi'nde ayrıca, sekiz yaşlı soydaşımız da çeşitli rahatsızlıklarından dolayı tedavi altına alındı.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nca Kapıkule ve Dereköy gümrük kapılarında, şimdiye kadar soydaşlarımıza 1.5 milyar lira yardım yapıldı.

Kızılay tarafından kurulan Edirne'deki Çadırkent'te, yaklaşık 500 soydaşımızın günlük yaşamlarını huzur içerisinde geçirdikleri bildirildi. Her gün düzenli olarak iki öğün sıcak yemek yiyebilen soydaşlarımızın tüm ihtiyaçları, küçük çocukların mama ve sütlerine kadar anında gideriliyor.

Soydaşlarımız için Lüleburgaz Kepirtepe Çadırkent'inden sonra, aynı ilde ikinci çadırkentin kurulması için çalışmalar başladı. Kırklareli'nin Karahıdır semtindeki 105 dekarlık Karahıdır Korusu, çadırkent için ayrıldı.

BULGARİSTAN'I PROTESTO MİTİNGİ

Bursa DSP Osmangazi İlçe Örgütü, soydaşlarımıza yapılan baskı ve zulmü kınamak amacıyla **"Bulgaristan'ı Protesto"** mitingi düzenledi. DSP Osmangazi İlçe Başkanı **Kâzım Gezer** açıklamasında, bugün yapılacak mitinge tüm parti ve kuruluşları davet ettiklerini bildirdi.

Soydaşlarımız için yardım kampanyaları da devam ediyor. Zonguldak Valiliği tarafından yardım komitesi kuruldu. Vali **Saim Çotur** başkanlığında kurulan komite, çalışmalarına başladı. Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Vakfı'ndan da soydaşlarımıza yardımlarda bulunacak olan komite, Ziraat Bankası Zonguldak Şubesi'nde bir hesap açtırarak bağışların buraya yapılmasını istedi.

Eskişehir'deki yakınlarının yanına gelen 1068 soydaşımızdan 112'si değişik işlere yerleştirildi. Eskişehir Valisi **Bahaeddin Güney**, göçmenlerin barınma sorunlarının çeşitli kamu ve kuruluş binalarından yararlanılarak çözüldüğünü bildirdi.

Horasanlılar, soydaşlarımızdan bir bölümünü konuk etmeye hazır olduklarını açıkladılar. Erzurum'a bağlı Horasan İlçesi'nin çok geniş araziye sahip olduğunu belirten Belediye Başkanı **Dursun Şen, "Karar aldık. Bin aileyi Horasan'a istiyoruz. Gelecek ailelere 500'er metrekare arsayı parasız vermeye hazırız"** dedi.

Trabzon Valiliği tarafından Vali Yardımcısı **Haydar Özgün**'ün başkanlığında oluşturulan **"İl Yardım Komitesi"**, dün ilk toplantısını yaptı. İlçelerde de kaymakamların başkanlığında oluşturulan komitelerin toplayacağı yardımlar, Trabzon'da birleştirildikten sonra Ziraat Bankası'nın Ankara Meşrutiyet Şubesi'nde açılacak bir hesaba yatırılacak.

Çanakkale'nin Biga İlçesi'nde açılan yardım kampanyasına katılmak isteyenler ise, Biga Ziraat Bankası 10 016 numaralı hesaba para yatırabilecek. Bu arada, Biga'da, soydaşlarımız için camilerde 4 milyon lira toplandığı bildirildi.

Ordu'da, Vali **Ulku Acun** başkanlığında kurulan yardım komitesi de, Ziraat Bankası Ordu Şubesi'nde 300– 883175 numaralı bir hesap açtırdı.

Kırklareli Valiliği'yle Erzurum Valiliği de, yardım kampanyası başlattı.

ZEHİRLİ AŞI

Bu arada, Bulgaristan'daki soydaşlarımızın küçük çocuklarına, ayak topuklarından yapılan iğne konusundaki tartışmalar sürüyor. Kapıkule'de incelemelerini sürdüren ve soydaşlarımızın yerleştirilmesinden sorumlu Devlet Bakanı **Ercüment Konukman**, bu konuda gelen bilgilerin sıhhatli olmadığını bildirdi. **Konukman**, Dünya Sağlık Örgütü'ne de başvurarak, konunun araştırılmasını istediklerini belirtti.

Bulgar'a karşı, hukuk yolu tıkalı

Neriman DELEN / *ANKARA, (Hürriyet)*

BULGARİSTAN'ın soydaşlarımıza uyguladığı zorunlu göç politikasına karşı, Türkiye'nin hukuki yollardan bir çözüm getiremeyeceği bildirildi. Hürriyet'in sorularını cevaplayan, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyesi Prof. **Mehmet Gönlübol**, Bulgaristan'a karşı hukuk yolunun tıkalı olduğunu söyledi.

Mehmet Gönlübol, Türkiye'nin birkaç hukuki yoldan harekete geçerek, Bulgaristan'daki soydaşlarımızın haklarını arayabileceğini belirtti. Buna göre Türkiye, Lahey'deki Milletlerarası Adalet Divanı'na, ya da hakemlik mahkemelerine başvurabilir. Ancak iki devlet arasında anlaşmazlığa neden olan konunun, bu mahkemelere götürülebilmesi için, bunu her iki devletin de istemesi gerekiyor. **Gönlübol**, bu mahkemelerde devletler hukukunun kurallarının işlediğini anlattı, sözlerine şöyle devam etti:

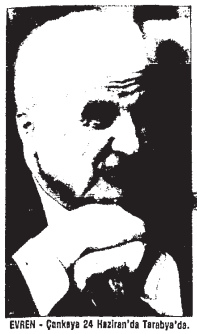
"Mecburi kaza denilen müessese, devletler arası hukukta geçerli değildir. Bu nedenle, bu mahkemelere sadece Türkiye'nin başvurması, bir dava açılması için yeterli olmaz. Bulgaristan'ın da aynı şekilde başvuruda bulunması gerekir. Ancak göründüğü kadarıyla, Bulgaristan'ın buna yanaşması sözkonusu değil."

Gönlübol, Bulgaristan'ın sosyalist blok üyesi olarak devletler hukuku kurallarını tanımadığını da sözlerine ekledi.

BM GENEL KURULU

Türkiye'nin hukuki yollardan, soydaşlarımızın hakkını arayabileceği bir diğer yolun, konuyu Eylül'de toplanacak, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na götürmek olabileceğini kaydeden **Gönlübol, "Ancak bunun için hem daha vakit var, hem de Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun aldığı kararlar bağlayıcı değildir"** dedi.

MİLLİYET » 19 Haziran 1989

EVREN - Çankaya 24 Haziran'da Tarabya'da.

Evren, İnönü ve Demirel'le "kritik" konuları görüşecek

Tarabya zirvesi

ERKAL BİLA

1 BULGARİSTAN

Evren, sorunun çözüm yolları konusunda muhalefet önerilerini öğrenmek istiyor. Evren'in, Jivkov'un 1982'deki "göç önerisi"ni, sorunun sivil hükümetlere bırakılmasını tercih ettiği için ele almadığı belirtiliyor.

BULGARİSTAN: 'Önkoşulsuz görüşelim' ÖZAL: 'Onkoşulsuz görüşme olmaz'

Kapıkule, zulüm ve insanlık sergisi

Ülke tarımının temel direği Türk azınlık üzerinde yıllardır isim değiştirme, sünnet yasağı, dini görevlerin yerine getirilmesini engelleme gibi akıl almaz baskılar uygulayan Bulgaristan yönetimi, sonunda soydaşlarımızı kitleler halinde sorgusuz sualsiz sınıra yığdı. Kapıkule başta olmak üzere sınır kapılarından giren soydaşlarımızın sayısı 40 bine ulaştı. Bulgaristan'da yüzyıllardır yaşayan, durmaksızın çalışan soydaşlarımızın malları, mülkleri, evleri ve dostlarıyla bazı akrabaları geride kaldı. Kapıkule'de işlemlerinin bitmesini bekleyenler yanlarına alabildikleri birkaç parça eşyaya gözleri gibi bakıyor. Şimdi Kapıkule bu eşyalarla bir panayır yerini andırıyor. Bu eşyaların kimi belki uzak ve güzel anıların yadigârı. Baskı politikasının izleri o kadar belirgin ki, soydaşlarımız gazetecilerle konuşmalarında bir şehirden diğerine gitmek için izin gerekmediğini öğrendiklerinde gözleri faltaşı gibi açılıyor. Çekilen tüm acılara karşılık bu özgürlük duygusu sıkıntıları alıp götürüyor. Bulgaristan Başbakanı Atanassov'a göre ise, bunun adı "sınır dışı değil, seyahat özgürlüğü" ve bu kişiler "Bulgaristan'dan başka anavatan bulamayacak..." Buna herhalde, "pişkinlik ya da yüzsüzlük" deniyor. (Fotoğraf: Yalçın ÇINAR)

MİLLİYET » 19 Haziran 1989

● Bulgaristan: "Önkoşulsuz görüşme" Türkiye: "Gündemsiz görüşme yarar sağlamaz"

'Masabaşı' savaşı

İSTİHBARAT SERVİSİ

BAŞBAKAN **Turgut Özal**'ın göç anlaşması için **"masaya oturalım"** çağrısına Bulgaristan Başbakanı **Georgi Atanassov**'dan yanıt geldi. Ancak, **Atanassov**, **"önkoşulsuz görüşme"** istedi. Bunun üzerine Başbakan **Özal**, **"Gündemsiz görüşmenin bir yararı olmaz"** dedi.

Başbakan **Özal**, İstanbul Tarabya Oteli'nde dün düzenlediği basın toplantısında, **"Zulüm hiçbir zaman yerde kalmaz ve kalmayacak. Şu veya bu sebeple de olsa Bulgaristan'da kalacakların, insan haklarına tamamıyla saygı gösterilinceye kadar, millî ve milletlerarası imkânlar sonuna kadar kullanılacak"** dedi. Başbakan **Özal**, Bulgaristan Başbakanı'nın BTA'ya verdiği demeçte, **"Türkiye ile önkoşul ileri sürülmeden, yapıcı bir hava içinde diyalog kurmanın etkili olacağı"** görüşünü savunmasını eleştirerek, **"Önkoşul ileri sürülmeden olmaz. Göç anlaşması konusunda konuşmadan görüşmemizin anlamı yok. Ben bu konudaki açıklamamı yalnızca televizyonda yapmadım. Bulgar sefaretine de resmi yoldan verildi. Ben göç anlaşmasının konuşulacağı, Birleşmiş Milletler Mülteciler Komisyonu Başkanı'nın da bulunacağı bir görüşme önerdim. Gündemsiz görüşmenin bir yararı olmaz"** diye konuştu.

Önceki gün Kapıkule, Edirne'deki kamplarda yaptığı inceleme sonrası, 1 hafta gibi kısa bir sürede yapılan çalışmaları başarılı bulduğunu belirten **Özal**, yetkilileri çalışmalarından dolayı kutladı.

• HESABI SORULACAKTIR

Bulgaristan'da yaşanan trajedinin Türkiye'ye kadar uzanan yürekler acısı tablosunun bütün gerçekliği ve çirkinliği ile apaçık ortada olduğunu ifade eden **Özal**, şöyle konuştu:

"Bütün bunların değerlendirmesi medeni âlem tarafından gelecekte de yapılacak ve hesabı sorulacaktır. Bulgaristan'da bir etnik azınlıktan bahsediliyor. Bu, asırlardan beri üzerinde yaşadıkları ve sahip oldukları topraklardan sökülüp atılmakta, baskı altında da olsa sıcak hatıralarıyla yaşadıkları ve binbir ümitlerle dolu yuvalarından kovulmakta, ömür boyu emeklerinin mahsulü olan servetleri ellerinden alınmakta, aileler parçalanmakta ve en yakınlarıyla vedalaşmadan bir gecede ellerine bir bavul bir de sürgün pasaportu verilerek, Türk-Bulgar sınırına yığılmaktadır."

Harp zamanında dahi yaşanması utanç verici olan ve on binlerce insanı bir beşeriyet harabesine dönüştüren zulme doğru teşhis konması gerektiğini vurgulayan Başbakan, **"Bu ağır insan hakları ihlallerinin, bu sosyal ve kültürel yıkımın mahiyeti, gereği nedir? İçinde yaşadıkları Bulgar devletini arkadan mı hançerlemişlerdir? Hayır. Toplum düzenini yıkmak için silahlı eylem mi yapmak istemişlerdir? Hayır. Bir siyasi dalalet, devlet olmanın haysiyet ve mesuliyetine yakışmayan çağdışı bir zihniyet tekrar hortlamış, masum yüzbinlerce hortlamış, masum yüzbinlerce Türk'ü yok etmeye yönelmiştir"** dedi.

• MANEVİ SOYGUN

Sayıları milyonları bulan Bulgaristan'daki soydaşlarımızın isimlerini, dillerini, din ve ibadetlerini, mezar taşlarına varıncaya kadar terk etmeye zorlandıklarını hatırlatan **Özal**, soydaşlarımızın insan haysiyetinin vazgeçilmez manevi özelliklerinden, altı yüz yıl yaşayıp geliştirdikleri sosyal ve kültürel değerlerden bir anda tecrit edildiklerini yani **"manevi soygun"**a maruz kaldıklarını vurguladı.

Özal, soydaşlarımızın, bu baskılara boyun eğmeyecekleri anlaşıldıktan sonra da tanklarla kuşatıldıklarını, silahla tarandıklarını, varlıkları ellerinden alınarak maddi soyguna maruz bırakıldıklarını, sürgün ve hapis cezasına mahkûm edildiklerini, yaralandıklarını, öldürüldüklerini söyledi.

• SESSİZ KALINMASIN

İnsan hakları konusunda hassas davrandığını iddia eden ülke ve kuruluşların, bu facia karşısında sessiz kalmamasını ve seslerini daha gür çıkarmalarını isteyen **Özal**, **"İnsanlık, çağdaş anlayış ve imkânlarıyla bu vahşete engel olmazsa, bunun muhatapları, gelecek kuşakların vicdanında mahkûm olacaktır"** diye konuştu.

Çağımızda yeni kin ve nefret tohumlarının ekilmemesi gerektiğini vurgulayan Başbakan, Bulgar hükümetine şöyle seslendi:

"Bu zulüm son bulmalıdır. Barışçı bir şekilde milletlerarası normlara uygun bir anlaşmayla bu meseleyi çözmek, soydaşlarımızı kabul etmek istiyoruz. Her iki tarafça da uygun görülecek bir mahalde en kısa zamanda buluşma önerimi tekrarlıyorum. Köprüleri atmak değil, müzakere etmek istiyoruz. Yanlış hesaplar, hakka ve adalete aykırı zulme varan davranışlar hiçbir zaman başarılı olamamıştır. Bulgaristan'ın bunu çok iyi bilmesini isterim."

Başbakan **Özal**, çok sayıda yabancı basın mensubunun da izlediği basın toplantısında sınır dışı edilerek Türkiye'den gelen, ancak 17 yaşındaki oğlunu Bulgaristan'da bırakmak zorunda kalan bir soydaşımızın mektubunu okudu. 17 yaşındaki oğlunun Türkiye'ye getirilmesini isteyen babanın mektubunu okuduktan sonra elinden geleni yapacağını belirten **Özal**, **"Bu mektup orada yaşanan trajediyi açıkça gösteriyor"** dedi.

Başbakan basın toplantısından sonra yerli ve yabancı basın mensuplarının sorularını yanıtladı.

Özal, Bulgaristan Başbakanı **Georgi Atanassov**'un **"Türkiye ile görüşmeye hazır olduğuna"** ilişkin açıklamasının hatırlatılması ve bu konuya ilişkinin **"Resmî bir yazının gelip gelmediği"**nin sorulması üzerine, **"Şu ana kadar, bu konuda resmî bir yazı gelmedi. Eğer açıklama doğruysa bugün alırız"** dedi.

Özal, NATO ülkeleri, hatta glasnost ve perestroikadan söz eden Doğu Bloku ülkelerinin, bu sorunun çözümlenmesi için Bulgar hükümeti üzerinde siyasi baskı oluşturması gerektiğini söyledi.

Özal, bir soru üzerine mülteci sayısının çok artması halinde dost ülkelerden yardım isteyebileceklerini söyledi. Başbakan başka bir soru üzerine İslam ülkelerinden Bulgaristan sorunuyla ilgili olarak daha fazla reaksiyon göstermelerini beklediklerini vurguladı. Başbakan **Özal**, **"Libyalı bir diplomatın, Sofya ve Ankara'da görüşmelerde bulunmuş olduğunu"** bildirerek, **"Bunun Kaddafi'nin bir arabuluculuk girişimi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin"** sorulması üzerine şunları söyledi:

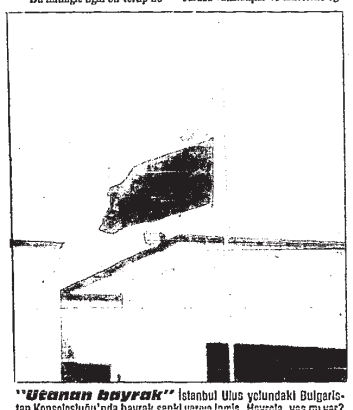
"Avusturya ve Libya'dan arabuluculuk teklifi geldi. Libya'nın bu konuda girişimi olduğunu biliyoruz. İran, Pakistan ve birkaç Arap ülkesi bu konudaki endişelerini bildirdiler. Ancak biz İslam ülkelerinin daha fazla reaksiyon göstermelerini bekliyoruz."

"Mesket" Türkleriyle ilgili bir soruyu, **"Bu adı ilk kez duyduk. Şu anda bu konuyla ilgili bir şey söylemek durumunda değiliz"** diye yanıtlayan **Özal**, 24 Haziran'da düzenlenecek mitingle ilgili şu yanıtı verdi:

"Bu mitingle ilgili bir terlip komitesi var. Onlar ne derse uyarız. Bunu parti meselesi olarak değil millî mesele olarak görüyoruz."

Basın toplantısı sonrası Harbiye Orduevi'ne giderken Emirgân'da bir çay bahçesine uğrayan Özal, burada vatandaşlar ve üniversite öğrencisi bir grup gençle konuştu. Sakrinli iki bardak çay içip kâğıthelva yiyen **Özal**, daha sonra orduevine geçti.

● Başbakan Özal'ın göç anlaşması için "Masaya oturalım" çağrısına Bulgaristan Başbakanı Georgi Atanassov'dan yanıt geldi. Bulgar Başbakanı'nın "önkoşulsuz görüşme" isteği üzerine Özal, gündemsiz görüşmenin bir yarar sağlamayacağını söyledi

"Uçanın bayrak" İstanbul Ulus yolundaki Bulgaristan Konsolosluğu'nda bayrak sankî yarıya inmiş. Hayırola, yas mı var? "Yok" diyorlar. Kapıdaki güvenlik görevlileri, "nedendir" bilmiyorlar. Belki de bayrak kendiliğinden inivermiş. "Sınır dışı etmeye" sıkıldığından mı, ne?

• ATANASSOV NE DEDİ?

Bulgaristan resmî haber ajansı BTA'ya önceki gün bir demeç veren Atanassov, önkoşul ileri sürülmeden yapıcı bir hava içinde diyalog kurmanın mümkün ve etkili olacağını belirterek, **"Biz her zaman Türkiye ile ikili meselelerde görüşmeye hazırız"** dedi. Atanassov, iki ülke ilişkilerinin bugünkü ve gelecekteki durumunun normal ve iyi komşuluk ilişkilerine bağlı olduğu gerekçesiyle Türk yetkilileriyle görüşmek istediklerini de sözlerine ekledi.

Bulgaristan'da dinî inançlara saygı gösterilmediği yolundaki söylentilerin, yurt dışındaki bazı örgütler ve bunların Bulgaristan'daki temsilcileri tarafından ortaya atıldığını öne süren Atanassov, **"Bulgaristan'daki bazı gruplarda görülen gerginlik henüz tam anlamıyla yumuşamadı"** dedi.

Bulgaristan'da, Türkiye veya başka ülkelere seyahatin serbest olduğunu iddia eden Bulgar Başbakanı, **"Artın Türkiye'de bazı çevreler, bu seyahat özgürlüğünü, sınır dışı ederek Türkiye'ye göndermek olarak algılıyorlar"** diye konuştu. Atanassov, ayrıca Bulgaristan'dan Türkiye'ye kaçan Türklerin burada işsizlik sorunuyla karşılaştıklarını, işkence gördüklerini ve tecrit edilmiş bölgelerdeki kamplara yerleştirildiklerini iddia ederek, **"Bu ülkelerle kendilerine Bulgaristan'dan başka anavatan bulamayacaklarına kesinlikle inanmıyorum"** dedi.

MİLLİYET » 19 Haziran 1989

Helsinki Komitesi azınlıklara baskıyı yerinde inceleyecek

Bulgarlara yakın takip

MİLLİYET HABER MERKEZİ

● Dışişleri Bakanlığı'nın durumu yerinde değerlendirmeleri için Ankara'daki yabancı misyon temsilcileri için düzenlediği gezi bugün yapılacak. Geziye sosyalist ülkelerden Arnavutluk, Çin Halk Cumhuriyeti, Romanya ve Yugoslavya da katılıyor

HELSİNKİ İzleme Komitesi, Türk azınlık üzerindeki baskıları yerinde incelemek üzere, sonbaharda bu ülkeye bir heyet gönderme kararı aldı ve Bulgar makamlarına resmen başvurdu. Dışişleri Bakanlığı'nın davetlisi olarak, Ankara'daki yabancı misyon temsilcileri bugün Kapıkule ve Edirne'de incelemeler yapacak. Bazı toplantılar nedeniyle yurt dışına giden Devlet Bakanı **Mehmet Yazar** ile Adalet Bakanı **Mahmut Oltan Sungurlu**, Bulgaristan'ın insanlık dışı baskılarını bu toplantılarda dile getireceklerini bildirdiler. Gaziantep'te konuşan Devlet Bakanı **Kâmran İnan, "Sabrımızı taşırıyorlar"** derken Devlet Bakanı **Ercüment Konukman** da soydaşlarımıza bugüne dek 3 milyar lira yardım yapıldığını söyledi.

Merkezi Viyana'da bulunan Helsinki Federasyonu İnsan Hakları Örgütü'nün Başkanı **Dr. Gerhard Nagler, Milliyet** Viyana Bürosu'ndan arkadaşımız **Ali Haydar Yurtsever'e**, sonbaharda bir heyet göndermek üzere Bulgaristan'a resmen başvurduklarını bildirdi.

Paris'teki AGİK - İnsani Boyut Konferansı sırasında Bulgar delegasyonu üyeleri ve İnsan Hakları Komisyonu Başkanı **Konstantin Telalov** ile Türk azanlığa yapılan baskıları tartıştıklarını anlatan **Dr. Gerhard Hagler**, Bulgaristan'a göndereceğimiz heyet üyelerinin görüşecekleri kişileri kendilerinin seçmeleri, görüşmelerde resmi tercümanların bulunmaması ve görüşecekleri kişilere daha sonra kötü muamele yapılmaması yolunda güvence istediklerini kaydetti.

Bulgaristan resmi makamlarının Türk azınlığı sınır dışı etmek yolunda aldığı karar konusunda kişisel bir yorum yapmak istemediğini belirten **Dr. Nagler**, Avrupa Konseyi'nden bir heyetin önümüzdeki Temmuz ayında Bulgaristan'a yapacağı ziyaretin iyi izlenmesi gerektiğini bildirdi. **Nagler**, Bulgaristan'a heyet göndermeleri yolunda yapıkları başvuruya Bulgar makamlarının olumlu yanıt verecekleri umudunu taşıdığını kaydetti.

• BAKANLARIN TEMASLARI

Avrupa Araştırma Koordinasyon Kurulu (EUREKA)'nun Bakanlar Konseyi Toplantısı için dün Viyana'ya giden Devlet Bakanı **Mehmet Yazar**, teknolojik gelişmede işbirliği konusunun ele alınacağı toplantıda, Bulgaristan'ın Türk azınlık üzerinde uyguladığı baskı ile zoraki göç konusunu dile getireceğini bildirdi. **Milliyet** İstihbarat Servisi'nin haberine göre, **Yazar**, gazetecilerin sorularını yanıtlarken, bazı Türk çocukların, ülkeden çıkmadan hemen önce ne olduğu bilinmeyen bir maddeyle aşılandığı haberlerini doğruladı. **Yazar**, konuyla ilgili olarak uluslararası tüm sağlık kuruluşlarının harekete geçirileceğini de kaydetti.

Avrupa Konseyi Adalet Bakanları İstişare Toplantısı'na katılmak üzere Hollanda'ya giden Adalet Bakanı **Mahmut Oltan Sungurlu** da, Atatürk Havalimanı'nda, toplantıya katılacak üye ülkelerin bakanlarına Bulgaristan'ın zulüm politikasını anlatacağını bildirdi. Toplantıdan sonra Yugoslavya'ya geçeceğini anlatan **Sungurlu**, Bulgarların tutumunu, bu ülke yetkililerine aktaracağını da kaydetti.

• YABANCI DİPLOMATLAR KAPIKULE'DE

Dışişleri Bakanlığı'nın, Ankara'daki yabancı misyonların, durumu yerinde görmesi amacıyla düzenlediği gezi de bugün yapılacak. Dışişleri Bakanlığı'ndan öğrenildiğine göre, Ankara'da büyükelçiliği olan 12 sosyalist ülkeden, sadece Arnavutluk, Çin Halk Cumhuriyeti, Romanya ve Yugoslavya, geziye katılma önerisine olumlu yanıt verdi.

Geziye katılacak davetliler, bugün Ankara'dan kalkacak özel uçakla İstanbul'a gelip, buradan özel otobüslerle Edirne'ye götürülecek. Kapıkule'deki soydaşlarımızla görüşmelerin de yapılacağı gezide, diplomatlara Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi **İnal Batu** eşlik ediyor.

• RUM TEHDİDİNE TEPKİ

KKTC'de de, soydaşlarımızın bir bölümünün Kıbrıs'a yerleştirilmesine karşı çıkan Rumlara büyük tepki var. 45 kurum ve kuruluşun oluşturduğu koordinasyon komitesi, Kıbrıs Türk halkının, evine kimi konuk edeceğine ve kiminle yaşayacağına Rumların değil, kendisinin karar vereceğini açıkladı.

Milliyet Lefkoşa Temsilcisi **Akay Cemal**'in haberine göre de, KKTC'de, Lefkoşa Atatürk Meydanı'nda, 23 Haziran'da Bulgar zulmünü kınamak için bir miting düzenlenecek. Kuzey Kıbrıs Kültür Derneği'nin öncülüğünde düzenlenen mitinge Dernek Başkanı ve **Rauf Denktaş**'ın oğlu **Serdar Denktaş**, tüm KKTC halkını davet etti. Bu arada Maraşlı Rumların da, Bulgaristan'ın zorla sınır dışı ettiği soydaşlarımızın Maraş'a yerleştirilmesi önerisini protesto amacıyla bir toplantı ve yürüyüş yapacakları öne sürülüyor.

Fransa'nın ikinci kanal televizyonu **A-2**, önceki akşam ve gece yayınladığı haber bültenlerinde, Kapıkule'de çekilmiş görüntülere yer verdi ve 30 bine yakın Türk'ün Bulgar makamlarca zorla Türkiye'ye gönderildiğini duyurdu.

Mil-Ha'nın haberine göre Gaziantep'te konuşan Devlet Bakanı **Kâmran İnan, "Yetti artık, sabrımızı taşırıyorlar"** dedi. **İnan**, insan hakları diyenlerin Bulgar zulmü karşısında sessiz kalmalarına anlam veremediklerini bildirdi **"Biz aynı zulmü Bulgarlara yapsaydık şu an yeryüzünde tek bir Bulgar bile kalmazdı. Keşke de yapsaydık"** diye konuştu.

Öte yandan, Kapıkule ve Dereköy'de 5 gündür incelemeler yapan Devlet Bakanı **Ercüment Konukman** izlenimlerini AA'ya anlatırken **"Bir Afganistan hadisesini burada da yaşamak mümkündür"** dedi.

Bulgaristan'ın hür dünyanın baskılarına dayanamayarak masaya oturmak zorunda kalacağını savunan **Konukman** üretici kesimlerde çalışanların Türkiye'ye gönderilmediğini bildirdi.

Konukman, şunları söyledi:

"Bence Bulgar hükümeti Türk hükümetinin gücünü deniyor. Geçen bir hafta içinde de bunu şiddetle denediler. Sınırı kapatacağımızı zannettiler. Biz bunu fark ettik. Her türlü imkânsızlıklara karşın oradaki bütün Türkleri alırız bunda da kararlıyız.

"Gelen soydaşlarımız Bulgaristan içerisinde büyük bir ayaklanmadan bahsediyorlar. Bu yüzden de Rus birliklerinin Bulgaristan sınırına doğru gelmekte olduğunu anlatıyorlar. Büyük ayaklanmalar çıkabilir. İlerde belki bir Afganistan hadisesini Bulgaristan'da yaşamak mümkündür."

Konukman, temaslarını tamamlayarak Edirne'den ayrıldı.

Bu arada soydaşlarımızın aktardığına göre, Bulgaristan hükümeti 23 Haziran'dan sonra Türkiye'ye geçiş iznini kaldıracak.

İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri **Akın Birdal**, dün İstanbul'da düzenlediği basın toplantısında Bulgaristan hükümetinin Türklere karşı sürdürdüğü baskı politikasının insan hakları evrensel bildirgesine aykırı olduğunu savundu.

HÜRRİYET » 19 Haziran 1989

Hain göçün 19'uncu gününde, masa umudu

Bulgar'dan, Türkiye'ye:

'Gelin görüşmeye oturalım'

● Bulgaristan Başbakanı Atanassov, dün beklenmedik bir açıklama yaparak Bulgar resmi haber ajansı aracılığıyla şu mesajı iletti: "Türkiye ile sorunları görüşmeye her zaman hazır olduk ve şimdi de hazırız."

● 14. sayfada

■ Demirel: "Pişman olmasınlar"

Fotoğraf: Gurbet GÖKÇE

ARTIK TÜRKİYE'DELER *Karanlık günleri geride bırakıp Türkiye'ye, başka bir deyişle huzura kavuşan bir aile daha, "Utanç treni"nin penceresinden, umutla bakıyor...*

Özal'dan Bulgar'a cevap:

'Geliriz şartları getiririz'

● Başbakan Turgut Özal, kapsamlı bir göç anlaşmasının, görüşmenin ana gündemini oluşturması gerektiğini hatırlattı, "Önkoşulsuz görüşme sadece konuşmadır. Ama biz konuşma istemiyoruz" dedi...

● 14. sayfada

□ Camilerde kampanya açılıyor

MİLLİYET » 19 Haziran 1989

DYP Genel Başkanı'ndan Bulgaristan yorumu

Demirel: "Ordu en son iş"

● DYP lideri Demirel, "Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türklerin KKTC'ye yerleştirilmesinin, Kıbrıs sorununu güçleştireceğini söyledi

Demirel

• İhsan AKDEMİR
• Tamer ERKİNER
• ANKARA

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel**, Bulgaristan'dan gelen Türklerin Kıbrıs'a yerleştirilmesinin Kıbrıs sorununun çözümünü güçleştireceğini söyledi. Demirel, Türkiye'nin caydırıcılığı konusuna değinirken de, **"Ordunun Bulgaristan sınırına gönderilmesi yapılacak en son iş. Kuvvetle bir şey kabul ettirmek en son iş"** diye konuştu.

DYP lideri Demirel, dün bir konvoy eşliğinde Ankara'dan Kızılcahamam'a geldi. Yolda parti otobüsü **Süvari**'de gazetecilerin çeşitli konulardaki sorularını yanıtlayan Demirel, Bulgaristan sorununa ilişkin bir soru üzerine gelen soydaşlarımıza Türk milletinin bağrının açık olduğunu söyledi. Demirel şöyle dedi:

"Bulgaristan, 500 yıldır o topraklarda yaşayan insanları hangi kuvvetle, hangi cesaretle o topraklardan söküp atıyor? Ben caydırıcılığımızın niçin kaybolduğunu arıyorum. Devletin caydırıcılığını arıyorum. Gücümüz oradakilere dokunulmamasını sağlamalıydı. İşin demek önemli bir tarafı var. Şimdi Türk devletinin yapacağı iki şey var: Birisi kapıdaki soydaşlarımızı şefkatle karşılamak, diğeri buraya gelenleri geldiğine pişman etmemek. Bu meselede tüm dünyayı ilgilendirir. Açıkça söylüyorum, Sovyetler Birliği, bu zulmün arkasında yokum demediği sürece mezalime ve zulme ortaktır."

KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş**'ın soydaşlarımızın Kıbrıs'a yerleştirilmesine ilişkin önerisine de değinen **Süleyman Demirel, "Söz konusu öneri Kıbrıs meselesinin çözümünü güçleştirir mi?"** şeklindeki bir soruya, **"Bana öyle geliyor. Erken bir hisle karar verilmiş gibi durum var. Kıbrıs meselesi Türkiye'nin önünde hâlâ duruyor. Dünya Türkiye'yi bu konuda işgalci olarak tanıyor. Vatanperver bir çağrıdır ama erken davranılmıştır. Düşünülerek karar verilmelidir"** cevabını verdi.

Demirel, cumhurbaşkanlığı ve TBMM başkanlığı seçimi konusunda partilerarası bir anlaşma, bir uzlaşma olup olmayacağı konusundaki bir soruyu da şöyle yanıtladı: **"Şu anda anlaşma durumu görmüyorum. Arar vazivette de değilim."**

Demirel, Yunanistan seçimlerine de değindi ve **"Yunanistan'daki seçimlerle ilgili tahminde bulunamıyorum. Enteresan sonuçlar çıkabilir. PASOK savunmadadır. Zorluk çektiği konular var. Yolsuzluk gibi, banker olayı gibi"** dedi.

Bu arada, ANAP'ı seçime zorlamak için DYP grubundan 20 civarında milletvekilinin istifa ettirilmesi ve Anayasa'nın 78. maddesi gereğince ara seçim yapılmasını sağlamaya yönelik görüşler konusunda Demirel, **"Olmaz öyle şey. Bunlar senaryodan ibarettir"** dedi.

DYP Genel Başkanı daha sonra, Kızılcahamam'a gelerek halka hitap etti. Oldukça kalabalık ve coşkusu yüksek topluluğun **"Başbakan Demirel"** sloganları altında konuşan **Demirel**, iktidarı erken seçime çağırarak, **"Arkanda gücün varsa sandığa başvur. Bakalım ne çıkacak? Barajı aşamazsın barajı"** dedi.

HÜRRİYET » 19 Haziran 1989

SOFYA

'Gelin görüşmeye oturalım'

SOFYA, (Ajanslar)

BULGARİSTAN Başbakanı **Georgi Atanassov**, Başbakan **Turgut Özal**'ın, geçen perşeme günü yaptığı görüşme çağrısına yanıt vererek, Bulgaristan'daki Türk azınlığın toplu halde Türkiye'ye gönderilmesi konusunda, görüşmeye hazır olduğunu söyledi. Bulgar resmi haber ajansı **BTA**'ya dün verdiği demeçte **Atanassov**, **"Türkiye ile ikili sorunları görüşmeye her zaman hazır olduk ve şimdi de hazırız"** dedi.

Bulgaristan Başbakanı **Georgi Atasanov**, demecinde, **"Ön koşul ileri sürülmeden yapıcı bir hava içinde diyalog kurmanın mümkün ve etkili olacağını"** söyledi. **Atanassov**, iki ülke ilişkilerinin, şimdiki ve gelecekteki durumunun normal ve iyi komşuluk ilişkilerine bağlı olduğu gerekçesi ile, Türk yetkilileriyle görüşmek istediklerini de ifade etti.

'GERGİNLİK YUMUŞAMADI'

Bulgaristan'da, din inançlara saygı gösterilmediği yolundaki söylentilerin, yurt dışındaki bazı örgütler ve bunların Bulgaristan'daki temsilcileri tarafından ortaya atıldığını öne süren **Georgi Atanassov**, **"Bulgaristan' daki bazı gruplarda görülen gerginlik, henüz tamamen yumuşamadı"** şeklinde konuştu.

Bulgaristan'da, Türkiye veya başka ülkeye seyahatin serbest olduğunu öne süren Bulgar Başbakanı **Georgi Atanassov**, Türkiye'de bazı ilgili çevrelerin, **"Bu doğal seyahat özgürlüğünü, Bulgar vatandaşlarının zorla sınır dışı edilmesi algılıyorlar"** şeklinde konuştu.

Georgi Atanassov, Bulgaristan'dan Türkiye'ye giden etnik Türklerin, işsiz olduklarını, işkence gördüklerini ve tecrit edilmiş bölgelerdeki kamplara yerleştirildiklerini ileri sürdü ve **"Bu insanların, kendilerine, Bulgaristan dışında, başka bir anavatan bulamayacaklarına kesinlikle inanıyorum"** diye konuştu.

İngiliz **Reuter** Ajansı'nın bildirdiğine göre, **Atanassov**, demecinde, bugüne kadar Bulgar yetkililerinin reddettiği **"Etnik Türk"** ifadesini kullandı.

Bu arada, Belçika Radyosu, Bulgaristan'daki zoraki asimilasyondan kaçan ve Türkiye'ye sığınan Türklerin sayısının 34 bini bulduğunu bildirerek, Bulgar Başbakanı'nın, ülkede bazı şeylerin iyi gitmediğini itiraf ettiğini ve görüşme çağrısında bulunduğunu bildirdi.

Hain göçün 19'uncu gününde, masa umudu 'Geliriz, şartlarımızı getiririz'

ANKARA

İSTANBUL, (Hurriyet)

BAŞBAKAN Turgut Özal, Bulgaristan'la ön koşul ileri sürülmeden görüşme olamayacağını söyledi. **Özal**, Bulgaristan Başbakanı **Georgi Atanassov**'un, **"Türkiye'yle görüşmeye hazır olduğuna"** ilişkin açıklamanın kendisine hatırlatılması ve bu konuda resmi bir yazı gelip gelmediğinin sorulması üzerine, şu ana kadar bu konuda resmi bir yazı gelmediğini söyledi.

Kapsamlı bir göç anlaşmasının, görüşmenin ana gündemini oluşturması gerektiğini hatırlatan **Başbakan Özal**, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Ön koşulsuz görüşme, sadece konuşmadır. Biz konuşma istemiyoruz. Biz, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Başkanı'nın da katılımıyla, Bulgaristan'ın zorla sınır dışı ettiği soydaşlarımızın durumunu ve kapsamlı bir göç anlaşması konularını görüşmek istiyoruz."

Başbakan **Turgut Özal**, dün Tarabya Oteli'nde düzenlediği basın toplantısında, Bulgaristan'da soydaşlarımıza yapılan baskılarla, Kapıkule'de önceki gün yaptığı incelemelere ilişkin gözlemlerini anlattı. Çok sayıda yerli ve yabancı gazetecinin izlediği toplantıda, Edirne ve Kepirtepe'deki kamplarda, soydaşlarımızın yanısıra, yetkililerle de görüşerek meseleleri inceleme imkânı bulduğunu kaydeden **Özal**, kamplar bir hafta önce kurulmasına rağmen, gözlenen gelişmenin olumlu olduğunu söyledi. **Özal**, Türkiye'ye gelen soydaşların kamplara ve gitmek istedikleri yerlere kadar götürüldüğünü belirterek, yetkilileri başarılı çalışmalarından dolayı kutladı.

BULGAR HÜKÜMETİNE ÇAĞRI

Başbakan **Özal**, **"Bu zulmün artık son bulmasını"** istediğini belirterek, **"Milletlerarası normlara uygun bir anlaşmayla bu meseleyi çözmek, soydaşlarımızı kabul etmek istiyoruz"** dedi.

Bulgaristan hükümetine buluşma önerisini tekrarlayan **Özal**, şöyle konuştu:

"Bu müzakerelerin, meselenin mahiyetine uygun bir çerçevede başlaması, gereksiz gecikmeler sözkonusu olmaksızın cereyanı ve sonuçlandırılabilmesi için, her iki tarafça uygun görülecek bir mahalde, en kısa zamanda buluşma önerimi tekrarlıyorum ve buna hazır olduğumuzu bir kere daha belirtmek istiyorum. Köprüleri atmak değil, müzakere etmek istiyoruz. Yanlış hesaplar, hakka ve adalete aykırı, zulme varan davranışlar, hiçbir zaman başarılı olmamıştır."

MALİ YARDIM TALEBİ

Özal, şu ana kadar gösterilen tepkilere de teşekkür etti ve **"Hadisenin şiddet ve vahametiyle mütenasip tepkiler gösterilmesi gerektiğine inanıyoruz"** dedi.

Bir yabancı gazetecinin, Edirne ve Kepirtepe'deki çadır-kentlerin kurulması için yurt dışından mali yardım talep edip etmeyecekleri şeklindeki sorusunu Başbakan Özal, **"Irak'tan 60 binden çok mülteci geldiği zaman, bir haftada PTT'si, bankası, çocuk parkları, alt yapısı, sağlık hizmetleriyle kamp hazırladık. Burada da aynı şeyleri yapıyoruz. Burada tek zorluğumuz, kaç kişinin geleceğini bilememiz. Eğer sayı çok artarsa, BM'den, dost ülkelerden yardım isteyebiliriz"** diye cevaplad.

Başbakan **Özal**, Bulgaristan sorunu hakkında **SSCB** nezdinde bir girişimde bulunulup bulunulmayacağı şeklindeki bir soruya da, şu anda bir girişimleri olmadığını, ancak bunun endirek yoldan defalarca yapıldığını söyledi.

İSLAM ÜLKELERİNDEN BEKLENTİ

Başbakan **Turgut Özal**, İslam ülkelerinden, Bulgaristan sorunuyla ilgili olarak daha fazla reaksiyon göstermelerini beklediklerini de söyledi. Başbakan **Özal**, Libyalı bir diplomatın, Sofya ve Ankara'da görüşmelerde bulunacağını hatırlatarak, **Kaddafi**'nin, arabuluculuk önerip önermediğini soran başka bir gazeteciye de, şu cevabı verdi:

"Avusturya ve Libya'dan arabuluculuk teklifi geldi. Libya'nın bu konuyla ilgisi olduğunu biliyoruz. İran, Pakistan ve birkaç Arap ülkesi, bu konudaki endişelerini bildirdiler. Ancak biz, İslam ülkelerinin bu konuda daha fazla reaksiyon göstermelerini bekliyoruz."

BAKANIN AÇIKLAMASI

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** da, Bulgaristan'ın görüşme çağrılarını kabul ettiği yolunda kendilerine bir başvuru yapılmadığını bildirdi. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'yle temas kurduklarını, eğer Bulgaristan görüşmeye yanaşırsa, Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin de görüşmelere katılacaklarını söyledi. Bugün, yüzden fazla yabancı diplomatla Kapıkule'ye gideceklerini, incelemeler yapacak Dışişleri Bakanı Yılmaz, Bulgaristan'dan, resmen görüşme başvurusu gelmeden, bu konuda bir açıklama yapamayacağını belirtti.

Hürriyet Ankara Bürosu'nun haberine göre, Bulgaristan Başbakanı **Georgi Atanassov**'un, **"Türkiye'yle görüşmeye hazır olduklarını"** yolundaki mesajı, Ankara'da çıkarılmadı.

HÜRRİYET » 19 Haziran 1989

Camilerde kampanya açılıyor

Behiç GÜNALAN – Gönül UYANIKTIR / *EDİRNE. (hha)*

DEVLET Bakanı **Ercüment Konukman,** Bulgaristan'ın zorunlu pasaport vererek sınırdışı ettiği soydaşlarımızdan Türkiye'ye giriş yapanların sayısının 40 bine ulaştığını açıkladı. Bulgaristan'daki Türklerin büyük bir direniş içinde bulunduğunu belirten Bakan **Konukman, "Gelen soydaşlarımız, Bulgaristan içerisinde büyük bir ayaklanmadan bahsediyorlar. Bu yüzden de, Rus birliklerinin Bulgaristan sınırına doğru gelmekte olduğunu anlatıyorlar. Büyük ayaklanmalar çıkabilir. İlerde belki bir Afganistan hadisesini Bulgaristan' da yaşamak mümkündür"** dedi. Cuma günü bütün camilerde okunacak hutbede vatandaşların bu kampanyaya katılmaya çağrılacağını belirten **Konukman,** iyi bir organizasyon yapılırsa, bu yolla 10'la 20 milyar lira arasında yardım toplanabileceğini kaydetti.

Vali **Ünal Erkan,** Edirne'de tüketim maddesi sıkıntısı çekilmediğini, karaborsa da bulunmadığını açıkladı.

SOSYALİST ENTERNASYONAL'E...

SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü,** Sosyalist Enternasyonal Genel Kurulu'na katılmak üzere uçakla İsveç'e gitti.

SHP'nin tam üyeliğe kabulü ve Bulgar zulmünün burada dile getirilecek olmasının Türkiye açısından önemine dikkat çeken **İnönü,** şöyle konuştu:

"Bu oturumda Bulgaristan'ın, soydaşlarımıza son günlerde bu kadar vahim bir duruma gelmiş olan ve insan haklarına aykırı davranışlarını söz konusu edeceğim. Soydaşlarımıza yöneltilen haksız saldırılar ve insanlık dışı hareketleri bir de bu forumda dile getireceğim."

DANİMARKA'DA KINAMA

Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yönelik baskı ve zulüm politikası, Danimarka'da yaşayan Türkler tarafından düzenlenen bir yürüyüşle de protesto edildi.

Kopenhag Belediye meydanında toplanan yaklaşık 2 bin Türk, 12 kilometrelik yol katederek Bulgaristan Büyükelçiliği önüne siyah çelenk koydular.

ZULÜM CNN'DE

Amerikan CNN televizyonu, dün akşam Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türkleri konu olan geniş bir haber yayınladı. Gözü yaşlı soydaşlarımızın görüntülerinin yansıtıldığı haberde, Bulgaristan Hükümeti'nin insanlık dışı uygulamaları, tüm çıplaklığıyla anlatıldı.

DEMİREL: "Soydaşlarımız geldiğine pişman olmamalı"

Sabri DURANSOY / *KIZILCAHAMAM (Hürriyet)*

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel, KKTC**'nin Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızı kabul etmeye hazır olduğunu açıklamasının çok sevindirici olduğunu, ancak konuya duygusal yaklaşılmaması gerektiğini söyledi. **Demirel,** her iki sorunun da halen çözümlenmediğini bildirdi, **KKTC** ve soydaşlarımızla ilgili sorunların birleştirilmesinin, hem Kıbrıs sorununu, hem de göçmenlerle ilgili çözümü zorlaştıracağını belirtti.

Demirel şunları söyledi:

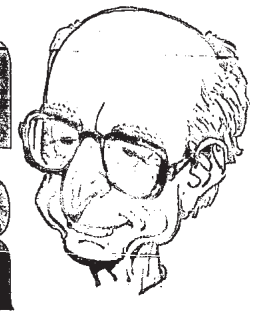
"Kıbrıs zaten kafi derecede tartışılan bir mesele. Bu iki sorunun birleştirilmesi, Kıbrıs meselesinin çözümünü güçleştirir. Denktaş'ın yaptığı çok iyi niyetli bir davet ama, erken karar verilmiş gibi bir durum var. Bulgarları şikâyet etmek için uluslararası zemine çıkacaksınız ama, bütün dünya hâlâ bizi orada işgalci olarak tanıyor. KKTC'yi bugün sadece bir tek ülke tanımış. Bu ikisini birden birleştirmek, ikisini de çözünlenemez hale getirebilir."

Demirel, bir uyarıda bulunarak, **"Soydaşlarımız bu ülkeye geldiklerinden pişman olmamalıdır. Geldikleri yere dönmek arzusuna girerlerse, bu çok büyük istismarlara neden olur"** dedi.

HÜRRİYET » 20 Haziran 1989

Stockholm'daki Sosyalist Enternasyonal toplantısında, Bulgar zulmünün iddianamesi değiştirildi

İnönü, kırmızı kitapla BATIYI ZORLUYOR

İsmet SOLAK / *Stockholm*

BULGAR'I KINAMA Başta, Sosyalist Enternasyonal'in Başkanı Willy Brandt olmak üzere, çok sayıda sosyalist ve sosyal demokrat liderle görüşen Erdal İnönü, Bulgaristan'ın tutumunun kınanacağını açıkladı...

ZULMÜ ANLATTI İnönü, Sosyalist Enternasyonal Bildirgesi'ni hazırlayan komite toplantısında zulmü anlattı. Rum Kesimi delegesinin İnönü'ye karşı çıkmasına rağmen, kınamanın bildirgeye girmesi kesinleşti...

TAM ÜYELİK Bugüne kadar Sosyalist Enternasyonal'e gözlemci üye olarak katılan SHP, yarınki oylamadan sonra, tam üyeliğe geçecek...

15. sayfada

DÜNYA, BULGAR ZULMÜNÜ GÖRDÜ

Mesut Yılmaz, yabancı büyükelçi, maslahatgüzâr ve başkâtipten oluşan heyetle, Edirne'de, sınır dışı edilen Türklerle konuştu. Yılmaz, yabancı diplomatlara, Bulgaristan'ın tutumuyla ilgili bilgi verdi...

MİLLİYET » 20 Haziran 1989

Sovyet radyosu, Sofya'nın iddialarına tek taraflı yer verdi

Bulgar'a Moskova desteği

Bulgaristan Başbakanı Georgi Atanassovun Sofya'da yaptığı açıklama Moskova radyosunun Rusça servisinden yayınlandı. Bu yayından sonra yapılan yorumda Ankara'dan dönüş vesilelerin Bulgar vatandaşları kolaylığı öne sürüldü.

HABERİ 15. SAYFADA

HÜRRİYET » 20 Haziran 1989

Dünya, Bulgar zulmünü gördü

Hayri KÖKLÜ-Gurbet GÖKÇE-Lütfü KARAKAŞ/EDİRNE, (hha)

BULGARİSTAN'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızın durumlarını yerinde gözlemek üzere, Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın konuğu olarak, Kapıkule Gümrük Kapısı'na gelen 54 büyükelçi, yabancı ülke temsilcisiyle altı uluslararası kuruluş temsilcisi, gördükleri manzaralar ve soydaşlarımızın anlattıkları karşısında donakaldılar. Gruplar halinde soydaşlarımızla görüşen büyükelçi ve temsilcilerin, sık sık not aldıkları gözlendi. Bulgaristan'ın, yabancı konukların ziyareti nedeniyle saat 14.00 sıralarında soydaşlarımızın sınır dışı işlemini durdurduğu gözlendi. Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, AGİK Anlaşması'na taraf olan ülkeler ve İslam ülkelerini, Bulgaristan'ın tavrı karşısında daha kesin ve daha etkili tutum almaya çağırdı.

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, 54 büyükelçi, büyükelçilik maslahatgüzarı, büyükelçilik başkâtibi ve büyükelçilik müsteşarından oluşan ve aralarında altı uluslararası kuruluş temsilcisinin de yer aldığı heyetle Edirne'ye geldi. Edirne DSİ Sosyal Tesisleri'nde önce öğle yemeği yiyen yabancı konuklar, daha sonra üç otobüsle Kapıkule'ye giderek, burada sınır dışı edilen soydaşlarımızla görüştüler. Türk- Bulgar sınırına kadar gidip bir süre tampon bölgede Bulgaristan'ın **Kaptan Andreu** Gümrük Kapısı'nı gözleyen konukların, zulmün canlı tanıklarının anlattıkları karşısında dehşete düştükleri gözlendi.

(Fotoğraf: hha- Gönül UYANIKTIR- EDİRNE)

YILMAZ SORDU, KONUKLAR DİNLEDİ *Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, dün Kapıkule'de, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızdan, uğradıkları baskı ve zulmü dinledi. Dışişleri Bakanı'yla yanındakiler, anlatılanları dikkatle dinledi, sık sık not aldı.*

MESUT YILMAZ'IN AÇIKLAMASI

Bulgaristan'daki Türk azınlığa uygulanan baskıların, **"Zorunlu göç"**le birlikte doruk noktasına ulaştığını belirten Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, olayı, dünya kamuoyuna daha iyi duyurabilmek için planlanan geziye, doğu bloku ülkeleri hariç, Ankara'daki ülke temsilcilerinin tamamının katıldığını ve şimdiye kadar yabancı basından izlemek imkânı bulduklarını durumu, burada birzat müşahede etme imkânı bulduklarını söyledi. **"Bulgar yönetimi, yeni imza koyduğu AGİK kapanış belgesine rağmen, bu belgenin açık hükümlerine, yine belgenin bölünmüş ailelerin yeniden birleştirilmesi hususunda üstlendiği taahhüde rağmen, bu zorunlu göç olayı ile bunun tam tersini yapmakta ve suç işlemektedir. Bu, sadece Bulgaristan'ın da taraf olduğu AGİK Anlaşması'nın ihlali değil, aynı zamanda insanlık suçudur"** diyen Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, şöyle devam etti:

"Sanıyorum ki, bizimle beraber bu geziye katılan büyükelçiler, yabancı misyon temsilcileri, zorunlu göç olayının boyutlarını bu geziden sonra daha gerçekçi boyutları ile tecessüm ettireceklerdir. Başından beri ifade ettiğimiz gibi, bu olay karşısında uluslararası camianın tavrının bir yerde AGİK süreci açısından bir sınav teşkil ettiği kanaatine, onlar da geleceklerdir. 21. Yüzyıl eşiğinde dünyanın barış içerisindeki tarihteki ilk tehcir olayını dahi önleyemeyen bir AGİK belgesi, herhalde bir kâğıt parçası olmaktan öteye geçemez. Onun için bütün bu ülkeleri, anlaşmalara taraf olan ülkeleri ve bütün İslam ülkelerini bu konuda daha kesin, daha kararlı ve daha etkili tutum almaya davet ediyoruz. Bu tutumun, insan hakları konusundaki samimiyetlerinin de en başta gelen göstergesi olacağına inanıyoruz."

Mesut Yılmaz, Kapıkule'deki gezi sırasında Bulgar tarafından Türkiye'ye yapılan geçişlerin durdurulmasını "göz boyamacılık" olarak niteledi. Mesut Yılmaz, beraberindeki heyet ile birlikte daha sonra Çadırkent'e geçti.

Öte yandan Bulgaristan'ın zorla sınır dışı ederek Türkiye'ye gönderdiği Türklerin sayısı, dün sabah trenle gelen 450, karayoluyla gelen bin 500 kişiyle birlikte 42 bine ulaştı. 24 Haziran Cumartesi günü Taksim Meydanı'nda yapılacak "Bulgaristan'ı Tel'in Mitingi"nin hazırlıkları da sürdürülüyor.

Bayan Özal'dan "first lady"lere çağrı:

"Gelin zulmü görün"

ANKARA, (Hürriyet)

BAŞBAKAN Turgut Özal'ın eşi ve Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı Başkanı **Semra Özal**, dünyanın **"first lady"**lerine birer mektup göndererek Bulgaristan zulmünü anlattı. **Semra Özal**, birçok ülkenin devlet başkanı eşleri ile başbakan eşlerine gönderdiği mektupta, **"Gelin Bulgar zulmünü Kapıkule'de dinleyin"** dedi.

Bayan **Özal**, Cumartesi günü Bulgaristan'dan gelenleri yakından görüp sorunlarını dinledikten sonra dün dünyanın sayılı liderlerinin eşlerine birer mektup gönderdi. **Özal**, ABD Başkanı, Fransa Cumhurbaşkanı ve Başbakanı'nın eşleri, SSCB Devlet Başkanı, F.Almanya Başbakanı'nın eşiyle, İngiltere Prensesi **Lady Diana**'yı, Türkiye'ye davet etti. **Semra Özal**, dünyanın sayılı **"First Lady"**lerine Bulgaristan'ın uyguladığı soykırımdan söz ettikten sonra **"Gelin Kapıkule'ye, Bulgar zulmünü yakından dinleyin"** dedi.

HÜRRİYET » 21 Haziran 1989

EN UZUN TREN *18 vagondan oluşan en uzun esaret treni dün sabah 624 soydaşımızı Türkiye'ye getirirken, toplu göçle sınır dışı edilen soydaşlarımızın sayısı da 52 bine ulaştı...*

Bulgar aşısı korkutuyor

● Sağlık Bakanı Şıvgın, "Aşı adı altında ilaç verilenlerde bir yorgunluk ve uyuşukluk gözleniyor, kanlarını inceletiyoruz." dedi.

● **Şıvgın "Geçmişte Bekir Çelenk'e aşı yapmışlar, ölmesine az kala, Türkiye'ye iade etmişlerdi" diye konuştu.**

● 13. sayfada

MİLLİYET » 21 Haziran 1989

● Hukukçular göçmenlerin durumunu tartışıyor

Lahey yolu açık

MİLLİYET HABER MERKEZİ

HUKUKÇULAR, Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği Türklerin hukuki durumunu tartışıyor. Devletler Hukuku uzmanlarına göre, Türkiye, Bulgar Türklerinin durumunu Uluslararası Lahey Adalet Divanı'na götürme hakkına sahip.

Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinden Devletler Hukuku uzmanı Prof. Dr. **Yüksel İnan** bu konuda şunları söyledi:

"Türkiye'deki Bulgar ve Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığın hakları 18 Ekim 1925 tarihli 'Dostluk Anlaşması' ile koruma altında alındı. Süresiz olarak imzalanan bu anlaşmanın feshi konusunda Türkiye de, Bulgaristan da bugüne kadar bir ihbarda bulunmadı. Yani söz konusu anlaşma hâlâ yürürlükte.

"Dostluk Anlaşması'na ekli protokolün A maddesine göre, Türkiye Lozan Anlaşması ile diğer Hıristiyan azınlığa tanıdığı hakları Bulgar asıllılara Bulgaristan'da 1919 tarihli Neuilly Barış Anlaşması ile azınlıklara tanıdığı hakları Müslümanlara tanımayı kabul etti.

"Neuilly Anlaşması'na göre ise taraflar azınlıklarla ilgili sorunları, siyasi olarak çözemezlerse, Milletler Cemiyeti Uluslararası Sürekli Adalet Divanı'na götürme hakkına sahiptiler.

"İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sürekli Adalet Divanı'nın yerini Lahey Adalet Divanı aldı. Bu divanı kuran sözleşmenin 37. maddesine göre, 'Uluslararası anlaşmalarla Sürekli Adalet Divanı'nın yetkili kılındığı sorunlarda Lahey Adalet Divanı yetkilidir.' Neuilly Anlaşması, taraflara tek yanlı olarak da başvurma hakkı tanıyor. Bu durumda, Türkiye sorunu önce BM Güvenlik Konseyi'ne götürebilir. Bulgaristan buna razı olmazsa tek yanlı olarak Lahey Adalet Divanı'na başvurabilir. Bulgaristan'daki Türklerin mallarıyla ilgili tazminat isteyebilir."

Prof. İnan'a, **"Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türklerin kişisel olarak herhangi bir uluslararası kuruluşa başvurma hakkı var mı?"** diye sorduk. Şöyle karşılık verdi:

"Bulgaristan Avrupa Konseyi'ne üye değil. Uluslararası Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'ni imzaladı ama bazı çekinceler koydu. 'Kendi vatandaşlarının bu sözleşmeden doğan haklarla ilgili uluslararası kuruluşlara başvurma hakkını tanımıyorum' dedi. Dolayısıyla bu sözleşmelere dayanarak Bulgar Türklerinin kişisel başvuru hakkı yok. Ancak, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği statüsüne göre, Bulgar Türklerinin kişisel başvuru yolu açık."

Aynı konuda yine Devletler Hukuku'nun tanınmış uzmanlarından Prof. Dr. **Sevin Toluner**'e de başvurduk. Prof. Toluner, konunun, İstanbul Barosu tarafından 2 yıl kadar önce düzenlenen bilimsel bir toplantıda tartışıldığını hatırlattı ve **"Orada ben de Türkiye'nin Lahey Adalet Divanı'na başvuru hakkının bulunduğunu savunmuştum"** dedi.

Devletler Hukuku uzmanlarından Doç. Dr. **İzzettin Doğan** da, Prof. **İnan**'la benzer görüşleri savundu. Devletler Hukuku genel esprisinin Türkiye'ye böyle bir başvuru tanıdığını söyledi.

Devletler Hukuku uzmanlarının **"kişisel başvuru da mümkün"** görüşü üzerine İstanbul Barosu Başkanı Turgut Kazan'la bağlantı kurduk. **Kazan**'a **"Eğer gerçekten BM Mülteciler Yüksek Komiserliğine kişisel başvuru yolu açıksa, siz Bulgaristan'dan göçen Türklerin başvurularında Baro olarak yardımcı olur musunuz?"** sorusunu yönelttik. **Kazan, "Her türlü hukuki yardıma hazırız"** dedi.

• ANLAŞMALAR NE DİYOR?

Türk-Bulgar Dostluk Anlaşması'na ekli protokolün (A) paragrafı aynen şöyle:

"İki hükümet, azınlıkların korunmasına ilişkin olarak, Neuilly Anlaşması'nda yazılı hükümlerin tümünden Bulgaristan'da oturan Müslüman azınlıklarını ve Lozan Antlaşması'nda yazılı hükümlerin tümünden Türkiye'de oturan Bulgar azınlıklarını yararlandırmayı, karşılıklı olarak yükümlenirler"

27 Kasım 1919'da Paris yakınlarındaki Neuilly (Nöyi) kentinde imzalanan anlaşmanın 50. maddesi ise şu hükmü getiriyor:

"Bulgaristan, doğum, milliyet, dil, ırk ve din ayrımı gözetmeksizin Bulgaristan'ın bütün ahalisinin hayat ve özgürlüklerini tam ve eksiksiz olarak korumayı yükümlenir."

Aynı anlaşmanın 57'nci maddesi de, azınlık haklarını koruyan bu anlaşma hükümlerinin **"Milletler Cemiyeti'nin güvencesi altına alınmasını"** Bulgaristan'ın kabul ettiğini kaydediyor.

• DIŞİŞLERİ'NİN GÖRÜŞÜ

Milliyet Ankara Bürosu'ndan Nilüfer Yaiçın'ın haberine göre de, Dışişleri'nin geride kalan mallar konusundaki görüşü şöyle:

"Soydaşlarımız halen Bulgar vatandaşı ve iki ülke arasında bir göç anlaşması yok. Bu nedenle, sınır dışı edilenlerin geride bıraktıkları menkul ya da gayri menkul mal varlıklarının kendilerine verilmesini sağlamak bugün için mümkün görünmüyor. Bunun için hükümet ilk aşamada, gelenlerin kimliklerini, mesleklerini belirlemeye ve geçici iskânını tamamlamaya çalışıyor. İkinci aşamada, gelenlerin Türk vatandaşlığına alınmaları işlemine başlanacak. O zaman, geride kalan yakınlar, mallar ve diğer ayrıntılar kaydedilecek. Nüfus kâğıdı verilmesiyle birlikte de, bu bilgiler ışığında Bulgaristan'dan hak talep edilecek. Ancak, bunu düzenleyecek bir göç anlaşmasının yapılması zorunlu. Türkiye, Sofya'ya böyle bir anlaşma yapmayı kabul ettirinceye kadar mücadeleyi sürdürecek."

MİLLİYET » 21 Haziran 1989

Bulgaristan zulmü için 2 bakandan uluslararası kuruluşlara yazılı başvuru

Mektup diplomasisi

● Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz BM Genel Sekreteri'ne, Sağlık Bakanı Halil Şıvgın Dünya Sağlık Örgütü, UNICEF ve Kızılhaç'a birer mektup gönderdiler

ANKARA, ÖZEL

TÜRK hükümeti, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türklerle ilgili olarak Birleşmiş Milletler'de (BM) atağa kalktı. Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, dün BM Genel Kurulu belgesi olarak yayınlanmasını istediği bir mektubu Genel Sekreter **Perez de Cuellar**'a gönderdi. **Sağlık Bakanı Halil Şıvgın** da BM'ye üye ülkelerin Sağlık Bakanları ile Dünya Sağlık Örgütü, UNICEF ve Kızılhaç gibi uluslararası kuruluşlara birer mektup yolladı.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, Bulgaristan'dan göç edenlerin yakında huzura kavuşacaklarını söylerken, Başbakan **Turgut Özal** da **"Ne kadar Türk gelirse alırız"** görüşünü yineledi. **Özal** bugün saat 10.30'da Ankara'daki tüm yabancı misyon şeflerini konuyu görüşmek üzere Başbakanlığa davet etti. Sınırın Bulgaristan tarafında 200-300 bin kişinin Türkiye'ye gönderilmek üzere beklетildiği bildirildi.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz dört sayfalık mektupta, Bulgar yönetiminin 1984 yılından beri, Bulgaristan'daki Türk azınlığa yaptığı baskıları, uluslararası kuruluşların şimdiye kadar Sofya nezdindeki girişimlerini anlatıyor. Sınırdışı etme olayı ile tırmanan **"Türklerin dramına"** tüm Birleşmiş Milletler üyelerini, ilgi göstermeye çağıran **Yılmaz**, BM kararları çerçevesinde ve bu kanaldan Türklerin ıstıraplarının hafifletilmesi için çaba gösterilmesini istiyor.

Yılmaz, BM Genel Sekreteri'nden, gönderdiği mektubu BM Genel Kurulu Başkanı'na da iletmesini talep ediyor ve şöyle diyor:

"Türkiye ve Bulgaristan arasındaki normal ilişkilere zarar veren, bölgede barış ve istikrarı olumsuz yönde etkileme potansiyeli taşıyan bu büyük insani trajedi konusunda bilgi sahibi olmaları için bu mektubu ve ilişkiteki belgeleri Güvenlik Konseyi Başkanı ve üyelerinin dikkatine getirmenizi de takdirle karşılayacağım."

Dışişleri Bakanı **Yılmaz**, BM Genel Sekreteri **De Cuellar**'a ayrıca Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in 14 Haziran, Başbakan **Turgut Özal**'ın da 15 Haziran'da yaptığı konuşmaların metinlerini de gönderdi.

• ŞIVGIN'IN MEKTUBU

Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın** da mektubunda Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın ifadelerinden Bulgaristan'da yapılan aşının kısırlaştırmaya ve kısmi felce yol açtığı iddialarının değerlendirilmesini istedi ve konunun bu ülkeler ve kuruluşlar tarafından mahallinde inceleme yapılarak tespiti konusunda girişimlerde bulunulmasını talep etti.

Şıvgın, Bulgaristan'ın ülkesindeki Türk-Müslüman azınlığa uyguladığı bu insanlık dışı tutuma da dikkat çekerek, bu durumun bir an önce sona ermesi gerektiğini belirtti.

Sağlık Bakanı **Şıvgın**, dün gazetecilerin aşı konusundaki sorularını da yanıtladı. Aşının özellikle gençlere yapıldığını, dikkatleri başka yöne çekmek için bazı yaşlılara da uygulandığını ifade eden Şıvgın, şunları söyledi:

"50 kadar kan örneği tahlil için Ankara'ya getirildi. İncelemelerimiz sürüyor. Bursa Sağlık Ocağı'nda bunun aşı olmadığını söylediler. İlerde ölüme yol açabilecek bir madde de olabilir. Biliyorsunuz **Bulgarlar iade edilen Bekir Çelenk'e de aşı yapmışlardı. Türkiye'ye geldikten iki ay sonra Çelenk ölmüştü.** Kısırlığa yol açabilecek bir madde de olabilir. Araştırıyoruz. İlerde Bulgarlar, 'İşte Türkiye'ye gittiler. Bakımsızlıktan öldüler' diye propaganda yapabilirler, AIDS de olabilir. **Her türlü şey olabilir."**

• COŞKUN DA GÖNDERDİ

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı **Ali Coşkun** da çeşitli uluslararası kuruluşlara birer mektup göndererek, Bulgaristan Türklerine uygulanan zulmü kınadı ve bu kuruluşları Bulgaristan nezdinde protesto etmeye çağırdı.

İngilizce, Almanca, Fransızca ve Arapça dillerinde, TOBB Yönetim Kurulu Başkanı **Ali Coşkun** imzasıyla, Avrupa Konseyi'ne, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na, TOBB'nin eşdeğeri olan birlik ve kuruluşlara, Ticaret ve Sanayi Odaları Federasyonu'na, dünya ticari meslek kuruluşlarına ve uluslararası odalara dün gönderilen mektupta, dünya ülkelerinin ve kuruluşlarının bu vahşete karşı gereken tepkiyi göstermeleri ve sessiz kalmamaları istendi. Mektup, Sovyetler Birliği ve Çin de dahil olmak üzere, tüm sosyalist ülkelere gönderildi.

Mesut Yılmaz

Halil Şıvgın

• EVREN: "HERKESE GÖREV DÜŞÜYOR"

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** dün İzmir'de incelemelerini sürdürürken Bulgaristan konusuna da değindi.

Evren şunları söyledi:

"Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türklerin kısa sürede huzura kavuşmalarında millet ve hükümet olarak herkese büyük görevler düşüyor. O vatandaşlarımız yakın bir tarihte huzura kavuşacak ve bizimle beraber yıllarca vatanımıza hizmet edeceklerdir."

• ÖZAL: "YAVAŞLATTILAR"

Başbakan **Turgut Özal**, Ankara'da dün Gençlerbirliği'nin tesislerinin açılış töreninde yaptığı konuşmada, **"Bulgarlar, herkesi kabul edeceğimizi açıkladıktan sonra gönderme işlemini yavaşlattılar."** dedi.

Özal şöyle konuştu:

"Türkiye artık güçlüdür. Sınırlarının sonuna kadar açtık. Ne kadar Türk gelirse alacağız dedik. Bulgarlar da gördü ki iş onların düşündüğü gibi değil. Soydaşlarımızı göndermeyi yavaşlattı. 56 milyonluk Türkiye soydaşlarımıza her türlü yardıma hazırdır. Ne kadar gönderirlerse o kadar alırız."

Öte yandan **Özal**, bugün yabancı misyon şeflerine Bulgar zulmünü anlatacak. Başbakan bu amaçla Ankara'daki tüm yabancı misyon şeflerini saat 10.30'da Başbakanlık'a davet etti.

• SİYAH ÇELENK

Ankara'daki bazı derneklerin yöneticileri Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçiliği önüne siyah çelenk koyarak, Türk azınlığa yapılan zulmü kınadılar.

Türk Kadınlar Birliği Başkanı **Aysell Göksoy** ve Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği Ankara Şubesi Başkanı **Birten Gökyay** ile dernek yöneticileri, dün Bulgar Büyükelçiliği önüne siyah çelenk koydular. **Göksoy** ve **Gökyay** ortak bir açık mektup yayınlayarak, **"Sayın Jivkov'u ve Bulgar yöneticilerini insan haklarına saygılı olmaya ve tüm uluslararası kamuoyunu haklı protestomuzu anlamaya davet ediyoruz"** dediler.

Açık mektupta, Bulgaristan'daki Türklerin azınlık haklarına kavuşturulması ve insancıl bir göç anlaşmasının bir an önce imzalanması istendi.

Türkiye Yazarlar Birliği yöneticileri de, Bulgaristan Büyükelçiliği önüne siyah çelenk bıraktı. Dernek Başkanı **Mehmet Doğan**, dünya yazarlarını, Bulgaristan'daki Türklerin ve Türk yazarların haklarının ve hayatlarının korunması için harekete geçmeye çağırdı. **Mehmet Doğan**, 1984 yılından bu yana Bulgaristan'da yaşayan Türk yazarların kendi dilleriyle yazma haklarının ellerinden alındığını söyledi.

• TEPKİLER

Bulgaristan'a tepkiler dün de sürdü. Açıklamalar şöyle:

İşçi Emeklileri Genel Sekreteri Tevfik Erdem: "Zulüm, baskı ve eritme politikasını kınıyoruz. Taksim mitingine katılacağız."

Gıda Sanayii İşverenleri Sendikası Başkanı Nazım Düzenli: "Bulgaristan hükümetinin tutumu insan adına utanç verici bir durum yaratır. Türk asıllı Bulgar vatandaşları bağrımıza basmaya hazırız."

Eyüp Belediye Başkanı Kadir Akpınar: "Eyüplüleri, soydaşlarımıza yardım için başlatılan kampanyaya katılmaya çağırıyorum."

Net Holding Yönetim Kurulu Başkanı Besim Tibuk: "Bulgaristan'da zulüm gören ve göç mecburiyetinde bırakılan soydaşlarımıza kendi grubumuz içinde yardım kampanyası açtık. Net grubunda çalışanlar, her ay maaşlarından belli bir pay nakdi yardım yapacaklar. Aynı yardım konusu koordine edilecek. Ayrıca, Net Grubu işe personel almak konusunda göçmenlere öncelik tanıyacak. Meselenin yurt dışına duyurulması için ilişkilerimizden faydalanılacak."

Türkiye Habambaşısı Davit Asseo: "Tüm dünyaya ve özellikle insan hakları ile ilgilenen uluslararası kuruluşlara sesleniyor ve Bulgaristan'daki insanlık dışı bu davranışlara son verilerek daha fazla geciktirmeden en basit uygarlık kaidelerinin uygulanması için gereken önlemleri alma yolunda girişimlerin başarıya ulaşmasını diliyorum. Türk devleti, tarih boyunca topraklarında yaşayan azınlıklara nasıl sevgi ve hoşgörü ile davranılabileceğinin en güzel örneklerini vermiştir. Biz, Türkiye Musevileri bu hususun 500 yıldır en canlı tanıklarıyız. 1492'de Engizisyon zulmünden kaçarak bu topraklara gelen Musevilere 500 yıldır gösterilen hoşgörünün, azınlıklara baskı ve zulüm uygulayan ülkelere örnek teşkil etmesini temenni ediyorum."

• ULUSLARARASI TEPKİLER

Öte yandan AA'nın haberine göre, ANAP İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı'nın Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de toplanan Avrupa Demokratik Birliği'ne sunduğu, Bulgaristan'ın kınanması ve bu ülkeye incelemelerde bulunmak üzere bir heyet gönderilmesine ilişkin karar tasarısının benimsendiği açıklandı. Tasarının, Avrupa Demokratik Birliği'nin 30 Haziran'da İsveç'in başkenti Stockholm'de yapılacak toplantısında karara bağlanacağı bildirildi.

TBMM Basın Bürosu'ndan yapılan açıklamaya göre, Akarcalı'nın sunduğu karar tasarısı, Bulgaristan'ın Türklere yönelik insanlık dışı baskılarının şiddetle kınanmasını ve tehcire en kısa sürede son verilmesini öngörüyor. Karar tasarısında, Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tuttuğu Türklere tazminat ödemesi hükmü de yer alıyor.

Macaristan Meclis Başkanı Szüs de Bulgaristan'ın baskılarının savunulacak yönü olmadığını bildirdi.

• ORTAK BİLDİRİ

İsveç'in başkenti Stockholm'de toplanan Sosyalist Enternasyonal'de yarın kabul edilecek ortak bildiriye bir paragraf eklenerek, Bulgaristan'ın insanlık dışı davranışının kınanması bekleniyor.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, komite çalışmaları sırasında yaptığı konuşmada Bulgaristan'daki soydaşlarımızın durumunu anlatarak ortak bildiride bu konuya da yer verilmesini istemişti.

Bu arada 24 saat yayın yapan ve dünyanın her tarafından seyredilebilen Amerikan CNN televizyonu dün akşamki yayınında Bulgaristan'ın Türkler'e karşı uyguladığı baskı ve zulme yer verdi.

• REZALET

ABD Temsilciler Meclisi'nin Dışişleri Komisyonu'na bağlı İnsan Hakları ve Uluslararası Örgütleri Alt Komisyonu, Paris'te devam eden Avrupa Güvenlik ve İşbirliği İnsani Boyut toplantısına mektup gönderdi. Mektupta Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı asimilasyon ve bağımsız guruplara karşı sürdürdüğü baskı rezaletinin özellikle endişeyle izlendiği bildirildi.

Öte yandan Birleşmiş Milletler Sözcüsü **"Bulgaristan'dan Türkiye'ye zorla göç ettirilmek zorunda bırakılan Türkler hakkında herhangi bir bilgisinin olmadığını"** söyledi.

• BİLGİSAYARA YÜKLENİYOR

Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımıza ait bilgiler bilgisayara yüklenmeye başlandı. Bu yolla soydaşlarımız hakkında her türlü bilgi elde edilmiş olacak.

Devlet Bakanı **Ercüment Konukman** koordinatörlüğünde kurulan komisyonunun yetkililerine göre, Bulgarların aşıdaşıdıkları Türk çocuklarının Bulgaristan'da tutuluduğu, Türkiye'ye gönderilenlere aşı yapılmadığı belirlendi.

Soydaşlarımızın Türkiye'deki çeşitli illere dağılacağını dikkate alan hükümet, tüm valiliklere ve kaymakamlara gönderdiği genelge ile göç edenlere yardım komisyonları kurulmasını istedi. Vali ve kaymakamların başkanlığında çalışacak olan bu komisyonlar, soydaşlarımızın yerleştikleri yerlerdeki ihtiyaçlarını karşılamak, iş ve okul sorunlarını çözümlemekle görevlendirildi.

MİLLİYET » 21 Haziran 1989

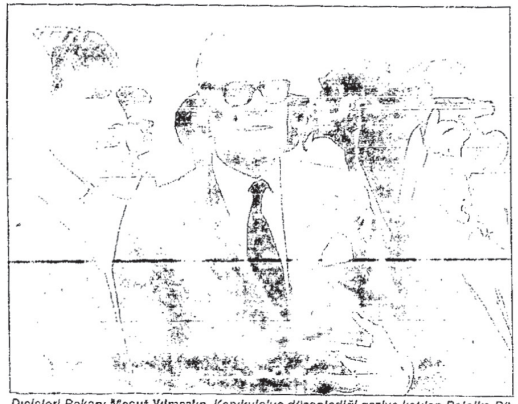
Sosyalist Enternasyonal'in tepki göstermesini istedi

İnönü, Bulgar zulmünü anlattı

SOSYALİST Enternasyonal'in 18. toplantısı için İsveç'in başkenti Stockholm'e gelen SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün düzenlediği basın toplantısında, Bulgaristan'ın Türklere yaptığı baskıları ve zorunlu göçü gündeme getirdi. İnönü, Bulgaristan'ın insanlık dışı davranışlarına son vermesi için Sosyalist Enternasyonal'e dayanışma çağrısı yaptı. SHP lideri, basın toplantısını izleyen yabancı gazetecilerden de, Bulgaristan'ın tutumunun dünya kamuoyuna duyurulması için yardımcı olmalarını istedi. Basın toplantısında gazetecilere Bulgar baskısını anlatan kitaplar da dağıtıldı. İnönü, bir soruyu yanıtlarken, Türkiye'deki azınlıkların Türk vatandaşları gibi demokratik haklardan yararlandıklarını bildirdi. SHP lideri bir Bulgar gazetecisinin Türklerin kendi istekleriyle Türkiye'ye gittiklerini savunması üzerine, bu tür açıklamaların göz boyamaktan öteye gitmediğini, Türklerin göçe zorlandığını vurguladı. İnönü, toplantıda yaptığı konuşmada da, soruna acil ve insan haklarına uygun çözüm bulunması için Bulgaristan'ın görüşmelere başlamayı kabul etmesini istedi. SHP lideri, Sosyalist Enternasyonal'i tepki göstermeye de davet etti. Öte yandan İnönü toplantı başlamadan önce, suikast sonucu öldürülen İsveç'in eski Başbakanı Olof Palme'nin mezarını ziyaret etti, bir demet kırmızı gül bıraktı. SHP'nin tam üyelik başvurusu da bugün görüşülecek ve genel kurulun onayına sunulacak.

(Yaşar ÖZÜRKÜT — STOCKHOLM)

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın, Kapıkule'ye düzenlediği geziye katılan Belçika Büyükelçisi Roland Burny, "Buraya gelmeden önce durumun bu kadar traji̇k olduğunu zaten biliyordum" dedi. *(Fotoğraf: Bülent AYAN—EDİRNE, MİL-HA)*

Silahları geri tepti...

Bulgaristan'da ekmek yokluğu

- Bulgaristan'da zorunlu pasaport vererek sınır dışı ettiği soydaşlarımızın işi bırakması üzerine Bulgaristan'da ekmek sıkıntısının başgösterdiği bildirildi. Bu arada sınır dışı edilen soydaşlarımızın sayısı da 50 bine ulaştı. "Utanç Treni"nin boyu da uzadı
- Soydaşlarımız için Edirne'de ünlü sanatçılar konser verecek

◦ Bülent AYAN

◦ EDİRNE (MİL-HA)

BULGARİSTAN'ın zorunlu pasaportla sınır dışı ettiği soydaşlarımızın sayısı 50 bine ulaştı. Soydaşlarımızın topluca sınır dışı edilişi ve işlerini bırakması nedeniyle Bulgaristan'da ekmek sıkıntısının başladığı belirtildi. Avrupa ülkelerinden gelen Türk TIR sürücüleri Kapıkule'ye 40 kilometre uzaklıktaki Harmanlı kasabasına kadar yolun iki yanında binlerce soydaşımızın beklediğini söyledi. Bir grup sanatçı ile Rock Grubu da bugün Edirne'de "İnsanlığa Çağrı Günü" adı altında Bulgaristan'ı kınamak ve geliri sınır dışı edilen soydaşlarımıza verilmek üzere bir konser verecek.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın önceki gün Ankara'daki Büyükelçi ve yabancı misyon temsilcileri için düzenlediği geziden bir saat önce soydaşlarımızı sınır dışı etmeyi durdurarak gümrük sahasını boşaltan Bulgaristan, konukların Kapıkule'den ayrılmasından iki saat sonra yeniden toplu sınır dışı uygulamasına başladı. Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın "göz boyama" olarak değerlendirdiği Bulgaristan'ın bu tutumu kısa bir süre de olsa Kapıkule'yi rahatlattı ve gümrük sahası temizlenerek düzene sokuldu. Çeşitli ülke temsilcilerinin Kapıkule'den ayrılmalarından sonra yaklaşık 3 bin soydaşımız sınır dışı edilerek Türkiye'ye gönderildi.

Bu arada, Bulgaristan utanç trenindeki vagon sayısını iki kat artırdı. Önceleri 7-8 ya da 11 vagonla Türkiye'ye gelen Bulgar treni, dün sabah ilk kez 17 vagonu peşine takarak sınır dışı edilen 624 soydaşımızı yurda getirdi. Gece yarısı İstanbul'a giden Avrupa treni de 135 soydaşımızı Kapıkule Gar'na bıraktı. Dereköy'den de son 24 saat içinde 607 soydaşımızın sınır dışı edildiği, 1100 kişinin de işlemlerinin bitirilmesi için beklediği öğrenildi.

Öte yandan, bir grup Türk Hafif Müziği sanatçısı ile Rock Grubu, Bulgaristan'ı kınamak ve geliri sınır dışı edilen soydaşlarımıza bırakılmak amacıyla bu akşam Edirne'de bir konser verecek. Tarihi Kırkpınar güreşlerinin yapıldığı Sarayiçi mevkiinde saat 21.00'de başlayacak konserden sanatçılar ücret almayacak. Sanatçılar, "İnsanlığa Çağrı Günü" adı altında düzenlenen konserden önce sınır dışı edilen soydaşlarımızla, çadır kent ve Kapıkule'de görüşecek. Konsere, İlhan İrem, Cem Karaca, Coşkun Demir, Erkin Koray, Periban Savaş, Yılmaz Zafer, Rüya Ersavcı, Cem Bezeiş ile Akbaba, Hush, Metefor, Tentagram ve Sadaks Rock grupları katılacak.

Edirne Valisi Ünal Erkan, Ayşekadın Garı bölgesinde kurulan 2 bin kişilik çadır kentin tamamen doldurulduğunu ve yaklaşık 150 çadır daha kurulmaya başlandığını söyledi. Vali Erkan, Edirne'deki kamu kurum ve kuruluşları, okullar ve çadır kentte 6 bin kişinin barındırıldığını belirtti. Dünden itibaren giriş yapan soydaşlarımız Sakarya, İzmir, Balıkesir ve İstanbul'da ayrılan yerlere gönderilmeye başlandı.

MİLLİYET » 21 Haziran 1989

SHP ve DYP'den Bulgar zulmü için görüş

Muhalefetten 2 UYARI

ANKARA, ÖZEL

Deniz Baykal: "Konuyu bir isteri tırmanmasına, bir nefret kampanyasına dönüştürmeyelim. Bulgaristan hükümetinin müzakere çağrısı önemli. Bu ciddi fırsatı kaçırmayalım"

SHP Genel Sekreteri Deniz Baykal, Bulgaristan olayı konusunda iki uyarıda bulundu. Baykal, "Konu bir nefret kampanyasına dönüştürülmemeli" dedi ve Bulgaristan'ın müzakere çağrısına hükümetin gereken ilgiyi göstermesini istedi. DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel de göçe zorlanan soydaşlarımız için Birleşmiş Milletler'e başvurulması gerektiğini söyledi.

Partisinin Meclis genel kurulunda konuşan Deniz Baykal, Bulgaristan'dan zorunlu göç yoluyla 40 bin soydaşımızın geldiğini, bu rakamın 200 bine ulaşacağının beklendiğini belirterek şöyle dedi:

"Bu konuda uluslararası duyarlılığın giderek artmakta olduğunu memnuniyetle kaydediyoruz. Biz, SHP olarak bu konuya sorumlu bir çerçeve içinde, uluslararası kamuoyunun ilgisini, dikkatini çekebilmek için gerekli çalışmaları şu ana kadar yaptık, bundan sonra da yapacağız. Genel Başkanımız şu anda Sosyalist Enternasyonal toplantısında. Sosyalist Enternasyonal bildirisine Bulgaristan'da yaşanan olayları takbih eden paragrafın yerleştirilmesi için çalışma yapıyor".

Baykal, konunun çeşitli düzeylerde duyarlılık geliştirmesine elverişli bir yapıst bulunduğunu, bu konuya ilgi gösterme görevlerini yerine getirirken, bazı sakıncalı gelişmelerin de ortaya çıkabileceğine dikkat çekerek şunları söyledi:

"Bu konuyu daima soğukkanlı ve ölçülü bir çerçeve içinde ele almaya gerekli dikkati göstermek, başta SHP olmak üzere hepimize düşmektedir. Konuyu bir isteri tırmanmasına, bir nefret kampanyasına dönüştürmek soğukkanlı ve sağlıklı bir değerlendirme şansını ortadan kaldırabilir. Sağlıksız bir ortamın içine yerleştirmek başta Türkiye olmak üzere, herkese hepimize ciddi zararlar getirir. O nedenle bu önemli konuyu gerçek perspektifi içinde, gerçek çerçevesi içinde sorumlu, duyarlı, dikkatli ve ölçülü bir anlayışla ele almak gerektiğini ifade etmek istiyorum. Konuyu ancak böyle bir çerçeve içinde ele alırsak, haklılığımızı herkese ve dünyaya kabul ettirme şansımız olabilir. O nedenle, bu konuyu kabul edilmez bir tırmanmaya vesile yapılması hususundaki bilinçli, bilinçsiz gayretler karşısında dikkatli bir tutumla bundan sonra da izlemeye devam edeceğiz."

Baykal, Trakya'daki belediyelerin 40 binin üzerindeki soydaşlarımıza gereken yardımda bulunduğunu, bunun da büyük bir memnuniyetle karşılandığını söyledi. Baykal, Bulgaristan hükümetinin müzakereye hazır oldukları yolundaki açıklamasını da hatırlatarak, bunu önemli bulduğunu belirtti ve sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bu, sorunun bir an önce mecrası içinde ele alınması ve çözümlenmesi için ciddi bir fırsat olarak değerlendirilmeli. Hükümetimiz bu konuda gerekli ilgiyi ve dikkati göstermeli. Ve sorun bir an önce makul bir göç anlaşması ile kontrol altına alınmalı. Bulgaristan'da bundan sonra yaşamaya devam edecek ve Türkiye'ye göç etmiş olanlara çok daha üzerinde bir sayıya ulaşan soydaşlarımızın insan haklarına sahip olarak insanca yaşamlarını sürdürmeleri de bu göç anlaşması çerçevesinde ele alınmalı. Güvence altına alınmalı."

Baykal, bu konuda ortaya çıkan şansı, hükümetin gecikmeden dikkatle ve ciddiyetle kullanması gerektiğini kaydetti.

DYP Meclis Grubu toplantısında konuşan Süleyman Demirel de, Bulgaristan'da soydaşlarımıza karşı girişilen hareket için hükümetin olayı Birleşmiş Milletler'e götürmesini istedi ve bu vahşetin dünya kamuoyunun önüne konması gerektiğini belirtti. Soydaşlarımızın Kıbrıs'a yerleştirilmesi konusunu yanlış bulduğunu belirten Demirel, Kıbrıs'ın dünya kamuoyu içinde bir sorun olduğunu, Türkiye'nin de bu konuda baskı içinde bulunduğunu kaydederek, "Çok haklı bulunduğumuz bir konuyu Türkiye aleyhine çevirmeye kimsenin hakkı yoktur. Kıbrıs liderlerinin böyle bir davette bulunması doğaldır, ancak Türkiye'nin onun üstüne atlaması yanlıştır" diye konuştu.

Bulgaristan karşısında, Türkiye'nin caydırıcılık gücünü Özal hükümetinin ortadan kaldırdığını söyleyen Demirel, bu caydırıcılığın yeniden kazanılması gerektiğini bildirdi. Demirel şöyle konuştu:

"Dış itibarımızdaki eksiklik nereden geliyor? Bunu arayıp bulmak lazım. Burada Sovyetler Birliği tavrını ortaya koymabdır. Ama koymuyor, bunu üzüntü ile karşılıyorum. Bütün dünyaya barışçıl görünümü ile çıkan Sovyetler, Afganistan'ı, Macaristan'ı işgal ederek mi gösterecek?"

MİLLİYET » 21 Haziran 1989

Reuter'in Bulgaristan'dan geçtiği yorum-haber:

"Türk köyleri boşaldı, işçi sıkıntısı başladı"

Zorunlu göç akışının sınırda yığılmalar yarattığı, beş günden beri Türkiye'ye geçmeyi bekleyen Türklerin çadırlarda ve araçlarda uyudukları, Bulgar makamlarının kendilerine 20 gün daha bekleyebileceklerini söyledikleri bildirildi

BOHÇALAR, AA

BULGARİSTAN'ın başlattığı zorunlu göç kampanyası sonucu ülkenin güneyi ve kuzeydoğusunda yüzlerce Türk köyünün boşalmakta olduğu ve işgücü sıkıntısının ciddi boyutlara ulaştığı bildirildi.

Reuter ajansı muhabiri, bir süre önce olaylara sahne olan Bohçalar köyünden 120 kişinin Türkiye'ye gittiğini, binden fazla kişinin de gitmek için işlemlerin tamamlanmasını beklediğini bildirdi.

Bohçalar köyündeki Türkler, köy muhtarının da Türkiye'ye gittiğini belirterek, "**İsimlerimizi değiştirdiler. Kendi aramızda dilimizi konuşmamızı yasakladılar. İslami geleneklerimizi yok ettiler. Mezarlığımızı bile tahrip ettiler. Hiçbir Müslüman'ın artık Bulgaristan'da kalacağını sanmıyoruz**" şeklinde konuştular.

Köy sakinlerinden bir Türk, Türkiye'ye gitmek için 10 gün önce başvuruda bulunduğunu, ancak Bulgar makamlarının bütün başvuruları incelemekte güçlük çektikleri gerekçesiyle kendisini beklettiklerini belirtirken, orduda isminin değiştirilmesi nedeniyle intihara teşebbüs ettiğini söyleyen bir başka Türk, Bulgaristan'ı terketmek istediğini ifade etti.

Bohçalar köyünde kamyon sürücülüğü, tarım işçiliği ve köydeki kil madeninde işçilik yapan Türkler, işlerini terkettiklerini söylediler.

Bu arada, Bulgar makamlarının sınırdaki yığılmalar üzerine Türkiye'ye yönelik zorunlu göç akışını kontrol altına almaya çalıştığı haber veriliyor.

Sınırdaki Türklerin bazıları, 5 günden bu yana Türkiye'ye geçmek için çadırlarda ve araçlarda uyuyarak beklediklerini ve kendilerine 20 güne kadar bekleyebileceklerinin söylendiğini belirttiler.

Dokuz kişilik bir ailenin reisi, kullandıkları otobüsü günlüğü 130 dolardan kiraladığını ve daha fazla beklediği takdirde biriktirdiği bütün parayı otobüs için harcamak zorunda kalacağını söyledi.

HÜRRİYET » 21 Haziran 1989

Bulgar aşısı, korkutuyor

ANKARA, (Hürriyet)

BULGARİSTAN'dan sınır dışı edilen soydaşlarımıza yapılan **"Niteliği bilinmeyen iğnelere"** ilişkin iddialar ciddi ve korkutucu boyutlara erişti.

Kapıkule'ye gelen soydaşlarımız, çocuk ve gençlere **"topuktan"** enjekte edilen **"ilacın"**, ilk etapta **"unutkanlık"** yarattığını; daha ileri aşamada da **"felce"** yol açtığını söylediler.

Bulgaristan'dan sınır dışı edildikten sonra Bursa'daki yakınlarının yanına yerleşen soydaşlarımız çocuklarını alarak çeşitli sağlık kuruluşlarına başvurup **"Bulgaristan'da sadece Türk çocuk ve gençlerine topuktan niteliğini bilmediğimi aşı yapıldı"** dediler ve **"enjekte edilen ilacın"** niteliğinin araştırılmasını istediler. Bursa Sağlık Müdürü **Mustafa Kayasal**, iğne yapıldığı belirlenen 25 kişiden alınan kan numunelerine, **AIDS** virüsünü saptamada kullanılan **"elize testi"** dahil çeşitli testler uygulandığını söyledi.

BAKAN'DAN BEKİR ÇELENK ÖRNEĞİ

Sağlık Bakanı Bakanı **Halil Şıvgın** ise dün yaptığı açıklamalarla **"korkutucu olaya"** yeni boyutlar getirdi. **Halil Şıvgın**, Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tuttuğu soydaşlarımızdan bazılarına, Türkiye'ye göndermeden önce **"aşı"** adı altında enjekte ettiği ilacın, aşı olmadığını açıkladı. **Şıvgın**, Bulgaristan'ı silah satıcısı **Bekir Çelenk**'e de iade etmeden önce aynı şekilde bir ilaç enjekte ettiğini ve Türkiye'ye geldikten iki ay sonra da öldüğünü hatırlattı. **Şıvgın, "Yaptığımız araştırmada, soydaşlarımıza enjekte edilen ilacın aşı olmadığını tespit ettik. Aşı adı altında bu ilaç verilenlerde bir yorgunluk ve uyuşukluk gözleniyor"** dedi.

Bakan **Şıvgın**, dün **TBMM**'de gazetecilerin soruları üzerine Bulgaristan'dan zorla Turkiye'ye gönderilen soydaşlarımıza enjekte edilen ilacın ne olduğunu tespit için çalışmaların devam ettiğini söyledi. **Şıvgın, "İlaç enjekte edilenlerden 50 şişe kan alarak Ankara'ya getirdik. Verilen ilacın ne olduğunu tesbit etmeye çalışıyoruz. Ancak bazılarına sıtma aşısı yaptıklarını gözlemledik. Fakat bu şaşırtmaca şeklinde yapılmış. Bir kısmına sıtma aşısı yapılırken, diğer bir kısmına başka bir ilaç enjekte edilmiş. Ancak bunun ne olduğu hemen tespit edilemiyor. Zaman geçmesi gerekiyor"** dedi.

Bulgarların soydaşlarımıza enjekte ettikleri ilacın **AIDS** mikrobu olma olasılığı konusundaki bir soruya da **Şıvgın, "Olabilir. Ne yapıldığını bilmiyoruz. Ama şunu da unutmayalım ki, geçmişte Bekir Çelenk'e de aynı şekilde bir ilacı enjekte ettiler. Öleceğini anlayınca da, Türkiye'ye iadesini sağladılar. Aynı şekilde soydaşlarımıza da bu ilaçtan vermiş olabilirler."** diye konuştu.

Halil Şıvgın, Dünya Sağlık Örgütü'nü göreve çağırdıklarını ve hâlâ yanıt beklediklerini hatırlattı.

İnönü, basın saldırısını püskürttü

İsmet SOLAK / *STOCKHOLM, (Hürriyet)*

SOSYALİST Enternasyonel'in 18'inci kurultayı, İsveç'in başkentinde renk cümbüşü ve enternasyonel marşıyla açıldı. Sosyalist Enternasyonel'in Başkanı **Willy Brandt**, açış konuşmasında **"Gündemimizde kalıcı barış, insan hak ve özgürlükleri ile uluslararası ekonomik sorunlar vardır"** dedi.

Sosyalist Enternasyonel Kurultayı, halk oyunları ve Koro'nun söylediği enternasyonel marşıyla açıldı. **Brandt**'ın gündemi anlatan ve bazı önemli konukları tanıtan konuşmasından sonra, İsveç Başbakanı çok beğenilen bir konuşma yaptı. **Brandt**'ın tanıttığı temsilciler arasında **SHP** Genel Başkanı bulunmadı.

SHP lideri **Erdal İnönü** öğle saatlerinde, Enternasyonel'in yapıldığı binada, yerli ve yabancı gazetecilerin katıldığı bir basın toplantısı düzenledi. **İnönü**, bir İsveçli gazetecinin Türkiye'deki Kürtlerle ilgili sorusuna yanıt verirken, **"Bulgaristan'daki Türkler zorla yerlerinden edilmektedir. Bizde herkes hürdür ve istediği yere gider"** dedi.

İnönü, Bulgaristan'daki Türk azınlığın her zemin ve zamanda uğradığı haksızlığı anlattıklarını belirterek, **"Daha önce NATO ve AGİK toplantılarında, şimdi de Sosyalist Enternasyonel'de bu haksızlığı dile getiriyoruz. Çünkü, Türk azınlığın hakları ve statüsü iki ülke arasındaki ve uluslararası anlaşmalarla güvence altındadır"** dedi.

İnönü, daha önce komitede, dün Enternasyonel'de dağıttırdığı Kırmızı Kitap'ı gazetecilere de verdi.

İnönü, İsveç Basın Ajansı muhabirinin, **"Bulgaristan'daki TÜrklerin başına gelenler ile Türkiye'de Kürtlerin başına gelenler aynı şey değil mi?"** sorusuna, şu karşılığı verdi:

"Türkiye üniter bir devlettir. Değişik dilleri konuşan insanlar bizde de vardır. Yani, SHP'de de vardır, diğer partilerde de vardır. Bazı milletvekillerimiz Kürtçe konuşurlar ve kendilerini Kürt sayarlar. Biz, güvenlik güçlerinin zaman zaman dilleri yüzünden insanlara yapılan sert uygulamalarını kınıyoruz. Biz, hep sert şekilde tavır koyduk. Ama Türkiye'de bölücüler var ve bunlar kışkırtıcılardır. Bunların tavrı olumsuz oluyor. Avrupada birçok ülkede federatif ve üniter devletlerde olduğu gibi bizde de dil, din, mezhep ayrılıkları vardır. Türkiye bütün bunlarla kuruldu ve bölünmeden böyle kalacaktır. Bulgaristan'daki Türkler zorla yerinden edilmektedir. Bizde herkes hürdür ve istediği yere gider."

İnönü, Bulgaristan'daki Türklerin sayısını soran bir yabancı gazeteciye, **"Biz 1,5 milyon tahmin ediyoruz. Bunu da 10 yıl önce Jivkov'un açıkladığı 750 bin rakamından yola çıkarak tahmin ediyoruz"** dedi.

HÜRRİYET » 21 Haziran 1989

Özal, mitinge katılacak

BAŞBAKAN Turgut Özal'ın, Cumartesi günü İstanbul'da yapılacak olan "Bulgar Zulmünü Telin Mitingi"ne katılacağı bildirildi. Özal'ın mitingde konuşma yapmayacağı sadece katılımcı olarak bulunacağı belirtildi.

Başbakan Özal, daha önce yaptığı açıklamada mitinge katılmayı düşünmediğini belirterek, "Orada yapılacak miting siyasi bir olay değil. Onun için katılmayı düşünmüyorum" demişti.

Doğu Bloku'ndan Bulgar'a inceleme

ANKARA, (Hurriyet)

BULGARİSTAN'DAN sınır dışı edilen soydaşlarımız için ilk kez bir Doğu Bloku ülkesinde girişim başladı. Macaristan'ın Başkenti Budapeşte'de yapılan "Avrupa Demokratik Birliği" toplantısında ANAP İstanbul Milletvekili Bülent Akarcalı'nın verdiği karar tasarısı kabul edilerek birlik üyelerinden bir heyetin Bulgaristan ve Türkiye'de inceleme yapması ilke olarak benimsendi. Avrupa Demokratik Birliği toplantısında benimsenen Akarcalı'nın karar tasarısı uyarınca oluşturulacak heyet Bulgaristan'da incelemeler yaptıktan sonra Türkiye'ye gelerek sınır dışı edilen soydaşlarımızla görüşecek. Aynı karar tasarısı ile Bulgaristan'ın yaptığı uygulamanın kınanması, bu uygulamaya en kısa sürede son verilmesi, sınır dışı edilen Türk soydaşlarına Bulgaristan tarafından tazminat verilmesi ilkeleri de kabul edildi.

Demirel'den Özal'a:

"İtibarın varsa şimdi kullan"

ANKARA, (Hürriyet)

DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Bulgaristan sorununa dünyanın ilgi göstermediğini belirterek, hükümetin aciz kaldığını ve beceriksiz olduğunu kaydetti.

Demirel, partisinin Meclis Grubu toplantısında, şunları söyledi:

"Ülkeyi yönetenler, kendi reklamlarını yapmak için dünyanın çeşitli gazetelerine sayfa sayfa ilan veriyorlar. Hangi parayla yapıyorsun? Bu vahşeti tanıtmak için, ne kadar para verdin? İki yüz, üç yüz kişiyi peşine takıp ticarete gidiyorsun ya. Hadi şimdi gidin dünyaya, şimdi gidin Thatcher'a, şimdi gidin Mitterand'a; bu rezalet nedir diye sorun. Ticaret tüccarın işi, hükümetin değil."

Göç treninin, boyu uzadı

Behiç GÜNALAN – *EDİRNE, (hha)*

DIŞİŞLERİ Bakanı Mesut Yılmaz'ın konuğu olarak 60 diplomat Kapıkule'de inceleme yaparken, soydaşlarımızı sınır dışı etmeyi durduran Bulgaristan, bu heyetin Kapıkule'den ayrılmasından sonra yeni kafileleri sel gibi göndermeye başladı. 18 vagondan oluşan en uzun esaret treni, 624 soydaşımızı Türkiye'ye getirirken, Kapıkule ve Dereköy'den toplu göçle sınır dışı edilen soydaşlarımızın sayısı 52 bine ulaştı.

ŞÜPHELİ 8 KİŞİ SINIR DIŞI

Edirne Valisi Ünal Erkan, soydaşlarımız arasında Türk ve Müslüman olmayan 8 kişinin Türkiye'ye giriş yapmak isterken yakalandığını ve bu kişilerin ilk sorgularından sonra derhal Bulgaristan'a sınır dışı edildiklerini söyledi.

MİLLİYET » 22 Haziran 1989

Milliyet Bulgaristan'da

İşte sınırın öteki yüzü

GAZETECİ olarak giremediğim Bulgaristan'a işçi pasaportu ile bindiğim TIR'la geçtim. Sofya taraflarına oldukça sakin olan Bulgaristan'ın Türkiye'ye yaklaştıkça hareketlendiği gözleniyordu. Plovdiv çıkışında yol boyunca polis ve asker kontrolleri sıklaşıyor, E-5 yolundan geçen araçların durması yasak, sadece free shop parklarında durulabiliyor. Harmanlı kasabasının çıkışındaki ormanlık bölgede yüzlerce Türk, Türkiye'ye gitmek üzere eşyaları ile birlikte bekletiliyordu ve başlarında polisler vardı. Yol üzerinde kurulan trafik noktasında yabancı araçlara sürattle geçmeleri için talimat veriliyordu. Bulgarlar, zalim sahnelerini bunların görmesini istemiyordu anlaşılan. İki ile üç kilometre uzunluğunda ormana doğru yol alan konvoyda soydaşlarımız eşyalarını kamyon, otobüs ve taksilere yüklemişlerdi. Aynı şekilde Plovdiv çıkışında 39 askeri kamyondan oluşan bir konvoy, soydaşlarımızı Türkiye sınırına getiriyordu. Kimi yeşil, kimi mavi boyalı bu kamyonlar sınır dışı edilecek soydaşlarımızın eşyalarını taşıyor, daha sonra boş olarak dönüyorlardı. Kaptan Andreevo kapısında yüzlerce soydaşımız kamyonların boşaltılığı eşyalımı bagaj arabalarında, sırtlarında Türkiye'ye taşıyorlardı. Bulgarlar sınırda bekleşen soydaşlarımıza sürekli olarak kulaktan cağlır odecolne pop müzik dinletiyor. Konuştuğum Ahmet Mehmetoğlu, eşyalarını taşıyan kamyon için 1.500 leva ücret ödediğini söyledi. Aynı yolu taksiler 300 levaya geliyormuş. Bu da zulmün soygun bölümüydü. A. Haydar YURTSEVER Haberi 13. sayfada

'Bana iğne yaptılar'

KEMİREN ŞÜPHE Bulgar yetkililerinin sınır dışı edilen Türkleri zorla aşılaması ve aşının niteliğine ilişkin hiç bir açıklama yapılmaması, Türkiye'de olduğu kadar dünya kamuoyunda da geniş yankı yaptı. Göçmenlere mikrop aşılanmış olması ihtimali herkesi korkutuyor. Bulgaristan'dan göçe zorlanan Zahid ailesinin 15 yaşındaki kızları Semra Zahid, apar topar sınır dışı etmeden önce Bulgar yetkililerinin kendisine okulda saldırından ve topuğundan iki ayrı aşı yapıldığını ve ayağında hamaş bir kanamanın olduğunu söyledi. Semra'nın annesi Hayriye okul doktorunun kendisine bilgi vermediğini söylerken, 10 gün önce ailesiyle Türkiye'ye gelen Adem İsmailoğlu da aşı olayını doğruladı. İsmailoğlu, kendisi ve eşiyle, üç çocuğuna kalan aşı yapıldığını ve endişe içinde olduğunu bildirdi.

HABERİ 12. SAYFADA

(Fotoğraf Torun DEDE)

MİLLİYET » 22 Haziran 1989

Bulgar zulmünün kurbanları anlattı:

"Topuktan ve koldan aşı"

• Gülseren GÜVER • Faruk ARAR

BULGARİSTAN'da soydaşlarımıza ülkeden ayrılmadan hemen önce yapılan aşılar esrarını korurken bazı ailelere koldan aşı yapıldığı da ortaya çıktı. Bulgarların aşı yaptığı yüzlerce gençten biri Çufolar köyünden 15 yaşındaki ortaokul son sınıf öğrencisi Semra Zahid. Talihsiz Semra tüm baskı ve korkuların sona erdiği anavatanda şimdi aşı şoku yaşıyor.

10 gün önce ailesiyle birlikte apar topar Razgrad'ı terk eden Adem İsmailoğlu, üç çocuğu ile eşine ve kendisine Bulgarların koldan bir iğne yaptıklarını belirterek şunları söyledi:

"Bulgaristan'dan ilk gelenlere aşı yapılmamış. Göçün 10. gününde Razgrad'da birçok Türk ailesi Türkiye'ye gelmek için toparlanmaya başladı. Bulgarlar, göç edeceklerin hastaneye gelerek aşı yaptırmalarını istediler. 'Türkiye'ye giden herkese yapıyoruz' dediler. Benim bildiğim 30'a yakın kişi, yeter ki buradan kurtulalım diye çoluk çocuk hastaneye gitti. Fikret, Levent ve Selime adlı çocuklarımıza, eşim Nevber'e ve bana kollarımızdan bir iğne yaptılar. Bulgarların bizim sağlığımızı düşüneceğini, iyi bir iğne yapacağını hiç sanmıyoruz. Bize zararlı bir şey vermelerinden korkuyoruz. Üç çocuğumun başına kötü bir şey gelecek diye uykularım kaçtı. Ama oradan kurtulmak için her şeyi kabullenmeye hazırdık. Bunu bildikleri için çoğumuza iğne yaptılar. Bizden sonra gelenlere de topuktan iğne yaptıklarını öğrendik."

Sağlık Müdürlüğü'nün, Adem İsmailoğlu ile ailesine yapılan aşının içeriğini öğrenmek için gerekli çalışmaları yaptığı bildirildi.

Aşı olayının kurbanlarından 15 yaşındaki Semra Zahid de şunları anlattı:

"Her zaman olduğu gibi 13 Haziran sabahı da hazırlanıp okuluma gittim. Köyümüz Türk köyü olduğu için okulumuzda da Bulgar öğrenci yoktu. Birinci dersimiz bitmişti ki, okula Bulgar polis ve askerleri girdi. Ne olduğunu anlamadan bizi tekrar sınıflara soktular. Dışarı çıkmamamız için askerler kapıyı kilitlediler. Kısa bir süre sonra Bulgar subayı yanında doktor olduğunu tahmin ettiğim iki kişiyle sınıfa girdi ve 'Korkmayın sizlere aşı yapacağız, karşı gelmek isteyene 200 leva ceza verilecek, ayrıca aileleri de hapse atılacak' dedi. Çok korkmuştuk. Çaresiz onların dediğini yaptık. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da iğne oluyorduk. Bugüne kadar hiç olmadığımız iki çeşit iğne yapıyorlardı. Bir tanesini baldırımıza, diğerini de topuklarımıza. İğneden hemen sonra vücudumda uyuşmayla birlikte ayağımda bir kasılma oldu. Acı içinde yere oturdum, bir süre ayağımı oynatamadım."

Öte yandan Edirne Valisi Ünal Erkan aşı konusunda kendilerine başvuru yapılmadığını söyledi. Bursa Sağlık Müdürlüğü ekipleri de kente yerleşen 93 soydaşımızdan kan aldı. Kan örnekleri Ankara'ya gönderildi.

• SORU ÖNERGESİ

SHP Edirne Milletvekili Fuat Erçetin Sağlık Bakanı Halil Şıvgın'ın yanıtlaması istemiyle Meclis Başkanlığı'na soru önergesi verdi. Erçetin önergesinde Şıvgın'a "Bulgaristan'ın yaptırdığı aşı konusunda ne gibi girişimler var?" diye sordu.

MİLLİYET » 22 Haziran 1989

● Bayazıt Vakfı Hastanesi 1 Eylül'de hizmete girecek

Bulgar Hastanesi Vakıflar'da

• Aydın ÖZDALGA

VAKIFLAR Genel Müdürlüğü İstanbul'daki 89 yıllık Bulgar Hastanesi'ne el koydu ve adını **"Bayazıt Vakfı Hastanesi"** olarak değiştirdi. Bulgaristan'ın birbiri ardına sergilediği zulüm örnekleri nedeniyle sinirleri bozulan bazı kişilerce de taşlanan hastanenin kapısına önce, **"Bu hastane Türkiye Vakıfları'na aittir"** yazısı yazıldıktan sonra dün de kapısına yeni tabelası asıldı. El konduktan sonra bazı tadilatlar da yapılacağı belirtilen hastanenin 1 Eylül'de hizmete gireceği bildirildi.

İstanbul'un Şişli semtinde bulunan eski Bulgar Hastanesi, 1900 yılında Sultan 2. **Abdülhamit**'in fermanı ile kuruldu. Bayazıt Vakfı'na ait arsada kurulan hastane uzun yıllar İstanbul'da yaşayan Bulgar asıllı Türklere hizmet verirken, burada görev yapan çoğu Bulgar asıllı Türk doktor, Türk hastalara da hizmet verdi. Hastanenin yönetimini uzun yıllar Bulgar **"Ekhzarh Vakfı"** yürüttü.

Türkiye'deki tüm sahipsiz vakıfları kendi bünyesinde toplayarak mal varlığını değerlendiren Vakıflar Genel Müdürlüğü, yaptığı çalışmalar sonucu, Bulgar Hastanesi'nin kurulu olduğu arazinin Bayazıt Vakfı'na ait olduğunu ortaya çıkardı.

Bunun üzerine Vakıflar Genel Müdür Yardımcısı **Atilla Güner** 22 Şubat 1989 tarihinde İstanbul Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ne gönderdiği yazıda şu görüşlere yer verdi:

"Anılan hastane binasının zemini Sultan Bayazıt Vakfı'ndan olup, Bulgaristan devletinin henüz mevcut olmadığı bir dönemde 1314 tarihli fermanla istimlaken vatandaşımız olan Bulgar soylulara istifadesine tahsis edilmiştir. 1950 yılında kadastro tespiti suretiyle (Sultan Bayazıt) **Vakfına rücu etmesi gerekirken Maliye Hazinesi adına hükmen tescil görmüştür.**

Bu sebeple adı geçen hastanenin 'Bayazıt Vakfı Hastanesi' **olarak değiştirilmesi** gerekmektedir.

"Bu itibarla gerekli işlemlerin yapılarak, tüm tabela ve levhaların 'Bayazıt Vakfı Hastanesi' şeklinde bir an evvel değiştirilerek neticesinde bilgi verilmesini rica ederim."

Bu yazıdan sonra **"Bulgar Hastanesi'ne el koyma"** operasyonu başlarken, hastanedeki Bulgar asıllı doktorlar da görevden ayrılmaya başladı. Hastane Başhekimi **Blogay Levendof**'un istifası henüz devir işlemleri bitmediği için kabul edilmedi.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 1314 tarihli fermanla Bayazıt Vakfı'na ait olduğunu belirlediği Bulgar hastanesinin tabelası indirilip, yerine "Bayazıt Vakfı Hastanesi" yazılmaya başlandı.

HÜRRİYET » 22 Haziran 1989

'Yavrumu ağlata ağlata aşıladılar'

Gurbet GÖKÇE / *EDİRNE*

● Bulgarların, 1-14 yaş arasındaki Türk çocuklarına zorla yaptıkları aşıların esrarı, henüz çözülemedi. 1,5 yaşındaki Resmiye Rıdvanova'nın sol dizine de, bu aşılardan yapılmış.

FARKINDA DEĞİL *Bulgarların sınırdışı etmeden önce, dizinden aşı yaptıkları çocuklardan biri olan 1.5 yaşındaki Resmiye olup bitenlerin farkında değil... Ama annesi Meftine, duyduğu endişe yüzünden vatana kavuşmanın sevincini bile yaşayamıyor...*

BULGARİSTAN'ın toplu göçe zorladığı soydaşlarımızdan bazılarının çocuklarına uyguladığı aşı, esrarını korurken, aşının yapıldığı 1.5 yaşındaki **Resmiye Rıdvanova** adındaki bir kız çocuğunu **Hürriyet** muhabiri Edirne'de buldu.

Toplu göç olayının başladığı ilk günlerden bu yana, gerek Türk, gerekse dünya kamuoyunu meşgul eden ve niteliği açığa kavuşturulamayan aşının, Şumnu sancağı Mamızlı Köyü'nde 1-14 yaşındaki tüm çocuklara yapıldığını anlatan **Meftine Şabanova**, eşi ve küçük kızı **Resmiye**'yle Edirne'de kaldıkları Şükrüpaşa İlkokulu'nda görüştük. Türkiye'de hiçbir yakınlarının olmadığını ve ilkokulda barındıklarını söyleyen aile, aşı korkusuyla yaşadıklarını belirterek, şunları söyledi:

"Mamızlı Köyü'nde Türkiye'ye gidecekleri belirledikten sonra, polis ve hemşireler ev ev dolaşıp Türk çocuklarını yazdılar. Bizi sağlık ocağına çağırdılar. Korkudan çocuklarımızı alıp gittik. Hemşireler 1'le 14 yaş arasındaki bütün çocuklara aşı yaptılar. Benim 3 aylık çocuğum Şaban'a ise küçük olduğu için aşı yapılmadı. Kızım Resmiye'ye sol dizinden iğne vurdular. 'Ne için yapıyorsunuz' diye sorunca da 'Bu iğne kemiklerini geliştirecek' dediler. İğne yaptırmamak için kaçanlara çok para cezası verip dayak attılar. Çocuklarımıza aşı yaptıktan sonra da bize pasaport verip Türkiye'ye gönderdiler. Köyde çok çocuğa aşı yapıldı. Kızıma aşı yapılalı iki haftayı geçti, ama bir değişiklik olmadı. Burada korku içindeyiz. Acaba çocuğuma kötülük için mi aşı yaptılar. Çocukları sakat bırakmak için aşı yaptıklarını duyuyoruz, çok korkuyoruz. Çocukları ağlata ağlata aşı yaptılar. Benim kızım da şimdiye kadar sürekli ağladı. Küçük olduğu için ağlamasını normal zannettik."

Bu arada, Türkiye'nin Dünya Sağlık Örgütü'ne yaptığı şikayet üzerine, Bulgaristan, sınırdışı ettiği soydaşlarımızın küçük çocuklarına ne içerdiği bilinmeyen bir aşı yaptığını inkar etti.

Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçiliği'nde görevli üst düzeyde bir yetkili, İngiltere'de yayınlanan **The Independent** Gazetesi'nin muhabirine yaptığı açıklamada, gerçekleri gizlemeye çalıştı. Adının açıklanmasını istemeyen yetkili, iddiaların doğru olmadığını ve hiç kimseye aşı yapılmadığını savundu.

HAİNLERE BASKIN

Taksim'de yapılacak **"Bulgaristan'ı Kınama"** Mitingi'ne **"gölge düşürme"**, milli bir davada pek çok masum insanın kanını akıtmak planı yapan yasadışı Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu **(TİKKO)** üyesi 14 militan, İstanbul'un Kadıköy, Üsküdar, Ümraniye, Kozyatağı, Beykoz semtlerindeki hücre evlerde yakalandılar.

HÜRRİYET » 22 Haziran 1989

'Bulgar'ın kaçakçılık damarı kesildi'

UĞUR DÜNDAR / *İSTANBUL, (Hürriyet)*

BAŞBAKANLIK Konutu'nun salon genişliğindeki oturma bölümünde, Başbakan **Turgut Özal**'la söyleşiyoruz. Eşi **Semra Özal**, televizyonun yarışma programı **"Banko"**yu izliyor... Aşağılarda, dupduru ve serin haziran gecesinin Ankara'sı, ışıl ışıl... Çankaya yokuşundan Kavaklıdere'ye inen otomobillerin ardından stop lambaları, kızıl bir ışık seli bırakıyor... Başbakan **Özal**, maratonu andıran bir günlük koşturmacanın ardından, yorgun; ama rahat ve güleç bir yüzle konuşuyor:

SİLAH RUHSATINDAN 88 MİLYAR

"Silah ithalinin serbest bırakılmasıyla, Mafia'ya bugüne kadar gerçekleşen en ağır darbeyi indirmiş oluyoruz. Ben, Amerika'daki günlerimden hatırlarım: Bir Smith–Wesson tabancayı, 120 dolar gibi düşük bir fiyatla almak mümkündü. Şimdi, piyasada 5 milyon liraya satıldığını duyuyorum! Bırakın 5 milyonu, 3 milyon liraya sattığımızı düşünün!... Tahminime göre, Bulgaristan üzerinden yapılan en büyük çaptaki kaçakçılık bu... Şimdi, satışların serbest bırakılmasıyla, silah ruhsatı sahibi vatandaşlarımızın ödeyecekleri paralar, ekonomiye en azından 800 milyar liralık yeni kaynak kazandırmış olacak. Bu rakamı, bir buçuk trilyon lira olarak düşünmek de mümkün! Ama gerek yasa maddesini, gerekse ona dayanarak hazırlanan yönetmeliği bugünlere getirmek, pek kolay olmadı! Serbestliğin sağlanmasıyla, satışların kâr, Savunma Sanayii Fonu (SSGDB) ile Türk Polis Teşkilatını Güçlendirme Vakfı'na kalacak..."

Başbakan'a; sigara, altın, en sonunda da silah kaçakçılığının önlenmesiyle, bu yasadışı trafiği komisyon karşılığı yönlendiren Bulgaristan'la onun değişik maskeler taşıyan maşası yerli **Mafia**'nın uğradığı ekonomik kaybın boyutlarını soruyorum. **Özal**, adeta makinesi gibi, rakamları çarpıyor ve bir paket Marlboro sigarasının bırakacağı yasadışı kârdan yola çıkarak, dökümleri bir bir sıralıyor:

BULGARİSTAN'I DARBOĞAZA İTEN DÜZENLEMELER

"Sigaradan ekonomimize aktarılan pay, yılda en azından bir trilyon lira dolayında... Altının kilosundan, Bulgaristan 400 dolar komisyon alıyordu. Yılda en azından 70 ton kadar kaçak altın girdiğini, Merkez Bankası'nın altın satışlarından anlıyoruz. Satışlara haftada bir ton altınla başlayan Merkez Bankası, bunu bir buçuk tona çıkarmak üzere... Hemen hesabı yapalım: Sigara ve altın kaçakçılığının önlenmesiyle, Bulgaristan ve Mafia, yılda 500- 600 milyon dolarlık bir yasadışı kazançtan mahrum kaldı. Buna, en büyük kalem olan silah kaçakçılığından sağlanan geliri de katarsak, hadisenin ekonomik boyutu kendiliğinden ortaya çıkıyor.

"Diyebilirim ki, ekonomik önlemler sonucu, uyuşturucunun dışında kalan tüm kalemlerle ilgili kaçakçılığı büyük boyutlarıyla önledik. Uyuşturucuyla olan polisiye mücadele de, çok ciddi şekilde sürüyor..."

Başbakan, gece yarısına yaklaşan saatlerde, Edirne Valisi **Ünal Erkan**'ı arayıp Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın ulaştığı sayıyı soruyor. **Ünal Erkan**, zorunlu göçle gelenlerin gözlemlerini, Bulgaristan'daki sıkıntılarıyla, sorunlarını aktarıyor. Anlaşılan, bölünmüş ailelerden Vali **Erkan**'a anlatılan hüzün verici, iç burkan anılar, çağımızın yüz kızartan bu tablosundan, dramatik insan manzaraları var.

Başbakan, rahatlatıcı sözlerle Vali **Erkan**'a bazı direktifler verip telefonu kapıyor... Soydaşlarımızın yeni yaşamlarıyla ilgili düşüncelerini, olası gelişmeleri soruyorum:

"Gelenler, yıllarca ezilmiş, bezdi altında tutulmuş insanlarımız... Onlar, burada çok çalışkan, üretici bir potansiyel oluşturacaklar... Daha çok, Marmara ve Ege bölgemizde yerleşmelerini sağlayacağız. Devlet Planlama Teşkilatı'nda, bir 'grup çalışması' başlattık. Göçe zorlananların becerileri, özellikleri değerlendiriliyor. Sanayide ve hizmet sektöründe istihdam imkânı yaratacağız. İstanbul, Bursa, Ege bölgemizde bazı kentler ve Eskişehir dolaylarında istân edilecekler.

"Türkiye, büyük bir ülke... Ben hatırlarım, 1942–43 yıllarında, İkinci Dünya Savaşı sıralarında, nüfusumuz çok daha az olduğu halde, insanlar ekmek bulduklarında bayram ederlerdi. Kıtme vardı. Şimdi, çok daha kalabalık bir nüfusa sahibiz, ama kimse aç değil. Refah düzeyimiz, o döneme oranla oldukça yüksek... Tek üzüntüm, ailelerin bölünmeci. Örneğin, askerlik yaşına gelen gençlerin orada kalma zorunda bırakılarak, ailelerin, bağırlarındaki evlat acısıyla yurdumuza göçe itilmeleri..."

'CUMHURBAŞKANI'NI BU MECLİS SEÇECEK...

Televizyonda Banko bitmiş... Semra Hanım, salonun uzak köşesinde Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı'nın dosyalarını okuyor... Başbakan, sakin bir ses tonu ve özenle seçilmiş sözcüklerle, Cumhurbaşkanı seçimi ve erken genel seçim konularıyla ilgili soruları cevaplıyor:

"Cumhurbaşkanı'nı, bugünkü Meclis seçecek. Bu kanaatimi bir kere daha ifade ediyorum. Cumhurbaşkanlığı adaylığı konusunda, kimse benden kelime alamaz. Son derece hassas ve önemli olan bu konuda, spekülatif yaklaşımlar olmamalı. Erken genel seçimi ise düşünmüyorum. Bu konu, bizim gündemimizde yok..."

"Peki efendim, acaba Sayın **Kaya Erdem**'le, Sayın **Tinaz Titiz**'in kamuoyuna yansıyan tavırlarını nasıl yorumluyorsunuz?"

"Pek yorum yapmak istemiyorum. Ancak, kendileriyle birlikte çalıştığımız günlerde, gayet mutlu (uysal) tavırları vardı. Demek ki insanlar, bir görevi paylaştıklarında sahip oldukları düşünceleri, o durum değiştikten (görevden ayrıldıktan) sonra, aynı şekilde sürdürmüyorlar... Böyle davranışlar, çok önem ifade etmez..."

Başbakan'ın ekonomik duruma bakış açısı da hiç karamsar değil... Ekonomi üzerine bilgece yorum yapanların, Türkiye'nin izlediği çizgiyi anlayamadıklarını söylüyor. Birbirini izleyen ekonomik işbirliği, yatırım anlaşmalarıyla, özel sektörün yabancı ortaklık girişimlerinden örnekler vererek, dış dünyanın **"Özal Modeli"**ne duyduğu güvenin sürdüğünü anlatıyor:

"Yılın ilk dört ayı sonundaki rakamlara göre, cari işlemler dengesi, bu yıl da artı verecek. Bu dönem içinde görünen rakam, 900 milyon dolarlık bir fazla olduğu şeklinde... Yıl sonu itibariyle, geçen yılı geçeceğimiz anlaşılıyor. Bu da artık, Türkiye için borçlanma döneminin bittiğinin kesin ifadesidir..."

TOPLUSÖZLEŞMELERLE VERİLENİN, ZAMLARLA GERİ ALINMASI KONUSU

"Sayın Başbakan, yerel seçimler sonrasında girişilen düzenlemeler ve toplu iş sözleşmeleriyle işçiye ve dargelirliye sağlanan yeni ekonomik imkânların, KİT ürünleri ve öteki zamlarla geri alındığı şeklindeki görüşlere ne diyorsunuz?"

"Bunlar, sağlam mesnede dayanmayan, genellikle boş laflardan ibaret değerlendirmeler..." diyor. Ve sözü sürdürüyor, "Bakın, bir örnek vereyim. Mesela; şeker üretiminde çalışan bir işçi, toplusözleşmelerle iki dönemin getirdiği imkân doğrultusunda, ayda 500–600 bin lira dolayında bir maddi güce kavuştu. Şeker zamlarıyla ondan geriye aldığımız paranın miktarı ise ayda 20 bin lirayı geçmez. Ayrıca, son yerel seçimlerin ardından koparılan onca gürültüye rağmen, biz, ekonominin gereğini çekinmeden yapıyoruz. Çünkü böyle olması gerektiğine inanıyoruz. Bakın, yeni vergi paketini bu dönemde hazırladık... Yerli oto fiyatlarının hızla yükselmesini önleyecek ve otomobil ithalini kolaylaştıracak düzenlemeleri, hep bu süreç içinde oluşturduk. Koparılan gürültülerin gereksiz olduğunu söylemek istiyorum. Yıl sonunda enflasyon hedeflimiz, yüzde 60'tır ve bu civarda gerçekleşeceğine inanıyorum..."

Başbakanlık Konutu'ndan ayrılırken bir çalar saat, geçenin 24'ünü vuruyor... Ben çıkarken, Konut Özel Kalem Müdürü **Hüseyin Aksoy**, koltuğunun altındaki dosyalarla, Başbakan'ın tek başına oturduğu geniş salona giriyor...

ABD'den, Bulgar'a baskı

WASHINGTON, (Hürriyet Bürosu)

AMERİKAN Dışişleri Bakanlığı, Washington'da bulunan NATO ülkelerinin büyükelçilerinden, Bulgaristan'ın Türklere yönelik politikasının kınanması ve Bulgar Hükümeti nezdinde baskı yapılmasını istedi. Bu arada, Türkiye, Amerikan Yönetimi'nden, Bulgaristan'a karşı ekonomik yaptırımlar uygulamasını istedi.

Amerikan Yönetimi, Bulgaristan'da gösteri yapan Türk azınlık mensuplarının üzerine ateş açılmasıyla, Çin Halk Cumhuriyeti'nde Tiananmen Meydanı'ndaki olaylar arasında paralellik kuruyor. Yönetimin bu yaklaşımı, ABD Dışişleri Bakanlığı'nın, Washington'da bulunan NATO ülkelerinin büyükelçilerine verilen brifinglerde ortaya çıktı. ABD Dışişleri Bakanlığı, Pekin'deki olaylar ve Washington'un Çin Halk Cumhuriyeti yönetimine karşı izlenen politikayı anlatmak üzere düzenlediği brifinglerde, Bulgar Hükümeti'nin, Türk azınlığa dönük uygulamalarını da gündeme getiriyor ve bu şekilde iki olayı aynı çerçevede değerlendirdiğini gösteriyor.

YENİ BİR KÜSTAHLIK

Bulgaristan Dışişleri Bakanı Petar Mladenow, sanki hiçbir şey olmamışcasına soydaşlarımızdan **"Müslüman Bulgarlar"** diye söz etti, Türkiye'yi tüm dünyanın gözleri önünde **"Provokatörlüğe soyunmak"**la suçladı.

İRAN'DAN ARABULUCUK ÖNERİSİ

İran, dün Bulgaristan, ile Türkiye arasında arabuluculuk yapma önerisini tekrarladı. Türkiye'nin Tahran Büyükelçisi **Ömer Akbel** ile dün akşam 1,5 saat süren bir görüşme yapan İran Dışişleri Bakanı birinci yardımcısı **Ali Muhammed Beşarati, "Biz tüm ülkelerin, Müslümanların haklarına saygı göstermeleri gerektiğine inanıyoruz"** dedi.

HÜRRİYET » 22 Haziran 1989

SERTLEŞİYORUZ

ANKARA, (Hürriyet)

BULGARİSTAN'ı cendereye alma plânının yeni aşamaları da, dün Başbakan **Turgut Özal** ve TBMM Başkanı **Yıldırım Akbulut** tarafından yürürlüğe konuldu. **Özal**, yabancı ülkelerin Ankara'daki Büyükelçilerini, dün Başbakanlık Konutu'na çağırarak, bir brifing verdi. **Akbulut** da, yabancı parlamento başkanlarına gönderdiği mektupta, Bulgaristan'ın tutumunu kınamalarını istedi. Bu arada, Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, dün anîde Moskova'ya gitti. Hareketinden önce Dışişleri Bakanlığı'na davet edilen Sovyet Büyükelçi, Bakan **Mesut Yılmaz**'la 45 dakika süren bir görüşme yaptı. **Mesut Yılmaz**, Sovyet Büyükelçi aracılığıyla, Dışişleri Bakanı **Şevardnadze**'ye bir mesaj iletti.

SOSYALİST BLOK BÖLÜNDÜ

Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi'yle, Afganistan Maslahatgüzarı'nın davet edilmediği brifinge, Sovyetler Birliği, Çekoslavakya ve Demokratik Almanya dışındaki sosyalist ülkelerin Ankara temsilcileri katıldı. Bu durum, Başkent diplomatik çevrelerinde, **"Bulgaristan olayının sosyalist bloku böldüğü"** biçiminde değerlendirildi. Bulgaristan Devlet Başkanı **Jivkov**'un Moskova'ya yapacağı ziyaretin hemen öncesinde, **Çernişev**'in de Sovyet Başkenti'ne gitmesi, anlamlı karşılandı.

Başbakan **Özal**'ın, yanına Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ı alarak, yabancı Büyükelçilere verdiği brifing, dün saat 10.30'da başladı. Toplantıya, İslam, Batılı ve öteki bütün ülkelerin temsilcileri katıldı. Sosyalist Blok'tan **Polonya, Macaristan, Küba, Arnavutluk, Romanya, Yugoslavya, Çin Halk Cumhuriyeti** Büyükelçileri brifingte bulunurken, **Sovyetler Birliği, Demokratik Almanya** ve **Çekoslovakya** Büyükelçileri gelmediler.

Özal konuşmasında, özellikle iki grup ülkeyi hedef alarak mesajlar verdi. Başbakan, Sosyalist ülkelerin temsilcilerine doğrudan seslenirken, Bulgaristan'ın, **Varşova** Paktı'nı öne sürerek yaptığı savunma karşısında, sessiz kalmamalarını istedi. İslam ülkelerinin temsilcilerine ise, **"İslam aleminin aldığı kararların bir değeri olduğunu, bir an önce ispatlamamız gerekmektedir"** dedi.

Başbakan **Turgut Özal**'ın yabancı Büyükelçilere verdiği brifing sonrasında, Ankara'da hareketli saatler yaşandı. Önce, Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**'in anîde Moskova'ya gideceği öğrenildi. Sovyet Büyükelçiliği tarafından gizli tutulmaya çalışılan bu gezinin öğrenilmesi üzerine, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, saat 14.00'te, o sırada havaalanına doğru hareket etmeye hazırlanan Sovyet Büyükelçi **Çernişev**'i Bakanlığa davet etti. Bu görüşme yüzünden, Aeroflot uçağı, Esenboğa'da bekletildi.

NEŞELİ GÖRÜNMEYE ÇALIŞTI

Başbakan'ın büyükelçilerle yaptığı toplantıya katılmayan SSCB Büyükelçisi Albert Çernişev, çağrıldığı Dışişleri Bakanlığı'nda Mesut Yılmaz'la görüştükten sonra Moskova'ya uçtu. Çernişev, Büyükelçilik Müsteşarı Valter Sonia tarafından uğurlanırkan, neşeli görünüyordu...

Yılmaz-Çernişev görüşmesi, 45 dakika sürdü. Daha çok **Yılmaz** konuştu ve Büyükelçi bazı notlar aldı. **Mesut Yılmaz**, böylece **Şavardnadze**'ye sözlü bir mesaj iletti.

Çernişev, Esenboğa Havaalanı'nda, **Hürriyet**'e, **"Bazı işlerim için Moskova'ya gidiyorum. Bulgaristan olayıyla ilgisi yok"** demekle yetindi.

Bu arada, Moskova'ya ulaşan Büyükelçi **Çernişev**, dün akşam ayağının tozuyla Sovyet Dışişleri Bakanı **Şevardnadze**'ye gitti ve bir görüşme yaptı. Bu görüşme sırasında, **Yılmaz**'ın sözlü mesajını da iletti.

Büyükelçi **Albert Çernişev**, Moskova'daki temaslarından sonra, Sofya'ya giderek, bir dizi temaslarda bulunacak. Böylece, Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi, **Ankara-Moskova-Sofya** arasında bir mekik diplomasisine başlıyor.

Öte yandan, Türkiye'ye gelen Sofya Büyükelçimiz **Ömer Lütem**, dün TBMM Dışişleri Komisyonu üyelerine Bulgaristan sorunu hakkında bilgi verdi. Basına kapalı yapılan toplantıda, Türk elçisinin komisyona, **"Bulgar makamlarının, Türkiye'yle uzun vadeli bir güç anlaşmasına şimdilik yanaşmayacağı"** biçimindeki izlenimini aktardığı öğrenildi.

TBMM Dışişleri Komisyonu'nda, Bulgaristan'ın hükümet merkezi Sofya'daki son gelişmeler ve sınırdaki soydaşlarımızın durumuyla ilgili son durumu anlattığı belirtilen elçinin, Türkiye'ye hareketinden önce Bulgaristan Devlet Başkanı Todor Jivkov'la yaptığı kısa görüşme hakkında da bilgi verdiği kaydedildi. Büyükelçi **Lütem**, Bulgar makamlarının, ülkenin ekonomisinde herhangi bir sarsıntı olabileceği görüşüyle sınırdışı edeceği soydaşlarımızın sayısında azaltmaya gidebileceğini anlattı. Ancak, Sofya'da da rakam konusunda herhangi bir kesinlik olmadığını belirten Büyükelçinin, soydaşlarımızın zorla sınırdışı edilmesine daha bir süre devam edileceğini kaydettiği öğrenildi.

Turgut Özal, geceyarısına uzanan Uğur Dündar'la söyleşi yaptı.

Başbakan Özal'dan Bulgaristan konusunda Ankara'daki diplomatik temsilcilere ciddi uyarı

Sertleşiyoruz

BATILI TEMSİLCİLERE: "Bulgarların iddiaları, sizler tarafından sözde diplomatik nezaket etiketi altında, sessiz sedasız dinlenirse, Bulgar Hükümeti, yine hatalar yapar."

MÜSLÜMAN ELÇİLERE: "İslam aleminin aldığı kararların, bir değeri olduğunu bir an önce hepinizin ispat etmesi gerekli."

MOSKOVA'YA: Dün ülkesine giden Büyükelçi Çernişev, önce Dışişlerine çağrıldı ve Mesut Yılmaz tarafından kararlılığımız anlatıldı. Bunun Moskova'ya iletilmesi istendi. Çernişev, Moskova'dan Sofya'ya geçecek...

MİLLİYET » 23 Haziran 1989

● Bulgaristan'ı kınayan ülke sayısı 18 oldu

İslam dünyası suskun

● Ankara diplomatik çevreleri, İslam ülkelerinin Türkiye'ye destek olmaktan çekinmelerini tarihi ve bölgesel gerçeklere bağlıyorlar

• Nilüfer YALÇIN • Nur BATUR

BULGARİSTAN'ın kendi vatandaşı olan Müslüman Türk azınlığa baskı yapma ve sınır dışı etme eylemlerine, 18. Batılı ülkenin resmen karşı çıkmasına rağmen, İslam dünyasının suskunluğunu sürdürmesi, Türk kamuoyunda ve hükümette hayal kırıklığı yarattı. Özal hükümeti ise, Sovyetler Birliği'nin de Bulgaristan'ın bu tutumundan rahatsız olduğu kanısını taşıyor.

Türkiye'nin de üye olduğu İslam Konferansı'ndan bugüne kadar sadece beş ülke (Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Pakistan ve İran) Bulgar zulmünden duydukları tepki ve infiali dile getirdiler. Bunun dışındakilerden bazıları, örneğin Mısır, Müslüman Türklerin kimliklerinin eritilmesi ya da bunların tüm maddi manevi haklardan yoksun bırakılarak sınır dışı edilmeleri olayını **"Türkiye ile Bulgaristan arasında siyasi bir sorun"** olarak nitelendiriyor. Bazıları ise, FKÖ Ankara Temsilciliği'nin büyükelçilik düzeyine henüz çıkarılmamış olmasından ötürü İslam ülkelerinde Türkiye'ye karşı bir **"tarafsızlık"** bulunduğu iddiasını öne sürüyorlar.

Dışişleri yetkililerinden başlayarak Başbakan **Özal**'a kadar Türk hükümetinin tüm temsilcileri Bulgaristan'daki olaylar hakkında bütün yabancı misyon şeflerine ayrıntılı bilgiler verdikleri halde, bunları dinleyen İslam büyükelçilerinin, hâlâ **"Bizden ne yapmamızı bekliyorsunuz?"** şeklinde soru sormaları Ankara'daki hayal kırıklığını ciddi boyutlara tırmandırıyor.

Yetkililer, Libya'nın **"Durumu yerinde saptamak ve taraflara mümkün olan yardımı yapmak"** niyetiyle bir temsilciyi Sofya ve Ankara'ya gönderdiğini söylediler. Büyükelçi **Shanshan** önceki gün Sofya'dan Ankara'ya geçerek, Dışişleri'nde üst düzey temaslarda bulundu ve durumun gerçeğini Türk tarafından dinledi. Türkiye, bunu, Kaddafi'nin Ankara'ya bir **"jesti"** olarak memnunlukla karşıladı.

İran'ın resmi haber ajansı İRNA da dün yapığı açıklamada, İslam ülkelerinin Bulgaristan olayına sessiz kalmasını eleştirdi. İRNA'nın açıklamasında, **"İslam dünyası böyle hayati bir konu karşısında sağırlaştırıcı bir sessizlik sürdürüyor. Bu, dünyanın her yerinde Müslüman azınlıklar için çok tehlikeli bir örnek olabilir. Müslümanların birbirlerinin yardımına koşmaları Kuran'da vurgulanıyor. İslam ülkelerinin Bulgaristan'a karşı neden bir ortak eyleme geçmedikleri birçok Müslüman'ın kafasında soru işareti oluşturuyor. İslam Konferansı Örgütü tarafından Bulgaristan nezdinde girişimlerde bulunulması gerekir. Aksi halde, bu olaylar daha sonra diğer komşu ülkelerde de yaşanabilir"** dedi.

• İSLAM TUTUMUYLA İLGİLİ DEĞERLENDİRMELER

İslam ülkelerinin Bulgaristan zulmü ve Müslüman Türkleri eritme politikasına karşı suskunlukları Ankara diplomatik çevrelerinde şöyle değerlendiriliyor:

• İslam ülkeleri, Türkiye'yi hiçbir zaman **"tam bir İslam ülkesi"** olarak tanımlamıyor, laik Türkiye Cumhuriyeti'nin, sosyal ve siyasal anlamda kendilerinden bir hayli farklı olduğu görüşünü taşıyorlar. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye'nin Bulgaristan Türkleriyle ilgili **"hak arama ve destek sağlama"** çabaları altında **"din kaygısının yatmadığı"** inancındalar. Belki de bu görüş nedeniyle olayın **"insani değil, politik olduğu"**nu öne sürüyorlar.

• Bu ülkelerden büyük kısmı Osmanlı İmparatorluğu döneminde onun bir parçasıydılar. Bunlardan bir kısmında hâlâ o dönemden kalma Türkler yaşıyor. Bu ülke hükümetlerinin, Bulgaristan olayını aynı çerçevede görerek, bu Türk azınlığına destek sağlamaktan çekindikleri söylenebilir.

• Aslında İslam ülkelerinin bugüne kadar tüm çabalarına karşın, Filistin davasında bile, aralarında bir görüş birliği sağlayamadıkları gerçek. Çeşitli çıkar grupları, değişen koşullarda değişik tutumlar almıyor.

• Türkiye'nin Ortadoğu'da giderek güçlenen ve siyasal istikrar sağlayan bir ülke olması, bazı bölge ülkelerini Ankara'ya karşı **"dikkatli ve uyanık"** davranmaya sevkediyor. Bulgarların yüzbinlerce kişiyi Türkiye'ye aç ve çıplak göndermesi sonucu, Türk ekonomisinde ve iç istikrarında bazı olumsuz etkiler olabilir. Bu da, Türkiye'nin güçlenmesinden kuşkulanan ülkeler açısından **"kınanacak"** bir durum olarak görülmeyebilir.

• İslam ülkelerinden çoğu, demokratik olmayan yönetimlerin elinde.

Bu arada Kuveyt, Bulgaristan'ı ülkesindeki Türklere insanca muameleye çağırırken, Libya'nın Ankara Büyükelçisi Ahmet El Atrash istenirse arabuluculuk yapabileceklerini söyledi. Uluslararası İslami Yardımlaşma Vakfı da zulmü kınadı.

• SOVYETLER'E BAKIŞ

Özal hükümeti, Sovyet lideri **Gorbaçov**'un Bulgar Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un tutumundan da rahatsız olduğu kanısında... Hükümete göre **Jivkov, Gorbaçov**'un Batı dünyasında büyük puan topladığı barışçı atağa leke düşürüyor.

Ancak, Ankara'nın merakı **Gorbaçov**'un bu rahatsızlığını, bugün Moskova'ya gelecek olan Bulgar Devlet Başkanı'na hangi üslupla duyuracağı, Türk yetkilileri, **Gorbaçov**'un, **Jivkov**'a **"Artık bu işe son ver... Bütün dünya ayağa kalkıyor. Bir göç anlaşmasıyla bu meseleyi kapat"** deyip demeyeceğini merakla bekliyorlar.

• YILMAZ'IN DOLAYLI MESAJI

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın önceki gün aniden Sovyet Büyükelçisi **Çernişev**'i bakanlığa çağırarak görüşmesinin ardında, Özal hükümetinin Sovyetler'den bu beklentisinin yattığı belirtiliyor.

• "JİVKOV, BAŞINI YİYECEK"

Sürgündeki Bulgar insan hakları savunucularından **Peter Boyacıyev**, Türk azınlığa karşı girişilen asimilasyon ve sınır dışı etme kampanyasının sonunda **Todor Jivkov**'un başını yiyeceğini söyledi. Fransa'da oturan **Boyaciyev, "Sovyetler, Jivkov'u işbaşından uzaklaştırmak için fırsat kolluyor"** dedi.

Küçük Fikret'le, Levent de iğnelendi

Bulgar aşısı kâbus gibi

● Zorla göç ettirilen soydaşlarımızdan bazılarının çocuklarına yapılan aşı, hâlâ sırrını koruyor. Yetkililer, aşının niteliğine kesin açıklama getiremedikçe, göç eden ailelerin tedirginliği de büyüyor

● Sağlık Bakanı Halil Şıvgın'ın tanıttığı Bulgaristan'da aşı yapılan Sevinç Öztürk, "Aşıdan sonra başım ağrıdı kızarıklıklar meydana geldi" dedi

HABERİ 12. SAYFADA

Tahilden ne çıkacak? Bulgaristan'dan 13 gün önce Türkiye'ye gelen Fikret (solda) ve Levent Ademoğlu kardeşlere kolera aşısı diye koldan vurulan iğnelerin ne olduğu Ankara Hıfzıssıhha Müdürlüğü'nce incelenecek. (Fotoğraf: Gülsaran GÜVER)

MİLLİYET » 23 Haziran 1989

Bulgarlar 250 bin soydaşımızı daha gönderiyor

Büyük göç hazır

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'ın göçe zorladığı soydaşlarımızın sayısının 300 bini aşabileceği ileri sürüldü. Bulgaristan Türkiye ile ikili ilişkileri görüşmeye hazır olduğunu bildirdi. Soydaşlarımızdan bazılarının KKTC'ye yerleştirilebileceği konusu **Denktaş** ile Rum lideri **Vasiliu** arasında söz düellosuna yol açtı. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, 27 Haziran'da Edirne'ye gidecek.

Bulgar yetkililerince dün Sofya'da düzenlenen basın toplantısında şimdiye dek 150 bin kişinin pasaport aldığı, 100 bin kişinin de başvurduğu açıklandı. AA'nın haberine göre yetkililer resmi rakamlara göre Bulgaristan'ı terk eden 60 bine yakın Türkle birlikte bu sayının 300 bini aşabileceğini kaydettiler.

• BULGARİSTAN HAZIRMIŞ

Bulgaristan Dışişleri Bakan Yardımcısı **İvan Ganev**, Türkiye ile ikili ilişkilerdeki sorunları görüşmeye hazır olduklarını söyledi. **Ganev**, "**Bize göre bu insanlar istedikleri yere gidebilirler. Onlar istedikleri zaman geri dönebilecek turistlerdir**" dedi. **Ganev**, önkoşulsuz olmak kaydıyla Türk tarafı ile görüşme masasına oturmaya hazır olduklarını yineledikten sonra Başbakan **Turgut Özal**'ın BM Mülteciler Yüksek Komiseri Başkanlığı'ndaki iki ülke temsilcilerinin bir araya gelmesi yolundaki önerisini de, "**Özal'ın ihtiyacı varsa Yüksek Komiseri çağırabilir, bizim ona ihtiyacımız yok**" diye reddetti.

• EKONOMİ SALLANIYOR

Bulgaristan Adalet Bakan Yardımcısı **Eftim Stomenov** ülkeyi terk eden soydaşlarımızın mallarının halen kendilerine ait olduğunu söyledi. **Stomenov** ülkeden ayrılanların Türk kimliği almak için Bulgar kimliklerini vermelerinin ileride sorunlara neden olabileceğini de bildirdi.

Hükümetin ekonomik danışmanı **İvan Angelov** da, ayrılanların tarım ve endüstri alanında nitelikli kişiler olduğunu bu durumun insan gücü alanında boşluklar yaratabileceğini ve fabrikalarda çalışma saatlerinin uzatılması gerekebileceğini kaydetti.

Angelov bundan sonra ülkeden ayrılacakların yaklaşık bir milyar leva (400 milyon dolar) çekmelerinin beklendiğini bunun ülke açısından sorunlar yaratabileceğini de belirtti.

Bu arada Bulgar yetkililer geçen ay Hasköy'deki gösteriler sırasında 49 kişinin tutuklandığını açıkladılar

• SÜRTÜŞME

Milliyet Lefkoşa muhabiri **Akay Cemal**'in haberine göre, New York zirvesi öncesinde KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** ile Rum lideri Yorgo **Vasiliu**, KKTC'nin almayı düşündüğü soydaşlarımızla ilgili olarak tartıştı. Vasiliu, büyük devletlerin müdahalesi sonucu **Denktaş**'ın Bulgar göçmeni almaktan vazgeçtiğini ileri sürdü. **Vasiliu**'yu yanıtlayan **Denktaş** da, konuya insani açıdan yaklaştıklarını, soydaşlarımızı alabileceklerini yineledi.

Mil-Ha muhabirleri **Bülent Ayan** ve **Selim Bilgiukaya**'nın haberlerine göre Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**, 27 Haziran'da Edirne'ye gidecek. Evren, soydaşlarımızla görüşecek, incelemeler yapacak.

Soydaşlarımızın sayısı, dün gelenlerle 56 bine ulaştı. Bulgaristan'ın pasaport vermeyi 10 Temmuz'a dek durdurduğu, yeni başvurulara karşılık verilmediği bildirildi. Soydaşlarımız bugüne kadar 3 milyar 125 milyon lira karşılığı leva bozdurdu.

DSP Genel Başkanı **Bülent Ecevit** ile eşi **Rahşan Ecevit** de, bugün sınırda soydaşlarımızla görüşecek.

Baskılar yüzünden sünnet edilemeyen çocukların sünnetlerine de başlandı. İlk gün 24 çocuk, bayram havası içinde sünnet edildi.

Çeşitli sanatçıların ve grupların verdiği hafif müzik konseri de önceki gece gerçekleştirildi. Konserin geliri soydaşlarımıza bırakılacak.

Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı Başkanı **Semra Özal**, Fransa Devlet Başkanı'nın eşi **Danielle Mitterrand**'a, lider eşlerinden ayrı yazdığı özel mektupta "**İnsan haklarını ilgilendiren meselelerde çifte standart uygulanması, insanlığın yüz karasıdır**" dedi. **UBA**'nın haberine göre Bayan **Özal**, Bayan **Mitterrand**'a, Peşmergelere gösterdiği ilgiyi soydaşlarımıza da göstermesi gerektiğini ima etti.

Avrupa Demokratik Birliği'nin Budapeşte'de yapılan toplantısından dönen ANAP İstanbul Milletvekili **Bülent Akarcalı**, "**Bulgaristan, soydaşlarımızın hakkını ödemezse, sadece mezalim değil, uluslararası eşkıyalık da yapmış olur**" dedi.

Bulgaristan'ın zulmünü protesto için direnişe katıldığı gerekçesiyle dört gün işkence gören **Mümin Müminoğlu**, sınır dışı edildikten sonra geldiği Bursa'da fenalaştı. **Müminoğlu**, tedavi için hastaneye kaldırıldı.

• YARDIMLAR

- **Ankara Toptancı Hali Sebze ve Meyveciler Derneği, Edirne'ye 40 ton sebze ve meyve gönderdi.**
- Sağlık Bakanlığı ile İlaç Endüstrisi İşverenler Sendikası'nın işbirliğiyle soydaşlarımıza 100 milyon liralık ilaç yardımı yapıldı.
- **Bodrum'daki Club Monakus Tesisleri'nin bir bölümü soydaşlarımıza tahsis edilecek.**
- İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. **Cem'i Demiroğlu**, soydaşlarımız arasındaki hemşire ve diğer diplomalı sağlık personelini kadrolarına almaya hazır olduklarını duyurdu.
- **İstanbul Tabip Odası, soydaşlarımızın sağlık sorunlarına yardımcı olmak için valiliğe başvurdu.**

• ULUSLARARASI TEPKİLER

Hindistan, Pakistan, İsveç ve Ürdün, Bulgaristan'ı çeşitli yollarla kınadı. F. Alman Sosyal Demokrat Parti mensubu iki milletvekili önümüzdeki hafta Bulgaristan'a gidecek. Bu arada Bulgar hükümetinin baskısı, yarın Belçika'nın başkenti Brüksel'de, yürüyüşle protesto edilecek.

MİLLİYET » 23 Haziran 1989

Şıvgın uluslararası kuruluşlardan yardım istedi

Sevinç: 'Aşı olmasaydım göndermeyeceklerdi'

ANKARA, ÖZEL

SAĞLIK Bakanı **Halil Şıvgın**, uluslararası kuruluşları Bulgaristan'ın soydaşlarımıza yaptığı ileri sürülen niteliği belirsiz aşı konusunda araştırma yapmaya çağırdı.

Şıvgın'ın dün düzenlediği basın toplantısında tanıttığı Bulgaristan göçmeni 20 yaşındaki **Sevinç Öztürk**, **'Aşı olmazsam Türkiye'ye göndermeyeceklerdi. Mecbur kaldım"** dedi. Şıvgın, Dünya Sağlık Örgütü ile de temas kurarak konunun incelenmesi için girişim yapılmasını istedi.

Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelmeden iki gün önce sol kolundan zorla iğne yapılan **Sevinç Öztürk**, şunları anlattı:

"Sarı bir kart vererek, Razgrat'daki hastaneye gönderdiler. Zorla sol kolumdan iki kere aşı yaptılar. O kartı daha sonra polislere verdim ve Türkiye'ye gelebildim.

"Aşı olduktan sonra ateşim çıktı, başım ağrıdı ve vücudumda kızarıklıklar meydana geldi. Aşıları sadece Türklere ve Türk çocuklarına yapıyorlar. 1989 yılında da Türklere aşılar yapıyorlardı. O dönemde toplu ölümler olduğunu duymuştuk."

İbn-i Sina Hastanesi Enfeksiyon Hastalıkları Bölüm Başkanı Prof. Dr. **Mehmet Onul** da, **Sevinç Öztürk**'ün fiziki ve laboratuvar muayenelerinde pozitif bir bulguya rastlamadıklarını kaydetti. **Onul**, **"Aşı ile verilen mikroorganizma, hormon olabilir. Ama dünyada milyonlarca virüs var. Mikrobiyolojik ve zehirler yönünden daha geniş bir inceleme yapılması gerekir"** dedi.

Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın** da uluslararası kuruluşların konuyu araştırmaları için Bulgaristan'a gitmelerini istedi. Şıvgın, **"Eğer doğruysa 21. yüzyılda girilirken insanlık suçu işlenmektedir. Alınan kan örnekleri incelenmek üzere uluslararası laboratuvarlara gönderilecektir"** diye konuştu.

Şıvgın, daha sonra Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Genel Direktör Vekili **Abdel Bename** ve Avrupa Direktör Yardımcısı **Dr. Rouchon** ile telefon görüşmesi yaparak gazetecilere, WHO yetkililerinin Bulgaristan ile görüşmeye çalıştıklarını ve bu ülkeye bir ekip göndermek üzere hazırlıklara başladıklarını bildirdi.

Fenalaştı Bulgar'ın zulmüne direndiği için 4 gün işkence yapılıp sınır dışı edilen Mümin Müminoğlu, Bursa'ya geldikten sonra fenalaştı. Müminoğlu hastaneye kaldırılarak tedaviye alındı.

Bulgarların resmi başvurusu Ankara'da

Batu: "Kapsamlı görüşürüz"

ANKARA, ÖZEL

TÜRKİYE, Bulgaristan'ın önkoşulsuz görüşme çağrısına dün yanıt verdi ve görüşmenin ancak kapsamlı göç anlaşmasına öncelik verilerek yapılabileceğini bildirdi.

Ankara bu açıklamasını, Bulgarların nota vererek görüşme önerisini resmen Türk hükümetine iletmesi üzerine yaptı.

Türk hükümeti, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türk azınlığın trajedisinin zaman kaybedilmesini göze alamayacak kadar ağır olduğunu belirtti. Böylece Ankara, Bulgaristan'ın dünya kamuoyunun baskısını azaltmak için yaptığı manevraya kanmayacağını, meselenin bulandırılmasına karşı olduğunu ortaya koydu.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **İnal Batu**, Bulgaristan Başbakanı Atanassov'un Türkiye'ye yaptığı görüşme çağrısını içeren notanın Sofya'da büyükelçiliğimize verilmesi üzerine dün açıklama yaptı.

Batu, Türkiye'nin kapsamlı bir göç anlaşması için iyi niyetli müzakereye hazır olduğunu hatırlattı ve **"Ancak, müzakere soyutta, bir boşluk içinde değil, belirli bir zeminde ve belirli bir amaç için yapılır"** dedi.

Batu, **"Eğer Bulgaristan Başbakanı'nın beyanatıyla kastolunan, Bulgaristan hükümetinin yıllardır sürdürdüğü olumsuz tutumu terketme olgunluğuna erişiği, kapsamlı bir göç anlaşmasını müzakereye hazır olduğu ise, bunun net bir şekilde ortaya konulmasını diler ve bekleriz"** diye konuştu.

MİLLİYET » 24 Haziran 1989

BUGÜN

BUGÜNKÜ MİTİNG

BULGAR zulmüne karşı bugün Taksim'de yapılacak miting, partilerarası işbirliğiyle düzenlenmiştir. Okurlarımız izlemişlerdir: Bunun gerçekleşmesi kolay olmamıştır. Ama birkaç gün süren tartışmalardan sonra belirli güçlükler aşılmış ve bugünkü aşamaya varılmıştır.

"Aşama" diyoruz. Çünkü, bu "işbirliği" çerçevesinde yapılması gereken daha pek çok şey vardır. Bugünkü miting, onların sadece bir başlangıç adımı sayılmalıdır.

Meclis'te temsil edilen üç partinin temsilcileri —ANAP Genel Başkan Yardımcısı Halil Özsoy, SHP Komitesi Başkanı Ali Dinçer ve DYP Grup Başkanvekili Vefa Tanır— bugünkü miting için akılcı ve gerçekçi ilkeler koymuşlardır. Bu girişimin sadece, Meclis'te temsil edilen üç partinin değil, öteki partiler, kurumlar, kuruluşlarla birlikte "bütün milletin mitingi" olduğunu vurgulamışlardır. Ona katkıda ve katılımda bulunmaya herkesi davet etmişlerdir. Ancak bunu yaparken, toplantının belirli bir disiplin içinde geçmesini sağlayacak önlemler düşünmeyi de ihmal etmemişlerdir.

Sakarya'daki mitingde örneği görülmüştür: Topluluk içindeki bazı gruplar, iyi niyetle de olsa, güdülen amacın tam aksine sonuçlar verecek gösteriler yapabiliyor, sloganlar atabiliyor. Taksim mitinginde böyle yanlışlıkların yapılmaması için bazı uyarı ve kontrol mekanizmaları kurulmuştur.

Gerçi büyük topluluklarda o mekanizmaların işlemesi, bir dereceye kadardır. Hele o topluluklardan kendi hedefleri yönünde faydalanmak isteyen iyi niyet dışı girişimler olursa, önlenmeleri kolay değildir. Ama o açıdan da, mitinge katılacak vatandaşlarımızın sağduyusuna güvenilecektir.

Bugün saat 14.00'te başlayacak olan mitingin başarılı olmasını dileriz. Buradaki "başarı", sadece, konuşmacılarla dinleyicilerin, o duygu gösterilerindeki tırmanmayla ölçülmemelidir. Ondan daha önemlisi, o mitingi meydanda ya da televizyonda izleyenlerin Bulgar zulmüne karşı somut katkılarının harekete geçirilebilmesidir. Kanalize edilebilmesidir..

Yani: Bu "milli işbirliği" içinde ben, vatandaş olarak ne yapabilirim?

Örneğin: Gelen göçmenlerin yerleşmesine katkıda bulunmak için şu imkânım var. Bunu nasıl kullanmalıyım?

Örneğin: Bulgar barbarlığının yurt dışında vurgulanması çalışmalarına mektup yazarak katılabilirim. Nerelere yazmalıyım?

Bu gibi soruların kesin yanıtları bir miting çerçevesinde verilemeyebilir. Ama o miting sırasında bu konuda bazı ipuçları belirirse ve o ipuçları mitingi izleyecek çalışmalarla belirginleştirilirse, Taksim'de duyacağımız heyecanın, somut sonuçlar verici kanallara yöneltilmesi mümkün olur.

Bildiğimiz gibi, bugünkü miting bir "başlangıç"tır. "Partilerarası işbirliği"yle başlayan bu "milli işbirliği"nin, Bulgar zalimlerini, yaptıklarına pişman ettirinceye kadar devam etmesini dileriz.

ALTAN ÖYMEN

"Bulgar'a lanet" mitinginde buluşalım

Vatandaş, Taksim'e

● Saat 14.00'te Taksim'de başlayacak mitingde ANAP adına Namık Kemal Zeybek, SHP adına Deniz Baykal, DYP adına Hüsamettin Cindoruk konuşacak. Göçmen dernekleriyle Türk-İş adına da birer konuşma yapılacak

● Bulgar zulmünü "tek ses" halinde kenetlenerek lanetleyeceğimiz bugünkü miting, TRT kanalıyla Eurovision'dan tüm dünyaya naklen yayınlanacak

HABERİ 13. SAYFADA

Milliyet oradaydı **Gorbaçov, Jivkov'la görüştü**

Moskova arabulucu

● Bulgaristan Devlet Başkanı Todor Jivkov, Sovyetler Birliği'nin başkentine yedi saat süren bir ziyaret yaptı ve havaalanında sadece Politbüro üyesi Lev Zaikov tarafından karşılandı. Alandan doğruca Kremlin'e giden Jivkov, Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Mihail Gorbaçov tarafından kabul edildi

● Moskova'daki diplomatik çevreler, Bulgaristan'la Türkiye arasında Türk uyrukluların sınır dışı edilmesiyle iyice artan gerginliğin giderilmesi amacıyla Gorbaçov'un "arabulucu" olarak resmen devreye gireceğini belirttiler

• **Cenk BAŞLAMIŞ**'ın haberi 13. sayfada

MİLLİYET » 24 Haziran 1989

Mesut Yılmaz, "zorunlu göç"ü BM'ye götürüyor

Mekik diplomasisi

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın, Bulgaristan sorunu nedeniyle Moskova, Pekin, Paris, Londra, Washington ziyaretleri gündemde. Sovyet yönetimine gönderilen "sözlü" mesajın yanıtı bekleniyor

• Nur BATUR • ANKARA

TÜRKİYE, Bulgaristan'ın ülkede yaşayan Türklere uyguladığı insanlık dışı baskılar ve soydaşlarımızı zorla sınır dışı etmesini Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin gündemine getirmeye hazırlanırken, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın, Güvenlik Konseyi'nin 5 daimi üyesi ABD, Sovyetler Birliği, İngiltere, Fransa ve Çin'in başkentlerine yıldırım ziyaretler yapması bekleniyor.

Türkiye'nin Birleşmiş Milletler nezdindeki daimi temsilcisi Büyükelçi **Mustafa Aksın**, Güvenlik Konseyi Başkanı ve ABD daimi temsilcisi **Thomas Pickering** ile görüşerek, Bulgaristan'ın, Türkleri zorla sınır dışı etme uygulamasını ayrıntılarıyla anlattı.

Ankara, öncelikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Başkanlığı'na Yugoslavya'nın gelmesini bekliyor. Belgrad, Bulgaristan'ın Türklere karşı uyguladığı insanlık dışı politika karşısında, Türkiye'yi güçlü bir şekilde destekleyen ülkelerin başında yer alıyor.

Yugoslavya, Temmuz ayı başından itibaren Güvenlik Konseyi'nin dönem başkanlığı koltuğuna oturacak. Yugoslavya'nın başkanlığı sırasında yapılacak müzakerelerin, meselenin görüşülmesi ve gerekirse de bir karar çıkartılması açısından daha uygun bir atmosfer oluşturacağı belirtiliyor.

• SOVYETLER NE YAPACAK?

Türk hükümeti, Birleşmiş Milletler'in beş daimi ve 10 geçici üyesinin (Cezayir, Brezilya, Kanada, Kolombiya, Etiyopya, Finlandiya, Malezya, Nepal, Senegal, Yugoslavya) sınır dışı edilen Türklerin dramına yaklaşımını yakından saptıyor ve halen bu ülkelerin başkentlerinde de meseleyi anlatmak için başlattığı kampanyayı sürdürüyor.

Şu ana kadar ortaya çıkan tabloya göre, daimi üyelerden ABD ve İngiltere, açık bir şekilde Bulgaristan'ı kınadı ve Sofya üzerinde yoğun bir baskı başlattı. Çin ise henüz sessizliğini koruyor. Ankara, Sovyetler'in tutumu konusunda bir karara varabilmek için de, Moskova'ya sözlü mesaj gönderdi.

Söz konusu mesaj, geçen çarşamba günü, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** tarafından Sovyet Büyükelçisi **Çernişev** aracılığıyla, Sovyet yönetimine gönderildi. **Jivkov**'un Moskova ziyaretine bir gün kala gönderilen bu mesajda, **Özal** hükümeti, Sovyetler'in, Bulgar yönetimini **"sınır dışı edilen Türklerin haklarının da korunacağı bir göç anlaşmasına"** ikna etmesini istedi.

Çarşamba günü sözlü mesajı, Moskova'da Sovyet Dışişleri Bakanı **Şevardnadze**'ye ileten **Çernişev**'in dün Sofya'ya geçtiği, daha sonra Moskova'ya döneceği ve pazartesi akşamı da Ankara'ya geleceği, Türk yetkilileri tarafından belirtiliyor. Bu durumda, **Yılmaz** ile **Çernişev**'in en geç salı sabahı yeniden bir araya gelmesi ve **Çernişev**'in Sovyet yönetiminin yanıtını getirmesi bekleniyor.

Sovyetler'in tavrının, **Özal** hükümetinin meseleyi Güvenlik Konseyi'ne götürürken takınacağı tutumu da etkileyeceği zannediliyor.

Ankara'nın **"Bulgaristan Türklerine yapılan baskılar sorununu"** Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne götürürken, önünde iki alternatif bulunuyor:

1- Türk hükümeti, Güvenlik Konseyi'nden Bulgaristan'ın insanlık dışı politikasını kınayan bir karar tasarısı çıkartabilmeye çalışıyor. Ancak, böyle bir karara Sovyetler Birliği'nin karşı çıkmasının kuvvetle muhtemel olduğu ve vetosunu kullanabileceği üzerinde duruluyor. Hükümet içindeki bir görüş, **"Sovyet vetosunun da göze alınarak, bir kınama kararının çıkartılmasına ağırlık vermek."** Bu görüşü savunanlar, **"Böylece, tüm dünyada barış ve insan hakları alanında büyük puan toplayan Gorbaçov yönetimi, sadece müttefiki olduğu için ırkçı ve insanlık dışı Bulgar politikasını savunma durumuna girecek ki, bu, Moskova'yı çok zor durumda bırakır"** diyorlar.

2- İkinci alternatif ise, daha yumuşak bir karar tasarısı ile Güvenlik Konseyi'nde meselenin tartışılmasını sağlamak. Böylece, Bulgaristan üzerindeki uluslararası baskıyı artırıp, göç anlaşması için zorlamak.

Bu iki alternatiften hangisine ağırlık verileceği, Güvenlik Konseyi üyeleri nezdinde önümüzdeki günlerde yoğunlaştırılacak nabız yoklama çalışmalarının sonucuna göre ortaya çıkacak.

• ABD'DEN KINAMA

Öte yandan, ABD yönetimi de zorunlu göç olayı konusunda Bulgaristan'ı kınayan bir açıklama yayınladı. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın konuya ilişkin açıklaması şöyle:

"Bugüne kadar, Bulgaristan'da bulunan 900 bin ile 1 buçuk milyon arasındaki etnik Türk'ten en az 50 bin kadarı sınır dışı edilmiş veya ülkeyi terk etmiştir.

Bulgaristan hükümeti, Türk azınlığın temel insan haklarını ihlal etmektedir. Bulgaristan hükümetinin bu davranışını kınıyoruz. Konuyla ilgili olarak Washington'da, Bulgaristan hükümetine sayısız diplomatik girişimlerde bulunulmuş, Sofya'da yapılan bir görüşme sırasında da Bulgar hükümeti yetkililerine Avrupa Güvenlik ve İşbirliği İnsani Boyut mekanizması hatırlatılmıştır. Sorun Paris'teki Avrupa Güvenlik ve İşbirliği İnsani Boyut Toplantısı'nda, Amerikan delegasyonu tarafından da gündeme getirilmiştir.

Bunun yanı sıra, ABD'yi ziyaret etmekte olan Bulgaristan Dış Ticaret Bakan Yardımcısı'nın, Dışişleri Bakanlığı'nda yapacağı bütün görüşmeler iptal edilmiştir."

• ÖTEKİ TEPKİLER

Uluslararası Af Örgütü, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'a bir mesaj göndererek, Mayıs ayındaki gösterilerde güvenlik güçlerince öldürülen ve dövülen etnik Türklerle ilgili tam, tarafsız ve ivedi bir soruşturma açılmasını istedi.

Paris'te dün sona eren Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) İnsani Boyut Toplantısı'nda, Bulgaristan sert eleştirilere hedef oldu. Kanada temsilcisi, Bulgaristan'ın son 40 yıldır Avrupa'da görülen en büyük sınırdışı etme kampanyası başlattığını bildirdi.

İngiltere temsilcisi, **"Balkanlar tarih boyunca yeteri kadar barbarlık gördü. Bulgaristan'ın Türklere uyguladığı insanlık dışı tutum durdurulmalıdır"** dedi.

Portekiz temsilcisi, Bulgaristan hükümetinin bir azınlığın temel haklarını açıkça çiğnemesi karşısında sessiz kalamayacaklarını belirtti. Avusturya temsilcisi de, işim vermeden Bulgaristan'ı eleştirdi ve bir AGİK ülkesinde zoraki kitlesel göçe tanık olunduğunu vurguladı.

İngiltere'nin önde gelen fikir gazetelerinden **"The Times"**, Bulgaristan'ın Türk azınlığı sınırdışı ettiği inkârını, iki yüzlü bir davranış olarak niteleyen başyazısında, totaliter Bulgar rejiminin Müslüman nüfusa yönelik kötü muamelesinin, utanç verici bir bağnazlık ve baskı olduğunu belirtti.

"Financial Times"'ta yer alan bir yorumda da, Bulgaristan'ın asimilasyonda başarı sağlayamaması üzerine, son çare olarak Türkleri ülkeden sınırdışı etmeye başladığı anlatıldı.

İsveç ve İskandinav ülkelerinin en büyük sabah gazetesi sayılan 650 bin tirajlı **"Dagens Nyheter"** dünkü sayısında, **"Bulgaristan teröründen kaçanlar"** sürmanşetiyle olayı birinci sayfadan duyururken, dış haberler bölümünde de bir tam sayfayı bu konuya ayırdı.

MİLLİYET » 24 Haziran 1989

Ecevit'ler çadırkentte Rahşan Ecevit ile birlikte incelemelerde bulunan DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, burada Bulgaristan'dan zorla göçettirilen soydaşlarımızla görüştü. Ecevit, Bulgaristan'daki Türklerin verdiği mücadelenin, dünyanın en onurlu mücadelesi olduğunu söyledi. (Fotoğraf: Bülent AYAN-EDİRNE/MİL-HA)

DSP lideri soydaşlarımızı ziyaret etti

Ecevit: "Planda göç değişikliği yapılmalı"

● DSP lideri, "Bulgaristan'a uluslararası alanda ekonomik ve ticari ambargo konulması için kampanya açılmalıdır" dedi

• **Bülent AYAN** » EDİRNE (MİL-HA)

DSP Genel Başkanı Bülent Ecevit, TBMM'deki 5 yıllık Kalkınma Planı görüşmelerinin durdurularak, Bulgaristan'dan bir milyon kişi gelebileceği varsayılıp, planda değişiklik yapılmasını önerdi.

Ecevit, Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği Türklerle görüşmek üzere dün sabah Edirne'ye geldi. Otobüste gazetecilere açıklamalarda bulunan Ecevit, Bulgaristan'ın sınır dışı kararı karşısında hazırlıksız yakalanıldığını belirterek, 1987 yılında göçmenler için bakanlık kurulmasını önerdiğini hatırlattı.

Hükümetin Bulgaristan'a karşı tutumunu da eleştiren Ecevit, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Sözde kalacak protestolar manevi değer taşır. Ama somut sonuçlar vermez. Bulgaristan'ı ekonomik ve ticari önlemler etkiler. Bulgar ekonomisi, dış ekonomik ilişkiler üzerine kuruludur. Bu konuda Bulgaristan son derece duyarlıdır. Bulgaristan'a uluslararası alanda ekonomik ve ticari ambargo konulması için kampanya açılmalıdır."

DSP lideri Ecevit, SHP ve DYP'nin erken seçim konusundaki açıklamalarını da ciddi bulmadığını belirterek, "Erken seçim isteğinde samimi olduklarına inanmıyorum. Meclis'te grubu bulunan diğer partiler, seçim sistemini değiştirmeden, bu seçim sistemi için de garantiler denemeye hazırlıklıdırlar" diye konuştu. Ecevit, cumhurbaşkanlığı seçimi konusunda da, "Kanımca, ANAP ve SHP pazarlık ediyorlar" dedi.

● Yavru vatanda Bulgar zulmüne *lanet*

"Zorunlu göç"e kınama

◦ Akay CEMAL

• LEFKOŞA

KKTC başkenti Lefkoşa'da Atatürk Meydanı'nda dün düzenlenen Bulgaristan'lı telin mitinginde, binlerce Kıbrıslı Türk, Bulgaristan'da soydaşlarımıza yapılan zulmü kınadı.

Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş** yaptığı konuşmada Bulgaristan'dan göç etmek zorunda bırakılan Türklerin çektiği acılara aldırmayan dünyanın, Maraş'ın statüsü değiştirilmeden bu göçmenlere açılabileceğinin söylenmesi üzerine ayaklandığına dikkati çekerek, boş binaların 60 bine varan Türk göçmeninin kıymetinden daha fazla görüldüğünü söyledi.

Denktaş, Türk hükümetinin göç edenleri rehabilite edecek güçte olduğunu ve dünyaya **"Boş binalar başınıza kalsın"** dercesine Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği Türkleri Kıbrıs'a gönderme siyaseti bulunmadığını açıkladığını da sözlerine ekledi.

Güney Kıbrıs'ın Beyrut'tan kaçan birçok Hıristiyanı kendi bölgesine yerleştirdiğini ve bunu da insanlık adına değil, kendi çıkarları için yaptığını söyleyen **Denktaş**, KKTC'nin buna ses çıkarmadığını, güneyde bir devlet bulunduğunu, istediğini yapabileceğini, ancak Kuzey Kıbrıs'ta da bağımsız bir devlet ve hükümet olduğunu KKTC'nin alacağı kararlara da Güney Kıbrıs'ın karışamayacağını kaydetti.

MİLLİYET » 24 Haziran 1989

Bulgaristanlı beş aileye çağrı

Üstte ev, altta atölye Bulgaristan'dan göçe zorlanan soydaşlarımızdan beş aileye Ümraniye'deki boş duran apartmanlarında ücretsiz barınma imkânı sağlayacaklarını söyleyen iki ortak Tuğrul Erol ile Yusuf Övaz, "Binanın alt katındaki atölyede de mobilyacılık yapsınlar" diyorlar.

"Hem ev hem iş"

• Ahmet YILDIZALP

İSTANBULlu iki ortak, Bulgaristan'dan göç eden soydaşlarımızdan 5 aileye hem ev hem de iş olanağı sağlayacak. Mobilyacı **Tuğrul Erol** ve mobilya atölyesi sahibi **Yusuf Övez**, mesleği mobilyacılık olan 5 aileyi kendilerine ait apartmanda hem kira almadan oturtacak, hem de onları evin altındaki mobilya atölyesinde çalıştırarak maaş verecek.

Bağdat Caddesi üzerindeki bir mobilya mağazasının sahibi **Tuğrul Erol** ile Ümraniye'de bir mobilya atölyesi bulunan **Yusuf Övez** şunları söylediler:

"Bulgaristan'ın soydaşlarımıza karşı başlattıkları baskıları duydukça üzülürdük. Son günlerde zorunlu göç haberlerini de TV'den izledikçe içimizde dayanılmaz bir yardım etme arzusu uyandı. Ne yapalım diye düşünürken, aklımıza Bulgurlu Söğütlüçeşme Mahallesi'nde boş duran 4 katlı apartmanımız geldi, birlikte bu uygulamayı planladık."

Yaklaşık 90 metrekarelik daireleri olan apartmanda kaç çocuklu olursa olsun 5 soydaş aileyi diledikleri kadar kira almadan oturtabileceklerini belirten iki ortak, **"Apartmanın altında tüm araç ve gereci ile çalışmaya hazır atölyemizde sanatkâr soydaşlarımızı bekliyoruz. Burada çalışacak aile reislerine de piyasada ne ücret veriliyorsa, o maaşı vereceğiz"** diyorlar.

Tuğrul Erol ve **Yusuf Övez**, bu şartlara uyan soydaşlarımızın kendilerini **"356 23 24"** no'lu telefondan aramalarını istiyorlar.

Özal: "Öyle hesap soracağız ki, dünya da şaşıracak"

"Bulgarlar pişman"

MİLLİYET HABER MERKEZİ

Soydaşlarımızın 16 ilde geçici iskânları için çalışılıyor. Camilerde vaazlar verilliyor, yardımlar toplanıyor. Sağlık Bakanlığı da bir "iğne komisyonu" oluşturdu

BULGARİSTAN'dan zorla sınırdışı edilen soydaşlarımızın sayısı 60 bine ulaşırken, nüfus cüzdanı yerine geçecek kimlik belgesi verilen bu kişilerin 16 ilde geçici iskâna tabi tutulması için çalışmalar yapıldığı açıklandı. Göçmen soydaşlarımız için camilerde vatandaşlardan yardım toplanacak. Soydaşlarımıza yapılacak her türlü yardımlar vergiden muaf tutulacak.

Sağlık Bakanlığı, Bulgarların soydaşlarımıza yaptığı iğneyi araştırmak üzere bir komisyon oluşturdu. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) önümüzdeki hafta incelemeler yapmak üzere Bulgaristan'a bir ekip göndereceği açıklandı.

Başbakan Özal, Şarköy'deki konuşmasında, Bulgarların yaptıklarından pişman olduklarını belirterek, **"Günün birinde öyle bir hesap soracağız ki, onlar da, bütün dünya da şaşıracak"** dedi. SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü** de, Sosyalist Enternasyonal toplantısı karar suretinde Bulgaristan sorununa yer verilmesinin son derece yararlı olduğunu söyledi.

• "BULGAR BLÖFÜ"

Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızla ilgili koordinasyonu sağlamakla görevli Devlet Bakanı **Ercüment Konukman**, dün düzenlediği basın toplantısında, Bulgaristan'ın soydaşlarımızı, göndermeme çabası içinde olduklarını öne sürdü. Konukman, "360 bin soydaşımızın gönderileceği açıklaması yeni bir Bulgar blöfüdür" dedi. Konukman'ın açıklamaları özetle şöyle:

• Soydaşlarımızın şu anda 16 ilde geçici iskânı söz konusudur. Bütün Türkiye sathında düzenli bir yerleşim planlaması yapmaya çalışıyoruz. Soydaşlarımız genellikle Bursa ve Balıkesir illerinde yerleşmek arzusundalar.

• Vatandaşlık işlemleri tamamlanıncaya kadar herhangi bir sorun çıkmaması için soydaşlarımıza geçici kimlik belgesi veriyoruz. Böylece çalışma ve iş güvenliği konusunda çıkabilecek endişeleri gidermek istiyoruz.

• Soydaşlarımıza yapılan yardımlar Ziraat Bankası Meşrutiyet Şubesi'nde açılan 240105 numaralı hesapta toplandı. Bugünden (dün) itibaren tüm camilerimizde Bulgaristan olayları ve göçmenlerin durumuyla ilgili vaazlar verilecek. Cemaatten de maddi yardım toplanacak.

• Bugüne kadar soydaşlarımızdan 1500'ü işe yerleştirildi.

• AŞI KOMİSYONU

Bu arada Sağlık Bakanlığı bünyesinde, soydaşlarımıza Bulgaristan'da yapılan iğneleri araştırmak amacıyla üniversiteler ve Gülhane Askeri Tıp Akademisi öğretim üyelerinden oluşan **"tıbbi ön çalışma komisyonu"** oluşturuldu.

Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın**'ın verdiği bilgiye göre, komisyon soydaşlarımızı **"aşı yaptılanlar"** ve **"aşı yapılmayanlar"** diye gruplandırdıktan sonra, onları kontrolden geçirecek. Bakan Şıvgın, dün 40 kadar öğretim üyesiyle bir toplantı yaparak, ne gibi tedbirler alabileceklerini görüştüklerini söyledi. Şıvgın, Dünya Sağlık Örgütü'nün soydaşlarımızla ilgili bir mesajının da kendilerine ulaştığını belirtti. Örgüt Genel Direktörü Dr. **Hiroshi Nakajima**, sorunun çözümüne katkıda bulunabilmek için Avrupa Bölge Direktörünü görevlendirdiğini ve bir ekibin önümüzdeki hafta Bulgaristan'a gönderileceğini bildirdi. Şıvgın ise, Bulgaristan'ın WHO'nun heyet göndermesi önerisini reddettiğini, ancak WHO heyetinin Bulgar sınırından geri çevrilmesinin bile Türkiye'nin haklılığını ortaya koyacağını kaydetti.

Toplantıya katılanlardan Prof. Dr. **Yahya Laleli** de, Bulgarların yaptığı aşının etkisinin kısa sürede görülmesinin mümkün olmadığını, bu nedenle uzun vadeli çalışma gerektiğini bildirdi.

• MALİYE'DEN AÇIKLAMA

Maliye ve Gümrük Bakanlığı da dün bir açıklama yaparak, soydaşlarımıza yapılacak nakdi ve ayni yardımların, gelir ve kurumlar vergilerinden düşürülebileceğini belirtti. Açıklamada, yardımların süratle ihtiyaç sahiplerine ulaştırılacağı da kaydedildi.

• ÖZAL'DAN VERYANSIN

Başbakan Özal, Şarköy'de yaptığı konuşmada şunları söyledi:

"Bulgarlar zannettiler ki, 40-50 bin kişi gönderilirse Türkiye 'pes' der, kapılarını kapatır. Biz ise kapıları sonuna kadar açtık. Şimdi ne yapacaklarını şaşırdılar, Yaptıkları işe pişmanlar. Ama bu komünistlerin yapamayacağı kötülük yoktur.

Günün birinde Bulgarlardan öyle bir hesap soracağız ki, onlar da şaşıracak, bütün dünya da şaşıracak.

Türkiye'nin 56 milyon nüfusu var. Oradan da 2 milyon çalışkan soydaşımız gelirse Türkiye 58 milyon olur. Daha da güçleniriz."

• İNÖNÜ YURDA DÖNDÜ

SHP Genel Başkanı İnönü, İsveç'in başkenti Stockholm'de yapılan Sosyalist Enternasyonal toplantısından dün yurda döndü. İnönü, İstanbul Atatürk Havalimanı'nda yaptığı açıklamada, SHP'nin tam üyeliğinin, Türkiye'nin tanıtılması açısından büyük bir boşluğu doldurduğunu belirtti. İnönü, Sosyalist Enternasyonal'e üye parti yetkililerine, Bulgaristan'ın Türk soylulara uyguladığı baskı ve zulmü de anlattığını kaydederek, **"Söylediklerim karar suretinde de yer aldı. Bunun meyvesini uzun sürede göreceğimize inanıyorum"** dedi.

• DİĞER TEPKİLER

• Bilar Demokrasi İzleme Kurulu, Bulgaristan'daki Türk azınlığa karşı yürütülen politikalar nedeniyle Bulgar Devlet Başkanı **Jivkov**'a bir protesto mektubu gönderdi.

• TMMOB Mimarlar Odası, Bulgarların Türk azınlığa yönelik uygulamalarını protesto amacıyla, Sofya'da düzenlenen **"Dünya Mimarlar Bienali"**ne katılmadı.

• Başbakan **Özal**'ın eşi, Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı Başkanı **Semra Özal**, bugün Bulgaristan'ın Ankara'daki Büyükelçiliği'ne siyah çelenk bırakarak, bu ülkenin Türk azınlığa karşı tutumunu protesto edecek.

• TBMM Başkanı **Yıldırım Akbulut**, bugün Edirne'ye giderek göçmen soydaşlarımızla görüşecek.

MİLLİYET » 24 Haziran 1989

● **Milliyet okurlarının uyarı mesajları, Avrupa kuruluşlarında**

Protesto yağmuru

• Ahmet SEVER

• BRÜKSEL

AVRUPA Konseyi ve Avrupa Parlamentosu, Türkiye'den gelen Bulgaristan'ı protesto mesajlarıyla adeta "çalışamaz" duruma düştü.

Milliyet'in bu iki kuruluşun adresini, telefaks ve telefon numaralarıyla İngilizce bir protesto metnini yayınlamasından sonra, Milliyet okurları Avrupa Konseyi ile Avrupa Parlamentosu'nu "**protesto mesajı yağmuru**"na tuttu.

Konsey ve parlamento yetkilileri, bugüne kadar telgraf, telefaks ve teleks yoluyla yüzlerce protesto mesajı aldıklarını ve son günlerde posta ile gelen mesaj sayısının da giderek arttığını bildirdiler.

Türkiye'den gelen mesajlar nedeniyle telefaks ve telekslerin uzun süre meşgul edildiğini belirten bir konsey yetkilisi, Milliyet'in okurları için hazırladığı protesto metnini kastederek, mesajların hepsinin İngilizce dört satırdan oluştuğunu belirtti.

Avrupa Konseyi basın sözcüsü, gelen protesto metinlerinin, "**Avrupa Konseyi'ne Üye Olmayan Ülkelerle İlişkiler Komisyonu**"na iletildiğini, bu komisyonun Temmuz ayının ilk haftasında Strasbourg'ta yapacağı toplantıda konuyu parlamenterlerin dikkatine sunacağını söyledi. 13-19 Temmuz tarihleri arasında Bulgaristan'a gidecek olan bir Avrupa Konseyi delegasyonunun Bulgar yetkililere bu tepkilerden söz açacağını bildiren sözcü şöyle konuştu: "**6 Temmuz'da Sovyet lideri Mihail Gorbaçov Avrupa Konseyi'nin davetlisi olarak Strasbourg'a geliyor. 7 Temmuz'da genel kurulda Doğu-Batı ilişkileri hakkında bir tartışma var. Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı aldığı tutum burada da gündeme getirilebilir. En azından bir Türk parlamenteri dikkatleri Bulgaristan üstüne çekebilir.**"

Seçim sarsıntısını ve yorgunluğunu üzerinden hâlâ atamayan Avrupa Parlamentosu'na ulaşan tepkilerin ise, doğrudan Başkan Lord **Plumb**'un özel kaleminde toplandığı kaydedildi.

Avrupa Parlamentosu'nun, yeri belirlenen 518 üyesi ile birlikte ilk oturumunu 25-28 Temmuz tarihleri arasında Strasbourg'ta yapacağı ve siyasi gruplardan bazılarının Bulgaristan'ın zoraki güç politikasını "**acil karar tasarı**"ları hazırlayarak gündeme getirmelerinin hemen hemen kesin olduğu vurgulandı.

Görev süresi 25 Temmuz'da sona erecek olan Parlamento Başkanı Lord **Plumb**'un da siyasi grup başkanlarının dikkatini Türkiye'den gelen tepkilere çekeceği bildirildi.

MİLLİYET » 24 Haziran 1989

Bulgar Devlet Başkanı'ndan Moskova'ya yedi saatlik ziyaret

Jivkov, Gorbaçov'a TEKMİL VERDİ

• Cenk BAŞLAMIŞ

• MOSKOVA

ANKARA ile Sofya arasında, Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türkler konusunda gerginlik sürerken, Bulgar Komünist Partisi lideri **Todor Jivkov** dün 7 saatlik resmi bir ziyaret için Moskova'ya geldi.

Havaalanında Sovyet Komünist Partisi Politbüro üyesi **Lev Zaykof** tarafından karşılanan **Jivkov**'un bu ziyaretinin programı hakkında hiçbir yorum ya da açıklama yapılmadı. Ancak Sovyet başkentindeki yabancı gözlemciler ve diplomatlar, Sovyet yetkililerin, **"göçe zorlanan Türkler"** konusunda Ankara ile Sofya arasında **"arabuluculuk"** yapması olasılığını gündeme getirdiler. Aynı çevreler **Gorbaçov**'un tarafları uzlaştırma konusunda devreye girdiğini savunuyorlar.

Yalnız Bulgar ve Sovyet gazetecilerinin izleyebildikleri karşılamadan hemen sonra Kremlin'e giden **Jivkov**, Sovyetler Birliği lideri **Mihail Gorbaçov** ile görüştü. Havaalanındaki karşılamayı Moskova'daki Türk gazetecilerin izlemesine izin verilmedi.

• KISA GÖRÜŞME

İki sosyalist ülke liderinin pek uzun sürmeyen görüşmelerinden sonra yapılan kısa açıklamada, Bulgaristan ile Sovyetler Birliği'ni ilgilendiren konuları ele aldıkları duyuruldu. Görüşmede Bulgaristan Türkleri konusuna değinilip değinilmediği açıklık kazanmadı. Ancak son birkaç günden beri **Gorbaçov** ile **Jivkov**'un buluşmalarında sadece **"Türkler"** konusunu ele alacakları yaygın bir söylenti idi.

• ERTELENEN ZİYARET

Jivkov'un, bu ziyareti, geçtiğimiz haftalarda yapması planlanmıştı. Ancak Sovyet tarafı, o sıralarda çalışmalarını sürdüren Halk Temsilcileri Kongresi'ni gerekçe göstererek ziyaretin ertelenmesini istemişti.

Moskova'daki bazı kaynaklar, bu erteleme kararının, Sovyet yönetimin Bulgaristan'daki Türklerin göçe zorlanmasından rahatsızlık duymasına bağlıyor.

Moskova'daki Bulgar kaynaklar ise, bu görüşe karşı çıkarak, erteleme isteminin Sofya'da olağan karşılandığını söylüyor.

Jivkov, Moskova'ya yaptığı kısa ziyareti tamamlamadan önce Sovyet TV'si ile resmi haber ajansı **TASS**'ın sorularını yanıtladı.

Jivkov, Sovyet TV'sine Sofya'da yaptığı açıklamada da **Gorbaçov**'la görüşmesini **"çok önemli"** olarak niteledi.

• MOSKOVA'DAN DESTEK

Sovyet resmi ajansı TASS'ta dün yayınlanan bir yorumda da, Bulgaristan'ın tutumuna açıkça destek verildi. Yorumda, Bulgar hükümetinin, vatandaşlarına özgürce ülkeden ayrılma ve ülkeye dönme izni verdiği belirtilerek, **"Bulgaristan'ın Türkleri göçe zorladığı ya da sınır dışı ettiği yolunda Batı basınında çıkan haberler taraflı ve yanlıştır"** denildi.

MİLLİYET » 24 Haziran 1989

Hazırlıklar tamam. Belediye, bedava otobüs uygulaması yapacak

'Zulme lanet'

İSTİHBARAT SERVİSİ

BULGARİSTAN'ın Türk azınlık üzerinde yıllardır sürdürdüğü baskı politikasını ve son günlerdeki zorla sınır dışı etme uygulamasını protesto amacıyla bugün İstanbul'da Taksim Meydanı'nda saat 14.00'te **"telin mitingi"** düzenlenecek. TBMM'de grubu bulunan siyasi parti temsilcilerinden oluşan Organizasyon Komitesi'nden yapılan açıklamada, mitingde ANAP adına Kültür Bakanı **Namık Kemal Zeybek**, SHP adına Genel Sekreter **Deniz Baykal**, DYP adına eski Genel Başkan **Hüsamettin Cindoruk**'un konuşacağı bildirildi. Ayrıca, bazı kuruluşların temsilcileri de söz alacak. Miting, TRT kanalıyla Eurovision'dan naklen yayınlanacak.

Bulgaristan'ın insanlık dışı baskılarının kınanacağı mitingle ilgili hazırlıkların tamamlandığı da öğrenildi. ANAP'li **Halil Özsoy**, SHP'li **Ali Dinçer**, DYP'li **Vefa Tanır**'dan oluşan Organizasyon Komitesi, mitingin olgunluk ve düzen içinde geçmesi için alınan kararları açıklarken, katılacak yurttaşlarımızı taşkınlık yapmamaları, sağduyulu davranmaları ve komite kararlarına uymaları yönünde uyardı.

Mitinge, Sosyalist Enternasyonal toplantısı için gittiği Stockholm'dan dönen SHP Genci Başkanı **Erdal İnönü**'nün de katılacağı öğrenildi. **İnönü**, mitingden sonra Trakya ve Marmara Bölgesi'nde bir gezi yapacak ve Edirne'de soydaşlarımız için hazırlanan çadır kentleri inceleyecek ve Kırkpınar'da yağlı güreşleri seyredecek.

ANAP Genel Başkanı ve Başbakan **Turgut Özal**, gazetecilere mitingi **"seyredeceğini"** ama katılmayacağını söyledi. **Özal**, **"Mitingi havadan helikopterle mi seyedereceksiniz?"** şeklindeki soruya, **"Bakalım"** cevabını verdi.

ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Halil Özsoy**, DYP'li **Vefa Tanır** ve SHP'li **Ali Dinçer**'den oluşan komite, dün sabah özel idare binasında yaptıkları toplantıda alınan kararları şöyle açıkladı:

- **Miting sırasında sadece Miting Komitesi'nce tespit edilen pankart ve sloganlar kullanılacak.**
- **Vatandaşlar Taksim Meydanı'na Mete Caddesi dışındaki tüm güzergâhlardan kontrol edilerek girebilecek.**
- **Miting bitiminden sonra vatandaşlar Mete Caddesi ile İstiklal Caddesi hariç, Gümüşsuyu, Dolmabahçe, Cumhuriyet ve Tarlabaşı caddelerinden dağılabilecekler.**
- **Vatandaşları Taksim Meydanı'na ücretsiz taşıyacak belediye otobüsleri, yolcularını Taksim durağından bir önceki durakta indirecek.**
- **Basın için ayrılan tribüne sadece basın mensupları, ikinci tribüne Bulgaristan'dan gelen bazı soydaşlarımız, üçüncü bölüme yabancı misyon şefleri, parlamenterler ve diğer davetliler oturabilecek.**

Toplantıda miting nedeniyle trafiğe kapatılacak yollar da şöyle sıralandı: İstiklal Caddesi, Sıraselviler Caddesi, Gümüşsuyu Caddesi, Cumhuriyet Caddesi, Pangaltı ve Divan kavşağı arasında kalan bölüm, Mete kavşağı-Divan kavşağı arası, Tarlabaşı Bulvarı, Kasımpaşa-Dolapdere yolunun Divan kavşağı çıkışı, Cihangir'den Taksim'e çıkış ve Yedikuyular Caddesi. Bu güzergâhlar sabah saatlerinden başlanarak miting bitene kadar trafiğe kapalı tutulacak.

İstanbul Valiliği, Taksim Meydanı'ndaki miting nedeniyle gerekli tüm önlemlerin alındığını açıkladı. Bu arada, bazı işyeri sahiplerinin dükkân, mağazalarını kapatacakları ve çalışanların mitinge katılmasına izin verdikleri bildirildi.

Öte yandan, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Meyve-Sebze ve Bostan Komisyoncuları Derneği ile birlikte Bulgaristan'dan gönderilen Türklere yiyecek yardımında bulundu. Bayrampaşa Hali'nde toplanan 15'er tonluk 5 kamyonda 40 ton sebze-meyve ile 3 ton et bulunduğu bildirildi. 100 milyon lira değerindeki gıda maddesinin haldeki komisyoncular tarafından ortaklaşa hazırlandığı belirtildi.

Bulgarların insanlık dışı hareketlerine maruz kalan soydaşlarımıza yardım etmek amacında olduklarını söyleyen Büyükşehir Belediye Başkanı Prof. **Nurettin Sözen** de, **"Yardımlara devam etmek kararındayız"** dedi. **Nurettin Sözen**, bugünkü mitingi tüm olanaklarıyla desteklediklerini açıkladı. Bugün Taksim'e her semtten giden otobüslerin bedava çalışacağını söyleyen Prof. **Sözen**, ayrıca tüm hatlarda ek seferler konulacağını belirtti.

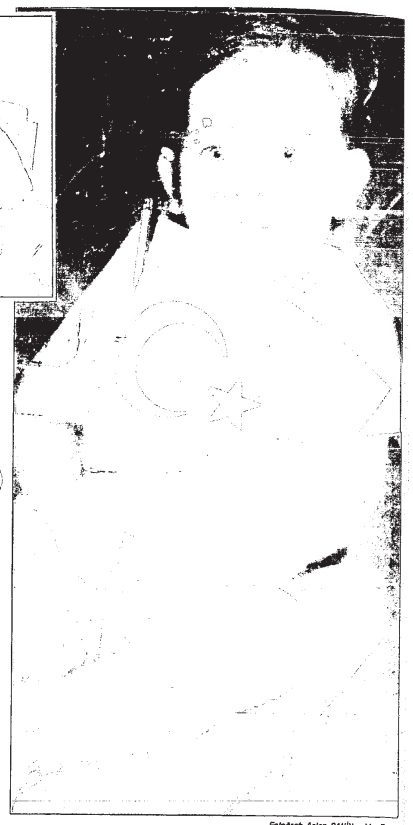
Bayrak dağıtılacak **Mitinge katılacaklara, üzerinde ay-yıldız bulunan 100 bin kokart, 100 bin şapka, 10 bin çiçek ve 300 bin Türk bayrağı dağıtılacak.**

HÜRRİYET » 24 Haziran 1989

SONUNDA GELDİK *Yıllar boyu süren baskı, işkence ve zulmün sonunda Mustafa Halilov, bütün ailesiyle birlikte Türkiye'de, "Başkentimiz" dediği Bursa'da... Şimdilik, 1978 yılında Türkiye'ye göç eden bacanağının evine yerleşmişler. Oğulları Mehmet, Ervin ve Sabri, eşi Nurten ve kayınvalidesi Nefise Hanım, çabalarının sonuç vermesine hâlâ inanamıyorlar...*

Fotoğraf: Aslan ŞAHİN – hha-Cuma

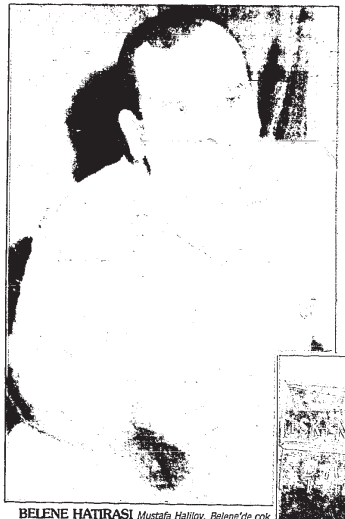
KÜÇÜK SABRİ, ŞANSLI... *Mustafa Halilov, çocuklarının Türk kültüründen kopmaması ve Türkçe'yi düzgün öğrenmesi için karaborsadan Zeki Müren kasetleri almış, kısık sesle evde gizli gizli dinletmiş. Türkçe şarkı sözlerini defterlerine yazdırmış ve ezberletmiş. Küçük Sabri, ağabeyleri gibi, sokakta Türkçe konuştuğu için para cezasına çarptırılmayacak.*

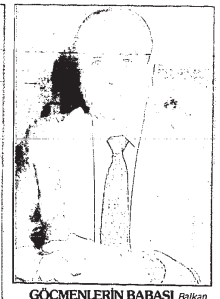
Akrabalarına kavuşan soydaşlarımız, gönüllerinde yatan şehri, dillerinden hiç düşürmüyorlar:

"Bursa, bizim başkentimiz"

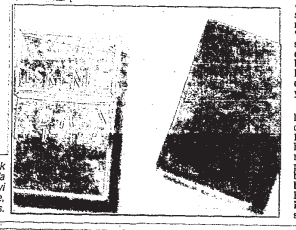
● Mümin Gençoğlu, Türkiye'ye göçen soydaşlarımızın "baba'sı... 1951'de lise öğrencisi iken göç etmiş. Yıllarca işçilik yaptıktan sonra, küçük bir krediyle ticarete atılmış. Şimdi, Bursa'nın önde gelen işadamlarından... "Son Türk kurtulana kadar, mücadelemi sürdüreceğim" diyor.

● Mustafa Halilov, Bulgaristan'daki Türk direnişinin "teşkilatçı"larından biri. Babası, Bulgar yönetiminin "vatan haini" diye idama mahkûm ettiği ve hapiste ölen Halil Şükrüyev Halilov. Oğul Mustafa, göçten önce, Belene'de 44 ay hapis yatmış. Artık, eşi ve üç oğluyla, Türkiye'de.

GÖÇMENLERİN BABASI *Balkan Göçmenleri Konfederasyonu Başkanı Mümin Gençoğlu, şu günlerde kafasını kaşıyacak zaman bulamıyor. Gelenlere kendi yaşamöyküsünden örnekler anlatarak moral veriyor...*

BELENE HATIRASI *Mustafa Halilov, Belene'de çok güç yıllar geçirmiş. Öyle ki, "Çocuklarımı Bulgar ruhuyla yetiştireceğim" yazdıkları kâğıda imza atmamış. Açlık grevi ve direnişlerle geçirdiği cezaevi günlerinden geride, Belene'de boş zamanlarında yaptığı sigara kutuları kalmış.*

Üç hafta önce, sabah yatağımda sarsılarak uyandırıldım. Bulgar emniyet görevlisi, iki parmağı arasına bir pasaport almış, sallayarak, 'Musti' dedi, 'Sana haber getirdik, sen uyuyorsun.' Aynı anda altı kişi daha odaya girdi, ellerimi arkadan kelepçeleyerek beni Emniyet'e götürdüler."

Anlatan, Kırcaali bölgesinden, **Mustafa Halilov**. Mustafa, Kırcaali'de polisin engellemesi ve sıkı kontrolü yüzünden son olaylı yürüyüşe katılamamış. Ama, Bulgar istihbaratına göre, **Mustafa Halilov**, Bulgaristırılmış adıyla "**Martin Sabev Mancev**", sınırdışı edilmeyi ziyadesiyle hak eden isimlerden biri. **Mustafa**, "**Kemalist**" olmak suçuyla, 1967 yılında hapse giren, **Bulgar** yönetimi tarafından "**vatan haini**" ilan edilerek ölüm cezasına çarptırılan, sonunda 1980'de hapishanede ölen **Halil Şükrüyev Halilov**'un oğlu. "**Babamın tek isteği**" diyor **Mustafa Halilov**, "**Türk azınlığın haklarının, anayasaya uygun olarak, tanınmasıydı.**"

BABANIN İZİNDE

ZORUNLU göç"le sonuçlanan olaylar, **Mustafa Halilov**'un babasının ölümünden dört yıl sonra, 23 Aralık 1984'te başlamış. "**Bulgar Komünist Parti sekreterleri, ilk olarak Sandelliler Köyü'ne gelerek, bir gece içinde bütün Türklerin isimlerini değiştirdi ve Bulgarlaştırdılar**" diyor **Mustafa**.

Mustafa Halilov, ayaklanmadan sonra "**teşkilatçı**" olduğu suçlamasıyla, 3 Ocak 1985'te, çok karlı, soğuk bir havada, **Belene** Adası'na atılmış. Toplam 44 ay süren, hapishane ve sürgün yaşamı da böylece başlamış. "**Benden başka 560 Türk daha vardı Belene'de, hepsi de adi suçlulardan ayrılmış, siyasi suçlu olarak, adanın ücra bir köşesinde hücrelere atılmışlardı...**"

ŞARTLI ÖZGÜRLÜK

BELENE'de her gün, sabah akşam sorguya çekilmiş **Halilov**, "**Bu sorgular sırasında sürekli tekrarlanan şey, bizim aslında Bulgar olduğumuz, Osmanlılar tarafından Türkleştirildiğimiz, şimdi de yeniden Bulgarlaştırılacağımızdı.**"

Arka arkaya açlık grevleri ve direnişlerle cezaevi düzenini bozan **Mustafa Halilov**'u, **Bulgar** istihbaratı **KDC**'den albay ve generaller sorgulamış. Günün birinde, kendilerinin serbest bırakılacağını, ancak bir kâğıda imzalaması gerektiğini söylemişler. Kâğıtta **Bulgarca** ve **Türkçe** olarak, "**Bundan sonra oğullarımı Bulgar ruhuna uygun olarak yetiştireceğim, Komünist Partisi için çalışacağım, emniyete yardımcı olacağım ve Türkiye'ye göç etmek istemeyeceğim**" yazıyormuş.

İmzalamayı reddederek açlık grevine başlayınca, "**Aşteri Karakol**" adı verilen ölüm hücresine atılmış. Daha sonra da, **Vidin** bölgesinde yalnızca **Bulgar**'ların yaşadığı bir **Bulgar** köyüne, sürgüne gönderilmiş. Son olaylarda da, eşi ve üç oğluyla birlikte sınırdışı edilmiş.

Bulgaristan'da 65'ten bu yana baskılar o kadar yoğunlaşmış ki, zaten haklarını almaktan ümidini kesen **Türk** azınlık için Türkiye'ye göç etmek, tek amaç haline gelmiş. "**Yolda kardeş bile olsalar, iki Türk asla birbirine merhamet diyemezdi. Gözleriyle uzaktan selamlaşırdı. Yan yana görülen Türkler, merkeze götürülüp posası çıkıncaya kadar dövülürdü**" diyor **Mustafa**, "**Bu baskılardan kurtulmamızda büyük payı olan BGF (Balkan Göçmenleri Federasyonu) Başkanı Mümin Gençoğlu'na ilkönce Atamız, federasyonun kurulduğu Bursa'yı da başkentimiz kabul ediyoruz.**"

Türkiye'den gelen Balkan göçmen ve mültecilerinin baba olarak kabul ettiği **Mümin Gençoğlu**, Türkiye'ye 1951 yılında, lise öğrenciyken göç etmiş. Üç günlükken annesini, yedi yaşında babasını kaybeden Gençoğlu, kendisini büyüten komşularıyla birlikte göç etmiş Türkiye'ye... Yıllarca işçi olarak, kiremit fabrikası ve yol inşaatlarında çalıştıktan sonra, bir arkadaşının temin ettiği çok küçük bir krediyle ticaret hayatına atılmış. Bugün Bursa'nın önde gelen işadamlarından sayılan Gençoğlu, 25 sene "Ticaret ve Sanayi Odası" meclis üyeliği, iki sene, odanın yönetim kurulu başkanlığı ve üç sene de, meclis başkanlığı yapmış. Dört yıl da, Bursaspor Kulübü'nün başkanlığını yapan Gençoğlu, tekstil ve gıda sanayii ile ilgili iki fabrika kurmuş. Üstelik Bulgaristan'dan göç eden Türkler'i bu fabrikalarda istihdam edeceğini söylüyor.

Bulgar sorununu bütün yurt dışı toplantılara götüren Gençoğlu, "Sonunda amacımıza ulaştık, mutluyuz. Mücadeleme başkı altında yaşayan son Türk de kurtulana kadar devam edecegim" diyor.

– BİTTİ –

HÜRRİYET » 24 Haziran 1989

Oğultürk'ten anlamlı ziyaret

BULGARİSTAN'dan göçe zorlanarak Türkiye'ye gelen soydaşlarımız Gazi Anadolu Lisesi Yurtlarına yerleştirildi. 43 aileden oluşan 160 kişi burada geçici olarak misafir edilerek, her türlü ihtiyaçlarının karşılanması sağlandı.

Yenimahalle Belediye Başkanı **Abdurrahman Oğultürk** soydaşlarımızı ziyaret ederek, onlarla görüştü.

Yenimahalle Belediye Başkanı **Abdurrahman Oğultürk** ziyaretinde onları kendi belediye sınırları içerisinde misafir etmekten mutluluk duyduğunu belirterek, **"Size yapılan insanlık dışı uygulamaları kınıyor ve Bulgaristan'ı insan haklarına saygıya davet ediyoruz"** dedi.

Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımıza barınma, beslenme ihtiyaçlarının karşılanmasında belediye olarak yapabilecekleri tüm yardımlara hazır olduklarını belirten **Abdurrahman Oğultürk,** Türk soydaşlarımızı 24 Haziran'da yapılacak olan Halk Şenliği'ne davet ederek, bu amaçla otobüs tahsis edildiğini sözlerine ekledi ve **"Sizleri aramızda görmekten büyük mutluluk duyacağız"** dedi.

HÜRRİYET » 25 Haziran 1989

İŞTE GERÇEKLER *Bugüne kadar Bulgaristan hakkında çok şeyler söylendi... Ama Büyükelçi Ömer Lütem, ilk kez resmi ağızdan, zulmün ne kadar dehşet verici boyutlarda olduğunu açıkladı...*

√Tam 6 yıl, Sofya'da Türkiye'yi temsil eden Büyükelçi Ömer Ergin Lütem, zulmü ilk kez HÜRRİYET'e anlattı:

√"Türkler, Bulgar usulü cenaze töreniyle gömülen ölüleri, gece mezardan çıkarıp yeniden gömüyordu."

"Bulgar cehennemini benden dinleyin"

AZINLIKLARA BASKI "Bulgarlaştırma işlemine Pomaklar'dan başladılar. 1973–75'te yüzlercesinin ismi değiştirildi. Sıra Çingeneler'e geldi. 1984'te de Türkler'e çengel atmaya başladılar..."

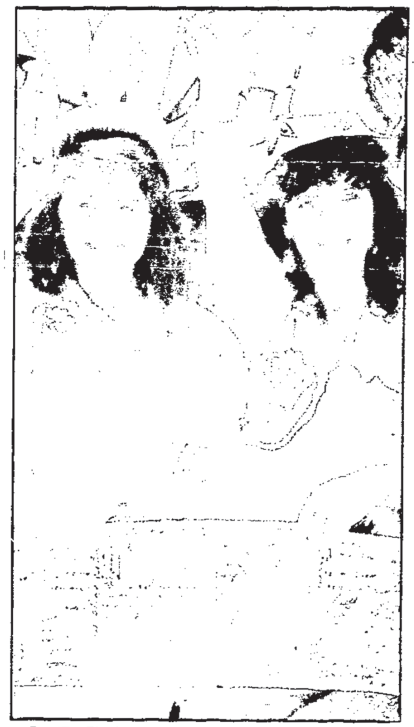
DİRENENLER ÖLDÜRÜLDÜ "Çatışmalarda kaç kişinin öldüğünü söyleyemem. Uluslararası Af Örgütü'nün hazırladığı rapor, 100 soydaşımızın öldüğünü kaydediyor. Bu, minimum rakamdır..."

BULGARLAŞTIRMA BASKISI "İsim değiştirmekle kalmadılar. Cenazelerin, Müslüman usulüyle gömülmesi ve sünnet yasaklandı. Türkler karşı çıktı, ama Bulgarlar şiddete başvurdular." 11. sayfa

Fotoğraflar: Kani ATMACA, Süleyman ARAT, Hüsnü SAYAŞ, Tamer YÜKSEL

HÜRRİYET » 25 Haziran 1989

PROTESTO *Bulgaristan'da yaşanan, insanlık dışı olayları duyurmak için hazırlanan binlerce imzalı dilekçe, ibret belgesi olarak uygar dünyaya sunulacak.*

ÖZGÜRLÜK *Taksim Anıtı'nın üzerindeki bayraklı pano. Türk halkının özgürlük tutkusunu da simgeliyordu.*

ZULÜME KİTLESEL TEPKİ *Taksim Meydanı'nı dolduran, binlerce kişi, Bulgaristan'daki Türklere yapılan insafsız baskıları protesto etti. Bir çiçek bahçesine dönüşen meydanı dolduranlar, Türkiye'nin öfkesini haykırdılar...*

Taksim Meydanı'nda hançerelerden öfke çığlığı yükseldi:

30 bin kere lanet

KENAN EVREN "Bulgaristan hükümeti, binlercesini zorla sınır dışı ettiği insanların kim olduğunu, bunları neden Türkiye'ye gönderdiğini dünyaya açıklamak zorundadır."

KÜLTÜR BAKANI "Gerekirse, Bulgaristan'da olan kardeşlerimizin tümünü bağrımıza basabiliriz... Ülkemiz yeteri kadar zengindir..."

VE, DENİZ BAYKAL "İnsanlarımızı saygıdeğer kılmak için, 70 milyon olmaya hiç sabrımız yoktur... Bunu, hemen bugün istiyoruz..."

● 14. sayfada

BAYAN ÖZAL *Semra Özal da, Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı üyeleriyle birlikte "Bulgaristan'ı telin mitingi"ne katıldı.*

HÜRRİYET » 25 Haziran 1989

PAZAR SOHBETİ

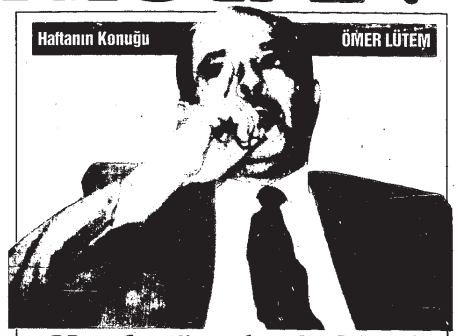
● Emin ÇOLAŞAN

Arkadaşımız Emin Çolaşan rahatsızlığı sürdüğünden, bu haftaki "Pazar Sohbeti"ni hazırlayamamıştır. Okurlarımıza duyururuz...

Bulgaristan'da 6 yıl görev yapan Büyükelçi Ömer Engin Lütem, soydaşlarımıza yapılan işkencelerin içyüzünü Hürriyet'e anlattı...

Zulmün ikinci adresi BULGARİSTAN

Mütecanis, homojen bir Bulgar milleti yaratırlarsa, hızla kalkınabileceklerine inanıyorlar. Bu nedenle de azınlıkları zorluyorlar. İsimlerini değiştirerek, dillerini, müziklerini, milli kıyafetlerini yasaklayarak, zora başvuruyorlar.

Nurcan AKAD / *ANKARA, (Hürriyet)*

TÜRKİYE'nin Sofya Büyükelçisi olarak, altı yıl Bulgaristan'da görev yapan ve 17 Haziran'da merkeze dönen Büyükelçi **Ömer Engin Lütem,** Bulgaristan'ın, ülkesindeki Türk azınlığa uyguladığı **asimilasyon** (eritme) politikasını ve Haziran başından bu yana sürdürdüğü tehcir planının içyüzünü **Hürriyet**'e anlattı. Türk azınlığın, Bulgaristan'daki yaşam koşulları ve dirençle yürüttüğü **"kimliğini koruma mücadelesi"**nin, birinci elden tanığı olan Büyükelçi **Lütem,** isimlerin değiştirilmesi uygulamasının, üç aylık sürede tamamlandığını, bu kısa zaman diliminde, uygulamaya direnen çok sayıda soydaşımızın öldürüldüğünü söyledi.

Büyükelçiyi dinlerken, insan, **Belene** dizisinin ilk bölümünü yeniden seyreder gibi oluyor. **Ömer Engin Lütem, Belene**'nin ikinci bölümünün yayına girdiği gün Türkiye'ye giriş yaptığı için, diziyi izleyememiş. Ama anlattıkları, dizide altı çizilen **zulüm** yöntemlerinin, ne kadar gerçek olduğunu bir kez daha kanıtlıyor.

> Türklerin terk ettiği tarlalarda hasat eksik yapıldı. Hasat toplanamadığı için tarlaları fareler bastı. Şu ana kadar gelen 55 bin soydaşımızın, Bulgar ekonomisini zora sokacağı söylenemez. Ama rakam 200 bine, ulaşırsa, ne olur bilemeyiz.

İsimlerin değiştirilmesi, Türkçe yasağı gibi etnik benliklerin yok edilmesine dönük girişimlerle, Müslüman usulü gömülmenin yanı sıra sünnetin yasaklanması gibi, dini vecibelere indirilen darbelerin, yaşamını cehennem azabına döndürdüğü milyonların acısını, Büyükelçi **Ömer Lütem**'den dinliyoruz.

AMAÇ, HOMOJEN BULGARİSTAN

▶ HÜRRİYET: Bulgaristan, ülkesindeki Türk azınlığa neden bu kadar öfkeli?

LÜTEM: "Bulgaristan'daki azınlıklara yönelik asimilasyon süreci, elbette bir günde başlamadı. Geçmişi çok eski, krallık dönemine kadar götürmek mümkün. Ama o dönemde azınlıklara yönelik uygulamalar, düzenli değildi. Sosyalist idare döneminde ise özellikle 1970'lerden itibaren, bu uygulamalar sistematik bir biçim aldı. Temel nedenin, aşırı milliyetçilik olduğunu söyleyebilirim. Bulgaristan, ülkesinde herhangi bir azınlık istemiyor."

▶ Bulgaristan'da azınlık nüfus ne kadar?

- "Nüfusunun yaklaşık yüzde 20-25'i azınlıklardan oluşuyor. Azınlıkların ise en büyük bölümünü Türkler teşkil ediyor. Bulgaristan'da yaklaşık 1,5 milyon Türk olduğunu varsayıyoruz. Buna, 200 bin civarında Pomak, 300-400 bin civarında Çingene, 20 bin kadar Ermeni, 10 bin kadar da Tatar'ı ekleyebiliriz. Bulgar yönetimi, bu mevcut durumu geriye çevirmek, homojen (Bağdaşık, her yeri aynı özelliği gösteren) bir Bulgar milleti yaratmak amacında."

▶ Bundan neyi hedefliyorlar? Azınlıklardan korkuyorlar mı? Halka bu politikayı nasıl izah ediyorlar?

- "Homojen Bulgar milleti yaratırsa, Bulgaristan'ın hızla kalkınabileceğine inanıyorlar. Bunu yaparken, de zora başvuruyorlar. Kişileri zorluyor, isimlerini değiştirerek, dillerini, müziklerini, milli kıyafetlerini yasaklıyorlar. Ama bugünkü olaylar, günümüzde zora dayanarak etnik kimlikleri eritmenin mümkün olmadığını göstermektedir. On binlerce insan, malını, mülkünügeride bırakarak, Bulgaristan'dan ayrılıyor, yollara dökülüyor. Bu insanlar, Türkiye'ye ekmek parası bulmak için gelmiyorlar. Etnik benliklerini kaybetmemek için, Bulgarlaşmamak için geliyorlar."

AZINLIKLARI YOK ETME KARARI

▶ Sistematik asimilasyon nasıl başladı?

- "Bulgar idaresinin, 1970'lerden itibaren mevcut azınlıkları yok etme kararı aldığı anlaşılıyor. Tabii bu, yazılı bir karar değildi. Olaylar, böyle bir kararın alındığını gösterdi. Bu kararın birinci adımı isimlerin değiştirilmesi oldu. Uygulamayı, önce Pomaklar'la başlattılar.Pomaklar, Bulgarca konuşurlar, Müslüman'dırlar, Müslüman isimleri taşırlar. Pomaklar da çok kere kendilerini Türk hissederler. 1973-75 yıllarında, önce zorla Pomaklar'ın isimleri değiştirildi."

▶ Peki Türkiye, o dönemde buna itiraz etmedi mi?

- "Türkiye, itiraz etti ama, o zaman da isimlerin **"gönüllü"** değiştirildiği öne sürüldü. Sonra sıra, Çingeneler'e geldi. Onlar isimlerinin değiştirilmesine fazla itiraz etmediler. Ve nihayet, sıra en büyük kitle olan Türklere geldi. Bulgarlar o zaman, **"Bizde bir tek azınlık vardır, o da Türklerdir"** diyerek Türkleri bir azınlık kabul ettikleri ve bu uygulamayı Türklere yapmayacakları havası veriyorlardı."

> *Kırsal kesimdeki köylerin etrafı sarılıyor, köylülerin listelerdeki Bulgar isimlerini seçmeleri isteniyordu. Halk kabul etmek istemedi. Çatışmalar çıktı, insanlar öldü. Çok kişi yaralandı, yoğun tevkifat oldu.*

▶ Yine de itirazda geç kalmadık mı?

- "'70'lerin ikinci yarısından söz ediyoruz. O dönemde ilişkilerimiz gayet iyi, göç anlaşmamız var, bir noktaya gelmiş... 1978'de mutabakatla durdurulmuş ve... Ama 1980 sonrasında, birdenbire, çok kısa bir sürede Türklere de uygulama başlatıldı. Ben o sırada Sofya'da görevliydim."

▶ 1934 değil mi?

- "Evet, bu uygulama 1964 yılının aralık ayının 10'undan itibaren başladı, ocakta alabildiğine hızlandı, 1985 yılının şubat ayının sonunda, Bulgaristan'daki Türklerin yüzde 95'inin ismi değiştirildi. İki buçuk ay gibi kısa bir süre içinde... Kırsal kesimde köylerin etrafı sarılıyor, köylülerin, listelerden diledikleri Bulgar isimlerini seçmeleri isteniyordu. Bunun üzerine hem kuzeyde hem güneyde, özellikle Kırcaali'de büyük direnmeler oldu. Halk, kabul etmek istemedi, Bulgarlar zorladı. Çatışmalar çıktı, insanlar öldü. Çok kişi yaralandı, yoğun tevkifat oldu."

"RAKAMLARI AÇIKLAYAMAM"

▶ Kaç kişi öldü o dönemde?

- "Bize intikal eden rakamları size veremem. Uluslararası Af Örgütü bu olaylardan on altı ay sonra bir rapor hazırladı. Burada 100 ölüyü kabul etti. Ama size şunu söyleyebilirim: Uluslararası Af Örgütü'nün rakamı işin minimumudur."

▶ İsim değiştirmeleri ne gibi yöntemler izledi?

- "Daha önce şunu söylemek isterim; Türkiye'nin isim değiştirmelere büyük tepkisi oldu, Bulgaristan'dan bilgi istendi. Her seferinde **'isimlerini gönüllü olarak değiştiriyorlar'** cevabı geldi. Bu, son derece garip ve inandırıcı olmayan bir açıklamaydı. Hemen peşinden süratle Türkçe yasağı geldi. Fakat bu yasaklarla ilgili en küçük bir metin bulamazsınız. İsim değiştirme de öyle. Bir kanun yok, bir kararname yok, yazılı bir tek talimat yok. Bunlar, hep idari tedbirler."

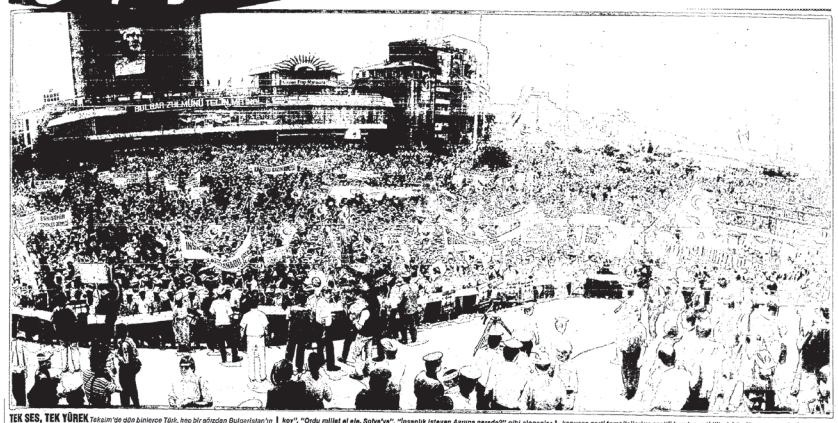
▶ Neden bu yola başvurdular?

- "Günün birinde ortaya çıkar da güç durumda kalınabilir diye, bu uygulamalar mevzuat şeklina getirilmedi. İsim değiştirme kampanyasının tam ortasında, 1 Ocak 1965'de, mevcut bir Türkçe gazetenin neşriyatı durduruldu. Önce, **Yeni Işık** gazetesi, daha sonra da **Yeni Hayat** dergisi, aynı isimlerle ama Bulgarca çıkmaya başladı. Yine aynı dönemde Sofya Radyosu'nun Türklere dönük olarak yaptığı günde 3-4 saatlik Türkçe yayın da durduruldu. Ardından, Türkçe konuşma yasağı geldi, uzun bir süre sonra, zaman zaman evlere gidilerek Türkçe kasetler, kitaplar toplandı. Ama isim değiştirmeyle bunlar arasında fark var. İsim değiştirme çok kısa bir sürede, çok yoğun bir kampanyayla yapıldı. Türklükle ilgili bü-

● 15. sayfada

MİLLİYET » 25 Haziran 1989

Bulgar gör, uyan

TEK SES, TEK YÜREK *Taksim'de dün binlerce Türk, bıçkın bir öfkeden Bulgaristan'ın uyguladığı zulmün mimarı Jivkov'u lanetledi. Çevre illerden de akın akın gelen ve Taksim Alanı'na hareketiniz dolaylarındaki zulme karşı inançlı bir topluluk oluşturdu. "Katil Jivkov"; "Ordu millet el ele, Sofya'ya", "İnsanlık isteyen Avrupa nerede?" gibi sloganlar heykinan gençler, kadınlar ve yaşlılar soydaşlarımız için gözyaşları döktüler. Meclis'te grubu bulunan üç siyasal partinin organize ettiği "İnsanlığa çağrı" adı verilen mitinge katılan parti temsilcileri ve çeşitli kuruluş yetkilileri, her dünyanın soydaşlarımıza uygulanan zulüm karşısındaki kayıtsızlığını protesto ettiler. Biryıldızıyla süslenen Taksim Alanı'ndaki kalabalık tek ses, tek yürek olmuştu. Türklüğün haklı sesi, haklı yankı.*

Sofya'ya milli ihtar

Bulgaristan'ın soydaşlarımızı zalimce yöntemler uygulayarak sınır dışı etmesini kınamak amacıyla Meclis'te grubu bulunan üç siyasal parti tarafından Taksim'de düzenlenen mitinge 10 binlerce kişi katıldı ve zulmü protesto etti

KONUŞMACILAR Mitingde konuşan ANAP temsilcisi Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek, SHP temsilcisi Genel Sekreter Deniz Baykal ve DYP temsilcisi eski Genel Başkan Hüsamettin Cindoruk ile Türk-İş Genel Başkanı Şevket Yılmaz, Bulgaristan'ı kınadılar ve Türk'ün haklı sesini dünyaya duyurdular

TAŞKINLIK ÖNLENDİ Bazı gruplar miting sırasında İstiklal Caddesi'ndeki Sovyetler Birliği Konsolosluğu ile Ulus Mahallesi'ndeki Bulgar Konsolosluğu'na yürümek istediler ama güvenlik güçleri bu girişimi herhangi bir olaya meydan vermeden önlediler

PANKARTLAR "Glasnost Bulgaristan'ı aşındı", "Gorbaçov tavrını açıkla", "İsteyene hicret, kalana hürriyet", "Zulmün zinciri kırılır, Bulgar'dan hesap sorulur", "Aşı da yapsa Türk yapranmaz büyür", "Mevlana diyor ki gel, Bulgar zorbalığı sen de gel"

SLOGANLAR "Ölmeye, ölmeye, ölmeye geldik, Jivkov'a sormaya geldik", "Sofya'yı alacağız, başka yolu yok", "Ordu Sofya'ya", "Dişe diş, kana kan, intikam", "İnmez bayrak, susmaz ezan", "İnsanlık isteyen Avrupa nere, de?", "Sofya Jivkov'a mezar olacak"

HABERİ 12. SAYFADA

SEMRA ÖZAL DA TAKSİM'DEYDİ *Özal'ın eşi, Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı Başkanı Semra Özal, bir grup "pepeliye" ile birlikte mitingi Marmara Etap Otel'in terasından izledi. Otele mitinge çıkmadan önce mitinge katılanlara bayrak dağıtan Bayan Özal, terasta da eline aldığı Türk bayrağını sallayarak tezahürat yaptı.*

TÜRK'ÜN DOSTU TÜRK *Jivkov yönetiminin soydaşlarımıza karşı uyguladığı insanlık dışı baskıları kınamaya kalkışanların bir bölümünü, çaşitli ülkelerden yurda gelen Türkler oluşturuyordu. Başka ülkelerde yıllarca Türkiye'nin özlemiyle yaşayan bu insanlar, Bulgaristan'daki Türklerin acıları ile yüreklerinde dayışıyorlardı. Bu hâzin yüzlerine vurmuş, elle dokunulacak hele gelmişti sanki. Gözlerinde tüm insanlığa sesleniyorlardı: Biz zalimi sona erdirin.*

BİLİNÇLİ GENÇLİK *Gözlerle, baskıya sadece sözle, hak istediğiyle yanı verliyordu Türk halkı. İstiyan genç, erkeği ikisi ile. Rengârenk giysileriyle barış çağrısı yapıyor, zaman bir anlayışa, çağ dışı uygulamalara en insancıl bir tutumla karşı çıkıyordu. Genç olmanın sorumsuzluk demek olmadığını kanıtlamak isteyen kızlar, binlerce insanın bulunduğu mekânlarda uzunlüklerini bir ölçekçede ihtiyaç sağlamin acımasızlığına "lanet" diyordu.*

MİLLİYET » 25 Haziran 1989

BUGÜN

BUNDAN SONRASI

MİTİNG bitti. Her partinin konuşmacısı, kendi görüşü ve üslubu içinde heyecanını dile getirdi. Katılanlar da, gruplarına göre değişen sloganlar attılar. Gösteriler yaptılar.

Arada, mitingi düzenleyenlerce konulan kuralların dışına çıkıldığı da oldu. Ama bunlar genelleşmedi. Mitingin "genel" çizgisi, bu konuda oluşan güçlü bir "milli birlik" havasını yansıtıyordu.

Parti sözcülerinin hepsi, varılan bu sonucun önemini vurguladılar. Gerçekten de, Meclis'te temsil edilen üç partinin girişimiyle başlayıp, "bütün milletin mitingi" haline gelen böyle bir toplantı, uzun yıllardan, hatta dönemlerden beri ilk defa yapıldı. Ve Bulgar zulmüne karşı "milletçe mücadele" azminin bir göstergesi oldu.

Şimdi miting bitti. O göstergeyi, bir yarışın başlangıcındaki "start" işareti olarak algılama zamanıdır. Dün de belirtmeye çalıştık: Asıl iş bundan sonra başlıyor.

Partiler arasında kurulan komisyon, bugünden tezi yok, yeni çalışma dönemine girmelidir. Bundan sonraki hedef, dünkü mitingle ortaya çıkan "potansiyel"i değerlendirerek, çağımızın bu en ilkel "insan hakları ihlali"ni başkalarına anlatmaktır. Öteki devletlere, uluslararası kuruluşlara, siyasal partilere, parlamentolara, gazetelere, televizyonlara, tek tek insanlara..

Bu, elbette kolay bir iş değil.. Türkiye, kimine uzak.. Kiminin ona karşı önyargısı, ya da art niyeti var. Ya da Bulgarları kızdırmamak gibi bir hesabı var..

Ama Türkiye'nin de bu davaya ilgisizlik gösterenlerden bir "hesap sorma" hakkı var. Özellikle insan hakları konusunda duyarlı olduğunu iddia edenlerden..

O duyarlılık adına, Türkiye'den, bazen haklı olarak hesap sormasını biliyorlar. Biz de onlara, gerek kendi inançlarımız, gerek uluslararası yükümlülüklerimiz gereği, o hesabı vermekten çekinmiyoruz. Haklı oldukları noktaları, zaten kendi aramızda da tartışıyoruz. O alandaki eksikliklerimizi tamamlamayı değişmez bir hedef biliyoruz.

Şimdi sormaya hakkımız yok mu o devletlere, kurumlara, kuruluşlara, siyasetçilere, insan hakları davası takipçilerine: Çağımızın bu, benzeri ancak ortaçağda görülecek kadar ilkel "insan hakları ihlali"ne karşı ne yapıyorsunuz diye?.

Doğrudan doğruya temasla, mektupla, telgrafla, telefonla, "fax"la, yabancı gazetelere parayla verilecek ilanlarla.. bu soruyu devamlı olarak sormak ve cevabını istemek hakkımızdır.

Ve hiç merak edilmesin, aralarından çoğu o cevabı vermek zorunluluğunu duyarlar. Kamuoyu önünde görüş bildirmek durumunda olanlardan en önyargılıların bile, görüşlerinde tutarlı olmak, ya da öyle görünmek gibi bir ihtiyacı vardır.

Onları, gene kendi kamuoyları önünde, o noktaya getirmek gereklidir. Ve mümkündür.

Türkiye'nin sadece Türkiye'de değil, Batı Avrupa ülkelerinden Amerika'ya, Avustralya'ya kadar, böyle bir kampanyada etkili olabilecek nitelikte onbinlerce insanı var.

Mesele, dünkü mitingde kendini gösteren o "milli işbirliği" havasının o yoldaki bir seferberliğe dönüştürülebilmesidir. Bunda da başlıca görev şimdi, "partilerarası işbirliği komisyonu"na düşüyor.

ALTAN ÖYMEN

Sovyet Büyükelçisi Moskova'dan sonra Bulgaristan'a geçti

Çernişev, Sofya'da

• Cenk BAŞLAMIŞ
• MOSKOVA

● Çernişev, Bulgar makamları ile temaslarından sonra Ankara'ya dönüp salı günü Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'a bilgi verecek

BULGARİSTAN Devlet Başkanı **Todor Jivkov**, Moskova'ya yaptığı yedi saatlik geziyi tamamlarken, arkasında bazı yanıtsız sorular bıraktı.

Jivkov'un gezisi Sovyet basınına değişik şekilde yansıdı. Sovyet TV'si, Bulgar liderinin gezisini vremyada (akşam haberleri) ilk haber olarak verdi. Komünist Parti yayın organı Pravda gazetesi de, Kremlin'deki görüşmeyi fotoğraflı olarak birinci sayfadan verdi. Ancak haber, diğer gazetelerin büyük bölümünde yer almadı.

Sovyet resmi haber ajansı TASS, iki liderin görüşmelerinde, Bulgaristan ve Sovyetler Birliği'ndeki reformların benzerlikler taşıdığını söylediğini bildirdi.

TASS'a göre, **Gorbaçov** ile **Jivkov**, her ülkenin ulusal koşullara uygun reformlar uygulaması gerektiğini vurguladı.

Jivkov'un gezisiyle ilgili olarak yapılan resmi açıklamada, iki önemli nokta dikkati çekiyor.

Bunlardan birincisi, **Gorbaçov**'un diğer Varşova Paktı liderleriyle yaptığı görüşmelerin tersine TASS açıklamasında, bu kez **"Yoldaşça buluşma"** ifadesi yer almadı.

İkinci nokta da, TASS bildirisinde iki ülke ilişkilerinin **"çok iyi"** düzeyde bulunduğu konusuna yer verilmemesi. Oysa benzer görüşmelerde bu ifadeye özellikle yer verilirdi.

Jivkov'un Moskova'da karşılanış şekli de bazı soru işaretleri yarattı. Bulgaristan Devlet Başkanı, havaalanında Moskova Komünist Partisi şefi ve Politbüro üyesi **Lev Zaikov** tarafından karşılandı.

Gorbaçov-Jivkov görüşmesinde, Bulgaristan'daki Türklerin göçe zorlanması konusunun ele alınıp alınmadığı tam olarak belli olmadı.

Jivkov'un gezisi öncesi bazı Batılı kaynaklar, Moskova'nın, Türk-Bulgar anlaşmazlığında arabulucu olarak devreye girebileceğini bildirmişti. Hafta içinde Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'la görüştükten sonra hemen Moskova'ya gelen Sovyet Büyükelçisi **Albert Çernişev**'in Sofya'ya gittiği ve hafta sonunda orada temaslar yaptıktan sonra Ankara'ya dönüşünde, salı günü tekrar **Mesut Yılmaz** ile görüşüp temasları hakkında bilgi vereceği öğrenildi.

Tüm soru işaretlerine karşın taraflar aralarında sorun bulunmadığı şeklinde bir görünüm vermeye özen gösterdi.

Jivkov, Sofya'ya dönmeden önce Moskova Radyosu'nun sorularını yanıtlarken, **Gorbaçov**'la görüşmesinden hoşnut kaldığını, aralarında görüş ayrılıklarının bulunmadığını söyledi.

MİLLİYET » 25 Haziran 1989

Taksim mitinginde on binlerce kişi, "Ordu Sofya'ya" diye bağırdı

BULGAR'A TEK YUMRUK

İSTİHBARAT SERVİSİ

BULGARİSTAN'ın soydaşlarımıza karşı uyguladığı zulüm ve zorunlu göç politikası dün İstanbul Taksim Meydanı'nda on binlerce kişinin katıldığı görkemli bir mitingle telin edildi. Sabah erken saatlerden itibaren, yıllar sonra ilk defa bir mitinge izin verilen Taksim Meydanı'na koşan vatandaşlar, Bulgar zulmünü büyük bir coşku ve gözyaşları ile lanetlediler. ANAP, SHP ve DYP tarafından organize edilen ve **"İnsanlığa Çağrı"** adı verilen mitingde üç partinin temsilcileri birer konuşma yaparak, Bulgaristan'ın sistemli bir şekilde uyguladığı baskı ve zulüm politikalarına son vermesini istediler. Konuşmacılar tüm dünya insanlığını Bulgaristan'dan göçe zorlanan ve zulme uğrayan soydaşlarımıza yardıma çağırdılar.

Bulgar vahşetinin telin edildiği mitinge İstanbulluların yanı sıra Türkiye'nin çeşitli illerinden de vatandaşlar akın akın geldi. Mitingin başlama saatine doğru iyice dolan Taksim Meydanı'nda Türk bayraklarıyla görkemli bir manzara oluşturan vatandaşlar, Bulgarların insanlık dışı tutumlarına çeşitli sloganlar ve dövizlerle kınadılar. Bu arada telin mitinginde Taksim Meydanı'nı dolduran vatandaşlar öneden belirlenen sloganlar dışında da sloganlar atarak, Jivkov ve tüm Bulgar yöneticilerini lanetlediler.

"Sofya Jivkov'a mezar olacak", "Ölmeye, ölmeye, ölmeye geldik, Jivkov'a sormaya gelmedik", "Sofya'yı alacağız, başka yolu yok", "İnsanlık lütfen Avrupa ayrıdır!", "Ordu millet el ele, Sofya'ya", "İlmez bayrak, susmaz ezan", "Katil Jivkov", "Dişe diş, kana kan intikam" diye slogan atan kalabalık gruplar arasında tekbir getirenler de oldu. Bu arada mitinge katılan bir grup ise daha önce hazırladıkları Jivkov'un bir makelini havaya kaldırarak **"Katil Jivkov ve Jivkov'a ölüm"** diye bağırdı. Polis göstericilere müdahale edecek maketi indirtti. Bu arada miting alanındaki bir grubun Mehter Marşı'nın çalınmasını istemesinden sonra kahramanlık türküleri çalınmca kısa süren bir protesto oldu. Miting görevlileri, bir anonsla, Mehter Marşı kasetinin getirilerek çalınacağını bildirdiler.

• EVREN'İN AÇIKLAMASI

Bu arada Türk bayrakları, miting tertip komitesince saptanan Türkçe ve İngilizce parkartarla donatılan meydanda saat 14.00'te başlayan **"İnsanlığa Çağrı"** mitinginde Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in bir açıklaması da vatandaşlara dağıtıldı. **Evren**, açıklamasında Bulgaristan'da **"büyük bir trajedi ve bir insanlık dramı"** yaşandığını belirtti. İnsan haklarını ile ilgili tüm kuruluşları, basın yayın organlarını ve devletleri bu trajediye son verilmesi için çabada bulunmaya çağıran Cumhurbaşkanı **Evren**, Bulgaristan'ın insafsız bir asimilasyon politikası başlattığını bildirdi. Bulgaristan'ın 1984 yılından beri ülkedeki 1.5 milyonu aşkın Türk azınlığın varlığını reddettiğini bildiren **Evren**, bu ülkenin taraf olduğu tüm anlaşmaları ve temel insani prensipleri inkâr ettiğini ifade etti.

Evren şu görüşleri belirtti:

"Bulgaristan 75 yıldır tanıdığı bir gerçeği inkâr etmek istemektedir. Ancak Türk olmadıkları iddia olunan kişiler, Türk olduklarında ısrar etmektedirler. Ülkesinde Türk kökenli hiç kimsenin bulunmadığını iddia eden Bulgaristan, şimdi binlercesini anır dışetti̇ği insanların kim olduğunu, bunları neden başka bir Müslüman ülkeye değil de Türkiye'ye gönderdiğini açıklamak zorundadır."

• ULUSAL DAVA

Bulgaristan'ın Türk soyundan olmadığını iddia ettiği vatandaşlarını zorla Türkiye'ye göndermekle suni olarak yarattığı sorunu tek başına çözemeyeceğini kaydedendiğini belirten Cumhurbaşkanı **Evren**, Türkiye'nin soydaşlarının çilelerine son vermek için sınırlarını açık tuttuğunu söyledi. **Evren**, Bulgaristan'ın en kısa zamanda Türkiye ile arasındaki bu sorunu görülmemek için ve göçü düzenlemek üzere masaya oturman gerektiğini de kaydetti.

Bulgar zulmünün coşkulu bir şekilde telin edildiği miting başlamadan önce dünya şampiyonu haltercimiz **Naim Süleymanoğlu**, miting alanında görülmeye yer yerinden oynadı. **Naim**, kürsüye çıkarak, vatandaşları selamladı. TV tarafından nakilen verilen miting saatlerce sürdü.

KONUŞMALAR: "İnsanlığa Çağrı" mitingi İstiklal Marşı'nın hep bir ağızdan söylenmesi ile başladı. Mitingde ilk konuşmayı Bulgar göçmenleri adına Balkan Göçmenleri Derneği Federasyon Başkanı **Mümin Gençoğlu** yaptı. Gençoğlu **insanlık tarihinde görülmemiş Bulgar zulmüne** karşı Türk milletinin iktidarı ile muhalefeti ile işbirliği yaptığını belirterek şöyle konuştu:

"İnsanlık dışı Bulgar zulmü sonunda aileler bölünürken soydaşlarımızın elinleri karşılığı elde ettiği mal varlığına, eşyalarına dahi para ve el konmuştur. Dünya neden sessiz kalıyor? İnsanlığın sesi ni kesildi? Zulüm ve işkence yuvasından kurtulan vatandaşlarımız, soydaşlarımıza hoş geldiniz diyorum."

Daha sonra kürsüye gelen Türk-İş Başkanı Şevket Yılmaz konuşmasına "Bugün başlattığın yakasındaki rozet Türk bayrağı" dedikten sonra göğsünden çıkardığı Türk bayrağını sallayınca kalabalık coştu. Bulgarların yurttaşlarımıza reva gördüğü zulmü nefretle kınayan Şevket Yılmaz, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bulgaristan'da yıllardır yaşanan insanlık dramı dünyadan ne kadar gizlenmeye çalışılsa yine de her millet bilişer. Kapıların hür dünyaya kapayan güzlemel ve yabancı gazeteci kabul etmeyenyen Bulgarlar önce Müslümanlığı yasaklıdılar sonra da soydaşlarımızın isimlerini zorla değiştirmeye kalktılar. Kabul etmeyecileri sürgüne yolladılar, işkencede kattetiler.

Bulgarlar bu utanç verici zulümden vazgeçeceklerine baskıları daha da artırdılar. Ancak soydaşlarımız asil Türk kanı taşıdıkları için Bulgarlaşmadılar. Yapamazsın zalim Jivkov, azgın kurnağına bakacak. Tüm dünyaya seslenyorum Balık Deniz'indeki balıkları kurtarın sınır, Bulgar Türklerini de kurtarın."

● Siyasi partilerin ortaklaşa düzenledikleri "Bulgar zulmünü telin" mitingi Türk bayrakları altında olaysız geçti

HABER: Tunce BENGİN · Erdümert İŞLEYEN · Aydın ÖZDALGA · Asım ERTAN, Şenol KONUKÇU

FOTOĞRAFLAR: Yalçın ÇINAR · Ali BOSTANCI · Ali ÖZ · Cem YORULMAZ · Ali Can BULUT · Ahmet YILDIZALP

• SİYASİLER KÜRSÜDE

Daha sonra siyasi parties adına yapılan konuşmaların geçildi. İlk konuşmayı ANAP adına Kültür Bakanı Namık Kemal Zeybek yaptı. Sovyet lideri Gorbaçov'a, Bulgaristan'un Türk azınlığının yüzlük zulmüne engel olmaya çağıran Zeybek, "Soydaşlarımızın vagonlara doldurulup gönderilmesi, artık unutululması gereken bir Ortaçağ karanlığı sayılamamalıdır. Bunlara elele tembihle yapıldığına inanmak istemiyoruz. Bulgar yönetimi üzerinde ağırlığı ve etkisi olmadığına iddia etmek ve bu iddiaya inanılacağını sanmak, Gorbaçov'un zekâsıyla bağdaşmaz. Bu, insanlık dışı, çılgınca koruma daha acil göz yumulmamalıdır" dedi.

Bulgar yönetiminin, yaptığı zulümle Bulgar halkının alnına da kara leke çıkardığını kaydeden Zeybek, "Aynı kara lekeyla kendi alnına da sürülmesini istemiyorsa, Gorbaçov, daha fazla gecikmeden, bu canavarca tufanına engel olmalıdır. Aksi halde, almadaki sevimli leke, kara bir leke haline gelebilir" diye konuştu...

Gerekirse kapıların sonuna kadar açılacağını bildiren Zeybek, Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımızın yalnız olmadığını söyledi. Zeybek, Bulgaristan yönetiminin hakimlik ve şaşkınlık içinde olduğunu da ifade ederek, "Jivkov'lar, İvan'lar, bu cesareti nereden buluyorlar? Bulgaristan'a, devlet haline gelmemiş eşkıya çeteleri mi yönlüyor? Ancak bir eşkıya çetesi bile böyle davranır" dedi.

SHP Genel Sekreteri Deniz Baykal da, Bulgaristan'da yapılanın sıradan bir baskı değil, kobelleşi bir kimlik imhası girişimi olduğunu söyledi.

İki ülke arasında göç anlaşması imzalanmasıyla sorunun çözülenemeyeceğini, zira göçün, temel sorunun bir parçası olduğunu kaydeden Baykal, şöyle konuştu:

"Göç konusunu çözmek, Bulgaristan'da yaşayanların bunalımını çözmek anlamına gelmez. Orada yaşayan 1.5 milyon Türk'ün canlarının tasasına yaşama hakkına sahip olana kadar bu sorun var demektir."

DYP adına konuşan eski Genel Başkan Hüsamettin Özkan'ın ise, Bulgaristan'da yapılanın Bulgarlaştırma olduğunu belirterek, bunun, Hitler'in uygulamalarından farklı olmadığını söyledi. Cindoruk, **"Menfaat ittifaklarında** da Hitler berilamış, Nazizm canlanmıştır" dedi.

Sovyet lideri **Gorbaçov'un**, eğer glasnostta samimiyse Bulgar zulmünü durdurmak zorunda olduğunu kaydeden Cindoruk, **"Aksi halde, Bulgaristan'ın yaptığı kaba fesçinin ortağı olmuyor musunuz"** diye konuştu.

• ÖZAL, HAVADAN İZLEDİ

Bulgaristan'a telin mitingini Başbakan Turgut Özal, helikopterle havadan, eşi Semra Özal ise Marmara Etap Otel'in terasından izledi.

Başbakan Özal, saat 16.00 sıralarında, kaldığı Harbiye Orduevi'nden helikopterle ayrılarak, miting alanının üzerinde dolaştı.

• YABANCI BASININ İLGİSİ

Mitingi Türk gazetecilerinin yanı sıra, çok sayıda yabancı gazeteci ve TV muhabiri de izledi. Bunlar arasında, Fransız TV'si, F. Almanya TV'si ZDF, Reuter, BBC, Sipa Press ve Fransız Le Figaro gazetesinin muhabirleri de yer aldı. Yabancı gazeteciler ve TV muhabirleri, Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan Türklerle de röportaj yapma ve Bulgar zulmünü yaşayanlardan duyma olanağı elde ettiler.

• İZİNSİZ YÜRÜYÜŞ

Miting sürerken, yaklaşık 500 bişilik kadınlı, erkekli bir grup, elerinde Türk bayraklarıyla Harbiye yönüne doğru yürüyüşe geçti. "Ya Allah Bismillah, Allahüekber", "Mehmetçik Kutlu Lider", "Ordu Sofya'ya" diye slogan atan topluluk, çevreden katılanlarla büyüyerek, Radyevi önüne kadar geldi.

Polis, yürüyüşü haber alınca, küçük bir grup halinde Harbiye'ye gelerek, topluluğu kontrol etmeye çalıştı. Ancak Radyevi önünde kısa bir süre yerde oturan göstericiler, Bulgaristan'un İstanbul Başkonsolosluğu'na kadar yürüyeceklerini söyleyerek, "Ölmek var, dönmek yok" diye bağırarak ilerlemeye devam ettiler.

Çevredeki yurttaşlara da büyük ilgi gösterdiği kalabalık, aralarındaki kadınların ve çocukların ayrılmasıyla soyca azalırken, coşkusu sürekli artarak Şişli'ye kadar yaklaştı. Şişli Meydanı girişinde yolu kesen Çevik Kuvvet'e bağlı polisler, topluluğun kararlı bir şekilde ilerlemesi üzerine müdahale etmeyerek, kaldırıma çıktılar.

Göstericiler sık sık İstiklal Marşı söyleyip, slogan atarak Mecidiyeköy Meydanı'na kadar geldi. Ortaklar Caddesi girişinde, Çevik Kuvvet'e bağlı polisler iki sıra halinde kolkola girip, etten bir barikat oluşturdular. Topluluk, "Komünist hezon", "Ölmeye gelik" diye bağırarak barikata doğru yaklaşa.

Bu sırada Taksim Meydanı'ndaki mitingden ayrılan yaklaşık 1000 kişilik bir başka topluluk da Mecidiyeköy'e doğru slogan atarak yola çıktı.

Birinci grup, polisle Ortaklar Caddesi girişinde göğüs göğüse gelip, **"Burası Türkiye, İstanbul değil", "Burası İstanbul, Ankara değil"** diye slogan atmaya başladı. Açıkları büyük boy bir Türk bayrağının çevresinde halka olan kalabalık, "Ölecek var, dönecek yok" diye bağırarak, polisi itip, yolu açmak istedi. Burada meydana toplulupa hitaben konuşan Birinci Şube Müdür Yardımcısı Nevzat Kiter, "Allah eşkıana, Peygamber eşkıana değişin. Türk bayrağı tapyen koran, polisle karşı karşıya gelir mi? Siz, devletle karşı karşıya gelmeyin. Burada devlet tüzle. Bizi düşürün. Bulgarlara protesto için görevlerini yaptı. Şimdi değilin" dedi.

Konuşmanın bitiminde topluluktan yuh sesleri yükseldi ve kalabalık, barikatı aşmak için bir kez daha polislerin üzerine yüklendi. Çıkan itiş-kakış sırasında polisçe tartaklananlar oldu.

• DİĞER GÖSTERİLER

Miting bitiminde İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi öğrencilerinden oluşan bir grup ülkücü, Tarlabaşı Bulvarı'ndan Unkapanı Köprüsü'ne kadar slogan atarak yürüdü.

Genellikle gençlerden oluşan bu grup, zaman zaman polisle yaptığı "Bağrın" uyarına eldımyarak, "Kahretsin komünistler", "Hedefimiz Turan", "Komuna ekes da zafer Ekmu'su", "Bozkurtlar Sofya'ya", "Doğuş Türkeş" şeklinde sloganlar attılar ve yürüyüşlerine devam ettiler. Unkapanı Köprüsü sonuna geldiklerinde önleri polis tarafından kesilince ve bir kez daha uyarıldı grup, burada İstiklal Marşı'nı okuduktan sonra dağıldı.

• KONSOLOSLUKLARDA ÖNLEM

Miting nedeniyle polis, Sovyetler Birliği'nin İstiklal Caddesi üzerindeki başkonsolosluk binası önünde de geniş güvenlik önlemleri aldı. Başkonsolosluk binasının bahçe duvarı önünde ekip otomobillerinden bir barikat oluşturulurken, ara sokaklarda da Çevik Kuvvet'e bağlı polisler bekletildi. Miting dağılırken başkonsolosluk binası önünden geçen gruplar, **"Ordu Sofya'ya", "Katil Jivkov", "Vatanın canımız feda olsun"** diye slogan attılar.

Miting boyunca, Etiler, Ulus Mahallesi'ndeki Bulgar Başkonsolosluğu önünde de polis, geniş güvenlik önlemleri aldı.

• ÖZAL'IN AÇIKLAMASI

Başbakan Özal, miting bitiktten sonra yaptığı açıklamada, **"Bulgaristan'ın Türk azınlığa yaptıklarının ibsabı mutlaka sonulacak"** dedi.

Türkiye'nin herkesle iyi geçinmek istediğini, ancak kimsenin bu iyi niyeti istismar etmemesi gerektiğini belirten **Özal**, **"Bir gün gelir sabımız taşarsa, bunun mesuliyeti bize ait olmaz"** diye konuştu. Taksim Meydanı'ndaki mitingle, milletin yükselen sesine, bütün dünyanın değer vereceğini belirten **Özal**, bu sesrahın kısa sürede sona ereceğini ümit ettiğini söyledi. **Özal**, şöyle devam etti:

"İnsanları bir yere zorla ve ailelerinden ayırarak göndereme, dünyanın en büyük zulümlerindir. Bir göç anlaşması imzalamak istiyoruz. Gelmek isteyenlerin haklarını da, orada sonuna kadar korumaya kararlıyız."

Özal, partiler arasında varılan anlaşma gereği İnönü ve Demirel gibi kendisinin de miting alanına gelmediğini belirtti.

DYP Genel Başkanı **Süleyman Demirel**, yaptığı açıklamada, Bulgaristan'ı telin mitinginde Türk halkının heyecanının dile getirildiğini belirterek, **"Bu muteşem tahoyu meydana getiren vatandaşlarımıza teşekkür borçluyuz"** dedi.

• MİTİNG DIŞ BASINDA

Taksim mitingine Batılı ajans ve radyo - televizyon kuruluşları geniş yer verdi. AP ajansı, mitinge katılanların sayısının 150 bin civarında olduğunu belirtirken, **"Türkiye zorakî güç konusunda tek yumruk haline geldi"** dedi. Reuter ajansı mitingi **"Son yılların en büyük gösterisi"** olarak dünyaya duyurdu. "Mitingde ordu **Sofya'ya** sloganları atıldı" cümlesine dikkat çekti. Alman DPA ajansı ise, mitingi, **"Büyük kitle protestosu"** olarak verdi.

Mitinge Belçika, Lüksemburg, İngiliz BBC televizyonları da geniş yer ayırdı.

Bulgarlar, Brüksel'de de lanetlendi Belçika'nın başkenti Brüksel'de yürüyüş düzenleyen yaklaşık 1500 Türk, Bulgaristan'da Türklere uygulanan zulmü protesto etti. Bulgaristan'ı konsyan çeşitli pankartlar taşıyan Türklerin yürüyüşü olaysız sona erdi.

NOTLAR

Jivkov'un maketi yakıldı

• Taksim Meydanı'ndaki mitingi düzenleyen ANAP'lı **Halil Özsoy**, SHP'li **Adnan Dinçer** ve DYP'li **Vefa Tenır**, bir aklılık çıkmaması için 5 saat süren mitingi boyunca sürekli kosturdular. SHP'li **Dinçer**, şapka ve pankartlardaki amblemlerin sanatçı **Mengü Ertel**'ce hazırlandığını ve **"barış, sevgi ve insan hakların"** simgelediğini söyledi.

• Mitinge katılanlar arasında, SHP, DYP ve ANAP'tan çok sayıda partili de vardı. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı **Nurettin Sözen**, Şişli Belediye Başkanı **Fatma Girik**, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı **İmran Aykut** ile dünya rekortmeni haltercimiz **Naim Süleymanoğlu** en çok ilgi görenlerin başındaydı.

• Mitinge katılanlar, sıcak ve kalabalıktan güç anlar yaşadılar. **Jale Volkan** ve **Selvinaz Kaşgöz** adlı kadınlar sıcaktan bayılırken, en çok kârlı çıkanlar da seyyar satıcılar oldu.

• Mitingde Bulgaristan'dan sonra en çok nasibini alan ülke Sovyetler Birliği oldu. Bazı gruplar, Bulgaristan bayrağı ile Jivkov'un maketini yaktılar.

• Miting alanında kurulan seyyar PTT, 5 teleks, 50 telefon ve faks cihazı ile yerli ve yabancı basın mensuplarına hizmet verdi. Bu PTT'de görevli 50 bayan memure ise son derece başarılı çalışma yaptı.

• Amigo **Birol**, amigo **Orhan** ve amigo **Tombik**, değişik giysileriyle mitinge katılanlara çeşitli sloganlar attırdılar.

• Miting nedeniyle dün Beyoğlu İstiklal Caddesi'ndeki işyerlerinin büyük kısmı kapalıydı. Ancak aralarında Vakko'nun da bulunduğu birkaç mağaza satış yapmayı sürdürdü.

Mitingde Bulgar bayrağını yakan vatandaşlar, uzun süre Jivkov aleyhine de slogan attılar.

MİLLİYET » 25 Haziran 1989

YORUM
Sami KÖHEN

Bu iş Gorbaçov'a düşüyor...

MOSKOVA muhabirimiz Cenk Başlamış'ın da belirttiği gibi, Bulgaristan Devlet Başkanı Todor Jivkov, Moskova'daki temaslarından sonra, arkasında bazı yanıtsız sorular bıraktı. Bunlardan bir tanesi de Sovyet lideri Mihail Gorbaçov ile yaptığı görüşmelerde, Türk-Bulgar sorununun ele alınıp alınmadığıdır.

Moskova ve Sofya'da resmi ağızlar bu hususta suskun. Resmi basın organları da konuya hiç değinmiyor. Ama bu kapalı kapıların ardında bu soruna hiç değinilmediği ve Sovyet tarafının düşündüklerini dile getirmediği anlamına gelmez.

Kuşkusuz iki komünist lider arasında yer alan bu temasta, Bulgaristan'daki Türklerin durumunun ayrıntıları ile tartışılması olasılığı zayıftır. Jivkov ile Gorbaçov'un bu buluşmada görüşmek istediği, kendi açılarından çok daha önemli meseleler vardı. Özellikle ekonomik reformlar ve "yeniden yapılanma" konuları bunların başında geliyor. Demokratikleşme ve insan hakları alanında Doğu Bloku katarının son vagonunda otturan Jivkov'un ekonomik reformlar konusunda epey mesafe katettiği ve bu bakımdan Gorbaçov'a pek ters düşmediği de bir gerçek.

Bizim açımızdan genel sayılabilecek, ama onların açısından öncelik taşıyan bu meselelerde görüşbirliği sağlandığı bildirilliyor. Ya demokratikleşme ve insan hakları konusunda? Gorbaçov'un "glasnost" kavramını acaba Jivkov aynen paylaşıyor mu? Şimdiye kadar öyle olmadığı biliniyor. Moskova'daki görüşmelerin Sofya'nın tutumuna bir değişiklik getirip getirmediği zamanla anlaşılacaktır.

* * *

GORBAÇOV-Jivkov buluşmasında, Bulgaristan'daki Türklerin sorunu ne ölçüde ele alınmış olursa olsun, Ankara'daki Sovyet Büyükelçisi Albert Çernişev'in tam bu görüşme öncesi, Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz ile konuştuktan sonra önce Moskova'ya ve şimdi de Sofya'ya gitmesi, salı günü için de Ankara'da tekrar bakan ile randevulaşmış olması, Sovyet diplomasisinin bu yönde bir faaliyet içinde bulunduğunu ortaya koyuyor.

Öyle anlaşılıyor ki, Mesut Yılmaz aracılığı ile Türk hükümetinin Gorbaçov'a ilettiği mesaj dikkate alınmıştır. Bu sözlü mesaj, SSCB'nin yakın müttefiki Bulgaristan'a izlediği baskı ve tehcir politikasını terketmesi için etkinliğini kullanması ile ilgilidir.

Doğrusu Jivkov'un bugünkü politikasını değiştirmesini sağlayabilecek faktörlerin başında, Sovyetler'in etkinliği gelir. Diğer bir deyişle, Bulgar liderine söz geçirebilecek bir kimse varsa, o da Gorbaçov'dur.

Peki, Gorbaçov böyle bir rol üstlenmek ister mi?

Bunun için bazı önemli nedenler var tabii. Birincisi, Türk-Sovyet ilişkileridir. Moskova eğer bu konuda Sofya'yı haklı gösterecek bir tavır alır, Ankara'nın isteklerini kulak arkası yapar, "Bu onun iç işidir" deyip yan çizerse, son zamanlarda iki ülke arasında gördüğümüz yakınlaşma hareketi bundan zarar görür. Aksine Sovyetler Türkiye'nin isteği doğrultusunda çaba harcarlarsa, bu ilişkiler daha da canlanır.

Bir ikinci husus da, Moskova'nın bu konuda alacağı tavrın, Doğu-Batı ilişkilerine etkisidir. AGİK çerçevesinde de görüldüğü gibi, iki blok arasındaki yumuşamanın önemli kriterlerinden biri, insan haklarına saygıdır. Batı, bu konuda Doğu'yu ve özellikle SSCB'yi adeta bir sınava tabi tutmaktadır. Dolayısı ile, bir insan hakları meselesi olan Bulgaristan'daki Türklerin durumu, Sovyet politikası için de bir test sayılacaktır.

* * *

GORBAÇOV'un bunları bilmemesi düşünülemez. Ama gene de, bu meselede ona sıkıntı verecek başka faktörler de vardır. Bunlardan biri de, SSCB içinde etnik veya dinsel azınlıkların -ki son zamanlarda Özbekistan'dan Kazakistan'a radar uzanıyor- baş kaldırmasıdır. Gorbaçov bu nedenle belki de zamanla kendisini ülkedeki azınlıklara karşı zor duruma düşürebilecek girişimlerde —en azından açık bir şekilde— bulunmak istemeyebilir.

Artık bunun değerlendirmesini yapmak ona düşüyor. Ne var ki, büyükelçi Çernişev'in Moskova-Sofya gezisi ve temaslar hiç olmazsa Sovyet diplomasisinin devreye girdiği ve olayı yatıştıracak bir şeyler yapmak istediği izlenimini veriyor. Umarız doğrudur.

Türkiye'ye karşı yumuşak tutumlarını protesto ettiler

Sofya'dan Atina'ya 'üzüntü' notası

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN hükümetinin, göçe zorladığı Türkler konusunda "yumuşak bir tutum izlediği" gerekçesiyle Yunanistan'a bir protesto notası verdiği öne sürüldü.

"Proti" gazetesinde yayınlanan ve Yunan Dışişleri Bakanlığı'na "yakınlığı" ile tanınan Kostas Angelopulos imzalı bir haberde, Bulgar notasının, iki ülke başkentlerinde de gizli tutulduğu belirtildi.

Haberde, Bulgar notasında "Ankara'nın Bulgaristan'daki Müslümanlar konusunda yarattığı durum ve bu insanların Kuzey Kıbrıs'a yerleştirilmeleri yolundaki tehditlere karşı Atina'nın güçsüz tutumundan kaynaklanan üzüntünün" dile getirildiği ifade edildi.

Aynı habere göre, Bulgar notasında, diğer ülkelerin büyükelçilerini göndermedikleri halde, Kapıkule'ye düzenlenen geziye, Atina'dan gelen bir emir üzerine Yunanistan'ın Ankara Büyükelçisi Dimitrios Makris'in katılması da eleştirildi.

Proti gazetesindeki haberde ayrıca, Bulgar notasında, Yunan kitle haberleşme araçlarının "Bulgaristan'daki Türkler" ifadesini kullanmalarının da protesto edildiği kaydedildi.

Bulgar notası ile ilgili olarak Proti gazetesinin verdiği haber hakkında resmi olarak henüz bir yalanlama ya da doğrulama yapılmadı.

• "SOVYET ASKERİ YOK"

Bulgaristan'da yayınlanan Rabdtniçeşko Belo adlı gazete de, dünkü sayısında "Türklerin yaşadığı bölgelerde Sovyet askerlerinin bulunmadığı" haberini verdi. Mayıs ayında 30 Türk'ün öldürüldüğü olaylardan sonra, Sovyet askerlerinin Türk azınlığın bulunduğu bölgelere kaydırıldığı yolundaki haberleri yalanlayan gazete, Bulgar Generali Hadnya Minçev'in "Bulgaristan'da hiç Sovyet askeri olmadı, şimdi de yok. Herhangi bir komşunun güvenliğini etkileyecek hiçbir askeri faaliyet söz konusu değildir. Askerlerimiz kışlalarında normal eğitimlerini sürdürüyorlar" şeklindeki sözlerine de yer verdi.

Bu arada, Batı Trakya'daki Türkler, Bulgaristan tarafından Türkiye'ye gönderilen soydaşlarımız için bir yardım kampanyası açtılar ve ilk aşamada 60 milyon lira topladılar.

• BATU'NUN AÇIKLAMASI

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi İnal Batu, Paris'te önceki gün sona eren İnsani Boyut Konferansı'nda, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumuyla ilgili "gerçekleri yansıtan ve özlü" bir bildirinin yayınlanamadığını belirtti.

İnal Batu, bir soruya cevaben dün yaptığı açıklamada, konferansa katılan ülkelerden 19'unun, Bulgaristan tarafından Türk azınlığa uygulanan etnik ve kültürel benliği yok etme, asimilasyon ve tehcir politikasını kınadıklarını, Sofya'nın, ikili ve uluslararası anlaşmalar ve AGİK çerçevesinde üstlendiği yükümlülüklerini yerine getirmesini ve Türkiye ile göç anlaşması yapmasını istediklerini bildirdi.

Büyükelçi İnal Batu, "Ancak gerçekleri yansıtan ve özlü bir bildirinin yayınlanması mümkün olmamış ve hatta toplantı sonuçlarını özetleyecek bir başkanlık beyanı dahi yapılması mümkün olmamıştır" dedi.

• DENKTAŞ VE AKBULUT KAPIKULE'DE

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş ile TBMM Başkanı Yıldırım Akbulut, dün ayrı ayrı Kapıkule'ye gelerek soydaşlarımızla görüştüler. Bugün de SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ve Genel Sekreter Deniz Baykal'ın, Kapıkule'de soydaşlarımızla görüşecekleri bildirildi.

Cumhurbaşkanı Kenan Evren de, 27 Haziran Salı günü Edirne'ye giderek, Kapıkule sınır kapısı ve çadır kentte soydaşlarımızla görüşecek.

Denktaş, bugün Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Başbakan Turgut Özal ve Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'la Tarabya Köşkü'nde biraraya gelecek. Cumhurbaşkanlığı Basın Danışmanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre görüşmenin konusunu, önümüzdeki hafta New York'ta yapılacak "Kıbrıs Zirvesi" oluşturacak.

• KAZADA ÖLDÜLER

Bulgaristan'dan özel otomobilleriyle sınırdışı edilen Türk aile, İzmir'e giderken trafik kazası geçirdi. Kazada iki kişi öldü. Kapıkule'den giriş yaptıktan sonra, İzmir'e gitmek isteyen Bayram Ali yönetimindeki otomobil, Burhaniye girişinde takla attı. Sürücünün annesi Azize (65) ile kızı Elfibe (5) olay yerinde öldü, eşi, babası ve üç yaşındaki oğlu hafif yaralandı.

Öte yandan, Belçika'nın Başkenti Brüksel'de 1.500 Türk, bir gösteri yürüyüşü yaparak, Türk azınlığı göçe zorlayan Bulgaristan'ı protesto etti ve Bulgaristan'ın Brüksel Büyükelçiliği önüne siyah çelenk koydu.

HÜRRİYET » 26 Haziran 1989

ERKEK DEĞİL KIZ SHP Genel Başkanı Erdal İnönü ve Genel Sekreter Deniz Baykal,'Edirne'deki soydaşlarımızın geçici olarak barındırıldığı Çadırkent'i ziyareti sırasında, arabasında güneşlenen küçük ve tombul bir çocuğu görünce yanına yaklaştılar ve diz çöktüler...Erdal İnönü, "İnşallah büyüdüğünde Kırkpınar başpehlivanı olur" diyerek çocuğu sevince, annesi Remziye ise, "O erkek değil, kız çocuğu" şeklinde konuştu.

İnönü: 'Büyükannem Razgrad'dan gelmiş'

ORF Televizyonu'nun sorularını da yanıtladı. Çadırkentteki gezisinden sonra, basın mensuplarının sorularını yanıtlayan **SHP** Genel Başkanı **Erdal İnönü**, **"Muhalefet partisi olarak, gelenlerin mutlu olması için çalışacağız. İktidarın da bu yolda çalışması gerekir. Bu konuda bir iç politika avantajı aramıyoruz. Gelen soydaşlarımızın bir an önce işe yerleştirilmelerini, kendilerine iş olanağı sağlanmasını istiyoruz. Soydaşlarımız Türk ekonomisine katkı yapacak hale getirilmelidir"** dedi.

Son üç hafta içinde Bulgaristan tarafından sınır dışı edilen 53 bin soydaşımıza kucak açan Kapıkule Gümrük Kapısı, şimdi de yaz sezonu nedeniyle yurt dışında çalışan işçilerin akınına uğradı.

Bulgaristan'ın karayoluyla Kapıkule'den Türkiye'ye gönderdiği soydaşlarımızın yoğunluğu, son dört günden bu yana, tamamen demiryoluna kaydı. Bulgarlar, sabah saat 06.00 sıralarında Türkiye'ye gelen Avrupa treni ve saat 12.00'de Kapıkule Gar'a gelen özel Bulgar treniyle dün de 1500 civarında soydaşımızı sınır dışı ettiler. Son 24 saat içerisinde demiryolu ve karayoluyla Türkiye'ye gönderilen soydaşlarımızın sayısının 742 ailede 2 bin 892'yi bulduğu belirtildi.

Bu arada, Kapıkule ve Dereköy gümrük kapılarından giriş yapan sınır dışı edilen soydaşlarımızın sayısı 56 bini geti.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden Kapıkule'ye gelen gurbetçiler ve soydaşlarımız, aşırı sıcak karşısında, soluğu soğutucuların başında alıyorlar.

Ünlü türkücü **İbrahim Tatlıses**, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımız için **"Kardeşlik Konseri"** düzenleyeceklerini açıkladı. 7 Temmuz gecesi Gülhane Şenlikleri çerçevesinde yapılacak geceye, pek çok ünlü sanatçı katılacak ve biletler beş bin liradan satılacak.

Org. Torumtay: 'Ordumuz göreve her zaman hazır'

neral **Necip Torumtay**, Bulgaristan'ın tutumu ile ilgili soruya, **"Silahlı Kuvvetler, içinde bulunduğumuz koşullar nedeniyle her zaman savaşa hazır olmak mecburiyetindedir, tehdit nereden gelirse gelsin"** dedi.

Bulgaristan'daki soydaşlarımızın durumunu Genelkurmay'ın da başından itibaren yakından izlediğini belirten Orgeneral **Necip Torumtay**, sınırlardaki güvenlik önlemlerinin tekrar gözden geçirildiğini belirterek şöyle dedi:

DAHA YOĞUN DİKKAT

"Bunun dışında askeri bir tedbir alınmış değildir. Herhangi bir kıta intikali mevzubahis değil. Tekrar ediyorum. Sadece sınırlardaki güvenlik tedbirleri gözden geçirilmiştir. Herhangi bir sızmaya karşı dikkatlerimiz yoğunlaştırılmıştır.

Bunun dışında herhangi bir askeri müdahele hazırlığımız yoktur. Tabii bu demek değildir ki, silahlı kuvvetler rahat ve rehavet içerisindedir. Asla, herzaman içinde bulunduğumuz koşullar nedeniyle, Silahlı Kuvvetler savaşa hazır olmak mecburiyetindedir. Bu hazırlığın devamlı çalışması içerisindeyiz."

Zulme lanet mitingi dünyada ilgi gördü

DIŞ HABERLER SERVİSİ

BULGAR zulmünü "Tel'in" amacıyla önceki gün İstanbul Taksim Meydanı'nda düzenlenen protesto mitingi, Avrupa ve Amerikan basını ile televizyonların haber bültenlerinde geniş biçimde yer aldı.

İspanyol basını, Bulgaristan'ın **"Barbarlığını"** kapsamlı bir biçimde işlerken, Bulgaristn Devlet Başkanı **Todor Jivkov** ağır bir dille suçlandı.

Miting alanından Eurovision aracılığıyla aldığı görüntüleri yayınlayan Fransız ve Belçika televizyonlarında, Bulgar zulmünden kaçarak anayurda sığınan soydaşlarımızın sayısının 60 bini bulduğu belirtildi.

Yaklaşık 250 bin Türk'e daha Bulgaristan'dan göç ettirilmek amacıyla pasaport verildiğini kaydeden Avrupa televizyonları, Bulgaristan'ın Paris'teki AGİK İnsani Boyut Konferansı'nda en çok eleştiriye uğrayan ülkelerden biri olduğuna dikkat çekerken, İstanbul'daki miting, Amerikan **NBC**, **ABC** ve **CBS** televizyonlarında da görüntülendi.

En geniş yayını yapan **NBC** televizyonu Londra Bürosu muhabiri **Rick Davies**, Bulgarların Türk azınlığa yaptıkları insanlık dışı baskıları etraflıca anlattıktan sonra, onbinlerce 'Türk'ün herşeylerini geride bırakarak Türkiye'ye iltica ettiklerini belirtirken, Başbakan **Turgut Özal**'ın, Kapıkule'deki çadırlara yaptığı ziyaretten görüntülere de yer verdi.

MİLLİYET » 26 Haziran 1989

Bulgaristan konusunda ANAP içinden sert tepki

"Hükümet neden yumuşak?"

● ANAP Milletvekili Mustafa Taşar, Özal hükümetinin Bulgaristan'a karşı politikasını fazla yumuşak bulduğunu ifade etti, "Diplomatik ilişkiyi kesme, ya da en aza indirme gibi bir tavır bile alınmadan, dünyaya kararlılığımızı nasıl anlatırız?" dedi

Taşar: "Sert tavır alınsın"

● "Miting"i yeterli bulmadığı anlaşılan Taşar, "Hükümete seslenliyorum" diyerek şunu söyledi: "Haykıran yüzbinlere bakıp, Bulgar'ın utanmasını beklemek gerçekçi değil. Gemilerine, TIR'larına yolları kapayalım. Misillemeye yapsalar bile, onlar daha zor dayanır. Diplomatik ilişkilerimizi hâlâ nasıl sürdürdüğümüzü de anlayamıyorum"

HABERİ 15. SAYFADA

Avrupa TV'leri geniş yer verdi

Büyük miting ses getirdi

● TRT'nin Eurovision aracılığıyla yaydığı "Bulgaristan'ı Telin Mitingi" görüntüleri Avrupa televizyonlarında yer aldı. Fransa ve Belçika televizyonları, "Mitinge 100 bin dolayında kişi katıldı" derken, Amerikan CNN televizyonu, Kapıkule'den de röportaj yayınladı

HABERİ 15. SAYFADA

Turist objektifiyle sınırın ötesi

Almanya'dan İstanbul'a otobüsle gelen genç bir turist (emi bizde saklı) Bulgaristan'dan geçerken gizlice fotoğraf çekti. Diğer yolcuların uyarılarına aldırmayan genç Alman, "Türkleri kamyonlara üst üste dolduruyorlardı. Korkmama rağmen fotoğrafladım size getirdim" dedi.

HABERİ 15. SAYFADA

"İYİ YAŞAMANIN YOLU ERKEN SEÇİMDEN GEÇER"

İnönü çadırkentte

● Türkiye'de işsiz vatandaşlar olduğunu hatırlatan İnönü, "Bulgaristan'dan gelenler de yarın iş isteyecekler. Mesele, herkes için aynı... Türkiye'de daha iyi yaşamanın yolu erken seçimden geçer" diye konuştu

• Bülent AYAN
• Selim BİLGİNKAYA
• EDİRNE, MİL-HA

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, "Türkiye'dekî vatandaşlarımız da çalışmak istiyor, iş bulmak istiyor. Bulgaristan'dan gelen vatandaşlarımız da yarın aynı şeyi isteyecekler. Mesele, herkes için aynı. Türkiye'de daha iyi yaşamanın yolu erken seçimden geçer" dedi.

Parti Genel Sekreteri Deniz Baykal ve bir grup milletvekili ile Edirne'deki çadırkentte incelemelerde bulunarak soydaşlarımızla görüşen Erdal İnönü, bütün ülkelerdeki insan haklarına saygılı insanların, bütün ülkelerin yöneticilerinin tehcir olayı ile ilgilenmelerini, Bulgar hükümetine gereken baskıyı yapmalarını istedi. İnönü, çadırkentte yaptığı açıklamada şöyle konuştu:

"Avrupa'da bugün bloklar arasında, NATO ile Varşova Paktı arasında görüşmeler yapılmasından herkes memnun oluyor. Doğu Bloku'nda demokrasi eğilimleri artıkça Batılılar çok sevinliyorlar. Biz de sevinliyoruz. Ama bu yapılırken demokrasiye, insan haklarına taban tabana zıt bir tehcir olayı barış zamanında yaşatılıyor. Uygar ülkeler bunu durduracak bir yol bulamıyor. Bu anlaşılmaz bir şeydir. Sonunda bulunacaktır. Mesele bunu gecikmeden buldurmaktır."

Çadırkentte 1.5 saat süre ile soydaşlarımızla görüşen SHP Genel Başkanı **Erdal İnönü**, parti olarak bu konuda bir iç politika avantajı aramadıklarını belirtti. İnönü, konunun milli bir dava olduğunu söyleyerek, bunun için hükümeti eleştirmek istemediğini kaydetti. SHP Genel Başkanı şunları söyledi:

"Hep beraber çare bulacağız diyoruz. Hükümeti eleştirerek çok başka konu var. İşte, erken seçim yapsınlar, diyorum. Bu konuda eleştirmenin anlamı yok. Çünkü, beraber yardım etmeye çalışıyoruz. Belediye başkanlarımızın büyük görevler düşüyor. Ama, belediyelin imkânları yetmez buna. Tabi, devletin böyle olağanüstü durumlarda kullanacağı fonlar ve kaynaklar var. "

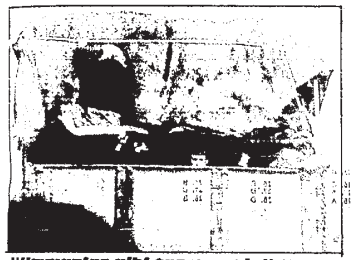
Erdal İnönü, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızın işe yerleştirilmeleri konusunda da şunları söyledi:

"Görülüyor ki, şimdiki hava devam ederse Bulgarlar tüm soydaşlarımızı göndereceklerdir. Türkiye'dekî vatandaşlarımız da çalışmak istiyor, iş bulmak istiyor. Bulgaristan'dan gelen vatandaşlarımız da yarın aynı şeyi isteyecekler. Mesele herkes için aynı. İşsizliğe karşı, sanayi hızlandırılarak, sağlam bir ekonomi politikası yürütmek gerekli. Türkiye'de daha iyi yaşamanın yolu erken seçimden geçer."

İnönü, Irak'taki Türklerin de Türkiye'ye gönderileceği yolundaki bir soru üzerine şu cevabı verdi:

"Bütün dünyadaki Türkleri buraya toplayamayız. Anadolu çok cömerttir, ama, o kadar da değil. Dünyada çok Türk var. Bu, kıvanç verici bir olay. Herkesin Anadolu'ya gelmesi gerekmez. Dünyadaki Türkler, bulundukları yerde rahat yaşamalıdırlar. İnsanlığa saygı bunu gerektirir.

● Bulgaristan'dan geçerken "zorunlu göç"ü görüntüledi

"Hayvanlar gibi taşınıyordu" *Almanya'dan İstanbul'a gelirken, Bulgarların Türklere yaptığı eziyeti gören turist, otobüsteklerin uyarılarına aldırmadan fotoğraf makinesini çalıştırdı. "İnsanlar, yaşlı, çocuk, hayvanlar gibi taşınıyordu. Korka korka birkaç kare fotoğraf aldım. Çünkü, bu olaylar karşısında kayıtsız kalamazdım" dedi.*

Zulme Alman objektifi

İSTİHBARAT SERVİSİ

BULGAR zulmü ve zorunlu göç turistleri bile şaşırttı. Federal Almanya'dan İstanbul'a otobüsle gelen bir genç turist, zorunlu göçü fotoğrafladı. Korku içinde çektiği birkaç kare fotoğrafı gazetemize getiren Alman turist, **"İnsanlık bu olaylar karşısında susmamalı. Gördüğüm manzaralara şaşırdım. Benden başka diğer yolcular da hayret ettiler ancak, kimse makinesini çıkarmaya cesaret edemedi"** dedi.

İstanbul'a birkaç kez geldiğini, ülkesinde Bulgarların Türklere karşı uyguladığı baskı ve zorunlu göç politikasıyla ilgili haberleri okuduğunu, bu nedenle Bulgar topraklarına girdiklerinde yollara dökülen insanları görünce, bunların Türkler olduğunu anlamakta güçlük çekmediğini söyleyen Alman turist, **"İnsanlar çocuklarıyla birlikte kamyonlara doldurulmuşlardı. Bu arada at arabaları da yollarda dizziydi. İnsanların yaşlı, çocuk, hayvanlar gibi taşınması çok garibime gitti"** diye konuştu.

MİLLİYET » 26 Haziran 1989

Taksim mitingine yabancı televizyonlar geniş yer verdi

"İhtar" Avrupa ekranında

MİLLİYET HABER MERKEZİ

İSTANBUL'da Taksim Meydanı'nda önceki gün düzenlenen Bulgaristan'ı telin mitingine Avrupa televizyonlarıyla basını geniş yer verdi. Miting KKTC ve Kıbrıs Rum kesiminde de yankı uyandırdı.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay, Bulgaristan'ı yakından izlediklerini, ordunun her an savaşa hazır olduğunu söyledi. Kahire, Sofya'yı baskı ve sınır dışı etme politikasını gözden geçirmeye çağırırken Libya lideri Kaddafi de Bulgaristan'ın Türk azınlığa baskı politikasından endişe duyduğunu bildirdi. Soydaşlarımızın sayısı da dün gelenlerle 67 bine yaklaştı.

• MİTİNG EUROVISION'DA

Eurovision aracılığıyla mitingden eldiği görüntüleri yayımlayan Fransız ve Belçika televizyonları, Bulgar zulmünden kaçarak anayurda sığınan soydaşlarımızın sayısının 60 bini bulduğunu belirttiler.

Havadan çekilen ve Ay-Yıldızlı bayrakların ön plana çıkarıldığı görüntüleri yayımlayan televizyonlar mitinge yüz bin dolayında kişinin katıldığını duyurdular.

Haber bültenlerinde 250 bin Türk'e daha Bulgaristan'dan göç ettirilmek için pasport verildiğini kaydeden Avrupa televizyonları, Bulgaristan'ın Paris'teki AGİK İnsani Boyut Konferansı'nda en çok eleştiriye uğrayan ülkelerden biri olduğuna da dikkati çektiler.

Amerikan CNN televizyonu da Taksim mitingine yer verdiği haberlerinden ilk kez Kapıkule'den görüntüler de yayınladı.

• "ORDU SOFYA'YA"

Taksim mitingine dün birinci sayfalarında yer veren KKTC gazeteleri, Türklere insanlık dışı muamele yapan ve onları göçe zorlayan Bulgaristan'ı meydanda toplanan 1 milyon kişi tarafından kınandığını bildirdiler.

Mitingi, Halkın Sesi gazetesi, "Dünyaya bir Hitler yeter, Jivkov Hitler'den de beter", "İstanbul Taksim mitingi muhteşemdi", Birlik gazetesi, "Yüz binlerce Türk, Taksim Meydanı'nda tek yürek halindeydi", "Türk nefesi, enselerinde", Kıbrıs Postası da, "Miting görkemli oldu", "Bulgaristan insanlık suçu işliyor" başlıklarıyla okuyucularına duyurdu.

Mitinge yer veren Rum gazeteleri, Taksim'de toplanan on binlerce kişinin, "Ordu Sofya'ya" sloganı attığına dikkat çekti.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Necip Torumtay, Bulgaristan'ın tavrının hassasiyetle izlendiğini söyledi.

Deniz Kurdu-2/89 tatbikatının sona eren üçüncü safhasından sonra dün Antalya Limanı'nda Yavuz gemisinde basın toplantısı düzenleyen Genelkurmay Başkanı, Türk ordusunun her an savaşmaya hazır olduğunu da bildirdi.

Mil-Ha muhabirleri Sedat Peker ve Hikmet Yıldız'ın haberine göre Org. Torumtay, şunları söyledi:

"Sınırlarımızda güvenlik önlemleri aldık ve yeniden gözden geçirdik. Bir kıta intikali gerçekleşiyor. Şimdilik sınırlarımızı kontrol ederek sızmaları önlüyoruz. Ancak bu demek değildir ki, Türk ordusu savaşmayacak. İçinde bulunduğumuz koşullara göre ordumuz her an savaşa hazırdır."

• ÖZAL: "GEREK YOK"

İstanbul'da dün Cumhurbaşkanı Kenan Evren ve KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'la Tarabya zirvesine katılan Başbakan Turgut Özal, toplantıdan sonra bir soruyu yanıtlarken soydaşlarımızın KKTC'ye yerleştirilmesine gerek olmadığını yineledi.

• MISIR VE LİBYA

Mısır, Bulgaristan'dan Türk azınlığa uyguladığı baskı ve sınır dışı etme politikasını gözden geçirmesini istedi.

Bulgaristan'ın Kahire Büyükelçisi dün Mısır Dışişleri Bakanlığı'na çağrılarak Mısır hükümetinin bu konudaki görüşü Bulgar hükümetine iletildi.

AA'nın haberine göre Türkiye'nin Kahire Büyükelçisi Candemir Önhon da, daha sonra Dışişleri Bakanlığı'na davet edildi. Önhon'a Mısır hükümetinin görüşünün Bulgaristan'a resmen iletildiği bildirildi.

Libya lideri Albay Muammer Kaddafi de Bulgaristan'ın Türk azınlığa yaptığı baskılardan büyük endişe duyduğunu bildirdi.

Kaddafi, Trablusgarp'ta TRT'ye verdiği demeçte Türk azınlığa yapılan baskılar karşısında sessiz kalamayacağını söyledi. Kaddafi, Sofya'ya elçi gönderdiğini de bildirildi.

• YUGOSLAVYA

Yugoslavya'ya yaptığı resmi ziyareti tamamlayarak Türkiye'ye dönen Adalet Bakanı Oltan Sungurlu, dün yaptığı açıklamada Yugoslavya Başbakanı Ante Markovic'in Bulgaristan konusunda uluslararası platformda, Türkiye'yi destekleyeceklerini söylediğini bildirdi.

• ŞIVGIN

Sağlık Bakanı Halil Şıvgın, Diyarbakır'da yaptığı açıklamada Bulgarların yaptığı iddia edilen enjeksiyonlarda ilgili tespit çalışmalarının devam ettiğini söyledi.

Konuyu uluslararası sağlık örgütlerine bildirdiklerini de kaydeden Şıvgın, Dünya Sağlık Örgütü'nden bir heyetin Bulgaristan'a gideceğini kaydetti. Heyet Türkiye'de soydaşlarımızla görüştükten sonra Bulgaristan'a gidecek.

Şıvgın, bir iddiaya göre Bulgaristan'da ölü sayısının 100 bin olduğunu bildirdi.

• KUYRUK

Kapıkule'de, soydaşlarımızı gidecekleri yerlere götürmek üzere gelen kamyonlar 8 kilometrelik kuyruk oluşturdu. TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı ve üyeleri de dün Kapıkule'de soydaşlarımızla görüştüler.

İnsan Hakları Derneği Başkanı Nevzat Helvacı ANKA'ya yaptığı açıklamada Bulgaristan'la mülk ve göç düzenini içeren göç anlaşmasının en kısa zamanda imzalanması gerektiğini söyledi. Helvacı, Taksim'deki telin mitinginde bazı grupların savaş kışkırtıcılığı yaptığını, bunun da mitingin olumlu havasını bozduğunu kaydetti. Yazar Aziz Nesin de, Londra'da düzenlenen bir konferansta yaptığı konuşmada, "Bulgaristan'ın yaptığı İnsanlığa, insan haklarına, demokrasiye sosyalizme aykırıdır. Bulgaristan'ın savunulacak yanı yok" dedi.

• REUTER'İN YORUMU

Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türk azınlığın dramı dünya basınında geniş yer almaya devam ederken, İngiliz haber ajansı Reuter, konuya ilişkin haber yorumunda Ankara'nın, Türk azınlığın sorununu görüşmesi için Sovyetler Birliği'nin Bulgaristan'a baskı yapacağını umduğunu bildirdi.

Reuter, Bulgaristan'da Türklerin asimilasyon kampanyasına maruz kaldığını ve bu kampanyaya karşı çıkan birçok Türk'ün Mayıs ayındaki gösterilerde öldürüldüğünü hatırlatarak, 65 binden fazla Türk'ün Türkiye'ye kaçtığını belirtti.

Bulgaristan lideri Todor Jivkov'un cuma günü Moskova'da Sovyetler Birliği Devlet Başkanı Mihail Gorbaçov ile görüştüğünü ve bu arada Sovyetler'in Ankara Büyükelçisi Albert Çernişev'in Moskova ve Sofya'ya yaptığı ziyaretlerden sonra bugün Ankara'ya döneceğini kaydeden Reuter, Ankara'da bir Batılı diplomatın, "Sovyetler'in bir tür arabuluculuk faaliyeti başlatığı gözleniyor. Ancak bu aşamada bu arabuluculuğun nereye kadar gideceğini kestirmek güç. Türkiye ise Moskova'ya umutla bakıyor" biçimindeki görüşünü aktardı.

Dışişleri Bakanlığı sözcüsü İnal Batu'nun "Sovyetler'in arabuluculuk yapıp yapmadığını söylemek için vakit benüz erken, pazartesi günü ne olup bitildiğini anlayabileceğiz" şeklindeki sözlerine de yer veren Reuter, Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın bugün Moskova ve Sofya'ya yaptığı ziyaretlerden döneceği olan Sovyet Büyükelçisi Albert Çernişev ile bir araya geleceğini kaydetti.

Reuter, bu arada haberinde Milliyet gazetesine de yer vererek, dış politika yazarımız Sami Kohen'in konuya ilişkin yorumunu dünya basınına aktardı, Kohen'in yazısında, "Çernişev'in Yılmaz ile görüştükten sonra Moskova ve Sofya'yı ziyaret etmesi ve sonra dönüşünde tekrar görüşecek olması, Sovyet diplomasisinin devreye girdiği izlenimini veriyor" dediğini vurguladı.

• KARAYALÇIN'IN TEMASLARI

Belediye Başkanı Jacques Chirac'ın konuğu olarak, Avrupa Konseyi üyesi ülkelerin başkent belediye başkanları ile birlikte Paris'te bulunan Ankara Belediye Başkanı Murat Karayalçın, meslektaşlarına Bulgaristan'da Türklere yapılan baskıları anlattı.

• YURTLARDA BARINMA

Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürü Osman Nuri Filiz, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türklerin tatil süresi boyunca kuruma ait yurtlarda barındırılabileceklerini söyledi. Filiz okulların tatilde olduğu 3-4 aylık süre boyunca 15-20 bin Bulgar göçmeni Türk'ün yurtlarda kalabilmeleri için hazırlıkların tamamlandığını belirtti.

Filiz, Kırklareli'nde 450 kişinin yurtlara yerleştirildiğini söyledi. Edirnekapı Yurdu'nun 1200, İzmir Bornova Yurdu'nun da 2 bin 500 kişinin kalabileceği şekilde hazırlandığını açıkladı.

• ERZİNCAN'DA MİTİNG

Bulgaristan dün Erzincan'da MÇP tarafından düzenlenen mitingde telin edildi.

MÇP Genel Başkanı Alparslan Türkeş, mitingde yaptığı konuşmada Bulgaristan'ın baskı ve zulmü karşısında Avrupa'nın sessiz kalmasına bir anlam veremediklerini söyledi, Bulgaristan'ın yaptıklarının soysuzluk Başbakan Turgut Özal'ın konuyla ilgili talihsiz beyanları olduğunu bildirdi.

• "BELENE"Yİ İZLERKEN ÖLDÜ

Midyat'ın Çavuşlu köyündeki bir evin balkonu çöktü. Olay sırasında balkonda "Belene" dizisini izleyen 20 kişiden biri öldü, 13'ü de yaralandı.

SHP Genel Başkanı Erdal İnönü, dün Çorlu'da soydaşlarımız için belediye tarafından yaptırılan aşevini açtı. Yemeklerin tadına da bakan İnönü, aşevinde çalışanları tebrik ederek "Yemeğiniz güzel olmuş elinize sağlık" dedi (üstte). TBMM Başkanı Yıldırım Akbulut da önceki gün Kapıkule'de kurulan çadırkentte incelemeler yaptı (yanda).

MİLLİYET » 27 Haziran 1989

Naim'in arkadaşı zorunlu göçle geldi

Nurdane-Turgay Sabrioğlu: "Özgürlük güzel"

Şampiyon halterci Turgay Türkiye'de

• Selim BİLGİNKAYA • EDİRNE (MİL-HA)

1979 yılında 56 kiloda Avrupa şampiyonu olan halterci **Turgay Sabrioğlu** da yurda geldi. Bulgaristan'dan eşi **Nurdane** ile birlikte sınır dışı edilen **Sabrioğlu**, "**Dairemin anahtarını vererek pasaport alabildim. Türkiye'de Naim'le birlikte çok şeyler başaracağız**" dedi.

Milli halterci **Naim Süleymanoğlu**'nun yakın arkadaşı olan **Turgay Sabrioğlu** Bulgaristan mayosuyla değişik ülkelerde yapılan çok sayıda turnuvaya katıldığını ancak 1980'den sonra ülke dışındaki yarışmalara gitmesinin yasaklandığını anlattı.

Bulgaristan'ın Kırcali şehrinde antrenörlük yaptığını belirten **Sabrioğlu**, Türkiye'de yakını bulunmadığını, tüm akrabalarının Bulgaristan'da kaldığını söyledi.

Af Örgütü, soruşturma için Jivkov'a yazılı çağrı yaptı

İnan: "Batı ilgisiz"

● Ziyarette bulunduğu Tunus'ta Meclis Başkanı Yıldırım Akbulut'un Bulgar zulmünü anlatması üzerine meslektaşı Baly de, "Biz kardeşiz. Tunus görevini yapacaktır. İnsan hakları ihlallerini kınıyoruz" dedi

MİLLİYET HABER MERKEZİ

DEVLET Bakanı **Kâmuran İnan**, dün Paris'te düzenlediği basın toplantısında, Batı'yı, Bulgaristan'daki Türk azınlığın sorunlarına ilgisiz kalmakla suçladı. Tunus, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza uyguladığı zorunlu göç politikasını kınadı. Uluslararası Af Örgütü de, Bulgaristan'ın baskı ve zulüm politikasını protesto etti.

Milliyet muhabiri **Miçel Perlman**'ın haberine göre, **İnan**, Türk ve Fransız gazetecilerinin izlediği basın toplantısında, insan hakları gibi bazı şeylerin parayla satın alınamayacağını vurgulayarak, Batı'nın, Bulgaristan'ın zulüm ve baskı politikasına ilgisiz kalmasından, gerekli tepkiyi göstermemesinden yakındı.

Bulgaristan'ın tavrının Türkiye için ulusal anlam taşıdığını kaydeden **İnan**, "**Sabrımı hadsiz zorlamamak gerekir. Uluslararası krizler bu yolla başlar**" dedi. **İnan**, krizi kollamak için Ankara'nın her şeyi yaptığına da dikkat çekti.

Doğu Bloku'nda bir yanda yeniden yapılanma rüzgârları eserken, Bulgaristan'ın barbar tavırlarının da yaşandığına değinen **İnan**, Batı'nın buna suskunluğunu eleştirdi.

İnan, basın toplantısında, Osmanlı İmparatorluğu dönemini hatırlatarak, "**O zaman Sofya'nın bugünkü tutumu doğrultusunda davranmasaydı ne Bulgar kalırdı, ne de Yunanlı**" dedi ve Osmanlı'nın hoşgörüyü yeğlediğini anımsattı.

Tunus Meclis Başkanı **Slaheddine Baly**, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza uyguladığı zorunlu göç politikasını kınadı.

Milliyet Ankara Bürosu'ndan **Oktay Pirim**'in haberine göre, resmi ziyaret için Tunus'a giden TBMM Başkanı **Yıldırım Akbulut**, dün Tunus Meclis Başkanı **Baly** ile görüştü. **Akbulut, Baly**'ye Bulgaristan'ın tavrını anlattıktan sonra, kendisinden bu konuda destek istedi.

Tunus Meclis Başkanı, "**Yapılanlar, insan haklarına aykırıdır. Bu haklı davranışta Türkiye'nin yanındayız. Türkiye'nin problemlerini yakından izliyoruz ve insan hakları ihlalini kınıyoruz**" diye konuştu.

Sovyet Büyükelçisi Çernişev döndü

Gorbaçov'dan Özal'a mesaj

• Sinan TOROS

BULGARİSTAN'ın soydaşlarımıza uyguladığı zulüm ve baskı konusunda Sovyetler Birliği'nin tutumuyla ilgili kararı verebilmek için Ankara'nın mesajını Moskova yönetimine ileten Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev** dün Sofya üzerinden Türkiye'ye döndü. Çernişev, Gorbaçov'dan Başbakan **Özal**'a mesaj getirdiğini söyledi.

Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un Moskova ziyaretine bir gün kala gönderilen mesajda **Özal** hükümeti, Sovyetler'in Bulgar yönetimini "**Sınır dışı edilen Türklerin haklarının da korunacağı bir göç anlaşmasına ikna etmesi**" istenmişti. Sözlü mesajda, Moskova'da, Sovyet Dışişleri Bakanı **Şevardnadze**'ye iletilen ve yapılan görüşmelerden sonra konuyla ilgili olarak Sofya'da çok yönlü temaslarda bulunan Çernişev, Moskova'nın tutumu sorulduğunda, "Konuyu görüştük bekleyeceğiz. Henüz kesin bir tavır yok. Zannediyorum ki, tarafların iyi niyetiyle bu problemi halledeceğiz" diye konuştu. Çernişev, "Sovyetler'in bu sorunu güzeceği söyleniyor. Siz ne diyorsunuz?" sorusuna da şu yanıtı verdi:

"**O kadar basit değil. Asıl çözüm için cehşp duruyoruz. Bulgaristan bizim müttefikimiz. Türkiye ise bizim için dostane bir ülke. Amacımız onlar arasında ilişkilerin daha iyi olması ve sorunların halledilmesidir. Sorun öyle kolay değil, fakat çözümlenmesi gerekir. Bu da Sovyetler'in temel arzusudur.**"

Başbakan Turgut Özal ile Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov arasında bir görüşmenin Sovyet desteğiyle olup olmayacağı sorusuna Çernişev, "**Kesinlikle diyalog en önde koşuldur**" yanıtını verdi.

Çernişev, Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'la bugün görüşeceğini de kaydederek, sorunun kendisince çözümlenecek bir sorun olmadığını, ancak çözüm için çaba harcadıklarını bildirdi. Jivkov'dan Başbakan Özal'a bir mesaj getirip getirmediği de sorulan Çernişev, "Siz bana Sayın Özal'la ne konuşacağımı soruyorsunuz. Bekleyin biraz" dedi. Çernişev, Sovyet lideri Gorbaçov'dan Başbakan **Özal**'a, bir mesaj olup olmadığı sorusuna da, "**Mesaj var. Ama içeriğini söylemem**" yanıtını verdi.

Bulgaristan'da Türklere yapılan ve ne olduğu hâlâ kesinleşmeyen aşı ile ilgili bir soru üzerine de, "Böyle bir **şey yok. Zannediyorum yalandır bu. Unutmayın, yalandır**" diyen Çernişev'in daha sonra gülerek, "Yorgan gitti, kavga bitti" sözüne kimse bir anlam veremedi.

HÜRRİYET » 27 Haziran 1989

Göçmenlerin sayısı, 70 bini aştı

Gurbet GÖKÇE – Gönül UYANIKTIR / *EDİRNE, (hha)*

BULGARİSTAN'da yaşayan Türk azınlığın, kendilerine yapılan baskı, zulüm ve işkenceyi protesto etmek için başlattıkları gösteriler sırasında, Bulgar askeri tarafından vurulan **Necip Kalım** da dün yurda geldi. Bu arada, dün gelen 2 bin kişiyle birlikte Bulgaristan'dan sınır dışı edilenlerin sayısı 70 bini aştı.

Şumnu Kasabası'nda 27 Mayıs günü başlatılan gösterilere katıldığını söyleyen 32 yaşındaki **Necip Kalım** adlı soydaşımız, olayı şöyle anlattı:

"Bulgaristan'da ilk gösteri 27 Mayıs günü Şumnu'da başladı. Gösteriye ben de katıldım. En ön sıralarda yürüyordum. Gösteriye katılan yaklaşık 25 bin Türk vardı. Etrafımız Bulgar askerleri tarafından çevrilmişti. Hepsinin elinde otomatik silahlar vardı. Bulgar askerleri otomatik silahlarla birden üzerimize ateş açmaya başladılar. Hiç acımadan sürekli bizi tarıyorlardı. Önümüzde yürüyen 40-45 yaşlarında bir Türk yere yığıldı. Ne olduğunu anlamadan, benim de bacaklarımdan kanların fışkırdığını gördüm. Yere yığılmıştım. Daha sonra da bayılmışım. Ne olduğunu anlayamadım."

"HEMŞİRELER HİÇ BAKMADI"

Ayıldığında kendisini Şumnu Hastanesi'nde bulduğunu söyleyen soydaşımız, **"Sağ ayak bileğimde iki kurşun yarası vardı. Bir de sol bacağımdan yaralanmıştım. Bulgar doktorları bana pek fazla ilgi göstermezken, hemşireler hiç bakmadı"** dedi.

Bulgaristan'dan eşi **Ercan Hamdiye** ve 6 yaşındaki kızı **Aylin**'le gelen soydaşımız, göç treninden iner inmez özel bir ambulansla tedavi edilmek üzere Edirne Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Soydaşımız, **"Bulgarlar gösteriler sırasında yüzlerce Türk'ü de gözlerini kırpmadan otomatik silahlarla tarayıp ödürdü"** dedi.

Bulgarların utanç treniyle Türkiye'ye gelen soydaşlarımız, ailelerin bazı bireylerinin alakonduğunu, Türk gençlerinin askere alınıp, anne babalarının Türkiye'ye gönderildiğini ve gençlerin bir bölümünün askerde kendilerini asarak intihar ettiğinin duyulduğunu söylediler.

Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) Başkanı **Peter Galliner**, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todod Jivkov**'a dün gönderdiği mesajda, Türk gazetecilere Bulgaristan'a giriş vizesi verilmemesinden derin endişe duyduğunu vurguladı.

Bulgar'ın yeni zırvası

"Türkiye, savaşı kışkırtıyor"

VİYANA, (a.a.)

TÜRK azınlığın haklarını çiğneyerek ellerinde bavullarıyla göçe zorlayan Bulgaristan'ın resmi haber ajansı **BTA**, **"Ankara, savaş kışkırtıcılığı yapıyor"** iddiasında bulundu.

İngiliz **Reuter** ajansının Viyana çıkışlı haberine göre, **BTA**, **TBMM**'de grubu bulunan siyasi partilerce İstanbul Taksim Meydanı'nda cumartesi günü yapılan mitingin, **"Türk Hükümeti tarafından düzenlendiğini"** ileri sürdü.

"Ülkemize yöneltilen bu saldırgan tehditlerin ardında bizzat Ankara Hükümeti var" ifadesine yer verilen **BTA** haberinde, **"Aşırı milliyetçi gösteri, Bulgar bayrağının yakılmasıyla tamamlandı. Bu ülkemizin egemenliğine karşı bir hakerettir"** iddiasında bulunuldu.

AT'den Bulgar'a ekonomik tokat

PARİS/ANKARA, (UBA)

AVRUPA Topluluğu (AT), Bulgaristan Hükümeti'nin ülkedeki Türk azınlığa karşı uyguladığı asimilasyon politikası nedeniyle, Bulgaristan ile arasında imzalanması öngörülen ekonomik işbirliği anlaşmasına ilişkin görüşmeleri sonbahara kadar erteleme kararı aldı. AT ve Bulgaristan heyetleri arasında Ekim ayında yapılan görüşmelerin ertelenmesi kararının, **Fransa**'nın girişimi ile alındığı bildirildi.

Sovyetler, aktif olarak devrede:

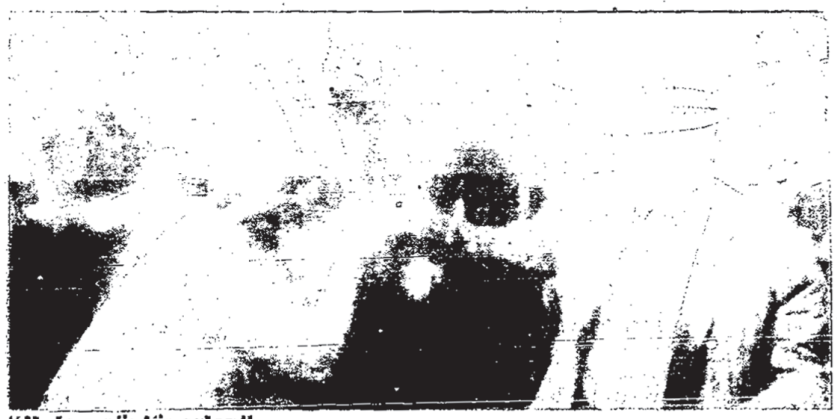
Çernişev: "Özal ile Jivkov yakında masaya oturacak"

İSTANBUL, ANKARA (Hürriyet)

TÜRKİYE ile Bulgaristan arasında beşgösteren gerginlik üzerine Sovyetler Birliği **"aktif"** biçimde devreye girdi. Moskova ve Sofya'daki temaslarını tamamlayan Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, dün Türkiye'ye döndü ve **"Umut verdi."** Bugün görüşeceği Başbakan **Turgut Özal**'a Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'dan mesaj getirdiğini bildiren **Çernişev**, Moskova ve Sofya'daki temaslarının bir **"Mekik Diplomasisi"**nin başlangıcı olup olmadığı sorusuna, **"Bu sözlerinizi reddetmiyorum"** dedi. **Albert Çernişev**, iki ülke arasındaki sorunların kısa bir süre sonra çözüleceğine inandığını; çözüm için **Jivkov-Özal** diyaloğunun kaçınılmaz olduğunu vurguladı.

Ankara, Sofya ve Moskova'da Bulgaristan ve Türkiye arasında beşgösteren gerginlik konusunda görüşmeler yaptığını da belirten **Çernişev**, **"Bu temaslarınız resmen arabuluculuk mu?"** sorusuna ise, **"Bu konuda çalışıp duruyoruz"** dedi. **Çernişev**, **"Bulgar tarafının konuya yaklaşımı nedir?"** sorusuna da **"Pozitif zannediyorum"** karşılığını verdi; yapılacak görüşmelerde, **"Kapsamlı"** bir göç anlaşması konusunun görüşüleceğini söyledi.

MİLLİYET » 28 Haziran 1989

"Yalan söylüyorlar" Cumhurbaşkanı Evren, Kapıkule ve Edirne'de yaptığı incelemeler sırasında soydaşlarımızla konuştu. Evren, sohbet esnasında, 1982'de Jivkov'la yaptığı bir görüşmeyi hatırlatarak, "Yalan söylediler, yalan söylüyorlar" dedi ve "Türkiye'de insan hakları çiğneniyor diye ortalığı ayağa kaldıranlar şimdi nerede" diye sordu

Moskova'dan ilk kez "kaygılı" açıklama

Özal'dan Sovyetler'e TAVIR

● Sovyet Büyükelçisi'nin girişimi sonuçsuz kaldı. Çernişev'in Gorbaçov'dan da mesaj getirmediği ortaya çıktı. Özal, Çernişev'in görüşme isteğini reddetti. Çernişev 2.5 saat Dışişleri Bakanı Yılmaz'la görüştü ve "arabuluculuk" önerisini kabul etmedik

ABD'den Sofya'ya sert uyarı

Başkan Bush adına önceki akşam Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada, Bulgar zulmü kınandı ve "Bulgaristan'ın eylemlerini derhal durdurarak, isteyen Türklerin düzenli şekilde göç etmelerine imkân sağlaması" istendi. Washington'un, Balkanlar'daki gerginliğin tırmanmasından endişe duyduğu belirtiliyor

● HABERLERİ 13. SAYFADA

ABD yönetimi, ilk kez Bulgaristan'ı açıkça kınadı

Beyaz Saray sertleşiyor

WASHINGTON, AA

AMERİKA Birleşik Devletleri Başkanı George Bush adına önceki akşam Beyaz Saray'dan yapılan açıklamada, Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı merhametsizce sürdürdüğü insanlık dışı eylemler sert şekilde kınandı.

Beyaz Saray açıklamasında, Bulgaristan'ın eylemlerini derhal durdurarak, isteyen Türklerin düzenli şekilde göç etmelerine imkân sağlamasını istedi.

Başkan George Bush'un basın sözcüsü Marlin Fitzwater tarafından geç saatlerde yapılan açıklama şöyle:

"Geçen ay 60 binden fazla insan, Bulgaristan'dan ya kaçmış, veya Türkiye'ye zorla sınırdışı edilmişlerdir. Bu insanların çoğunluğunun sırtlarındaki elbiselerinden başka bir şeyleri bulunmamaktadır. Her gün daha çok sayıda insan Türkiye'ye gitmeye devam etmektedir.

"Kitle halindeki bu göç, Bulgaristan hükümetinin, Türk azınlığın temel insan haklarını sistemli şekilde inkâr etmesinin bir sonucudur. Bu uygulamaya karşı çıkan azınlık üyeleri, yargılanmaksızın hapsedilmiş ve büyük çapta insanlık dışı, merhametsiz davranışlara maruz bırakılmışlardır.

"Türklere karşı yürütülen bu kampanya geçen ay, Bulgar askerlerinin barışçı gösteride bulunanlar üzerine ateş açarak, bazılarını öldürüp, ötekilerini de yaralaması sonucu, yeni bir boyut kazanmış bulunmaktadır. Şiddet olaylarının devam ettiği yolunda haberler alınmaktadır.

"Bulgaristan'ın, Helsinki antlaşmaları ve öteki uluslararası antlaşmalara imza koymak suretiyle koruması yüklenmiş olduğu, vatandaşlarının insan haklarını böylesine kaba ve aşikâr biçimde ihlal etmesini ABD olarak kınıyoruz. Bulgaristan hükümetinden, bu ihlallere son vermesini ve ülkeden ayrılmak isteyen etnik Türklerin düzenli şekilde göç etmesine imkân tanımasını istiyoruz."

• HEM SUÇLU, HEM GÜÇLÜ

Dünyanın eleştirilerine hedef olan Bulgaristan da, yeni bir "hırsız yavuz" örneği vererek, Ankara'yı savaş kışkırtmacılığı yapmakla suçladı.

Bulgaristan resmi haber ajansı BTA, cumartesi günü Taksim'de yapılan mitingi eleştirerek, bu Bulgar aleyhtarı gösterinin halkın kendiliğinden oluşmuş bir protestosu değil, Ankara'nın düzenlediği bir miting olduğunu ileri sürdü, ayrıca bazı bakanların gösteriye katıldığı ve Başbakan Özal'ın da mitingi helikopterden izlediğine ilişkin gazete haberlerine değinerek, **"Ülkemize karşı savaş tehditlerinin arkasında bizzat Türk hükümeti vardır"** dedi.

BTA, **"Süper-milliyetçi gösterinin Bulgar bayrağı yakılmasıyla tamamlandığını, bunun da bir ülkenin egemenliğine büyük bir hakaret olduğunu"** belirtti.

İngiltere İslam örgütlerinin Londra'daki eğitim konferansında, Türklere yapılan baskı ve zulüm dolayısıyla Bulgaristan hükümetini kınandı.

İngiltere'deki İslam Örgütleri Birliği'ne bağlı İngiltere Ulusal İslam Eğitim Konseyi'nce düzenlenen Müslüman çocukların eğitim sorunlarının tartışıldığı konferansta kabul edilen bir karar tasarısında, Bulgaristan hükümetinin Türk azınlığa yaptığı insanlık dışı baskılar protesto edildi. Umman Sultanlığı Büyükelçiliği de, Ankara'da yaptığı yazılı açıklamada, Bulgaristan'ı kınadı.

MİLLİYET » 28 Haziran 1989

●Evren, Edirne'deki çadırkentte incelemelerde bulundu

"Bağrımıza basarız"

• Bülent AYAN
• Selim BİLGİNKAYA
• EDİRNE, MİL-HA

CUMHURBAŞKANI **Kenan Evren, "Türk milleti, değil yüzbinlerce insanı, milyonlarca insanı bağrına basmaya hazırdır"** dedi ve Bulgaristan'ın büyük bir insanlık suçu işlediğini söyledi.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** dün, Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği soydaşlarımızın Edirne'de yerleştirildikleri çadırkentte Kapıkule'de incelemelerde bulundu, çadırkent sakinlerinin sorunlarını dinledi.

Çadırkentteki soydaşlarımıza hitaben bir konuşma yapan Cumhurbaşkanı **Kenan Evren,** kımsenin yaşadığı, büyüdüğü yerleri terk etmek istemeyeceğini, ama Bulgaristan'daki soydaşlarımızın baskı ve işkencelerle, asırlardır yaşadıkları topraklardan göç etmek zorunda bırakıldıklarını belirtti

• 'KALANLAR DA GELSİN...'

Balkan ülkelerinden daha önce de milyonlarca soydaşımızın anavatana göç ettiklerini hatırlatan Cumhurbaşkanı Kenan Evren, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Sizin arkanızda kalanlar var. Onlar da gelsinler. Ama eğer Bulgaristan hükümeti 'Biz bunları bir gece içinde palas pandıras, bütün eşyası orada kalmak suretiyle gönderirsek Türkiye de hudutlarını kapamak zorunda kalır. Bunları iskân edemez' diye

● Cumhurbaşkanı Kenan Evren, çadır kentte Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulanlarla konuşurken, "Kalanlar da gelsinler. Bulgarlar, 'Türkiye bunları iskân edemez' diye düşünüyorsa, büyük hataya düşmüştür" dedi

düşünüyorsa, büyük hataya düşmüştür. Türk milleti değil böyle yüzbinlerce insanı, milyonlarca insanı; bağrına basmaya hazırdır."

Evren, Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tuttuğu soydaşların sürekli şekilde çadırkentte kalmayacaklarını söyledi ve şöyle dedi:

"Türk milleti, Türk hükümeti elbirliğiyle sizleri iş-güç sahibi yapacaktır. Sizleri yaşayacağınız bir yerlere yerleştireceğiz. Gelen soydaşlarımızdan müşteki değiliz. Ama bunun bir yolu vardır. İnsanlık bunu gerektirir. Vaktiyle iki ülke arasında göç anlaşması yapılmıştı. Uluslararası bir anlaşmanın yapılması gerekir. Muhtelif defalar, muhtelif kimseler höşlz bir anlaşma istediğimizi söylediler. Ama Bulgaristan hükümeti buna yanaşmadı. Sebebi, bir göç anlaşması yapılırsa bazı taahhütler altına girecekleridir, gelenlerin malını mülkünü vermek zorunda kalacaklardır. Bunu istemiyorlar."

• "YALAN SÖYLÜYORLAR"

Cumhurbaşkanı **Evren,** 1982 yılında Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov** ile yaptığı görüşmeye değinerek, o tarihte **Jivkov'**un kendisine **"Türk vatandaşlarımızdan memnunuz. Bizim nüfusumuz onlarla çoğalıyor"** dediğini, Türklere baskı ve zulüm yapıldığını kesin bir dille yalanladığını anlattı. **Evren,** Bulgaristan Devlet Başkanı'nın, bölünmüş ailelerin birleştirilmesiyle ilgili önerilerini de çok olumlu karşılamış göründuğünü, ama sonradan bunun gereklerine kesinlikle uymadığını vurguladı. Cumhurbaşkanı **Evren, "Demek ki yalan söylediler, yalan söylüyorlar"** dedi ve şöyle devam etti:

"Yaptıkları insanlığın yüzkarasıdır, insanlığın lekesidir. İnsanlık suçudur. Bunlara mani olunması için medeni ülkelere çok seslendik. Şimdiye kadar bu çağrılarımıza cevap veren ülkeler oldu. Ama birçok ülke hâlen sessiz.

• KAMPTA İNCELEME...

Çadırkentteki incelemesi sırasında Cumhurbaşkanı Evren'e dert yanan soydaşlarımız malların müklerini Bulgaristan'da bıraktıklarını, bankalardaki paralarını da çekemediklerini anlattılar. Bazı kadın soydaşlar, çocuklarının Bulgaristan'da kaldığını, onların da anavatana getirilmesi için yardım istediklerini söyledi. Evren bu isteklere kaşılık, **"Bu konuları, onlarla mutlaka görüşeceğiz"** dedi.

Sovyetler'den, Türk - Bulgar sorununa resmi kanaldan ilk açıklama

Gerasimov: 'Kaygı duyuyoruz'

• Nur BATUR
• Nilüfer YALÇIN
• ANKARA

● Sovyet Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Gerasimov, "Bulgaristan müttefikimiz, yakın dostumuz. Türkiye ile de iyi ilişkiler içindeyiz. Bu ilişkileri korumak istiyoruz. Durum gergin, gelişmelerden kaygı duyuyoruz. Yardım etmek isteriz" dedi

TÜRKİYE'nin Bulgaristan sorunu ile ilgili olarak Sovyetler Birliği'ni devreye sokması ilk aşamada sonuç vermedi. Sovyetler Birliği lideri **Gorbaçov'**un Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov'**u Türkiye ile kapsamlı göç anlaşması için masaya oturmaya ikna etmeye çalışmadığı ortaya çıktı.

Moskova ile Sofya'ya yıldırım ziyaretlerinden önceki gün dönen Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev,** dün Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz'**la iki buçuk saat süren görüşmesinden sonra kendisini arabulucu diye ilan etti. Ama Türk hükümeti, **"Çernişev bu aşamada sadece Türk ve Bulgar yönetimlerinin görüşlerini birbirlerine aktarmakla yetinmektedir. Bu, arabuluculuk değildir"** görüşünü açıkladı. Türk yetkilileri, arabuluculuk görevinin kendine özgü bazı koşulları olduğunu, arabulucu tayin edilen kişinin, iki tarafın görüşlerini saptadıktan sonra, çözüm için kendisinin bağımsız görüşlerini ortaya koyması gerektiğini belirttiler.

Öte yandan Türkiye, Sovyetler'in iki ülke nezdindeki girişimlerini sürdürmesine de karşı çıkmıyor, hatta bu çabaları takdirle karşıladığını açıklıyor.

• TÜRKİYE NE ÖNERDİ, MOSKOVA NE YAPTI

Sovyetler'in devreye girmesi, geçen cuma günü **Özal** hükümetinin Ankara'daki Sovyet Büyükelçisi aracılığıyla Moskova'ya sözlü mesaj yollamasıyla gerçekleşti. Dışişleri Bakanı **Yılmaz, Çernişev'**le ani görüşme yaparak, Bulgar sorununun gerek Türk-Sovyet, gerekse Doğu-Batı ilişkilerinde oynadığı olumsuz rolü anlattı ve Moskova'nın bu işi bir göç anlaşması çerçevesinde çözümlemesi için **Jivkov'**u ikna etmesini istedi.

Çernişev, Moskova'nın ve Sofya'nın yanıtlarını dün Dışişleri Bakanı **Yılmaz'**a iletti. Ortaya çıkan manzara şöyleydi:

1 — Öncelikle Türkiye ile Bulgaristan arasındaki gerginliğin daha fazla tırmanmasını durdurmaya çalışalım.

2 — Ortamın yumuşamasıyla birlikte, taraflar uzlaşma formülü arayışına başlasınlar.

3 — Sovyetler Birliği olarak, bir taraf tutacak durumda değiliz, kimin haklı, kimin haksız olduğu kararını veremeyiz, ancak tarafların görüşlerini birbirlerine anlatmakta yardımcı olabiliriz.

• ÇERNİŞEV ARABULUCU MU?

Çernişev bakanla görüşmesinden sonra gazetecilerin sorularına karşı kendisinin arabulucu olduğunu ve bu misyonunu da her üç tarafın kabul ettiğini açıkladı. **Çernişev** gelişmelere göre, Sofya ve Moskova'ya tekrar gidebileceğini bildirdi, **"Temaslar devam edecektir. Yolun başlangıcındayız"** diye konuştu. Ancak Türk yetkililer, Milliyet'e **Çernişev'**i arabulucu olarak bu aşamada kimsenin görevlendirmediğini bildirdiler.

• TÜRKİYE BEKLEDİĞİNİ BULAMADI

Çernişev, Mesut Yılmaz'dan sonra Başbakan **Özal'**dan görüşme için randevu istedi, ancak **Özal** dün büyükelçiyi kabul etmedi. Başbakanlık'a yakın kaynaklar, **Çernişev'**in randevu isterken **Gorbaçov** ya da **Jivkov'**dan özel mesaj getirdiği yolunda ifade kullanılmadığını belirttiler. Aynı kaynaklar, Başbakan'ın dün çok yoğun çalışma içinde olduğunu, kendisine hitap eden özel mesaj olmadığını da dikkate alarak, **Çernişev'**in, Mesut Yılmaz'la görüşmesini yeterli bulduğunu belirttiler.

Yılmaz'ın dün akşam Başbakan **Özal'**a **Çernişev'**le görüşme hakkında ayrıntılı bilgi verdiği aynı kaynaklarca bildirildi.

Dünkü görüşmenin Ankara'da diplomatik çevrelerde bıraktığı ilk izlenim, Türk hükümetinin **Gorbaçov'**dan beklediği yaklaşımı elde edemediğine işaret ediyor. İnisiyatifin Türkiye'nin elinde olmadığını Bulgar zulmü karşısında Türk azınlığın yangından kaçar gibi ülkeden kaçığını belirten yetkililer, şu görüşü ve beklentiyi ortaya koydular:

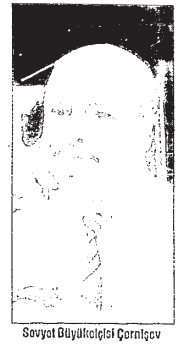
"Sovyetler'in önerdiği çerçevede gerginliği azaltmak, Türkiye'nin elinde değil, Bulgar yönetiminin elindedir. Bu sorunu çözmenin yolu masaya oturup kapsamlı göç anlaşması yapmak ve orada kalan Türklerin haklarının korunmasını sağlamaktır. Sovyetler'in hâlâ bu yöndé Sofya'yı uyarmadıkları anlaşılıyor. Bu koşullarda gerginlik daha da tırmanacaktır. Meydana gelen ve gelecek olaylar Doğu-Batı ilişkilerinde yumuşama istediğini öne süren Gorbaçov yönetimi için bir gurur vesilesi olmayacak. Ayrıca Türk-Sovyet ilişkileri de bundan er-geç olumsuz şekilde etkilenecektir."

• MOSKOVA'DAN İLK TEPKİ

Bu arada, Sovyetler Birliği, Bulgaristan'ın tutumuyla ilgili resmi sessizliği ilk kez bozarak gelişmeleri kaygıyla izlediğini açıkladı.

Milliyet Moskova muhabiri **Cenk Başlamış'ın** haberine göre, Sovyet Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Gennadi Gerasimov,** Moskova'nın konuya yaklaşımını dile getirirken sorunun siyasi yollarla çözümleneceğini söyledi.

Gerasimov, dün düzenlediği basın toplantısında konuya değinmedi. Daha sonra Türk gazetecilerinin soruları üzerine şunları söyledi:

Sovyet Büyükelçisi Çernişev

"Bulgaristan müttefiğimiz, yakın dostumuz. Dostça ilişkilerimiz var. Türkiye ile de iyi ilişkiler içindeyiz. Bu ilişkileri korumak istiyoruz. Durum gergin. Gelişmelerden kaygı duyuyoruz. Yardım etmek isteriz."

Bunun üzerine Milliyet muhabiri **Gerasimov'**a, Sovyetler'in Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev'**in Ankara-Moskova-Sofya gezilerini anımsattı ve bu ziyaretlerin amacını sordu.

Sovyet Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü taraflar arasında yapıcı diyaloğun kurulmasına katkıda bulunmak ve olanakları ölçüsünde iki tarafa da yardımcı olmak istediklerini söyledi.

Sovyetler'in, Türk-Bulgar sorununun çözümüne ne gibi katkıda bulunabileceğinin sorulması üzerine Gerasimov, şunları söyledi:

"Biz yardım etmek istiyoruz. Ama neden çözüm önermemiz gerekiyor? Bakın, Türkler 'Zorunlu göç' diyor, Bulgarlar ise 'Sınırı açtık, isteyenler gönüllü olarak gidiyor' diyor. Biz çözüme katkıda bulunabiliriz. Ancak esl çözüm tarafların yapacağı görüşmelerde."

MÜDAHELE GEREKLİ OLDU *"Şeyhler Şeyhi" ve "En büyük imam" unvanlarını taşıyan Gaddülhak Ali Gaddülhak, Hürriyet muhabiri Murat Bardakçı'ya (solda) "Biz, İslam ülkelerinin Bulgaristan'daki Müslümanların azınlık haklarıyla kimliklerinin korunması için uygun bir yolla müdahale etmesi gerektiğine inanıyoruz" dedi...*

Bulgar'a dış baskı artıyor

DIŞ HABERLER SERVİSİ

SOVYETLER Birliği Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Genadi Gerasimov**, ülkesinin, Bulgaristan'daki Türk azınlığı göçe zorlayan müttefiki Bulgaristan ile Türkiye arasında **"arabulucuk yapabileceğini"** açıklarken, ABD Yönetimi, Bulgaristan'ı, ülkedeki etnik Türk azınlığa karşı giriştiği uygulamaları, dün, en üst düzeyde, **Beyaz Saray** tarafından yapılan bir açıklamayla kınadı. ABD Dışişleri Bakanı **James Baker**'dan sonra, dün de, **Umman Sultanlığı**, Bulgaristan'ın, Türk azınlığa uyguladığı baskı politikalarını eleştirdi.

Bu arada **"Sünni dünyasının kalesi"** olarak nitelenen Mısır başkenti Kahire'deki ünlü El Ezher Medresesi'nin en yüksek dinî otoritesi Ezher Şeyhi **Gaddülhak Ali Gaddülhak**, Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskılara son vermesini sağlamak amacıyla İslam dünyasını girişimde bulunmaya çağırdı.

Washington muhabirimiz **Sedat Ergin**'in bildirdiğine göre, **Beyaz Saray** açıklaması da, son ay içinde 60 bin kişinin, çoğu üzerlerinde yalnızca elbiseleriyle, Bulgaristan'dan Türkiye'ye kaçtıkları ya da zorla sınır dışı edildiklerine dikkat çekildi ve **"Bu kitlesel göç, Bulgar Hükümeti'nin, kendi Türk azınlığına temel insan haklarını sistematik bir şekilde inkâr etmesinin bir sonucudur"** denildi.

YÜKSEK İSLAM KONSEYİ KARARI

"Şeyhler Şeyhi" ve **"En büyük imam"** unvanlarını taşıyan **Gaddülhak Ali Gaddülhak, Hürriyet**'in Kahire muhabiri **Murat Bardakçı**'ya verdiği özel demeçte, **El Ezher**'in en yüksek dinî organı olan ve fetva verme yetkisine sahip bulunan Yüksek İslam Konseyi'nin, geçtiğimiz hafta, konuya ilişkin bir karar aldığını açıkladı. Şeyh **Gaddülhak**, kararda İslam ülkelerinin **"Bulgar Müslümanları'nın yanında olmalarının istendiğini"** ve önümüzdeki günlerde yayınlanacağını söyledi.

Öte yandan, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği Sözcüsü, Bulgaristan tarafından zorunlu göçe tabi tutulan Türklerle ilgili olarak ilk kez açıklamada bulundu. Sözcü, Cenevre'de dün yaptığı açıklamada, Bulgaristan'dan günde 4.000-5.000 Türkün sınır kapılarından giriş yapmaya devam ettiğini kaydetti.

ATİNA'DAN YENİ ÇELME

Lütfü TOKATLIOĞLU / *MADRİD, (Hürriyet)*

HER zamanki **"Baskı"** ve **"Yönlendirme"** politikasını, İspanya'nın başkenti Madrid'de dün sona eren iki gün süreli Avrupa Topluluğu Zirvesi'nde de **"Başarıyla"** sürdüren Yunanistan, ne yapıp edip Kıbrıs konusunun sonuç bildirisinde yer almasını kabul ettirirken, Bulgaristan'daki Türk azınlığın maruz kaldığı insanlık dışı baskı ve zulmü kınayan maddeyi, **"Veto"** hakkını kullanarak, sonuç bildirisine sokmadı.

Madrid'de önceki gece ve dün sabah sürdürülen Dışişleri Bakanları toplantılarında, Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türk azınlığa yapılan zulüm gündeme geldi ve zirve sonuç bildirisinde, Bulgaristan'ın kınanması görüşüldü. Özellikle Hollanda'nın ısrarlı tutumuyla ele alınan konuya, Yunanistan hariç tüm üyeler olumlu yaklaştı. Ancak dış politika konularında, 12 ülkenin oy birliği gerektiğinden, Yunanistan veto hakkını kullanarak, **"Bulgaristan'ı kınama"** maddesinin sonuç belgesinde yer almasını önledi.

Daha sonra, Hollanda'nın kararı tavrı karşısında, sorunun hiç olmazsa, Dışişleri Komisyonu'nda görüşülmesine karar verildi. Konunun sonuç bildirisinde yer almasını önleyerek, **"Zafer"** kazanan Yunanistan, Hollanda'nın yanısıra, Danimarka'dan büyük destek alan bu son kararı, ret oyu vermekle birlikte, itiraz etmedi.

PANGALOS'UN KÜSTAHLIĞI

Bu arada, Madrid'de **Hürriyet**'in sorularını yanıtlayan, Yunanistan'ın AT ilişkilerinden sorumlu Devlet Bakanı **Teodoros Pangalos**, **"Türkiye rüya görmesin. Bulgaristan meselesi AT'de ne dün konuşulmuştur ne de bugün. Bundan sonra da konuşulması mümkün değildir"** dedi.

GÜNÜN YAZISI

● Oktay EKŞİ

Berbat edilen incirler

■ Birinci sayfadan devam

sına uyarak- Ankara'daki Gazi Üniversitesi öğrencileri ile bir **sohbet** toplantısı düzenlemiş. Bu toplantıda mutat üzere, sözü, **Bulgaristan'ın, oradaki soydaşlarımıza** yaptıklarına getirmiş. Ve, yaradana sığınıp sözlerine şöyle devam etmiş:

"Bulgarlar, şimdi Rusların kontrolü altındadırlar. Onların dediklerinden çıkacaklarını da zannetmiyorum. Onun için, bu hadise sadece Bulgaristan'ın tutumunu değil, Sovyetler Birliği'nin de tutumunu açıkça gösterecektir. Söylenilen 'glasnost' yani 'açıklık' politikası hakikaten doğru mu? Yoksa aldatmaca olduğunu ortaya koyacak mı? Gorbaçov, bütün batıda kendisine bir 'demokrat adam' intibaı vermeye çalışıyor. Demokratlığını çimdi görelim" demiş.

Ne zaman?

Tam, **Sovyetler Birliği**'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Sergeyeviç Çernişev**, kendi ülkesinin ve **Bulgaristan**'ın yöneticileriyle görüşüp Ankara'ya döndüğü ve **"Bulgaristan, Sovyetler Birliği'ne müttefik bir ülke. Ancak, dost bir ülke olan Türkiye ile de ilişkilerimizin daha da iyileştirilmesi arzusundayız. Soruna bir çözüm bulmak amacıyla diplomatik yoldan yapılan çalışmalara hız verilmesi gerektiği görüşündeyiz"** dediği gün. Dahası var: Kendisine **"arabuluculuk"** önerisi gelirse **"reddetmeyeceğini"** belirtip, **"Moskova'dan sonra Sofya'ya gittim. Sofya'da, Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov ile görüştüm. Sizin liderinize mesaj getirdim."** şeklindeki sözlerle, **"cilndan geleni yapmaya başladığını"** açıkladığı gün.

Sovyet Büyükelçisi, şimdi Sayın Özal'a dönse de, **bu konuya artık karışmayacaklarını** söylese; sonra da bizzat **Özal**'ın üslubunu kullanarak, **"Şimdi üç üstü oturdunuz mu?"** diye sorsa, yersiz mi olur?

Öyle ya... Bir ülkenin Başbakanı tutar da -kâğıt üstünde bile olsa- bağımsız saymak zorunda kaldığı bir devleti, ötekinin alenen ve resmen uşağı olarak ilan ederse, hangi biriyle masaya oturup da **"Şu sorunu çözelim"** diyecek yüzünüz olur.

Dahası, "Biz Sovyetlerin uşağı falan değiliz do..." sözleriyle başlayan bir cümleyi davet etmiş olmaz mısınız?

Aslında Sayın Özal, biraz dikkatli davransa, **Bulgaristan'ın soydaşlarımıza** yaptıklarını anlatmak için geçen gün **Ankara**'daki tüm yabancı **Büyükelçileri** çağırdığı toplantıya **Sovyet Büyükelçisi**'nin neden gelmediğini sorar, onun da altında, yine buna benzer bir **patavatsızlığın** yattığını öğrenirdi. Gerçekten, o toplantıdan bir -ya da iki- gün önce, yine bizim devlet adamı sanılan yetkililerimiz, **"Bulgaristan'ın yaptıklarının arkasında Sovyetler Birliği'nin bulunduğunu"** ileri sürmüşlerdi.

Demek istediğimiz çok basit: Önce diplomasinin öyle **mahalle kahvehanesinde** konuşur gibi konuşmalara tahammülü olmayan bir dünya olduğunu kabul etmek gerek. Bir insanın **başbakan** sıfatını taşıması, bu konuda kendisine **serbest hareket etme** imkanı vermez. Tam tersine, bir kimse **"başbakan"** sıfatını taşıdığı zaman, aklına geleni söyleme özgürlüğü daha da kısıtlanır.

İkincisi, **başkalarını suçlamadan önce biraz da kendi kusurlarımızı araşalk** herhalde daha iyi olur.

Hem şunun aslını konuşalım: Biz **bekçi dövmek** niyetinde miyiz, **üzüm yemek** niyetinde mi?

HÜRRİYET » 28 Haziran 1989

"Bunların kaplumbağa kadar mı değeri yok?"

Behiç GÜNALAN – Gurbet GÖKÇE – Gönül UYANIKTIR – Lütfü KARAKAŞ

CUMHURBAŞKANI **Kenan Evren,** Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği soydaşlarımıza, **"Vatandaşlarım"** diye seslendi. Çadırkent'te yaptığı konuşmada **Evren, "Bu insanlığın yüzkarasıdır, lekesidir. Bütün medeni alemi bu işe eğilmeye çağırıyorum. Kaplumbağalar, yunuslar, balinalar kadar insanların değeri yok mu?"** dedi.

Bulgaristan'ın, Kapıkule ve Dereköy'den sınır dışı ettiği soydaşlarımızın sayısı 75 bini aşarken, **Evren,** Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi **Sedat Celasun**'la birlikte Edirne'ye gelerek soydaşlarımızla görüştü. Kapıkule kara sınır kapısında yaklaşık 15 dakika dolaşan **Evren,** burada yeni gelen soydaşlarımızla görüştü ve onları dinledi. Bir soydaşımızın, **"Sakın Kapıkule'yi kapatmayın"** demesi üzerine, **"Merak etmeyin, oradaki bütün yakınlarınızı alacağız"** dedi.

Cumhurbaşkanı, Edirne'deki Çadırkent'te yaptığı konuşmada, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'a çattı. **"Bu asırda böyle şey olur mu? Avrupa birleşmeye çalışıyor, hangi devirde yaşıyoruz"** diyen **Evren,** şöyle devam etti:

"1982 senesinde Bulgaristan'da Todor Jivkov'**la görüşürken, orada yaşayan soydaşlarımızın sıkıntılarını dile getirdim. Bize intikal eden bilgilere göre buradan yaşayan soydaşlarımız baskı altındaymış, isimleri değiştiriliyor, dini baskılar yapılıyor, dedim.** Jivkov, **aynen şöyle dedi:** 'Katiyen böyle şeyler doğru değildir, bizim rejimimiz buna müsaade etmez. Bizde milliyetçilik yoktur, bizde kafatasçılık yoktur. Ben Türk asıllı vatandaşlarımdan memnunum, onlar nüfusumuzu çoğaltıyor.' **1984 başından itibaren de o baskılar başladı. Bulgaristan'da Türk yok:, müslüman olmuş Bulgarlar var diye tutturdular. Madem Jivkov'un dediği gibi müslüman olmuş Bulgarlarsınız, sizleri neden Türkiye'ye gönderiyor?"**

Evren, Bulgaristan'a bütün dünyanın baskı yapması gerektiğini vurgulayarak, **"Bu yalnız bizim problemimiz değildir. Bu insanlığın problemidir. Hani din, dil, ırk farkı yoktu? hani insan insan olarak görülecekti?"** dedi.

NBC'NİN SORULARINI YANITLADI

Cumhurbaşkanı, daha sonra DSİ Sosyal Tesisleri'nde öğle yemeği yedi, Amerikan **NBC** Televizyonu muhabirinin sorularını yanıtladı. **Evren, "İnsan haklarının ihlal edilip edilmediğini anlayabilmek için, buraya gönderilen vatandaşlarımızdan herhangi birisiyle konuşmak yeterli."** diye yanıtladı. **Evren,** Bulgarların bu yolu denemelerinin nedeninin de gayet açık olduğunu vurgulayarak, **"Madem Türk asıllılar gönderecekti. Pekâlâ oturup bir göç anlaşması yapmamız mümkündü. Ama eğer göç anlaşması yapılırsa, bu senelere dağıtılacak, muayyen rakamlar tesbit edilip gelenlerin oradaki malları, mülkleri, parası ve diğer hakları kendisine verilecekti. Bunlardan kaçınmak ve Türkiye'yi ekonomik zorluğa sürüklemek için bu yolu seçtiler, ama Türk milleti böyle 300–500 bin, bir milyon kişiyle çökmez"** yanıtını verdi.

Edirne'den helikopterle Kırklareli'ne gelen Cumhurbaşkanı **Evren,** kendisine vilayet binasında verilen brifingten sonra, Kavaklı korusundaki Gaziosmanpaşa ve Lüleburgaz'daki Kepirtepe Çadırkenti gezdi. **Evren,** Kepirtepe'de, Kızılay görevlilerine topuktan aşı konusunda gerekli hassatiyetin gösterilip gösterilmediğini sordu. Görevlilerin, Çadırkent'e gelen tüm soydaşlarımızın topuktan aşı olup olmadığının arandığını en ufak şüphe halinde gerekli tahlilin yapıldığını söylemeleri üzerine bu konuda gerekli çalışmanın sürmesini istedi. **Evren,** soydaşlarımıza hitap ederken, Bulgarların yeni hileler peşinde olduklarını belirtti; **"Bizim millet bu konuda el ele verdi. Bunun ilk örneğini de Taksim'de yaşadık"** dedi. Cumhurbaşkanı, bir soydaşımıza, anne tarafının Bulgaristan'dan geldiğini söyledi. **Evren,** daha sonra helikopterle İstanbul'a geçti ve dinlenmeye çekildi.

AŞI OLAYI GÖRÜŞÜLÜYOR

Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın,** Bulgaristan'daki Türklere yapılan aşı uygulamasını değerlendirmek üzere, Dünya Sağlık Örgütü'nün 30 Haziran Cuma günü Danimarka'nın başkenti Kopenhag'ta bir toplantı yapacağını söyledi. Sağlık Bakanlığı'ndan iki kişilik bir teknik heyet de toplantıya katılacak. Türk sağlık heyeti, konunun araştırılması için **WHO**'nun Bulgaristan'a bir heyet göndermesi yolunda görüş belirtecek. Bu arada, Bulgaristan'ı temsilen bir teknik heyetin de toplantıya katılacağı öğrenildi.

BAYAN ÖZAL'IN MEKTUP DİPLOMASİSİ

Başbakan'ın eşi **Semra Özal,** mektup diplomasisinin başarılı olduğunu belirterek, **"Bulgaristan konusunda Bayan** Mitterand, Kohl **ve Bayan** Thatcher'**a gönderdiğimiz mektuplar etkili olmuş. Fransa, Federal Almanya ve İngiltere'nin AT içinde ortak tavır kararı bunu gösteriyor"** dedi. Mektup diplomasisinin sürdüğünü bildirenh **Özal, "Mektuplara henüz cevap gelmedi, ama geleceğini sanıyorum"** dedi.

HÜRRİYET » 28 Haziran 1989

Güleryüzlü Rus çok terleyecek

Nurcan AKAD–Aziz UTKAN
ANKARA. (Hurriyet)

SOVYETLER Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, Ankara–Moskova–Sofya arasında yaptığı mekik diplomasisinin ilk turunu önceki gün tamamladı. **Çernişev**, dün de Moskova ziyaretinden ve Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'la yaptığı görüşmelerden edindiği izlenimi Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'a aktardı. **Çernişev**'in Sofya'dan getirdiği görüşlerin, Türkiye'nin beklentisini karşılamadığı, Bulgaristan'ın şu aşamada kapsamlı bir göç anlaşmasına yanaşmadığı öğrenildi.

Hürriyet'in edindiği bilgiye göre, **Çernişev** Sofya'dan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un somut bir mesajını getirmedi. **Jivkov**'un Türkiye'ye, Bulgaristan Başbakanı **Georgi Atanassov**'un bir süre önce yaptığı görüşme çağrısını ve bilinen görüşlerini ilettiği, göç anlaşmasını telaffuz etmeyerek, **"İki ülke arasındaki sorunları görüşmek üzere bir araya gelmeye hazır olduğunu"** bildirdiği öğrenildi. Böylece, Bulgaristan'ın bilinen tutumunun özünde, **Çernişev**'in **"İlk turu"** sonucunda bir değişiklik olmadığı belirtendi. **Yılmaz**'la iki buçuk saat süren bir görüşme yapan Büyükelçi **Çernişev**'in, bu nedenle, Ankara–Moskova ve Sofya arasındaki turlarının bundan sonra da süreceği belirtildi.

Oysa, Büyükelçi **Çernişev** önceki akşam geç saatlerde direkt olarak Sofya'dan Türkiye'ye dönmüş, Havaalanı'nda sorulara cevap verirken, **"Bulgar tarafının konuya pozitif yaklaştığını"** söylemişti. **Çernişev**, ayrıca, **Jivkov**'dan **Özal**'a bir mesaj getirdiğini de sözlerine eklemişti.

TÜRKİYE'NİN GÖRÜŞLERİ

Türkiye ise, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumu konusunda iki nokta üzerinde önemle duruyor. Bunların ilki, Bulgaristan'daki sorunun, Türkiye ile Bulgaristan arasındaki bir sorun olmayıp Bulgaristan'la tüm uluslararası camia arasında bir sorun olduğu, bu nedenle Bulgaristan'da yaşayan Türklerin bütün haklarının iadesi. İkincisi ise Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelmek isteyecek olanların haklarının bir göç anlaşması kapsamında ele alınması. Dolayısıyla Türkiye, sorunun ikili görüşmeler alanına hapsedilmemesinde ısrarlı davranıyor.

Nitekim, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'la görüşmesinden sonra kısa bir açıklama yapan **Çernişev** de, kendisine aktarılan Türk görüşlerini dinledikten sonra, **"Yolun başlangıcında bulunuyoruz, diplomatik süreç devam etmektedir"** dedi. **Çernişev**, bir gazetecinin, **"Misyonunuzu nasıl değerlendiriyorsunuz, arabuluculuk mu?"** sorusuna, **"Evet, arabuluculuk diyebiliriz"** yanıtını verdi. **Çernişev**, **Yılmaz**'dan aldığı görüşleri, tekrar Moskova ve Sofya'ya ileteceğini de belirtti. Dışişleri Bakanlığı'ndan ise akşam saat 19.30'da yapılan açıklamada, **"Halihazırda ortada iyimser olabilmek için herhangi bir neden yoktur"** denildi. Açıklamada, **Çernişev**'in Sofya temaslarına da yalnızca, **"Büyükelçi ayrıca, Bulgaristan'da yaptığı temaslar hakkında bilgi vermiştir"** cümlesiyle değinilmesi, başkentte, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un **"somut bir mesaj göndermediği"** biçiminde yorumlandı.

MESAJ VAR MI BİLMİYORUZ...

Bu arada dün sabah saatlerinden itibaren, **Çernişev**'in mesajı kime ileteceği merakla beklendi. Sabah saatlerinde Sovyet Büyükelçiliği, Başbakanlığı arayarak randevu talebinde bulundu. Randevu talebi şöyle iletildi: **"Moskova ve Sofya ziyaretleri konusunda bilgi vermek üzere sayın Başbakan'dan randevu talep ediyoruz."**

Ancak bu talebe öğle saatlerine kadar cevap verilmedi. Bir Başbakanlık yetkilisi, akşam saatlerinde **Hürriyet**'e, **"Randevuya cevap verilmemesi, Sayın Büyükelçi'yi kabul etmemek gibi bir yaklaşımdan kaynaklanmıyor. Sayın Başbakan'ın fevkalade sıkışık programı nedeniyle şu dakikalara kadar vakti olmadı. Vakti olduğunda görüşebilir"** dedi.

Yetkili, **Hürriyet** muhabirinin, **"Bir Devlet Başkanı'nın mesajının Dışişleri Bakanı yerine Başbakan'a iletilmesi daha uygun değil midir?"** sorusuna, **"Randevu talebinde Jivkov'un mesajına değinilmedi. Böyle bir mesaj olup olmadığını henüz bilmiyoruz"** yanıtını verdi.

ÖZAL'IN PROGRAMI

Başbakan **Özal** ise, sabah saatlerinde iki yabancı televizyon ekibini kabul etti. Öğle saatlerinde Genelkurmay Başkanı Orgeneral **Necip Torumtay**'ı kabul ederek bir saat görüştü. Daha sonra da eski Milli Savunma Bakanlarından **Zeki Yavuztürk**'le kısa bir görüşme yaptı. Ondan sonra da Sağlık Bakanlığı Müsteşarı Dr. **Ergun Özdemir**'i kabul etti.

Başbakanlık Konutu'ndan, öğlene kadar **Çernişev**'in randevu talebi konusunda herhangi bir açıklama yapılmadı. Başbakan'ın Dış İlişkiler danışmanları **Volkan Bozkır** ve **Nabi Şensoy** da Konut'ta çalıştılar. Bir ara dışarı çıkan **Şensoy**, **"Başbakan Çernişev'i ne zaman kabul edecek?"** sorusuna, **"Başbakan'ın bugünkü programı henüz belli olmadı. Program belli olunca görüşmenin olup olmayacağını öğrenirsiniz"** cevabını verdi.

ÇERNİŞEV DIŞİŞLERİ'NE GELİYOR

Hürriyet'e ulaşan bilgilere göre, Başbakanlık'ta yapılan değerlendirme sonunda, **Çernişev**'in mesajı Dışişleri Bakanı'na iletmesinin daha uygun olacağı görüşüne varıldı. Bu görüşte, randevu talebinde **Jivkov**'dan bir mesaj getirildiğine dair bir işaret bulunmamasının rolü olduğu belirtildi. Ve böylece görüşme için **Mesut Yılmaz** Başbakan tarafından görevlendirildi. Büyükelçi **Çernişev**, saat 14.05'de Dışişleri Bakanlığı'na geldi. Kapıda çok sayıda gazeteci kendisini bekliyordu. Ancak hiçbir açıklama yapmadan, sadece gülerek içeri girdi.

Dışişleri Bakanlığı'nda yapılan görüşmeye, **Mesut Yılmaz** dışında, Müsteşarlık görevini ifilen yürüten Büyükelçi **Tugay Özçeri**'yle **Yılmaz**'ın danışmanı **Mehmet Ali İrtemçelik** katıldı.

ÇERNİŞEV ARABULUCU

Sovyetler Birliği Büyükelçisi **Çernişev**, görüşmeden sonra gazeteciler tarafından soru yağmuruna tutuldu. **Mesut Yılmaz**'la görüşmesinin samimi, işe yönelik ve yapıcı bir hava içerisinde geçtiğini belirten **Çernişev**, şunları söyledi:

"Konular ciddi bir şekilde ele alınmıştır. Ben Sovyet ve Bulgar tarafının görüşlerini ilettim. Doğal olarak Türk tarafının görüşlerini de dinledim. Bu yönde temaslar devam edecektir. Diplomatik süreç devam etmektedir. Biz yolun başlangıcında bulunuyoruz."

Büyükelçi, Başbakan **Özal**'la görüşüp görüşmeyeceğinin sorulması üzerine de, **"Bakalım. Şimdi size bir şey söyleyemeyeceğim"** dedi.

Sovyetler Birliği Büyükelçisi, Türk tarafının görüşlerini öğrendiğini ve bunları Sofya ve Moskova'ya ileteceğini de bildirerek, yapılacak görüşmelerde göç anlaşması konusunun da ele alınacağını belirtti.

Çernişev, **"Biz sadece bu sürece başladık. Yolun başındayız diyoruz"** diye konuştu. Büyükelçi, **"Misyonunuzu nasıl tsimlendirelim?"** sorusuna ise **"Arabuluculuk"** yanıtını verdi.

KİM

Albert Serğieviç Çernişev

Sovyet diplomasisinin örnek büyükelçisi

SOVYETLER Birliği'nde başlatılan **"glasnost"** ve **"perestroyka"** sürecinin yaratmak istediği **"ideal bürokrat"** tipine en uygun diplomat olarak tanınan SSCB'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Serğieviç Çernişev**, aynı zamanda ülkesinin Dışişleri Bakanı **Edvard** Şevardnadze'nin de en yakın danışmanlarından biri olarak biliniyor.

Sürekli gülümseyen ve yumuşak bir ses tonuna sahip olan **Çernişev**, aynı zamanda İngilizce, Fransızca ve Türkçe dillerini de çok iyi konuşuyor. Büyükelçi **Çernişev**, Ankara'da görevi başladığı 1937 yılından itibaren, o zamana kadar **"kapalı bir kutu"** olan SSCB'nin Ankara Büyükelçiliği'ni **"halkla ilişkiler"** alanında sürekli puan kazanan bir kuruma dönüştürdü. **Çernişev**, her konuda sık sık düzenlediği basın toplantıları ve her kesimden yetkiliyle kurduğu iyi ilişkiler sayesinde, Ankara'daki diplomatlar içinde en beğenilen ve en başarı bulunan isimlerden biri olarak ün yaptı.

1936 yılında doğan **Albert Serğieviç Çernişev**, Moskova Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nü bitirdikten sonra, 1959–1967 yılları arasında Dışişleri Bakanlığı'nda çalıştı. 1967 yılından itibaren SSCB'nin Vietnam Büyükelçiliği'nde görev yapan **Çernişev**, 1971'de merkeze döndü. 1976 yılından itibaren Dışişleri Bakanı Özel danışmanlarından biri olarak görevini sürdüren **Çernişev**, 1985'te Şevardnadze'nin Bakan Danışmanlığı'na ve SCCB Dışişleri Bakanlığı İcraat Kurulu üyeliğine atandı. 3 Eylül 1987'den itibaren SSCB'nin Ankara Büyükelçisi olan **Çernişev**, çeşitli uluslararası konferans ve toplantılarda da ülkesini temsil etti. Evli olan **Çernişev**'in, SSCB Dış politikasıyla uluslararası ilişkiler ve sorunlar konularında bir kaç da basılı eseri bulunuyor.

KİMDİR

HÜRRİYET » 29 Haziran 1989

Bulgaristan'dan gelenlere, hazırlanan bir kararname ile memurluk hakkı tanınıyor

Soydaşlar otomatik vatandaş

- Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in onayına sunulan kararnameye göre, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımız, Türk vatandaşı sayılacak ve kamu kuruluşlarındaki boş kadrolara atanmaları sağlanacak...
- **Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na yakın çevreler, atamalarda özellikle "güvenlik soruşturması"nın esas alınacağını ve soydaşlarımızın eğitim düzeylerinin ön planda tutulacağını belirttiler...**

Gonzalez: "Sofya'ya karşı, Ankara'yı destekliyoruz"

Uğur DÜNDAR / *İSTANBUL, (Hürriyet)*

MALİYE ve Gümrük Bakanı Prof. Ekrem Pakdemirli'nin önerisiyle hazırlanan kanun hükmündeki kararname ile, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın, Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı sayılmalarının ve böylece kamu kuruluşlarındaki boş kadrolara, memur olarak atanmalarının sağlanacağı öğrenildi.

Maliye ve Gümrük Bakanlığı bünyesinde hızlı bir çalışma ile hazırlanıp, Bakanlar Kurulu'nun imzasına açılan ve dün Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in onayına sunulan kararname ile, devlet memurunda aranması gereken nitelikleri düzenleyen 657 sayılı Devlet Memurları Yasası'ndaki engelin de aşılacağı bildirildi. Bakanlık üst düzey yetkililerinden biri, kararname ile ilgili bilgi verirken, **"Bu yasanın 48'inci maddesinin 'Genel Şartlar' bölümü, devlet memuru olmak isteyen kişilerin, Türk yurttaşı olmalarını zorunlu kılıyor. Oysa soydaşlarımız, henüz Türkiye Cumhuriyeti yurttaşı değiller. Üstelik gerekli işlemler, zaman alıyor. İşte kanun hükmündeki kararname, bu sakıncaları ortadan kaldırarak, Bulgaristan'dan zorunlu göçe itilen soydaşlarımızın memur olma hakkını elde etmelerini sağlıyor"** dedi. Aynı yetkili, kararnameye paralel olarak düzenlenen bir genelge ile, tüm kamu kuruluşlarındaki sorumluların uyarılacağını ve **"boş kadrolara, istedikleri takdirde, soydaşlarımızın atamalarının yapılması"** talimatının verileceğini açıkladı.

GÜVENLİK SORUŞTURMASI

Maliye ve Gümrük Bakanlığı'na yakın çevreler, atamalarda özellikle, **"güvenlik soruşturmasının"** esas alınacağını ve soydaşlarımızın eğitim düzeyleri ile niteliklerinin de ön planda tutulacağını belirttiler.

Öte yandan, Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde sürdürülen ekip çalışmaları ile de, kamu sektörü dışında istihdamı düşünülen göçmenlerin, eğilim ve becerilerine göre, hizmet ya da sanayi sektöründe iş bulmalarını sağlayacak hazırlıkların da son aşamaya geldiği ve birkaç pilot bölge üzerinde durulduğu öğrenildi.

HÜRRİYET » 29 Haziran 1989

Bulgaristan'ı kuyudan çıkarmaya niyetimiz yok"

ANKARA'dan
Ertuğrul ÖZKÖK

DIŞİŞLERİ Bakanı **Mesut Yılmaz** ve danışmanı **Mehmet Ali İrtemçelik,** Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi'ni dikkatle dinliyor. Bakanın danışmanı **Mehmet Ali İrtemçelik,** konuşulanları not alıyor. **Çernişev,** Türkçe biliyor ama, konunun hassasiyetini dikkate alarak, tercümanı aracılığıyla anlatıyor.

Dışişleri sabahtan itibaren belli bir düşkırıklığına kendini hazırlamış durumda. **Çernişev**'in Başbakan **Özal**'dan randevu talebinde, **mesaj getirdiğine** dair bir ifadenin yer almaması, beklentiyi hemen dengeliyor.

Çernişev, sunumunu yaptıktan sonra **Mesut Yılmaz,** konuşmaya başlıyor. Büyükelçi ile bütün müzakereyi **Mesut Yılmaz,** yapıyor. Çok iyi, bir performans gösteriyor.

Çernişev'in girişimini bir **arabuluculuk** olarak nitelemekten özenle kaçınıyor. Büyükelçi'nin bu girişimi tamamiyle kendi inisiyatifi ile yapılmış kabul eder bir havada konuşuyor. Bulgaristan'ın tutumunda bir santim dahi bir kımıldama olmadığı için, Sovyet temsilcisinin **arabuluculuk** teklifi de böylece şu aşamada olumlu bir yankı bulmuyor.

Bu yöntem meselesi, bu şekilde kayda geçtikten sonra **Yılmaz,** üzerine basa basa şunları vurguluyor:

"Bu mesele başından beri Türkiye ile Bulgaristan arasında bir mesele olmaktan çıkmış, milletlerarası camiaya malolmuştur. Dolayısıyla Bulgaristan, kendi sorumluluğundaki bu meseleyi kendisi çözmelidir."

Sonra, **"Mesele evrensel insan hakları meselesidir ve tümüyle halledilmelidir"** diyerek devam ediyor.

Bu cümle üzerinde ısrarla duruyor. Çünkü, Türkiye'nin meselenin çözümünü nerede gördüğü, bu cümlede yatıyor. Şimdiye kadar, resmi ağızlardan çıkan yorumlarda çoğu kez, **"Kapsamlı bir göç anlaşmasının, sorunun çözümü için yeterli olduğu"** gibi bir hava yaylmıştı.

Oysa bu, meselenin sadece bir yanıydı. Meseleyi ikiye ayırmak gerikiyordu. Kapsamlı göç anlaşması, sadece Türkiye'ye gelmek isteyenlerle ilgili bir konuydu. Böyle bir anlaşma bu insanların taşınır, taşınmaz malları ve sosyal haklarını garanti altına alabilirdi.

Ama bir de, Bulgaristan'da kalmak isteyenler vardı. Bunlar nesillerdir burada yaşıyor ve burada yaşamak istiyorlardı. İşte bulunacak çözüm, bu insanların kültürel ve dini haklarının iadesini de kapsamalıydı.

Bunlar da Büyükelçi'ye anlatılıyor.

Bulgaristan üzerindeki baskı giderek artıyor. Artan bu baskının Bulgaristan üzerinde etkili olacağına dair de işaretler gelmiyor değil. Sofya'daki bazı ülkelerin büyükelçiliklerinden Türk Büyükelçiliği'ne ulaşan bilgilere göre, Bulgaristan Hükümeti 16 Haziran'dan bu yana yeni pasaport vermeyi durdurdu. Daha önce pasaport verilenlere de, **"Gidin çalışın, eylülde gidersiniz"** deniyor. Bunda hasat zamanının ilk ciddi zorluklarının rolü de var.

★ ★ ★

DURUM böyleyken **Çernişev,** Sofya'dan ne getirmişti? Sovyet Büyükelçisi'nin notları arasında yeni bir unsur yoktu. Bulgarlar, **"Gelin aramızdaki meselelerin hepsini görüşelim"** teranesini tekrarlıyorlardı. Bunun dışında da, meselenin özünü etkilemeyen bir iki küçük yeni öneri vardı.

İşte bu yaklaşım, Türk Dışişleri'nin hafızasında **kötü bir hatıranın** canlanmasına yol açtı.

Geçen yıl, Belgrat'ta iki ülke Dışişleri Bakanları bir protokol imzalamıştı. Bu protokoldan hemen sonra Bulgar yönetimi Türkiye ile konuşmak yerine, bütün ülkelere büyükelçilerini göndererek, **"Aman bu konuda bir şey yapmayın. Yoksa aramızdaki bu görüşme süreci kötü etkilenir"** demişti.

Böylece, Bulgaristan sorunu dünyanın gündeminden çıkmış ve herşey eskisi gibi devam etmeğe başlamıştı.

Bulgaristan şimdi yine zor durumda. Ancak bundan böyle **"Türkiye'nin Bulgaristan'ı kuyudan çıkarmak gibi bir niyeti yok."** Bulgaristan kendi düştüğü bu kuyudan çıkmalı, ama kendi çabasıyla çıkmalı.

Sovyetler Birliği'ne gelince...

Türk halkı böyle hassas bir dönemde bu ülkeden gelecek işaretleri dikkatle izliyor. Dahası, bu konuda yapabileceği bazı şeylerin bulunduğuna inanıyor. Bazen, **arabuluculuk** gibi çok biçimsel ve bağlayıcı yöntemlere başvurmadan da etkili girişimler yapılabilir. Bu konuda, Sovyet Yönetiminin en büyük silahının da, Bulgaristan'la olan müttefiklik ve **rejim hemşehriliği** olduğu açıktır. Bu yakınlığın sadece manevi unsurlarını kullanarak, Bulgar halkının gururunu incitmeden, onurunun kurtulmasına yardımcı olabilir.

Sovyet yönetiminin, sorunun çözümüne yapacağı katkı, aramızda kalmış son manevi kırıklıkların tamirine de yardımcı olabilir. Dünyada yumuşama yolunda önemli mesafeler alındığı şu dönemde, iddiasız, çalımsız ama etkili yardımlara hepimizin ihtiyacı var...

Gonzalez: "Sofya'ya karşı Ankara'yı destekliyoruz"

Lütfü TOKATLIOĞLU / *MADRİD, (Hürriyet)*

İSPANYA Başbakanı **Felipe Gonzalez,** Madrid'deki iki günlük AT Zirvesinde Bulgaristan'ın Türk azınlığa baskısıyla ilgili olarak alınan karar konusunda **"Bir ülke dışında 11 üye ülke Bulgaristan'daki Türk azınlığın karşı karşıya kaldığı baskı ve zulüm konusunda Türkiye'yi desteklemektedir. 11 üye konunun ayrıntılı bir şekilde AT Daimi Temsilciler Komitesinde ele alınmasında görüş birliğine varmıştır"** dedi. **Felipe Gonzalez**'in **Hürriyet** muhabirine yaptığı bu açıklama AT ülkeleri nezdinde Bulgaristan konusunda **"sesimizi duyurmayı"** başardığımızı açıkca ortaya koyarken, Sovyet resmi haber ajansı TASS, Türkiye ile Bulgaristan arasındaki son gelişmeleri ciddi bir sorun olarak nitelendirdi ve Bulgaristan'ın politikasında Sovyetler'in parmağı olmadığını bildirdi. **"Moskova'nın Parmağı"** şeklindeki ifadelerin son derece yanlış ve tutarsız olduğunu vurgulayan TASS'in haberinde **"Bu tür davranışların gelişen Türk-Sovyet ilişkilerine derin yaralar açabileceği"** kaydedildi.

AT İÇİNDE GÖRÜŞ BİRLİĞİ

AT ülkeleri dışişleri bakanlarının iki ayrı toplantıda gündeme getirdikleri Bulgaristan sorunuyla ilgili olarak görüşlerini **Hürriyet** muhabirine açıklayan AT dönem başkanı ve İspanya Başbakanı **Felipe Gonzalez, "Bulgaristan'ın Türk azınlığa baskısı bildiğiniz gibi zirvede görüşüldü. Bir ülke dışında** (İspanya başbakanı Yunanistan'ı ima ediyor) **tüm üye ülkeler Bulgaristan'ın kınanmasında görüş birliğine vardılar. Ancak söz konusu ülkenin vetosu nedeniyle konu sonuç belgesinde yer almadı. Ancak sorunun kapsamlı bir şekilde Daimi Temsilciler Komitesi'nde ele alınmasına karar verildi. 11 ülkenin hassasiyetleri AT'ın soruna verdiği önemi gösteriyor"** dedi.

Bulgaristan'da Türk azınlığa karşı baskıyı sert bir dille kınamak isteyen 11 At ülkesini durdurmak için Yunanistan'ın, bu ülkede insan haklarının çiğnendiği konusunda elde kesin bilgiler olmadığını öne sürdüğü anlaşıldı. Ancak Yunanistan'ın iddiası üzerine **"karşı savunmaya"** geçen Hollanda Dışişleri Bakanı'nın **"Bulgaristan'da Türk halkına baskı uygulandığı, insan haklarının çok ciddi bir biçimde ihlal edildiğine ilişkin elimizde kesin ve somut kanıtlar vardır.. Bu nedenle AT'ın konuya önemle eğilmesi gerektiğine inanıyorum"** dediği öğrenildi.

HÜRRİYET » 29 Haziran 1989

Batu: "Bulgaristan'ı şiddetle kınadık"

● Dışişleri Bakanlığı sözcüsü Batu, düzenlediği basın toplantısında, Sovyetler Birliği'nin son girişimleriyle, devletler hukukuna göre 'arabulucu' olamayacağını belirterek, 'Sovyetlerin gayretleri, tarafımızdan takdirle karşılanıyor' dedi.

HABER MERKEZİ

TÜRKİYE, Bulgaristan'ın bu ülkede görev yapan Türk yetkilileri, **"diplomatik statülerinin dışında hareketlerde bulundukları"** iddiasıyla teşhir etmesini şiddetle kınadı. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi **İnal Batu,** dün düzenlediği basın toplantısında, Bulgaristan Dışişleri Bakan Yardımcısı **İvan Ganev**'in, 22 Haziran tarihinde Sofya'da düzenlediği basın toplantısında, Türkiye'nin Sofya Büyükelçiliği'yle Burgaz ve Filibe Başkonsolosluklarında bulunan toplam 16 Türk görevlinin, **"Diplomatik statüleriyle bağdaşmayan faaliyetlerde bulunduğu"** iddiasına yer verdiğini hatırlattı.

Hürriyet Ankara Bürosu'nun bildirdiğine göre, **Batu,** bu gelişme üzerine, Ankara'daki Bulgaristan Büyükelçiliği Maslahatgüzarının Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldığını ve durumun şiddetle protesto edildiğini vurguladı. Dışişleri Sözcüsü, **"5'i halen Bulgaristan'da bulunan bu yetkililerimizin, bu şekilde teşhir edilmiş olmaları ve hedef gösterilmeleri şiddetle kınanmıştır. Bulgaristan'daki tüm görevlilerimizin güvenliklerinden Bulgaristan hükümetinin doğrudan sorumlu olduğu bir kere daha Bulgar makamlarına hatırlatılmıştır. Paralel bir girişim Sofya'da da yapılmıştır"** dedi.

Batu, aralarında diplomatların da bulunduğu Türk görevlilerden 5'i dışında kalan diğerlerinin **Ganev**'in basın toplantısından önce görev sürelerinin sona erdiğini ve Türkiye döndüklerini de hatırlattı.

SOVYETLER'İN ÇABASI...

Dışişleri Sözcüsü, Sovyetler Birliği'nin Ankara'daki Büyükelçisi **Albert Çernişev**'in Ankara, Sofya ve Moskova arasındaki temaslarının, **"Devletler hukukuna göre arabuluculuk"** sayılamayacağını belirterek, şunları söyledi:

"Sovyetlerin çabaları, tarafımızdan takdirle karşılanıyor. Ancak, devletler hukukunda tarif edildiği anlamda bir Sovyet arabulucuğu sözkonusu değildir. Sovyetlerin bugün yaptığı, 'mevcut sorunun halline nasıl katkıda bulunabileceklerini araştırmaktan' **ibarettir. Bu çerçevede, Bulgarların görüşlerini bize iletmişler ve bizim görüşlerimizi de Bulgaristan'a aktaracaklardır."**

Arabulucuk için iki ülkenin, ortak bir kararla bir arabulucu tayin etmesi gerektiğini de belirten **Batu,** bu arabulucunun iki tarafı da dinleyerek, gerekirse bir bağımsız çözüm önerebileceğini de hatırlattı. Dışişleri Sözcüsü, **"Bu bağlamda bir Sovyet arabuluculuğunun sözkonusu olmadığını takdir edersiniz. Sovyetlerin bugünkü gayretleri tarafımızdan takdirle karşılanmaktadır.** 'Soğuk karşılandı, olumsuz cevap verildi' **gibi yorumlara katılmıyoruz"** dedi.

Batu, Büyükelçi **Çernişev**'in yazılı bir mesaj getirmediğini de belirterek, **"Ancak kendisi Bulgar görüşlerini bize intikal ettirdi. Sovyet girişimi devam ediyor"** dedi. Dışişleri Sözcüsü, Başbakan **Turgut Özal**'ın yoğun programı nedeniyle **Çernişev**'i kabul edemediğini de belirterek, **"Ama önümüzdeki günlerde kabul edilmeyeceği şekilde bir bilgi bende yok"** diye konuştu.

TÜRK GÖRÜŞÜ NEDİR?

Batu, Bulgaristan konusundaki Türk görüşünün sorulması üzerine de, şunları söyledi:

"Sorunun çözümü için, uluslararası normlara uygun, kapsamlı bir göç anlaşması zaruridir. Bunun için biran evvel müzakerelere başlanması gerekmektedir. Türkiye'ye gelenler, bu anlaşma hükümlerine göre gelmelidir. Orada kalanlar da hür ve eşit vatandaşlar olarak, tüm insan haklarından yararlanarak bu ülkede yaşamalıdırlar."

Bulgaristan'dan dün sabah saat 09.00 itibariyle zorla sınır dışı edilen Türklerin sayısının 80 bin 945'e ulaştığını da belirten **Batu,** bir başka soru üzerine de, Türkiye'nin yeni Sofya Büyükelçisi **Yalçın Oral**'ın atanma işlemlerinin tamamlandığını belirtti. **Batu, "Ancak Büyükelçimizin görevine başlayacağı tarih tespit edilmiş değildir. Bulgar Büyükelçisi de Ankara'da değildir. Bizce bilinmeyen bir nedenle ülkesine gitmiştir. Normal bir notayla kendisinin bir süre Ankara'da olmayacağı bize bildirilmiştir"** dedi.

Bu arada, Bulgarların zorunlu göçü sürüyor. **Hürriyet** Haber Ajansı Edirne Bürosu'ndan **Gönül Uyanıktır** ve **Lütfü Karakaş**'ın haberine göre, Türkiye'ye gelebilmek için bir hafta süreyle yollarda çile çeken 80 yaşındaki **Cevdet Behçetoğlu** adlı soydaşımız, Kapıkule'den anavatana ayak basar basmaz yorgunluk ve sıcaktan bayıldı. Kendisi gibi yaşlı eşi **Nevriye**'yle ambulansa alınan 80'lik **Cevdet** Dede, Edirne Devlet Hastanesi'nde tedavi altına alındı.

Öte yandan, Bulgaristan'ın askerlik çağındaki gençleri alıkoyması üzerine, pasaport vermediği soydaşlarımızdan 20 yaşındaki **Suat Musaoğlu** ise, diğer soydaşlarımızın arasına karışarak Türkiye'ye kaçtı. Genç soydaşımız, **"Bize pasaport vermediler, bundan sonra verip vermeyeceklerini de bilmiyorum. Ben tüm ailemi geride bırakıp kaçmaya karar verdim. Günlerce yolda bekleyen Türklerin arasında saklandım. Yanıma çok az miktarda eşya alabildim. Eşya taşıyan Türklerin arasına karışarak Türkiye'ye geçtim. Kimse farkına varamadı. Geride ailem için üzülüyorum, ama ben artık o ülkede yaşayamazdım"** dedi.

Cuma günü ülkemizdeki 65 bin camide, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza yaptığı zulüm kınanacak. Din görevlileri, soydaşlarımıza yardım yapılması için **"Mali Cihad"** çağrısı yapacak. **Hürriyet** Ankara Bürosu'ndan **Saygı Öztürk**'ün haberine göre, Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanan ve Cuma günü okunacak hutbede, 15 asır önce Peygamberimize uygulanan zulmün, bugün Bulgaristan'da soydaşlarımıza yapıldığı vurgulanacak.

Hutbede, doğup büyüdüğü yerden göçe zorlanan her insanın kalbinin yaralı, içinin kan dolu, gönlünün mahzun olduğu belirtilerek, **"Ülkemize gelen göçmen kardeşlerimize maddi yardım,** 'Mali' **bir 'Cihad' demektir. Bütün müslümanların gücü ölçüsünde bu cihad'a katılmaya davet ediyorum"** deniliyor.

5 BİN GÖÇMEN İŞ BULDU

Devlet Bakanı **Ercüment Konukman,** Bulgaristan'dan zorla sınırdışı edilen soydaşlarımızdan 5 binine iş imkânı sağlandığını söyledi. **Konukman, "Böylece yaklaşık 20 bin kişinin geçimi temin edildi"** dedi.

Kızılay Genel Başkanı Dr. **Kemal Demir,** Bulgaristan'daki Türklere yapılan uygulamalara müdahale etmeleri için tüm Kızılay ve Kızılhaç başkanlarına birer mektup gönderdi. Dr. **Demir,** mektuplarında, soydaşlarımıza yapılan insanlık dışı uygulamaların durdurulması için, Bulgaristan makamları nezdinde girişimlerde bulunulmasını istedi.

T.C Ziraat Bankası, soydaşlarımıza maddi yardım sağlamak amacıyla **"Kurtuluş"** adında özel bir hesap açtı. Kampanyaya ilk bağışı 500.000.000 lirayla Ziraat Bankası yaptı. Kampanyaya katılmak isteyen bütün kişi ve kuruluşlar bu özel hesaba bağışlarını yatırabilecekler.

ALMAN PARLAMENTERLERDEN İKİLİ AĞIZ

Bulgaristan'da yaptıkları incelemelerden sonra Türkiye'ye gelen ve Kapıkule'yle Çadırkent'te soydaşlarımızla görüşen Alman– Türk Parlamenterler Dostluk Grubu Başkan Vekili **Peter Wurtz**'la Alman– Bulgar Parlamenterler Dostluk Grubu Başkanı **Gernot Erler,** Edirne'de yaptıkları basın toplantısında, **"Taraf"** olmamaya özen gösterirken bile, adeta **Jivkov** ağzıyla konuştular.

SPD'li Alman parlamenterlerden, Türk–Alman Parlamenterler Dostluk Grubu Başkan Vekili **Peter Wutz,** Bulgaristan'da yaşayan Türklere kimsenin **"çek–git"** demediğini, ancak Türkiye'nin onlar için büyük cazibe oluşturduğu için geldiklerini ileri sürdü.

HÜRRİYET » 29 Haziran 1989

Yılmaz: "Sovyetler'in arabuluculuk çabaları pek umut verici değil..."

ANKARA, (Hürriyet)

DIŞİŞLERİ Bakanı **Mesut Yılmaz**, Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tuttuğu soydaşlarımız konusunda, **"Sovyetler Birliği'nin arabuluculuk çabalarını Türkiye açısından umut verici olmaktan uzak bulduğunu"** söyledi. **Yılmaz, SSCB**'nin iki ülke arasındaki arabuluculuk çabalarını tek taraflı sürdüreceğini ve hafta başında Sovyet Büyükelçi **Çernişev**'le tekrar görüşeceklerini söyledi.

Bakan **Yılmaz**, dün Bakanlar Kurulu toplantısından sonra Başbakan **Özal**'la yaklaşık bir saat görüştü. Başbakanlık'tan çıkarken gazetecilerin sorularını yanıtlayan **Yılmaz**, Sovyetler Birliği'nin Bulgaristan konusunda harcadığı çabayı memnunlukla karşıladıklarını belirterek, şöyle dedi:

"Sovyetler Birliği'nin resmi bir arabuluculuk pozisyonu söz konusu değil. Sovyetler Birliği'nin tek taraflı bir iyi niyet girişimi var. Biz kendi pozisyonumuzu anlattık. Şimdi tekrar temas edecekler. Eğer pozisyonlar arasında bir uzlaşma ihtimali görülürse o zaman ciddi bir arabuluculuk durumu söz konusu olabilir."

Mesut Yılmaz, Sovyetler Birliği Büyükelçisi **Albert Çernişev**'in **Özal**'a getirdiği sözlü mesaj konusunda bir açıklama yapmaktan kaçındı. **Yılmaz, Çernişev**'in temaslarının ne şekilde olacağı konusundaki bir soruya ise, **"Onun yöntemi, konusu, kendi bilecekleri iştir. Böyle bir gayretin içindedirler. İstedikleri yöntemi izlemekte serbesttirler. Ama biz şu anda umutlu olabilmek için hiçbir neden görmüyoruz. Şu andaki çabaları bizim açımızdan umutlu olmaktan uzaktır"** dedi.

ÇERNİŞEV KONUŞMADİ

Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, İstanbul'da bulunan iki Sovyet amiraliyle birlikte, Sarıyer Askeri Gazinosu'nda dün akşam yemek yedi. Daha önce, Bulgaristan ve Türkiye arasında **"arabuluculuk"** yaptığını söyleyen **Çernişev**, yemek sırasında gazetecilerle görüşmek istemedi.

BM'NİN GİRİŞİMİ

Öte yandan Birleşmiş Milletler, Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilen Türk azınlık için harekete geçti.

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın, konuya ilişkin olarak geçen hafta BM'ye gönderdiği mektup üzerine, Genel Sekreter **Javier Perez de Cuellar**, Bulgaristan'ın BM'deki daimi temsilcisi Büyükelçi **Aleksander Stresov**'u makamına davet ederek, Türkiye'nin şikâyetlerini iletti.

Bulgaristan'da ekonomik kriz

● Sofya Radyosu'ndan açıklanan habere göre yüz bin kadar insan işbaşı yapmadı. Bunun üzerine gönüllü Bulgarlar görevə çağrıldı.

DIŞ HABERLER SERVİSİ

EN temel insan haklarını savunmak için mücadele eden Türk azınlığı, baskı politikalarıyla yıldırmaya çalışan Bulgaristan, kendi kazdığı kuyuya düşüyor. **Zorunlu göç"** ile aileleri parçalayan, insanları her türlü haklarını gaspederek kaderine terk eden Sofya Yönetimi, bu tutumu yüzünden ciddi bir ekonomik kriz ile karşı karşıya. Sofya Radyosu'ndan önceki gün yapılan açıklamada, ülkede 100 bini aşkın kişinin iş başı yapmadıkları bildirildi.

Onbinlerce kişinin işe dönmeyeceğine değinen Sofya Radyosu, **"Ekonomide güçlükler yaratacak bu durum, acaip bir şey. Müslüman Bulgarlar bankalardaki paralarını çekiyorlar. Bunu mala yatırarak Türkiye'ye götürüyorlar. 100 bini aşkın kişinin işe gelmemesi üzerine, Bulgar vatandaşı, Cumartesi günü de gönüllü olarak çalışmaya başladı. Bulgaristan, dış güçler ne kadar isterse istesin, dize gelmeyecektir"** dedi.

MİLLİYET » 29 Haziran 1989

MÇP lideri Türkeş de soydaşlarımızı ziyaret etti

'Bulgarlar soykırım uyguluyor'

● MÇP lideri Türkeş, "Türk hükümetinin arkasında bir millet var. Bu millet dış düşmanlara karşı çelik bilektir" dedi

EDİRNE, MİL-HA

ANAP Milletvekili Mustafa Taşar'dan sonra, MÇP Genel Başkanı Alparslan Türkeş de, sınır kapıları ile Boğazlar'ın, Bulgar araç ve gemilerine kapatılmasını istedi. Türkeş, bunun Bulgaristara büyük ekonomik darbe olacağını söyledi.

Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızla görüşmeler yapmak üzere dün Edirne'ye giden Alparslan Türkeş, hareketinden önce İstanbul'da yaptığı açıklamada, Bulgaristan'ın uygulamalarını soykırım olarak niteledi. Bu konuda çıkması muhtemel olaylara karşı önceden tedbir alınması gerektiğini belirten Türkeş, "Günü gün etme politikasıyla devlet idare edilemez" dedi. Türk ulusunun Bulgaristan'dan gelen soydaşlarını bağrına basacağını ve her şeyini onlarla paylaşacağını anlatan Türkeş, "Ancak esas olan, soydaşlarımızın 600 yıldan bu yana yaşadıkları topraklarda haklarını, dinlerini, milli kültürlerini koruyarak yaşamalarını sağlamaktır" diye konuştu. İzlenen politikayla Bulgar zulmünün durdurulmasının mümkün olmadığını öne süren Türkeş, Bulgar deniz ve kara araçlarının Türkiye'den geçişlerinin durdurulması gerektiğini söyledi.

Alparslan Türkeş, Kırklareli'de yurttaşlara hitaben yaptığı konuşmada da, "Türk hükümetinin arkasında bir millet vardır. Bu millet, dış düşmanlara karşı çelik bilektir. Bu bilek, düşmanlara fırsat vermeyecek ve zulme uzanan elleri mutlaka kıracaktır" dedi. Türkeş, daha sonra Kırklareli Gaziosmanpaşa'ya giderek, çadırkentteki soydaşlarımızla görüştü.

Sofya elçimiz değişti, Bulgar elçisi Ankara'yı terk etti

Çözüm umudu yok

● Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü İnal Batu, Sovyet Büyükelçisi Çernişev'in çabalarının arabuluculuk olmadığını söyledi. "Sovyetler'in bugün yaptığı, mevcut sorunun halline nasıl katkıda bulunabileceklerini araştırmaktan ibarettir" diyen Batu, "Halihazırda iyimser olmak için herhangi bir neden yok" şeklinde konuştu

● Görev süresi dolan Türkiye'nin Sofya Büyükelçisi Ömer Lütem'in yerine Yalçın Oral atandı.

HABERİ 13. SAYFADA

● Ziraat Bankası 500 milyon verdi

İmren Aykut, Bulgaristan'dan gelen ve belirli bir mesleği olmayan soydaşlarımızdan bir bölümünün OSTİM'deki "İşgücü Yetiştirme Kursu"na alınacağını söyledi.

Soydaşlarımıza iş ve yardım kampanyası

MİLLİYET HABER MERKEZİ

SOYDAŞLARIMIZ için çeşitli kurum ve kuruluşlar yardım kampanyaları açmaya devam ediyorlar. Ziraat Bankası başlattığı kampanyaya 500 milyon lira ile katılırken İstanbul Valiliği de halktan makbuz karşılığı yardım toplanacağını açıkladı. Devlet Bakanı Erdüment Konukman, soydaşlarımızdan 5 binine iş imkânı sağlandığını bildirdi. Federal Almanya Sosyal Demokrat Partisi'den, iki parlamenter Kapıkule'de yaptıkları incelemeden sonra, "Bu bir trajedidir" dediler. Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısı da dün 82 bini aştı.

Ziraat Bankası, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türkler için kampanya başlattı. Banka kampanyayı 500 milyon lira ile başlattı.

Ziraat Bankası'ndan yapılan açıklamaya göre, bağış kampanyasına katılmak isteyen kişi ve kuruluşlar yardımlarını, Ziraat Bankası'nın tüm şubelerinde açılan Kurtuluş adlı özel hesaba yatırabilecekler.

Açıklamada, ayrıca toplanacak bağışların Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu aracılığıyla soydaşlarımıza aktarılacağı belirtilerek, bağış ve yardımların her türlü gelir ve vergiden muaf olacağı kaydedildi. Kampanya ile toplanacak bağış Gelir ve Kurumlar Vergisi'nden de düşülebilecek.

• İŞ İMKÂNI SAĞLANDI

Devlet Bakanı Erdüment Konukman, Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilen soydaşlarımızdan 5 binine iş imkânı sağlandığını söyledi. Konukman, "Böylece yaklaşık 20 bin kişinin geçimi temin edilmiş" dedi.

Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızdan mesleği olmayanların bir bölümü, OSTİM'de işgücü yetiştirme kursuna alındı. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı İmren Aykut, kursa bundan böyle Bulgaristan'dan gelen Türklerin sürekli programlarda katılacağını belirterek, soydaşlarımızın kurstan sonra OSTİM işletmelerinde istihdam edileceğini söyledi.

• TRAJEDİ

Federal Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nden iki parlamenter Kapıkule'de yaptıkları incelemelerden sonra düzenledikleri basın toplantısında, "Bu bir insanlık trajedisidir" dediler.

Mil-Ha muhabirleri **Bülent Ayan** ve **Selim Bilgin**kaya'nın haberine göre, Alman - Türk Parlamenter Dostluk Grubu Başkanı **Peter Wörtz** ile Alman - Bulgar Parlamenter Dostluk Grubu Başkanı **Gernot Erler**, Bulgaristan'daki Türklerin büyük sorunlarla karşı karşıya olduklarını söylediler. İki parlamenter, Bulgarlaştırma politikasının Türkler üzerine ağır yük gibi çöktüğünü de bildirdiler.

• SÖZEN, LANETLEDİ

Trabzon Belediyesi'nin davetlisi olarak Trabzon'da bulunan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Nurettin Sözen, Bulgaristan'ı lanetledi.

Mil-Ha muhabiri **O. Cudi Yılmaz**'ın haberine göre Sözen, "Türk milleti tek vücut halinde bu zulme karşı koyacaktır ve gözünü göstermeyecektir" dedi.

• SINAV SORUSU

Öte yandan Mil-Ha'nın haberine göre, Samsun Mithatpaşa Lisesi'nde Milli Güvenlik dersi sınavına giren öğrencilere Bulgar zulmü sınav sorusu olarak sorulduu.

• NAİM, MİTİNGE KATILIYOR

İngiltere'deki Türklerin Londra'da yapacağı Bulgaristan'ı kınama gösterisine olimpiyat şampiyonu milli halterci Naim Süleymanoğlu'nun da katılacağı açıklandı. İngiltere'deki Kıbrıs Türk Örgütleri Konseyi Genel Sekreteri Erkan, "İngiltere'deki binlerce Türk, cumartesi gününü dört gözle bekliyor. Bulgaristan yönetiminin zulmüne boyun eğmemiş dünyanın en büyük sporcusu bir milli sporcu'yla Naim'in aramızda katılması bizlere güç ve moral verecektir. Süleymanoğlu'nun, Hyde Park'taki gösterilerinde bir konuşma yapacağını umuyoruz. Süleymanoğlu ünde, arkasında binlerce Türk'ün Londra'daki Bulgaristan Büyükelçiliği önünde son bulacak yürüyüşe katılmasının ne denli anlamlı olacağını düşünüyor musunuz?" dedi.

Bu arada MÇP, 1 Temmuz'da Yozgat'ta Bulgaristan'a karşı bir mitingi düzenleyecek. Mitinge Genel Başkan Alparslan Türkeş de katılacak.

Soydaşlarımız için İstanbul'da yardım kampanyası düzenlendi. Valilik'ten yapılan açıklamada, ilçe yardım toplama komiteleri oluşturulduğuyla, soydaşlarımız için halktan makbuz karşılığı yardım toplanacağı bildirildi. Yardımlar, Ankara'ya gönderilmesi amacıyla TC Merkez Bankası'nın Sirkeci Şubesi'ndeki 300/200380-8 nolu hesaba yatırılacak.

Çorlu Lions Kulübü üyeleri Bulgaristan'dan göç eden 2000 soydaşımıza günde 2 öğün yemek veriyor. Üyelerden birine ait işyerini yemekhane haline dönüştüren kulüp, hizmetini 10 günden beri devam ettiriyor. İstanbul'daki Lions kulüpleri de başlattıkları "Sen de bir paketle katıl" kampanyası ile, halktan ve bakkallardan topladıkları pirinç, un, şeker, yağ gibi gıda maddelerini Çorlu'ya gönderiyorlar.

Aydın'daki kampanyada da soydaşlar için [illegible] milyon lira toplandı.

Van'da incelemeler yapan Tarım Orman ve Köyişleri Bakanı Lütfullah Kayalar, soydaşlarımızın işkânı için bakanlık nezdinde komisyon kurularak dün göreve başladığını söyledi.

MİLLİYET » 29 Haziran 1989

●"Kapıkule'yi görmeden bu insanların dramını anlamak mümkün değil"

Yabancı gözüyle Bulgar zulmü

• Ali H. YURTSEVER
VİYANA

●Türkiye'den dönen Avusturyalı gazeteci Heinz Gstrein, radyodan yaptığı söyleşide, Bulgar sınırında sırtlarında eşyalarıyla Türk topraklarına ayak basan insanların zulümden kaçmanın sevinciyle ağladıklarını anlattı

BULGARİSTAN yönetiminin sınır dışı ettiği soydaşlarımızla görüşmeler yapmak üzere Türkiye'ye davet edilen Avusturyalı gazeteci Dr. Heinz Gstrein, Avusturya radyosuna yaptığı açıklamada, "Gördüğüm insanların çoğu ağlıyor. Aylardan beri gördükleri kötü muameleden, zulümden kurtulmanın sevinci ile ağlıyorlar" dedi.

Avusturya'da yayınlanan Vorarlberger Nachrichten gazetesinin muhabiri Dr. Heinz Gstrein, radyoda Turkiye-Bulgaristan sınırında gördüklerini şöyle anlattı: "Edirne'nin kuzeybatısındaki Kapıkule hududunda neler olduğunu, orayı görmeden tasavvur etmek mümkün değil. Günde 10-30 bin Türk, Bulgaristan'dan çıkarılıyor. Karşı tarafta tren, kamyon gibi vasıtalardan indirilen çocuk, ihtiyar, kadın, erkek hududun adeta bu tarafa itiliyor. Bu tarafta, ilk başta çadırlara alınan bu insanların çoğu ağlıyor. Bir taraftan yaşadıkları, büyüdükleri yerleri bırakmış oldukları için, öte yandan, haftalar, aylardan beri gördükleri kötü muameleden zulümden kurtulmuş olmanın sevinciyle ağlıyorlar."

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki anlaşmazlığın sadece politik nedenlerden olmadığını da belirten Avusturyalı gazeteci Dr. Heinz Gstrein şu değerlendirmeyi yaptı: "Kaçanlarla yaptığım görüşmelerde Müslümanlık faktörünün daha ağır bastığını anladım. 1878 yılından beri yani Bulgar devletinin kurulduğu tarihten bu yana, Türkler burada oturmaktalar. Komünist rejim başladıktan sonra da Türklerin önemli sorunu olmamıştır. İslami inançlara yeniden doğmasından sonra zorluklar başladı. Bilindiği gibi bahis konusu olanlar yalnız Türkler değildir. Bulgaristan'da 3 grup Müslüman vardır. Türkler, Tatarlar ve Bulgarca konuşan Pomaklar. Bütün bu hadiseler, komünistlerin genel bir tutumu intibaını veriyor. Kaçaklar arasında kısa süre önceye kadar Rusya'da işçi olarak çalışanlara rastladım. Ruslar bunları, pasaportlarını yenilemek bahanesiyle Bulgaristan'a geri yollamış. Bulgar resmi makamları ise 'Hadi bakalım Türkiye'ye' diye bunları hududa sevk etmişler."

• AVUSTURYA TV'SİNDE BULGAR ZULMÜ

Bu arada Avusturya televizyonu da ana haber bülteninde Türkiye'den dönen muhabirinin izlenimlerini duyurdu. Kapıkule ve çadırkentten görüntülerin yer aldığı haber-yorumda şu görüşlere yer verildi: "Bugüne kadar 70 bin Bulgar Türk'ü sınır dışı edildi. Mayıs ayı içinde Bulgar güvenlik güçleri ile Türk azınlık arasında çıkan çatışmalardan bu yana Bulgar hükümeti Türklere karşı sert tedbirlere başvurdu. 1.5 milyon Türk-Müslüman azınlığın kimliklerini inkâr etmesini istiyor Bulgar yönetimi. Karşı çıkanlar sürgüne gönderiliyor veya hapis cezasına çarptırılıyorlar. Şimdi ise Sofya Türk azınlık için 150 bin pasaport düzenletti. Türklerin üç gün içinde ülkeyi terk etmeleri isteniyor."

Kapıkule sınır kapısında yüzlerce turistin gözleri önünde günde yaklaşık 2 bin kişinin giriş yaptığını, alabildikleri eşyalarını sırtlarında Türk sınırına taşıdıklarını belirten TV muhabiri, "Avrupa'nın göbeğinde insan unsurunun nasıl ayaklar altına alındığının resmidir" dedi.

Konuştuğu insanların gözyaşları içinde Bulgaristan'da gördükleri insanlık dışı baskıları anlattıklarını vurgulayan TV muhabiri isimleri zorla değiştirilen kişilerle de yaptığı görüşmeleri kısa cümlelerle kendi ağızlarından verdi.

TV muhabiri **Daniella Sperra**, Türkiye'ye zorunlu olarak gönderilen bu insanların genç çocuklarının ise Bulgar ordusunda askerlik yapmaları amacıyla alıkonulduğunu, Türkiye'de bu insanların ne olacakları konusunun henüz açıklığa kavuşmadığını anlattı.

Türkiye'ye davetli olarak giden TV muhabiri **Daniella Sperra** olaya ilişkin yaptığı yorumda ise, "Türkiye'nin Bulgaristan'dan gelen mültecilere kapılarını açmakla insan hakları alanında çünkü puan topladığını" kaydetti. TV muhabiri bazı gözlemcilerin ise, Türkiye'nin Bulgaristan'dan gelen göçmenler konusunu ön plana çıkarmakla iç politika sorunlarının geri plana itildiğini ileri sürdüklerini bildirdi.

Türklerin yerine "gönüllüler" çalıştırılıyor

Bulgar ekonomisi zorda

●Türklerin yoğun bir şekilde göç ettiği yerlerde öğretmenler, antrenörler ve memurlar çalıştırılıyor. İş gücü eksikliğinin sorun teşkil etmesine rağmen, bazı yöneticiler yeni işçilerle verimin daha iyi olduğunu iddia ediyorlar

ŞUMNU, AA

BULGARİSTAN'da, Türk azınlığın yoğun şekilde sınır dışı edildiği yörelerde, fabrikalarda "gönüllü" öğretmenler, antrenörler ve memurların çalıştırıldığı bildirildi.

Reuter ajansının bildirdiğine göre, Razgrad, Şumnu ve Eskicuma kentlerinde, Türk işçilerden boşalan fabrikalara gönüllü işçiler yerleştirildi.

Ajans, Bulgar fabrika yöneticilerinin, gönüllü işçilerin üretimi artırdığını öne sürdüklerini bildirdi.

Bir firın sahibi, yaz tatilinde olan bayan öğretmenlerin Türk işçilerin yerine çalışmaya başladığını söyleyerek, "İlk günler zordu. Ama bu işçiler eskilerinden daha iyi" dedi.

Bir mobilyacının yöneticisi de, "Ürünlerimiz şimdi eskisine göre iki kat daha kaliteli" diye konuştu.

Gönüllü işçilere ek ücret verildiği kaydedildi.

Bu arada, Bulgar yetkililerin, uzun vadede Türklerin terk ettiği bölgelerde iş gücü açığını nasıl gidereceklerini konusunu düşündükleri bildiriliyor.

Reuter'le konuşan bir çalışma yetkilisi, önlerindeki seçenekleriin, kâr etmeyen işletmeleri kapatmak, işçi tasarrufu sağlayacak daha üstün teknolojili makineler ithal etmek ya da ülkenin başka bölgelerinden buralara işçi getirmek olduğunu söyledi. Yetkili, en iyi çözümün bu üç seçeneği bir arada kullanmak olacağını kaydetti.

MİLLİYET » 29 Haziran 1989

●"Bulgaristan'ın politikasında Sovyet parmağı yok"

SSCB'den 'diyalog çağrısı'

MOSKOVA, AA

SSCB resmi haber ajansı TASS, Türkiye ile Bulgaristan arasındaki son gelişmeleri "**ciddi bir sorun**" olarak nitelendirdi ve "**Bulgaristan'ın politikasında Sovyetler'in parmağı olmadığını**" bildirdi.

TASS, dün verdiği haberyorumda, İngiliz Daily Telegraph gazetesinin "**Bulgaristan'ın arkasında Sovyetler Birliği'nin bulunduğu ve asimilasyon politikalarını Sovyetler'in yürüttüğü**" yolundaki haberinin asılsız olduğunu duyurdu.

İstanbul Taksim Meydanı'nda düzenlenen Bulgaristan'ı Telin Mitingi'ne katılan DYP eski Genel Başkanı **Hüsamettin Cindoruk**'un sözlerine de yer verilen ve Cindoruk'un "**Anti-Sovyet bir tutum**" içinde olduğu ifade edilen haberde, "**Bulgaristan'dan belirli bir grup Bulgar vatandaşının çıktığı bir gerçektir. Türkiye'ye gittikleri de gerçektir. Fakat Bulgaristan tarafından yapılan açıklamalar da bir gerçektir ve bu açıklamalarda Bulgar vatandaşlarının ülkeden çıkma konusunda serbest oldukları gibi, ülkeye geri dönme konusunda da serbest oldukları açıkça belirtiliyor**" denildi.

● TASS dün verdiği haber-yorumda, Türkiye ile Bulgaristan arasındaki son gelişmeleri "ciddi bir sorun" olarak nitelerken, Taksim mitingindeki bazı konuşmaları eleştirdi

Türk gazetelerinde konuyla ilgili olarak yer alan haberlere de değinen TASS, gazetelerin çoğunun "**sürgün ve zorunlu göç**" gibi kelimeler kullandığını ve "**Türk azınlığın dil ve dinini Bulgaristan tarafından kaybedilmek istendiğinden bahsedildiğini**" ifade etti.

İki ülke arasındaki gergin durumun ancak diyalog yolu ile normale döneceğine işaret edilen haberde, Türkiye'deki bazı çevrelerin bunun karşısında oldukları belirtildi ve bu tutumlarına son vermeleri gerektiği üzerinde duruldu.

"**Moskova'nın parmağı**" şeklindeki ifadelerin son derece yanlış ve tutarsız olduğu vurgulanan haberde, "**Bu tür davranışların gelişen Türk-Sovyet ilişkilerinde derin yaralar açabileceği**" kaydedildi.

• VARŞOVA ORDU KOMUTANI SOFYA'DA

Öte yandan, Sovyetler'de bulunan Varşova Paktı Ordu Komutanı General **Peter Luşev**'in önceki gün Sofya'ya giderek, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'la görüştüğü bildirildi.

TASS, Luşev-Jivkov görüşmesinde Bulgaristan'ın savunma gücü hakkında bilgi alışverişinde bulunulduğunu ve VarşovaPaktı üyesi ülkeler arasında savunmaya dayalı işbirliğinin geliştirilmesi konusunun ele alındığını belirtti.

TASS, görüşmede Bulgaristanr Savunma Bakanı General **Dobri Djurov**'un da bulunduğunu kaydetti.

• "TÜRKİYE, SOFYA'YI SIKIŞTIRDI"

Bu arada Federal Almanya'da yayınlanan muhafazakâr eğilimli Frankfurter Allgemeine gazetesi, Türk hükümetinin Sofya'yı diplomatik yollardan "**köşeye sıkıştırdığını**" yazdı.

Ankara hükümetinin bir dizi "**diplomatik saldırı**" planladığını kaydeden gazete, bunlar arasında İslam Konferansı'nın olağanüstü toplantıya çağrılması, zorunlu göç olayının BM Güvenlik Konseyi'ne getirilmesi ve Bulgaristan ile Türkiye arasında arabuluculuk yapabilecek, uluslararası diplomaside söz sahibi ülkelerin devreye sokulmasının yer aldığını belirtti.

Gazete, Dışişleri Bakanı Mesut **Yılmaz**'ın Suudi Arabistan ile Cezayir'i ziyaret etmeyi planladığını kaydederek, şu görüşlere yer verdi:

"**Mayıs ayı sonlarından bu yana yaklaşık 70 bin Türk asıllı Bulgar vatandaşı ülkelerini terk ederek Türkiye'ye geldiler. Moskova, bu zorunlu göç olayı tüm hızıyla sürerken Ankara ile Sofya arasında arabuluculuk görevini üstlenebileceğini açıkladı. Ankara hükümeti, zorunlu göç konusunda doğrudan Sovyetler Birliği'ne başvurmuş ve Moskova'nın bu olay karşısındaki tutumunun Türk-Sovyet ilişkilerinde 'deneme noktasını' oluşturacağını bildirmişti.**

Dışişleri Bakanı Yılmaz, Sovyetler'in Ankara Büyükelçisi Albert Çernişev'i geçtiğimiz hafta Dışişleri Bakanlığı'na çağırmış ve 'yılların emeğiyle örülen iyi ilişkiler binası sallanıyor ve yıkılma tehlikesi ile karşı karşıya' demişti.

Türkiye, Sovyetler Birliği'nin Sofya üzerinde baskı yapmasını istiyor. Eğer Sovyetler Ankara'nın bu isteğine olumlu yanıt vermezse, o zaman Türk hükümeti planlanan diplomatik girişimleri başlatacak."

MİLLİYET » 29 Haziran 1989

● Dışişleri: "Çemişev'in çabalarından memnunuz"

Bulgar elçisi Sofya'da

MİLLİYET HABER MERKEZİ

DIŞİŞLERİ Bakanlığı Sözcüsü **İnal Batu**, Bulgar sorunuyla ilgili Sovyet girişiminin arabuluculuk olmadığını açıkladı. **Batu, "Nasıl bir katkıda bulunabileceklerini araştırıyorlar"** dedi. Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilen soydaşlarımızdan 5 binine de iş bulunduğu bildirildi.

İnal Batu, haftalık basın toplantısında, gazetecilerin sorularını yanıtlarken, Sovyetler Birliği'nin çabalarının Ankara'da olumsuz karşılandığı yolundaki yorumların gerçeği yansıtmadığını belirtti. Sovyet Büyükelçisi **Albert Çernişev**'in çabalarını memnunlukla karşıladıklarını ifade eden **İnal Batu**, bu aşamada Sovyet girişiminin içeriği konusunda herhangi bir açıklamada bulunamayacağını da bildirerek, **"Halihazırda iyimser olmak için herhangi bir neden yok"** demekle yetindi.

Sovyetler'in girişiminin arabuluculuk olup olmadığı konusunda çeşitli tartışmalar bulunduğunu kaydeden **Batu**, Devletler Hukuku'nda tanımlandığı anlamda bir Sovyet arabuluculuğunun söz konusu olmadığını bildirdi ve şöyle dedi:

"Sovyetler'in bugün yaptığı, mevcut sorunun hâlline nasıl katkıda bulunabileceklerini araştırmaktan ibarettir. Bu çerçevede Bulgaristan'ın görüşlerini bize, bizim görüşlerimizi de Bulgaristan'a intikal ettirmişlerdir."

• YAZILI MESAJ YOK

Büyükelçi **Batu**, Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Çernişev**'in, Bulgar görüşlerini aktardığını, yazılı bir mesaj olduğu yolunda bir bilgi bulunmadığını söyledi.

Başbakan **Turgut Özal**'ın, yoğun programı nedeniyle **Çernişev**'e randevu vermediğini belirten **Batu**, **"Ancak, bu önümüzdeki günlerde de bir randevu verilmeyeceği şeklinde bende bir bilgi yok"** dedi.

Batu, BM Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin, görüşmelere başlaması için Bulgar makamlarıyla yaptığı temaslardan henüz bir sonuç alınamadığını kaydetti.

• AŞI OLAYI WHO GÜNDEMİNDE

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Batu**, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türklere niteliği belirlenmeyen aşılar yapılmasının Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) Kopenhag'da 30 Haziran'da başlayacak toplantısında görüşüleceğini bildirdi.

Batu, örgütün, Bulgaristan'a bir heyet göndermek için girişimde bulunduğunu, ancak Sofya'nın bunu reddettiğini belirtti.

Dışişleri Sözcüsü **İnal Batu**, Bulgaristan Dışişleri Bakan Yardımcısı **İvan Ganev**'in 22 Haziran'da Sofya'da düzenlediği basın toplantısında yaptığı açıklamalar üzerine gerek Ankara'da, gerekse Sofya'da girişimler yapıldığını bildirdi. **Batu, Ganev**'in Sofya, Burgaz ve Filibe'de görevli 16 Türk yetkilisinin diplomatik statülerine bağdaşmayan faaliyetlerde bulunduklarını iddia ettiğini hatırlatarak, Bulgar maslahatgüzarının Dışişleri Bakanlığı'na davet editerek söz konusu 16 yetkiliden halen Bulgaristan'da görevlerini sürdüren beşinin bu biçimde teşhir edilmelerinin şiddetle kınandığını belirtti. Diğer 11 yetkilinin çeşitli tarihlerde Türkiye'ye döndüklerini ifade eden **İnal Batu**, Bulgaristan'daki tüm Türk görevililerinin güvenliğinin sağlanmasının Bulgaristan'ın sorumluluğunda olduğunun hatırlatıldığını bildirdi. **Batu**, buna benzer bir girişimin Sofya'da da yapıldığını anlattı.

• YENİ BÜYÜKELÇİ ATANDI

Batu, görev süresi dolan **Ömer Lütem**'in yerine **Yalçın Oral**'ın Sofya Büyükelçiliği'ne atandığını açıkladı.

Batu, Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi **Gueorguiev Sladkarov**'un da bilinmeyen bir nedenle Sofya'ya gittiğini ve bir süre Ankara'da bulunmayacağının bildirildiğini söyledi.

• SOFYA'YA İKİNCİ MESAJ

Türk hükümeti, Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev** aracılığıyla Sofya'ya ikinci bir mesaj gönderdi ve Türkiye'nin sorunu devlet başkanı ve başbakan düzeyinde bile görüşmeye hazır olduğunu bildirdi. Ancak Türkiye gündemin birinci maddesinin Bulgaristan'daki soydaşlarımızın Türkiye'ye gelişlerini düzenleyecek göç anlaşması olmasını şart koştu. Türkiye, ikinci olarak da orada kalan ve kalmaya devam eden soydaşlarımızın her türlü insanlık haklarının güvence altına alınmasını da gündeme getirmeyi öneriyor.

Milliyet'in Ankara Bürosu'ndan **Nilüfer Yalçın** ve **Nur Batur**'un haberine göre, **Çernişev**, Moskova ve Sofya temaslarından edindiği izlenimleri ve aldığı görüşleri sözlü mesaj halinde Ankara'ya iletti.

Moskova'nın görüşü Sofya görüşüne yakın, ayrıca Sofya'ya göç anlaşması konusunda şimdilik baskı yapması beklenmiyor ancak, Türk hükümeti de Sovyetler'in 180 derecelik dönüş yapması ve Sofya'ya ağır baskıda bulunmasının kolay olmadığını kabul etmekle beraber, başlayan mekik diplomasisi sürecinde, Moskova'nın giderek artan şekilde etkinliğini kullanabileceğini düşünüyor. Bu nedenle de bu aşamada Ankara, Sovyet tutumundan memnun olmasa bile, bu temaslara kapıyı kapatmıyor.

Öte yandan Ankara, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un gündemsiz müzakere çağrısının alında yatan oyunu çok iyi bildiği için, **Çernişev**'den gelen mesajı ciddiye almıyor. Ankara'nın değerlendirmesine göre, **Jivkov**'un amacı Türk azınlığa zulüm nedeniyle Bulgaristan üzerindeki dünya kamuoyu baskılarını azaltmak ve **"Türkiye ile ikili görüşmeye başladık, bu işe başkaları karışmasın"** diyebilmek.

Türkiye'nin ikinci sözlü mesajını alan **Çernişev**'in yeniden Sofya ve Moskova'ya gidip gitmeyeceği henüz belli değil. Sovyet Büyükelçisi'nin söz konusu Türk görüşünü diplomatik kanallardan Bulgar yönetimine ulaştıracağı da belirtiliyor. Önümüzdeki günlerde, dünya kamuoyunun Sofya'ya tepkisi arttıkça, Sovyetler'in daha fazla hareketlenebileceği, **Çernişev**'in de bu çerçevede mekik diplomasisini hızlandırabileceği kaydediliyor.

• ÖZAL, ÇERNİŞEV'İ NEDEN KABUL ETMEDİ?

Bu sorunun iki yanıtı var. Yetkililere göre, **Çernişev** aslında Moskova ya da Sofya liderlerinden, **Özal**'a **"özel ve doğrudan bir mesaj"** getirmiş değildi. Bu yönde kendisinin Türk kamuoyuna yaptığı açıklamalarla kapalı kapılar ardındaki sözleri birbirini tutmuyordu. Büyükelçinin, Sofya ve Moskova yönetimlerinden birer mesaj getirdiği doğruydu, ancak **Çernişev**, Moskova'da Dışişleri Bakanı **Şevardnadze** ile görüşmüştü ve ondan aldığı görüşlerin aynen **Gorbaçov** tarafından da paylaşıldığı düşüncesini taşıyordu. Mesajı da bu şekilde takdim etti. Ama Ankara bunu böyle yorumlamadı ve bu nedenle **Özal**, çok yoğun çalışmaları olduğu gerekçesiyle **Çernişev**'le görüşmedi.

Öte yandan, **Özal**'ın **Çernişev**'le görüşmemesinin esas nedeni, Başbakan'ın geçen hafta Ankara'daki tüm yabancı misyon şeflerine yaptığı toplantı çağrısına Sovyet Büyükelçisi'nin gelmemesi oldu. Bunun diplomaside büyük bir nezaketsizlik, hatta görevini ihmal olduğunu belirten yetkililer, **"Bir büyükelçinin görevi, böyle bir çağrıya uymaktır.** Bulunduğu ülkenin başbakanının görüşünü bizzat kendisinin saptaması ve kendi başbakanına iletmektir" dediler.

• YILMAZ: "SIKINTI YARATTI"

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, dünkü Bakanlar Kurulu toplantısından sonra yaptığı açıklamada, **Çernişev**'in Türkiye ile Bulgaristan arasında resmi arabuluculuk pozisyonunun olmadığını ancak, pozisyonlar arasında uzlaşma ihtimali görülürse ciddi arabuluculuk durumunun söz konusu olabileceğini bildirdi. Yılmaz, **Çernişev** ile gelecek hafta yeniden görüşeceklerini, bu görüşmede yeni açıklama yapabileceğini de kaydetti.

Yılmaz, AT'ın Bulgaristan ile yapmayı planladığı ekonomik ve ticari anlaşmayı askıya alma kararını memnunlukla karşıladıklarını belirterek, kararın ciddi olduğunu söyledi. Bakan, bir soruyu yanıtlarken de, 220 bin Türk'ün daha Türkiye'ye gelmesinin söz konusu olduğunu da bildirerek, bunun Türkiye için ciddi sıkıntılar yaratmaya devam edeceğini söyledi.

• İHRACATA DARBE

Bulgaristan'ın Viyana Büyükelçisi Atanas Ginev, dün düzenlediği basın toplantısında, Türklerin sınır dışı edilmesini kuçuk mesele olarak nitelendirdi ve **"Türkiye ile Bulgaristan arasında görüşülecek daha çok ve önemli sorunlar var. Önce onları görüşelim. Bizim 500 milyon dolarlık ihracatımızı Türkiye son beş seneden beri bürokratik bazı tedbirlerle engelliyor. Bu normal midir? Beş sene önce 500 milyon dolar olan ihracatımızdan şu anda sadece 5 milyon dolar alabiliyoruz"** dedi.

Milliyet muhabiri **Ali H.Yurtsever**'in haberine göre büyükelçi, Türkiye ile göç anlaşması yapmayacaklarını da bildirdi.

Bulgaristan'da 21 Mayıs tarihinde güvenlik kuvvetleri ile **"Müslüman azınlık"** arasında çatışma çıktığını doğrulayan Büyükelçi **Atanas Ginev**, bu çatışmalar sırasında 8 kişinin öldüğünü ve 22 kişinin de yaralandığını söyledi. Yabancı gazetecilerin neden çatışma çıktığı yolundaki sorularına ise birçok gazetecinin gülerek karşıladığı şu yanıtı verdi: **"Türkiye'nin Bulgaristan'da kurduğu bir örgüt var. Bunu çok açık olarak biliyoruz. Bu örgüt, 'Müslüman azınlığın' bulunduğu bölgelerde propaganda yapıyor ve bu insanların Türkiye'ye göç etmesini istiyor. Örgüt, bu insanları tehdit ediyor. Bu örgütü ortaya çıkaracağız. Buna emin olun. Yakında kamuoyuna anlatacağız. Türkiye, Bulgaristan'da mutlaka Türk azınlık bulunmasını istiyor. Bununla neyi amaçladıklarını ben de bilmiyorum."**

• 5 ANA SORU

Türkiye, Bulgaristan'ın yaptığı meçhul aşı konusunu yarın Kopenhag'da yapılacak Dünya Sağlık Örgütü toplantısına götürüyor.

Dünya Sağlık Örgütü'ne şu 5 ana soru götürülecek:

"1- Bulgaristan'ın ülkede Türklere uyguladığı sağlık hizmetleri, Bulgar yönetiminin Türk ismiyle yazılan reçetelere ilaç vermemesi,

2- Direnenlerin öldürülmesi, yaralıların hapse atılması ve tedavilerinin yapılmaması,

3- Göçe zorlanan çok sayıda hamile, hasta ve sakat insanların durumları,

4- Sınır dışı edilen insanlara zorla yapılan şüpheli enjeksiyon konusu,

5- Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan insanlara uygulanan baskılar nedeniyle psikolojik durumları."

MİLLİYET » 29 Haziran 1989

Bulgar zulmünü Sovyet gazeteci de belgeledi

'Acıklı manzara'

Pravda muhabiri L.Jmirev, Sofya'dan yazıyor

● "Kapıkule'ye giden yolda Bulgar Türkleriyle görüştüm. Bu göçün başlıca nedeni olarak isimlerinin değiştirilmesi görülüyor... Bulgar basınının vermeye çalıştığı havanın aksine gidenlerin mantıklı nedenleri var. Üstelik Türkler, aklı başında ve ne yaptığını bilen kişiler. Türklerin göçe zorlanması acıklı manzara"

HABERİ 13. SAYFADA

• Cenk BAŞLAMIŞ • MOSKOVA

MOSKOVA'nın Bulgaristan olaylarıyla ilgili sessizliğini bozmasından hemen sonra Komünist Parti yayın organı Pravda gazetesi, Sofya'yı eleştiren bir yorum yayınladı.

Bulgaristan'a gönderdiği özel muhabiri L. Jmirev'in röportajlarını yayınlayan ve izlenimlerini aktaran Pravda, Türklerin göçe zorlanmasını "Acı bir manzara" olarak niteledi.

Pravda'nın üçüncü sayfasında iki sütun üzeriden yayınlanan uzun yazıda, Bulgaristan'da yaşayan Türklerin kendi isimleriyle yaptıkları açıklamalar da aktarıldı.

Pravda muhabiri, izlenimlerini aktarırken, "Geçen hafta Kapıkule'ye giden yolda Bulgar Türkleriyle görüştüm. Bu göçün başlıca nedeni olarak isimlerinin değiştirilmesi görülüyor" dedi.

Bulgaristan'ın pasaport vermeye başlamasından bu yana 70 bin kişinin Türkiye'ye gittiğini belirten Pravda muhabiri, Bulgar basınının vermeye çalıştığı havanın aksine gidenlerin mantıklı nedenleri olduğunu, üstelik Türklerin "aklı başında" ve "ne yaptığını bilen" kişiler olduğunu yazdı.

Pravda'daki yazıda, zorunlu göç sonrası Bulgar ekonomisinin de zor duruma düştüğü, üretimin büyük ölçüde durduğu belirtildi. Pravda'ya göre son bir ay içinde Bulgar merkez bankasından 430 milyon dolara yakın para çekildi.

Pravda, Türkiye'ye gönderilmek üzere sırada 250 bin Türk'ün daha beklediğini bildirdi.

Pravda'daki bu yorumla, Sovyet basını, ilk kez Bulgaristan olaylarıyla ilgili olarak Sofya'yı eleştiren bir yazı yayınlanmış oluyor. Daha önceleri, yalnızca Bulgaristan'ın konuyla ilgili bazı açıklamaları genelde yorumsuz olarak aktarılıyordu.

Sovyetler Birliği'nin Türk-Bulgar sorununda devreye girebileceğini açıklamasından hemen birkaç gün sonra yayınlanan bu yorum Moskova'nın yaklaşımını büyük ölçüde netleştirmiş oldu.

Komünist Parti yayın organında böyle bir yazı yayınlanması, Moskova'nın Bulgaristan'daki gelişmelerden ne denli rahatsız olduğunu iyice kanıtladı.

MİLLİYET » 29 Haziran 1989

Bulgaristan göçmenlerinin iskânı için formül:

"Her köye bir aile"

İzmir Valisi Nevzat Ayaz her köye bir aileyi yerleştirerek göçmenlerin iskân sorununa çözüm bulacaklarını açıkladı

• Harun GÜREK • İZMİR, (MİL-HA)

İZMİR Valisi **Nevzat Ayaz**, Bulgaristan'dan zorla göç ettirilen Türklerin yerleşim sorununun **"her köye bir aile"** formülüyle çözümleneceğini açıkladı. **Ayaz**, istihdam sorununun çözümü için de çalışmalar yapıldığını bildirdi.

İzmir Ticaret Odası'nın aylık olağan Meclis toplantısında yaptığı konuşmayla işadamlarını yardıma çağıran İzmir Valisi **Ayaz**, yurtlarından ve yakınlarından zorla koparılarak Türkiye'ye gönderilen Türklerden 4 bininin İzmir'de geçici yerleşime tabi tutulduğunu söyledi.

Bunlardan 2 bin 500'ünün İzmir'deki yakınlarının yanına, kalanının da yurt ve pansiyonlara yerleştirildiğini belirten **Ayaz**, şu bilgiyi verdi:

"Yaptığımız görüşmeler bu rakamın artacağını ortaya koyuyor. Şu anda 8 bin kişiyi geçici olarak barındıracak kapasitemiz var. Ancak geçici yerleşim yerlerinin çoğu yurt, okul ve pansiyonlar. Bunların yeni eğitim dönemi başladığında hazır olmaları gerekmektedir. Kısıtlı bir zamana sahibiz. Aslolan bu insanları yaşamlarını kendi kendilerine sürdürecek hale getirmektir. Yani bu insanlara iş ve kalacak yer sağlamaktır."

İzmir'de geçici iskâna tabi tutulanlar arasında bir araştırma yaptığını ve yüzde 80'inin belli bir mesleğe sahip olduklarını saptadığını bildiren Vali **Ayaz**, şöyle devam etti:

"Hepsi 'Biz buraya oturmaya gelmedik. Bize iş verin' diyorlar. Daha geldikleri günden itibaren kaldıkları yerleri pırıl pırıl hale getirmişler. Çalışkan insanlar. İş bekliyorlar."

Ayaz, işadamlarından kapılarını bu insanlara açması çağrısında bulundu ve şu açıklamayı yaptı:

"Bu insanları çalışır hale getirmek için biz de bir organizasyona girdik. Meslek kuruluşlarının temsilcileriyle toplantılar tertip ettik. İş verilmesini istedik. Ayrıca kaymakamlarla bir toplantı yaptık. Kendi bölgelerindeki imkânları belirlemelerini istedik. Birçok imkân belirdi. Her köye bir aile yerleştireceğiz. 640 köyümüz var. Yerleşme imkânı böylece ortaya çıkıyor. Çalışma imkânı verilerek yapılacak. Yöredeki tarım işletmelerden çiftliklerden talep var. Bir hayli göçmen de buralara yerleştirilebilir."

Ayaz, İzmir'de yapılacak her köye bir aile uygulamasının ülke genelinde de düşünüldüğünü bildirdi.

İzmir Valisi **Ayaz**, şu anda geçici yerleşime tabi tutulanların yiyecek ihtiyaçlarının karşılandığını, aile yanında geçici iskân ettirilenler de dahil harçlık verildiğini belirterek, **"Şu ana kadar masrafımız 100 milyon lirayı buldu. Bu gelecek göçmen sayısına paralel olarak artacak. Bu yüzden katkılara ihtiyacımız var. İki bankada hesap açtık. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, aynı yardımları ve kurban bağışlarını da kabul edecek"** dedi.

Bu arada Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı **Ali Bozer**, Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tuttuğu Türklerin barınma ve konut sorunlarına ilişkin çözüm arayışlarının sürdüğünü söyledi. **Bozer**, **"Soydaşlarımıza kira yardımı yapılması ya da konut tahsis edilmesi** yönündeki çalışmaların **kısa sürede sonuçlandırılmasına çalışıyoruz"** dedi.

Pazar günü tekrar Moskova'ya gidiyor

Çernişev'in 2. turu

Sovyet Büyükelçisi, arabuluculuk konusunda, 'Adına ne derseniz deyin ama iki komşu ülke arasında ortaya çıkan sorunun bir iyiniyet çerçevesinde çözümünü kendimize görev biliyoruz" dedi

• Cihan AKERSON

SOVYETLER Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, Türk azınlığın göçe zorlanmasıyla Türkiye ile Bulgaristan arasında ortaya çıkan sorunlara ilişkin olarak yeniden pazar günü Moskova'ya gidiyor.

Sovyet savaş gemilerinin İstanbul'u ziyareti nedeniyle Sovyetler Birliği'nin İstanbul Başkonsolosluğu binasında verilen resepsiyonda, Türk gazetecilerinin sorularını yanıtlayan **Çernişev**, Türkiye ile Bulgaristan arasında Moskova'nın arabuluculuk görevi üstlendiğine ilişkin haberlere açıklık getirdi. **"Bunun adına ne derseniz deyin, ama iki komşu ülke arasında ortaya çıkan sorunun diplomatik yoldan çözümünü kendimize bir görev biliyoruz. Biz de bu bölgede komşu ülkeyiz ve bu sorunun bir iyi niyet çerçevesinde çözümünü istiyoruz"** dedi.

Çernişev, doğrudan arabuluculuk sözünü etmekten kaçınmakla birlikte, yine de Moskova'nın bu konudaki duyarlılığını dile getirerek, **"Şimdi bizim amacımız, tarafların ne istediklerini tam olarak ortaya çıkarmak, düşüncelerini sağlamaktır"** biçiminde konuştu.

Bu konuda temaslarının sürdüğünü kaydeden **Çernişev**, pazar günü Moskova'ya gideceğini ve Türk-Bulgar sorununa ilişkin danışmalarda bulunacağını açıkladı. **"Moskova'da bir durum değerlendirmesi yapacağız, düşüneceğiz"** dedi.

Taraflarını birbirlerinin ne istediklerini öğrenmesi gerektiği görüşünü savunan ve bunun için çaba sarfettiklerini vurgulayan **Çernişev**, Moskova'dan tekrar Sofya'ya gidip gitmeyeceğine bir açıklık getirmedi.

Sovyet Amiral Khronopulo'dan ilginç açıklama

"Orduda glasnost"

İSTİHBARAT SERVİSİ

SOVYETLER Birliği Karadeniz Donanma Komutanı **Oramiral Mihail Khronopulo**, Türkiye ile Bulgaristan arasındaki ilişkilerin gerginleşmesini kaygıyla karşıladıklarını belirterek, **"Mevcut sorunun politik yollarla çözümü için çaba harcıyoruz. Bundan sonra da harcamaya devam edeceğiz"** dedi.

İki Sovyet savaş gemisiyle birlikte önceki gün İstanbul'a gelen **Khronopulo**, dün de Kerch destroyerinde Sovyet Büyükelçisi **Albert Çernişev**'le birlikte bir basın toplantısı düzenledi. Ziyaret amaçlarının iki ülke arasındaki dostluğa katkıda bulunmak olduğunu ifade eden **Khronopulo**, kendisine yöneltilen politik soruları da yanıtladı.

Bir soru üzerine ordunun glasnost sürecinde bir engel teşkil etmediğini belirten **Khronopulo**, "Ordu toplumun ayrılmaz bir parçasıdır. Toplumdaki tüm süreçler, demokratikleşme, açıklık ve glasnost, silahlı kuvvetlerimiz içinde de gerçekleştirilmektedir" diye konuştu.

Bu arada **Kremlin** adında bir uçak gemisi inşa edildiği ve bu geminin Montrö Antlaşması'na aykırı olarak Boğazlar'dan geçirileceği şeklindeki söylentileri de yalanlayan **Khronopulo**, **"Böyle bir gemi kesinlikle inşa edilmiyor. Güneyde bulunan tersanelerimizde Montrö Antlaşması'na uygun olarak Boğazlar'dan geçebilecek alttilkte, ağır kruvazörler inşa edilmektedir"** diye konuştu.

Khronopulo, bir başka soru üzerine de nükleer, konvansiyonel silahlarda ve asker sayısında indirim yapılması konusunda saminii olduklarını ifade ederek, **"Asker sayımızda 500 bin indirim yapmaya karar verdik. Sayısını bilemiyorum ama. Türkiye sınırındaki asker sayımızda da indirim olacaktır"** şeklinde konuştu.

MİLLİYET » 29 Haziran 1989

● Die Welt, Bulgar Devlet Başkanı'nın dönekliğini ortaya koydu

'Jivkov'a ne oldu?'

DIŞ HABERLER SERVİSİ

FEDERAL Almanya'da yayınlanan **Die Welt** gazetesi, Bulgaristan'da Türk azınlığa uygulanan baskıları anlatan **"Yusuf, İvan olmak istemiyorsa, gitmek zorunda"** başlıklı yazısında, Bulgar Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'un 25 yıl önceki demeçlerine değinerek, bugün Türkler konusunda ne kadar farklı konuştuğuna dikkat çekti.

● Alman gazetesine göre, Jivkov 25 yıl önce bir demecinde, "Türklerin Bulgaristan'da kendi dillerini geliştirebilmeleri için ülkemizde gerekli bütün şartlar oluşturulmuştur. Türk çocukları anadillerini iyi öğrenmeli ve kusursuz olarak konuşmalı" demişti

● Bugün Türkleri zorla Müslümanlaştırılmış Bulgarlar olarak nitelendiren Jivkov, geçmişte bunların Türk olduğunu kabul ediyor ve dinlerinin gereğini yerine getirmede özgür olduklarını söylüyordu

Gazete, Bulgaristan'ın 1984 yılından beri Türk azınlığın varlığını inkar ederek **"Müslüman Bulgarlar"** deyimini kullandığını, oysa **Jivkov**'un 25 yıl önce aynen şunları söylediğini belirtti:

"Türklerin Bulgaristan'da kendi dillerini geliştirebilmeleri için ülkemizde gerekli bütün şartlar oluşturulmuştur. Türk çocuklarının anadillerini iyi öğrenmeli ve kusursuz olarak konuşmalı."

Bugün, Bulgaristan'da yaşayan Müslüman Türklerin Osmanlı İmparatorluğu zamanında **"zorla Müslümanlaştırılmış Bulgarlar"** olduğunu iddia eden **Jivkov**'un geçmişte bu konuda da farklı görüşler taşıdığını belirten **Die Welt** gazetesi Bulgar Devlet Başkanı'nın şu sözlerini hatırlattı:

"Bulgar Türkleri ve az sayıdaki Bulgar Müslümanlarından oluşan, Bulgaristan'daki Müslümanlar diğer vatandaşlarla tamamen eşit ve dinlerinin gereğini yerine getirmede özgürlerdir. Bulgaristan'da 1300'ü aşkın cami bulunmaktadır."

Bulgarlaştırma kampanyasının Türk isimlerinin zorla değiştirilmesi ile başladığını belirten gazete, kampanya ile **Yusuf**'un **İvan**, **Mehmet**'in **Milev**, **Ali**'ninse **İlya** olduğunu ifade etti.

Geçmişte Bulgaristan'da Türkçe olarak yayınlanan 95 günlük gazete ve 14 dergiden bugün eser kalmadığını belirten **Die Welt**, bunlardan en uzun ömürlüsü olan ve hem Bulgarca, hem de Türkçe yayınlanan **Yeni Işık** gazetesinin ise 1985'ten beri sadece Bulgarca çıktığını bildirdi.

Bulgar Dışişleri Bakanı **Mladenov**'un, Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelenlerin zorla sınır dışı edilmedikleri yolundaki açıklamasına değinen gazete, bunun bir ölçüde doğru olduğunu, ancak Bulgaristan' da Türklere uygulanan zulüm gözönüne alındığında bu sözlerin bir aldatmacadan ibaret olduğunun anlaşıldığını, ayrıca Mayıs ayında meydana gelen kanlı çatışmalardan sonra 300 kişinin sınırdışı edildiğini belirtti.

Taksim Meydanı'nda yapılan **"Bulgaristan'a telin"** mitingine de değinen **Die Welt** gazetesi, gösterinin büyük bir olay olduğunu, ancak BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar** ve Polonya Dayanışma Sendikası lideri **Lech Walesa** gibi yabancı davetlilerin katılmadığını ifade etti.

"Göçe zorlama iddiaları asılsız"

2 Alman'dan Bulgar ağzı

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'ın zorunlu pasaport vererek sınır dışı ettiği soydaşlarımızın sayısı dün 86 bine ulaştı. Soydaşlarımız için çeşitli kurum ve kuruluşların açtığı yardım kampanyalarında toplanan para 1 milyar liraya yaklaştı. Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** de, dün Devlet Bakanlığı'nın kampanyasına 1 milyon lira bağışla katıldı. İki Alman parlamenterin Kapıkule'de yaptıkları incelemelerden sonra ülkelerinde düzenledikleri basın toplantısında, Bulgar ağzı ile konuşmaları dikkat çekti.

Türk-Alman Parlamentolararası Dostluk Grubu Başkanı **Peter Wurz** ile Alman-Bulgar Parlamentolararası Dostluk Grubu Başkan Vekili **Gernot Erler**, Bulgaristan'da ibadet özgürlüğü olmadığı ve Türklerin göçe zorlandığı iddialarının asılsız olduğunu öne sürdüler. Bulgaristan ve Kapıkule'deki incelemelerinden sonra Bonn'da düzenledikleri basın toplantısında, iki sosyal demokrat milletvekili, Bulgaristan'da camilerde ibadet edildiğine şahit olduklarını ileri sürdüler. AA'nın haberine göre milletvekilleri, Türk basınını da suçlayarak, gazetelerin konuyu abarttığını iddia ettiler.

Mısır Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı **İsmet Abdülmecit**, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'a gönderdiği mektupta, Mısır hükümetinin, Bulgaristan'ın zulüm ve baskıları karşısında Türk hükümetini desteklediğini duyurdu.

Federal Almanya Dışişleri Bakanı **Hans Dietrich Genscher** de, dün Bulgaristan Dışişleri Bakanı **Peter Mladenov** ile Bonn'da yaptığı görüşmede, Bulgaristan'daki Türklerin durumundan duyduğu kaygıyı dile getirdi. ANKA'nın haberine göre de, Danimarka, Sofya'yı, Türklere yapılan baskılar konusunda uyardı. Brüksel'de yapılan bir açıklamada da, NATO üyesi ülkelerin Sofya hükümetinin Türk azınlığa uyguladığı baskı ve sınır dışı eylemlerinin AGİK senedinin ihlali olduğu savunuldu. Yugoslavya da, sınır dışı etmeyi, zora başvurma ve huzursuzluk yaratıcı bir tutum olarak değerlendirdi. İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreteri **Hamid el-Gasid** de, Tunus'ta yaptığı açıklamada, Türkiye'yi desteklediklerini söyledi. BM Mülteciler Yüksek Komiseri **Jean Pierre Jocke** da, soydaşlarımızın sorunlarını çözmeye yardıma hazır olduklarını duyurdu.

Avrupa Topluluğu Komisyonu, Bulgaristan ile ekonomik ve ticari işbirliği anlaşması görüşmelerini ertelerken, Libya da, Bulgaristan'ın Müslüman Türk azınlığa uyguladığı baskı politikasından kaygı duyduğunu bildirdi.

Şili, Türk hükümetine tam destek verdiğini bildirirken, Ürdün Veliaht Prensi **Hasan**, Başbakan **Turgut Özal**'a gönderdiği mesajda, destek verdi. Malezya ve Fas da, gelişmeleri endişe ile izlediklerini duyururken, Vatikan Büyükelçisi Sergio Sebastiane, Bulgaristan'ı çirkin tutumundan dolayı kınadıklarını bildirdi.

Milli Savunma Bakanı Safa Giray, Lizbon'da yapılan Bağımsız Avrupa Programı Bakanlar toplantısında Bulgaristan'ı güncesine getirdi. Sağlık Bakanlığı'ndan üç kişilik heyet de bugün başlayacak Dünya Sağlık Örgütü toplantısına katılmak üzere Kopenhag'a gitti. Toplantıda, aşırı ölüm su incelenecek.

• EVREN'İN BAĞIŞI

Cumhurbaşkanı Kenan Evren, Devlet Bakanlığı öncülüğünde düzenlenen soydaşlarımıza yardım kampanyasına 1 milyon lira bağışladı. Devlet Bakanı Ercüment Konukman da, soydaşlarımız için açılan kampanyalarda paranın 1 milyar liraya yaklaştığını söyledi.

• Pamukbank, soydaşlarımıza yardım amacıyla Milli Destek Fonu adıyla kampanya başlattı.

• Boğaz ve Pamukbank, dün Ziraat Bankası'nın kampanyasına 50'şer milyon lira bağışladılar.

• Milli Eğitim Bakanlığı, soydaşlarımıza yurtları açtı. 55 bin yatak, soydaşlarımızın emrine verildi.

• İstanbul Üniversitesi Haber Ajansı'nın haberine göre de, Eyüp Belediyesi, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen 25 aileye birer lojman tahsis etti.

Yarın Samsun'da düzenlenecek mitingde, Bulgaristan telin edilecek.

MİLLİYET » 29 Haziran 1989

TRT, zorla konuşturulan soydaşlarımızı arıyor

CNN'de Türk-Bulgar savaşı

• Serpil ÇEVİKCAN
• ATEŞ TÜMER
• ANKARA

Geçtiğimiz pazar günü CNN'de yayınlanan Bulgar haberinde spikerin iki Türk'e yönelttiği, "Namaz ne demek?", "Dönmeniz için baskı yapıldı mı?" gibi sorulara soydaşlarımızın verdiği yanıtları inceleyen yetkililer, Bulgarların "kasıtlı" tercüme yaptıklarını saptadılar

YAKLAŞIK 99 ülkeye aynı anda 24 saat haber yayını yapan CNN televizyonunda, Bulgar televizyonunca hazırlanan bir haber röportaj yayınlandı. Haberin Bulgaristan'daki "mutlu" Türk azınlıktan söz edilen bölümünün hemen ardından biri sınırda iki soydaşımızla yapılan röportaj yer aldı. Yayınlanan röportajda Bulgar spiker **Petro Koleva** ile Türkiye'ye geçmek üzere olan soydaşımız arasında şu konuşma geçiyordu:

—**"Bir dakika, namaz ne demek biliyor musunuz?"**

—"Hayır, o ne demek?"

—**"Bana Türkçe bir dua söyleyebilir misin?"**

—"Hiç duymadım, bilmiyorum."

Aynı haberde fabrikada kendisine, **"Sizi yöneticilerden herhangi biri gitmeye zorladı mı?"** sorusu yöneltilen soydaşımız ise, **"Hayır. Bütün bu iddiaları duydum, fakat hepsinin yalan olduğuna inanıyorum"** yanıtını veriyordu.

İki hafta önce **TRT** Haber Merkezi'nin **CNN** için hazırladığı yaklaşık 3 dakika süren haberden sonra başlayan **"haber savaşı"** yukardaki röportajların yayınlandığı günden bu yana ilginç bir boyut kazandı.

TRT yetkilileri, **CNN** aracılığıyla dünyaya seslenen Bulgar TV'sini susturmak ve tezini çürütmek için bu iki soydaşımızı arıyor.

TRT'nin bir süre önce TV dizisi **"Belene"**den görüntüleri de içeren Bulgaristan'dan göç konulu programı üzerine karşı atağa geçen Bulgar televizyonunun son haberinde **"kasıtlı yayıncılık"** yaptığını ve **CNN**'i buna alet ettiğini belirten yetkililer, cumartesi günü yayınlanmak üzere hazırladıkları programda **"gerçek röportaj koşullarını"** anlatmaları için iki soydaşımıza ulaşmaya çalışıyor.

Bulgar spiker Koleva'nın sorularına soydaşlarımızca verilen yanıtların aslında birkaç heceden oluşan çok kısa yanıtlar olduğunu, soydaşlarımızın ağız hareketlerinden bunun anlaşıldığını söyleyen TRT yetkilileri, Bulgar televizyonunca İngilizce tercümede **"maksatlı"** eklemeler yapıldığını dile getirdiler.

Öte yandan TRT Haber Dairesi'nce hazırlanan ve geçtiğimiz pazar günü CNN'de yayınlanan programda, İstanbul Taksim Meydanı'nda yapılan ve on binlerce vatandaşımızın katıldığı Bulgaristan'ı telin mitingine de yer verildi.

Bulgaristan Devlet Başkanı **Jivkov**'un Sovyetler Birliği lideri **Mihail Gorbaçov**'la yaptığı görüşmeye de yer verilen programda, Bulgaristan hükümeti kapsamlı bir göç anlaşmasına davet edildi.

Aynı akşam **TRT** Haber Dairesi'nce hazırlanan programdan sonra Bulgar **TV**'sinin derlediği 3 dakikalık haber yayına girdi.

Bulgar spikerinin **"Belene"** dizisine atıfta bulunarak, **"Haberime kötü sabnelenmiş bir televizyon draması ile değil, sınırdaki gerçek durumu yansıtarak başlıyorum"** şeklindeki sözleriyle başlayan programda **Viyana** sözleşmelerine dayanan çeşitli hakların Bulgar Parlamentosu'nda kabul edilmesinden sonra, Bulgar vatandaşlarının her türlü serbestliğe sahip olduğu vurgulandı. Haberde, **"İslamlaştırılmış Bulgarların uzantısı olan çok sayıda Bulgar vatandaşı da Türkiye'ye gitmeye karar verdiler"** görüşüne yer verildi.

Rosino köyünde yer alan kilise ve cami görüntülerine de yer verildi haberde, **"Bu insanlar Bulgaristan'ın Osmanlı İmparatorluğu'ndan özerklik kazanmasından önceki Türk egemenliği sırasında zorla İslam dinine geçirilmişlerdi. Bugünlerde Türkiye'deki bazı çevreler ise bunları etnik Türk azınlığı olarak göstermeye çalışıyorlar"** denildi.

Bulgaristan'ın zorunlu göçünü eleştirdi

Tunus'tan destek

• Oktay PİRİM • TUNUS

TBMM Başkanı Yıldırım Akbulut, Cumhurbaşkanı Ben Ali'yle görüştükten sonra, Tunus Dışişleri Bakanlığı "zorunlu göçü üzüntülü ve endişeli" izlediğini belirtti

RESMİ bir ziyaret için Tunus'ta bulunan TBMM Başkanı **Yıldırım Akbulut**, dün sabah Cumhurbaşkanı **Ben Ali** ile görüştü. Tunus Dışişleri Bakanlığı da Bulgaristan'ın zorunlu göç uygulamasını eleştiren bir açıklama yaptı.

Akbulut ile **Ben Ali** arasındaki görüşme Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nda yapıldı ve yaklaşık 40 dakika sürdü. Görüşme sırasında **Akbulut**, Bulgaristan'ın zorunlu göç uygulamasını gündeme getirdi ve bu konuda destek istedi.

Görüşmenin sonunda **Akbulut** şunları söyledi:

"Sayın Cumhurbaşkanı ile Tunus'un başlattığı demokrasi süreciyle kültürel ve ekonomik alandaki atılımları görüştük. Demokrasiye geçişleri için kendilerini tebrik ettik. Ayrıca bütün dünyanın bildiği gibi Bulgar yönetiminin Müslüman Türklere uyguladığı zulüm ve kötü muameleyi dile getirdik. Yapılan muamelenin insanlık suçu olduğunu ve buna destek olmalarını istedik. Kendileri bunu yerine getirdiklerini söylediler. Sayın Evren'in kendilerini Türkiye'ye davet için verdiği vazifeyi yerine getirdik. Fırsat bulduklarında Türkiye'ye gelecekler ve misafirimiz olacaklar. Bundan memnun olduk."

Akbulut'un **Ben Ali**'yi ziyaretinde Tunus Büyükelçimiz **Esin Kayaca** da bulundu.

Bu arada Tunus Dışişleri Bakanlığı Bulgaristan'ın zorunlu göç uygulamasını eleştiren bir açıklama yaptı. Tunus gazetelerinde de yer alan açıklama aynen şöyle:

"Tunus, Bulgaristan'ın doğu sınırında meydana gelen çok sayıda Türk asıllı Müslüman azınlığı zorla göçe iten ve böylece bu azınlığın parçalanması ile dağılmasını amaçlayan toplu göç ve gerginlik ortamını üzüntü ve endişe ile izlemektedir.

Bulgaristan'dan sınır dışı edilen bu insanların ıstırabını hafifletmek için Türk makamları tarafından sınırda alınan önlemleri saygı ile kaydeden Tunus, İslam Konferansı'nın bu sorunun çözümü için oluşturduğu temas grubunun gayretlerini her zaman desteklemiştir."

TBMM Başkanı **Akbulut**, dün öğleden sonra Tunus Başbakanı ile de görüştü. **Akbulut** ve beraberindeki parlamento heyeti bugün Türkiye'ye dönüyor.

HÜRRİYET » 30 Haziran 1989

Rus da zulme isyan etti

MOSKOVA, (a.a)

SOVYETLER Birliği Komünist Partisi yayın organı **Pravda** Gazetesi, Bulgaristan'ın Türk azınlığı göçe zorlamasının bir insanlık suçu olduğunu bildirdi ve zorunlu göç için **"Acıklı bir manzara "**ifadesini kullandı.

Pravda, dünkü sayısında, **L. Jmirev** imzasıyla yayımlanan haber-röportajda, muhabirinin Bulgaristan'ın Türkiye sınırı yakınlarındaki gözlemlerini aktardı ve ilk kez ad değiştirme olayına yer verdi.

Jmirev, Bulgaristan'da geçen hafta cumartesi günü Kapıkule'ye giden yolda Türklerle yaptığı görüşmeleri anlattı ve **"Bu insanları evlerini, işini ve tüm geçmişini terk ederek, yeni kader arayışına ne sürükledi ?"** diye sordu. **Jmirev**, gözlemlerini, **"Herkesin içinde kendine göre bir kader var, ama ortak küskünlükleri belki bir zaman değiştirilmek istenen isimleri oluşturmakta.**

ПРАВДА
Орган Центрального Комитета КПСС

GAZETENİN KÜPÜRÜ *Sovyet Komünist Partisi yayın organının, Bulgar zulmünü haber veren birinci sayfasının küpürü...*

Bu insanlar genelde köylerden gidiyor, önlerinde ne olduğunu bilmeden..." sözleriyle aktardı.

AT'den Bulgar'a tokat

DIŞ HABERLER SERVİSİ

AVRUPA TOPLULUĞU'nun yürütme organı olan **Avrupa Komisyonu**, soydaşlarımıza yapılan zulme karşı uyarı amacıyla, Bulgaristan'la yapılması planlanan ekonomik ve ticari anlaşma görüşmelerini ertelediğini açıkladı. Açıklamada, soydaşlarımıza yapılan baskılara açıkça değinilmedi, ancak, **"siyasi havanın"** uygun olmadığı belirtildi.

Avrupa Komisyonu'ndan bir kaynak, açıklamada ertelemeye gerekçe olarak, siyasi havanın yanısıra, Sovyetler Birliği ve Polonya ile yapılan ekonomik anlaşma görüşmeleri nedeniyle komisyonun **"çok meşgul"** olduğunun da belirtildiğini kaydederken, bir başka kaynak da **"Orada olanlardan sonra Bulgaristan artık öncelik verdiğimiz ülkeler içinde kalamaz"** dedi. Açıklamada Bulgaristan'la, Komisyon'un tatile gireceği Ağustos ayından önce yapılması planlanan görüşmelerin bu yaz içinde yapılmayacağı bildirildi.

Türkiye de, Bulgar zulmüne şimdiye kadar yeterli bir tepki göstermeyen İslam ülkelerini harekete geçirmek amacıyla bir diplomatik atak başlattı. İslam Dünyası'nın, İslam Konferansı'nca alınan kararlar çerçevesinde tepki göstererek, Bulgaristan'ı politikasını değiştirmeye davet etmesini isteyen Türkiye, özellikle Arap ülkeleri başkentlerinde görevli diplomatlarımızı seferber etti.

Türkiye'nin uygulanmasını istediği İslam Konferansı kararlarının başında, 1984 yılında Fas'ta yapılan Dışişleri Bakanları Toplantısı'nın Sonuç Bildirisi geliyor. Bu bildiride Bulgar baskısına karşı üye ülkelerin girişimlerde bulunmaları istenmişti. Daha sonra gelişmeleri Bulgaristan'da incelemek üzere oluşturulan bir temas grubu, bu ülkede insan haklarının ihlal edildiği yolunda bir rapor hazırlamıştı.

Türkiye, girişimlerini İslam Ülkelerinin yanısıra Birleşmiş Milletler'de de sürdürüyor. BM Daimi Temsilcisi Büyükelçi **Mustafa Akşin**, dün Genel Sekreter **Perez de Cuellar** ile görüşerek, soydaşlarımızın durumu hakkında bilgi verdi ve gelişmelerin önemine bir kez daha dikkat çekti. Görüşmede **Cuellar**'ın durumdan endişe ettiğini ifade ettiği bildirildi.

Bu arada Bulgar zulmü, uzun bir aradan sonra ilk kez Arap basınında yer aldı. **Londra**'da Arapça olarak yayınlanan **"El Düstur"** Gazetesi **"Çirkin Girişim"** başlıklı yazısında **"Bulgar müslümanlarının"** dinlerinden ve kültürlerinden koparılmak istendiği belirtildi.

BULGAR ELÇİ SAÇMALADI

Öte yandan, Bulgaristan'ın Brüksel'deki Büyükelçisi **Yordan Belchirov**, dün elçilikte düzenlediği basın toplantısında, ülkesinde Türk azınlık bulunmadığı iddialarını tekrarladı, sınırdışı edilen kişilerin kendi istekleriyle Türkiye'ye gittiklerini öne sürdü.

MEB'DEN YURT JESTİ

Milli Eğitim Bakanlığı, Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tutarak sınırdışı ettiği soydaşlarımız için, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesindeki yurtları geçici olarak iskana açtı.

HÜRRİYET » 30 Haziran 1989

DENGE

Yunan – Bulgar suç ortaklığı

Cengiz ÇANDAR

PAZARTESİ günü, Dr. Sadık Ahmet, Yunan parlamentosunun Gümülcine milletvekili olarak mazbatasını validen nihayet aldı ve Batı Trakya'daki söylentiler bir nebze dindi. Çünkü, Sadık Ahmet, 49 sayılı mazbatasını almak için vilayette bulunduğu sırada, İskeçe'den evini arayan kayınvaldesi, "İskeçe'de söylentiler yayılıyor; Sadık'a mazbatası verilmeyecekmiş. Doğru mu?" diyerek, kızını, yani Sadık'ın eşini sorguluyordu.

Söylentilerin çıkması, o kadar da temelsiz değildi. Yunanistan'da seçimlerin üzerinden bir hafta geçmiş ama Batı Trakya'da baskılar dinmemişti. Sadık Ahmet, bağımsız Türk milletvekili olarak PASOK ve Yeni Demokrasi'yi ezip geçerek, Gümülcine'de seçimi kazanmasından sonraki bir koca haftayı, Batı Trakya Türk azınlığına yönelik baskıları gözlemekle geçirdi.

SEÇİM SONRASI BASKILAR

İKİDE bir şikâyet geliyordu. Yunan veterinerleri, Batı Trakya Türk köylüsünün ineklerine, suni dölleme yapmıyordu. Köylerde, motosiklet ve traktörlere, Türk köylüsünün belini bükecek cezalar kesiliyordu. Gümülcine mezbahasında, soydaşlarımızın hayvanlarının kesimi durdurulmuştu. Seçimlerde, bağımsız Güven listesi yandaşı olduğu bilinenlerin üzerindeki, taciz edici polis gözetimi sürüyordu. Yunanistan'a giriş yapan Batı Trakyalıların pasaportlarına, "Türkiye'de bir yıldan fazla kaldıkları ve dolayısıyla vatandaşlık haklarını kaybedecekleri gerekçesiyle" el konuluyordu.

Bütün bunlar, Yunanistan'ın, Madrid'deki Avrupa Topluluğu Zirvesi'nde ve Paris'teki AGİK İnsani Boyut Toplantısı'nda, neden sessiz kaldığını izah etmiyor mu?

Yunanistan'ın Bulgaristan'dan özde farkı yok ki. Her ikisi de, ülkelerinde Türk bulunmadığını iddia etmiyorlar mı? Bulgaristan, olmayan(!) Türk azınlığı trene koyup gönderiyor, Yunanistan ise "illallah" dedirtip, kaçırmaya bakıyor.

YUNANİSTAN NEDEN KORKUYOR?

SEÇİMLERDEN sonra, Gümülcine'ye Atina'dan Yunanlı gazeteciler akın etti. Bağımsız Türk listesinin, Yunan partilerini ezip geçmesinin hikmetini araştırıyorlardı. Şu sırada, anahtar durumundaki Komünistlerin yayın organı Rizospastis muhabiri, Atina'daki kaygıyı en veciz şekilde dile getirdi:

① Türkiye, Batı Trakya yoluyla Yunanistan'ın içişlerine karışıyor.

② Siz daha önce dini bir azınlıktınız ama şimdi milli bir azınlık haline geliyorsunuz.

Bir kere, Türkiye, bugüne kadar Yunanistan'ın içişlerine karışmaktan özenle sakındı.

Ama, Batı Trakya'ya açık-seçik karışmalıdır. Çünkü, Türkiye, Batı Trakya'daki azınlığın, Lozan Anlaşması hükümlerine göre garantörüdür.

Ayrıca, Yunanistan'ın, giderek, Batı Trakya'nın 12 milden çok daha fazla bir "casus belli" (savaş nedeni) haline gelebileceğini idrak etmesi gerekiyor. 12 milde söz konusu olan uluslararası hukuktur ama bu, elle tutulur somut bir şey değildir. Oysa, Batı Trakya'da söz konusu olan, etiyle, tuzuyla, canıyla insandır.

SOYDAŞ DAYANIŞMASI

SU insanlar, İskeçe çarşısında ve Gümülcine'de hafta içinde, Bulgaristan'dan Türkiye'ye sürülen soydaşları için, bir saatte 5 milyon drahmi (yaklaşık 600 milyon Türk lirası) para toplayıp, yine bir saat içinde dolara çevirdiler. Bugün, Batı Trakya'nın bütün camilerinde, Bulgaristan sınırına üç kilometre mesafedeki İskeçe'nin dağ köylerinden, Gümülcine'nin denize üç kilometre uzaklıktaki ova köylerine kadar, Bulgaristan Türkleri için aynı hutbe okunacak.

Pazartesi günü, Dr. Sadık Ahmet, muayenehanesinde, ziyaretçilerine henüz aldığı milletvekilliği mazbatasını gösterirken; aynı sokakta, 50 metre ötede İsmail Rodoplu'nun yazıhanesinde, telefonla İskeçe'deki Müftülük Kâtibi Hafız Aga ile görüşülüyor; bugün okunacak hutbenin son redaksiyonu yapılıyordu.

Bulgaristan ile Yunanistan, el ele, Türk ulusunu yeniden yaratıyorlar. Ulusal bilinci perçinliyorlar. Türk ulusal kimliği, Balkan Harbi'nden hemen sonra, Birinci Cihan Savaşı'nın eşiğinde, Balkan Türklüğü ile Kafkasya Türklüğünün, Anadolu Türklüğü ile kaynaşarak; Küçük Asya potasında erimesiyle oluşmaya başlamıştı. Bu kimlik, şimdi, yine Balkanlardan gelen saldırıyla yeni bir ivme kazanıyor.

Ancak, bu kez dönem farklı. Yunanistan ve Bulgaristan'ın önünde mağlup, perişan ordular yok. Bulgaristan için uluslararası platformlarda başlatılan tazyiki, Sovyetler bile önleyemiyor. Sovyetler'in Ankara Büyükelçisi Albert Çernişev'in "arabuluculuk" görüntüsüyle, Bulgaristan üzerindeki uluslararası açmazı gidermeye yönelik girişimi, salı günü, püskürtüldü. Türkiye, diplomatik oyuna bu kez gelmedi.

Aynı günlerde, Yunanistan, AT Zirvesi'nde Bulgaristan'ın avukatlığına soyundu. Ve, ilk kez, AT'nin diğer 11 ülkesine ters düştü.

Kendi içindeki bir milli azınlığı inkâr ederek, baslı yaparak Avrupa normlarına aykırı davranan, Yunanistan'ı, AT içinde ters düşürmek yetmiyor. Yunanistan'ın canı acıtılmalıdır. Yunanistan'da yakında erken seçim ihtimali mevcut. Bu kez, tüm olanaklar kullanılarak, Gümülcine ve İskeçe'de bağımsız Türk adaylar desteklenmelidir. Dr. Sadık Ahmet'e, İsmail Rodoplu'yu, Sabahattin Emin'i, Hafız Aga'yı ve daha nicelerini eklemeyecek potansiyel Batı Trakya'da bulunuyor.

Şimdiden çalışılmalıdır. Yunanistan, tıpkı Bulgaristan gibi, uluslararası baskı altına sokulmalıdır. Ta ki, sınırları içinde bir milli azınlığın varlığını tanıyana, onun hak eşitliğini kabul edene kadar...

Sağlıklı Türk-Yunan dostluğunun yolu da buradan geçer.

Bulgarların toplantılardan kaçma taktiği tutmadı

BM'den soydaşlarımıza yardım

HABER MERKEZİ

BİRLEŞMİŞ Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımız için yardıma hazır olduğunu bildirdi. Devlet Bakanlığı tarafından açılan "Devlet-Millet Elele Kampanyası"na yapılan para bağışlarının bir milyar lirayı bulduğu bildirildi. Cumhurbaşkanı Kenan Evren de, kampanyaya bir milyon lirayla katıldı.

BULGARLARIN KAÇMA TAKTİĞİ

Hürriyet Ankara Bürosu'ndan Aziz Utkan'ın haberine göre, Bulgaristan son olarak, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği İcra Komitesi'nin, 26-27 Haziran tarihleri arasında Cenevre'de yaptığı toplantısında temsil edilmedi. Bulgaristan, Komite toplantılarının tamamında yerini boş bırakarak, ülkesindeki Türk azınlığa uyguladığı eritme ve zorla göç politikasına yönelik soru ve eleştirilerden de böylece kaçmış oldu.

Ancak, Bulgaristan'ın bu "masadan kaçma" taktiği ters tepti. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Cenevre'deki İcra toplantısında, "dramatik" bir biçimde Türkiye'ye gelmeye devam eden insanların maruz kaldıkları çilelerin çözümlenmesi için yardıma hazır olduğunu bildirdi.

Komiserlik yetkilileri, diğer ülke temsilcileri önünde yaptıkları konuşmalarda, Türk etnik kökenli onbinlerce insanın Bulgaristan'dan ve üçüncü ülkelerden transit geçerek Türkiye'ye geldiklerini bildirdiler. Yetkililer, Türkiye'nin bu akımı, 1988 Ağustos ayında kendisine sığınan onbinlerce Irak uyruklunun kitle halinde gelmesinden doğan zor sorunlarla karşı karşıya olduğu bir dönemde karşıladığını da vurguladılar.

Kitle halinde sınırdışı eylemini de "endişe"yle izlediklerini belirten yetkililer, son olayların Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) ilkelerine de aykırı olduğunu bildirdiler. Bu durumun Türkiye'ye büyük bir yük yarattığını da kaydeden yetkililer, uluslararası camiayı bu duruma karşı "saygılı, düşünceli ve yardımcı" bir tutum almaya çağırdılar.

MİLLİYET » 1 Temmuz 1989

Soydaşlarımızın durumu 11 dakika süreyle ekrana geldi

Bulgar zulmü İngiliz TV'sinde

LONDRA, AA

İNGİLİZ **ITV** Televizyon Kurumu, gizlice Bulgaristan'a soktuğu bir çekim ekibiyle göçe zorlanan Türklerin dramını ekrana getirerek, Bulgaristan'ın Türk azınlığa yaptığı baskı ve zulmü geniş bir şekilde anlattı.

Bağımsız **ITV** Televizyon Kurumu'nun dün öğlen haber bülteninde yer alan **"haber-programa"** Türkiye'nin Londra Büyükelçisi **Nurver Nureş** ile Bulgaristan Elçiliği Basın Müşaviri **Assen Novatchkov** da konuşmacı olarak katıldılar.

● İngiliz Bağımsız Yayın Kurumu ITV, Bulgaristan'a gizlice soktuğu çekim ekibiyle göçe zorlanan soydaşlarımızın dramını hür dünyaya yansıtmayı başardı

Her gün ortalama 2 bin Türk'ün Türkiye'ye sığındığına dikkati çeken haber spikeri **John Suchet**, ITV televizyonu kameralarının gizlice Bulgaristan'a girmeyi başardığını belirttikten sonra, **ITV** muhabiri **Sue Lloyd Robert** ile çekim ekibinin Bulgaristan'da ve Kapıkule'de yaptığı mülakatlar ve görüntüler ekrana geldi.

• ITV MUHABİRİ ANLATIYOR

ITV televizyonu muhabiri, Bulgaristan'daki bir Türk köyü içindeki çekimlerdeki haberine şöyle girdi:

"Sabah 06.00 Gördüğünüz bir Türk köyü. Bu camide artık namaza çağrı olan ezan da okunmuyor... Müslüman Türkler, köy karakolu önünde Türkiye'ye gitmek üzere pasaportlarını almak için saatlerdir bekleşiyorlar... Bulgarlar, Türk varlığını inkâr ediyor... Onların gerçekte Türk değil, Slav olduklarını iddia ediyorlar..."

Muhabir **Sue Lloyd Robert**'in habere giriş konuşması ardından kimliği açıklanmayan bir Türk'e kamera ve mikrofon çevrildi.

40 yaşlarındaki Türk, **ITV** kameralarına şunları söyledi:

"Bulgaristan'ı terketmek zorundaydık. Türkçe dilimizi konuşamıyoruz... İbadet edemiyoruz... Çocuklarımızı sünnet ettiremiyoruz. Dini bayramlarımızı kutlayamıyoruz. Nirendiğimizde baskı, zulüm ve hapisle karşılaşıyoruz... Hayat mı bu?"

Muhabir **Robert**, sözü bu kez bir başka Türk'e verdi:

"3 bin kişilik köyümüzün sakinlerine pasaport verdiler ve 24 saat içinde köyümüzü terketmemizi istediler. Her şeyimizi geride bırakarak yollara düştük. Bulgar, bize köpek muamelesi yaptı."

ITV televizyonunun, 11 dakika ayırdığı haber-programda spiker **John Suchet**, daha sonra Bulgaristan Elçiliği Basın Müşaviri **Novatchkov**'a **"Ülkenizdeki Türklerin, kendi ana dillerini konuşmalarına izin vermemek ne biçim davranış"** diye sordu.

Bulgar dipomatı, bu soruya **"Ülkemizde Türk yoktur"** şeklinde bir cevap vererek, konuyu saptırmaya çalışınca, spiker **Suchet**, şöyle konuştu:

"Biz burada zorla sınır dışı edilen Türkleri, bir kısmı Türkiye'ye göçe zorlanmış, bir kısmı da pasaport verilmeyerek Bulgaristan'da kalmış Türklerin sorunlarını konuşuyoruz. Siz ise ilgisiz konulara geçiyorsunuz. Bana açık seçik cevap verin. Bulgaristan'da Türk var mı? Yok mu?"

Bulgar basın müşaviri bu soruya da kaçamak cevap verdi.

Büyükelçi **Nureş** de, düne kadar Bulgaristan'ın ülkesindeki Türk azınlığın varlığını kabul ettiğini, hatta 1970'lerde çok sayıda Türk'ün göç etmesine izin verdiğini hatırlatarak, Bulgar yönetiminin Türklere yaptığı baskıların insanlık dışı olduğunu söyledi.

MİLLİYET » 1 Temmuz 1989

NATO'dan kınama

MİLLİYET BRÜKSEL BÜROSU

NATO, Türk azınlığı göçe zorlayan Bulgaristan'ı kınadı. NATO sözcüsü tarafından Brüksel'de yapılan açıklamada, Bulgaristan'ın Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) çerçevesindeki ilkeleri açık bir şekilde ihlal ettiği vurgulandı.

Bazı ittifak üyesi ülkelerin Sofya nezdinde ve uluslararası kuruluşlarda yaptıkları girişimlerle, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumuna ilişkin görüşlerini dile getirdiklerini söyleyen NATO sözcüsü **"Bu yolla, AGİK'in insani boyut mekanizması çalıştırıldı"** dedi.

Öte yandan, Belçika Dışişleri Bakanlığı, Sofya'daki Büyükelçisi aracılığıyla Bulgaristan'dan Türk azınlığın durumu hakkında bilgi istedi.

"Türk adaya oy" cezalandırılıyor

Batı Trakya'da "Bulgar"laşma

• Nilüfer YALÇIN • ANKARA

YUNAN hükümeti, 18 Haziran genel seçimlerinde Batı Trakya'dan bağımsız adaylığını koyan Türklerin seçilmesinde rolü olan yöreleri fiilen **"cezalandırmaya"** girişti. Yunan makamları, Bulgaristan'da Jivkov'un yöntemlerine benzer ayrımcı sindirme politikasını vakit geçirmeden uygulamaya koymuş durumda.

Batı Trakya'dan Ankara'ya gelen haberlere göre, Yunanlılar ayrı sandıklarda oy kullanmak zorunda bırakılan Türklerin, bağımsız adaylara oy veren yörelerini, kolaylıkla saptadığı için, cezalandırmalar da bu yörelerde yoğunlaşıyor. Daha çok ekonomik ağırlıklı olan ceza ve baskılar, Batı Trakya'daki soydaşlarımızın **"ekmek kapılarını"** tehdit ediyor.

1- Bağımsız adaylara oy veren köylerde traktör ve motosikletlere trafik cezaları yazılması adeta bir kampanya şeklinde yürütülüyor.

2- Gümülcine Mezbahası'nda Türklere ait hayvanların kesilmesi durduruldu. Hayvancılıkla geçinen Türkler, mezbahaya hayvan satamıyorlar.

Soydaşlarımızın hayatını sürekli bir işkence haline getirmeyi, ekmek kapılarını kapatmayı hedef alan bu baskılar, bir yandan Batı Trakya'da bağımsız adaya oy verenlerin cezalandırılmasını amaçlarken, öte yandan da, Yunanistan seçimlerinin yenilenmesi halinde, Dr. Sedik Ahmet'in ve öbür bağımsız adayların seçilme şansını ortadan kaldırmayı da öngörüyor.

MİLLİYET » 1 Temmuz 1989

Avrupa Demokratik Birliği Bulgaristan'a karşı harekete geçiyor

Sofya yargılanacak

• Ali H. YURTSEVER
• VİYANA

BULGARİSTAN'ın ülkesindeki Türk azınlığa uyguladığı baskı politikası nedeniyle Avrupa Demokratik Birliği İcra Komitesi toplantısında **"yargılanacağı"** açıklandı.

Aralarında Anavatan Partisi'nin de bulunduğu Avrupa'daki muhafazakâr eğilimli 23 partinin üye olduğu, **"Avrupa Demokratik Birliği'nin —EDU"** İcra Komitesi toplantısı cuma günü İsveç'in başkenti Stockholm'de başladı.

EDU, İcra Sekreteri Prof. Andreas Kohl Viyana'da yaptığı açıklamada, **"Bulgaristan'ın ülkesindeki Türk azınlığa uyguladığı baskılar ve insan hakları ihlalleri nedeniyle şiddetle protesto edileceğini ve yargılanacağını"** söyledi.

EDU Daimi Komitesi'nin toplantı sonunda yayınlanan bildiride, Bulgaristan'ın, BM kuruluş yasasında belirtilen insan haklarını çiğnediği vurgulanarak Sofya'nın kınandığı kaydedildi.

Avrupa Demokratik Birliği Daimi Komitesi, Bulgaristan hükümetini, Türklerin sınır dışı edilmesine ve Türk azınlığa karşı uyguladığı baskılara son vermeye çağırmayı kararlaştırdı.

Komite, Bulgaristan'ın Türkiye'yle kapsamlı bir göç anlaşması yapmak üzere Ankara'yla müzakereler başlatmasının ve Sofya'nın, yüzlerce Türk'ü öldüren güvenlik görevlileri hakkında soruşturma açmasının istenmesine de karar verdi.

EDU'ya üye siyasi partilerin, Bulgaristan konusunu hükümetlerine götürmeleri de kararlaştırıldı.

Öte yandan Avusturya Dışişleri Bakanı Alois Mock Viyana'ya ani bir ziyarette bulunan Bulgaristan Dışişleri Bakan Vekili Lyuben Gozew'e **"AGİK kurallarına göre, Bulgaristan'ın azınlık haklarına saygı duyduğundan hükümetinin şüphe ettiğini"** söyledi.

Bu arada Temmuz ayı ortalarında Bulgaristan'a resmi bir ziyarette bulunacağı daha önce programlanan Avusturya parlamenterler heyeti bu ziyaretini belirsiz bir tarihe erteledi.

Öte yandan, Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskılara dış dünyada tepkiler sürüyor. Fransız yetkililer de, çeşitli vesilelerle, Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı uvguladığı zorunlu asimilasyon politikası karşısında seslerini yükseltmeye başladı.

Fransa Dışişleri Bakan Yardımcısı Bayan Edwige Avice, parlamentoda yaptığı konuşmada, **"Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı uyguladığı zorunlu asimilasyon kampanyalarını kınadığını"** bildirdi.

İsveç hükümeti de Bulgaristan'daki Türklere yapılan kötü muameleyle ilgili haberleri büyük üzüntü ile karşıladığını bildirdi.

İsveç Dışişleri Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, **"Kendilerini Bulgaristan'ı terketmek zorunda hisseden insanların düzensiz ve ani göç dalgası esef vericidir ve bu, büyük trajedilere yol açmaktadır"** denildi.

İsrail Meclis Başkanı ve Parlamentolararası Birlik (PAB) İsrail Grubu Başkanı Dov Shilansky, PAB Türk Grubu Başkanı Barlas Doğu'nun Bulgaristan'daki Türk azınlığa uygulanan zulümle ilgili mektubuna verdiği cevapta, **"Bulgaristan'daki olaylardan derin üzüntü"** duyduklarını belirtti.

'JİVKOV'a Bulgar laneti"

BULGARİSTAN'dan zorunlu göçle Türkiye'ye gelip Adana'daki yakınlarının yanına yerleşen Mümin ailesi, çocukları küçük İsmail'e yapılan iki aşının sonucunu keygiyle beklerken, "Bizim Bulgar halkıyla sorunumuz yoktu. Onlar da bizimle birlikte ağlıyor, Jivkov'a lanet yağdırıyorlardı. Jivkov'u öldürmek isteyenler bile vardı" dedi. Mümin ailesine Bulgar yönetimince, Marinova soyadı, anne Emine'ye Emilya, baba Ramazan'a Retko, 6 yaşındaki Ceviriye'ye Diana, 8 yaşındaki İsmail'e Ilia adı verilmiş. Burgaz sancağına bağlı Karlıbatı-çesinin Beyköy (Iskza) köyünde oturan Mümin ailesi, köylerinde evlerini, palates ve tütün ekili tarlalarını Bulgarlara bırakıp canlarını Türkiye'ye zor atmışlar. Eşiyle birlikte tüm bir ay çalıştıktan sonra ellerine 460 leva ücret geçtiğini belirten Emine Mümin, Türkçe konuşmanın cezasının 60, şalvar giymenin cezasının ise en az 10 leva olduğunu söyledi. Mümin, "Okkayla altın verseler bir daha Bulgaristan'a dönmem" dedi...

MİLLİYET » 1 Temmuz 1989

Viyana'da, Türk yolcular için "özel giriş turnikesi"

Irkçılardan "Türk kapısı"

• Ali H. YURTSEVER • VİYANA

TÜRK vatandaşlarına vize uygulamayan Avusturya, başkent Viyana'daki **Schwechat Havaalanı**'nda **"Türkler için özel giriş turnikesi"** kurdu.

Orta Avrupa'nın en işlek havaalanları arasında yer alan Viyana Havaalanı'ndaki bu uygulama, Türk vatandaşları tarafından **"onur kırıcı, ırkçı bir tutum"** olarak nitelendirildi.

Türk yolcuların uyarılarak sevk edildikleri bu özel **"giriş turnikesi"**nde görev yapan polisler de, kaçak işçiler konusunda özel eğitim görmüş memurlardan oluşuyor. Her gün binlerce yabancının gözleri önünde cereyan eden bu uygulama, diğer yolcular tarafından merakla izleniyor.

• "TÜRKLERE KOLAYLIK"

Geçen yıl çok sayıda Türk'ün kalabalık gruplar halinde Viyana'ya akın etmesi ve birçoğunun siyasi iltica talebinde bulunması üzerine Türklere karşı tedbir alındığını belirten Havaalanı Güvenlik Müdürü Yarbay **Alfred Rupf**, **"Özel giriş turnikesini Türklere kolaylık olsun diye açtık"** dedi.

İnsan tacirleri tarafından büyük paralar karşılığı Türkiye'den kaçak işçi getirildiğini, diğer Avrupa ülkelerinde vize uygulaması bulunması nedeniyle kaçak girişlerin Viyana üzerinden yapıldığını anlatan Yarbay **Alfred Rupf**, **"İnsan ticareti yapan şebekeleri ortaya çıkarmak çok güç. Türkiye'den gelen yolcuları bu yüzden çok iyi kontrol etmemiz gerekiyor. Giriş turnikelerinde uzun kuyruklar oluşunca Türkler için ayrı giriş turnikesi açtık"** diye konuştu.

Özel giriş turnikesi uygulamasının Türkler tarafından **"ırkçılık"** olarak nitelendirildiğini hatırlattığımız Yarbay **Alfred Rupf**, bunun hissi bir değerlendirme olduğunu, kendilerinin sadece giriş işlemlerini kolaylaştırmak ve yığılmaları önlemek için bu yola başvurduklarını bildirdi. Yarbay **Rupf**, **"Birçok ülkede yerliler-yabancılar şeklinde ayrı giriş turnikeleri bulunduğunu"** da kaydetti.

Milliyet'in, Viyana Havaalanı'ndaki bu **"onur kırıcı"** uygulamayla **"özel olarak ilgilenmesi"** üzerine, **"Türk vatandaşları"** yazan tabelanın yetkililerce ters çevrildiği gözlendi.

Bir gün için **"özel turnike"** uygulamasından vazgeçen havaalanı yetkilileri, bu kez de, Türk yolcuların dönüş biletlerini kontrol edip, paralarını saydılar. Bu işlemler sırasında, 3 Türk yolcu, **"kaçak işçi"** oldukları gerekçesiyle geri çevrildi.

● **Sofya, Türklere hak veren soydaşına bile soluk aldırmıyor...**

3 sendikacı tutuklandı

BRÜKSEL, AA

BULGARİSTAN'da, zulme baş kaldıran Türk azınlığı destekleyen üç Bulgar sendikacının tutuklandığı bildirildi.

Merkezi Brüksel'de bulunan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) yetkililerinden alınan bilgiye göre, Bulgaristan'da **"Podkrepa"** (Destek) adlı bir bağımsız sendika oluşturan **Konstantin Trençev** ile **Nikolay Kolev** ve **Anton Zaprianov** adındaki sendika liderleri, geçen ay sonunda Sofya'da tutuklandılar.

Resmi makamlarca Türk azınlığı desteklemek ve hükümete karşı komplo düzenlemekle suçlanan **Trençev**'in, Paris'teki (AGİK) İnsani Boyut Konferansı'na katılma isteğinin de reddedildiği ve kendisine Fransa'ya gidebilmesi için pasaport verilmediği bildiriliyor.

(ICFTU) kaynakları **Trençev**'in evinin, tutuklanmasından iki gün sonra milis kuvvetlerince basıldığını ve dosyalarına el konulduğunu, ayrıca babasının evinde de arama yapıldığını belirttiler.

Trençev'in halen Sofya Merkez Hapishanesi'nde tutuklu bulunduğu ve ailesinin kendisini ziyaret etmesine izin verilmediği belirtiliyor. **Trençev**'in anne ve babasının oturdukları evin telefonlarının kesildiği de öğrenildi.

MİLLİYET » 1 Temmuz 1989

"Bulgar zulmüne sessiz kaldılar"

Uluslararası Hukukçular Komisyonu'na eleştiri

MİLLİYET HABER MERKEZİ

LİZBON'da yapılan NATO Avrupa Bağımsız Program Grubu (İEPG) Toplantısı'na katılan Milli Savunma Bakanı **Safa Giray**, Bulgar zulmü konusunda NATO müttefiklerinin savunma bakanlarına ayrıntılı bilgi verdiğini söyledi.

• 27 MİLYON LEVA GELDİ

Bulgaristan'dan göçe zorlanarak Türkiye'ye gelen Türklerin bugüne kadar yaklaşık 27 milyon Bulgar levası bozdurduğu belirlendi. Merkez Bankası yetkilileri, levanın değerinin Avrupa para piyasasına göre belirlendiğini belirterek, bir levanın TL karşılığının 215 ile 230 lira arasında değiştiğini kaydetti. Levanın değeri 215 lira alınırsa gelen para 5.8 milyar lira tutuyor. Türkiye'de toplanan levaların Avrupa para piyasasına satılması düşünülüyor, ancak leva korvertibl olmadığı için satış çok zor. Şimdiye dek 900 bin leva satılabildi. Paranın geri kalanı küçük bölümler halinde Avrupa piyasasına satılacak.

• BULGAR BÜYÜKELÇİLİĞİ'NDE SİYAH ÇELENK

Ankara Kulübü Yönetim Kurulu üyeleri de dün Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçiliği'nin duvarına siyah çelenk koyarak Bulgar zulmünü protesto ettiler. Siyah çelengi üç seymenle birlikte Bulgar elçiliğine bırakan Dernek Başkanı Dr. **Bülent Kalıpçı**, burada dağıtılan bildiride, **"Bu büyük trajediye, bu insanlık dramına bütün dünya her türlü kurumu ile en acil ve sert şekilde dur demelidir"** dedi.

• SAYIŞTAY'IN BİLDİRİSİ

Sayıştay Genel Kurulu'nca yayınlanan bildiride de Bulgaristan'dan göçe zorlananların büyük bir dram yaşadıkları belirtildi. Bildiride Bulgar hükümetinin uyguladığı baskı, zulüm ve tehcir politikaları kınanırken, bütün uluslararası kuruluşlar ve dünya kamuoyu **"olaya tepki göstermeye"** çağrıldı.

• ULUSLARARASI HUKUKÇULAR KOMİSYONU

Türk Hukuk Kurumu Başkanı Prof. Dr. **Muammer Aksoy** da merkezi İsviçre'de bulunan Uluslararası Hukukçular Komisyonu'na bir mesaj göndererek, komisyonun Bulgar zulmü karşısında sessiz kalmasını eleştirdi. Prof. Dr. **Aksoy**, mesajında Bulgar yönetiminin Türk azınlığa yaptığı baskıyı örneklerle anlatarak, "Belli bir **ırka mensup azınlıklara karşı böylesine hunharca, barbarca kitlesel cezalandırmaya, Hitler'den sonra dünya tanık olmamıştır"** dedi.

• KÜLTÜR ÇALIŞMALARI

Öte yandan Bulgaristan'dan göçe zorlanan soydaşlarımıza Türk kültürünü, sanatını ve tarihini tanıtmak amacıyla çalışmalar yapılıyor. Kültür Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre soydaşlarımızın yararlanabilmesi için Edirne'ye 26 bin kitap gönderildi. Türk kültürünü tanıtan kitaplar, bölgedeki çadırkentte kurulan kültür evi aracılığı ile soydaşlarımıza dağıtılacak. Bir gezici kütüphanenin Türkiye'yi tanıtıcı video filmler göstereceği bölgede Türk halk ve Türk sanat müziğini tanıtıcı çalışmalar da yapılıyor. Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımız müzeleri de ücretsiz gezebilecekler.

Bu çerçevede heykeltıraş bir soydaşımız, Bulgaristan'dan sınır dışı edilirken getirdiği heykellerini Edirne müzesinde sergileyecek. Serginin açılışı bugün Kültür Bakanı **Namık Kemal Zeybek** tarafından yapılacak.

• ANITKABİR VE PARTİLERİ ZİYARET

Göçmenlere Yardım Derneği temsilcileri de Bulgarların Belene Adası'nda işkence yaptıktan sonra zorla sınır dışı ettikleri bir grup soydaşımızla birlikte Anıtkabir'i ziyaret ederek saygı duruşunda bulundu. Daha sonra 45 kişilik bir heyet ANAP ve SHP merkez yönetim kurullarını ziyaret ederek sorunlarına çare bulunmasını istediler. Göçmenler adına konuşan Dernek Başkanı **Fahri Vatansever**, ANAP Genel Başkan Yardımcısı **Metin Gürdere**'ye ve SHP göçmen olaylarından sorumlu MYK üyesi **Ali Dinçer**'e iskân planının en kısa sürede açıklanması dileğinde bulundu.

Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızla Türkiye'nin daha da güçleneceğini belirten **Metin Gürdere** de, **"Bunun örnekleri Bursa, Gebze ve Yalova'da görülebilir"** dedi. SHP'li belediyelere Bulgaristan'dan gelen soydaşlar konusunda yardım yapılması konusunda talimat verdiklerini vurgulayan **Ali Dinçer** de soydaşların Doğu ve Güneydoğu illerine gitmelerini önerdi. **Dinçer, "Abla-kardeş ayrı düşecek de olsanız kaçınmayın"** dedi.

• GÖÇMEN SOYDAŞLARA ÜNİVERSİTE KONTENJANI

Devlet Bakanı **İlhan Aşkın**, Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tuttuğu Türklerin çocukları için üniversitelerde kontenjan ayrılmasını önerdi.

Uludağ Üniversitesi'nde tatil nedeniyle düzenlenen törende konuşan **Aşkın**, Ankara Üniversitesi'nin soydaşlarımızın çocukları için bütün fakülte ve yüksek okullarında 3'er 5'er kişilik kontenjan ayırdığını belirterek, **"Soydaşlarımız için bütün üniversitelerde kontenjan ayıracağım. Soydaşlarımızın çocuklarına kapısını açmakla üniversitelerimiz önemli bir görevi yerine getireceklerdir"** dedi.

• LONDRA'DAKİ MİTİNG

İstihbarat Servisi'nin haberine göre, dünya ve olimpiyat şampiyonu **Naim Süleymanoğlu**, Balkan Göçmenleri Koruma Derneği'nin konuğu olarak İngiltere'ye gitti. **Süleymanoğlu**, Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı uyguladığı insanlık dışı hareketleri kınamak amacıyla bugün Londra'da Kuzey Kıbrıs Türk Dernekleri Konseyi'nin düzenleyeceği Bulgaristan'a telin mitingine katılacak, yabancı radyo-TV muhabirleri ile çeşitli röportajlar yapacak.

• ÖFKE MİTİNGİ

Mersin Belediyesi öncülüğünde toplanan siyasi partilerin temsilcileri **"Bulgaristan'a Öfke"** adıyla bir miting düzenlemeyi kararlaştırdılar.

Mersin'de dün yapılan toplantıda, mitingle ilgili ön hazırlıklar da gözden geçirildi.

• KADIN DERNEKLERİNİN GİRİŞİMİ

Bulgaristan'dan ülkemize göçe zorlanan soydaşlarımıza, maddi-manevi destek ve yardım yapılması amacıyla, kadın dernekleri dayanışma içinde harekete geçti.

Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nce yapılan yazılı açıklamaya göre, **Türk Anneler Derneği, Türk Kadınlar Birliği, Yardımsevenler Derneği, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, Türk Hukukçu Kadınlar Derneği**'nin de aralarında bulunduğu kadın derneklerinden oluşan bir ekip, 3 Temmuz 1989 Pazartesi günü Edirne'ye gidecek.

HÜRRİYET » 1 Temmuz 1989

İkinci turun başlama vuruşu

● Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, Bulgaristan konusunda Ankara, Moskova ve Sofya'da temaslarda bulunan Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi Albert Çernişev'le dün öğle saatlerinde tekrar biraraya geldi.

Aziz UTKAN / *ANKARA, (Hurriyet)*

DIŞİŞLERİ Bakanı **Mesut Yılmaz**'la Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Sergiyeviç Çernişev**, dün Ankara'da Kanada Büyükelçisi **Terrence Sheehan**'ın ülkesinin ulusal günü dolayısıyla verdiği resepsiyonda yeniden bir araya gelerek Bulgaristan konusundaki gelişmeleri görüştüler. Yaklaşık 40 dakika süren bu beklenmedik görüşmeyi, akşam Dışişleri Bakanlığı'nın iki müsteşarı onuruna verilen kokteyldeki 10 dakikalık ikinci görüşme izledi.

Saat 12.00'de başlayan resepsiyona, ilk olarak **SSCB**'nin Ankara Büyükelçisi **Çernişev** geldi. Saat 12.45'te Büyükelçiliğe gelen **Çernişev**, karşılaştığı bazı diplomatlarla kısa süren bir sohbet yaptı. Bu arada saat 12.55'te Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın resepsiyona geldiği görüldü. Saat tam 13.00'te de, **Yılmaz** ve **Çernişev**, çevrelerindeki diplomat ve ilgililerden sıyrılarak, başbaşa bir araya geldiler. Elçilik konutunun bahçesinde gözlerden uzak bir köşede, ciddi, ancak samimi bir hava içinde bir araya gelen **Yılmaz** ve **Çernişev**, yaklaşık 40 dakika görüştüler.

Bulgaristan'ın, ülkesinde yaşayan Türk azınlığa karşı başlattığı zorunlu göç uygulamasından sonra, iki ülke arasında tırmanan gerginliğin giderilebilmesi ve mevcut soruna kapsamlı bir göç anlaşmasıyla çözüm bulunabilmesi için Ankara, Sofya ve Moskova'da temaslarda bulunan **SSCB**'nin Ankara Büyükelçisi **Çernişev**'le Dışişleri Bakanı **Yılmaz**'ın, çok sayıda diplomat ve büyükelçinin gözleri önünde yeniden bir araya gelmesi, Ankara'daki diplmomatik çevrelerce. **"Sovyetler Birliği tarafından sürdürülen diyalog çabasının kesilmeyerek, sürdürüldüğü"** biçiminde yorumlandı.

SORULARA YANIT YOK

Görüşmeden sonra muhabirimizin konuya ilişkin sorularını yanıtsız bırakan **Yılmaz**, bugün saat 11.00'de, Bulgaristan konusunda bir basın toplantısı düzenleyeceğini söyledi. **SSCB**'nin Ankara Büyükelçisi **Çernişev** ise, **Yılmaz**'la son gelişmeler üzerinde konuştuklarını, bu arada **SSCB** Dışişleri Bakanı **Edvard Şevardnadze**'nin, Ankara ziyareti için gün belirleme aşamasında olduklarını söyledi.

Dışişleri Bakanı **Yılmaz**'ın, Bulgaristan konusunda bugün düzenleyeceği basın toplantısında, Türkiye'nin konuya ilişkin görüşlerini ve pozisyonunu açık bir şekilde çizeceği de öğrenildi. **Yılmaz**'ın, soruna çözüm bulmak amacıyla, Türkiye'nin yapacağı girişimlere de değinmesi beklenen basın toplantısında, İslam Konferansı'nın, önümüzdeki günlerde olağanüstü toplantıya çağrılması da dahil olmak üzere, atılması kesinleşen adımlar konusunda bilgi vereceği öğrenildi.

Üst düzey bir Dışişleri Bakanlığı yetkilisi, basın toplantısında **Yılmaz**'ın, Bulgaristan konusunda Türkiye'ye açık destek veren ülkeleri ismen zikrederek, bir anlamda teşekkür etmesinin beklendiğini de belirtti. **Hürriyet**'e şu değerlendirmeyi yaptı:

"Türkiye'nin son gelişmeler çerçevesinde, Bulgaristan'a yönelik bilinen görüşlerinde herhangi bir değişiklik yoktur. İyimser olmamız için bir neden de görmediğimiz böyle bir ortamda, Sayın Bakan, Türkiye'nin konuya olan yaklaşımını ve pozisyonunu belirleyecektir. Bize, Sovyetler Birliği tarafından ifade edilen, kendilerinin mevcut sorunun halline nasıl katkıda bulunabileceğini araştırmakta olduğu yolundadır. Sovyetler Birliği'nin bu çabaları tarafımızdan takdirle karşılanmaktadır."

HAKLAR İADE EDİLMELİ

Bulgaristan'ın 1984 yılından beri, ülkesindeki 1.5 milyonu aşkın Türk azınlığı zorla asilime etmeye yönelik, insanlık dışı kampanyasına karşı Türkiye'nin tutumunun, o yıldan beri iki temel nokta üzerinde odaklandığını da belirten yetkili, bu noktaları şöyle sıraladı:

(1) Bulgaristan Hükümeti, vatandaşı olan bu insanların, insan ve azınlık haklarına ilişkin kendi iç mevzuatıyla, ikili ve uluslararası taahhütlerine uygun davranmalı, soydaşlarımızın gaspolunan tüm hakları iade olunmalıdır.

(2) Bu esas salık kalmak kaydıyla, Türk Hükümeti, ülkesine göç etmek isteyecek Türk azınlığa mensup kişilerin tümünü kabul etmeye ve bu amaçla Bulgaristan'la kapsamlı bir göç anlaşmasını müzakereye hazırdır."

Dışişleri Bakanı Mesut **Yılmaz** ile **SSCB**'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev** dün akşam, Ankara Palas'ta eski ve yeni Dışişleri Bakanlığı müsteşarları **Nüzhet Kandemir** ile **Tugay Özçeri** onuruna verilen resepsiyonda bir kez daha baş başa kaldılar.

Yaklaşık 10 dakika Büyükelçi **Çernişev**'le bir köşede yalnız görüşen **Yılmaz**, bu görüşmesinden sonra herhangi bir yorumda bulunmadı. **SSCB**'nin Ankara Büyükelçisi **Çernişev** ise resepsiyondan ayrılırken basın mensuplarının ısrarlı soruları karşısında temaslarının sürdüğünü, pazar günü Moskova'ya gideceğini söyledi.

FRANSIZ BÜYÜKELÇİSİ

Bu arada, Fransa'nın Ankara Büyükelçisi **Eric Rouleau**, **Hürriyet** muhabirinin konuya ilişkin sorularını yanıtlarken, Bulgaristan'daki duruma ilişkin ilk tepkisi ülkesinin gösterdiğini vurguladı. Türk kamuoyunda Fransa'nın eleştirildiğini ve konuya duyarsız kalınmış gibi bir hava estirildiğini de hatırlatan **Roulecu**, daha sonra şöyle konuştu:

"Ülkeler dış politikalarında bir teplü göstereceklerse, bu tepki 24 saat gibi kısa bir süre içinde oluşmaz. Belirli bir sürenin geçmesi gerekir. Ancak buna rağmen Fransa, **Bulgaristan konusunda ilk tepkiyi gösteren ülke olmuştur."**

Ankara'daki İsrail Maslahatgüzarı **Yehuda Millo** ise, **Hürriyet**'in sorusu üzerine, hem İsrail Meclis Başkanı'nın, hem de Dışişleri Bakanlığı'nın Bulgaristan'ın bu uygulamalarını kınadığını hatırlattı. Millo, İsrail'in bu insani konuda Türkiye'nin yanında olduğunu da belirtti.

Tekstilcilerden soydaşlarımıza 1 milyar

İSTANBUL Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri Başkanı Nuri Akın, Bulgaristan'dan zorla göç ettirilen soydaşlarımızdan 2 bin kişiye, birlik olarak istihdam edeceklerini söyledi. Başbakan Turgut Özal'ın da katıldığı İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri toplantısında, konuya ilişkin açıklama yapan Nuri Akın, ayrıca birlik olarak soydaşlarımıza 1 milyar Türk Lirası yardımda bulunacaklarını açıkladı. Akın, Başbakan Turgut Özal'ın arsa konusunda yardımcı olması halinde, istihdam edilecek soydaşlarımızın konut sorununa da yardımcı olacaklarını belirtti.

HÜRRİYET » 1 Temmuz 1989

AVRUPA SESİNİ YÜKSELTTİ

SOYDAŞLARIMIZ İÇİN KONSER *Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımız yararına 7 Temmuz akşamı bir konser verilecek. İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen "Bulgaristan Türkleri ile Tüm Gösteri Sanatçıları Eleie" adlı konser yeri sonra açıklanacak. Ahu Tuğba, Cem Karaca, Nazan Şoray, Arif Şentürk, Zerrin Özer, Begüm Özbek, Seyyal Taner, Nükhet Duru, Neşe Karaböcek, Banu hiçbir ücret talep etmeksizin konsere katılacaklar. Geliri ise soydaşlarımız için kullanılacak...*

DIŞ HABERLER SERVİSİ

BULGARİSTAN'daki Türk azınlığı insanlık dışı baskı ve zulümle göçe zorlayan Bulgar Yönetimi, giderek yalnız kalıyor. Federal Almanya Cumhurbaşkanı **Richard Von Weizsaecker** ve Dışişleri Bakanı **Hans Dietrich Genscher**, resmî bir ziyaret için Bonn'da bulunan Bulgaristan Dışişleri Bakanı **Petar Mladenov** ile yaptıkları görüşmelerde, Bulgaristan'daki Türk azınlığın konumundan endişe duyduklarını bildirdiler.

Mladenov'u dün makamında kabul eden Genscher, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı çerçevesinde, azınlık haklarına riayet edilmesi görüşünü yinelerken, Bonn Hükümeti'nin olayları yerinde incelemek ve görmek için Alman milletvekili ve basın mensuplarından oluşan bir heyetin Bulgaristan'a gitmesine izin verilmesini istedi.

Bulgaristan Dışişleri Bakanı **Mladenov**'un, **Genscher**'den gelen bu öneriyi olumlu karşıladığı ve gerekli kolaylığı göstermek için söz verdiği açıklandı.

ICFTU'DAN BM'YE MEKTUP

Öte yandan, merkezi Brüksel'de bulunan Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu **ICFTU**, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumundan endişe duyduğunu belirterek, Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Merkezi'nden, Türklerin hak ve özgürlüklerinin korunması için girişimde bulunulmasını istedi.

ICFTU Genel Sekreteri **John Vanderverken**, BM İnsan Hakları Merkezi Genel Sekreter Yardımcısı **Jan Martenson**'a bir mektup göndererek, Türkiye ile Bulgaristan arasında kapsamlı bir göç anlaşması imzalanması fikrini desteklediği bildirilerek, BM Genel Sekreteri **Perez de Cuellar**'ın bu olaya ilişkin tavrının memnunlukla karşılandığı vurgulandı.

GÖÇ ANLAŞMASI

Bugüne kadar 70 binden fazla Türkün Bulgaristan'dan Türkiye'ye göçe mecbur bırakıldığına ve meydana gelen çatışmalarda ölenlerin sayısının 50'yi aştığına dikkat çekilen mektupta, özetle şöyle denildi: **"ICFTU olarak Bulgaristan' daki Türk toplumunun, kültür, din ve temel hak ve özgürlüklerinin sağlanması konusunda, İnsan Hakları Komisyonu'na çağrıda bulunuyoruz. Türk azınlığın zorunlu asimilasyon ve göçe tabi tutulduğu, buna karşı koyanların kötü muamelelere maruz kaldığı yolunda sürekli şikayetler geliyor. Konu teşkilatımıza üye olan Türk-İş tarafından intikal ettirilmiştir. Türk-İş olaylardan büyük kaygı duymaktadır. Sürgüne gönderilen etnik Türklerin acılarının hafifletilmesini sağlamak üzere Ankara ile Sofya arasında kapsamlı bir göç anlaşması imzalanabilmesi için Bulgar Hükümeti nezdinde yapılacak girişimleri memnunlukla karşılayacağız"**

ÜÇ BULGAR SENDİKACI

Öte yandan, Bulgaristan'da Türk azınlığı destekleyen üç Bulgar sendikasının tutuklandığı bildirildi.

Anadolu Ajansı'nın **ICFTU** yetkililerinden aldığı bilgiye göre, Bulgaristan'da **"Podkrepa"** (Destek) adlı bir bağımsız sendikanın üç üyesi, **Konstantin Trenchev, Nikolay Kolev** ve **Anton Zaprianov**, mayıs ayı sonunda, Bulgar polisi tarafından Sofya'da tutuklandı.

DÜNYAYA ÇAĞRIYA DEVAM

● Milli Savunma Bakanı **Safa Giray**, Avrupa Bağımsız Program Grubu'nun **(IEPG)** Lizbon' daki toplantısında, Bulgaristan' ın soydaşlarımıza karşı başlattığı **"Zorunlu göç"** uygulamasını dile getirdi.

● Türkiye Cumhuriyeti Sayıştay Genel Kurulu, insanlık dışı diye nitelediği baskı ve tehcir politikasını sert bir şekilde kınayarak, tüm dünyayı tepki göstermeye çağırdı.

● Türk Hukuk Kurumu Başkanı Prof. Dr. **Muammer Aksoy** da, Uluslararası Hukuk Kurumu'na gönderdiği mektupla, Bulgaristan'daki Türk azınlığa girişilen haksızlıkları kınadı.

BELENE'DEN ANITKABİR'E

Hürriyet Ankara Bürosu'nun haberine göre, Göçmenlere Yardım Derneği yönetim kurulu üyeleriyle Belene Adası'nda esir hayatı yaşayan soydaşlarımız, dün Anıtkabir'i ziyaret ettiler. **ANAP, SHP** ve **DYP** yetkilileriyle de görüşen dernek yetkilileri ve soydaşlarımızdan oluşan heyet, Anıtkabir'e bir çelenk bıraktılar.

Bulgar ekonomisi felç

HABER MERKEZİ

SAYILARI dün gelen 1500 kişiyle birlikte 90 bine ulaşan Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımız, bu ülkenin ekonomik durumunu iyice sarstı.

Hürriyet Haber Ajansı Edirne muhabiri **Gurbet Gökçe**'nin haberine göre, Bulgar hükümeti, yıllardan beri ilk kez para basma zorunluluğunu hissetti; yeni basılan Bulgar levasının seri numarası 6 rakamdan 7 rakama çıkarıldı.

ANKA Ajansı'nın haberinde de, Türkiye'ye gelen soydaşlarımız şimdiye dek yaklaşık 27 milyon Bulgar Levası'nı Türk Lirası'na çevirdi. Bu arada, Bulgaristan'ın, fabrikalarda çalışan Türk işçilerin maaşlarına el koyup ödemediği, önümüzdeki günlerde de ekmeği kameyle dağıtmaya karar verdiği öğrenildi.

"Zorunlu göç söz konusu değildir. Seyahat özgürlüklerini kullanan Müslüman Bulgarlar, tatilleri sona erince ülkelerine döneceklerdir" diyen Bulgaristan Yönetimi, göç yüzünden işgücü açığı problemiyle karşı karşıya olduğu için ekonomik önlemler alarak kendi açıklamalarıyla çelişkiye düştü.

Dış Haberler Servisimizin haberine göre, Otecestven Front Gazetesi'nde **"Birliğin Ekonomik Boyutu"** başlığıyla yayınlanan haber yorumda, Bakanlar Kurulu'nun 7 Haziran'da bir kararname yayınladığı bildirildi. Kararname'de, **"Ulusal ekonominin, ülkenin bazı bölgelerinde beliren ciddi iş gücü açığının ortaya çıkardığı güçlüklerin üstesinden gelmesi gerektiği"** belirtildi. Bu kararnameye göre, bazı bölgelerden işçilerin, ihtiyaç doğan bölgelere naklinin yapılması öngörülüyor. Ayrıca, işe gelmeyenlerin cezaya çarpınlacağı bildiriliyor. Bölgeden gelen haberlere göre, bu önlem, baskılara karşı direnen soydaşlarımızın büyük bir bölümünün işbaşı yapmaması nedeniyle alınmış. Ayrıca, Bulgaristan'da işine devam eden Türklere karşı da gözdağı oluşturuyor.

Sofya Yönetimi, soydaşlarımızdan boşalan işleri, hemen Bulgarla doldurma telaşına kapıldı. Rabotnicesco Delo Gazetesi, Bulgaristan Komünist Partisi planumu sırasında, bazı bölgelerdeki iş gücü açığına çare bulmak için önlemler alındığını yazdı. Bu önlemler arasında üç gün işe gelmeyenin işten atılmasına ve kuruluşun uğradığı zararı ödemekle yükümlü tutulmasına karar verildiğini yazdı. Silistre'deki eğitim kurumlarının da, ülkedeki tüm öğretmenleri fabrikalara ve tarım işletmelerine yardımcı olmaya çağırdığı bildirildi.

EMEKLİLER ÜRETİMDE

Rabotnicesco Delo Gazetesi'nde yer alan bir haberde ise Şumnu'daki kamyon kombinesinde boşalan yerlerin emekliler tarafından doldurulduğu kaydedildi ve Pazarcık'taki meyve ve sebze fabrikası BULGARPLOD'da, teketl kuruluşu Vela Peva ve akümülatör fabrikası Metodi Batorov'da güçlüklerin üstesinden gelinmesi için haftada altı gün mesai yapıldığı ve memurların da çalıştırıldığı belirtildi.

HÜRRİYET » 2 Temmuz 1989

"Bulgar, hesap hatası yaptı"

ANKARA, (Hurriyet)

TÜRKİYE, Bulgaristan'ın uluslararası alanda siyasi ve ekonomik baskı altına alınması için her türlü girişimi sürdüreceğini bildirdi. Türkiye'nin bu yöndeki kararlılığı, dün Bulgaristan konusunda iki saat süren bir basın toplantısı yapan Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** tarafından açıkça vurgulandı.

İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreteri **Hamid Al- Gabid**'in 6- 9 Temmuz günlerinde Türkiye'yi ziyaret ederek soydaşlarımızın durumunu yerinde göreceğini ve örgütün Temas Grubu'nun da aynı çerçevede Türkiye'ye geleceğini açıklayan **Yılmaz,** İslam Konferansı'nın olağanüstü toplantıya çağrılmasının düşünüldüğünü de belirtti. Dışişleri Bakanı, soruna kayıtsızlığını sürdüren İslam dünyasının bu ilgisizliğinin sürmesi ve İslam Konferansı'nın olağanüstü toplantı için gerekli sayıya ulaşılamaması nedeniyle toplanmaması halinde, **"İsrail'le diplomatik ilişkilerin statüsünün yeniden gözden geçirilmesinin düşünülüp düşünülmediği"** yolundaki bir soruya, **"Bu tür varsayımlara paralel olarak düşünülen çözümleri açıklamak doğal değildir"** şeklinde yanıtını vererek, ilginç bir mesajın da ipuçlarını gösterdi.

Bulgaristan'daki Türk azınlığın sorununun yalnız Bulgaristan'la Türkiye arasında bir sorun olmadığını, Bulgaristan'la tüm insanlık arasında bir sorun olduğunu vurgulayan Dışişleri Bakanı, bu sorunun aynı zamanda başta Sovyetler Birliği olmak üzere Doğu Avrupa ülkeleriyle Bulgaristan Hükümeti arasındaki bir sorun olduğunun da altını çizdi. **Yılmaz, "Bir yanda Ortak Avrupa evinden bahsedilirken, diğer yanda bu evin bir odasında veya bahçesinin bir köşesinde insanlara zulüm edilmesini kabul edebilmek mümkün değildir. AGİK İnsani Boyut Konferansı'nda bizim dışımızdaki bazı heyetlerce vurgulandığı gibi Bulgaristan hükümetinin bu haliyle böyle bir evde kiracı dahi olmasına izin verilemez."** dedi.

BULGARİSTAN'IN HESAP HATASI

Bulgaristan'ın tehcir politikasıyla büyük bir **"hesap hatası"** yaptığını söyleyen Dışişleri Bakanı, bu aşamada da Bulgar yönetiminin; Türkiye'nin 1950'de yaptığı gibi bir süre sonra sınırı kapatacağını tahmin ettiğini, bu arada, bu kadar çok sayıda Bulgar vatandaşının anayurtlarını bırakarak Türkiye'ye gelmek için müracaat edemeyeceğini düşündüğünü bildirdi.

Yılmaz, Bulgarların 15 gün içinde 300 bin kişinin müracaat etmesi sonucu, bu sayının iki, üç misline çıkacağını anladıkları zaman, pasaport vermeyi durdurduğunu da sözlerine ekledi. Türkiye'nin gerekirse 1.5 milyon soydaşımızı kabul etmeye hazır olduğunu bir kez daha vurgulayan **Yılmaz,** Bulgaristan'ın ilk başta zorunlu göç uyguladığını, şimdi ise bu insanlık trajedisini, **"ülkeden kaçmaya göz yumarak"** sürdürdüğünü söyledi. Dışişleri Bakanı bir soru üzerine, her iki durumda da Bulgaristan'ın bir insanlık dramını sürdürdüğü bildirdi.

ULUSLARARASI TEPKİLER

Basın toplantısının başında, Bulgaristan konusunun gelişimini detaylı bir şekilde anlatan Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz,** bu ülkeye yönelen tepkilerden de ülke adı vererek örnekler verdi, Batı'daki tepkilerin artarak devam ettiğini belirtti. **Yılmaz,** buna karşılık Yunanistan'ın engellemesi nedeniyle diğer 11 üye ülke gerekli iradeyi ortaya koydukları halde, Avrupa Topluluğu'nun aynı mekanizmayı topluca işletmesinin mümkün olamadığını da sözlerine ekledi. Dışişleri Bakanı, **"Demokrasi ve insan haklarından sıkça söz etmeye itina gösteren Yunanistan'ın, yanıbaşında cereyan eden bu vahim ve kitlesel insan hakları ihlali olayı karşısındaki tutumu hakkında, ben burada herhangi bir yorumda bulunmak istemiyorum"** diye konuştu.

İKÖ DEVREDE

İslam ülkelerinin de Bulgaristan'a karşı birbiri peşi sıra tepkilerini ortaya koyduklarını kaydeden **Yılmaz,** bugüne kadar Pakistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt, Ürdün, Mısır, Tunus, Fas, Umman, Malezya, Sudan ve ve **KKTC**'nin, Bulgar Hükümeti'nin izlediği tutuma karşı duydukları infiali açıklaklarını söyledi.

Dışişleri Bakanı **Yılmaz,** gelişmelere göre meselenin Birleşmiş Milletler'e götürülmesinin de söz konusu olabileceğini belirtti.

İslam ülkelerinin sorun karşısında bugüne dek büyük ölçüde duyarsız kaldıklarını, bu nedenle Konferansın olağanüstü toplanması için gerekli üçte iki çoğunluğun sağlanamaması ihtimalinin gündemde olduğunu hatırlatan **Hürriyet** muhabirinin, **"Türkiye'nin öncelikle tanıdığı Filistin Devleti de dahil olmak üzere, İslam ülkelerinin bu kayıtsızlığı sonucu, İslam Konferansı toplanmazsa, Türkiye buna karşı ne yapacak? Bu durumda sözgelimi İsrail'le diplomatik ilişkilerin statüsünün yeniden gözden geçirilmesi söz konusu olabilir mi?"** sorusuna oldukça ilginç bir yanıt verdi.

"Sorunuz fazla varsayımsal" diye söze giren ve cevabını **"açıkta"** bırakan Dışişleri Bakanı, İsrail Hükümeti ve Filistin Devleti yetkilileri tarafından dikkatle değerlendirilmesi beklenen sözlerine şöyle devam etti:

"Söylediğiniz gibi varsayımlar karşısında çözüm üretmek doğaldır da varsayımlara paralel olarak üretilen çözümleri açıklamak doğal değildir"

"TEPKİLER YETERLİ DEĞİL"

Yılmaz, insanlık âleminin Bulgaristan Hükümeti'nin işlediği ve geri dönmemekte direndiği insanlık suçuna gösterdiği tepkiyi memnunlukla karşıladıklarını da vurguladı. Dışişleri Bakanı ancak, söz konusu tepkilerin Bulgaristan Hükümeti'ni insanlık dışı politikalarından vazgeçmeye sevk edecek düzeye ulaşmadığını da bildirerek, şöyle devam etti:

"Bu çerçevede biz de kapsamlı bir göç anlaşması imzalanması amacıyla yaptığımız müzakere çağrılarına, halen olumlu bir karşılık alabilmiş değiliz. Aldığımız karşılık meseleyi inkâr etme ve saptırmaya çalışma, ciddi ve acil çözüm bekleyen bu insani meseleyi komşular arasında her zaman rastlanabilecek sıradan konularla irtibatlandırarak yoluşa sürme gayretleri olmaktadır."

Bulgaristan'da 1944 yılından beri ilk kez insanların seslerini duyurmaya başladıklarını da hatırlatan **Yılmaz,** **"1989 Mayıs ayında Bulgaristan'da birçok şey değişmiştir. Bulgaristan, artık 1989 Mayıs'ı öncesindeki Bulgaristan değildir"** diye konuştu. Mesut **Yılmaz,** Bulgaristan'ın işlediği insanlık suçunun uluslararası literatürdeki adının **"kültürel soykırım"** olduğunu söyledi.

Bulgaristan'ın tüm insanlık âlemiyle ihtilafa düştüğünü de belirten **Yılmaz,** **"Bizim Bulgaristan Hükümeti'nin peşini bırakmamız söz konusu değildir. Kimse de bırakmamalı"** dedi.

"DİZE GETİRMEK PEŞİNDE DEĞİLİZ"

Yılmaz, Türkiye'nin Bulgaristan Hükümeti'ni dize getirmek peşinde olmadığını da vurguladı. Dışişleri Bakanı, **"Bulgaristan bizim ilelebet yan yana yaşayacağımız bir komşumuzdur. Bu itibarla Bulgaristan Hükümeti'nin çağdaş olması, 21. yüzyıla Güney Afrika Cumhuriyeti' yle aşık atarak değil, medeni dünya ile el ele girebilmesi, Türkiye'yi herkesten çok memnun edecektir"** dedi.

Bunun aksi olduğu takdirde, Bulgaristan'ın, Türkiye ile olan ilişkilerinin normalleştirilmesini beklememesi gerektiğini de vurgulayan **Yılmaz,** **"Biz bu hususta kararlılığımızın anlaşılmasına yardımcı olacağı umuduyla, 3- 6 Temmuz tarihlerinde Balkan İşbirliği çerçevesinde Sofya'da yapılması öngörülen Balkan Çevre Anlaşması Yazım Grubu toplantısına katılmayacağımızı, gerek Bulgaristan'a gerek diğer Balkan ülkelerine bildirmiş bulunuyoruz. Bulgaristan Hükümeti'nin bugünkü zihniyetiyle eylem ayında yapılmacı öngörülen AGİK Çevre Konferansı'na ev sahipliği etmesinin ne derece uygun olacağı da üstünde düşünülmesi gereken bir başka konudur"** diye konuştu.

GÜNEY KIBRIS'A TEPKİ

Dışişleri Bakanı Mesut **Yılmaz,** basın toplantısı sırasında soruları yanıtlarken, bir gazeteci Güney Kıbrıs Rum Yönetimi Dışişleri Bakanı **Yakovu**'nun, Kıbrıs sorununu Lahey Adalet Divanı'na götürülmesine ilişkin sözlerini hatırlattı.

Yılmaz, Yakovu'nun bu sözlerini, Ada'da iki toplum liderleri arasında 20 yıldan beri süregelen çabalara neden bir türlü çözüm bulunulamadığını göstermesi açısından güzel bir örnek olarak değerlendirdi. **Yılmaz,** Kıbrıs Rum Yönetimi lideri **Yorgo Vasilu**'nun New York zirvesinden sonra, sorunun çözümü için taviz verilmesi gerektiği yolundaki sözlerini de hatırlattı ve bu sözleri cesaret verici bulduklarını bildirdi.

MEMİŞOĞLU'NUN AİLESİ

Yılmaz, basın toplantısı sırasında geçen mayıs ayında Avusturya üzerinden Türkiye'ye sığınan Hacette Üniversitesi öğretim üyelerinden **Hüseyin Memişoğlu**'nu da basın mensuplarına tanıştırdı. Dışişleri Bakanı, Memişoğlu'nun eşi **Eftane,** oğlu **Güner** ve kızı **Sevinç**'in Bulgaristan'da büyük bir baskı altında olduklarını ve Türkiye'ye gelmelerine izin verilmediğini de belirterek, **"Bulgaristan bir yandan tüm vatandaşlarının ülkeden serbestçe çıkabileceklerini ifade etmekte, diğer yandan da AGİK taahhütlerini yerine getirmemektedir"** dedi.

HÜRRİYET » 2 Temmuz 1989

DPT'den, soydaşlarımız için önemli plan

HABER MERKEZİ

HÜKÜMET, Bulgaristan'dan göçe zorlanan soydaşlarımızı ekonomiye kazanma operasyonu başlattı. Bulgaristan, zorunlu göçün sürdüğü her geçen gün, büyük bir üretici kitlesinden koksun kalıp, kendi kurduğu tuzağa düşerken, Türkiye, soydaşlarımızın üretici gücünden en iyi şekilde yararlanmaya karar verdi.

Başbakanlığın talimatı üzerine, Devlet Planlama Teşkilatı'nda iki ayrı, ancak paralel çalışan araştırma grubu oluşturuldu. Bulgaristan'dan göç devam ettiği sürece, bu araştırma grubunun çalışmalarının süreceği ve soydaşlarımızın hangi bölgelere yerleştirileceklerinin, bu grupların çalışmaları sonunda kararlaştırılacağı öğrenildi.

Devlet Planlama Teşkilatı bünyesinde oluşturulan ilk grup, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın mesleki durumlarını inceliyor. Türkiye'ye gelen soydaşlarımızla ilgili bilgiler **DPT**'ye geldiği an, çalışamayacak kadar küçük ve yaşlı olanlar bir kenara ayrılıyor ve geriye kalanlar mesleki durumları, teknik bilgileri ve Bulgaristan'da yaptığı işler itibariyle gruplara ayrılıyor. **DPT**'de oluşturulan diğer grup ise, gelen soydaşlarımızın Türkiye sathında yerleştirilebilecekleri bölgeleri saptamaya çalışıyor. Yerleştirme konusunda verilecek kararın, ilk grubun çalışma sonuçlarına göre verileceği, yerleşim alanının saptanmasında, gelen kişinin mesleki durumunun belirleyici olacağı belirtildi. Ancak, bu ikinci grup, yerleşim bölgesi konusunda soydaşlarımızın Türkiye'deki ailevi bağlantıları, yaşamak istedikleri bölgeyle ilgili kendi isteklerini de göz önüne alarak kararını verecek.

GAP OLABİLİR Mİ?

Devlet Planlama Teşkilatı'na gelen ilk verilere göre, gelen soydaşlarımızın büyük çoğunluğu çiftçi. Tarımla uğraşanlardan sonra gelen en büyük ikinci grup ise esnaftan oluşuyor. Tarımla uğraşanların büyük çoğunluğu oluşturması nedeniyle **DPT**, bir süre sonra Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı'yla ortak çalışmaya girerek, bu kişilerin Türkiye'nin hangi bölümünde oturtulacağını saptamaya başlayacak. Yetkililer, Güneydoğu Anadolu Projesi bölgesinin bir alternatif olarak düşünüldüğünü, çiftçi kökenli soydaşlarımızın ileriki yıllarda tarım açısından büyük potansiyeli olacak bu bölgede en kolay biçimde istihdam edilebileceklerini belirttiler. Ayrıca, Ziraat Bankası da tarım kesiminde çalışmaya başlayacak çiftçi ailelerine kredi açacak.

Yapılan tespitlere göre, Bulgaristan'da esnaf olarak çalışanların istihdam edilmeleri daha zor görülüyor. Ancak, bunların da meslek dallarına göre ayrılmaları sürdürülerek teknik becerisi olanların kamu kesiminde işçi olarak istihdam edilmeleri imkânı araştırılıyor. Ayrıca, yine esnaf olarak çalışmayı istiyeceklere de Halk Bankası'nın kolaylıklar sağlayacağı belirtildi.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Bulgaristan'dan zorunlu olarak göç eden soydaşlarımıza uygulanacak sosyal güvenlik esaslarını belirledi. Buna göre, soydaşlarımız çalışmaları halinde, Türk vatandaşlığına geçinceye kadar da sigortalı olacak. Ayrıca, sigortalılık işlemlerinde soydaşlarımızın beyanına itibar edilecek.

Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın**'ın davetlisi olarak helikopterle Edirne'ye gelen Türk Alman Sağlık Vakfı üyesi parlamenterler, **CDU**'lu milletvekilleri **Hans Joachim Fuchtel** ile **Herr Bauther, FDP**'li bayan milletvekili **Gisela Babel** ve iki Alman Profesör **Herr Federik** ile **Herr Nussel**, ilk olarak Kapıkule Gar'a gittiler. Garda kendi seçtikleri kişilerle konuşarak, çeşitli sorular yönelten Alman parlamenterler, daha sonra Kapıkule'ye geçtiler.

Öte yandan, dün Kapıkule Gar ve Kapıkule ile Kırklareli Dereköy Sınır Kapısı'ndan giriş yapan soydaşlarımızla birlikte toplam rakamın 94 bini aştığı belirtildi.

ALMAN PARLAMENTERLER KAPIKULE'DE *Sağlık Bakanı Halil Şıvgın'ın davetlisi olarak Kapıkule'ye gelen Türk– Alman Sağlık Vakfı üyesi beş Alman parlamenter ve vakfın Türk Başkanı Dr. Yaşar Bilgin, Kapıkule'de soydaşlarımızla görüştüler. Sayıları 94 bin'i aşan soydaşlarımız arasından, kendi seçtikleri kişilerle konuşan heyet üyeleri, Bulgar zulmü karşısında dehşete düştüler. "Üzüldük ve etkilendik" diyerek, duygularını açıklayan Alman parlamenterler, "Bu durum ruhsal bunalım yaratır. Buna çözüm bulmak gerekir" dediler...*

BULGAR BAKAN, ALMANYA'DA

Federal Almanya'nın başkenti Bonn'a resmî ziyarette bulunan Bulgaristan Dışişleri Bakanı **Petar Mladenov, "Bulgaristan'da Türk azınlık yok. Müslüman Bulgarlar var"** yolundaki Bulgar tezini yineledi. Bu arada Belçika'nın, Sofya Büyükelçisi aracılığıyla Bulgar Hükümeti'ne başvurarak bu ülkede yaşayan Türk azınlığın akıbeti hakkında resmen bilgi istemesinin ardından üç ülkenin daha Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı **(AGİK)** insani boyut mekanizması çerçevesinde aynı yola başvuracakları öğrenildi. Brüksel'e ulaşan haberlere göre, Belçika'yı izleyecek olan diğer batılı üç ülke Fransa, Federal Almanya ve İngiltere olacak.

SAMSUN'DA YÜKSELEN ÖFKE

Bulgaristan'ın soydaşlarımıza yaptığı insanlık dışı baskılar, dün Samsun Cumhuriyet Alanı'nda düzenlenen ve beş bin kişinin katıldığı **"Bulgar zulmüne son"** mitinginde telin edildi.

Naim: "Rus isterse zulmü bir saatte durdurur..."

KIBRIS görüşmeleri için gittiği New York dönüşü Londra'ya uğrayan KKTC Cumhurbaşkanı **Rauf Denktaş, "Bulgaristan göçmenlerininkine benzer olayları 1963–64 yıllarında biz de yaşadık. Özgür dünya basını, Bulgaristan göçmenlerini örnek bir dava olarak ele almalıdır"** dedi.

Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskı ve zulüm politikası, Londra'da **Naim Süleymanoğlu**'nun da katıldığı coşkulu bir yürüyüşle protesto edildi.

Rauf Denktaş, dün, İngiltere'deki Türk Örgütleri Konseyi tarafından düzenlenen Bulgaristan'ı telin mitingine katılmak amacıyla, Londra'da bulunan olimpiyat şampiyonu millî halterci **Naim Süleymanoğlu** ile **Claridges** Oteli'nde bir basın toplantısı düzenledi.

Basın toplantısında söz alan millî halterci Naim Süleymanoğlu da, Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskılarla ilgili olarak, **"Sovyetler Birliği isterse, Bulgaristan'daki Türklere yapılan baskı ve zulmü bir saatte durdurur"** dedi.

MİLLİYET » 2 Temmuz 1989

Özgür büyüyecekler Mallarına - mülklerine el konularak sınır dışı edilen soydaşlarımıza Bulgar zulmünden kurtulmuş olmak en büyük mutluluğu veriyor. İki küçük çocuğuyla anavatana kavuşan bu anne, evlatlarının özgürlük içinde büyüyeceğine ve mutlu bir yaşam sürecağine inanıyor...

Özal, göçmen soydaşlarımızla görüştü

'Jivkov'un ümüğüne çökeceğim'

● Başbakan Turgut Özal, Gebze'de Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızla görüştü ve oğlunun gelmesine izin verilmediğini söyleyen bir kadına, "Onlara Bulgar domuzu derler. Alırız, döve döve alırız" dedi

● "Jivkov'u masaya oturtacağım" diyen Özal, "Burunlarından fitil fitil getireceğiz. Böflerini gördük, neyapacaklarını şaşırdılar" diye konuştu

HABERİ 9. SAYFADA

Başbakan, "Jivkov'u masaya oturtup kafasına vuracağım"

Özal, Bulgar'a sert

İSTİHBARAT SERVİSİ

● Gebze'de Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilen soydaşlarımızın barındırıldığı çadır-kentte incelemeler yapan Başbakan Turgut Özal önümüzdeki günlerde Bulgaristan'la göç, parçalanmış aileler gibi konularda masaya oturulacağını belirtti

● Soydaşlarımızdan bir kadının 19 yaşındaki oğlunun Bulgaristan'da kaldığını söyleyerek ağlaması üzerine Özal, "Onlara Bulgar domuzu derler. Alırız döve döve alırız" cevabını verdi.

BAŞBAKAN **Turgut Özal**, Bulgar zulmünün hesabının bir gün sorulacağını söyledi. Parçalanmış ailelerin birleştirileceğini de belirten Başbakan, Gebze'deki çadırkente yaptığı incelemeler sırasında oğlunun Bulgaristan'da kaldığını ağlayarak söyleyen bir kadına, **"Onlara Bulgar domuzu derler. Alırız, döve döve alırız"** dedi. Başbakan **Özal**, Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov'u masaya oturtacağını** belirterek, **"Burunlarından fitil fitil getireceğim, kafasına vuracağım"** diye konuştu.

Bulgaristan'dan gelen yaklaşık 1000 soydaşımızın barındırıldığı Gebze Ziraat Okulu'ndaki çadırkentte dün incelemeler yapan Başbakan, önümüzdeki günlerde Bulgaristan'la **"parçalanmış ailelerin birleştirilmesi, göç meselesi ve benzeri sorunların"** görüşüleceğini ifade etti. İncelemeleri sırasında soydaşlarımızla da görüşen **Özal**, Batı dünyasının Bulgaristan'a baskı yapmaya başladığını kaydetti. Başbakan, **"Biz de Sovyet Rusya'ya baskı yapıyoruz. 'Perestroika' diyorlar, 'açıklık' diyorlar. Haydi gösterin kendinizi diyoruz"** şeklinde konuştu.

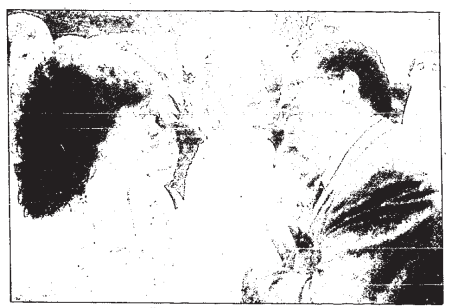
• ŞAŞIRDILAR

Bulgaristan'dan gelen Türk sayısının 90 bini aştığını, 100-200 bin kişi daha gönderseler de hiç fark etmeyeceğini söyleyen **Özal**, gelenlerden 10 bin kişiye iş bulunduğunu sözlerine ekledi. Başbakan **Özal** şunları söyledi:

"Her gelene Allah'ın izniyle iş bulacağız. Türk ekonomisine fayda sağlayacağız, destek sağlayacağız. Bulgar idaresinin yanıldığı bir şey var. Türkiye'yi fakir zannediyorlar. Türkiye zengin bir ülkedir. Ülkemiz Bulgaristan'la mukayese edilemeyecek kadar büyük, güzel ve aynı zamanda hızla gelişen bir ülke. Bulgaristan'ı sıkıştırıyoruz. Aldığım bilgilere göre şaşkın olduklarını görüyoruz."

Soydaşlarımıza ne iş yaptıklarını, Türkiye'de bulunmaktan memnun olup olmadıklarını, burada ihtiyaçlarının karşılanıp, karşılanmadığını da soran Başbakan **Özal**'a ağlayarak yaklaşan bir kadın, 19 yaşındaki çocuğunun Bulgaristan'da kaldığını söyledi. Başbakan kadının sözleri üzerine şunları dedi: **"Onlara Bulgar domuzu derler. Alırız, döve döve alırız. Adamlar eşyaları gönderiyor. İnsanları göndermiyorlar. Hiçbir halt yiyemezler. Jivkov sallamıyor aslında. Bastırıyoruz, merak etmeyin.**

Burunlarından fitil fitil getireceğiz. Jivkov'u masaya oturtacağım. Kafasına vuracağım. Bulgarın böfünü gördük. Türkleri gönderin dedim. Onlar bunu beklemiyordu, ne yapacaklarını şaşırdılar." **Özal**, bu arada ailesinden ayrı kaldığından yakınan bir kadına da **"Merak etme ümüklerine basa basa alacağız"** yanıtını verdi. **Özal** yanındaki yetkililere konfeksiyon sanayicilerinin 2 bin eleman istediklerini söyledi ve sanayicilerle temasa geçilerek bunların soydaşlarımız arasından seçilmesini istedi.

"Masaya oturtacağız" *Gebze'de Bulgaristan'dan göçe zorlanan soydaşlarımız için kurulan çadırkenti gezen Başbakan Özal, görüştüğü göçmenlere Bulgar zulmünün hesabının bir gün sorulacağını söyledi. Başbakan, Bulgaristan Devlet Başkanı Jivkov'u masaya oturtacağını, Bulgarların burunlarından fitil fitil getireceğini bildirdi.*

MİLLİYET » 2 Temmuz 1989

İngiltere, Fransa, F.Almanya, Bulgaristan'daki Türklerin akıbetini soruyor...

'Sofya, hesap ver'

● Daha önce aynı girişimde bulunmuş olan Belçika, Sofya'ya göndereceği ekonomik heyetin gezisini iptal etti

DIŞ HABERLER SERVİSİ

İNGİLTERE, Fransa ve Federal Almanya'nın Sofya yönetimini ülkedeki Türk azınlığa yapılan baskılar için bilgi vermeye çağıracağı bildirildi. 3 ülkenin istediği açıklamada, Bulgaristan'ın Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nda (AGİK) benimsenmiş olan insani boyut konusundaki tutumunun belirtilmesi ve bu ilkelerin uygulanıp uygulanmadığı yer alacak. Daha önce de Belçika hükümeti Sofya yönetiminden Türk azınlığın geleceğiyle ilgili açıklama istemişti. Dünya basını ve televizyonlarının Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskılar ve zorunlu göçle ilgili haber ve yorumları da artarak sürüyor.

Belçika basını göç etmek zorunda bırakılan soydaşlarımızın durumuyla ilgili ayrıntılı bilgi veriyor. Kapıkule'ye muhabirler gönderen Belçika basını soydaşlarımızla yapılan görüşmeleri de yayınlıyor. Öte yandan Belçika Dış Ticaret Bakanlığı'ndan bir heyetin ekonomik ve ticari görüşmeler için Sofya'ya yapacağı ziyaret iptal edildi. Belçika hükümeti yetkilileri ziyaretin bu ülkede durum normale dönene kadar yapılmayacağını bildirdiler.

Brüksel'de Bulgaristan Büyükelçisi **Belchirev**'in bir basın toplantısında ülkede Türk azınlık olmadığı şeklindeki iddiası da Belçika gazetelerinde alay konusu oldu. Gazeteler **Jivkov**'un Türk azınlıkla ilgili demeçlerinin hatırlatılması üzerine bunun bir hata olduğunu belirten büyükelçiyle alay etmeye başladı.

• FRANSA'DA

Fransa'da en çok izlenen TV kanalı olan **TF 1**'e bağlı bir haber ekibini İstanbul, Edirne ve Bulgaristan'da yaptığı çekimlerle haberlere geniş yer verildi. Ekibin hazırladığı ilk haber 29 Haziran'da ana haber bülteni içinde yayınlandı. Taksim'deki mitingi de görüntüleyen ekipten **Guilaine Chenu**, "**Miting çok çarpıcıydı. Biz gerçeği görmek istedik. Türkiye'ye gelmeye karar verince Bulgaristan'a da giriş vizesi için başvurduk, hiç beklemiyorduk ama verdiler**" diye konuştu. Fransız gazeteciler Bulgaristan izlenimlerini şöyle anlattılar:

"**Bulgaristan'da, tüm bu olayların nasıl olup bittiğini göremiyorsunuz, fakat hissediyorsunuz. Türkiye'ye geçmek için, sınır kapısına doğru uzun kuyruklar oluşturmuş insanlar, boşaltılmış köyler gördük. Sınırı geçmek için bekleyen insanlarla konuştuğumuz zaman size, 'Türkiye'ye gezmeye gidiyoruz, geri geleceğiz' diyorlar. Ama arabalarındaki buzdolapları, fırınlar ve bir evin bütün eşyası ile ne kadar inandırıcılar? Ürkmüş görünüyorlar, gerçeği söyleyemedikleri hissediyorsunuz. Büyük bir panik rüzgârı estiğini hissediyorsunuz. Bulgaristan'ı terk etmezlerse öldürülecekleri söylentilerinin yayıldığını duyuyorsunuz.**"

Konuk gazeteciler, Bulgaristan'da bulundukları süre içinde, kendilerine Bulgar bir gazetecinin eşlik ettiğini, bu yüzden rahat çalışamadıklarını, konuştukları Türklerin de bu Bulgar gazeteci yüzünden kendilerine rahatlıkla yanıt veremediklerini kaydettiler.

Fransız televizyon ekibinin konuyla ilgili 2. haberi yarın akşam TF 1'de yayınlanacak.

Milliyet muhabiri **Temuçin Tüzecan**'ın bildirdiğine göre, Londra'da düzenlenen "**Bulgaristan'ı kınama**" mitingine İngiltere'deki Kıbrıslı Türklerin çağrısı olarak katılan Naim Süleymanoğlu, "**Bulgaristan'daki durumu Sovyetler Birliği isterse birkaç saat içinde çözer**" dedi.

Öğleden sonra Hyde Park'ta yapılan gösteriye, yüzlerce Kıbrıslı ve Türkiyeli Türk katıldı. Kötü havaya rağmen Hyde Park'ta bayrakları ve milli kıyafetleri ile toplanan bini aşkın Türk, aralarına katılan Naim Süleymanoğlu'na büyük sevgi ve ilgi gösterdi.

Türkler daha sonra, Bulgaristan'ın Londra Büyükelçiliği'ne yürüdüler.

Mesut Yılmaz: "Gerekli girişim yapılacak"

"Utanç kapısına" tepki

MİLLİYET HABER MERKEZİ

MİLLİYET'in "**utanç kapısı**" haberi Dışişleri Bakanlığı'nı harekete geçirdi. Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** dün yaptığı açıklamada konuyu araştırdıklarını ve gerekli girişimlerin yapılacağını söyleyerek, "**Bu konuda soruşturma açtık**" dedi.

Arkadaşımız **Ali Haydar Yurtsever**'in verdiği haberde Viyana Havaalanı'nda ülkeye gelen Türkler için ayrı bir turnike açıldığı ve turnike girişine "**Türk vatandaşları**" yazılı bir uyarı levhasının konduğu bildiriliyordu. Avusturya makamlarının bu tutumu yurt çapında büyük bir nefret uyandırdı. Milliyet'i dün telefonla arayan yurttaşlar, "**Böyle kepazelik olmaz. İnsan hakları konusunda şampiyonluğu sözde kimseye bırakmayan, ırk ayrımcılığına karşı çıkmamızı övünen ve Türkiye'ye demokrasi konusunda çeşitli eleştiriler getiren Avrupalıların bu yaptığı akla izzana sığmaz**" sözleriyle öfkelerini dile getirdiler.

Avusturya makamlarının akıl almaz bu uygulaması Avusturya'da da tepkilere yol açtı. Çeşitli demokratik kuruluşların temsilcileri bu tür girişimleri onaylamanın mümkün olmadığını bildirdiler. Havaalanı Güvenlik Müdürü Yarbay **Alfred Rupf**'un özel turnikeyi kolaylık olsun diye açıkları yolundaki alaylı ifade de şiddetle kınandı.

Milliyet'in konuyla ilgilenmesi üzerine Viyana Havaalanı yetkilileri turnike uygulamasını geçici bir süre için durdurmuşlardı. Şimdi özel "**utanç kapısı**" uygulamasına yeniden başlanıp başlanmayacağı merakla beklenirken, Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz dün yaptığı açıklamada konunun araştırıldığını bildirdi, araştırma sonuçlarına göre Avusturya makamları nezdinde gerekli girişimlerin yapılacağını kaydetti.

• KIBRIS VE BULGARİSTAN

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** dün Ankara'da düzenlediği basın toplantısında, Kıbrıs ve Bulgaristan sorunlarıyla ilgili son gelişmeler hakkında bilgi verdi. **Yılmaz**, New York'ta Kıbrıs Türk ve Rum taraflarıyla BM Genel Sekreteri arasında yapılan değerlendirme toplantısında bir mutabakat oluşmasını memnunlukla karşıladıklarını bildirdi. Aldıkları ilk bilgilerin, zirve toplantısının oldukça yapıcı bir atmosferde geçtiğini gösterdiğini, belirten Dışişleri Bakanı **Yılmaz**, Rum yönetimi lideri **Yorgo Vasiliu**'nun, çözüm için taviz verilmesi gerektiği yolundaki açıklamalarını da, müzakerelerin geleceği açısından cesaret verici bulduklarını bildirdi. Rum yönetimi Dışişleri Bakanı **Yakovu**'nun, Kıbrıs sorununun Uluslararası Adalet Divanı'na götürülmesi yolundaki demecini de eleştirdi.

• 60 TÜRK ÖLDÜRÜLDÜ

Mesut Yılmaz, Bulgaristan konusunda bilgi verirken de, bu ülkede, Mayıs ayı başlarından itibaren yapılan gösterilerde Bulgar güvenlik kuvvetlerinin müdahalesi sonucu 60'ın üzerinde Türk'ün öldürüldüğünü, yüzlercesinin de tutuklandığını açıkladı.

MİLLİYET » 2 Temmuz 1989

●"Arabuluculuğun amacı Bulgaristan'ın tutumunu değiştirmeye yönelik olmalı"

Sovyetler'e açık mesaj

ANKARA, ÖZEL

ÖZAL hükümeti dün Moskova'ya açık bir mesaj gönderdi ve Sovyetler Birliği'nin Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Türklerin sorunlarını çözmeye yönelik çabalarının, "**Sofya yönetiminin tutumunu değiştirmeye yönelik**" olmasını istedi.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, Türkiye'nin beklentisi doğrultusunda bu aşamada Sovyetler'in teklif ettiği "**arabuluculuğun**" şansını zayıf gördüğünü vurguladı, Moskova'nın Sofya'yı "**bir göç anlaşması için masaya getirme**" çabası içinde olmadığını ortaya koydu. Yılmaz, bu aşamada, Sovyet girişimi ile ilgili "**iyimser**" bir bakış ve değerlendirme ortaya koymamakla beraber, bu girişime kapıları kapatmaktan da kaçındı.

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, 96 bin kişiye ulaşan Bulgaristan Türklerinin "**zorunlu**" göçü konusunda dün geniş kapsamlı bir basın toplantısı düzenledi.

Yılmaz'ın basın toplantısında verdiği en önemli mesaj, "**arabuluculuğa soyunan**" Sovyetler Birliği'ne yönelikti. "**Kendisini arabulucu**" ilan eden Sovyetler'in Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, bugün Moskova'ya hareket ederken, **Yılmaz**'ın, açıkça **Özal** hükümetinin beklentisini kamuoyuna açıklaması, Sovyetler'in girişimine verdiği önemi de açıkça ortaya koydu. **Yılmaz**, "**Sovyetler Birliği'nin samimi bir çaba içinde olduğunu gözlüyoruz**" dedi.

Dışişleri Bakanı basın toplantısında Bulgar yönetiminin tutumundan, "**Utanç verici bir suç**", "**Çağdışılık**", "**Vahim ve kitlesel insan hakları ihlali**", "**İnsanlık dışı politika**", "**İnsanlık suçu**", "**Kültürel soykırım**" diye söz ederek çok ağır bir üslup kullandı. **Yılmaz**, tüm dünyayı Bulgaristan üzerinde siyasi ve ekonomik yaptırımlara yönelmeye çağırdı.

Yılmaz, siyasi yaptırımlardan söz ederken, Ekim ayında Bulgaristan'da yapılması öngörülen AGİK (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı) Çevre Konferansı'nın ertelenmesini önerdi. Dışişleri Bakanı, Türkiye'nin 3-6 Temmuz'da Balkan İşbirliği çerçevesinde yapılması öngörülen Balkan Çevre Anlaşması yazım grubu toplantısına katılmayacağını da açıkladı. Bakan, gelişmelere göre, Türkiye'nin İslam Konferansı'nı olağanüstü toplantıya çağırabileceğini, meseleyi BM'ye de götüreceğini bildirdi.

Meselenin Türkiye ile Bulgaristan arasında olmadığını da altını çizerek vurgulayan Yılmaz, şöyle konuştu:

Bulgar hükümetiyle, insan hak ve özgürlüklerine saygılı bir anlayışla kapsamlı bir reform hareketini gerçekleştirmeye, Doğu-Batı ilişkilerinde vaat edici bir işbirliği ikliminin oluşmasına katkıda bulunmaya çalışan, Sovyetler Birliği başta olmak üzere, Doğu Avrupa ülkeleri arasındadır. Bir yandan ortak Avrupa evinden bahsederken, Bulgaristan hükümetinin bu halliyle böyle bir evde kiracı dahi olmasına izin verilemez.

"Bulgaristan'daki Türk soykırımının trajedisi, Bulgar hükümetiyle, AGİK sürecine katılan tüm ülkeler arasındadır. Bulgar hükümetiyle İslam âlemi arasındadır.

MİLLİYET » 2 Temmuz 1989

● 18 aylık çocuğu gözlerini kırpmadan öldürdüler

Küçük Türkan'ı Bulgarlar vurdu

• Bülent AYAN • EDİRNE (MİL-HA)

SOYDAŞLARIMIZA, zulmü, işkenceyi, zorbalığı yıllardır uygulamaktan zevk alan Bulgar yönetiminin caniliği, kundaktaki çocuklara kadar vardı. Bulgaristan'ın her gün düzenli olarak sefere koyduğu utanç treninden gün geçmiyor ki, bir yaralı inmesin, yakını öldürülen bir soydaşımız gelmesin. Kapıkule istasyonunda, soydaşlarımız başlarından geçen o akıl almaz insanlık dışı baskıları dile getiriyor. Her şeyden habersiz küçücük çocuklar ellerinde bir bebek, bir oyuncakla kalabalığın arasında şaşkınlık içinde bekleşirken, 1.5 yaşındaki **Türkân**'ın "**utanç treni**" ile sadece siyah-beyaz bir fotoğrafı Türkiye'ye ulaşabiliyor.

Yaşlı bir soydaşımız yanımıza yaklaşıyor. **Türkân**'ın fotoğrafını veriyor bize. Bir de pusula. Şunlar yazılı pusulada.

"**Bulgaristan'ın Kırcali Sancağı'nın Benkocaki'ye bağlı Kalayoba köyünde isimlerimizin değiştirilmemesi, ananelerimizin korunması için bütün milletçe yürüyüşe geçtik. Bulgar zırhlı araçları ve tankları ile karşılaştık. Ateş açtılar. Köyümüzden 2 şehit, 8 yaralı verdik. Şehitlerimizin isimlerini yazıyorum: Türkân Feyzullah** (kız çocuğu, 1.5 yaşında), **Ayşe Mümin** (48 yaşında),

Yaralıların isimleri de şöyle: **Melika Hasan** (25), **Fatime Hüsün** (29), **Ayşe Ahmed** (47), **Feyzullah Abdullahoğlu** (29), **Bedriye Salih** (27), **Adem Mustafa** (52), **Lütfi Mazit** (25), **Mümin Ahmed** (38)."

• BABASININ YANINDA ÖLDÜ

Bulgar acımasızlığının son örneklerinden biri idi küçük **Türkân**. Babası-annesi isimlerinin değiştirilmemesi için yürüyüş yaparken, Bulgar askerlerinin silahları ile karşılaşmışlardı. Namlular ölüm kusuyordu. O hain namluların birinden çıkan mermiler 18 aylık **Türkân**'ın vücudunu delik-deşik etti. Babasının yanında öldü **Türkân**.

Şimdi **Türkân**'dan tek anı kaldı: Bir fotoğraf. **Türkân** bu fotoğrafta yaşayacak artık.

"Aşıda radyoaktif madde" *Sağlık Bakanı Halil Şıvgın, makam otomobilinde arkadaşımız Asuman Aydın'ın sorularını yanıtladı. Bakan, Prof. Abdullah Turfanda'nın "Bulgarların soydaşlarımıza yaptığı aşılarda radyoaktif madde bulunduğuna" ilişkin görüşlerinin ciddiye alındığını söyledi.* *(Fotoğraf: Ali Can BULUT)*

● Bulgarların enjekte ettikleri madde belirlendi

'Radyoaktif aşı'

• Asuman AYDIN

BULGARİSTAN'dan sınırdışı edilen soydaşlarımızın bir kısmına topuktan yapıldığı belirtilen enjeksiyonla ilgili yepyeni bir görüş ortaya atıldı.

İstanbul Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. **Abdullah Turfanda**'nın Sağlık Bakanlığı tarafından önemle ele alınan bilimsel görüşlerine göre yapılan enjeksiyonlarla soydaşlarımıza radyoaktif madde şırınga edildi.

Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın**, konu üzerinde önemle durduklarını, dün Kopenhag'da Dünya Sağlık Örgütü'nden bir komisyonla bakanlıktan 3 uzmanın yaptığı toplantıda bu konunun görüşüldüğünü **Milliyet**'e açıkladı.

Prof. Dr. **Abdullah Turfanda** konuya özel bir ilgi duyduğunu, basında ve TRT'de yayınlanan haberleri ilgiyle izlendiğini, meslektaşlarıyla yaptığı görüşmeler ve tartışmalar sonucu yapılan enjeksiyonun büyük bir olasılıkla radyoaktif madde içerdiği ihtimalinin yüksek olduğunu söyledi. Prof. Dr. **Turfanda** bunun nedenlerini **Milliyet**'e şöyle anlattı:

"Enjeksiyondan sonra kişileri 15 gün süreyle beklemeleri ilginçti. Bu süre şırınga edilen radyoaktif maddenin vücuttaki bulgularının silinmesi için gerekliydi. Her radyoaktif maddenin yarı ömrü vardır. Yarı ömür radyoaktif maddenin radyoaktivitesini tüketme süresine denir. Bazı radyoaktif maddelerde yarı ömür yıllarca, bazılarında bir ya da iki hafta olabilir.

"Bu maddenin izlerinin silinmesi etkisinin olmaması anlamında değildir. 15 günde vücutta yapacağını yapar ve özellikle kemik beziklerinde bırakır. Enjeksiyonun topuktan yapılması radyoaktif maddenin kemik yoluyla pelvis yani karın bölgesindeki kemik düğümlerine birikmesiyle sonuçlanır. Bu düğümler karın içindeki üreme organlarına çok yakındır. Buradan saçılan radyoaktif dalgalar yumurtalıklarda ve üreme organlarında yapacağını yapar. Yapılacak bütün testlerde de hiçbir bulguya rastlanmaz. Ancak bu enjeksiyon yapılan kişiler ya kısır kalırlar, ya da anormal bebekler dünyaya getirebilirler. Yapılan enjeksiyonun dozu bu anlamda önemlidir."

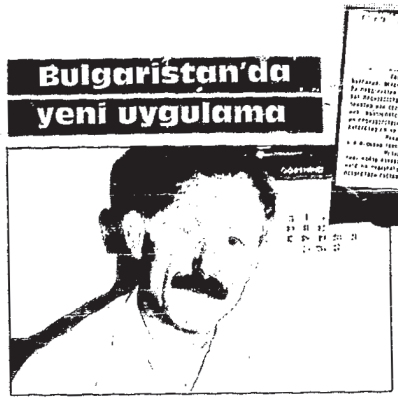
Milliyet'e yaptığı açıklamada konu üzerinde önemle durduklarını ve tüm olasılıkların Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Hıfzıssıhha'dan seçilen bilim adamlarından oluşturulan bir komisyonca incelendiğini belirten Bakan **Halil Şıvgın** da, "**Tüm bu tetkikler ve deneyler Özel Düzen Laboratuvarı'nda sahibi Prof. Dr. Yahya Laleli başkanlığındaki kurul tarafından gerçekleştiriliyor**" dedi.

Öte yandan Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın**, Türk-Alman Sağlık Vakfı heyetinin Kapıkule'deki incelemeleri sırasında yaptığı açıklamada da, Dünya Sağlık Örgütü'nün, önümüzdeki haftalarda Bulgaristan'a tarafsız bir heyet yollayarak, aşı olayının doğruluk derecesini araştıracağını bildirdi.

Bu arada Bulgaristan'daki soydaşlarımıza uygulanan zulüm ve zorunlu göç, Samsun ve İzmit'te düzenlenen mitinglerle kınandı. Binlerce kişinin katıldığı mitinglerde "**Katil Jivkov**", "**Bulgara karşı silah isteriz**", "**Ordu millet el ele Sofya'ya**" gibi sloganlar atıldı.

MİLLİYET » 2 Temmuz 1989

Bulgaristan'da yeni uygulama

Lise öğretmeni Avni Veli, Bulgaristan'daki Türklere yeni baskı yöntemleri uygulandığını belirterek, "İşi yavaşlatan soydaşlarımıza 15 yıla kadar hapis cezası verileceği açıklandı" dedi.

KALANLARA GÖZDAĞI

● İşyerlerine gönderilen bir yazıda işe gelmeyen veya işi yavaşlatan Türklere 3-10 yıl arasında hapis cezası verileceği açıklandı. Eylemin büyümesi halinde bu ceza 15 yıla kadar çıkabilecek

• Aysun KARLI

• BURSA, MİL-HA

SOYDAŞLARIMIZA zorla pasaport vererek sınır dışı eden ve birçok ülke tarafından eleştirilen Bulgaristan hükümeti şimdi de geride kalan Türklere değişik baskılar uygulamaya başladı.

Bir süre önce ziraat işletmelerinin yetkilileri ile kooperatif müdürlerine ve resmi kurumlara birer yazı gönderen Kırcaali Sancağı Belediye Başkanı **Dimitir Bogdanov**, işe gitmeyen veya işi yavaşlatanlar hakkında 3-10 yıl arasında hapis cezası verileceğini bildirdi. Aynı yazıda yasanın 107. maddesi gereğince işi yavaşlatma ve işe gitmeme eyleminin büyümesi halinde hapis cezasının 3-15 yıl arasında olacağı ve bu cezaların Türklere yönelik olduğu belirtildi. Yazıda ayrıca işi yavaşlatmanın ekonomiye darbe vurduğu da kaydedildi.

Belediye Başkanı Bogdanov'un resmi yazısının bir örneğini Milliyet'e ulaştıran Viyana 89'a Destek Cemiyeti Başkanı lise öğretmeni Avni Veli, Cebel'de örgütlendikleri gerekçesiyle 7.5 yıl hapis yattığını, Bulgaristan hükümetinin Türklere baskı ve zulmü giderek artırdığını söyledi. İsveç üzerinden Türkiye'ye geldiğini kaydeden **Avni Veli**, Bulgaristan hükümetinin Kırcaali bölgesinde olduğu gibi tüm Türkleri sindirmek için hapis cezası verileceğini her yerde duyurduğunu belirtti.

• TÜRK MALLARINA EL KOYMA HAZIRLIĞI

Bu arada Bulgar resmi haber ajansı **BTA**, **Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan Türklerin bu ülkedeki mallarının yönetimi için birini görevlendirmemeleri durumunda, menkul ve gayri menkulleriyle emeklilik haklarından yoksun kalacaklarını bildirdi.**

Bu durumda, Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türklerin ülke dışından, bu ülkedeki mallarını satmaları veya başka bir biçimde ellerinden çıkartmaları ve banka hesaplarından para çekmeleri mümkün olmayacak.

BTA'nın haberine göre, Bulgar hükümetinin hukuk danışmanlarından **Stavri Stavrev**, Bulgar Komünist Partisi yayın organı Rabotnichesko Delo gazetesinde dün yer alan demecinde, mevcut yasalara göre, **"Ülkeden çıkış vizelerinin bitiminden sonra 6 ay içinde ülkeye dönmeyen Bulgar vatandaşlarının 'yabancı' sayıldığını ve bu kişilerin haklarını korumak istiyorlarsa, mallarını yüneticiye (vekil) vermeleri gerektiğini"** belirtti.

Stavrev, aksi durumda, **"Devlet mal varlığına kontrolünü ele alır ve 10 yıl sonra, kullanma hakkı gereğince, mallara müktesep hakkının sahip olur"** dedi.

Stavrev, bundan sonra devletin bu gayri menkulleri tıpkı devlet mülkiyetinde olanlar gibi işleme tabi tutacağını ve kiralayabileceğini kaydederek, **"Kira işleminin başlangıcından itibaren yerel fiyatlardan tespit edilen kira miktarı eski mal sahiplerinin adına bankalarda bir hesaba yatırılır ve bu hesaplar bu kişilerin tasarrufunda olur"** dedi. **Stavrev**, mevcut yasaların yabancı bir ülkedeki kişilere emekli aylığı gönderilmesine izin vermediğini de belirtti.

Stavrev, Türklerin mallarına karşılık devletten para talep etmeleri durumunda bu talebin karşılanmayacağını, çünkü devletin bu malları ne mülküne geçirdiğini ne de istimlak ettiğini ileri sürdü.

Ancak, BTA'nın haberinde, Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan Türklerin yıllar sonra bu ülkeye döndüklerinde, kendi çiftliklerine dönüp dönemeyecekleri ve mallarına sahip olup olamayacakları belirtilmedi.

HÜRRİYET » 2 Temmuz 1989

Bulgaristan'a diplomatik taarruz

DENGE

Cengiz CANDAR

ANKARA, son 48 saattir **Bulgaristan** ile yatıp kalkıyor. **Bulgaristan** soluyor. Önceki gün, **Başbakanlık** ya da **Dışişleri** koridorlarının dışına taşan ilginç girişimler gerçekleşti. İlkinde, **Kanada**'nın **Ankara** Büyükelçisi'nin özel öğle yemeği, **Bulgaristan**'a yönelik yeni bir **Türk-Sovyet** temasına sahne oldu.

Mesut Yılmaz-Albert Çernişev görüşmesinin sonucu olarak, bugün, Çernişev, yine Moskova'ya uçuyor. Aynı günün akşamı, Dışişleri Müsteşarı **Nüzhet Kandemir**'i Washington Büyükelçiliği'ne uğurlamak, yeni Müsteşar **Tuğay Özçeri**'ye hoşgeldin demek için, Mesut Yılmaz'ın Devlet Konukevi'nde verdiği resepsiyonda konu, yine **Bulgaristan** idi.

Dışişleri Bakanı, büyükelçilerle, büyükelçiler birbirleriyle ve basın mensuplarıyla, basın mensupları bakanla: herkes birbiriyle Türk diplomasisinin Bulgaristan stratejisini tartışıyordu.

Bu arada, ilk Yılmaz-Çernişev görüşmesinin içeriğine ilişkin çarpıcı bilgiler sızdı. Çernişev, Yılmaz'a, "Türkiye'nin ne kadar soydaşını kabul edebileceğini" soruyor. Elinde kağıt-kalem. Not alıp **Bulgar** tarafına iletecek. Mesut Yılmaz, tereddütsüz anında yanıtlıyor: **"1,5 milyonun tümünü..."** Çernişev, herhangi bir şey yazmadan kalemini cebine soluyor.

Çernişev'den, **Bulgaristan**'ın kaç **Türk**'ü göndermeye niyetli olduğunu öğrenmesi isteniyor. Sovyet Büyükelçisi, bir süre sonra, "kendi izlenimi" olduğunu söylemeyi ihmal etmeden, rakamı veriyor: **"300 bin."**

Bu sabahla birlikte, 100 bininci **Türk** de, anavatana adımını attığına göre, **Bulgaristan**'ın zorla sınırdışı ettiği ve kaçmaya zorlayacağı sayının üçte birine ulaşıldı demektir.

BULGARİSTAN SORUNUNA ÖNCELİK

ANCAK, iş, **Bulgaristan**'ın neyi tasarladığı ile bitmiyor. Bu noktada, son 48 saatin üçüncü aşaması dün Mesut Yılmaz'ın basın toplantısı ile yaşandı. Mesut Yılmaz, bakan olduğundan beri ikinci kez basın toplantısı yapıyor. Geçen yıl ağustos ayında yapılan ilki, dış politikanın tüm alanlarına temas etmişti. Bu kez, konu, sadece **Bulgaristan**'dı. Öyle ki, toplantı başlamadan önce, baza basın mensuplarından, **Yunanistan** ile ilgili soru sormaları rica edildi.

Hatta, Mesut Yılmaz'ın tam iki saat süren uzun basın toplantısında, Yunanistan'a da değinilmesi önceden kararlaştırılmasına ve açıklama metnine bu konuda bir bölüm konmasına rağmen, son anda, **Yunanistan** bölümü çıkarıldı..

Yılmaz, iki saati **Bulgaristan**'a dönük açıklamalarında, **"Demokrasi ve insan haklarından sıkça söz etmeye itina gösteren Yunanistan'ın, yanıbaşında cereyan eden bu vahim ve kitlesel insan hakları ihlali olayı karşısındaki tutumu haklarında ben burada herhangi bir yorumda bulunmak istemiyorum"** sözleriyle **Yunanistan**'a bir gönderme yapmakla yetindi.

Önceki akşam, **Devlet Konukevi**'nin bahçesindeki resepsiyonda **Mesut Yılmaz**'ın **Yunanistan**'ın **Ankara** Büyükelçisi **Dimitri Makris**'le ayaküstü yaptığı 20 dakikalık görüşme ve Makris'in Yılmaz'a gösterdiği yazılı bir metnin, dünkü 15 sayfalık açıklamada yer alan **Yunanistan** bölümünü hafifletiği anlaşıldı.

Dışişleri'nin üst düzey yöneticileri, **"Yunanistan'a çimdikle bu kadar yeter. Batı Trakya'daki soydaşlarımızın çıkarları da, Bulgaristan'daki soydaşlarımızın korunmasından geçiyor"** görüşünü dile getirdiler.

Bulgaristan'daki soydaşlarımızın korunmasını hedef alan, Yılmaz'ın dünkü basın toplantısı ise **Türkiye**'nin görüşlerinin en sert ve kararlı ifadelerle süslendiği, önemli bir deklarasyondu. Eskilerin **"dirhemini yiyen kudurur"** dedikleri cinsten cümlelerle, 15 sayfanın içinde bol bol yer aldı. Şu sözler başka bir çağda, başka şartlar altında bir ülkeye yönelikse, "savaş nedeni" olabilecek ağırlıktadır.

"Bulgaristan hükümeti bir insanlık suçunu taammüden işlemekte ısrar etmektedir. Bir gasp suçu işlemekte ısrar etmektedir...Bulgaristan hükümeti gasptır; zira insanların en kutsal değerleri olan özbenliklerini çalmaya; insanların dilini, dinini, kültürünü, özetle kimliklerini zorla ellerinden almaya çalışmaktadır. Bulgaristan hükümeti insanlık suçu işlemektedir... Bulgaristan hükümetinin işlemekte ısrarlı olduğu suçun uluslararası literatürdeki bir adı da 'kültürel soykırım'dır."

DİPLOMATİK STRATEJİ

BİREYSEL hukukta, "taammüden işlenen" ve "soykırım" niteliğindeki katil suçunun cezası idamdır. Burada, söz konusu olan, **Bulgaristan**'ın "diplomatik ve ekonomik idamı"dır. Bu amaçla, **Türkiye**'nin diplomatik stratejisi, Yılmaz'ın açıklamalarından anlaşıldığına göre, sorunu, **Türkiye** ile **Bulgaristan** arasında olmaktan çıkarıp; **Bulgaristan** ile tüm uluslararası camia arasındaki bir sorun haline dönüştürmeye dayanıyor.

Türkiye'nin **AGİK** mekanizmasıyla birlikte, **İslâm Konferansı Örgütü**'nü, giderek **Birleşmiş Milletler**'i ve hatta başta **Sovyetler Birliği, Doğu Bloku**'nu aşama aşama harekete geçirmeyi tasarlıyor. **"Bulgaristan'daki Türk azınlığının trajedisi Bulgaristan hükümetiyle insanlık alemi arasında bir ihtilaftır. Bizim Bulgaristan hükümetinin peşini bırakmamız söz konusu değildir. Kimse de bırakmayacaktır"** cümleleri, bu tutumu belgeliyor.

Türkiye, kapsamlı bir göç anlaşması ve geride kalanların insan haklarına uygun biçimde korunmasıyla, ancak tatmin olacak. Eğer, "göç anlaşması" diye ilân edilmese bile, sonucun o olacağına ilişkin başta **Sovyet**, sağlam bir uluslararası güvence verilirse, **Sofya** ile masaya oturmaya da hazır.

Ankara'yı geleceğe dönük umuda sevk eden işaretlerin başında, iki süperdevletin tavırları geliyor. **ABD**, **Bulgaristan** üzerinde baskıya kararlı. Sovyet ibresi de, son günlerde **Türkiye**'ye hafif meyletmiş görünümde.

Kısacası, dünkü açıklama ve son 48 saat, **Türkiye**'nin **Bulgaristan**'ı "adam etmek için" uluslararası kıskaca almak konusundaki kesin kararlılığının dünyaya ilânı idi.

HÜRRİYET » 3 Temmuz 1989

Sovyet Elçisi, çat burada, çat Moskova'da

ANKARA, (Hurriyet)

TÜRKİYE ile Bulgaristan arasında başgösteren gerginliğin giderilmesi için Ankara-Sofya-Moskova arasında iyi niyet temaslarını sürdüren Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev,** temaslarının ikinci turu için, dün Moskova'ya gitti. Türk-Sovyet ekonomik ilişkileri konusunda **SSCB** Dış Ekonomik İlişkiler Bakanı **Konstantin Katuşev**'le görüşmelerde bulunmak üzere Moskova'ya giden Maliye ve Gümrük Bakanı **Ekrem Pakdemirli** de, Büyükelçi **Çernişev**'le birlikte aynı uçakla Sovyet başkentine uçtu.

Çernişev'in, Moskova'daki temaslarını tamamladıktan sonra Sofya'ya geçmesinin beklendiği ve muhtemelen çarşamba günü Türkiye'de döneceği öğrenildi.

Moskova'ya hareketinden önce Esenboğa Havaalanı'nda bir demeç veren **Ekrem Pakdemirli,** katsayıyla ilgili çalışmaların son aşamaya geldiğini ve ilk bakanlar kurulu toplantısına kadar tamamlanacağını bildirdi. **Pakdemirli,** katsayının, kendisinin 7 Temmuz'da Türkiye'ye dönmesinden sonra ve en geç 10 Temmuz'a kadar açıklanacağını da sözlerine ekledi.

ROTA DEĞİŞTİREN UÇAK

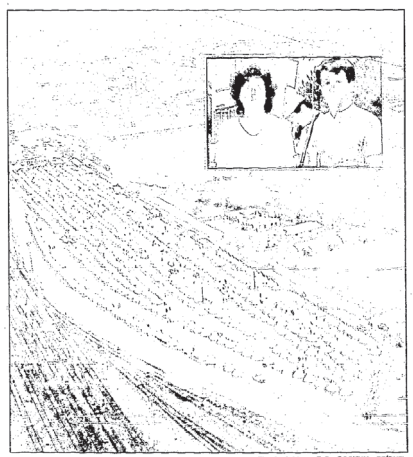
Moskova'ya gitmek üzere geçen cumartesi akşamı İstanbul'a giden Maliye ve Gümrük Bakanı **Ekrem Pakdemirli,** dün sabah saat 09.45'de Sovyet Havayolları **Aeroflot**'un İstanbul Moskova direkt seferini yapan tarifeli uçağına bindi. Bu arada toplam 59 kişiden oluşan Türk heyetinin bazı üyelerinin eksik olduğu görüldü.

İstanbul-Moskova seferini yapması beklenen **Aeroflot** uçağı hareketinden sonra rotasını değiştirerek, saat 10.45'te Ankara'ya indi. Esenboğa meydan yetkililerinin bile son anda haberdar edildikleri bu rota değişikliğinden sonra uçak, Ankara'dan **Pakdemirli** heyetine mensup bazı yetkilileri ve **SSCB**'nin Ankara Büyükelçisi **Çernişev**'i alarak, 11.30'da Moskova'ya hareket etti.

KATSAYI 10 TEMMUZ' DA

Esenboğa Havaalanı'nda kısa bir süre dinlenen **Pakdemirli,** burada yaptığı açıklamada katsayıyla ilgili çalışmaların son aşamaya geldiğini belirtti ve katsayının en geç 10 Temmuz'a kadar açıklanacağını da sözlerine ekledi.

SSCB Dış Ekonomik İlişkiler Bakanı **Katuşev**'in davetlisi olarak, beraberinde **Erol Aksoy, Yıldırım Aktürk, Asım Kocabıyık, Tuncay Özilhan** ve **Şarık Tara** gibi işadamlarıyla Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı **(HDTM)** Müsteşar Yardımcısı **Yalçın Burçak,** Gelirler Genel Müdürü **Altan Tufan** ve **BOTAŞ** Genel Müdürü **Nezihi Berktam** gibi üst düzey bürokratların da bulunduğu 59 kişilik bir heyetle Moskova'ya giden **Pakdemirli,** hareketinden önce Türk-Sovyet ekonomik ilişkileri konusunda bilgi verdi. **Pakdemirli,** iki ülke arasında varolan Karma Ekonomik Komisyon **(KEK)** mutabakatını gözden geçireceklerini söyledi.

(Fotoğraf: Hür – Eyüp COŞKUN– EDİRNE)

ÇADIRKENT, BAHTSIZ KENT *Soydaşlarımız için oluşturulan Çadırkent'lerde, geçici de olsa cileli bir yaşam söz konusu. Kapıkule'den giriş yapan 80 binincı, genel sayıda 100 binincı olan soydaşımız Emin Hasanoğlu ve eşi Gülü Mümincğlu'nu Edirne Valisi Ünal Erkan karşıladı (üstte sağda).*

Soydaşlardan dalya

● Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği soydaşlarımızın sayısı, dün 100 bini aştı. Sadece Kapıkule'den giriş yapanların sayısı, 80 bini buldu.

● Anavatana giriş yapan 80 binincı soydaşımız Emin Hasanoğlu, "Yollarda ve Bulgar gümrüğünde bekletmeler aç susuz perişanlar." dedi.

■ Sovyet Elçisi, çat burada çat Moskova'da

HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'ın sınır dışı ettiği soydaşlarımızın sayısı, dün 100 bini aşarken, sadece Kapıkule'den giriş yapan soydaşlarımızdan 80 binincisi, Edirne Valisi tarafından karşılandı.

Hürriyet Haber Ajansı muhabirlerinin habberine göre, Kapıkule'den anavatana giriş yapan 80 binincı soydaşımız **Emin Hasanoğlu** ve eşi Gülü Mümincğlu'nu, Edirne Valisi **Ünal Erkan,** "Vatanımıza hoşgeldiniz" diyerek karşıladı. Kırcalı Bölgesi'nden geldiklerini söyleyen karı koca, sevinçlerini "Yaşasın Türkiye" diyerek dile getirirken, İstanbul'daki yakınlarının yanına gideceklerini belirttiler. **Ekrem, Eray** ve **Sibel** adlı çocuklarının, Bulgar kapısında eşyaları beklediğini belirten **Emin Hasanoğlu,** duygularını şöyle anlattı:

"Kırcali'de üç katlı eviniz kaldı. Her şeyi komşulara bıraktık. Biz dönücü değiliz, dedik. Bulgaristan'da önce babamın ve ufak kardeşimin pasaportları çıktı. Onlar Türkiye'ye geldiler. Beni ve kız kardeşimi, daha sonraya bıraktılar. Çok mutluyum, vatanıma kavuştuğum için sevinç içindeyim."

Emin Hasanoğlu, Türkiye'ye 23 günde gelebildiklerini, Bulgar gümrüğünde ve yollarda çok sayıda soydaşın beklediğini belirterek, "Ekmekleri azları bitmiş durumda, perişanlık içindeler. Ama, anavatanı gelmekten vazgeçmeyecekler. Hepsi gelmek için bekliyorlar" dedi.

REUTER:

"Sofya, yanlış ekti, hata biçiyor"

DIŞ HABERLER SERVİSİ

AVRUPA, Bulgar Yönetimi'nin, Türk azınlığa uyguladığı insanlık dışı baskı ve zulme karşı sesini yükseltirken, İngiliz Haber Ajansı **Reuter,** Bulgaristan'ı terketmek zorunda kalan onbinlerce Türkün başlattığı **"Toplu Göç"**ün, Sofya Hükümeti'nin izlediği **"Yanlış"** asimilasyon politikasının bir sonucu olduğunu yazdı.

Reuter, dün yayınladığı yorumda, bu kadar çok sayıda etnik Türkün bir anda ülkeyi terketmesinin, Bulgaristan'da şaşkınlık yarattığını vurgularken, Batılı diplomatların görüşlerine de yer verdi.

Adı açıklanmayan Batılı bir diplomatik kaynak, **"Bu kadar çok insanın bir anda Bulgaristan'ı terkedebileceği bence kimsenin aklına gelmemişti. Bulgaristan, son 20 yıldır en büyük etnik azınlık olan Türklere karşı uyguladığı baskı politikasının sonuçlarını görüyor"** dedi.

Avrupa Konseyi Genel Kurulu

Soydaşlarımızın durumunu anlatacağız

İSTANBUL, (a.a.) – Avrupa Konseyi Genel Kurulu'na katılacak Türk Grubu üyeleri, Strasbourg'a gittiler. Avrupa Konseyi Türk Grubu üyelerinden ANAP Bursa Milletvekili **Ahmet Kurtcebe Alptemoçin,** hareketlerinden önce **Atatürk** havalimanı'nda düzenlediği basın toplantısında, 3-7 temmuz tarihleri arasında Strasbourg'da yapılacak genel kurul süresince çeşitli komisyon ve grup toplantıları yapılacağını söyledi. **Alptemoçin,** özellikle Bulgaristan'ın son zamanlarda bu ülkede yaşayan soydaşlarımıza karşı aldığı tavrı ve uyguladığı politikayı anlatacaklarını, ayrıca Kıbrıs konusu ve Yunanistan'daki soydaşlarımızın sorunlarının ele alınacağını belirtti.

MİLLİYET » 3 Temmuz 1989

Alman parlamenterlerden Kapıkule'ye yıldırım turu

Zulmü gördüler

• Sema EMİROĞLU

• EDİRNE

SAĞLIK Bakanlığı'nın davetlisi olarak Türkiye'de bulunan Türk-Yunan Sağlık Vakfı'ndan, üçü parlamenter, üçü doktor altı kişilik heyet, Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın**'ın eşliğinde Kapıkule'ye 4 saatlik bir yıldırım tur yaptı.

CDU milletvekilleri **Joachim Fuchtel** ve **Volker Bouffier**, FDP Milletvekili Bayan **Gisela Babel** ile Prof. Dr. **Konrad Federlin**, Prof. Dr. **Eckbert Nüssel** ve vakfın başkanı Dr. **Yaşar Bilgin**'den oluşan heyet, Ankara'daki resmi temaslarını tamamladıktan sonra, Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımızın durumunu yerinde incelemek için iki helikopterle Kapıkule'ye götürüldüler.

Alman parlamenter ve doktorlar Kapıkule'ye gitmeden önce, soydaşlarımızın durumu hakkında anlatılanlar için hayli tereddütlü ve ön yargılı idiler. Bu konuda ne düşündüğünü sorduğumuz Bayan **Babel** bir ara, Türkiye'de de insan hakları ihlali bulunduğunu iddia etti. Helikopterle Kepirtepe ve Edirne'deki çadırkentlerin üzerinde iki tur attıktan sonra, Kapıkule Garı'na indik.

Kendilerini dinleyecek birilerini arayan soydaşlarımız, birer birer heyet üyelerini durdurarak, yaşlı gözlerle başlarına gelenleri anlatmaya çalıştılar. Vakıf üyeleri, Sağlık Bakanı'nın özellikle bazı kişileri seçip gösterdiğini düşünmeye başlayınca, soydaşlarımızın arasına dağıldılar ve tercümanlık yapmak bize düştü. Diplomatı ve gazetecisiyle ön yargılı konuklarımıza Bulgar zulmünün boyutlarını göstermeye çalıştık. Zaten, bütün soydaşlarımızın tek bir ağızdan sözleşmişcesine haykırdığı şey aynıydı:

"Canımızı kurtarmak, özgürlüğümüze kavuşmak istiyoruz."

Sınırın öte tarafında çocukları kaldı diye ağlayanlar, gösteri yaptıkları için dövülen bacaklarını sırtlarını gösterenler, çocukları kayboldu, öldürüldü diye dövünenler. Hepsi Almanları çok etkiledi. Kapıkule'den el arabası ve bisikletiyle girenleri kenara çekip onlardan da aynı şeyi duyunca, gerçeklerin anlatılanların da ötesinde olduğunu anladılar. Edirne Valisi **Ünal Erkan**'ın makamında düzenledikleri basın toplantısında şöyle diyorlardı:

"Bütün insanlığı, insan haklarını ihlal eden bu zihniyete karşı uluslararası baskı yapmaya çağırıyoruz. Ülkemize gidince, basın toplantıları yaparak, parlamentoya bilgi vererek bu zulmü dile getireceğiz."

DİPLOMASİ KORİDORU

Çernişev ikinci raunda başlarken

• Nur BATUR

SON haftalarda Dışişleri Bakanlığı'nın 15 katlı yeni binasında bazı odaların ışıkları sabahlara kadar yanıyor.

Bulgar Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'u köşeye sıkıştırmak ve göç anlaşması için masaya oturtmak için sürekli formüller üretiliyor.

"Ne olursa olsun, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne gidelim" diyenler var.

Ama hemen karşı tezi savunanlar ve bu için riskini hesaplayanlar çıkıyor. Bunlar, "Bulgaristan'ın Afganistan gibi meri bir kararı Sovyetler veto eder. Çin'in de-ne yapacağı belli olmaz. Moskova'yı sorumlu durumuna bir anlamı yok. Biraz daha bekleyelim. Sovyet iktidarındaki sonucu ne olacak onu bekleyelim. Moskova'ya da mesajımız sonuna kadar tonlayalım" diyorlar.

Şimdilik, Ankara'da "sabır" galip gelmiş durumda.

Aslında bu aşamada, Türkiye'nin elindeki en güçlü silah Moskova'nın girişimi gibi görünüyor. Çünkü, "ekonomik yaptırım kararı alınmışsa" Sofya'yı bir anda masaya oturtabilecek güçte olan Arap dünyasının, yeni dışa edilen Müslüman Türklerin sayısı 90 bine ulaşınca sonra yavaş yavaş sesini yükseltmeye başlaması üzerine ilk istemiyor.

Yine aynı gün Arap Liginin Avrupa Toplantısı "ekonomik ve insan boykotunun" boşluğu olduğunu savunan Yunanistan'ın engeli ile karşı karşıya bulunuyor ve ortak bir "ekonomik yaptırım" kararı alınmıyor.

Türkiye'yi Batı dünyasının önemli bir kalesi olarak gören NATO ise yeni-yeni hareketleniyor. Batı dünyası hâlâ "Bölünmüş" Türkler için Sovyetlerle bilek güreşine hazır gibi görünmüyor.

Bu tablo karşısında, anahtara, "barışın ve demokrasinin yanı" bir imaj yaratan Sovyet liderinde olduğu düşünülüyor.

Dışişleri'nin strateji üretilen odalarındaki hâkim kanı, Gorbaçov'un müttefiki Jivkov'un "kaba ve sakar" politikasından son derece rahatsız olduğu yolunda.

"Gorbaçov ne yapsın? Jivkov'un kolunu bükip bir nevi göç anlaşmasına razı edemez. Bu en radikal müttefikini dünya kamuoyu önünde küçük düşürme anlamına gelir" deniyor.

İşte, bu nedenle, şimdilik Sovyet Büyükelçisi Çernişev, "Yeni bir tahlil getirmese de", diyalog kapıları açık tutuluyor.

"Sovyetler zaman içinde, yumuşak bir inişle, müttefikini de fazla küçük düşürmeden, göç anlaşması için ikna edebilir" diye düşünülüyor.

Şimdi, Ankara'nın dikkati, din yeniden Moskova'ya uçsa, Çernişev'e çevrilmiş durumda. Çernişev'in en geç 5 Temmuz günü Ankara'ya dönmesi ve Moskova ve Sofya'dan ikinci mesajı getirmesi bekleniyor. Çünkü, gelecek çarşamba akşamı Sovyet Büyükelçisi yakında Washington'daki görevine başlayacak olan Müsteşar Nüzhet Kandemir onuruna bir veda yemeği veriyor. Bu yemek nedeniyle Moskova'daki görüşmelerini iki gün içinde bitirmek zorunda.

Şimdi, Dışişleri koridorlarında, Sovyet yönetiminin bir adım ileri atıp atmayacağı merak konusu.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın dediği gibi, arabuluculuğu soyunan Sovyetler, Bulgar yönetimini, "insan oldukça olay odun" politikasından vazgeçirme çabası içine girecek mi, ya da en azından, ikinci raundda bunun ilk işaretleri Çernişev'den alınabilecek mi?"

İyimserler, "Sabırla ve kararlılıkla bekleyelim" diyorlar. Karamsarlara gelince, onlara göre, Sovyetler bir oyun oynuyor. Sonunda Türkiye'ye başvuran elinde 300 bin insan ağlanacak ve Moskova "Ben elimden geleni yaptım ama olmuyor" deyip ellerini yıkayacak. Böylece Batı'ya dönüp "Ben barışçı politikamı sürdürüyorum" diyebilecek.

Jivkov'un da yaptığı yanına kâr kalacak ve bu trajedi yavaş yavaş unutulacak.

MİLLİYET » 3 Temmuz 1989

İngiliz haber ajansı Reuter'den Bulgaristan yorumu:

"Homojen devlet YANLIŞLIĞI"

SOFYA, AA

İNGİLİZ haber ajansı Reuter, Bulgaristan'da dini ve kültürel baskılar nedeniyle yıllarca acı çeken on binlerce Türk'ün, uzun süreden beri yaşadıkları ülkeyi terketmek zorunda kaldığını yazdı.

Reuter, Bulgaristan'da yaşayan Türklere karşı uygulanan baskılarla ilgili olarak dün yayınladığı haber-yorumda, Bulgar yetkililerin, ülkede Türk azınlığı olduğunu inkâr ederek, bu ülkede Bulgar Müslümanları yaşadığını ve bunların, Batı'da yapılan Bulgaristan aleyhtarı propagandaların etkisiyle ve liberalleştirilen seyahat yasalarından yararlanarak Bulgaristan'ı terkettiklerini öne sürdükleri kaydedildi.

Yorum-haberde, Batılı diplomatların, bu kadar çok sayıda Türk'ün bir anda ülkeyi terketmesinin Bulgaristan'da şaşkınlık yarattığı, ancak bunun, ülkede izlenen yanlış asimilasyon politikasının sonucu olduğu yolundaki görüşlerine yer verildi.

Reuter'in görüşüne başvurduğu adı açıklanmayan bir diplomatik kaynak, **"Bu kadar çok insanın bir anda Bulgaristan'ı terkedebileceği bence kimsenin aklına gelmemişti. Bulgaristan, son 20 yıldır en büyük etnik azınlık olan Türklere karşı uyguladığı baskı politikasının sonuçlarını görüyor"** dedi.

Bir başka diplomatik yetkili de, Reuter'e yaptığı açıklamada, 1960'lı yıllara kadar Bulgaristan'da yaşayan Türklerin etnik haklarından yararlanabildiklerini belirterek, **"Daha sonra milliyetçi politikalar izlenerek azınlık sorunlarının olmadığı homojen bir devlet yaratılmak istendi"** dedi.

Reuter, binlerce Türk'ün, yanına birkaç parça eşyasını alarak yıllardır yaşadığı ülkeyi neden terkettiği sorusuna verdiği cevabın, **"Çünkü isimlerimizi değiştiriyorlar ve bize artık Türk olmadığımızı söylüyorlar"** olduğunu yazdı.

• "NASIL CAMİE GİDERİM?"

Bulgaristan nüfusunun en az yüzde 10'unun Türklerden oluştuğu kaydedilen haber-yorumda, Bulgaristan'daki asimilasyon politikası sonucu adı **Hüseyin** iken **Pavel** yapılan bir Türk'ün, **"Artık burada yaşamak istemiyorum. Ölürsem bir Türk ve Müslüman olarak Türkiye'de ölmek isterim. Artık yabancı bir isimle nasıl camie gidip dua edebilirim"** sözlerine de yer verildi.

Haber-yorumda, 250 bin kişinin daha Türkiye'ye gitmeyi beklediği belirtilerek, ülkede işgücü açığının giderilmesi amacıyla hükümetin bir dizi önlem aldığı ve çalışma saatlerinin uzatıldığı kaydedildi.

• "BATILI DİPLOMATLAR KAYGILI"

Bulgar yetkililerin Türklerin adlarının zorla değiştirildiğini kabul etmediklerine değinilen haber-yorumda, Bulgar makamlarının seyahat etmek isteyen herkese izin verildiği yolundaki açıklamalara Batılı diplomatların kaygıyla yaklaştıkları da kaydedildi.

Bir Batılı diplomatın **"Bulgarlar bunca etnik Türk'ün ülkeyi terketmesine mazeret arıyor"** sözlerine yer veren Reuter, baskı altında yaşamaktan usanan ve kültürel kimliklerini kaybetmeye karşı çıkan Türklerin, Bulgaristan'da açlık grevleri yaptıklarını ve köylerde de olaysız gösteriler düzenlediklerini yazdı.

Reuter, **"Bu protestolara polis ve askerlerin müdahalesi sonucu, resmi rakamlara göre, 7 kişi öldü, 25 kişi de yaralandı. Ancak Batılı diplomatlar, 10 ile 30 arasında Türk'ün öldüğünü söylüyorlar"** diye yazdı.

Özgür bebek

O bir bebekti. Ama şanslı bebek. Bulgaristan'da doğmuştu ama, şanslıydı, çünkü Türkiye'deydi. Yaşıtı yüzlerce bebek gibi, o da şanslıydı. Annesi, babası, ablası, ağabeyi gibi özgürlüğü soluyacaktı artık. Özgür bebek, büyüdüğünde anne, babasının anlattıklarını yüzü kızararak dinleyerek insanlık adına utanacak...

'Giriş sürecek'

- Edirne Valisi Ünal Erkan, "Bulgar utanç turları" ile anavatana gelen 100 binlinci soydaş, Kırcaalili tütün işçisi Emin Hasanoğlu'nu alkışlarla Kapıkule'de törenle karşıladı
- Özal: "TIR geçişini durdurmak yanlış olur. Gelenlerin sayısı 300 bine ulaşacak. Bunları Bulgarlar çok fena çalıştırmış. Dinî işe karıştırarak taktik hatası yaptılar"

• Bülent AYAN • EDİRNE (MİLLİYET)

BULGARLARIN sınır dışı ettiği soydaşlarımızın sayısı 100 binli aştı. Başbakan Turgut Özal, gelenlerin sayısının 300 bine ulaşmasını beklediğini söyledi.

Kapıkule Sınır kapısı'nda dün öğle saatlerinde giriş yapan **Emin Hasanoğlu**, Edirne Valisi Ünal Erkan tarafından bu ülkeden zorunlu göçe tabi tutulan 100 binlinci soydaşımızı temsilen törenle karşılandı.

Kırcaali bölgesinde tütün işçisi olarak çalışan **Emin Hasanoğlu**, Kapıkule'de anavatana adımını atınca duygularını, büyük bir heyecanla şöyle dile getirdi:

"Orada zulüm ve baskı altında yıllarca yaşadık. Çektiklerimizi biz biliriz. Arabamız, ırat varlığını getirmemi engelediler. Orada binlerce soydaşımız, anavatana gelebilmek için sıra bekliyor. Bizim için önemli olan özgürlüğe, insanca yaşamaya kavuşabilmek. Mal mülk bile gözümüzde değil."

El arabasına yüklediği birkaç parça eşyasını, eşi **Gülbi** ile birlikte Bulgaristan'dan Türk topraklarına taşıyan **Hasanoğlu**, kendisini **"Ben Edirne Valisiyim. Hoş geldin"** sözleriyle karşılayan Vali **Ünal Erkan'a**, heyecandan dili dolaştığı için, **"Ben de Kırcaali Valisiyim. Hoşbuldük"** diye karşılık verdi. **Hasanoğlu** daha sonra özür dileyerek, heyecanının bağışlanmasını istedi. Vali **Erkan, Hasanoğlu'na** hiç üzülmemesini, heyecanını gayet iyi anladığını söyledi. **Hasanoğlu** çifti, beraberlerinde sadece oğulları **Ekrem'i** getirebildiler. **Emin Hasanoğlu**, **"Ağabeyim, kızkardeşim, birçok akrabam orada kaldı. Onları geleceği günü hasretle bekleyeceğiz"** dedi.

Edirne Valisi **Ünal Erkan**, Kapıkule'den yoğun girişlere rağmen soydaşlarımızın işlemlerinin aksamadığını belirtti. Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tuttuğu soydaşlarımıza, Kapıkule'den yaz tatili için yurda giriş yapan gurbetçi işçilerimiz, son dört gün içinde 1 milyar 100 bin Türk lirası karşılığında döviz bağışında bulundular.

Bu arada, 66 bin 910 nüfuslu Edirne'den son bir ay içinde bu nüfusun üstünde soydaşımızın geçtiği saptandı.

Yoğun göçün Bulgaristan'da önemli ölçüde işgücü eşiği yarattığı, tarımsal alanda bu işgücü eşiği yüzünden üretim düşüklüğü meydana geldiği belirtiliyor.

Ulaşan bilgilere göre, üretim düştü, Bulgar makamlarını başta ekmek olmak üzere bazı tüketim maddelerini kısmıya bağlamaya zorladı. Bulgar Merkez Bankası ise, Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın beraberlerindeki Bulgar parasının değiştiği Gelik yüzünden gora hesaben, Bulgar levasının üzerinde, yıllardır dile hatırlı olan eski numaradan, yani beşten paralarda yedi hanaya çıkardı. Göçün yol açtığı para ve işgücü bunalımı nedeniyle Bulgar makamlarının pasaport başvurularına bir ay erteleme getirdikleri de kaydediliyor. Bu ülkede özellikle tarımsal alanda artan işgücü eşiğinin ceket, polis, devlet memuru ve öğretmenler devreye sokularak giderilmeye çalıştığı, ulaşan haberler arasında. Ulaşan bilgilere göre, Bulgaristan'da ekmek gibi zorunlu tüketim maddelerinin temininde gerekli kaynaklar, sadece işbaşı yapanlara veriliyor.

• ÖZAL: "DİNİ KARIŞTIRDILAR"

Başbakan Turgut Özal, önceki akşam düzenlenen "Yargıtay Onur Günü" koktseyinde, Bulgaristan konusundaki soruları yanıtladı. ANKA'nın haberine göre, sorular ve Özal'ın yanıtları şöyle:

Soru: **"İmkân olsa da Bulgaristan'dan TIR geçişini durdursak. Onlar için felaket olur."**

Özal: "Anladım da, bizim için de yanlış olur. Çünkü kavşak noktası. Bulgaristan'ın transit yolu 360 kilometre, bizimki ise 1600 kilometre. Hem biz Avrupa'nın en büyük TIR filosuna sahibiz."

Soru: **"Gelenlerin kompozisyonu nasıl, teknik eleman açısından?"**

Özal: "Efendim, gelenlerin büyük bir kısmının ben iş bulabileceği kanaatindeyim. Yeni incelediğimiz şey onu gösteriyor. Bir kere Irak'tan gelenlerle mukayese edilemez. Bir ora dedim ki, bunlar bizim işimize yarayacak. Göndersinler. Biz gelenlerin sayısının 300 bine ulaşmasını bekliyoruz."

Soru: "Vasıfsız bir topluluk değil yani."

Özal: "Hayır. Vasıfları var. Sonra çalışkan insanlar. Bulgarlar çok fena çalıştırmış bunları. Eğer Bulgarlar dini karıştırmamış olsalardı, tamamen asimilasyonu yapıyorlarmış. Dini işe karıştırınca olay ortaya çıktı. Bulgarların taktik hatası burada."

MİLLİYET » 3 Temmuz 1989

Soydaşlarımıza iş ve ev veriliyor

"Bulgarlar insanlığın yüzkarasıdır"

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'dan zorla sınır dışı edilen soydaşlarımızdan üç binine daha Bursa'da iş bulundu. Afet İşleri Genel Müdürlüğü soydaşlarımız için bin prefabrike konut verirken THK'da göçmenlere kapılarını açtı. Bulgar zulmü Avusturya'da telin edildi.

Devlet Bakanı **İlhan Aşkın**, dün Bursa'da BİSAŞ şirketinin Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği Türkler için kurduğu çadırkenti gezdi. AA'nın haberine göre **Aşkın** burada yaptığı konuşmada, hükümet olarak Türk milletinin gücünü ve kadirşinaslığını, Türkiye dışındaki Türklere nasıl sahip çıktıklarını dünyaya gösterdiklerini söyledi.

Aşkın, İskân Yasası'nda düzenlemeler yapıldığını, göçmenlerin önce iskân sorunlarının daha sonra da iş sorunlarının çözüleceğini bildirdi.

Bursa Valisi **Erdoğan Şahinoğlu** da, Bursa'ya 10 bin 48 kişinin geldiğini bunlardan üç bininin işe yerleştirildiğini, söyledi. **Şahinoğlu** bugünden itibaren ücretsiz sünnetlere başlayacaklarını da bildirdi.

Öte yandan Afet İşleri Genel Müdürlüğü yetkilileri kurumun elinde her an kurulmaya hazır 500'ü ağaç, 500ü beton toplam bin adet prefabrike ev olduğunu bildirdi. UBA'nın haberine göre ellerindeki prafabrike evlerin herhangi bir felaket için hazır bulundurulduğunu kaydeden genel müdürlük yetkilileri, "Evlerimiz 69 metrekarelik. Eğer hükümet emir verirse bu evleri çok kısa bir sürede kurarak Bulgaristan'dan Türkiye'ye gönderilen soydaşlarımızın hizmetine sunabilirliz. Bu konuda bütün hazırlıklarımız tamamdır" dediler.

THK Genel Başkanı **İhsan Ayas** da soydaşlarımız arasındaki pilot, paraşütçü ve planörcülere kurumda hemen iş verileceğini söyledi.

Ankara Aydınlar Ocağı'nın düzenlediği açıkoturumda konuşan Bulgaristan Türkleri Kültür ve Yardımlaşma Derneği Genel Sekreteri **İbrahim Efendioğlu**, "**Çetecİ Bulgarların baskı ve cinayetleri 20. yüzyılın yüzkarasıdır**" dedi. Gazi Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. **Rafet Yılmaz** da 1923'ten bu yana Türkiye'ye göç edenlerin sayısının, bugünküler de dahil, 600 bine yaklaştığını söyledi.

Merkezi Riyad'da olan Dünya İslam Gençlik Teşkilatı'nın Viyana'daki yıllık toplantısında deleşeler Bulgaristan ve Batı Trakya'daki Müslüman Türk azınlığa yapılan baskıları tartıştılar.

Milliyet muhabiri **A.H.Yurtsever**'in haberine göre, bugün sona erecek toplantının ortak bildirisinde, Bulgaristan ve Yunanistan'ın sert bir dille eleştirileceği ve iki ülke hükümetlerinin Türk azınlığa uyguladığı baskılara son vermeleri çağrısının yer alacağı açıklandı.

Toplantıya Bulgaristan temsilcisi katılmadı. Türkiye'den katılan Prof. **Mehmet Saray** ile **Halit Eren** Bulgaristan'ın baskılarını ve zorunlu sınır dışı etmeyi anlattılar.

Öte yandan Avusturya'nın Vorarlberg eyaletinde 6 Türk derneğinin düzenlediği Bulgaristan'ı telin mitingi yapıldı. Bin 200 kişinin katıldığı mitingde Bulgaristan'dan zulme son vermesi istendi.

Danıştay Başkanı **Sırrı Kırcalı**, Dünya Yüksek Yargı Organları Derneği'nin Helsinki'deki toplantısında, Bulgarların soydaşlarımızı sınır dışı etmesinin esefle karşılandığını söyledi.

Kırcalı, Bulgarların soydaşlarımıza yapığı baskı ve zulmün 22 ülke yüksek yargı başkanına tek tek anlatıldığını söyledi.

MİLLİYET » 3 Temmuz 1989

● Avrupa Konseyi toplantısında Taşçıoğlu verecek

Gorbaçov'a mektup

• Bülent KATARCI

• İZMİR (MİL-HA)

AVRUPA Konseyi Genel Kurulu'na katılacak Türk grubu üyeleri dün Strasbourg'a gitti.

Bugünkü toplantıda Sovyetler Birliği lideri **Mihail Gorbaçov**'a Bulgaristan'daki Türk azınlığa karşı uygulanan baskı politikası ve bu doğrultuda Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinde meydana gelen gerginleşmeyi tüm ayrıntılarıyla anlatan bir **"kapalı mektup"** sunulacak. **Gorbaçov**, 6 Temmuz tarihinde yapılacak toplantıya katılarak bir konuşma yapacak ve Parlamento Başkanı **Anders Bjorck**'la görüşecek.

Mektubu **Gorbaçov**'a, toplantıya katılacak Türk delegasyonundan ANAP milletvekili **Mükerrem Taşçıoğlu** verecek, **Taşçıoğlu**, İzmir'de Mil-Ha'ya yaptığı açıklamada konuyla ilgili olarak şunları söyledi:

"Strasbourg'daki Avrupa Konseyi toplantısına Sovyet lideri Gorbaçov da katılacak, bir konuşma yapacak. Bu gibi toplantılarda ikili görüşmeler ancak aynı düzeydeki kişiler arasında yapılıyor. Yani, devlet başkanları devlet başkanlarıyla, hükümet başkanları hükümet başkanlarıyla görüşüyor. Temsil böyle... Bu nedenle Sayın Gorbaçov'la ikili görüşme yapmam temsile uygun değil. O bakımdan kapalı zarf sistemine başvuruyoruz. Vereceğim mektupta Bulgaristan'daki müessif olaylar, göçe zorlama olayı ve bu doğrultuda Bulgaristan - Türkiye ilişkilerinde doğan olumsuz gelişmeler ayrıntılı şekilde yer alacak."

Taşçıoğlu mektubu kendi adına mı, yoksa hükümet adına mı **Gorbaçov**'a vereceği yolundaki soruya yanıt vermedi. **Mükerrem Taşçıoğlu**, Avrupa Konseyi toplantısında diğer Türk siyasi partileri temsilcileriyle de tam bir görüş ve söz birliği halinde, Bulgaristan sorunu üzerinde Türkiye'nin haklılığını dile getireceklerini sözlerine ekledi. **Taşçıoğlu**, **"Konseydeki 23 ülke olayları yakından takip ediyor. Bunların çoğu Türkiye'ye destek veriyorlar. Oradaki temas ve girişimlerimiz bu desteği pekiştirecektir"** dedi.

Avrupa Konseyi Bulgaristan'daki olayları yerinde incelemek üzere 13-19 Temmuz tarihleri arasında bu ülkeye 3 kişilik bir heyet gönderme kararı almıştı. Toplantının gündeminde yer alan ve Türkiye'yi ilgilendiren diğer 2 konu Türkiye'deki insan hakları uygulamalarındaki gelişmeyle ilgili Paris'te toplantı düzenlenmesi önerisi ve ANAP milletvekili **Cevdet Akçalı** tarafından hazırlanan ve 1992'nin tolerans yılı olmasını öneren tasarı.

Avrupa Konseyi toplantılarına katılacak Türk parlamenterler de çeşitli faaliyetler gerçekleştirecek. SHP milletvekili **İstemihan Talay**'ın komisyonda konuşması diğer üyelerin de genel kurulda söz alması bekleniyor.

• ALPTEMOÇİN

Avrupa Konseyi Genel Kurulu'na katılacak Türk Grubu üyeleri, Strasbourg'a gitti.

Milliyet İstihbarat Servisi'nin haberine göre Avrupa Konseyi Türk Grubu üyelerinden ANAP Bursa Milletvekili **Ahmet Kortcebe Alptemoçin**, hareketlerinden önce Atatürk Havalimanı'nda düzenlediği basın toplantısında, 3-7 Temmuz tarihleri arasındaki genel kurul süresince çeşitli komisyon ve grup toplantıları yapılacağını söyledi.

Özellikle Bulgaristan'ın son zamanlarda bu ülkede yaşayan soydaşlarımıza karşı aldığı tavrı ve uyguladığı politikayı anlatacaklarını belirten **Alptemoçin**, şunları söyledi:

"Bulgaristan'ın uyguladığı politikaların yanlışlığını, her vesileyle toplantılarda ve görüşmelerde ifade edeceğiz. Konsey üyesi ülkeleri, bu insanlık trajedisine müdahil olmaları konusunda görüşmeler yapacağız. Bulgaristan'ın Türk soydaşlarımıza yaptığı uygulamaların bütün ülkeler tarafından kınanması ve hükümetler nezdinde bu konularla görüşülebilmesini sağlamak için Konsey üyesi parlamenterlerle diyalog kuracağız."

Alptemoçin, toplantılar sırasında Kıbrıs konusu ve Yunanistan'daki soydaşlarımızın sorunlarının da ele alınacağını belirtti.

Sherbyuar arkasında Kuveyt'in etkili gazetelerinden Kuveyt Times'ta, ülkesinin Türk azınlığa uyguladığı insanlık dışı baskıları kınayan bir yazı çıkmasından hemen sonra Bulgaristan Büyükelçisi Angel Manichev (soldan ikinci) hemen gazete sahibine giderek konuyu yalanlamaya çalıştı.

● Senatör Bryd, yönetimin Bulgaristan'a karşı tutumunu eleştirdi

"Washington yumuşak"

• Turan YAVUZ • WASHINGTON
• Vahap YAZAROĞLU • KUVEYT

ABD Senatosu'nun kıdemli üyelerinden ve Senato Ödenekler Komisi Başkanı Demokrat Partili **Robert Bryd**, **Bush** yönetiminin **Bulgaristan**'da Türk azınlığa karşı yürütülen baskılara yeterince tepki göstermediği için eleştirdi. **Washington Post** gazetesinde yayınlanan bir yazıda da **"Bulgaristan, Türk azınlığa karşı dehşete düşürücü ve utanç verici zulüm modeliyle hesap vermeyi hak etmiştir"** denildi. Bu arada Bulgaristan'ın Arap dünyasında, özellikle de Körfez bölgesinde propaganda atağına geçtiği ve buralardaki basın kuruluşlarının yönetici ve temsilcilerini etki altına alıp söyleyiş yazı çıkmasını önlemeye çalıştığı bildiriliyor.

• BRYD'DAN ELEŞTİRİ

ABD Senatosu Genel Kurulu'nun geçtiğimiz günlerde yapılan bir toplantısında konuşan Senatör **Robert Bryd**, yönetimin **Bulgaristan**'ın Türk azınlığa yönelik baskıları konusundaki tutumunun **"ılık ve soğuk"** olduğunu bildirdi. Bu politikanın yeterli olmadığını kaydeden **Bryd**, **Bulgaristan** Dış Ticaret Bakan Yardımcısı'nın ABD yetkilileriyle yapacağı görüşmenin içeriğine değinerek, **"İptal kararının ağırlıkla Bulgar yetkili Ticaret Bakanlığı ve Beyaz Saray Ticaret Dairesi görevlileriyle görüştü"** dedi.

Avrupa ilişkilerinin de olay karşısında sessiz kaldığını hayıflanan **Bryd**, yönetimden Avrupalı müttefiklerin bu konuda harekete geçirilmesini istedi. **Bryd**, Türkiye'nin Irak'tan kaçan Kürt mültecilere kapılarını açtığını da hatırlatarak, Başbakan **Turgut Özal**'ın **Bulgaristan** konusundaki çağrılarına dikkat çekti.

ABD Dışişleri Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Müsteşarı Büyükelçi **Richard Schifter** de yönetimin Bulgaristan'daki gelişmeleri yakından izlediğini bildirdi. **Schifter**, ABD'nin Bulgaristan'a karşı ekonomik baskı uygulayıp uygulamayacağı sorusuna **"Ticari ilişkilerimiz çok ufaktır. Bu yüzden somut karar alınamıyor"** cevabını verdi.

• WASHINGTON POST

ABD basınında Bulgaristan'a tepkiler sürerken **Washington Post**'ta yayınlanan bir başyazıda bir süre önce **Bulgaristan** Büyükelçisi'nin gazeteye gönderdiği bir mektupta gerçek dışı beyanlarda bulunduğu duyuruldu. **"Şimdiye kadar ABD gazetelerinde yayınlanan konuyla ilgili yazıların en sertü"** diye nitelendirilen yazısında **Washington Post**, Büyükelçi **Velcho Velchov**'un Türkiye'ye gönderilen mesajları **"ılımlı ve hoş geri imalara sağlamlığı"** yalanı oyduruduğunu ve Türkiye'nin tepkisini **"Pan-Türk imparatorluğu kurma hevesi"** diye adlandırdığını kaydetti.

Washington Post yazısında Türk azınlığın tarihi süreçteki yerini anlatarak Bulgar zulmünün gelişmine değindi ve Türkiye'nin bu konuda sesini uluslararası kamuoyuna duyurmada bazı güçlüklerle karşılaştığını kaydetti. Yazıda daha sonra **"Artık görmezlikten gelme imkanımızda"** denildi.

Bulgaristan, Arap-İslam dünyasından Türk azınlığa uyguladığı zulmü politikaya karşı yükselecek sesleri önleyebilmek için bölgede bir yalancılık ve yüz suyu kampanyası başlattı. Bulgar diplomatları bu ülkelerde basında çıkabilecek çıkan yazıları önleyebilmek ve gerçekleri örtbas etmek için hemen basın-yayın organlarının sahip ve yöneticilerini ziyaret ediyor ya da önceden yaptıkları toplantılarla haberleri çıkmadan önlemeye çalışıyor. Kuveyt'teki bazı yayın organlarının sahip ve yöneticileri Bulgarların bu tutumuna karşılık Türk diplomatların sessiz kaldığını, kendilerine olaylar konusunda aydınlatıcı ve gerçek bilgi akışı olmadığını bildiriller.

Bu konuda yaşanan son örnek, Kuveyt'in en etkili gazetelerinden **Kuveyt Times**'ta ortaya çıktı. Gazetenin sahibi ve Kuveyt Gazeteciler Cemiyeti eski Başkanı **Yusuf Alyan** yayınladıkları bir yorumdan sonra Bulgaristan Büyükelçisi **Angel Manichev**'in kendisini ziyaret ederek yazının gerçek dışı olduğunu öne sürdüğünü anlattı.

"Müslüman bir ülke olarak böyle bir yorum yazmayı göreve saydık" diyen **Alyan**, **"Arap dünyasının ve Müslüman ülkelerin Bulgaristan'daki Türk ve Müslüman kardeşlerine sempatisi ve ilgisi var. Fakat yeterli bilgisizi olmadığı için büyükelçiyle fazla tartışmadık"** diye konuştu. Türkiye Büyükelçiliği'nden bilgi, belge ve doküman sağlayamadıklarını anlatan **Alyan**, **"Bir taraf olarak doğrudan bilgi akışı sağlanmıyor böyle durum, en azından bize telefon edip, 'Evet doğru olanı yazdınız, gerçeği yansıttınız, teşekkür ederiz' diyebilirlerdi. Biz bunu beklediik, ancak Türk Büyükelçiliği'nden ne kimse aradı sordu, ne kimse geldi, ne de kimse bir şey söyledi"** dedi.

HÜRRİYET » 4 Temmuz 1989

Soydaşa çifte yardım

Sertel KAVAKLIOĞLU
İSTANBUL (Hürriyet)

BULGARİSTAN tarafından zorunlu göçe sürüklenen soydaşlarımıza Eyüp Belediye Başkanı **Kadri Akpınar** ve **Kamil Erik** adlı esnaf da çifte yardımda bulunma kararı aldı.

Bayrampaşa Yıldırım Mahallesi Hüner Sokak 8 numaralı apartmanın sahibi olan **Kamil Erik**, binanın sekiz dairesini soydaşlarımıza tahsis etti. Göçmen olarak gelenlerden kira ve diğer masrafları almayacağını belirten **Kamil Erik**'in bu olumlu jesti, Eyüp Belediye Başkanı **Kadri Akpınar**'ın da desteğini alarak çifte yardıma dönüştü. Belediye Başkanı **Akpınar,** soydaşlarımıza yapacakları yardım konusunda şunları söyledi:

YARALAR SARILACAK *Eyüp Sultanlı esnaf Kamil Erik, sekiz dairesini Bulgar zulmünden kaçanlara tahsis etti. Başkan Kadri Akpınar da iş, yiyecek ve ihtiyaçlarını karşılama sözü verdi.*

MİLLİ EĞİTİM'DEN JEST

"Vatanlarından zorla kopartılıp atılan soydaşlarımızın iş güç sahibi olmaları ve barınma, beslenme problemlerinin olmaması için elimizden gelen gayreti göstereceğiz. Hayırsever arkadaşımızın evinin kapılarını açtığı elliyi aşkın soydaşımızın iş sahibi olması, yiyecek ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması için belediyemiz yetkililerine talimat verdik. Soydaşlarımıza yardımlarımızı devamlı bir şekilde sürdüreceğiz."

Bulgaristan'dan zorla sınırdışı edilen soydaşlarımızdan öğretmen olanlar, mesleklerini Türkiye'de de sürdürebilecekler. Soydaşlarımızın öğrenim çağındaki çocuklarından 15 bini de, ilk aşamada yatılı okumaları sağlanacak. Konuyla ilgili dün yazılı bir açıklama yapan Milli Eğitim Bakanı **Avni Akyol**, yatılı okutulmak üzere seçilen çocuklar ve ailelerinden bir belge istenmeyeceğini, kendilerinin beyanlarının dikkate alınacağını ve düzeylerinin de iki hafta sürecek gözlem sonucunda sınıf öğretmenler kurulu tarafından belirleneceğini bildirdi. Öğretmenlik yaparken zorla sınırdışı edilenlere de, özellikle göçmen soydaşlarımızın yoğun olarak bulunduğu bölgelerdeki okullarda iş verileceğini ifade eden **Akyol,** kadrolu işe yerleştirilecek soydaşlarımızın mesleki ehliyetlerini ilgili kurumun saptayacağını duyurdu.

HÜRRİYET » 4 Temmuz 1989

Cumhurbaşkanı Evren'den, Esat'a sözlü mesaj

Bulgar'a atak, Suriye'den...

Cengiz ÇANDAR /
ŞAM, (Hurriyet)

DIŞİŞLERİ Bakanı Mesut Yılmaz, Türkiye'nin Bulgaristan'a dönük diplomatik atağının hemen ertesinde Suriye'de. Suriye, Arap ülkelerinin Bulgaristan ile en sıkı ilişkilere sahip olanlarının başında geliyor. Mart ayında Riyad'da yapılan İslam Dışişleri Bakanları toplantısında Suriye Dışişleri Bakanı **Faruk el Şara**'dan Bulgaristan sorununa ilişkin Türk taleplerini Sofya rejimine aktarmasını isteyen **Mesut Yılmaz**, dün ikili temaslarına başladı. **Mesut Yılmaz** bugün Suriye Cumhurbaşkanı **Hafız Esat** tarafından kabul edilecek ve **Esat**'a Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in sözlü bir mesajını iletecek.

Dışişleri Bakanı **Yılmaz**'ın **Hafız Esat** tarafından kabul edilmesi özel bir önem taşıyor. Zira, **Hafız Esat**'ın Şam'ı ziyaret eden yabancı dışişleri bakanlarını kabul etme adeti yok. Suriye Cumhurbaşkanı **Hafız Esat**, memleketi olan, kuzeyde Türkiye sınırı yakınındaki Lazkiye'de bulunduğu için **Mesut Yılmaz**'ın bugün görüşme için Lazkiye'ye gitme ihtimali var.

FIRAT SIKINTISI

Başbakan **Turgut Özal**'ın 1987 Temmuz'unda Suriye'yi ziyaret eden ilk Türk Başbakanı olmasından sonra Türkiye'nin 900 kilometrelik en uzun sınırı bulunduğu komşusuna dışişleri bakanı düzeyinde yapılan bu ziyarette ele alınan başlıca konular arasında su ve iktisadi ilişkiler geliyor. **PKK** militanlarının sızması nedeniyle Türkiye'yi bir dönemde çok rahatsız eden Suriye sınır güvenliği son iki yıl içinde büyük ölçüde sağlandı. **Mesut Yılmaz**, Şam'a giderken, **Hürriyet**'e yaptığı açıklamada, Türkiye'nin bu konudaki sıkıntısının asgari düzeye indiğini ve **PKK** militanlarının sızmalarında daha çok Cudi Dağı'nın İran tarafını kullandıklarını belirtti.

Suriye'nin Türkiye'den sıkıntısı ise Fırat sularından kaynaklanıyor. Türkiye, Suriye'ye saniyede 500 metreküp su akıtmayı taahhüt ettiği halde son aylarda bu taahhüt gerçekleşmedi. Suriye'de kuraklık baş gösterdi. **Mesut Yılmaz**, Suriyeli meslektaşı **Faruk el Şara** ile bu konuda bir kasıt bulunmadığını, Türkiye'de de aynı bölgede bu yaz kuraklık çekildiğini anlattı.

HÜRRİYET » 4 Temmuz 1989

Bulgar Bakan'dan çirkin tehdit

"Türk ordusuna karşı Kızıl ordumuz var"

Lütfü TOKATLIOĞLU
MADRİD, (Hürriyet)

BULGARİSTAN Dışişleri Bakan Yardımcısı İvan Ganiev, Türkiye'nin, Bulgaristan'da siyasal istikrarı bozmak amacıyla, Türk azınlığı bahane ederek yoğun bir ajitasyon kampanyasını başlattığını iddia ederek, "Kuzey Kıbrıs'ı işgal eden Türkler, şimdi aynı bahaneyle topraklarımıza girmeye niyetlendiler. Ancak, Bulgaristan Kıbrıs değildir. Bizim gücümüz Türk Ordusu'na yetmez ama Kızıl Ordu ve müttefiklerimizin desteğiyle, çıkarlarımızı savunmayı biliriz" dedi.

İspanya'nın en saygın gazetesi EL Pais'ne bir demeç veren Ganiev, Bulgar Yönetimi'nin zorunlu isim değiştirmek dahil, asimilasyon politikasından kesinlikle vazgeçmeyeceğini söyledi.

(Devamı Sa. 17, Sü.3'de)

ABD'den boykot tehdidi

ANKARA, (Hürriyet)

BULGARİSTAN'a karşı uluslararası alanda başlatılan siyasi ve ekonomik baskı kampanyası, ilk sonuçlarını vermeye başladı.

Bu çerçevede, gelecek ekim ayında Sofya'da yapılması öngörülen

(Devamı Sa.17, Sü.5'de)

Özgür'den yine küstahlık

Nurten BAYHATUN
LONDRA, (Hürriyet)

KUZEY Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) Ana Muhalefet Lideri Özker Özgür, KKTC'ye dışarıdan nüfus aktarılmasına kesinlikle karşı olduklarını ve iktidara gelmeleri halinde, Bulgaristan'dan göç eden Türklerin Kuzey Kıbrıs'a yerleştirilmelerine izin vermeyeceklerini de belirtti.

Bush'tan, Özal'a destek telefonu

ANKARA, (Hürriyet)

BULGARİSTAN konusunda ilk kez bir devlet başkanı doğrudan devreye girdi. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George Bush, dün Başbakan Turgut Özal'ı telefonla arayarak Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabii tuttuğu TUrkler konusuyla yakından ilgilendiğini belirtti; bu konuda Türkiye'ye destek ve yardımlarının devam edeceğini açıkladı.

Başbakanlık Basın Merkezi'nden dün yapılan açıklamaya göre, Başkan Bush, dün öğleden sonra Beyaz Saray'dan telefonla Başbakan Özal'ı aradı ve Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabii tuttuğu Türklere uyguladığı muameleden üzüntü duyduğunu söyledi. George Bush, yayınladıkları bir bildiri ile Bulgaristan'ın tutumunu sert bir dille kınadıklarını da belirtti. Bush, Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabii tuttuğu Türklerin sayısı hakkında Özal'a soru yöneltti. Özal da, ABD Başkanının Bulgaristan'daki Türkler'e yapılan insanlık dışı muamele konusuyla yakından ilgilenmesi ve bu konuda gösterdikleri destek için kendisine teşekkür etti. Özal, Bulgaristan'dan gelen Türklerin sayısının yüz bini aştığını bildirdi. Açıklamaya göre, Bush, Başbakan Özal'a , "Bu konudaki destek ve yardımlarımızdan emin olmalısınız." dedi.

TÜRK DİABET CEMİYETİ VE HASTANESİ YARDIMA MUHTAÇ ŞEKERLİNİN SAĞLIK MERKEZİDİR.

TÜRK DİABET CEMİYETİ

MİLLİYET » 4 Temmuz 1989

ABD Başkanı Özal'ı aradı ve Bulgar zulmünden üzüntü duyduğunu bildirdi

Bush'tan destek telefonu

MİLLİYET HABER MERKEZİ

ABD Başkanı **George Bush**, Bulgaristan'daki soydaşlarımıza yapılan muameleden büyük üzüntü duyduğunu ve desteklerinin devam edeceğini bildirdi.

Başbakanlık Basın Merkezi'nden dün yapılan açıklamaya göre, ABD Başkanı **Bush**, dün öğleden sonra Başbakan **Turgut Özal**'ı, Beyaz Saray'dan telefonla aradı.

Bush, telefonda, Başbakan **Turgut Özal**'a, Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın durumu ile yakından ilgilendiğini ve onlara yapılan muameleden büyük üzüntü duyduğunu söyledi. Bir bildiriyle Bulgaristan'ın tutumunu sert bir dille kınadıklarını **Özal**'a hatırlatan ABD Başkanı, şu ana kadar Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısını sordu.

- ABD Başkanı Bush, dün öğleden sonra Başbakan Özal'ı telefonla aradı. Bulgaristan'da Türklere yapılan zulümden üzüntü duyduğunu ve bu konuda ABD desteğinin devam edeceğini bildirdi
- Başbakan Özal da ABD Başkanı Bush'a, destek konusunda teşekkür etti ve Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısının 100 bine ulaştığını söyledi

Başbakan **Özal**, ABD Başkanı **Bush**'a, destek konusunda teşekkür etti ve Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısının 100 bine ulaştığını belirtti.

ABD Başkanı **George Bush**, Başbakan **Özal**'a, destek ve yardımlarının devamından emin olmasını da vurguladı.

• ÇOCUKLAR PARASIZ YATILI OKUTULACAK

Milli Eğitim Bakanı **Avni Akyol**, soydaşlarımızın öğrenim çağındaki çocuklarından ilk aşamada 15 bininin parasız yatılı olarak okutulacağını açıkladı.

AA'nın haberine göre öğrenim çağı dışında olup öğrenim belgesi getirmeyen çocukların beyanları üzerine geçici denklik işlemleri yapılarak okula yerleştirilecek.

Merkezi Federal Almanya'nın Göttingen kentinde olan Tehdit Altındaki Halklar Örgütü dün Frankfurt'taki Balkan Turizm Bürosu önünde 1 saat süren kınama gösterisi yaptı. Örgütün Başkanı **Tilman Zuelch** Alman kamuoyunu Bulgaristan mallarını boykota, hükümeti de Bulgaristan ile ticari ilişkileri ve kredi anlaşmalarını dondurmaya çağırdı.

Zuelch, Bulgaristan'ın **Hitler** ve **Stalin**'in yöntemlerini kullandığını da savundu.

HÜRRİYET » 5 Temmuz 1989

"Bulgaristan'da kalanlar yandı"

bir kısmı Bulgaristan'a geri döndüğünde, bir düşmanlık duvarı ile karşılaşacaklar" şeklindeki sözlerini de aktardı.

İSMAİL CEM

Bu arada, SHP İstanbul Milletvekili **İsmail Cem**, **"Bulgar zulmü nedeniyle başlayan göç, Türkiye'ye değil de bir başka Avrupa ülkesine yönelik olsaydı, kıyamet kopardı. Haksızlığa uğrayanlar Türk olduğu için Avrupa Konseyi'nden fazla bir tepki gelmedi"** dedi.

Strasbourg'da gazetecilerin sorularını yanıtlayan **İsmail Cem**, konunun açıldığı her komisyonda ya da her ikili görüşmede, Avrupalıların Türkiye'deki insan hakları ve demokrasi konusunu gündeme getirdiklerine dikkat çekti.

Türkiye'nin Bulgar zulmü konusunda, Avrupa'dan istediği desteği bulamamasının kendi imajıyla ilgili olduğu görüşünü de savunan **İsmail Cem**, Avrupa Konseyi bünyesinde yapılanların sınırlı kaldığını ve Türkiye'nin beklentilerine cevap vermediğini sözlerine ekledi.

İNAL BATU

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **İnal Batu**, Türkiye'nin Kuveyt Büyükelçiliği'nin, Bulgaristan'dan zorla sınırdışı edilen Türkler konusunda üzerine düşen görevi yerine getirdiğini söyledi.

Büyükelçiliğin, Bulgaristan'ın zorla sınırdışı uygulamaları ile ilgili olarak Kuveyt basınına gerekli bilgi vermediği yolunda, önceki gün TV-1'de yayınlanan **"32. Gün"** adlı programda ve bir gazetede ortaya atılan iddialarla ilgili olarak bir açıklama yapan **Batu**, **"Kuveyt, Bulgaristan'ın insanlık dışı uygulamalarını ilk kınayan ülkelerden biri olmuştur. Kuveyt gazeteleri de, Bulgar uygulamalarını kınamakta, dünyada önde gelen basın arasındadır. Büyükelçiliğimiz gerekli bilgileri, kuveyt hükümetine ve basınına sağlamakta herhangi bir kusur ve eksiklik içinde olmamıştır. Tam tersine, görevi aktif biçimde yerine getirdi"** dedi.

MİLLİYET » 5 Temmuz 1989

Yapılan tahminlere göre, Bulgaristan'dan 200 - 300 bin kişinin göçe zorlanması bekleniyor

Bulgaristan ve Kıbrıs Türkleri

Aydın G. ALACAKAPTAN
Em. Büyükelçi
1932'de doğdu. AÜ Hukuk Fakültesi'nden mezun oldu. Dışişleri Bakanlığı'na intisap etti. 1971 - 1973'te Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Müsteşarlığı, 1978 - 1980'de Şam Büyükelçiliği ve 1984 - 1986'da Cakarta Büyükelçiliği görevlerinde bulundu. Kendi isteğiyle emekliye ayrıldı.

BULGARİSTAN, on yıldan fazla bir zamandır tekrarladığı tehcir tehdidini en nihayet glasnost ve perestroika akımı içinde gerçekleştirdi. Bulgar tehciri dediğimiz olay, görüntüler bizi aldatmıyorsa, ilk önce, evrensel insan haklarının tanınması için, yumuşak da olsa tepki gösteren Türk bölgelerindeki nüfusun tehciri ile başlayıp, uluslararası tepkiler karşısında oldukça genel bir göç teşvikine dönüştü. Yapılan tahminlere göre, 200-300 bin kişi arasındaki Türk nüfusu, Bulgaristan'dan ülkemize göç edecek. Gazetelerin yazdığına göre, yetkili gözlemciler bundan fazlasının Bulgar ekonomisini sarsacağı kanısındaymışlar. Eğer bu gözlemler doğruysa, Türk ekonomik ve sosyal hayatının içine düşeceği sarsıntıların, Bulgaristan'da da yaşanmasını insanın temenni edeceği geliyor. Belki de 500-600 bin soydaşımızın hicret edip, Bulgar ekonomisinin iyice sarsılmasını sağlaması, Bulgaristan'ı yöneten zalim diktatörlerin sonunu çabuklaştırır da, geride kalanlar daha rahat bir yaşama kavuşurlar.

DRAMIN SORUMLULARI

Bugün yaşanan dramın birçok sorumlusu olduğunu insan düşünmeden edemiyor. Slav yayılmacılığının ana motoru olan Rusya'ya bağlılığı, adına Sovyetler Birliği demekle beraber, anayasasının temel maddesi yapan komünist Bulgar devletinin, halkını oluşturan toplumların kendi hars'larını yaşatma prensibini tanımayacağı ayan beyan ortada idi. Üstelik, İkinci Dünya Savaşı sonunda Sovyetler Birliği'nin sultası altına giren ülkelerdeki uygulamaların 180 derece aksi bir uygulamayı başlatarak, 1950'lerde Türk nüfusu zorunlu tehcire tabi tutan yine komünist Bulgar devleti; ii. Bir polis devletinin tüm kurallarını uygulamaya devam ederken, yine komünist ülkelerin çoğunun yaptığının aksine, ekonomisini rasyonel bir yapıya kavuşturma çabası içine girdiğinde, Bulgaristan'ın büyük bir heyecanla alevlendirmeye başladığı Türk düşmanlığı ve Bulgar milliyetçiliği politikasının kaçınılmaz hedefi, bu kez bizim gözümüzden kaçtı.

Üstelik, Bulgar yöneticileri son on-on beş yıllık dönemde, içişlerine karışmakla suçladığı Türk siyaset adamlarına, Bulgaristan'ın Türk nüfusunun Türkiye'ye hicret etmesine rıza göstereceğini birkaç kez açıklamasına rağmen, güçsüzlüklerini bile bile, bir kısmı böyyük Türkiye, bir kısmı Osmanlı özlemini siyasi sermaye yapan sivil ve asker yöneticilerimiz, Bulgar yöneticilerine başka, Türk halkına başka hikâyeler anlatmaktan geri kalmadılar.

GORBAÇOV'UN ZİYARETİ

Sovyetler Birliği'nin liderliğine yükselmeden, 1984 yılının Eylül ayında Sofya'da verdiği bir nutukta, Batı demokrasileriyle yeni biçimde ilişkilerin haberini veren imalarda bulunan Gorbaçov'un bu ziyaretiyle, aynı yılın Aralık ayında başlayan isim değiştirme kampanyası arasında insan ister istemez bir ilişki kuruyor. Zira bu ziyaret esnasında, genelde Batılı sanayici ülkeler ve özellikle Federal Almanya ile yoğun iktisadi ilişkiler kurmak isteyen Bulgaristan liderlerine o zamanki Politbüro üyesi Gorbaçov, azele edilmemesini, sosyalist dünya içinde yepyeni bir yaklaşımın yakın bir gelecekte ortaya konacağını, o zaman daha geniş dış ve iç yapılanmanın Bulgaristan için gündeme geleceğini vurgulamıştı. Görüntüler, Avrupa Topluluğu ülkeleri ve ABD ile yoğun ekonomik ilişkiler içine girmek zorunluğunu duyan Bulgaristan'ın, Türk toplumunu şu veya bu şekilde eritmeden bir yapı değişikliğini göze alamadığına işaret etmektedir. Aksi halde Bulgaristan'daki Türk toplumunun, Slav çoğunluk karşısında bir federal yapılaşmayı zorlayacağı beklenebilirdi. Ancak Türkiye'nin, ödeyeceği bedel ne olursa olsun, hudut kapılarını açık tutma kararlılığı, sanırız, Bulgaristan'ın hesaplarını bozmuştur. Çünkü, Türkiye'nin hudutlarını kapamak zorunda kalması halinde Bulgaristan, karşılaştığı sorunu çözümlemek için önemli biçimde zaman kazanacak ve belki de Bay Jivkov devrilmekten kurtulabilecekti.

KIBRIS TÜRK TOPLUMU

Bugünkü yapısını belirli bir süre daha korumaktan alıkonulmak ve hâlâ Yunan milli marşı ile bayrağını direğe çeken Kıbrıs Rum Cumhuriyeti ile birleştirilmek istenen Kıbrıs Türk toplumuna hazırlanan son da, Bulgaristan Türklerinden farklı olmayabilir. Esasen Türklere karşı olan kinlerini birazcık gemleyebilselerdi, bizi 1974 Barış Harekâtı'nı yapmak zorunda bırakmaz, ada Türkle ini kaçmaya mecbur ederek veya eriterek, Kıbrıs'ı Rumlaştırırlardı. Kıbrıs Rum Cumhuriyeti, Avrupa Topluluğu ile yoğun ilişkiler içindedir. Avrupa Topluluğu'nun, Kıbrıs Rum Cumhuriyeti'ne sağladığı imkânlardan, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti yararlandırılmamaktadır. Gerekçe ise, Kuzey Kıbrıs'taki yardım bekleyen projelerin ortak yararlara dönük olmamasıymış. Adamlar hem Türklerin ayrı bir toplum olarak, farklı gereksinimleri olduğunu sureta kabul ederler ve hem de bu gereksinimlerin boyutlarının tespitini hâlâ Rumlara bırakırlar. Bulgaristan kendi vatandaşı olan Türkleri, malından, yurdundan eder, bunun karşısında sadece, Bulgaristan'ın, Türk nüfusunun göçünü kolaylaştırmasını isterler. Kıbrıs Rum Cumhuriyeti ise, uydurma bir gerekçe buldu mu, Kıbrıs Türk toplumunu ölüme mahkûm etmek istercesine, bu toplumun elektriğini kesmek tehdidini rahatlıkla ileri sürebilir, kimsenin sesi çıkmaz. Dünyanın gözü önünde cereyan eden Bulgar tehciri konusunda, Avrupa Topluluğu devletleri, devlet ve hükümet başkanlarının bir tavır almasını, Yunanistan Cumhurbaşkanı Sarçetakis, durumun iyi anlaşılmadığı gerekçesiyle önleyebiliyorsa, Kıbrıs'taki soydaşlarımızın akıbetini uluslararası garantiler safsatasına teslim edebilir miyiz? Demokratik bir toplum olduğu Avrupa Topluluğu tarafından da kabul edildiği için bu topluluğun üyesi bulunan Yunanistan, Batı Trakya'da yapılan seçimleri, ülkemizde bile yargı önüne getirebilecek tedbirlerle sapturmaya çalışıyor ve bu davranışlar hiçbir yankı yaratmıyorsa, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti içinde, milli kinlerini gemleyemedikleri ayan beyan ortada olan Rumların yerleşmesine rıza gösterebilir miyiz?

SONUÇ

Yalın ayak, ot yiyerek düşmanı vatanından kovmuş olan Türk milleti, yöneticilerinin basiretsizlikleri yüzünden fukaralığa da alışmıştır. Bu milletin şimdi dış baskılara tahammül edemeyeceğini düşünmek yanlıştır. Hiç olmazsa, bu hataya yöneticilerimiz düşmemelidir.

HÜRRİYET » 6 Temmuz 1989

Soydaşlarımızı kovdular, kitlikle karşı karşıya kaldılar

Bulgaristan'da ekmeğe kartela

- **Başbakan Turgut Özal, dün yaptığı basın toplantısında, zoraki göç silahının geri teptiğini söyledi, 'Bulgaristan'da şimdi birçok fabrikada üretim durdu. Ürün de toplanmıyor. Kıtlık başladı' dedi...**
- **Özal, sert üslup kullanıyor diye kendisini eleştirenlere kızdı...**

İSTANBUL, (Hurriyet)

BULGARİSTAN Devlet Başkanı **Todor Jivkov** için kullandığı sert uslûbun eleştirilmesine kızan Başbakan **Turgut Özal, "Kendisi için az bile konuşuyorum, çünkü bu söylenenleri haketmiştir. Tüm olup bitenlerden sonra, 'Sayın Jivkov' diyemem, ancak, 'Bay Jivkov' diyebilirim"** dedi.

Bulgaristan sorununun çözümü için, arabuluculuk yapan Sovyet Büyükelçisi **Albert Çernişev**'le, Moskova'ya gitmeden önce, cumartesi günü Ankara'da görüştüğünü belirten Başbakan **Özal**, özellikle Türk azınlığın, gaspedilen haklarının hızla iadesi ve isteyen soydaşlarımızın, bir göç anlaşması çerçevesinde, hakları ve hukukları korunarak Türkiye'ye getirilmeleri konuları üzerinde durulduğunu bildirdi.

İstanbul'da, dün, sadece Bulgaristan konusunu içeren bir basın toplantısı yapan Başbakan **Özal**, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımıza yer açmak için, işten çıkartmalara gidildiği yolundaki iddiaların, palavra olduğunu öne sürerek, 10 bin kişiyi işe yerleştirmenin kimseyi rahatsız etmeyeceğini, bu konularda izanla konuşmak gerektiğini kaydetti. Zorunlu göç sürdükçe, kesinlikle sınır kapılarının kapatılmayacağını tekrarlayan **Özal, "Bulgarlar, belli bir sayıdan sonra kapıyı kapatacağımızı sanmışlar, ancak biz, o blöfü gördük"** dedi.

'BULGAR SİLAHI, GERİ TEPTİ'

Türk ekonomisinde, 1984'ten sonraki gelişmenin, Bulgar ekonomisini olumsuz yönde etkilediğini hatırlatan Başbakan, sigara ithalinden başlayarak, altın borsası kurulmasının, silah ithalinin serbest bırakılmasının, kaçakçılık yollarının kurutulmasının, Bulgaristan ekonomisini sarstığını tekrarlayarak, Türkiye'yi zor durumda bırakmak için başlatılan zorunlu göçte de, silahın geri teptiğini belirtti. Bulgaristan'la, şu sıralardaki ticaretimizin de, iddia edildiği kadar yüksek olmadığını kaydeden Başbakan **Özal**, bu ülkeyle ticaretin asgari düzeye indirildiğini, ancak sorun çözümlenirse, ticaretin yeniden gelişebileceğini söyledi.

Bulgaristan'dan geçen Türk **TIR**'larına ağır cezalar verildiğini vurgulayan bir gazeteciye, bunun iki taraflı bir silah olduğunu hatırlatan **Özal**, soydaşlarımız için maaşlardan zorunlu kesinti yapılmadığını, isteyenlerin kendi gönüllerine yardımda bulunduklarını söyledi.

'KITLIK BAŞGÖSTERDİ'

Bulgaristan'ın, çok sayıda Türk'ü kovarak, Türkiye'yi zor durumda bırakma hesabının tutmadığını, yapılan değerlendirme hatası sonucunda, silahın geri teperek kendilerini vurduğunu kaydeden Başbakan, Bulgaristan'ın, büyük bir güven bunalımı yarattığını belirtti. **Özal**, şunları söyledi:

"Türklerin kovulmaları sonucu, Bulgaristan'da birçok sınai ve zirai işletme kapanmıştır. Birçoğunda da, üretim önemli ölçüde düşmüştür. Tarım ürünleri, toplanamamaktadır. Yaşlılar ve çocuklar tarlalara sürülmüştür, yabancı işçi istihdamına gidilmiştir. Kıtlık başlamıştır, dükkanlardaki ve vitrinlerdeki mallar, hızla ortadan kaybolmaktadır. Bazı bölgelerde, örneğin Şumnu ve Razgrad'da, ekmek bile kartela bağlanmıştır. Günde, kişi başına bir ekmek verilmektedir. Bu bir ekmek de, işe gitme şartına bağlanmıştır. Özetle, Bulgaristan ekonomisi büyük yara almıştır. Bulgaristan hükümeti, yaptığı hatanın, işlediği insanlık suçunun bedelini, bu şekilde de ödemektedir."

Bulgaristan'ı, görüşme masasına oturtmak için çabaların sürdürüldüğünü anlatan **Özal**, uluslararası tepkinin de giderek kınama boyutunu aştığını ifade ederek, şu örnekleri verdi:

"ABD, Bulgaristan'la ilişkilerinin gelişmesini, Türk azınlığı sorununun halline bağlamıştır. Kanada, bu ülkeyle uzun vadeli bir ekonomik ve ticari işbirliği anlaşması görüşmelerini durdurmuştur. İngiltere, ikili ziyaretleri askıya almıştır. Bir Bulgar heyeti, Uman tarafından geri çevrilmiştir. Avusturya, bir parlamento heyetinin ziyaretini iptal etmiştir. Avrupa Topluluğu da, Bulgaristan'la, temmuz ayı sonunda yapılacak ticari işbirliği anlaşması görüşmelerini süresiz ertelemiştir."

Tarabya Oteli'ndeki basın toplantısında, Bulgaristan'ın yarattığı sorunu geniş bir şekilde özetleyen **Özal**, şunları söyledi:

"21'inci yüzyılın eşiğinde, bir ülke, kendi vatandaşlarını, eşi emsali görülmemiş bir şekilde topraklarından kovuyor. Kovarken de, ailelerin bazı fertlerini, özellikle askerlik çağına gelmiş gençleri, rehin tutuyor. Böylece, parçalanmış on binlerce aileye yenileri ekleniyor. Bu ülkenin, esasen kabarık olan sabıka dosyası, daha da büyümektedir. Bulgaristan hükümetinin yaptıkları, bir insanlık suçudur."

HAZIRLIKLAR GENİŞ BOYUTLU

Bulgaristan'dan sınırdışı edilen soydaşlarımızın sayısının 106 bini aştığını kaydeden Başbakan **Özal**, bu ülkedeki tüm soydaşlarımızın gelecekleri varsayılarak, gerekli önlemlerin alındığını bildirdi. **Özal**, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Hükümetimiz, derhal durum değerlendirmesi yapmış, gerekli hukuki düzenlemelere gitmiş, işten, sağlık iş bulma ve eğitim konularında her türlü hazırlık yapılmıştır. Hukuki planda, Vatandaşlık Yasası'nda, hızla değişiklik yapılarak, soydaşlarımızın vatandaşlığa geçene kadar, Türk vatandaşlarının sahip oldukları tüm haklardan yararlanabilmeleri sağlanmıştır. Bu çerçevede, SSK ve Emekli Sandığı'nın, vatandaşlarımıza sağladıkları tüm haklar soydaşlarımıza da tanınmıştır. Ayrıca, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'nda da değişiklik yapılarak, soydaşlarımıza yardım yapılması imkânı sağlanmıştır."

Soydaşlarımızın beraberlerinde getirdikleri, tüm kişisel eşyalarıyla mesleki alet ve taşıtlarının da, gümrük vergi resim ve harçlarından muaf tutulduğunu belirten **Özal**, soydaşlarımızın akrabalarının belirlenmesinde de, kendilerine yardımcı olunduğunu bildirdi.

HÜRRİYET » 6 Temmuz 1989

ÇERNİŞEV *Ankara–Sofya arasındaki turlardan umutlu...*

Arabulucuk turu sürüyor

GÜLEÇ ELÇİ neşeli döndü

● Dün, Moskova'dan Ankara'ya dönen Sovyetler Birliği Büyükelçisi Çernişov, 'Biz çok samimi bir şekilde iyi niyetle yardımda bulunmak istiyoruz" dedi.

○ Türk–Bulgar anlaşmazlığında iyiniyet turlarına devam eden SSCB'nin Ankara Büyükelçisi, dün öğleden sonra Moskova'dan döndü.

○ **Bu kez Sofya'ya uğramayan Çernişov, "Biz çok samimi bir şekilde, iyi niyetle yardımda bulunmak, bu meseleyi müsbet olarak çözmek istiyoruz. Arkamızda bir şey saklamıyoruz. Biraz sabır, biraz iyiniyetle çözüleceğine inanıyoruz" dedi.**

ANKARA, (Hürriyet)

TÜRK–BULGAR anlaşmazlığının çözümü ve kapsamlı bir göç anlaşmasının imzalanması için, Ankara–Sofya–Moskova arasında, **"İyiniyet turları"**na devam eden **SSCB'** nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, dün öğleden sonra 2. kez gittiği Moskova'dan Ankara'ya döndü.

Bu defa Sofya'ya uğramayan, sadece Moskova'da kalarak Türk tarafının görüşlerini aktaran Büyükelçi **Çernişev**, kendisini Esenboğa Havalimanı'nda karşılayan gazetecilere, **"Biz çok samimi bir şekilde, iyi niyetle yardımda bulunmak istiyoruz."** dedi.

Çernişev yaptığı açıklamada, Moskova'daki temaslardan sonra iyimserliğini koruduğunu da bildirdi, şunları söyledi:

"İyimser kalıyoruz. Çalışmalarımıza devam edeceğiz. Daha önce de söyledim bu hassas bir konudur."

BİRAZ SABIR, BİRAZ İYİ NİYET

SSCB'nin Ankara Büyükelçisi, Moskova veya Sofya' dan bir mesaj getirip getirmediğinin sorulması karşısında da açık bir yanıt vermedi. **Çernişev** gülerek, **"Görüşüyoruz. Anlatıyoruz. Mesajlar var tabii"** diye konuştu.

Temaslarının olumlu gittiğini de sözlerine ekleyen **Çernişev, "Türk makamları ile çalışıp duruyoruz. Bakalım..."** diye konuşunca bir gazeteci, **"Bu temaslarınızı şimdi arabulucuk olarak niteleyebilir miyiz?"** diye sordu. **Çernişev** bu söz üzerine de, **"Biz çok samimi bir şekilde, iyi niyetle yardımda bulunmak, bu meseleyi müsbet olarak çözmek istiyoruz. Arkamızda bir şey saklamıyoruz. Biraz sabır, biraz iyiniyetle çözüleceğine inanıyoruz"** dedi.

KANDEMİR'E VEDA YEMEĞİ

Büyükelçi **Çernişev** dün akşam, Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği'ne atanan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Büyükelçi **Nüzhet Kandemir**'e bir veda yemeği verdi.

Yetkililer, **SSCB** Büyükelçisi'nin böyle bir veda yemeği vermesinin usulden olup olmadığı sorusu üzerine, **"Usulden değildir. Ancak, belirli bir saygıyı ifade etmek için böyle bir yemek verme talebi olmuştur"** dediler.

GÜNÜN YAZISI

Oktay EKŞİ

Artık, boş konuşmayalım...

■ Birinci sayfadan devam

vulmaları sonucu, Bulgaristan'da birçok sınai ve ziraî işletme kapanmıştır. Dirçeğinde de, üretim önemli ölçüde düşmüştür. Tarım ürünleri toplanamamaktadır. Yaşlılar ve çocuklar tarlalara sürülmüştür. Yabancı işçi istihdamına gidilmiştir. Kıtlık başlamıştır. Dükkânlardaki ve vitrinlerdeki mallar, hızla ortadan kaybolmaktadır. Bazı bölgelerde; örneğin Şumnu ve Razgrad'da ekmek bile karneye bağlanmıştır. Özetle, Bulgaristan ekonomisi büyük yara almıştır. Bulgaristan Hükümeti, yaptığı hatanın, işlediği insanlık suçunun bedelini, bu şekilde de ödemektedir" demiş.

Bulgarları savunan yok. Çünkü tam bir faşist ırkçılığı ile soydaşlarımıza karşı vahim bir "insanlık suçu" işledikleri şüphesiz. Ama artık, birinci ayını dolduran bu zorunlu sürgün olayına yaklaşımımız, hâlâ böyle duygusal ve yüzeysel mi olmalı? Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı, kamuoyuna bu konuda bilgi ve mesaj vermek istediği zaman, hâlâ, "Ümüğü sıkılacak Bulgar-"dan veya "Bulgar domuzu"ndan mı söz etmeli? Bulgaristan'dan sürgüne zorlanan 100 bin tüsür kişiden, çalışma gücüne sahip en çok 25–30 bin kadar insan işlerinden ayrıldı diye "Bulgaristan batıyor" çığlıkları atmak, gerçekten inandırıcı oluyor mu?

Biz söyleyelim: Sayın Başbakan'ın dünkü sözlerini okuyunca, "Dedikleri keşke doğru olsa" diye düşündük, ama bu sözlerin, gerçeklerden çok, Özal'ın duygusal tepkilerini yansıttığına inandık.

Aslında mesele, Bulgarlar'ın ne kadar hata ettikleri sorusunu tartışmaktan çok, gelen soydaşlarımıza bizim en çabuk ve en düzenli çekilde nasıl yardımcı olacağımız konusunu ve onları nasıl üretken hale getireceğimiz sorusunu yanıtlamaktır. Başbakan, Bulgarlara karşı kamuoyunda haklı olarak biriken olumsuz duyguları kabartacak sözler söyleyeceğine, bu sorunlara çözüm bulmak için kamuoyundan öneriler istese ve tüm halkımızı aktif bir biçimde trendlerini desteklemeye çağırsa, sanırız daha doğru ve yararlı bir şey yapmış olur. Çünkü gerçek şu ki, Bulgaristan'dan sürgüne zorlanan soydaşlarımızın sorunlarına kısa bir sürede çözüm bulamazsak ve onları geldiklerine pişman etmemeyi beceremezsek, bir süre sonra, "Dıraatın geri gidelim" diyen dilekçeler, Başbakan'ın masasına yığılır.

Hükümetin, bazı yasal düzenlemeler yaptığı, soydaşlarımızın gerek gümrük işlemlerinde gerek kamu hizmetinde çalıştırılmaları konusunda kolaylıklar getirdiği doğrudur. Ancak, ne bunlar yeterlidir ne de gelenleri birkaç il'e sevk edip "yeli"lerle "Kızılay"ın terasetine güvenmek çözümdür. Bu insanları iç, güç sahibi yapabilmek ve kısa zamanda üretici hale getirmek, ancak halkın aktif katkısıyla mümkün olur. Şansımız var ki, Türk kamuoyu buna çok hazırdır. O nedenle hükümet, -zaten bendi muhtaç→ himmet olan emeklilerin maaşından göçmenlere yardım parası kesmek gibi süfli yollardan vaz geçip- tüm kamuoyunu harekete geçirecek bir kampanya başlatmalıdır. Böyle bir kampanyaya kimi; örneğin, öncelikle bir göçmen soydaşımıza iş vererek, kimi boş olan evini belirli bir süre bir göçmen ailesiyle tahsis ederek katılır.

Türkiye, kırsal alandan şehirlere devamlı akın olan bir ülke. Bu yüzden köyler boşalıp duruyor. Oralardaki evler, araziler kaderine terk ediliyor. Acaba hükümet bu durumdaki insanlarımızdan, isteyenlerin evlerini, tarlalarını belirli bir süre bedava işlemek koşuluyla göçmen soydaşlarımıza tahsis edecek düzenlemeyi yapamaz mı? Biz biliyoruz: Ordu'nun Mesudiye İlçesi'nden kentlere göçmüş bazı insanlar, kendilerinden hükümete başvurup; "Arazilerimizi tahsis etmeye hazırız" dediler... Başka insanlar da aynı şeyi yapmaz mı?

HÜRRİYET » 6 Temmuz 1989

Türkleri 'zorunlu turist' olarak gönderdiler, ürünler tarlada kaldı

Bulgar'ın etekleri tutuştu...

SOFYA, (a.a)

BULGARİSTAN Hükümeti, yüz binden fazla Türk'ün sınır dışı edilmesi sonucu ortaya çıkan ekonomik krizden kurtulabilmek için, yoğun sivil seferberlik önlemleri aldı. Bulgaristan Parlamentosu'nun resmî gazetesi **Darzhaven Westnik**'te dün yayımlanan kararnamede, ülkenin ekonomisini zor duruma düşüren şartlar gereği, gerekli işgücünü sağlamak amacıyla "Barış zamanında sivil seferberlik" ilan edildiği belirtildi.

Kararnamede, Devlet Konseyi tarafından derhal yürürlüğe konulacak olan sivil seferberliğin, konsey kararıyla ülke genelinde uygulanabileceği bildirildi. Bu önlemlere, "Kadınlar için 16 – 55, erkekler için 60 yaşına kadar olan bütün vatandaşların" uymakla yükümlü olduğu belirtildi. "Seferberliğin" kurumlarda uygulanabileceği ve personelin işyerlerinin değiştirilebileceği kaydedildi. Kararnamede, "seferberliğe" uymak istemeyenlere para cezası uygulanması hükmü de getirildi. Bulgar yetkililer, ayrıca, kurumlara ait ulaştırma araçları ile kamyon ve tarım araçlarının da "seferber"edilmesini kararlaştırdılar.

Bu önlemler, daha çok, tarım, ulaştırma, inşaat ve gıda endüstrisi alanında çalışan Türklerin, göçe zorlanmalarından sonra doğan boşluğu doldurmayı amaçlıyor. Bulgar yetkililer, bu önlemlerin, hasat zamanının başlaması nedeniyle alındığını kaydediyorlar.

Dışişleri Bakanı Yılmaz, mutlu döndü

Şam'dan anlayış, Amman'dan destek

Cengiz ÇANDAR / *AMMAN-ŞAM*

● Mesut Yılmaz, Suriye ve Ürdün'e yaptığı geziden, olumlu izlenimlerle döndü. Dışişleri Bakanı Yılmaz, her iki ülkede yaptığı temaslarda, Bulgar zulmünü dile getirdi.

● 14. sayfada

Soydaşlarımız için defile

BULGARİSTAN'DAN göçmen olarak yurda gelen vatandaşlara yardım amacıyla İstanbul Büyük Sürmeli Otel'inde bir defile düzenlendi. Defilede, beş büyük firmanın giysileri yer aldı. Toplam 3 milyon 600 bin lira gelir sağlanan defilede, podyuma çıkan mankenler sadece 100'er bin lira yol, kuaför ve makyaj parası aldılar. Beş büyük firmanın yaz giysileri, eşofmanları ve havlu elbiselerle abiye penye kıyafetlerinin yer aldığı defilede, salonun boş olması, defileye karşı duyulan ilginin azlığı ve salonda protokole ayrılan tüm sandalyelerin sahipsiz kalması da dikkatleri çekti. Defilede kıyafetleri, **Nergis Kumbasar, Semra Güneşen, Birsen Çekin, Günnur Onuk, Öykü Osma** ve **Reha Yeprem** gibi ünlü mankenler sundu.

BM'den anlamlı yardım

● Kızılay ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı arasında, soydaşlarımıza yardım için teknik bir işbirliği projesi anlaşması imzalandı.

ANKARA, (Hürriyet)

BULGARİSTAN'dan sınır dışı edilerek Türkiye'ye gönderilen, sayıları 110 bini bulan soydaşımıza yönelik acil yardımları güçlendirmeyi amaçlayan teknik bir işbirliği projesi anlaşması, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'yla (UNDP) Kızılay arasında imzalandı.

UNDP Ankara Daimi Temsilcisi **Paul Hanswijck de Jonge**'yle Kızılay Genel Başkan Yardımcısı **İhsan Saraçlar** tarafından dün imzalanan yardım projesi, UNDP Başkanı **William Draper**'in onayıyla BM Özel Program Fonu'ndan sağlanacak finansmanla gerçekleşecek. Anlaşma; eğitim, sosyal, kültürel, sağlık ve beceri kazandırıcı faaliyetleri de içine alan geniş kapsamlı bir yardım programının güçlendirilmesi ve acil ihtiyaçların, insan kaynaklarının değerlendirilmesi yoluyla karşılanmasını amaçlıyor. Bu amaçla proje öncelikle Kızılay'ın idari ve örgütsel kapasitesini geliştirmeyi ve diğer Türk gönüllü kuruluşlarınca üstlenilen ve yürütülen yardım programlarına katkıda bulunmayı da hedefliyor.

Lions Klüp, yardım amacıyla, **"Soydaşlarımızın Kaynayan Aşına Katıl"** adlı kampanya başlattı. Dün Fenerbahçe Stadı önünde bir araya gelen kulüp üyeleri, makbuz karşılığında topladıkları yiyecek ve paraları, burada yapılan törenle Kadıköy Kaymakamlığı'na verdiler. Kadıköy Belediye Başkanı **Cengiz Özyalçın** üyeleri, yardımlarından dolayı kutladı.

HÜRRİYET » 6 Temmuz 1989

YUNANİSTAN HÜKÜMETİ, AT'NİN KARARINA UYDU

Atina'dan Sofya'ya nota

Dış Haberler Servisi

BULGARİSTAN, gelecek hafta 300 bin Türk'ün daha zorunlu göç ettirileceğini bildirirken, Sofya'ya uluslararası baskıların arttığı gözleniyor. Öte yandan, Yunanistan Hükümeti'nin, 100 binden fazla Türk'ü göçe zorladığı için Bulgaristan'a bir protesto notası verdiği ileri sürüldü.

Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Çavdar Mladenov** dün Sofya'da Alman Haber Ajansı DPA muhabiri ile görüştü. Türk asıllı 200 bin Bulgar vatandaşının pasaport işlemlerinin sürdürüldüğünü kaydeden **Mladenov, "Biz kimseyi sınır dışı etmiyoruz. Müslüman Bulgarlar'a turistik üç aylık dış gezi vizesi veriyoruz. Gitmek isteyen hiç kimseye de engel olmayacağız. Bu sınırdışı etmek değildir. Vize alarak yurtdışına çıkan bu kişiler, istedikleri zaman tekrar geri dönebilirler. Şu ana kadar 120 bin pasaport verdik. 300 bin pasaportun da hazırlıkları sürüyor. Belki bu sayı daha da artabilir"** dedi.

YUNANİSTAN NOTASI

Yunanistan Hükümeti'nin, 100 binden fazla Türk'ü göçe zorladığı için Bulgaristan'a bir protesto notası verdiği ileri sürüldü. Yunan basınında yer alan haberlerde, Yunanistan'ın, Bulgaristan'ın Türk azınlığa yaptığı baskılar karşısında, AT'nin **"sert politika"** izlenmesi yolunda aldığı karar çerçevesinde, Bulgaristan'ın Atina Büyükelçisi'ne bir protesto notası verdiği belirtildi. Atina'nın, AT'ye üye ülkelerdeki Bulgaristan büyükelçiliklerine ayrı ayrı notalar verilmesi yolundaki topluluk kararına uyarak hareket ettiği kaydedilen Yunan basınındaki haberlerde, Yunan notasının Madrid'deki AT zirvesinden hemen sonra PASOK hükümeti tarafından verildiği ifade edildi.

Bu arada, AT Komisyonu'nun Bulgaristan ile ekonomik ve ticari işbirliği anlaşması ile ilgili müzakereleri erteleme kararı alması, Yunan gazetelerinde **"Komisyon, Türkiye'nin isteklerine boyun eğdi"** şeklinde duyuruldu. Yunanistan Cumhurbaşkanı **Hristos Sarcetakis**, Madrid'deki AT zirve toplantısından sonra yayınlanan bildiride, Bulgaristan'ın kınanmasının kendi müdahaleleri ile önlendiğini söylemişti.

DİPLOMATİK ATAK

Bulgaristan'ın Hollanda Büyükelçisi **Miladinov**, Türk azınlığa uygulanan baskı, zulüm ve zorunlu göç konularında görüşmek üzere Hollanda Dışişleri Bakanlığı'na çağrıldı. Bu konudaki tepkilerini ve endişelerini dile getiren Hollanda Dışişleri Bakanlığı ilgilileri, Büyükelçi **Miladinov** kanalıyla Bulgaristan Hükümeti'ne Türk azınlığa uygulanan baskının durdurulması çağrısında bulunulduğunu bildirdiler. Öte yandan Hollanda'nın Bulgaristan Büyükelçisi kanalıyla da Bulgar Hükümeti'ne aynı mesajın iletildiği öğrenildi.

Bu arada, İslam Konferansı Örgütü(İKÖ) Genel Sekreteri **Hamid el Gabid**, Bulgaristan'dan göçe zorlanan Türkler'in durumlarını yerinde görmek ve incelemelerde bulunmak üzere bugün İstanbul'a geliyor. Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamaya göre, Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'la görüşecek el Gabid, yarın Edirne'ye geçerek, Kapıkule ve çadırkentlerde incelemelerde bulunacak.

Öte yandan, Avrupa Konseyi Daimi Komitesi'nde bugün ele alınması beklenen ve Bulgaristan'dan zorunlu göç nedeniyle Türkiye'ye mali destek sağlanmasının istendiği tavsiye kararında, soydaşlarımızdan, **"Türk azınlığı"** yerine **"Bulgar vatandaşı mülteciler"** diye söz edilmesi tepki çekti. Geçtiğimiz 15 Haziran'da Bulgaristan'a diyalog çağrısında **"Türk azınlığı"** ifadesini kullanan Avrupa Konseyi'nin tavır değişikliği, Sofya'nın tezlerinden etkilenildiği şeklinde yorumlandı. Avrupa Konseyi'ne üye olmayan ülkelerle ilişkiler komisyonu üyesi ve SHP İçel milletvekili **İstemihan Talay**, Avrupa Konseyi'nin geri adımı üzerine Türk dışişlerine şiddetle çattı. **Talay** bazı Türk büyükelçilerinin Bulgar zulmünü yabancı parlamenterlere anlatmak için gerekli çabayı göstermediklerini ve öngörülen girişimleri yapmadıklarını öne sürdü.

HÜRRİYET » 6 Temmuz 1989

BULGAR, MASADAN KAÇTI

HABER MERKEZİ

BAŞBAKAN Turgut Özal'ın, Türk ve Bulgar yetkilileriyle, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri'nin de hazır bulunacağı, kapsamlı bir göç anlaşması için müzakere önerisi, Bulgaristan tarafından reddedildi. Sofya yönetimi buna karşılık, Birleşmiş Milletler temsilcisi olmadan, Türkiye ile ön koşulsuz ve iki ülkeyi ilgilendiren her konuda müzakerelere başlayabileceğini bildirdi. Türkiye, Bulgaristan'ı masaya oturtmak için girişimlerini sürdürüyor. Başbakan **Turgut Özal**, dün Maliye ve Gümrük Bakanı **Ekrem Pakdemirli** aracılığıyla Sovyetler Birliği Başbakanı **Nikolay Rijkov**'a gönderdiği mesajda, sorunun çözümü konusunda destek istedi. **Rijkov, Pakdemirli**'ye, her iki taraf için olumlu gelişmeler sağlanması için çabalarını süreceğini söyledi.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi **İnal Batu**, dün düzenlediği basın toplantısında, Türkiye'nin Bulgaristan'dan asıl beklentisinin, kapsamlı bir göç anlaşması için görüşmelere başlamak olduğunu hatırlattı, şunları söyledi:

"Ancak Bulgarlar bu sorunu, iki ülke arasında bir sorun olarak görmüyor. Bu nedenle bir göç anlaşması fikrine yanaşmıyorlar. Bunun yerine iki ülke arasında, konuya ilgisi olmayan tüm hususları müzakereler sırasında ele almak istiyorlar. Biz bu filmi daha önce Belgrad'da gördük. Türkiye, Bulgaristan'ı müzakere masasına oturtmak amacıyla girişimlerini, aralıksız sürdürmeye devam edecektir."

Başbakan **Özal**'ın, ülkeyi terke zorladığı soydaşlarımızın trajedisinin sona erdirilmesi amacıyla, Bulgar hükümetini kapsamlı bir göç anlaşması için müzakereye davet ettiğini hatırlatan **Batu**, Türkiye'nin bu müzakerelerde, tarafsız ve konuya tecrübeli bir kuruluşu temsilen, BM Mülteciler Yüksek Komiseri'nin de hazır bulunmasını önerdiğini kaydetti.

Batu, Türkiye'nin bu durumu, 16 Haziran 1989 tarihli notayla Bulgaristan'a resmen bildirdiğini de belirtti. Konunun aynı zamanda, BM Mülteciler Yüksek Komiseri'ne iletildiğini de sözlerine eklediğini Dışişleri Sözcüsü, Yüksek Komiser'in, Bulgar hükümetinin çağdışı ve insanlık dışı eylemlerine son vermeye ikna edilmesi, ilgili hukuk kuralları ve devletlerin benzer uygulamaları çerçevesinde, iki ülke arasında bir göç anlaşması imzalanmasının sağlanması için şahsen oynayacağı rolün, Türkiye tarafından memnuniyetle karşılanacağının ifade edildiğini de söyledi.

Batu, daha sonra şöyle konuştu:

"Hükümetimiz adına yapılan bu talep üzerine, Bulgar hükümeti nezdinde bir seri girişimde bulunan, BM Mülteciler Yüksek Komiseri Jean-Pierre Hocke, Cenevre daimi temsilcimize muhatab, 3 Temmuz 1989 tarihli mektubuyla, Bulgar hükümetinin ülkemiz ile ikili düzeyde müzakerelere hazır bulunduğunu, ancak kendisinin görüşmelere katılmasına razı olmadığını bildirdi. Bulgaristan'ın, Türkiye ile müzakerelerden ne anladığı malumdur. Bulgar hükümeti bir yandan önemsiz bazı konuları ön plana çıkararak asıl sorunu, yani Türk azınlığı meselesini müzakereleden kaçırmakta, diğer yandan bir BM kuruluşunun yardımını da reddetmektedir. Bulgaristan'ın müzakereye yanaşmayan olumsuz ve uzlaşmaz tutumu, böylece bir kez daha ortaya çıkmış olmaktadır. Türkiye, Bulgaristan'ı müzakere masasına oturtmak amacıyla girişimlerini aralıksız sürdürmeye devam edecektir."

YUNANİSTAN NOTASI

Bulgaristan'dan Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısının, dün sabah saat 09.00 itibariyle 112 bin 730'a ulaştığını da kaydeden **Batu**, Yunanistan'ın, Türk azınlığa yapılan baskı ve zorla göç nedeniyle Bulgaristan'a bir nota verdiği yolunda haberler bulunduğunun hatırlatılması üzerine de, kendilerinde bu konuda resmi bir bilgi bulunmadığını bildirdi. Dışişleri Sözcüsü, kendilerine ulaşan bilginin, Atina'daki Bulgar Büyükelçisi'nin Yunan Dışişleri Bakanlığı'na davet edilerek, Bulgaristan'daki Müslümanlara uygulanan muamelelerden duyulan endişenin dile getirilmesinden ibaret olduğunu da vurgulayarak, **"Bir nota verildiği yolunda bizde bilgi yok"** dedi.

ECEVİT'İN DEMECİ

Batu, Ankara-Sofya-Moskova arasında iyiniyet temaslarına devam eden Sovyetler Birliği Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**'in, ikinci kez gittiği Moskova'dan dönüşünde, dün sabah itibariyle Türk makamlarından herhangi bir randevu talebinin bulunmadığını da sözlerine ekledi.

Demokratik Sol Parti (DSP) Genel Başkanı **Bülent Ecevit**, dün Anadolu Ajansı muhabirinin sorularını yanıtlarken, Başbakan **Turgut Özal**'la Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'ın, Bulgaristan karşısında izlenecek yöntem konusunda, çelişki içinde bulunduklarını öne sürdü. Bir ülkede Başbakan ve Dışişleri Bakanı'nın aynı konuda birbirinden farklı konuşma hakkına sahip olmadığını ifade eden **Ecevit, "Eğer birbirinden farklı konuşurlarsa, bu ülkenin dış politikası yok demektir"** diye konuştu.

ÖZAL'DAN RİJKOV'A

Sovyetler Birliği'ndeki temaslarını bugün tamamlayıp yurda dönmesi beklenen Maliye ve Gümrük Bakanı **Ekrem Pakdemirli**, dün sabah **SSCB** Başbakanı Nikolay Rijkov tarafından kabul edildi. **Pakdemirli, Rijkov**'a, Başbakan **Özal**'ın Bulgaristan konusunda mesajını iletti.

Anadolu Ajansı'nın haberine göre, Bakan **Pakdemirli**, Sovyet Başbakanı'yla görüşmesinde, Türkiye **SSCB** işbirliğinin artırılmasını ön gören anlaşmalardan memnuniyetini belirtti. **Pakdemirli**, Başbakan **Özal**'ın bir mesajı olduğunu bildirdi ve **Rijkov**'a şunları söyledi:

"Bilindiği gibi son aylarda Türkiye ile Bulgaristan arasında ciddi konflikt (uzlaşmazlık) **durumuna ulaşan gergin hava yaşanmakta. Sovyet Başbakan'ına hitabımızda Bulgaristan'da yaşayan ve Bulgaristan'dan göç ettirilen soydaşlarımız hakkında destek bekliyoruz."**

Bunun üzerine **Rijkov**, Sovyetler Birliği'nin sorunu yakından izlediğini ve Türk-Bulgar ilişkilerinde her iki taraf için olumlu gelişmeler kaydedilmesi yolunda elinden gelen çabayı sarfedeceğini bildirdi.

Sürpriz görüşme

ANKARA, (Hürriyet)

BAŞBAKAN Turgut Özal, dün akşam Sovyetler Birliği Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**'le **"sürpriz"** bir görüşme yaptı. Saat 18.00'de Başbakanlık Konutu'nda gerçekleşen ve yaklaşık 40 dakika süren görüşme, basından gizlendi. **Çernişev**, görüşmeden sonra Başbakanlık Konutu önünde bekleyen birkaç gazeteciyi atlatmaya çalıştı.

Büyükelçi **Çernişev**'in arabası, kendisini izleyen gazetecilerin arabalarıyla Başkent sokaklarında 25 dakika **"köşe kapmaca"** oynadı. Ancak gazetecileri atlatamayan Büyükelçi, katılacağı Ankara Üniversitesi kokteyline girerken gazetecilerle konuşmak zorunda kaldı.

BÜYÜKELÇİ SUSUYOR

Hürriyet muhabiri **Muharrem Sarıkaya**'nın **"Başbakan Özal'a Moskova'dan mesaj getirdiniz mi?"** sorusuna **"Bu konuda şimdi bir şey söyleyemem"** yanıtını veren **Çernişev**, **"Bu diplomatik bir problem ben bu konuda konuşmayacağım"** dedi. **"Arabuluculuğunuz devam ediyor mu?"** sorusuna da **"Devam ediyoruz"** demekle yetinen Büyükelçi, Başbakan'ın görüşmede konuya nasıl yaklaştığı hakkında da bilgi vermekten kaçındı.

'İYİMSERLİĞİMİZ SÜRÜYOR'

Çernişev, kendisini Ankara Üniversitesi Rektörlük binası bahçesindeki kokteyle yakalayan **Hürriyet** muhabiri **Aziz Utkan**'a da şunları söyledi:

"Bu çok hassas bir konudur. Çok özel bir dönemden geçiyoruz. Her iki tarafın da diyalog için yeterli zemini bulunduğuna inanıyoruz. Bu konudaki iyimserliğimiz sürüyor"

Çernişev, muhabirimizin diğer sorularını yanıtlamaktan kaçınarak, **"Lütfen ısrar etmeyin, benim durumumu da anlayın"** dedi. Büyükelçi, **"Ankara–Moskova–Sofya arasındaki ziyaretleriniz devam edecek mi?"** sorusuna ise **"Olabilir"** yanıtını vermekle yetindi.

ÖZAL KONUŞMAKTAN KAÇIYOR

Çernişev ile görüşmesinden bir saat sonra Devlet Bakanı **Işın Çelebi**'nin nikâhına katılan Başbakan, **Hürriyet** muhabirinin **"Büyükelçi size bir mesaj iletti mi? Görüşme hakkında açıklamanız olacak mı?"** sorusuna önce yanıt vermek istemeyerek, **"Ne Büyükelçisi? Benim bir görüşmem olmadı"** dedi.

MİLLİYET » 6 Temmuz 1989

Elçilerimizin, Bulgar temsilciler kadar etkili olmadığı vurgulandı

Avrupa Konseyi 'Uyanın' diyor

Ahmet SEVER • STRASBOURG

● Türkiye'nin diplomatik yollardan sesini duyurmada Bulgaristan'ın gerisinde kaldığı ve Sofya'nın, Avrupalı parlamenterlerin kafasında kendi lehine bazı konularda tereddüt yaratmayı başardığı belirtildi. Sorunun ele alınma yeri olan komisyon üyesi parlamenterler, "Bulgar elçileri bizimle defalarca görüştü, ama Türk büyükelçileri bir kez bile gelmedi" dediler

● İngiliz İşçi Partisi Milletvekili David Lambie, Bulgar elçisinin İngiliz parlamentosuna üç kez geldiğini, Alman sosyal demokrat parlamenter Albert Pfuhl ise, Bulgar elçisinin kendisini 5 kez ziyaret ettiğini açıkladı

HABERİ 17'Sİ SAYFADA

Suriye, Bulgar zulmüne karşı Esad, Sofya ile görüşecek

● Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz Hafız Esad'la görüştükten sonra verdiği demeçte, Şam'ın, Bulgaristan'daki soydaşlarımıza uyguladığı baskıları tasvip etmediğini söyledi

ŞAM, AA

DIŞİŞLERİ Bakanı **Mesut Yılmaz**, Suriye'nin Bulgaristan'da Türk azınlığına yapılan baskıları tasvip etmediğini, bu konuda Bulgaristan hükümeti ile ikili görüşmeler yapacağını bildirdi. Suriye'ye yaptığı resmi ziyareti tamamlayan **Yılmaz**, dün Türkiye'ye döndü.

Yılmaz, önceki akşam geç saatlerde Suriye'nin Lazkiye kentinde Devlet Başkanı **Hafız Esad** ile yaklaşık iki saat süren görüşmesinden sonra yaptığı açıklamada, Bulgaristan ile Suriye arasında yakın dostluk bulunmasına rağmen, Suriye'nin Bulgaristan tarafından Türk azınlığa karşı uygulanan baskıları tasvip etmediğini söyledi.

Dışişleri Bakanı **Yılmaz**, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Suriyeli yetkililer, resmi tutum almamakla beraber, Bulgaristan'ın bu uygulamalarını tasvip etmediklerini açık bir şekilde bize ifade ettiler. Bu konuda bizim politikamıza ilişkin verdiğim bilgiler ışığında Bulgar hükümeti ile bu konuyu ikili planda ele alacaklarını bildirdiler."

• ARABULUCULUK MU?

Bu konunun arabuluculuk şeklinde olup olmayacağı yolundaki bir soru üzerine **Yılmaz**, şunları söyledi:

"Bunun daha çok Bulgar hükümetinin yanlış olduğunu kendilerinin de kabul ettiğini ve vazgeçmeleri için teşvik etmek amacıyla çaba harcayacaklarını sanıyorum."

Suriye Devlet Başkanı **Esad** ile güvenlik ve ekonomik konularda görüşmeler yaptığını anlatan **Yılmaz**, bu iki konudaki sorunların Türkiye ile Suriye arasındaki geniş kapsamlı işbirliğinin en önemli unsurunu teşkil ettiğini belirtti. Suriye'yle esas problemin sınır güvenliğinden değil, bu ülkenin kontrolü altında tuttuğu Suriye dışındaki topraklardan kaynaklandığını kaydeden **Yılmaz**, şöyle konuştu:

"Suriye Devlet Başkanı Esad, güvenlik meselesinin Türkiye için taşıdığı önemin idraki içinde olduklarını ifade etti. Ben de bu konuda daha fazla işbirliği yapmamız gerektiğini söyledim. Sayın Esad da, Suriye'nin Türkiye'nin istikrarına zarar verebilecek herhangi bir tertibin içinde olmayacaklarını ifade etti."

Mesut Yılmaz, bir soru üzerine, **Hafız Esad**'ın bölgesel sular üzerinde ve özellikle **Fırat**'ın sularının kullanımında sıkıntısı olduğunu ifade ettiğini, bu konuda iki taraf arasında değişik işbirliği olanakları üzerinde durulduğunu anlattı.

Yılmaz, iki ülke arasında elektrik, doğal gaz ve petrol gibi ortak projelerin, tarafların yararına olacak şekilde sonuçlandırılmasında Suriye tarafıyla görüş birliğine varıldığını belirterek, Devlet Başkanı **Esad**'ın yanı sıra, Şam'daki görüşmelerin de oldukça yararlı sonuçlandığını bildirdi.

Türkiye'nin Suriye'de doğal gaz aramaları ve elektrik alışverişi konusunda Ağustos ayında Ankara'da görüşmeler yapılacağını kaydeden **Yılmaz**, bu konularda kesin bir sonuca varılabileceğini sözlerine ekledi.

• ŞAM MEMNUN

Suriye Dışişleri Bakanı **Faruk el Sara** da, Türkiye ile yapılan görüşmelerin oldukça başarılı geçtiğini söyledi.

El Sara, gazetecilerin sorularını cevaplandırırken, Türkiye ile büyük projeler gerçekleştirmek istediklerini ve buna hazır olduklarını ifade etti.

Dışişleri Bakanı **Yılmaz**, Atatürk Havalimanı'nda yaptığı açıklamada da dönüş sırasında uğradığı Urdün'de, Dışişleri Bakanı **Mervan el Kasım**'la görüştüklerini anlattı. **Yılmaz**, Urdün'ün insani ve İslami yönleri dikkate alarak, Bulgaristan'ın Türklere uyguladığı zulme karşı aktif bir tutum izleme kararlılığında olduğunu, konunun 18 Temmuz'da toplanacak Arap İşbirliği Konferansı'nda gündeme getirileceğini bildirdi. **Yılmaz**, Urdün'le Bulgaristan'ın ticari ilişkilerinin en az düzeye indiğini **Kasım**'dan öğrendiğini de belirtti.

MİLLİYET » 6 Temmuz 1989

300 bin Türk daha geliyor

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Tschawdar Mladenov** 120 bin Türk'e pasaport verdiklerini, 300 bin pasaportun hazırlıklarının sürdürüldüğünü bildirdi. 2 Haziran'dan bu yana Türkiye'ye gelen soydaşlarımızın sayısı da 110 bine ulaştı. Milli Eğitim Bakanlığı soydaşlarımızın çocuklarının Türk toplumuna uyumda bazı sorunlarla karşılaşabileceğini dikkate alarak uyum kursları açmayı kararlaştırdı.

AA'nın haberine göre Sofya'da Alman Haber Ajansı DPA muhabiri ile görüşen Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü **Mladenov**, şöyle konuştu:

"Biz kimseyi sınır dışı etmiyoruz. Müslüman Bulgarlara 3 aylık dış gezi vizesi veriyoruz. Gitmek isteyen hiç kimseye de engel olmayacağız. Bu sınır dışı etmek değildir. Vize alarak yurt dışına çıkan bu kişiler, istedikleri zaman tekrar geri dönebilirler.

Şu ana kadar 120 bin pasaport verdik. 300 bin pasaportun da hazırlıkları sürüyor. Belki bu sayı daha da artabilir."

Bulgar hükümeti Türkiye'ye Avrupa ülkelerinden turist getiren **Avrupa Ekspresi**'ni Svelingrad istasyonunda durdurdu. Treni tecrit eden Bulgarlar daha sonra içinde soydaşlarımızın olduğu 4 vagonu trene ekleyerek 6 saat sonra hareket etmesine izin verdiler. Bu vagonlarla 510 soydaşımız Kapıkule'ye gönderildi.

İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreteri **Hamid El Gabid** soydaşlarımızın durumlarını yerinde incelemek için Türkiye'ye geliyor. **El Gabid** bugün İstanbul'da Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** ile görüşecek. Genel Sekreter yarın da Edirne ve Kapıkule'ye gidecek.

Öte yandan AA'nın haberine göre Yunanistan'ın Bulgaristan'a protesto notası verdiği ileri sürüldü.

Türkiye'nin Kuveyt Büyükelçisi **Güner Öztek**, Kuveyt'te yayınlanan haftalık El Mücteme dergisine verdiği demeçte, Bulgaristan'ın Türk azınlığa karşı yürüttüğü zorunlu göç ve sindirme kampanyasının asıl amacının, bu ülkedeki 2 milyon Müslüman Türk'ün kültürel ve dini varlığını yok etmek olduğunu belirtti.

Federal Almanya'nın önde gelen gazetelerinden **Die Welt** sınır dışı edilen Türklerin Bulgar ekonomisinde açtığı yaranın kısa vade için büyük, ancak uzun vadede Bulgaristan'ın çıkarına olduğu yazdı.

Milliyet muhabiri **Bülent Zarif**'in Bonn'dan verdiği habere göre gazete Sofya'nın akıl almaz girişimlerinin reform eşiğindeki Bulgaristan'ın Batı'daki durumun güçleştirdiğini kaydetti.

Türk Atlantik Anlaşması Derneği Başkanı eski bakan **Haluk Bayülken** de 16 NATO üyesi ülkenin Atlantik Anlaşması derneklerine birer mektup göndererek Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskılara karşı girişimde bulunulmasını istedi.

Kızılay'ın soydaşlarımıza yönelik acil yardım faaliyetlerini güçlendirmeyi amaçlayan teknik işbirliği proje anlaşması dün imzalandı.

Özal: "Jivkov'a söylediklerim az bile"

"Bulgar'ı kovalıyoruz"

● Başbakan Turgut Özal, "Bunların soydaşlarımıza 5 senedir yaptıkları zulmün dünyada eşi yok. Bulgar yönetimi laflarımı fazlasıyla hak etti" dedi

HABERLERİ 12. SAYFADA

MİLLİYET » 6 Temmuz 1989

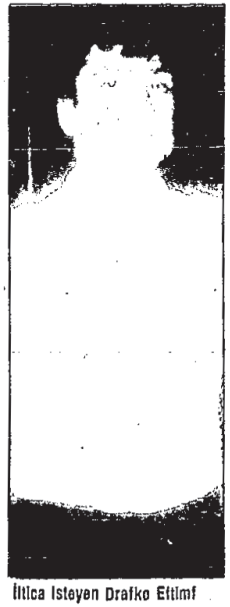
Bulgar gemici de zulümden kaçtı

● İstanbul Boğazı'ndan dün sabah geçen Lübnan bandıralı gemiden denize atlayan biri Türk asıllı 2 Bulgar, iltica talebinde bulundu

İSTİHBARAT SERVİSİ

İSTANBUL Boğazı'ndan dün sabah geçen Lübnan bayraklı gemiden denize atlayan iki Bulgar yurttaşı iltica istedi. Gemicilerden birinin **İbrahim Halil Salim** adındaki Türk, diğerinin Bulgar **Drafko Eftimf** olduğu bildirildi. Karadeniz'den Marmara'ya geçen Rabinyon-18 adındaki gemiden, Anadoluhisarı önlerinde denize atlayan iki genç, kıyıda polisler tarafından alınarak Anadoluhisarı Karakolu'na götürüldü.

Türk asıllı **İbrahim Halil Salim**, yakınlarının bir süre önce Bulgaristan'dan göçe zorlandığını söyledi. İltica isteyen Bulgar asıllı **Drafko Eftimf** ise, Bulgaristan'da yönetimin kendilerini de baskı altında tuttuğunu bildirdi. Bulgar genç, Türklere yapılan insanlık dışı baskıları onaylamadığını ve kınadığını, kendilerinin de Bulgaristan'da özgür ve rahat olmadıklarını vurguladı ve **"Tek çarem kaçmaktı"** dedi. Yabancılar Şubesi'nde ifadesi alınan Eftimf'in durumunun inceleneceği bildirildi.

İltica isteyen Drafko Eftimf

Başbakan Özal, Bulgar Başkanı hakkındaki uslubunu hafif buluyor

Beğendi *Başbakan Turgut Özal dün Tarabya Otelİ'nde Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızla ilgili fotoğrafların yer aldığı sergiyi gezdi. Fotoğrafların çok güzel olduğunu söyleyen Özal, bazılarının önünde uzun süre durarak ayrıntılarına kadar inceledi.*

"Jivkov'a az bile"

● Başbakan Özal, "Bunların soydaşlarımıza beş senedir yaptıkları zulmün dünyada eşi yok. Bulgar yönetimi taflarını fazlasıyla hak etti. Hatta daha fazlasının söylenmesi icap eder" dedi

İSTİHBARAT SERVİSİ

BAŞBAKAN **Turgut Özal**, Bulgaristan ve bu ülkenin Devlet Başkanı **Todor Jivkov** hakkında kullandığı üslubun ağır olduğu şeklindeki eleştirilere katılmadığını belirterek, **"Bulgar yönetimi bu tafları fazlasıyla hak etmiştir. Hatta daha fazlasının söylenmesi icap eder. Çünkü bunların soydaşlarımıza beş senedir yaptıklarının zulmün dünyada eşi benzeri yoktur. Bütün zulümlerin başında da, sayın diyemeyeceğim, Bay Jivkov vardır"** dedi.

Bulgaristan'ın insan haklarını pervasızca çiğnemeye devam ettiğini ifade eden **Özal**, bunun karşısında hükümetin bir yandan göç eden soydaşlarımızın acil ihtiyaçlarını karşılamaya koşulduğunu, diğer yandan da, Bulgaristan'daki baskı ve asimilasyon politikasına son verilmesi ve bir göç anlaşması yapılması için yoğun diplomatik girişimlerde bulunduğunu, dünya kamuoyunu aydınlatmaya çalıştığını söyledi. Başbakan Özal, Türkiye'ye şimdiye kadar 106 bin soydaşımızın geldiğini belirtti.

• KOVALAMAYA DEVAM EDECEĞİZ

Bulgaristan'dan son derece meşru ve makul iki somut ve pratik talebimiz olduğunu kaydeden Başbakan Özal, bunların, "Türk azınlığın gaspedilen insan ve azınlık haklarının süratle iadesi; isteyen soydaşlarımızın **Türkiye'ye bir göç anlaşması çerçevesinde gönderilmesi"** olduğunu söyledi. **Özal**, defalarca çağırmalarına rağmen Bulgaristan hükümetinin müzakereye yanaşmadığını kaydederek, **"Bulgaristan'ı meşru zeminlerde kovalamaya devam ediyoruz, etmekte de kararlıyız"** dedi.

"Bulgar hükümeti bu insanlık suçunu işlemeye daha ne kadar devam edecek? Türkiye ile müzakereden daha ne kadar kaçacak?" diye soran **Özal, "Bu soruların cevabı uluslararası camianın, insanlık âleminin Bulgaristan'a karşı gösterecekleri tepkiye ve takınacağı tutuma yakından bağlıdır"** şeklinde konuştu.

Batı dünyasının, Yunanistan dışında, Bulgaristan'a giderek artan ölçülerde tepki gösterdiğini, İslam âleminin tepkisinin hızla şekillendiğini, hatta Doğu Bloku'ndan da ilginç tepkilere tanık olunduğunu anlatan **Özal, "Hiçbir ülke bu kadar baskıya uzun süre dayanamaz"** dedi.

Daha sonra basın mensuplarının sorularını yanıtlayan Başbakan Turgut Özal, bir soru üzerine, **Bulgar yöneticileri ve Jivkov** hakkında söylediklerinin **az bile** olduğunu, bu tafların daha fazlasını hak ettiklerini söyledi. **Özal**, **"Gazeteler nasıl üslup kullanıyor? Sayın Jivkov mu diyor?"** şeklinde konuştu.

Başbakan **Özal**, bir başka soruyu yanıtlarken de, soydaşlarımızın istihdam edilmeleriyle ilgili olarak fazla bir sorunun bulunmadığını ifade ederek, **"Bulgaristan'dan 400 bin soydaşımız gelse, 100 bin aile yapar. Türkiye 100 bin kişiye her zaman iş bulur. Eğer Bulgarlar bu tür hesaplar yapıyorlarsa, büyük yanılgı içindedirler"** dedi.

Bulgaristan'la ticari münasebetlerin en alt düzeye indirildiğini de kaydeden **Özal**, Bulgaristan'la normal ticari ilişkilere ancak göç sorununun çözümlenmesinden sonra başlanabileceğini vurguladı.

Bir gazeteci de Başbakan'a Bulgaristan sorunu konusunda Batı'dan yeterli destek görememelerinin altında, Türkiye'deki demokrasi ve insan hakları ihlallerinin rolü bulunup bulunmadığını sordu. **Özal**, bu soruyu şöyle yanıtladı:

"Bu sözler palavradır. **Herkes Türkiye'ye gelip yakından görüyor. Bu tür söylentileri dışarda bulunan ve Türkiye'ye gelmek istemeyen bazı çevreler yayıyorlar. Onlar böyle konuşurlar ama neticede bir şey çıkmaz."**

• ÖZAL GENELKURMAY'DA

Özal, Sageb'deki İcra Komitesi toplantısından sonra, Genelkurmay'ı ziyaret etti.

Özal, yaklaşık 1 saat süren ziyaretten sonra Genelkurmay'dan ayrılarak Başbakanlık Konutu'na gitti.

Özal, bugün Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı Genel Başkanı **Semra Özal**'ın Yönetim Kurulu Başkanı olduğu **"Medpiast"** adlı şirketin Çubuk yakınlarında kuracağı enjektör fabrikasının temelini atacak.

Bu arada, Başbakan İstanbul'dan Ankara'ya döndükten sonra Savunma Sanayii Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı'nda savunma sanayii icra komitesi toplantısına katıldı. **Özal**, 5 saat süren toplantıdan sonra gazetecilerin soruları üzerine toplantıda radar ve eğitim uçağı konularının görüşüldüğünü, idarenin projeleri hakkında bilgi verildiğini söyledi.

MİLLİYET » 6 Temmuz 1989

Avrupa Konseyi ve SHP'den Türk diplomasisine Bulgar zulmü konusunda eleştiri

Büyükelçilere uyarı

• Ahmet SEVER
• STRASBOURG

TÜRKİYE'nin diplomatik yollardan sesini duyurmada Bulgaristan'dan geri kaldığı ve Bulgaristan'ın Avrupalı parlamenterlerin kafasında bazı konularda tereddüt yaratmayı başardığı belirtildi. Türk hariciyesinin Bulgar zulmü konusunda üzerine düşen görevi yeterince yapmadığı ve Bulgarların daha etkin çalıştığı ileri sürüldü.

Avrupa Konseyi'nde Bulgaristan sorununun ele alınma yeri olan **"Üye Olmayan Ülkelerle İlişkiler Komisyonu"** üyesi parlamenterler **"Bulgar büyükelçileri bizle defalarca görüştü ve Türkiye'nin öne sürdüğü görüşlerin doğru olmadığını söylediler. Buna karşılık, Türk büyükelçileri bizi bir kez bile ziyaret edip bilgi aydınlatma ve ilk elden bilgi verme yoluna gitmedi"** dediler.

Bulgaristan'ın Avrupa başkentlerinde başlattığı yoğun diplomatik atak karşısında, Avrupalı parlamenterlerin kafasının bir ölçüde karıştığı ve zihinlerde **"Acaba Türkiye'nin söylediklerinin hepsi doğru mu, Bulgarların görüşlerinde doğruluk payı yok mu?"** sorusunun belirdiği görüldü.

İngiliz İşçi Partisi Milletvekili **David Lambie**, yanındaki İngiliz İşçi Partili parlamenter **Robert Litherland** ve Alman Sosyal Demokrat Parlamenter **Albert Pfuhl** ile birlikte, SHP Milletvekili **İstemihan Talay** ve Türkiye'nin Avrupa Konseyi nezdindeki daimi delegesi Büyükelçi **Turan Fırat** ile görüştü ve **"Bulgaristan sizden daha fazla çalıştı. Siz geç ve geri kaldınız"** dedi.

David Lambie, Londra'daki Bulgar büyükelçisinin İngiliz parlamentosuna üç kez geldiğini, Avrupa Konseyi'nin, Üye Olmayan Ülkelerle İlişkiler Komisyonu'nun tüm İngiliz üyeleri ile görüştüğünü, buna karşılık Türk büyükelçisinin bir kez bile uğramadığını söyledi.

İngiliz İşçi Partili Parlamenter **Robert Litherland, "Bulgar büyükelçisi bize, Türkiye'ye gidenlerin pasaportlarına ellerinden hemen alındığını ve bu şekilde Bulgaristan'a dönüşlerinin engellendiğini, oysa 'Biz gidenleri arzu ettiğiniz zaman geriye dönebilirsiniz diyerek gönderiyoruz' dediğini"** anlattı ve **"Bu doğru mu?"** diye sordu.

Alman Sosyal Semokrat Parlamenter **Albert Pfuhl** ise, **"Bulgar büyükelçisi beni 5 kez ziyaret etti. Türk büyükelçisi hiç gelmedi"** dedi ve **"Bulgar elçisi, Türkiye'nin Bulgaristan'a dönük radyo yayınlarında 'Pasaportlarınızı alın ve Türkiye'ye gelin' çağrısı yaptığını söyledi"** diye konuştu.

İspanyol sosyalist parlamenter **Valle Lersundi** de, Bulgar büyükelçisinin kendisi ile görüşmeye geldiğini, Türk büyükelçisinin hiç uğramadığını, Bulgarların bürosunu, Türk görüşlerinin asılsız olduğunu iddia eden bilgi ve doküman yağmuruna tuttuğunu belirtti. Norveç sosyalist parlamenter **Gunna Skaug** da aynı doğrultuda konuşarak, **"Türk elçisi ile bir kere Norveç parlamentosunda tesadüfen görüştüm"** şeklinde konuştu.

Avrupa Konseyi'ne üye ülkelerin parlamenterlerinin yaptığı açıklamalara göre, Türkiye, diplomatik yollardan sesini duyurmada Bulgarlardan geri kaldı. Bulgaristan, Avrupalı parlamenterlerin kafasında bazı tereddütler yaratmayı başardı

Öte yandan SHP İçel Milletvekili ve Avrupa Konseyi'ne Üye Olmayan Ülkelerle İlişkiler Komisyonu üyesi İstemihan Talay da, Türk diplomasisini sert biçimde eleştirerek bazı Türk büyükelçilerinin Bulgar zulmünü yabancı parlamenterlere anlatmak için gerekli çabayı göstermediklerini ve öngörülen girişimleri yapmadıklarını öne sürdü.

Strasbourg'da gazetecilerle konuşurken Dışişlerini ve özellikle İngiltere, İspanya ve F.Almanya'daki Türkiye büyükelçilerini suçlayan **Talay**, Bulgar meselesinin anlatılması için Ocak ayında Avrupa Konseyi nezdindeki Daimi Temsilcimiz **Turan Fırat** aracılığıyla Dışişleri Bakanlığı'nı uyardığını, buna rağmen aradan geçen 6 aylık sürede, büyükelçilerimizin hiçbirinin komisyon üyesi milletvekilleriyle temas kurmadıklarını öğrendiğini söyledi.

SHP Milletvekili İstemihan **Talay**, şöyle konuştu:

"Ben daha önce Türkiye'nin Avrupa başkentlerindeki büyükelçilerinin Üye Olmayan Ülkelerle İlişkiler Komisyonu üyeleri ile görüşmesini ve Türkiye'nin görüşlerini ilk elden aktarmasını önerdim. Bu öneri Dışişleri Bakanlığı'na iletildi. Ancak, hiçbir büyükelçinin bu öneri doğrultusunda hareket etmediğini ve maydanın Bulgarlara bırakıldığını üzüntüyle gördüm. Özellikle büyükelçilerimizin statik görev anlayışından çıkarak yoğun diplomatik ilişkilere yönelmeleri gerekmektedir. Bulgar sorununu dünyaya başka türlü anlatmamız mümkün görülmemektedir."

• ÖZAL'A ELEŞTİRİ

İstemihan Talay sözlerini daha sonra şöyle sürdürdü:

"Bulgaristan, 3 ildeşlik bir Avrupa Konseyi heyetini ülkelerine davet ettiklerini bildiren mektup komisyona geldiğinde, Avrupa Konseyi nezdindeki büyükelçimiz emrihüyük Dışişleri'ni uyardım ve konsey üyesi ülkelerdeki büyükelçilerimizin, bulundukları ülkenin parlamenterleriyle görüşerek davamızı anlatmalarını istedim. Bu talebimin Dışişleri'ne iletildiğini biliyorum. Bu durumda ortaya iki olasılık çıkıyor, ya Dışişleri Bakanlığı mesajını büyükelçilere iletmedi, ya da büyükelçiler, merkezden böyle bir talimat aldıkları halde, bunu kulak ardı ettiler ve hiçbir girişimde bulunma lüzumunu hissetmediler."

"Bu olaylar, Türk dış politikasının çok gayri ciddi biçimde yönetildiğini ortaya çıkarmaktadır" diyen Talay, Başbakan Özal'ı da eleştirerek, "Meydanlarda Jivkov'un ümüğünü sıkarım demek yeterli değildir. Yabancılara davası hakkında bilgi vermeyen bir yönetim, Bulgar zulmü gibi bir sorunun altından kalkamaz" şeklinde konuştu.

Talay, heyet üyeleri Friedrich Probst, David Atkinson ve Manuel Nunez'in büyük olasılıkla Bulgaristan'dan sonra Türkiye'yi ziyaret edeceklerini ve Raportör Probst'un raporunu bu gerçekler ışığında hazırlayacağını söyledi.

Çernişev döndü

ANKARA, ÖZEL

BULGARİSTAN'ın zorunlu pasaport vererek sınır dışı ettiği Türklerin durumu hakkında, Ankara'dan Sofya ve Moskova'ya geçerek ikinci tur görüşmeler yapan Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev** dün Türkiye'ye döndü.

Ankara Esenboğa Havaalanı'nda gazetecilerin sorularına oldukça neşeli yanıtlar veren **Çernişev**, Ankara ile Sofya arasındaki sorunu olumlu yönde çözmek için iyi niyette yardımcı olmak istediklerini söyledi. İyimser olduğunu kaydeden Çernişev, **"Çalışıp duruyoruz. Çabalarımız devam ediyor"** dedi. Moskovaya da Sofya'dan herhangi bir mesaj getirip getirmediği sorusuna, **"Her defa gidip gelirken mesajlar var"** diye karşılık veren **Çernişev**, Sofya'ya bir daha ne zaman gideceği sorusunu da gülerek, **"İstediğiniz zaman"** diye yanıtladı.

Çernişev'in sorulara Türkçe olarak verdiği yanıtlar şöyle:

—Bu gelişinizde de, sizi arabulucu olarak niteleyebilecek miyiz?

—Bu bir arabuluculuk mu, bir iyi niyet misyonu mu, tabii bunun ne olduğunu siz biliyorsunuz.

—Moskova ve Sofya'daki temaslarınız hakkında bilgi verir misiniz?

—Biz, bu meseleyi müspet bir şekilde halletmek için, çok samimi bir şekilde, iyi niyetle iki tarafa da yardım yapmak istiyoruz. Bu bir iyi niyet, biz hiçbir şey saklamıyoruz, her şey açık. Ama, biraz sabır ve çaba lazım.

—Dışişleri Bakanı'yla randevunuz olabilir mi?

—Evet olabilir.

Çernişev, Başbakan **Turgut Özal**'la görüşüp görüşmeyeceği sorusunu, gülerek yanıtsız bıraktı.

Milliyet İstihbarat Servisi'nin haberine göre de, **Çernişev**, Ankara'dan önce geldiği İstanbul Atatürk Havalimanı'nda da gazetecilerin, **"Sovyetler Birliği'nin, Türk azınlığa karşı uygulanan insanlık dışı tutumlar karşısında Bulgaristan'a bir baskı uygulayıp uygulamayacağı"** sorusu üzerine, **"Bizim bu konudaki tarafsızlığımız politiktir. Arabulucuyuz ama olumluyuz"** dedi.

MİLLİYET » 7 Temmuz 1989

...Ve Milliyet Bulgaristan'a karşı yeni bir kampanya başlatıyor

Mektup bombardımanı

Dünyanın her köşesine, üç dilde seslenin, haykırın

● Bulgaristan zulmü karşısında adeta "uyurgezer" olan dünya kamuoyunun "uyandırılması"nda etkili olabilirsiniz. Daha önce, çeşitli uluslararası kuruluşlara gönderilmek üzere adresleri ve İngilizce protesto mektubu metni yayınlayan Milliyet, şimdi de üç dilde "örnek metin" veriyor

● İngiltere'de, Amerika'da, Almanya'da, Fransa'da, İsviçre'de, Kuveyt'te, Pakistan'da... Dünyanın neresinde, olursa olsun bir dostunuza, bir tanıdığınıza, bir kuruluşa yollamak istiyorsanız, İngilizce, Almanca, Fransızca metinlerden birini kullanın. Gerçeği onlara da duyurun, haklı sesimizi iletin

● İster el yazınızla ister başka bir şekilde dünyanın dört bir yanına yollayacağınız bu mektuplar, birer kişi birer kişi çoğalıp sel olacak, önce kendi ülkelerindeki "sessizler"e, giderek Bulgaristan'a çarpacak dalgalar oluşturacak. Küçük bir "emekle", haydi, üstümüze düşeni yapalım

İngilizce mektup örneği 14. sayfada

Eski film yıldızı Arzu Okay da destek kampanyasında

79 soydaşımıza yeni iş

ESKİ sinema sanatçısı Arzu Okay Neldik, Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilen soydaşlarımızdan 79'una, sahibi bulunduğu deri fabrikasında iş vererek hükümet tarafından başlatılan kampanyaya katıldı. Arzu Okay'ın sahibi bulunduğu Veko deri fabrikasının müdürü Fevzi Kozal, kendisinin de 1970 yılında Bulgaristan'dan göç ettiğini belirterek, "Soydaşlarımızın sıkıntılarını çok yakından biliyorum. Bu konuda fabrikamızın ortaklarından Arzu Hanım'dan da büyük destek gördük" dedi. Bulgaristan'dan gönderilen ilk kafilede yer alan ve Veko deri fabrikasında işbaşı yapan Nevin Falkova, Türkiye'ye alışamadıklarını söyledi. Bir aydır fabrikada çalıştığını da belirten Falkova şöyle dedi: "Bulgaristan'dan gelen ve Fevzi Bey'i tanıyanların sayesinde burada işe başladık. Kardeşim, babam hepimiz burada çalışıyoruz.

Ben elişi bölümünde görevliyim. 30 bin lira haftalık alıyorum. Şimdilik memnunuz. Bazı sorunlarımız hâlâ çözümlenmedi. Devletten yardım bekliyoruz."

MİLLİYET » 7 Temmuz 1989

Zulme, aralarında Romanya ve Doğu Almanya da bulunan 55 ülkeden tepki geldi

Bulgar, masadan kaçıyor

● Gelen soydaşlarımızın sayısı 113 bini aştı. Moskova'da bulunan Maliye Bakanı Pakdemirli, Sovyet Başbakanı Rijkov'a, Başbakan Özal'ın bir mesajını iletti

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN yönetiminin, Başbakan Turgut Özal'ın önerdiği kapsamlı göç anlaşması için masaya oturma çağrısını dolaylı olarak reddettiği, ancak ikili görüşmeler yapılmasına karşı olmadığını açıkladığı bildirildi. Bulgaristan'dan zorla gönderilen soydaşlarımızın sayısı da dün 114 bine ulaştı.

Milliyet Ankara Bürosu'nun haberine göre, Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi İnal Batu, dün düzenlediği basın toplantısında BM Mülteciler Yüksek Komiseri Jean Pierre Hocke'nin Cenevre Daimi Temsilcimize mektup göndererek, Bulgaristan'ı kendisinin de katılacağı ikili görüşmelere çağırdığını, ancak Bulgar tarafının Hocke'nin görüşmelere katılmasına karşı çıktığını kaydettiğini aktardı.

Batu, basın toplantısında, Özal'ın Bulgar hükümetini, BM Mülteciler Yüksek Komiseri'nin de hazır bulunacağı bir müzakereye davet ettiğini hatırlattı ve bunun 16 Haziran tarihli notayla Sofya'ya resmen tebliğ edildiğini bildirdi. Bulgaristan'ı insanlık dışı eylemlerine son vermeye ikna etmesi için BM Mülteciler Yüksek Komiseri'ne de çağrı yaptıklarını söyleyen Batu, şöyle devam etti:

"Bu talep üzerine, Bulgar hükümeti nezdinde bir seri girişim yapan BM Mülteciler Yüksek Komiseri Jean Pierre Hocke, Cenevre Daimi Temsilcimize bir mektup göndererek, Bulgar hükümetinin ülkemiz ile ikili düzeyde müzakerelere hazır bulunduğunu, ancak kendisinin görüşmelere katılmasına razı olunmadığını bildirmiştir.

Bulgaristan'ın Türkiye ile müzakerelerden ne anladığı malumdur, Bulgar hükümeti, bir yandan önemsiz bazı konuları ön plana çıkararak asıl sorunu, yani Türk azınlığı meselesini müzakereden kaçınmakta, diğer yandan bir BM kuruluşunun yardımını reddetmektedir. Bulgaristan'ın müzakereye yanaşmayan olumsuz ve uzlaşmaz tutumu böylece bir kez daha ortaya çıkmış olmaktadır."

• PAKDEMİRLİ - RİJKOV

Maliye ve Gümrük Bakanı Ekrem Pakdemirli dün sabah Sovyetler Birliği Başbakanı Nikolay Rijkov'a Başbakan Turgut Özal'ın Bulgaristan konusundaki mesajını iletti.

Pakdemirli, Rijkov'a konu ile ilgili olarak şunları söyledi:

"Bilindiği gibi son aylarda Türkiye ile Bulgaristan arasında ciddi konflikt (uzlaşmazlık) durumuna ulaşan gergin hava yaşanmakta. Sovyet Başbakan'ından Bulgaristan'da yaşayan ve Bulgaristan'dan göç ettirilen soydaşlarımız hakkında destek bekliyoruz."

• TÜRK AZINLIK TANIMI

Avrupa Konseyi Daimi Komisyonu'nun dün Strasbourg'da yapılan toplantısında Bulgaristan'a ilişkin tavsiye kararı kabul edildi. Ancak karara "Türk azınlık" sözcüğünün konulması yönündeki değişiklik önerisi kabul edilmedi ve bu ülkedeki Türk azınlıktan "Etnik ve Müslüman azınlık" diye söz edildi. Önerge SHP İçel Milletvekili İstemihan Talay tarafından verilmişti. Komisyon yine İstemihan Talay tarafından verilen Avrupa Konseyi'nin zorunlu göçten kaygı duyduğu ve Bulgaristan'ın buna son vermesi çağrısı önerisini kabul etti.

• İSLAM DÜNYASI KINIYOR

İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreteri Hamid el-Gabid, dün İstanbul'a geldi. Gabid, Atatürk Havalimanı'nda yaptığı açıklamada, Bulgaristan'ın Türklere uyguladığı baskı ve zulmün insan haklarının ihlali olduğunu, İslam dünyasının bu tür davranışları kınadığını söyledi.

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz da dün akşam Gabid ile Sheraton Oteli'ndeki görüşmesinden sonra yaptığı açıklamada "Gabid'in ziyaretinden sonraki gelişmelere göre İKO'ya ilişkin tutumumuzu yeniden değerlendiririz" dedi. Yılmaz İslam ülkelerinden Bulgaristanla ekonomik ilişkilerini gözden geçirme yönünde adım atan olmadığını da kaydetti.

Bakan, Sovyetler Birliği Büyükelçisi Albert Çernişev'in görevine devam ettiğini, SSCB'den iyi işaretler olduğunu bildirdi.

Öte yandan Belçika'nın, Bulgaristan'daki Türk azınlığa yapılan insanlık dışı baskılar ve sınır dışı etme kampanyası konusunda Sofya'dan AGİK insani boyut mekanizması çerçevesinde istediği bilgilere henüz cevap alamadığı öğrenildi.

Parlamentolararası Birlik Türk Grubu Başkanı ANAP Milletvekili Barlas Doğu, TBMM'de düzenlediği basın toplantısında, 8 Haziran'da tüm dünya parlamentolarına gönderdikleri çağrı mektuplarına yanıt almaya başladıklarını bildirdi. Doğu, 108 ülkeye mektup gönderdiklerini, bunlardan 55'inin olumlu yanıt verdiğini söyledi. Doğu, Doğu Almanya ve Romanya gibi Doğu Bloku ülkelerin de çağrılarına olumlu yanıt verdiğine dikkat çekti.

MİLLİYET » 7 Temmuz 1989

Milliyet'in Bulgaristan'a karşı yeni kampanyası

Mektup yağmuru

MEKTUBUN Türkçe metni

Baştarafı 1. sayfada

Binlerce Türk yüzyıllardır yaşadıkları topraklardan atılıyor. Apar topar sınıra yığılıyor. Günümüze yakışmayan böyle bir barbarlık medeni Avrupa'nın, medeni dünyanın gözleri önünde cereyan ediyor. İnsan hakları, uluslararası hukuk, hepsi hepsi ayaklar altına alınıyor, bir soykırım yürütülüyor. Bu mektubu yollamakla bu gerçeği diğer ülkeler insanlarına duyurabilirsek ne mutlu bizlere.

Doğan Heper

"Aziz dostum,

Bir süredir basın, radyo ve televizyonda Bulgaristan'da yaşayan Türk kökenlilerin zorunlu göçe tabi tutulduklarına ilişkin haberleri izlemişsinizdir.

Bu konunun içyüzünü öğrenmek isteyebileceğinizi düşünerek, size bazı bilgiler vermek istiyorum.

Bulgaristan'da bugünkü yönetim, bir süredir Türk kökenlileri eritmeye yönelik bir **"Bulgarlaştırma"** politikası izlemektedir.

Bulgaristan'ın 10 milyon nüfusunun yüzde 15'i (yani yaklaşık bir buçuk milyonu) Türk kökenlidir. 1980'lere kadar Bulgar liderleri, Türk azınlığının varlığını, verdikleri çeşitli demeçlerde kabul etmişlerdi. Fakat 1984'ten sonra bu tutumlarını değiştirdiler ve Bulgaristan'da Türk kökenlilere **"Bulgar Müslümanları"** demeye başladılar. Girişikleri asimilasyon kampanyasında, Türk kökenlileri, Türk isimlerini Slav isimleri ile değiştirmeye zorladılar. Türkçe konuşmalarını veya Türkçe yayın yapmalarını yasakladılar. Dinlerinin icaplarını yerine getirmemeleri, kendi örf ve âdetlerini sürdürmemeleri için inanılmaz baskılar yaptılar. Bu baskılara boyun eğmek istemeyenleri veya direnenleri de tutukladılar, hapsettirdiler, birçoğunu da işkenceye tabi tuttular.

Bulgaristan'daki Türk asıllılar yıllardır böyle baskılar altında yaşıyorlar. Ne yazık ki, insan haklarının bu açık ihlali, dünya kamuoyunun dikkatini uzun zaman çekmedi. Ta ki, geçen Mayıs ayının sonlarına doğru, Bulgar hükümeti sözde isteyen **"Bulgar Müslümanları"**na pasaport veriyor ve çıkışlarına izin veriyormuş gibi davranıp, binlerce, on binlerce Türk kökenliyi tehcir etmeye başlayıncaya kadar...

Türkiye, beklenileceği gibi, bu soydaşlarına kapılarını açmış, onlara özlemini çektikleri tarzda, kimliklerini koruyabilecekleri ve özgür, rahat yaşayabilecekleri imkânları sağlamıştır.

Bulgaristan Türk hükümetinin bir göç anlaşmasına varılması ve bu ülkede yaşayan Türk kökenlilere insan haklarının iadesi için önerdiği müzakerelere hâlâ yanaşmamakta, bir yandan eski baskı politikasını sürdürürken, öte yandan on bintercesini Türk sınırına yığmaktadır.

Türkiye'ye gelen her Bulgaristan Türkü'nün acıklı bir öyküsü vardır. Bu anlatılanlar, Bulgaristan'ın işlediği ağır insanlık suçunun en canlı tanığıdır.

Dünyanın barış ve huzur içinde yaşaması zorunluğunun hissedildiği bir dönemde, bu çağdışı davranışlara artık **"dur"** demenin zamanı gelmiştir. Bu, insanlık değerlerine önem veren ve saygın olan her ülkenin, her kuruluşun ve her ferdin görevidir.

En iyi dileklerimle."

Mektubun İngilizce metni

DEAR Friend,

You might have noticed the stories in the press, radio and television about the forced emigration of the ethnic Turks living in Bulgaria.

Assuming that you might be interested in the background of this issue, I would like to give you some information on the subject.

The present regime in Bulgaria has been following for sometime a "Bulgarization" policy aimed at assimilating the ethnic Turks. Fifteen per cent of Bulgaria's population of 10 million —about 1.5 million— are of Turkish origin. Until the early 1980's, the Bulgarian leaders recognized the existence of the Turkish minority in that country. But after 1984, they changed this attitude and started to refer to the ethnic Turks as "Bulgarian Muslims". During the campaign of assimilation, the Bulgarian authorities forced the ethnic Turks to change their names and adopt Slavic ones; they banned the use of the Turkish language in public; they exerted unbelievable pressures to prevent them from practicing their religion and conforming with their traditions. They arrested and imprisoned those who did not bow to those pressures or who resisted such measures. Many of them were even tortured.

Ethnic Turks in Bulgaria have been living under such repression for years. Unfortunately this flagrant violation of human rights has not attracted the attention of the international community, until the Bulgarian Government started, late last May, to deport thousands, tens of thousands of ethnic Turks, by pretending that they were giving passports to all the "Bulgarian Muslims" who wanted to leave the country.

As expected, Turkey opened the doors to her kins and created the conditions that will enable them to live in peace and tranquility, by preserving their identity, as they have been longing for.

Bulgaria does not accept the Turkish Government's offer to hold talks in order to reach a comptehensive Agreement on Emigration, and to restore the human rights of the ethnic Turks in that country. The Bulgarian Government still pursues its repressive policy, while continueing to send tens of thousands of them to the Turkish border.

Every Bulgarian Turk arriving in Turkey has a sad story to tell. These stories are live testimonies of Bulgaria's grave crime against humanity.

In an era when the need for peace and tranquility in the world is so strongly felt, the time has come to say "stop" to such a behaviour. This should be considered as a duty by all countries, institutions and individuals who cherish and respect human values.

With best wishes,

HÜRRİYET » 8 Temmuz 1989

İSLAM KONFERANSI ÖRGÜTÜ HEYETİ KAPIKULE'DE

SOYDAŞLARIMIZLA TEK TEK İLGİLENDİ *İslam Ülkeleri Örgütü Genel Sekreteri Hamit Al Gabid, Kapıkule'de ve Çar'da, soydaşlarımızla tek tek görüştü.*

"Soydaşlarımıza politik destek sözü"

● İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreteri Hamit Al Gabid başkanlığındaki heyet, Bulgaristan'ın zorunlu pasaport vererek sınır dışı ettiği soydaşlarımızla Kapıkule ve Çadırkent'te görüştü.

Behiç GÜNALAN – Gönül UYANIKTIR – Lütfü KARAKAŞ / *EDİRNE, (hha)*

İSLAM Konferansı Örgütü Genel Sekreteri ve eski Nijerya Başbakanı **Hamit Al Gabid** başkanlığındaki heyet, Bulgaristan'ın zorunlu göçe zorladığı soydaşlarımızla Kapıkule ve Çadırkent'te görüştü. Genel Sekreter **Al Gabid**, **"İslam dünyası bu insanlara yardım edebilir, etmelidir. Yardımın bir çeşidi politik yardımdır"** dedi.

Genel Sekreter **Hamit Al Gabid**, Temas Grubu Başkanı **Ahmet Saleh Tayeb**, Örgüt Daire Başkanı **Ali Tavay**, Basın Ataşesi **Nureddine Mezri**'den oluşan heyet, dün helikopterle Edirne'ye geldi. Heyetle birlikte Devlet Bakanı **Ercüment Konukman** da Edirne'ye gelerek incelemelere katıldı. Heyet, Edirne'ye geldikten sonra doğruca Kapıkule Gar'na giderek, sabah **"utanç treni"**yle gelen soydaşlarımızla tek tek görüştü. Genel Sekreter **Hamit Al Gabid**, tercüman aracılığıyla soydaşlarımıza çeşitli sorular sordu, pasaportlarını inceledi. Heyet daha sonra Kapıkule ve Çadırkent'te de incelemelerde bulundu. **Al Gabid**'in, **"İslam ülkelerinden ne bekliyorsunuz?"** diye sorması dikkat çekti. Genel Sekreter'e soydaşlarımız, **"Hür yaşamak istiyoruz. Camilerde ibadet yapmak istiyoruz. Dilimizi konuşmak istiyoruz. İslam ülkelerinin bize destek vermesini istiyoruz"** diye yanıt verdiler.

POLİTİK DESTEK SÖZÜ

Hamit Al Gabid daha sonra Çadırkent'te düzenlediği basın toplantısında, soydaşlarımızın haklarının siyasi ve moral yönünden desteklenmesi gerektiği görüşünü savundu ve şöyle konuştu:

"Bu hakikaten üzücü dramatik bir olaydır. Soydaşlarımızın ilk endişeleri ve arzuları, haklarını ve hürriyetlerini tekrar elde etmek. Parçalanmış aileler sorunu var. Emeklilik hakları sorunu var. Mallarını bırakıp gelen insanlar var. Bize, Bulgaristan'ı neden terk etmek zorunda kaldıklarını açıkladılar. Kendilerini zorlayan şartların başında dillerini ve dinlerini serbestçe kullanmak geliyor. Dinin bir gereği olan sünnet yaptıramamak, ölülerini bağlı oldukları İslam dininin gereklerine göre gömememek geliyor. Şimdi, burada da yerleşme sorunu ortaya çıkmış. Türk Hükümeti, bu geçici iskân merkezlerini kurmak için çok büyük olanaklar seferber etmiş. İzlenimlerimin başlıcaları bunlar."

Al Gabid, izlenimlerini dünyaya duyurup duyurmayacakları ve bu konuda bugüne kadar beklemelerinin nedenini soran gazetecilere de şu yanıtı verdi:

"İslam dünyası bu insanlara yardım edebilir ve etmelidir. Fakat yardımın çeşitleri vardır. Bunların biri politik yardımdır. Yani, bu insanların haklarını siyasi ve moral yönde desteklemek. Bunu da Bulgar Hükümeti nezdinde bu sınır dışı etme olaylarını durdurmaları yönünde baskı yapmak ve özellikle bu insanların kendi toprakları üzerinde haklarıyla birlikte yaşamalarını temin etmek lazım. Bu konuda gerek örgüt, gerekse örgüt üyesi devletler tarafından da bazı önlemlerin alınması söz konusudur. Diğer taraftan, maddi bakımdan da Türk Hükümeti'ne yardım yapmak gerekir. Çünkü Türk Hükümeti, gerçekten ağır bir yük taşımaktadır. Her şey, bu insanların ihtiyaçlarının tespit ve değerlendirilmesine bağlı. Gecikme konusuna gelince. Bu sadece bir takvim konusu. Ben Güneydoğu Asya'da bir resmi ziyaretteyken bu olaydan haberdar oldum ve bir bildiri yayınladım. Oradan gelip Kuzey Afrika'da bir başka yere gittim. Orada da bir bildiri yayınladım. Ziyarette bulunduğum ülkeler de bu konuda bildiriler yayınladılar. Yani, o olay yerinde olmamam, olayla ilgilenmemek anlamına gelmiyor."

HÜRRİYET » 8 Temmuz 1989

AVRUPA KONSEYİ, BU SEFER TÜRKİYE'DEN YANA

Bulgaristan, sanık sandalyesinde

Zeynel LÜLE / *STRASBOURG, (Hürriyet)*

AVRUPA Konseyi, dün tamamladığı kısa dönem toplantılarının sonunda, Bulgaristan'ı ciddi biçimde sanık sandalyesine oturtarak, **"Türk azınlığa"** uygulanan baskı ve zulmü kınadı. Bulgaristan'dan sınırdışı edilen soydaşlarımızın insanca yaşayabilmeleri için malî destek öneren, önceki günkü tavsiye kararına **"Türk azınlık"** kavramını koymayı reddeden Avrupa Konseyi, dün yayınlanan ve kınama kararının yer aldığı yazılı bildiride, **"Türk azınlık"** tanımını kullandı.

Komünist grup dışındaki, sosyalist, muhafakâr, liberal ve Hıristiyan demokratların imza koyduğu bildiride, tavsiye kararında yer alan görüşler yineleniyor. Dışişleri bakanlarının katılacağı eylül ayındaki Genel Kurul çalışmaları sırasında kabul edilmesi beklenen söz konusu tavsiye kararında, Türkiye'ye göç ettirilen yüz bini aşkın soydaşımız adına **"ev sahibi ülke"** Türkiye'ye malî yardım önerilmesinin yanı sıra, Bulgaristan kapsamlı bir göç anlaşması için Türkiye'yle diyaloğa davet ediliyor.

Öte yandan özel konuk statüsüyle Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi toplantılarını izleyen Sovyet parlamenterlerden **Nikolay Smelev**, ANAP milletvekili **Ahmet Kurtcebe Alptemoçin** ve SHP milletvekili **İsmail Cem**'le yaptığı görüşmede, **"Bulgaristan'ın ne yapmak istediğini ben de anlamıyorum. Garip bir siyaset içindeler"** dedi. Diğer bir Sovyet milletvekili **Vladimir Kudriavtzev**'in de katıldığı görüşmede **Alptemoçin** ve **Cem**, Bulgaristan'ı Türkiye'yle kapsamlı bir göç anlaşması imzalamak üzere diyaloga ikna etmesi için Sovyet yetkililerden destek istediler.

ÖZAL KONUŞACAK

Bu arada Başbakan **Turgut Özal**'ın 27 Eylül Çarşamba günü Avrupa Konseyi Genel Kurulu'nda konuşma yapması da kesinleşti. Avrupa Konseyi'nin eylül ayındaki 41'inci dönem toplantılarının, Başbakan **Özal**'ın yapacağı konuşma nedeniyle bir hayli haraketli geçmesi bekleniyor. Aynı dönemde, 13-19 Temmuz tarihleri arasında Bulgaristan'ı ziyaret edecek Konsey heyetinin sunacağı raporun görüşülmesi dolayısıyla, Genel Kurul çalışmaları Türkiye açısından büyük önem taşıyor.

MEÇHUL AŞIYI, GATA TAHLİL EDECEK

Bulgaristan'ın, Türklere yaptığı aşıların tahlillerini Gülhane Askeri Tıp Akademisi üstlendi.

Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) Komutanı Tümgeneral Prof. Dr. **Ömer Şarlak**, konuyla ilgili olarak yaptığı açıklamada, GATA'nın her türlü teknik donanıma sahip olduğunu belirterek, **"GATA olarak Bulgaristan'dan zorla Türkiye'ye göç ettirilen Türklere yapılan aşıların ne olduğunu incelemeyi üstlenmiş bulunuyoruz, bu konuda kesinlikle ücret almayacağız"** dedi.

SOYDAŞLARIMIZIN SAYISI 117 BİNİ AŞTI

Öte yandan, Bulgaristan'dan gelen soydaşlarımızın sayısı 117 bini aştı.

HÜRRİYET » 9 Temmuz 1989

Bulgaristan, Mekke'de çarmıha geriliyor

DENGE

Cengiz ÇANDAR

TÜRKİYE'nin Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığına ilişkin Sofya rejimine yönelttiği diplomatik taarruz, İslam dünyası zemininde olanca hızıyla devam ediyor. Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, bugün S.Arabistan'a, Cidde'ye uçuyor. Yarın yarım saat uzaklıktaki Mekke'de Kral Fahd ile görüşecek. Dün, kendisine "Hayrola" dedim, "Bu ne cüret. Daha birkaç gün önce Suriye'deyken böyle bir ziyaret söz konusu değildi..."

Mesut Yılmaz, "Bir işe giriştik. Sonuna kadar götüreceğiz" cevabını verdi. "Dört gündür Suudiler nezdinde girişim yapıyordu. Cevap geldi. Kral Fahd, Fas'tan döner dönmez pazartesi günü görüşecek. Hac zamanında böyle bir görüşme yapılmazmış. Bu nedenle, Kral Fahd'ın acilen görüşme talebini kabul etmesi önemli ve olumlu bir gelişme. O yüzden derhal yola çıkıyorum..."

Suudi Arabistan'ın, Türkiye'nin İslam ve Arap dünyasına yönelik atağı açısından tayin edici önemi var; çünkü Suudi Arabistan Kralı, İslam Konferansı Örgütü'nün dönem başkanı. 46 üyeli topluluğu, olağanüstü toplantı için çağırma yetkisi var.

KRAL FAHD'DAN NELER İSTENECEK?

MESUT Yılmaz, Cidde ve Mekke'de bir buçuk gün içine sığdıracağı temasları içinde S.Arabistan yöneticilerine üç talep iletecek:

1. Bulgaristan'a karşı tavır almalarını;
2. Bulgaristan konusunda diğer Arap ve İslam ülkelerini tavır almaları için etkilemelerini;
3. Bulgaristan konusunda siyasi ve iktisadi yaptırımları saptamak amacıyla toplanacak, İslam Konferansı Örgütü'nün olağanüstü toplantısına, dönem başkanı sıfatıyla önayak olmalarını.

Türkiye, ağustos ayında bir İslam Dışişleri Bakanları olağanüstü toplantısı için ev sahipliği yapmaya hazır. Son birkaç gün içinde Başbakan Turgut Özal'dan bu konuda "siyasi karar" çıktı. Ancak, olağanüstü toplantı çağrısını ya Örgüt'ün Genel Sekreterliği'nin ya da dönem başkanı olan ülkenin yapması ve üyelerin üçte ikisinin onayını elde etmesi gerekiyor.

Suudiler, Arap dünyasında son derece ihtiyatlı bir diplomasi gütmekle tanınırlar. Türkiye'nin kendilerine ne taleplerle geleceklerini kestirdiklerine göre, tam Hac sırasında, Kral Fahd'ın Fas dönüşü apartopar Türkiye Dışişleri Bakanı ile görüşmeyi tasarlaması, Arap ve İslam dünyasının bu etkili ülkesinin harekete geçeceğinin bir belirtisi olarak görülebilir.

İslam dünyası zeminine yönelik Türk diplomasisinin ikinci "taarruz istikameti"ni, İKÖ Genel Sekreteri Nijerli devlet adamı Hamit el-Gabid'in İstanbul ve Edirne'deki temasları oluşturdu. Hamit el-Gabid, kendisinden önceki genel sekreterler, Tunuslu Habib Şatti ve Pakistanlı Şerifüddin Pirzade ile kıyaslanmayacak ölçüde saygın, ciddi ve o ölçüde de alçakgönüllü bir devlet adamı.

İKÖ ile bağlantılı olan herkes, Habib Şatti'nin Arap diplomasisinin en olumsuz ve tipik özelliği olan "sözüne güvenilmezliğine" defalarca tanık olmuştur. Şerifüddin Pirzade ise seyahat etmeye ve harcırah biriktirmeye bayılırdı. Buna karşılık, işten kaytarması, İslam Konferansı Örgütü'nün (İKÖ) ağırlığını azaltmıştır.

Yeni Genel Sekreter Hamit el-Gabid ile perşembe gecesi dar katılımlı bir yemekte beraberdik. Masada,Bakan Mesut Yılmaz'ın da ilgiyle katıldığı ve aracılık yaptığı bir diyalog sonucunda kökenini saptama çabasına giriştik. Nijer halkı, bir tarafı Nijerya'da yaşayan Hausa kabilesinden; diğer tarafı ise özellikle Cezayir, daha az ölçüde ise Libya ve Sudan'da yaşayan Tuareg kabilesinden oluştuğuna göre, Hamit el-Gabid acaba hangi kabiledendi. Tuareg olduğunu öğrenince özellikle sevindik. Çünkü Tuaregler, vakur ve onurlu insanlar olarak yüzyıllarlık bir üne sahiptiler. Fransızlar, bütün vücutlarına, ancak yüzlerini açıkta bırakarak dolanan yerel giysileri nedeniyle, bu kavimden "Mavi Adamlar" diye söz ederler. At üzerinde, bu efsanevi kılıklarıyla dimdik görünen bu şövalyelerin (chevalier) geleneğine uygun bir şövalye, Hamit el-Gabid.

Beş yıl Nijer'de başbakanlık yaptıktan sonra, İslam dünyasının siyasi direksiyonunu eline geçirmesiyle birlikte adım adım, İKÖ'ye saygınlık kazandırmaya başladı, İstanbul ve çadırkentteki temaslarının ardından, Bulgaristan'ın tutumunun, Dışişleri Bakanları düzeyinde bir olağanüstü toplantıyı gerektirdiğini, hiç ucuz diplomatik manevralara başvurmadan tespit etti.

OLAĞANÜSTÜ TOPLANTI ÇABASI

İki gün içinde rapor hazırlayacak ve 46 İslam ülkesine tek tek göndererek, Bulgaristan'a karşı siyasi ve ekonomik yaptırımları gerektiren tavırlar almalarını isteyecek. Ardından da, olağanüstü toplantı için çaba gösterecek. Hamit el-Gabid, bu çabukluğu gösterecek kadar ciddi ve hareketli.

Türk diplomasisinin, İslam platformundaki üçüncü atağı, bayram ertesinde, Türkiye'ye İKÖ'nün oluşturduğu İslam Temas Grubu'nun gelmesi ve Bulgaristan göçmenleriyle görüşmesiyle tamamlanacak. Bu kurul, geçen yıl Bulgaristan'a gitmiş ve hazırladığı raporlar, İKÖ'nün Bulgaristan ile ilgili kararlarına dayanak olmuştu.

Yollar, Bulgaristan'ın İslam dünyasında mahkûm edilmesine ve siyasi-iktisadi baskı altına alınmasına doğru açılıyor. Sofya rejimi, Hac atmosferindeki Mekke'de yarın "çarmıha gerilirse", önemli bir viraj dönülmüş olacak.

MİLLİYET » 9 Temmuz 1989

Türkiye son birkaç yılda Afganistan, İran, Irak ve Bulgaristan'dan gelen on binlere kucak açtı

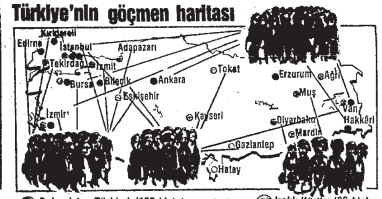
Göçmen cenneti olduk

Köyde açıköturum Bir köy evinin küçük avlusuna serilen kilim 4 ülkeden 4 mülteci temsilcisini bir araya getirdi (soldan sağa) İran'dan Muhammed Ali Adaleti, Kuzey Irak'tan Salih Hacı Hüseyin, Afganistan'tan Abdülkerim Mahdum, Bulgaristan'dan Ömer Osman, arkadaşımız Rafet Balli'ya (soldan ikinci) mültecilerin sorunlarını anlattılar. (Fotoğraf: Yalçın ÇINAR)

Kimi devlet teröründen, ırkçı baskılardan, kimi işgal ordularından, kimi iç savaştan, kimi kimyasal silah cehenneminden kaçıp Türkiye'ye sığındı. Büyük çoğunluğu Türkiye'ye uyum sağladı, iş-güç sahibi oldu. Bazıları, sorunlarına çözüm bekliyor. Ama hepsinin yüzünde "kurtuluş"u yaşamanın mutluluğu var

Türkiye'nin göçmen haritası

Bulgaristan Türkleri (125 bin) (son gelenler)
Iraklı Kürtler (36 bin)
Afganlılar (10 bin)
İranlılar (1 milyon)

4 göçmen grubunun temsilcilerini bir araya getirdik. Yaşantılarını, duygularını, düşüncelerini ve beklentilerini sorduk

ÖMER OSMAN (Bulgaristan Türk'ü): "Türkiye'yi hayal ettiğimden bile daha iyi buldum. Başlangıçta iş, ev, geçim gibi konularda bazı güçlüklerle karşılaşmayı göze alarak geldik. Önemli olan özgürlük. Kimse bizi Türk olduğumuz, Türk gibi davrandığımız için aşağılamıyor. Bundan daha güzel bir şey olabilir mi?"

SALİH HACI HÜSEYİN (Kürt Peşmerge): "Saddam'ın diktatörlüğünden, kimyasal silahlarından kaçıp kardeş Türkiye'ye sığındık. Bizi kabul ettiği için teşekkür ediyoruz. Tek istediğimiz bize siyasi mülteci hakkının tanınması, o zaman çocuklarımızı okutma ve çalışma hakkına kavuşuruz"

MUHAMMED ALİ ADALETİ (İranlı): "Humeyni diktatörlüğünden Türkiye'ye kaçtık. Türkiye'de 1 milyona yakın İranlı var. Devlet bizi mülteci kabul etmiyor. Hiç olmazsa oturma iznini kolaylaştırsın. Üniversite kontenjanları artırılsın. İlk ve orta öğretimde ikamet şartı aranmasın

ABDÜLKERİM MAHDUM (Afganistanlı): "Ülkemizi Rusya işgal edince 1982'de Türkiye'ye geldik. Herkes kendi işini kurdu, çalışıyor. Dinimiz, dilimiz aynı Türk vatandaşlığına geçtik ama Afganistan'dan kopmadık. Siyasi faaliyetimiz sürüyor. Afganistan'da gerçek bir federasyon kurulursa, dönebiliriz" **Rafet BALLI**'nın haberi 15.sayfada

Çağımızın en utanılacak sorunu
Sami KOHEN'in yazısı 15. sayfada

MİLLİYET » 9 Temmuz 1989

●Milliyet, 4 göçmen grubunun liderini bir araya getirdi

Göçmenlerimiz

● Bulgar Türklerinden Ömer Osman, mülteci Kürt Peşmergelerden Salih Hacı Hüseyin, İranlı Azeri Türklerden Adaleti ve Afganistan Türklerinden Abdülkerim Mahdum, mültecilerin sorunlarını tartıştılar

• Rafet BALLI

TÜRKİYE son yıllarda en çok göçmen kabul eden ülkelerden biri oldu. Savaştan, diktatörlükten, işgalden kaçan on binlerce Afganistanlı, İranlı, Iraklı ve Bulgaristanlı Türkiye'ye sığındı. Kimi, kısa zamanda burada kendi işini kurup düzenli bir hayata geçerken, bazıları barınma ve geçinme sorunlarını henüz çözemedi. Bazı ülkelerden gelen göçmen grupları vatandaşlık hakkını hemen kazanırken, bir kısım ülkelerden gelenler en azından canını kurtarmış olmayı kazanç saydı.

Göçmen ve mültecilerin sayılarıyla ilgili kesin rakam verilemiyor. 1979'dan günümüze Türkiye'ye sığınan İranlıların sayısının bir milyon, Bulgar Türklerinin sadece son bir buçuk ayda 125 bin, Kuzey Iraklı Kürtlerin 1988 Ağustos'unda 36 bin, Afganistan'dan gelenlerin ise 1982'den beri 10 bin olduğu belirtiliyor. Sadece Bulgaristan'dan 1923-78 yılları arasında gelenlerin sayısı ise resmi rakamlara göre 400 bin oldu. Kerkük'ten, Batı Trakya'dan Yugoslavya ve Romanya'dan gelenlerle birlikte Cumhuriyet dönemi göçmenleri sayısının 2.5 milyonu aştığı sanılıyor.

• DÖRT MÜLTECİ LİDERİ

Milliyet, Türkiye'deki göçmen ve mülteci gruplarının durumunu görüşmek üzere dört ülkeden gelen dört sözcüyü Diyarbakır'da bir araya getirdi.

Bulgar Türklerinden **Ömer Osman**, mülteci Kürt Peşmergelerden **Salih Hacı Hüseyin**, İranlı Azeri Türklerden **Muhammed Ali Adaleti** ve Afganistan Türklerinden **Abdülkerim Mahdum**, niçin Türkiye'ye kaçtıklarını ve mültecilerin sorunlarını tartıştılar. Mülteci sözcüleri **"Herkesin kendi doğduğu topraklarda özgürce yaşayacağı** bir dünya" talebinde birleştiler.

• TÜRKİYE'DE NE BULDULAR?

Mülteci liderleri, **"Türkiye'de ne buldunuz?"** sorusuna da şu karşılıkları verdiler:

Ömer Osman: "Türkiye'yi hayal ettiğimden bile daha iyi buldum. Radyo Türkçe, televizyon Türkçe. Kimse bizi Türk olduğumuz, Türk gibi davrandığımız için aşağılamıyor. Vatandaşlığa kabul edildik. Bundan güzel bir şey olabilir mi?"

Salih Hacı Hüseyin: "Devlete, Türkiye'ye bizi kabul ettiği ve bize sahip çıktığı için teşekkür ediyoruz."

M.Ali Adaleti: "Tüm İranlı mülteciler, bize kucak açtığı için, bizimle kardeşçe geçindiği için Türkiye'ye şükran borçluyuz. Biz razıyız, Allah da razı olsun."

Abdülkerim Mahdum: "Anadilimizle konuşabiliyoruz. Dinimiz, geleneklerimiz aynı. Çocuklarımız kendi dillerinde okudukları için Afganistan'dakine göre daha başarılı oluyor. Devlet hemen bize vatandaşlık hakkı verdi. Herkes kendi işini kurdu, çalışıyor."

• NE İSTİYORLAR?

Buraya kadar sakin giden konuşma, **"Devletten ne gibi talepleriniz var?"** sorusuna sıra gelince değişti. Bulgar Türklerinin liderlerinden Ömer Osman en kısa konuşan oldu:

"Başlangıçta iş, ev, geçim gibi konularda bazı güçlüklerle karşılaşmayı göze alarak geldik. Önemli olan özgürlük. Devletten tek isteğimiz, ev yapabilmemiz için bize hiç olmazsa 100 metrekare arsa vermesi. Bizim insanımız çalışkandır, hünerlidir. Gerisini kendisi halleder. Kalifiye eleman olduklarından, iş için gittikleri biçbir yerden geri çevrilmiyorlar."

Afgan Türklerinin lideri **Mahdum**'un, kendi halkı için ucuz kredi talebi olmakla birlikte, asıl derdi siyasiydi. 1982'de Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in girişimleri sonucunda getirildiklerinde sayıları 4700 iken, sonradan gelenler ve doğumlarla 10 bin kişilik bir koloni oluşturan Afgan göçmenlerinin lideri önce, **"İnsanın kendisinden hissettiği bir toplumda yaşaması güzel"** diye bir giriş yaptı. Sonra şöyle devam etti:

"Ama biz Türkiye'den siyasi destek bekliyorduk. Açık söyleyeyim yapmadı. Sebebini bilmiyorum. Türk vatandaşlığına geçtik ama Afganistan'dan kopmadık. Siyasi faaliyetimiz sürüyor. Afganistan'da Türklere eşitlik tanıyan gerçek bir federasyon kurulursa, halkımız dönebilir. Kabil'deki Necibullah yönetimine karşı mücadele eden mücahit ittifakının amacı İslami bir yönetim değil, ihvani (Müslüman Kardeşler'i kastediyor) **bir rejim kurmaktır."**

• PEŞMERGELER: "İLLE DE MÜLTECİLİK"

İran-Irak savaşının bitiminden hemen sonra, kimyasal silah da kullanan Irak ordusunun önünden kaçarak Ağustos 1988'de Türkiye'ye sığınan Iraklı Kürt Peşmergelerin Diyarbakır kampındaki liderlerinden **Salih Hacı Hüseyin** ise şöyle konuştu:

"10 aydır ne olacağımızı bilmeden bekliyoruz. Türkiye devleti diyor ki, 'Siz misafirsiniz.' Ama biz misafir olmak istemiyoruz. Çünkü misafirin biçbir hakkı olmaz. Türkiye'den tek isteğimiz bize siyasi mültecilik hakkını tanımasıdır. Mülteci olursak çocuklarımızı okutma ve çalışma hakkına kavuşuruz. Bütün dünya devletleri yardım konusunda Türkiye ile birleşip bizi tel örgüsü içindeki hayattan kurtarmalı."

Kampta konuştuğumuz yönetici komite üyelerinden **Sabri Bamarni** (Barzanici) ile **Selim Şeraspi** (Talabanici) de aynı talepleri dile getirdi. Hatta Şeraspi, **"Eğer Türkiye bize mültecilik hakkı vermeyecekse, bırakın biz İran'a, Suriye'ye gidelim. Burada biçbir iş yapmadan bekliyoruz. Şartlarımız iyi değil. Çocuklarımız cahil kalıyor. Biz başka ülkelere gitmek için devletten yardım da istemiyoruz. Göz yumsun, biz kendi imkânlarımızla uzun geçeriz. Eğer göz yumarsa, sadece Diyarbakır kampından 6 bin kişi ayrılır. Ayrılmazsa mesuliyet benim."**

Sayıları konusunda kimsenin kesin bir rakam veremediği, ancak bir milyon dolayında oldukları ve Türkiye'de her yıl ortalama 3-4 milyar dolar para harcadıkları sanılan Türkiye'deki İranlıların sorunları ise daha farklı.

• İRANLI DA DERTLİ

Yüzde 95'ini Azeri Türklerinin oluşturduğu göç, Şah'ın devrilmesiyle 1979'da başlıyor. **Humeyni** yönetiminden sonra da artarak devam ediyor. **M.Ali Adaleti**, İranlıların da Kürtler gibi mülteci kabul edilmeyişinden şikâyetçi. O da, Afganlı lider gibi İran'daki siyasi mücadeleleri için siyasi yardım umuduyla Türkiye'ye geliyor. **"Ama yardım edilmedi. Politika âlemi kardeşlik âleminden başka imiş"** diye başlayıp 1 milyon İranlının sorunlarını **"insanlık ve Türklük namına bir istirham"** olarak şöyle sıraladı:

"Hiç olmazsa oturma izni vermeyi kolaylaştırsın. İzin bilince Bulgaristan ya da Romanya'ya 24 saatlik bir çıkış yaptıktan sonra tekrar izin için başvurabiliyoruz. Paramız boşuna bu ülkelere gidiyor. Hiç çıkış yapmayalım. Devlet 50 dolarlık bir harç alarak bu sorunu çözsün. Üniversite giriş sınavında İranlı öğrencilere tanınan yüzde 10'luk yabancı kontenjanı artırılsın. Öğrenci harçları Türk öğrenciler seviyesine indirilsin. Uzun zamandır biçbir suç işlemeden Türkiye'de oturanlara çalışma izni verilsin, İran'a sınırdan iadeler durdurulsun. Türkiye'den yatırım yapan İran sermayesine Batılı sermayeye tanınan haklar verilsin. İlk, orta ve lise çağındaki çocuklarımızı Türk okullarına kaydettirebilmek için ikamet şartı aranmasın. Yoksa çocuklarımız cahil kalıyor. Gayri menkul edinme hakkı tanınsın. Türk kızıyla evlenen İranlı erkeklere vatandaşlık hakkı daha kolay tanınsın."

"Mülteci sıkıoturumu"nda, hâlâ sürdüğü için, en sıcak konu Bulgar Türklerinin durumuydu. Peşmerge komutanlarından **Salih Hacı Hüseyin**, Bulgar Türk'ü **Ömer Osman**'a dönerek, **"Bu hayatı yaşayan bilir. Biz de içindeyiz. Vicdanı olan anlar"** dedi. Kürt lider ayrıca şu çağrıyı yaptı:

"Türk devletinin kolu uzundur. Biz Afgan, Bulgar Türk'ü, İranlı ve Kürtlere sahip çıkın. Biz de bunu çocuklarımıza anlatalım ve tarihe böyle geçsin."

Kim kimdir?

Muhammed Ali Adaleti

İRANLI Azeri Türklerinin liderlerinden. Tahran'da Eğitim, Tebriz'de Edebiyat Fakültesi'ni bitirdi. 27 yıl öğretmenlik yaptı. 1978'de Şah'a karşı İran Azerbaycan'ında başlayan hareketin içinde yer aldı. İslam devriminden sonra Azerbaycan'da kurulan Müslüman Halk Partisi'nin yöneticileri arasında bulundu. Onun seçim bürosunu yönetti. 1979 Aralık'ında **Humeyni**'ye karşı Tebriz'de başlayan 43 günlük hareketin önde gelen sözcüsü oldu. Temmuz 1980'den beri Türkiye'dedir. Evli ve 4 çocuğu var.

Abdülkerim Mahdum

KUZEY Afganistan'da yaşayan Türkmenlerin liderlerinden. Kral Zahir Şah döneminde milletvekilliği yaptı. Taraki'nin askeri darbesinden sonra 14 ay hapis yattı. Babrak Karmal'ın affı ile çıktı. 1980'de ailesi ile birlikte Pakistan'a gitti. 1982'de Türkiye'ye göçmler arasında yer aldı. Şimdi Tokat'ın Yeşilyurt ilçesinde kahyor. İlahiyat Fakultesi mezunu, evli ve 11 çocukludur.

Ömer Osman Erendoruk

BULGARİSTAN'ın Kırcaali bölgesi Türklerinin liderlerinden. 22 yıl öğretmenlik yaptı. Bulgar Türkleri arasında tanınmış bir yazardır. Koşukavak-Vrasa İnsan Hakları Derneği'nin yöneticileri arasındadır. Başkalara karşı çıktığı için, Belene de dahil, 5 yıl hapis yattı. 2.5 yıl da sürgüne gönderildi. 10 Haziran 1989'da Türkiye'ye geldi. Şimdi İstanbul'da yakınlarının yanında kahyor. Evli ve iki çocukludur.

Salih Hacı Hüseyin

DİYARBAKIR'da bulunan Peşmerge kampının yöneticilerinden. **Mesut Barzani**'nin liderliğini yaptığı Irak Kürdistan Demokrat Partisi'nin Zaho bölgesi yöneticileri arasındadır. Asıl mesleği öğretmenliktir. Eşi ve 7 çocuğu halen Irak'ta Erbil yakınlarındaki kampta bulunuyor. Ağustos 1988'de Zaho bölgesindeki diğer Kürtlerle birlikte Türkiye'ye sığındı.

HÜRRİYET » 9 Temmuz 1989

Zulme karşı net tavır istedik

Bu arada İslam Konferansı Örgütü Dönem Başkanı Kral **Fahd**'a Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in bir mesajını götürmek üzere bugün Suudi Arabistan'a hareket edecek olan Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, İslam ülkelerinin Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan Türklerle ilgili olarak tepkisini yeterli bulmadığını tekrarlayıp, **"Amacımız, bu konuda dönem başkanı Kral Fahd'a bilgi ve belge götürerek, olağanüstü konferansın toplanması yolunda destek istemek olacaktır"** dedi.

Konferans Genel Sekreteri **Hamid Al Gabid** ise, bazı İslam ülkelerinin zorunlu göçe geç tepki göstermesinde, Türkiye'nin laik bir ülke olmasının etken olmadığını belirterek, **"Konuya ilişkin olarak İslam Konferansı olağanüstü toplanabilir. Ancak, bunun için üçte iki oranında çoğunluğun sağlanması gerekir. Böyle bir istek geldiğinde, biz her türlü organizasyona hazırız"** dedi. **Hamit Al Gabid**, Bulgaristan'a etkin politik ve ekonomik yaptırımlar uygulanabilmesi için örgüt üyesi ülkelerin Dışişleri Bakanları düzeyinde toplanması gerektiğini ifade ederek **"Örneğin, bazı üye ülkelerin Bulgaristan'la ekonomik ilişkileri mevcut. Bu ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesi gündeme gelebilir"** diye konuştu.

İslam ülkelerinin konuya geç tepki göstermelerinin nedenine ilişkin bir soruyu yanıtlayan **Hamid Al Gabid**, bilgilerin üye ülkelere doğrudan değil, dolaylı olarak geldiğini, batılı ajansların kendi doğrultularında gönderdiği haberlerin de bunda önemli rol oynadığını kaydederek, **"Bulgaristan'ın tavrı İslam dünyasına yönelik bir tahkirdir. Ama, ben gelecek için umutluyum ve iyimserim."** dedi.

PARİS'TE GÖSTERİ

Öte yandan Bulgaristan'da soydaşlarımıza yönelik baskı politikası ve zorunlu göç uygulaması Avrupa'nın çeşitli kentlerinden sonra Fransa'nın başkenti Paris'te yaşayan Türkler tarafından düzenlenen bir yürüyüşle de protesto edildi.

121 BİNE ULAŞTI

Öte yandan Bulgaristan'ın sınır dışı ettiği soydaşlarımızın sayısı, dün karayoluyla Dereköy'e gelen 750; Avrupa treni, özel Bulgar **"Utanç Treni"** ve karayoluyla Kapıkule'ye gelen 3250 kişiyle, 121 bine ulaştı.

HÜRRİYET » 11 Temmuz 1989

Yılmaz'ın İslam âlemine çağrısı

"Bulgarlara karşı tavır alın"

CİDDE, (a.a)

DIŞİŞLERİ Bakanı **Mesut Yılmaz**, Bulgaristan Hükümeti'nin ısrarla izlediği **"insanlık dışı"** yoldan caydırılması için etkin tavır alınanın bütün insanlık âlemi ve bu çerçevede özellikle İslam Konferansı Örgütü üyesi ülkeler açısından ertelenemez bir vecibe olduğunu bildirdi.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in yazılı bir mesajını Kral **Fahd Bin Abdülaziz**'e iletmek üzere önceki gece akşam Cidde'ye giden **Yılmaz**, Suudi Arabistan Haber Ajansı'na verdiği demeçte, 1985 yılından bu yana İKÖ'nün gündeminde önemli bir yer tutan Bulgaristan'daki Türk azınlığının durumu ile ilgili olarak son zamanlarda kaydedilen vahim gelişmelerin, bu dost ve kardeş ülkeyi tekrar ziyaretini gerekli kıldığını söyledi.

Bulgaristan'ın 1984 yılından bu yana Türk azınlığa uyguladığı baskı ve zulüm politikasından örnekler veren **Yılmaz**, Bulgar Hükümeti'nin İKÖ toplantılarında alınan çeşitli kararlara rağmen, son aylarda bu insanlık trajedisini daha da ağırlaştıracak bir tutuma yöneldiğini belirtti.

SUUDİ ARABİSTAN'DAN İLK TEMİNAT

Bulgaristan konusunda Türkiye'nin beklediği desteği bir türlü göstermeyen Suudi Arabistan'dan ilk olumlu yaklaşım dün geldi.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in, Bulgaristan'daki soydaşlarımızın durumu hakkındaki yazılı bir mesajını Suudi Arabistan Kralı **Fahd bin Abdulaziz El Suud**'a iletmek üzere Cidde'de bulunan Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, d'in Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Prens **Saud El Faysal**'la görüştü. Görüşme ile ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı'ndan verilen bilgide, Prens **Faysal**'ın, sorunun önemini ve son haftalarda kazandığı vahim boyutları idrak ettiklerini bildirdiği belirtildi. Bu çerçevede **Faysal**'ın, hem Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı hem de İslam Konferansı Örgütü Dışişleri Bakanları Dönem Başkanı olarak gereken her şeyi yapacaklarından Türkiye' nin emin olmasını istediklerini belirtiği de kaydedildi.

YILMAZ'IN AÇIKLAMASI

Yılmaz, şunları söyledi: **"Yıllardır devam eden Bulgar mezalimine eklenen bu yeni ve vahim unsuru yerinde incelemek amacıyla 6 Temmuz günü Türkiye'ye gelen, Cidde'ye birlikte geldiğimiz İKÖ Genel Sekreteri Ekseleans Hamid el Gabid'in de defalarca ifade ettiği gibi Bulgar Hükümeti'nin bu tutumu bütün İslam Dünyasına yönelik bir hakaret, bir meydan okuma teşkil etmektedir.**

Yılmaz, İKÖ Dışişleri Bakanları dönem başkanlığı görevini yürütmekte olan Suudi Arabistan'ın, bu yöndeki katkılarının ayrı bir anlam ve önem taşıyacağını sözlerine ekledi.

AVRUPA TOPLULUĞU

Öte yandan Brüksel muhabirimiz **Şerif Sayın**'ın bildirdiğine göre, Avrupa Topluluğu üyesi ülkeler dışişleri bakanlarının bugün Paris'te yapacakları **"siyasi danışma"** toplantısında Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumunun **ele alınması** bekleniyor. Türk azınlığa uyguladığı insanlık dışı muamele nedeniyle **Bulgaristan'a yaptırımlar** uygulanmasını isteyen ve kınama çağrısında bulunan AT Komisyonu'nun **Başkanı Jacques Delors**'un da toplantıya katılacağını açıklaması, toplantıda soydaşlarımızın durumunun **ele alınacağına** ilişkin bir **"işaret"** sayılıyor.

HÜRRİYET » 11 Temmuz 1989

BULGARİSTAN KONUSUNA KATKI İSTEDİ

Evren'den 40 ülkenin devlet başkanına mektup

● Cumhurbaşkanı mektuplarında, başkanları zorunlu göç konusuna bizzat eğilmeye çağırdı. Zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımızın sayısı da, dün gelenlerle birlikte 127 bin 500'e ulaştı.

ANKARA, (Hürriyet)

CUMHURBAŞKANI Kenan Evren, aralarında Batı ve İslâm ülkeleriyle bazı bağlantısız ve sosyalist ülkelerin bulunduğu 40 ülkenin devlet başkanlarına birer mektup göndererek, Bulgaristan'daki Türk azınlığının sorunları konusunda katkıda bulunmalarını istedi. Bu arada, zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımızın sayısı da, dün gelenlerle birlikte 127 bin 500'e ulaştı.

Hürriyet Ankara Bürosu'nun haberine göre, Cumhurbaşkanı Kenan Evren, devlet başkanlarına mektubunda, başkanları soruna bizzat eğilmeye ve bu insani sorunun çözüme kavuşturulmasında katkıda bulunmaya çağırdı.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi İnal Batu, konuyla ilgili olarak şu açıklamayı yaptı:

"Sayın Cumhurbaşkanımız mektuplarında, Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığın süregelen trajedisinde vuku bulan son dramatik gelişmelerin bütün Türk milleti için derin bir endişe kaynağı teşkil ettiğini, baskı altındaki bu azınlığın meşru ve haklı davasının tüm milletler camiasının ilgi ve faal desteğine layık olduğunu vurgulayarak; devlet başkanlarını meseleye bizzat eğilmeye ve bu ahdi ve insani sorunun çözüme kavuşturulmasında katkıda bulunmaya davet etmişlerdir."

UTANÇ TRENİ YİNE GELDİ

Bulgaristan'ın, pasaport vererek zorunlu göçle Türkiye'ye gönderdiği soydaşlarımızını sayısı, dün gelenlerle birlikte 127 bin 500'e ulaştı. Hürriyet Haber Ajansı Edirne Bürosu'nun haberine göre, dün Avrupa treni 230, özel Bulgar treni ise 820 soydaşımızla birlikte Kapıkule Gar'a geldi.

Böylece, dünе kadar, Edirne'den karayolu ve trenle 107 bin soydaşımız anavatana giriş yaptı. Kırklareli'nden giriş yapan soydaşlarımızın sayısı da 20 bin 500'e ulaştı.

DİYANET'İN ÇAĞRISI

Öte yandan, Diyanet İşleri Başkanlığı, yurttaşların, kurbanlarını yiyecek sıkıntısı çeken soydaşlarımıza bağışlamaları çağrısında bulundu. Diyanet'in açıklamasında, İslam dininde vekaleten kurban kesmenin caiz olduğu bildirilerek, bağış yapmak isteyenlerin Ziraat Bankası Meşrutiyet Şubesi'nde açtırılan 240111 numaralı hesaba 110 bin lira yatırmaları istendi.

EVREN'İ DUYGULANDIRAN BAĞIŞ

Peşaver Üniversitesi Fizyoterapi Bölümü'nde çalışan **Halim Khattak** adlı Pakistanlı, Bulgaristan' dan göçe zorlanan soydaşlarımız için 25 bin lira bağışta bulundu.

Cumhurbaşkanlığı Basın Danışmanı **Ali Baransel**, Bulgaristan'ın insanlık dışı baskılarını BBC' nin yayınlarından öğrenen Pakistanlı Halim Khattak'ın, Cumhurbaşkanı Evren'e mektup göndererek, olaydan büyük üzüntü duyduğunu, maddi durumunun ancak 25 bin Türk Lirası bir yardımda bulunmaya olanak sağladığını belirttiğini bildirdi.

TÜRKLERE ZEHİRLİ GAZ

Balkanlarda Kültürünü Araştırma ve Tanıtma Derneği Genel Başkanı **Niyazi Akkılıç**, dün düzenlediği basın toplantısında, Bulgaristan'ın Deliorman bölgesindeki soydaşlarımızın üzerine askeri helikopterlerle zehirli gaz püskürtüldüğünü öne sürdü. Akkılıç şöyle konuştu: **"Türk ve Müslüman kardeşlerimizin yoğun olduğu Deliorman bölgesinde Razgrad ve Şumnu illerinde her türlü işkence yapılıyor. Ölen ve kalan, çocuk, kadın ve erkek demeden soydaşlarımız Bulgar çizmeleri ve silahları altında ateş açılarak öldürülüyor. Askeri helikopterler de, Deliorman yöresinde zehirli gazlar püskürterek soydaşlarımızı zehirlemektedirler. Bu olaylarda zehire karşı direnci az olan kadın, erkek ve çocuktan oluşan yüzlerce soydaşımız can vermektedir."**

İstanbul'da faaliyet gösteren **"Büyük Laboratuvar"**, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımıza, ücretsiz **"check-up"** olanağı sağladı. Laboratuvar yetkilileri tarafından yapılan açıklamaya göre, bu sabah başlanacak ücretsiz **"check-up"** tan, 400 soydaşımız yararlanacak. Soydaşlarımızın laboratuvarda, kan ve idrar tahlilleri de yapılacak.

MİLLİYET » 11 Temmuz 1989

Sahte aile gönderip geri döndürüyorlar

Bulgar'ın yeni oyunu

İki hafta önce Türkiye'ye gelen Alioğlu ve Bilal aileleri, yakınları kaldı diye Bulgaristan'a dönmek istedi. Yapılan incelemede iki aile de dün bulunamadı. İlgililer, Bulgaristan'ın bunu Türkiye aleyhine propaganda amacıyla kullanmak isteyebileceğini belirtti

HABERİ 12. SAYFADA

MİLLİYET » 11 Temmuz 1989

Bulgaristan'a geri dönmek istediler

2 Türk ailesi kayıp

BULGARİSTAN'ın yeni bir komplosu ortaya çıktı. Bulgarların, zorla sınır dışı edilen soydaşlarımızın arasına geri dönmek üzere bazı aileleri kattığı anlaşıldı. Bulgarların bu komployu, **"Bakın, dayanamayıp, geri döndüler"** propagandası amacıyla yaptığı bildiriliyor. Bu ülkeden bir süre önce sınır dışı edilen iki aile, geri dönmek amacıyla geldikleri Kapıkule'de, ortadan yok oldu. Kaybolan ailelerin bulunması için çalışmalar sürdürülüyor.

Edirne Valisi **Ünal Erkan**, Bulgaristan'dan bugüne kadar sınır dışı edilen soydaşlarımızın sayısının 130 bine ulaştığını belirterek, **"Bu kadar insan arasından geri dönmek isteyen çıkabilir. İki ailenin geri dönme isteği bize iletildi. Gerekli inceleme yapıldıktan sonra niçin geri dönmek istedikleri belli olacak"** dedi.

Bulgaristan'dan iki hafta önce sınır dışı edilen Kırcaali bölgesinden **Kâmil Alioğlu**, oğlu **Ülküş**, eşi, gelinleri ve torunlarını alarak, geri dönmek üzere Kapıkule'ye geldi. Ailesinin diğer fertlerinin tüm ısrarlarına karşın geri dönmek istediğini anlatan 65 yaşındaki **Alioğlu**, gerekçe olarak Bulgaristan'da iki oğlunun kaldığını, onları alıp, yeniden geleceğini öne sürdü. **Kâmil Alioğlu**, bir süre sonra ailesiyle birlikte ortadan kayboldu. Yapılan araştırmada Alioğlu ailesi, Edirne'deki çadırkentte bulunamadı.

Bulgaristan'a geri dönmek isteyen **Bilal** ailesi de, Kapıkule'ye trenle geldi. Eskicuma'dan **Şakir** Bilal, eşi **Fatma** ve çocukları **Bedirhan**, **İlhan** ve **Gülhan**'la birlikte geri dönmek istediklerini söyledi. Gerekli inceleme yapılmadan geri dönmelerine izin verilmeyen bu aile de bir süre sonra ortadan kayboldu.

Bulgarların, bu kişilerin geri dönmesini, ülkede zaten sürdürdükleri **'orada aç kalacaklar'** propagandasına kanıt göstermek amacıyla kullanacağı kaydediliyor. Yetkililer, bu propagandaya meydan vermemek amacıyla konuyu ayrıntılarıyla inceliyor.

Yılmaz, Arapları Sofya'ya karşı harekete geçirmeye çalışıyor

İslam'dan destek umuyor

● Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in mesajını Kral Fahd'a ileten Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz, Suudi Arabistan Haber Ajansı'na yaptığı açıklamada, "Bulgar hükümetine karşı tavır almak vazgeçilmez bir vecibedir" dedi

CİDDE, AA

DIŞİŞLERİ Bakanı **Mesut Yılmaz**, Bulgaristan hükümetinin ısrarla izlediği insanlık dışı yoldan caydırılması için etkin tavır almanın bütün insanlık âlemi ve bu çerçevede özellikle İslam Konferansı Örgütü üyesi ülkeler açısından ertelenemez bir vecibe olduğunu bildirdi.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in yazılı bir mesajını **Kral Fahd bin Abdülaziz**'e iletmek üzere önceki akşam Cidde'ye giden **Yılmaz**, Suudi Arabistan haber ajansına bir demeç verdi.

Dışişleri Bakanı **Yılmaz**, demecinde, 1985 yılından bu yana İKÖ'nün gündeminde önemli bir yer tutan Bulgaristan'daki Türk azınlığının durumu ile ilgili olarak son zamanlarda kaydedilen vahim gelişmelerin, bu dost ve kardeş ülkeyi tekrar ziyaretini gerekli kıldığını söyledi.

Bulgaristan'ın 1984 yılından bu yana Türk azınlığa uyguladığı baskı ve zulüm politikasından örnekler veren **Yılmaz**, Bulgar hükümetinin İKÖ toplantılarında alınan çeşitli kararlara rağmen, son aylarda bu insanlık trajedisini daha da ağırlaştıracak bir tutuma yöneldiğini belirtti.

Yılmaz, şunları söyledi:

"Yıllardır devam eden Bulgar mezalimine çilelenen bu yeni ve vahim unsuru yerinde incelemek amacıyla 6 Temmuz günü Türkiye'ye gelen, bugün de Cidde'ye birlikte geldiğimiz İKÖ Genel Sekreteri Ekselans **Hamid el Gabid**'in de cesaatle ifade ettiği gibi Bulgar hükümetinin bu tutumu bütün İslam dünyasına yönelik bir hakaret, bir meydan okuma teşkil etmektedir.

Bulgar hükümetinin ısrarla izlediği insanlık dışı yoldan caydırılması için, bu insanlık taşkınlığının sona erdirilmesini sağlamak için, etkin tavır almak bütün insanlık aleminin ve bu çerçevede, özellikle İKÖ üyesi ülkeler için ertelenemez bir vecibedir."

Bulgar hükümetinin meydan okuyan tutumu karşısında bugün bütün insanlık âleminin bir sınavdan geçmekte olduğunu belirten Yılmaz, "İslam kanaatimiz odur ki, kendilerini bir arada tutan yüce manevi değerlere olan saygı ve bağlılıkları, İslam ülkelerine bu sınavdan başarı ile çıkabilmeleri için gerekli gücü verecektir" dedi.

Yılmaz, İKÖ Dışişleri Bakanları dönem başkanlığı görevini yürütmekte olan Suudi Arabistan'ın, bu yöndeki katkılarının ayrı bir anlam ve önem taşıyacağını sözlerine ekledi.

MİLLİYET » 12 Temmuz 1989

Sofya'nın göndermek istemediği İrina, özel izinle Türkiye'ye eşi ile geldi

İrina'nın aşkı, Bulgar'ı yendi

Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Hasan Hüseyinoğlu'na eşi ile birlikte Türkiye'ye gitme izni verilmedi. Edirne'deki çadırkentte barınan Hüseyinoğlu, Rus eşinin ismini Emine olarak değiştirmek istediğini söyledi

• Selim BİLGİNKAYA • EDİRNE (MİL-HA)

BULGARİSTAN'dan sınır dışı edilen **Hasan Hüseyinoğlu** ile Rus **İrina**'nın aşkını Bulgarlar engelleyemedi. Bulgaristan'ın Türk eşi ile birlikte Türkiye'ye gitmesine izin vermediği **İrina Aleksandrova**, Rusçuk'taki Sovyet Konsolosluğu'ndan aldığı özel izinle Bulgarları atlatarak Türkiye'ye gelmeyi başardı.

Bulgaristan'ın Razgrad şehrinde çiftçilikle yaşamını sürdürürken, 1983 yılında Sovyetler Birliği'nin Sibirya'daki Tümen kasabasına işçi olarak giden **Hasan Hüseyinoğlu**, Rus **İrina** ile başlayan aşkını şöyle anlattı:

"Tümen'de çimento fabrikasına işçi olarak girdim. Bir yıl sonra, fabrikanın karşısında bulunan postanede çalışan İrina ile tanıştım. Kısa sürede birbirimizi sevdik. Evlenmeye karar verdik. Ancak, İrina'nın ailesi karşı çıktı.

Ben de bu sırada Bulgaristan'da isimler değiştirilmeye başlandığı için geri gönderildim. İsmim değiştirildikten sonra yeniden Sovyetler Birliği'ne döndüm. İrina ile arkadaşlığımız bir yıl kadar daha sürdü. Sonunda İrina ailesinden ayrıldı ve birlikte yaşamaya başladık."

Hasan Hüseyinoğlu, 2 yıl beraberlikten sonra **İrina**'dan, çocuk sahibi olduğunu belirterek, sınır dışı uygulaması başladığı için Türkiye'ye gidebilmek amacıyla Bulgaristan'a döndüğünü söyledi. **İrina**'nın **Deniz** adını verdiği çocuğuyla, bir ay sonra Razgrad'a geldiğini anlatan **Hüseyinoğlu**, **"Bulgaristan'da buluştuktan sonra, evlendik. Daha sonra benim pasaportum çıktı ama İrina'ya izin vermediler. Bunun üzerine İrina, Rusçuk'taki Sovyet Konsolosluğu'na giderek özel izin aldı. Bundan sonra, hiçbir zorlukla karşılaşmadan trenle Türk topraklarına geçtik"** dedi.

Edirne'deki çadırkentte barınan **Hüseyinoğlu**, Rus eşinin ismini **Emine** olarak değiştirmek istediğini söyledi. **İrina**'nın dinini de değiştirmek için bugünlerde Edirne Müftülüğü'ne gideceği öğrenildi.

Soydaşımız Rus gelin getirdi Bulgaristan'dan sınır dışı edilen Hasan Hüseyinoğlu ile Rus eşi İrina'nın aşkını Bulgar zulmü de engelleyemedi. Sibirya'da çalışan Hasan, Türkiye'ye gelmek için Sofya'ya döndü. Sibirya'da evlendiği İrina ve Deniz adlı çocuğu da arkasından geldiler. Ama Bulgarlar İrina'ya Türkiye'ye çıkış izin vermedi. İrina'nın eşinden vazgeçmeye hiç niyeti yoktu. Doğruca Rusçuk'taki Sovyet Konsolosluğu'na gitti ve özel izin aldı. Ve Hasan, İrina, Deniz, özgürlüğe el ele geçtiler.

Tunus sefiremiz Bulgar zulmünü anlattı

● Nezihe Karaca, Kadın Grubu'nu Bulgarları telin etmeye çağırdı

HABERİ 12. SAYFADA

Nezihe Karaca

MİLLİYET » 12 Temmuz 1989

Kimi iş bulamıyor, kiminin parası az geliyor

Soydaşlarımız dertli

● Bulgar zulmünden kaçarak Türkiye'ye sığınan soydaşlarımızdan vasıflı olanlar kendilerine verilmek istenen parayı çok az buluyor, "Bu para kiraya bile yetmez" diye dert yanıyorlar

• Işık TEOMAN • İZMİR (MİL-HA)

ÇOCUKLARINI, yakınlarını, evlerini barklarını ve işlerini bırakarak Bulgar zulmünden kaçan soydaşlarımızın arasında bulunan vasıflı işçiler, kendilerine verilmek istenen asgari ücreti az bularak, **"Bu para kira ödememize bile yetmez"** diyor.

Soydaşlarımızdan **Niyazi Bekiroğlu**, Bulgaristan'da doğramacılık yaptığını ve mesleğinde oldukça başarılı olduğunu söylüyor. Ancak, bir aydan bu yana iş bulamadığını, asgari ücretin de az olduğunu belirtiyor. Ellerindeki paranın yetmesi için çeşitli zorunlu tasarruflarda bulunduklarını vurgulayan **Firdaniye Osmanoğlu** da eşinin saçlarını tıraş ederken, **"Bizim için para artık çok önemli"** diyor.

İki kızı, bir oğlu, üç torunu ve bir damadı ile göç eden **Ömer Sufyan İbrahim**, sağlığının bozuk olduğunu, iş sıkıntısı çektiklerini söylüyor. İzmir'in Buca ilçesinde sınıfları koğuşa çevrilen okula yerleştirilen göçmenlerin en büyük sıkıntısı işsizlik ve asgari ücret. Asgari ücretin önümüzdeki günlerde yükseleceğini bildiklerini, ancak şu an uygulanan rakamın kirayı dahi karşılamayacağına değinen dozerci 22 yaşındaki **Sami Şükrü**, **"Vasıflı işçiyim, iş bulamıyorum. Maaşlar çok az. Günlerimi uyuyarak, dinlenerek geçiriyorum. Devlet vasıflı işçileri gözardı etmesin"** şeklinde konuşuyor.

İnşaat ustası **Abdullah Şevketoğlu** mesleği ile ilgili iş bulamadığını belirterek **"Bu nedenle tütüne gidiyoruz"** diyor. Vasıflı işçilerin Bulgaristan'da hatırı sayılır bir maaş aldığını belirten **Şevketoğlu** da asgari ücretten yana sıkıntılı. Bulgaristan'da çeşitli turizm şirketlerinde aşçıbaşı olarak çalışan ve iki yabancı dil bilen **Ayşe Ömer** ise, giriş yaptıkları sırada 300 bin liralarının alındığından dert yanıyor. İş aradığını, ancak şimdiye kadar tatmin edici bir aylıkla karşılaşmadığını söyleyen **Ayşe Ömer** nefis yemekler pişirdiğini hatırlatıyor.

35 yılını öğretmenliğe adadığını belirten 57 yaşındaki **Salih Mutaf**, isimlerin değiştirilmesi ve baskıların başlamasıyla birlikte geceleri aniden uyandığını ve şiir yazdığını söylüyor. 35 yıldır Bulgar edebiyatını Bulgar çocuklarına öğrettiğini kaydeden **Salih** öğretmen de iş bulamamanın sıkıntısını yaşıyor.

MİLLİYET » 12 Temmuz 1989

Sefiremizden Tunus halkına çağrı

"Bulgar zulmünü telin ediniz"

MİLLİYET HABER MERKEZİ

TÜRKİYE'nin Tunus Büyükelçisi'nin eşi **Nezihe Karaca**, Tunuslu kadınları Bulgar zulmünü telin etmeye çağırdı.

Nezihe Karaca, aralarında Arap Birliği Genel Sekreteri'nin eşi Bayan **Klibi** ile Kadınlar Birliği Başkanı Dr. **Mezhoud**'un da bulunduğu Tunus'un önde gelen hanımlarını çaya davet ederek, şu konuşmayı yaptı:

"Lütfen bir an gözlerinizi kapayarak düşününüz. Bir gece, sizleri, yuvanızdan, ananızdan, babanızdan ve hatta evlatlarınızdan ayırarak, bir vagona doldurup, diğer bir hudutta bırakıyorsunuz. Evet, bu hudut Türkiye. Orada, kendilerine açılmış şefkatli kucak bulmaktadırlar. Ama bu ıstırap kolaylıkla unutulur mu? Bir kadın her şeyini kaybederek mahalle değiştirse bile acı çeker ve kurduğu yuvasını arar.

"Yüz binlerce kadın gözyaşı döküyor. Ne yazık ki, insan hakları, kadın hakları diye bağıran birçok kuruluştan şimdiye kadar doğru dürüst bir ses çıkmadı.

"Bir müddet evvel Yargıtay Başkanı Sayın Sobeglı ile tanıştım. Bana, hepinizin söylediği gibi, Türkleri çok sevdiğinden bahsetti ve Tunus tarihinde efsaneleşmiş bir kadınevi anlattı.

"İspanyollar, Tunus'u işgal edince, halka çok zulüm yapıyorlarda. 1569 yılında yardıma gelen filonun amirali Sinan Paşa, istihkamlar yapılırken, o da sırtında taş taşıyormuş. Bir er, dayanamayıp, bağırmış: 'Paşam... Paşam... Paşalar taş taşımaz. Bırakın da biz taşıyalım.' Sinan Paşa'nın cevabı ise, 'Şu an ben bir paşa değil, zulüm goren din kardeşlerine yardıma gelen Tanrı'nın kullarından biriyim' olmuş.

"Hanımefendiler, şimdi ben de sizden başka tür bir yardım istiyorum. Her şeylerine el konularak kapı dışarı atılan bu kadınlara, ananlara yapılan Bulgar zulmünü, eşlerinize ve temas ettiğiniz bütün kadınlara anlatınız ve telin ediniz."

HÜRRİYET » 13 Temmuz 1989

Bulgar'dan 7 el ateş

ANKARA, (Hürriyet)

BULGARİSTAN'ın soydaşlarımız üzerindeki insanlık dışı uygulamalarına önceki gece bir yenisi daha eklendi. Bulgar sınırındaki askerlerin, önceki gece yarısından sonra saat 01.00'de Türkiye'ye pasaportsuz kaçmak isteyen bir soydaşımızı vurarak öldürdükleri bildirildi.

Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Büyükelçi **İnal Batu** dün kendisine bu konuda yöneltilen sorular üzerine, Bulgar tarafından silah sesleri geldiğini ve Türk–Bulgar sınırının bu olaydan sonra yarım saat kapandığını doğruladı.

Büyükeçli **Batu**, konuyla ilgili olarak şunları söyledi:

"Kapıkule yetkililerinden aldığımız bilgiye göre, gerçekten gece yarısı saat 01.00 sıralarında, sınırın Bulgar tarafından ateş sesleri duyulmuş, daha sonra sınır yarım saat kapanmıştır. Olaydan sonra Türkiye'ye giriş yapan soydaşlarımız, Bulgar yetkililerin ateş açarak iki soydaşımızı vurduklarını ifade etmişlerdir. Eğer olay doğruysa bu, Bulgaristan' ın insanlık dışı gaddarca uygulamalarına yeni bir örnek teşkil edecektir. Olayı titizlikle takip edeceğiz."

Önceki gece yarısından sonra saat 01.00'de kimliği belli olmayan bir kişi, Bulgaristan' dan Türkiye'ye göç etmek amacıyla Kapıkule sınır kapısından yaya giriş yapmak istedi. Ancak aynı kişi, pasaportunun olmadığının anlaşılması üzerine, Türk topraklarına doğru koşmaya başladı. Bunun üzerine, sınırda bulunan Bulgar askerleri ateş açtı. Görgü tanıkları, Bulgar askerlerinin Türk topraklarına doğru koşan şahsa yedi el ateş ettiklerini ve böylece ölümüne sebep olduklarını bildirdi.

Olaydan sonra Bulgaristan sınır kapısı Kpitonandrow ile Kapıkule sınır kapısı, karşılıklı olarak yarım saat giriş–çıkışa kapatıldı. Olayla ilgili soruşturmanın sürdürüldüğü de bildirildi.

Hürriyet Haber Ajansı' nın haberine göre, dün konuyla ilgili açıklama yapan Edirne Valisi **Ünal Erkan**, şunları söyledi:

"Bulgar sınırında akşam saat 01.15 sıralarında 6– 7 el silah sesi duyuldu. Silah seslerinin duyulmasından sonra da 15 dakika süre ile Türkiye'ye bu ülkeden hiçbir giriş olmadı. Ancak, 15 dakika sonra girişler tekrar başladı. Gelenlere sorduğumuzda pasaportsuz bir soydaşımızın Türkiye'ye geçmek istediği anda, kendisine ateş adilip öldürüldüğü ifade edildi. Ancak kimliği ve olayın diğer yönleri ile ilgili bir bilgimiz yok."

Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilen ve Haskova' dan geldiğini söyleyen 29 yaşındaki **Hafize Mehmetalioğlu** adındaki soydaşımız, gördüğü olayı şöyle anlattı:

"Biz Türkiye'ye gelmek için Bulgar sınırında bekliyorduk. Saat 01.00 sıralarında yedi el silah sesi duyduk. Bir anda ortalık anababa gününe döndü. Bulgar asker ve gümrük görevlileri kaçışmaya başladı. Görevlilerin gittiği bölgeye doğru baktığımda sol ayağından yaralanmış, elleri arkasında kelepçelenmiş askerlik çağında bir gencin apar topar götürüldüğünü gördüm. Olaya daha yakın olanlar, yine askerlik çağında bir başka gencin ise Türk bölgesine yakın tel örgülerin yanında yerde cansız olarak yattığını anlattılar."

HÜRRİYET » 13 Temmuz 1989

Soydaşlarımızın anavatanda ilk bayramı

HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'dan zorunlu pasaport verilerek sınırdışı edilen soydaşlarımız anavantada ilk bayramlarını yaşıyorlar.

Türkiye'ye dün gelen 2639 soydaşımızla, Bulgaristan'dan kaçanların sayısı 136 bin 500'e ulaştı. Dün özel trenle 859, karayolundan Kapıkule'den 1200 ve Dereköy sınır kapısından da 580 kişi daha geldi. Gelen kafileler, işlemleri tamamlandıktan sonra, kendilerine ayrılan yerlere yollandılar.

2500 civarında nüfusu ile Edirne'nin Lalapaşa ilçesi'nde yaşayanların iki katına ulaşan Çadırkent'te soydaşlarımız Kurban Bayramı'nı büyük bir sessizlikle karşıladılar.

Hürriyet Haber Ajansı Edirne muhabiri **Eyüp Uyanıktur**'ın haberine göre, Çadırkent'te barınan soydaşlarımız bayram hazırlıklarının dünden yaptılar. Bayramda konuklarını ağırlayıp bir çay ikram edecekleri çardağın yapımında çalışan soydaşlarımız, **"Bizim için bunca eziyete giriyorsunuz. Bu işte bizim de katkımız olsun"** diyerek kum taşıdılar.

Hürriyet Ankara Bürosu'nun haberini göre, TCDD Genel Müdürlüğü, Bulgaristan'ın uyguladığı zorunlu göç nedeniyle Türkiye'ye gelmeye devam eden soydaşlarımızın Kurban Bayramı nedeniyle artan yolcu izdihamından etkilenmemeleri için, yalnızca soydaşlarımıza tahsis edilen **"Özel Bayram Trenleri"**ni sefere koydu.

TÜRKİYE'NİN İKÖ DÜŞKIRIKLIĞI

Hürriyet Ankara muhabiri **Aziz Utkan**'ın haberine göre Türkiye, Bulgaristan'daki son gelişmeler karşısında sessiz kalan İslam dünyasını harekete geçirebilmek için **"gizli diplomasi"** yoluyla büyük bir çaba harcıyor. Türkiye'nin, İslam Konferansı Örgütü'nün **(İKÖ)** Bulgaristan konusunda yapması muhtemel olağanüstü bir toplantının ev sahipliğini üstlenmeye hazır olduğu bildirildi.

Ancak bugüne kadar başta Cezayir olmak üzere Endonezya, İran, Irak, Libya, Filistin ve Suriye gibi önde gelen bazı **İKÖ** ülkeleri'nin, Türkiye'ye açık bir destek göstermemeleri, Ankara'nın 1981'de başlattığı İslam ülkelerine açılma politikasında **"büyük bir hayal kırıklığı"** olarak niteleniyor. Bu ülkeler nezdinde yoğun diplomatik girişimlerin sürdürüldüğü ve Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**'ın da ay sonunda yapacağı resmi Fas gezisi sırasında da Türkiye'nin konu karşısındaki kararlılığını vurgulamayı sürdüreceği bildirildi.

Hürriyet Haber Ajansı İzmir muhabiri **Tülin Özgen**'in haberine göre, Ziraat Bankası şubelerinde, Bulgaristan göçmenleri için açılan **"Kurban Hasabı"** na para yatırmak isteyen yardımsever İzmirliler, **"Olmaz böyle şey"** dedirten uygulamayla karşılaştılar. Arife günü sabahı erken saatlerde İzmir'de gittikleri banka şubesinde yetkililerin, **" Bu hesaba gösterilen ilgi beklediğimizden çok oldu. Mesai tam gün değil. Bunca paranın riskini üzerimize alamayız"** cevabıyla karşılaşınca şaşkına döndüler.

MİLLİYET » 17 Temmuz 1989

Bulgaristan'dan Nihat yorgan,Resul çuval içinde geldi

Özgürlük sevinci Renginar Nurettinoğlu direksiyonda, kardeşi Nihat arkada yorganlar arasında (üstte). Kapıkule'de "kaçak kurtuluş sevinci"ni yaşayan bir başkası da, 18 yaşındaki Resul Müminoğlu'ydu (yanda).

Ölümüne kaçış

● Askerlik bahanesiyle pasaport verilmeyen Nihat Nurettinoğlu yorgana sarılıp, Resul Müminoğlu da bir çuvala konup Türkiye'ye kaçırıldı

HABERİ 12. SAYFADA

Milliyet'in kampanyası, AT Parlamentosu'nu da şaşkına çevirdi

Mektuplarınız şok yarattı

● Milliyet'in başlattığı Bulgar'ı protesto kampanyası sonucu Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'nden sonra Avrupa Parlamentosu'ndan da ses getirdi. Türk vatandaşlarının yağdırdığı mektup "içtüzük" tartışmalarına yol açtı. İçtüzük, AT üyesi olmayan ülke vatandaşlarına dilekçe hakkı tanımıyor HABERİ 12. SAYFADA

Yılmaz: "Önemli hareketler olacak"

Bulgaristan'a tepki yoğunlaştı

• Hakan TARTAN • İZMİR, MİL-HA

DIŞİŞLERİ Bakanı **Mesut Yılmaz**, Bulgaristan'ın uluslararası camiada yalnız kaldığını belirterek, "**Bu konuda bayramdan sonra önemli hareketlenmeler olacak**" dedi.

Bayram tatilini Çeşme'de ailesi ile birlikte geçiren Mesut Yılmaz, **Milliyet**'e yaptığı açıklamada sağduyulu Bulgar vatandaşlarının bile hükümetlerinin uyguladığı çağ dışı politikadan utanç duyduğunu vurgulayarak, "**Bulgaristan'a yönelik tepkiler yoğunlaşıyor. ABD, Kanada, Avustralya, İzlanda ve AT ülkeleri Bulgaristan'la her türlü ilişkiyi askıya alma aşamasında. Uluslararası camiada iyice yalnız kalan Bulgaristan görünen odur ki, kendi halkının bile tepkisini çekmektedir**" diye konuştu.

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, hükümetin Bulgaristan konusundaki temel politikasını şöyle açıkladı:

"**Öncelikle Türkiye'ye gelmek isteyenlerin haklarını teminat altına almak istiyoruz. Bir göç anlaşması yapılmalı ve Bulgaristan müzakereye açık olmalıdır. İkinci olarak Bulgaristan'da kalmak isteyen soydaşlarımızın gasp edilen haklarının geriye verilmesi üzerinde duruyoruz. Bulgar yönetimi bugüne dek bu hakların sadece bir yanı Türk azınlığın varlığını bile inkar eden bir tutum içinde. Ancak memnuniyetle belirtmeliyim ki, bugün dünyada Bulgaristan'ın bu tutumunu destekleyen, ideallerini benimseyen hiçbir ülke mevcut değil. Bulgaristan'ın en yakın müttefikleri dahi bu konuda Bulgaristan'ı destekleyen en ufak bir açıklamadan dikkatle kaçınıyor.**"

Bulgaristan'a yönelik çalışma çerçevesinde ilk aşamada bu ülkelerin uluslararası camiada kınanmasının gerçekleştiğini de ifade eden Mesut Yılmaz şöyle konuştu:

"**Şimdi ikinci aşama olan Bulgaristan'a siyasi ve ekonomik yaptırımlar uygulanması aşamasına geçilmiştir. İslam ülkeleri arasında gecikmeli tepkiler son günlerde yoğunlaşmaya başladı.**"

İslam Konferansı'nın Bulgaristan konusunda olağanüstü toplantıya çağrılmasının beklendiğini de açıklayan **Yılmaz**, Arap ülkelerinin Lübnan'daki karışıklıklar nedeniyle Bulgaristan konusuna yeterince eğilmediğini söyledi. **Yılmaz**, "**Kurban Bayramı'ndan sonra Bulgaristan sorununda önemli hareketlenmeler bekleniyor. İslam ülkelerinden de Bulgaristan konusunda istenilen ölçüde ses gelecektir**" dedi.

MİLLİYET » 17 Temmuz 1989

Kardeşini Bulgaristan'dan kaçırdı

Fedakâr abla

• Bülent AYAN

• EDİRNE, MİL-HA

BULGARİSTAN'dan zorla sınır dışı edilen **Renginar Nurettinoğlu** adlı genç kız, askerlik çağı geldiği için Türkiye'ye gitmesine izin verilmeyen kardeşi **Nihat Nurettinoğlu**'nu yorganların içine saklayarak kaçırdı. Heyecanlı yolculuğu anlatan 21 yaşındaki **Renginar Nurettinoğlu**, **"Yapacak başka bir şeyimiz yoktu. Ben Türkiye'ye gelirken, kardeşimin orada kalmasına gönlüm razı olmadı. Kaçış planımızı başarı ile uyguladık"** dedi.

Kırcaali kentine bağlı Büyükdere köyünde oturduklarını söyleyen genç kız, kardeşi ile birlikte özgürlüğe kavuşmasını şöyle anlattı:

"Bulgaristan'dan beni zorunlu pasaportla sınır dışı ediyorlardı. Ancak çok sevdiğim erkek kardeşimi benimle birlikte göndermiyorlardı. Bunun üzerine baş başa verip kaçış planı hazırladık. Eşyalarımın bir bölümünü otomobilime yükledim. Kardeşimi ön koltukla arka koltuk arasındaki boşluğa yatırdım. Üstünü yorganlarla örttüm. İlk bakışta üst üste istif edilmiş yorganlar gözüküyordu. Sonra direksiyonun başına geçtim... Yolculuk başlamıştı... Çok heyecanlıydım. Ara sıra kardeşime sesleniyor, rahat olup olmadığını sorduktan sonra da 'Az kaldı... Biraz daha dayan' diyordum. Kapıkule'ye yaklaşınca heyecanım daha da arttı. Biraz ötede Türk toprakları vardı. Orada özgürlük yaşanıyordu. Son kez gaz pedalına bastım... Artık Kapıkule'deydik... Arabadan inince kardeşimin üstündeki yorganları fırlatıp attım. Nurettin 'Kurtulduk mu?' diye sordu... Hıçkırıklar konuşmama mani oldu... Boynuna sarıldım kardeşimin... Hüngür hüngür ağlıyorduk. Kaçış planımız bir aksilik olmadan uygulanmıştı. Yola çıkarken önümüzde iki seçenek vardı. Ya kardeşimle beraber özgürlüğe kavuşacaktık ya da birlikte ölecektik... İlk seçenek gerçekleşti. Özgürlüğe kavuştuk. Artık mutluyuz..."

Renginar Nurettinoğlu bunları anlattıktan sonra yorganlara sarılarak Bulgaristan'dan kaçırdığı kardeşini kucaklayarak ağlamaya başladı. Şimdiye kadar Türkiye'ye gelmek için üç kez şansını denediğini belirten **Nihat Nurettinoğlu** da ağlayarak şunları söyledi:

"Askerliğimi bahane ederek bana pasaport vermediler. Ablam 'Beraber kaçalım' dedi ve bunun nasıl olacağını anlattı. Ölümü göze alıp kabul ettim. Yorganların içinde saklandım. Her an yakalanacağımı sanıyordum. Kapıkule'ye gelince yerimden fırladım. Bu kadar kolay olacağını hiç tahmin etmiyordum."

Kırcaali'nin İmamlar köyünden **Resul Müminoğlu** da ailesinin otomobili ile Türkiye'ye kaçtı. Bir çuval içine girip eşyalar arasında saklanan 18 yaşındaki **Resul Müminoğlu** da kaçışını anlatırken o saatlerin heyecanını yaşıyordu. Şunları söyledi **Resul Müminoğlu:**

"Ailem ve köydeki diğer yakınlarım Türkiye'ye gidiyor, beni göndermiyorlardı. Kaçmaya karar verdim. Bir çuvalın içine soktular beni... Çuvalın ağzını bağladılar. Otomobilin üstündeki diğer eşyaların arasına koydular. 16 saat çuval içinde aç-susuz gittim. Bulgar gümrüğüne gelince heyecandan kalbimin duracağını sandım. Hiç kıpırdamıyordum... Kapıkule'de 'Açın çuvalı' diye bağırdım... Aşağıya atladım... Başarmıştım..."

MİLLİYET » 17 Temmuz 1989

Soydaşlarımız sevinçle hüznü birlikte yaşadılar

Çadırkentte bayram

MİLLİYET HABER MERKEZİ

EDİRNE ve Kırklareli'de kurulan çadırkentlerde barındırılan soydaşlarımız, 5 yıl aradan sonra ilk kez özgür ve huzur içinde, dini inançlarına uygun bir Kurban Bayramı kutlarken, içlerinde, Bulgaristan'da kalan yakınları için duydukları kaygının burukluğu vardı. Bu arada Türk azınlığın sorunlarının çözümlenmesi yolunda Bulgaristan üzerindeki uluslararası baskı artarken, 14 Haziran'da bazı temaslar için ülkesine giden Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi **Minko Sladkarov**, Türkiye'ye döndü. Eski Büyükelçi **Ömer Lütem**'in yerine atanan Sofya Büyükelçimiz **Yalçın Oral**'ın da bugün Bulgaristan'a gitmesi bekleniyor. Dün yağmur altında göçedenlerle soydaşlarımızın sayısı 154 bine ulaştı.

Bulgaristan'ın Ankara Büyükelçisi **Sladkarov**, Sofya'dan dönüşünde **ANKA**'ya yaptığı açıklamada, ülkesinde, Türkiye ile olan sorunların çözümü yönünde çalışmalar yapıldığını söyledi. Sovyetler Birliği'nin bu alandaki girişimleri hakkında yorum yapmaktan kaçınan **Sladkarov**, **"Bu, çok duyarlı bir konudur. Bu aşamada bir şey söylemem doğru olmaz"** dedi.

Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, **Sladkarov**'un Sofya'ya gidişi konusunda kendilerine bilgi verildiğini kaydettiler, ancak ziyaret nedeninin açıklanmadığını bildirdiler. Bu arada, Haziran ortasında Türkiye'ye dönen Sofya eski Büyükelçimiz **Ömer Lütem**'in yerine atanan **Yalçın Oral**'ın, **Sladkarov**'un dönüşü ertesinde, bugün Sofya'ya gitmesi beklenirken, Dışişleri Bakanlığı yetkilileri, gidiş tarihinin daha önce belirlendiğini anlatarak, **"Sladkarov'un dönüşüyle ilgili değil"** dediler.

• BURUK BAYRAM

Bulgaristan'da, her türlü örf ve âdetlerini yerine getirmeleri yasaklanan, çocuklarını sünnet ettiremeyen, Türkçe konuşunca cezalandırılan, ibadetleri engellenen ve sonunda zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımız, Türkiye'deki ilk Kurban Bayramı'nı huzur ve güven içinde kutladılar. Ancak tüm maddi ve manevi bağlarından koparılan, yakınlarından ayrılmak zorunda kalan soydaşlarımızın acısını bayram da dindiremedi.

Mil-Hiz Edirne Bürosu'ndan **Bülent Ayan** ile **Selim Bilginkaya**'nın haberine göre, Edirne çadırkentte kalan soydaşlarımız, bayram namazını Selimiye Camii'nde kıldılar. Daha sonra, İstanbul'dan giden Mehteran Bölüğü, Edirne'de gösteri yaptı.

• YARDIMLAR SÜRÜYOR

Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımıza yapılan yardımlar da artarak devam ediyor. Çeşitli kuruluşlar ve bankalar tarafından açılan yardım kampanyalarına bugüne kadar 2 milyar lira bağış yapıldığı bildirildi. Kapıkule'den giriş yapan Türk işçilerinin soydaşlarımıza yaptığı bağış miktarı da 540 bin F. Alman markına ulaştı. Soydaşlarımız için yapılan kurban bağışlarının tutarıysa 1 milyar lirayı aştı.

Bu arada, Yunanistan'daki Batı Trakya Türkleri, İskeçe Müftülüğü'nce, soydaşlarımıza yardım amacıyla açılan kampanyaya 50 milyon lira bağışta bulundu.

Devlet Demiryolları'nca arife günü başlatılan ve üç gün süren Kapıkule-Ankara arasındaki özel bayram treni ile 2 bin 700 soydaşımız başkente gönderildi. Soydaşlarımız bayramın üçüncü gününden itibaren Adana'ya gönderilmeye başlandı.

Türk azınlığa yönelik baskıların başlamasından beri Türkiye ile görüşmeye yanaşmayan Bulgaristan'dan bir heyet, bugün İstanbul'da düzenlenecek Balkan Kızılay, Kızılhaç ve Hilal-i Ahmer örgütleri toplantısına katılacak. Türkiye'nin, konferansta Bulgaristan'ın Türk azınlığa uygulanan baskıları ve zoraki göçü gündeme getireceği öğrenildi.

Türkiye Kızılay Derneği Genel Müdür Yardımcısı **Fadıl Ünver**, **ANKA**'ya yaptığı açıklamada, bugün **Tarabya Oteli**'nde başlayacak toplantıya, Türkiye, Bulgaristan, Pakistan, Mısır, Libya, Cezayir, F. Almanya, Hollanda, Suriye, SSCB, KKTC ve Arnavutluk Kızılay, Kızılhaç ve Hilal-i Ahmer örgütleri başkanları katılacak. Bulgaristan heyetine Kızılhaç örgütü Başkanı **Kiri Lignatov** başkanlık edecek.

• EDİRNE'DEKİ HEYETLER

Bu arada soydaşlarımızla ilgili inceleme ve araştırmalar yapmak üzere yabancı kuruluşların temsilcileri de Edirne'ye gelmeye devam ediyor.

Uluslararası Helkinsi Federasyonu'ndan Norveçli **Cato Funnemark**, Kapıkule ve çadırkentte incelemeler yaptı.

• ESRARENGİZ AŞI

Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımıza uygulanan aşı konusunda incelemelerde bulunmak üzere Dünya Sağlık Örgütü'nce oluşturulan heyet, bugün Sağlık Bakanı **Halil Şıvgın** ile görüşecek.

Heyet dün Ankara'da soydaşlarımızın barındırıldığı Cebeci'deki Atatürk Öğrenci Yurdu'nda incelemeler yaptı. Sağlık uzmanları kendilerine aşı yapılan soydaşlarımızı muayene ettiler, kan örneklerini aldılar.

Sir **Henry Yellowlee** başkanlığındaki heyet, İstanbul, Bursa, Balıkesir, Eskişehir, Tekirdağ, Kırklareli ve Edirne'de, Bulgaristan'dan göç eden soydaşlarımızla da görüşecek.

MİLLİYET » 18 Temmuz 1989

Muzaffer'in kolu şişti

Bulgar aşısı gözaltında

BULGARLARIN Türkiye'ye göndermeden önce zorla aşı yaptıkları soydaşlarımızdan 13 yaşındaki Muzaffer Emrullahoğlu, aşılı kolu şişince endişeli günler geçirmeye başladı. Emrullahoğlu, kolunun durumunu Dünya Sağlık Örgütü yetkililerine göstereceğini söyledi.(Fotoğraf: Bülent AYAN — EDİRNE)

Dünya Sağlık Örgütü heyeti Ankara'da

Meçhul aşı incelemede

BULGARİSTAN'daki Türklere yapılan ve karışımı belirlenemeyen iğne uygulamasını araştırmak üzere Türkiye'ye gelen 10 kişilik Dünya Sağlık Örgütü (WHO) heyeti temaslarına başladı. Sağlık Bakanı Halil Şıvgın'ı ziyaret ederek bir süre görüşen heyet üyeleri, daha sonra incelemeler yapmak üzere Kapıkule'ye geçtiler. Görüşmeden sonra açıklama yapan Sağlık Bakanı Şıvgın, WHO'nun sağlıklı olmayı, ''maddi, manevi ve psişik yönden tam sağlıklı olmak'' şeklinde tanımladığını, buna göre Bulgaristan'da baskı altında tutulan soydaşlarımızın sağlıklı olamayacaklarını bildirdi. WHO heyetinin Bulgaristan'daki soydaşlarımıza sağlık hizmeti verilip verilmediğini ve mahiyeti bilinmeyen aşı uygulaması konusunu inceleyeceğini anlatan Şıvgın, Bulgaristan'ın bu tür uygulamalarını sonuna kadar izleyeceklerini söyledi. Kapıkule, Bursa, Eskişehir, Balıkesir ve Kırklareli'nde incelemeler yapacak olan WHO heyeti, hafta sonunda Kopenhag'a dönecek ve raporun Türkiye bölümünü hazırladıktan sonra Bulgaristan'a gidecek.

Bulgar aşısı şişme yaptı

• Bülent AYAN • EDİRNE, (MİL-HA)

BULGARİSTAN'da bazı Türk çocuklarına vurulan aşı esrarını koruyor. Ailesi ile birlikte Bulgaristan'dan sınır dışı edilen **Muzaffer Emrullahoğlu** adlı genç kız, aşıdan omuzu şişmiş olarak yurda giriş yaptı.

Kırcali'nin Yeni Işıklar köyünden 13 yaşındaki ortaokul 1. sınıf öğrencisi **Muzaffer Emrullahoğlu**, **"2 ay önce bir doktor ve bir hemşire geldi. İğne yapacağız dediler. Ne aşısı olduğunu söylemediler. İğneyi sol omuzuma vurdular. O günden bu güne kadar omuzum hep şiş. Zaman zaman ağrı da yapıyor"** dedi.

Genç soydaşımız **Emrullahoğlu**, köylerinde Bulgar bulunmadığını, bu nedenle Bulgar öğrencilere aşı vurulup vurulmadığını bilmediğini söyledi.

MİLLİYET » 18 Temmuz 1989

Bulgarların Türk asıllı milli atleti büyükelçiliğimizde

Kâmuran SÜMERCAN
• LAHEY
• Halil ÖZER • İSTANBUL

● Hollanda'ya turnuvaya giden Bulgar Atletizm Milli Takımı'ndan Türk dekatloncu Alper Kasapoğlu, otelden iki Türk işçisinin yardımıyla kaçtı, büyükelçiliğimize sığındı

● Gece yarısı gerçekleşen kaçışı İstanbul'dan G.Saray Atletizm Sorumlusu Mehmet Balcı'yla, Alper'in Türkiye'deki ağabeyi İlker organize etti

HABERİ 12. SAYFADA

BULGARİSTAN Atletizm Milli Takımı'nın Türk asıllı sporcusu **Alper Kasapoğlu**, Galatasaray Kulübü'nün yardımıyla kafileden kaçarak, Hollanda'nın Lahey'deki Türkiye Büyükelçiliği'ne sığındı.

1966 doğumlu **Alper Kasapoğlu**, Hollanda'nın Helmont kasabasında yapılan ve birçok ülkenin katıldığı atletizm turnuvasında Bulgar forması altında yarışıyordu.

Galatasaray Kulübü'ne iki gün önce İsviçre'den gelen bir haberde, Bulgar takımında bir Türk asıllı sporcunun mücadele ettiği bilgisi verildi. Bu bilgi üzerine Galatasaray Kulübü Atletizm Şubesi Sorumlusu **Mehmet Balcı**, harekete geçerek, Türk asıllı sporcu için detaylı bilgi aldı. Yapılan araştırmada, **Alper**'in ailesinin Eskişehir'de yaşadığı öğrenildi.

Alper'in ağabeyi **İlker Kasapoğlu**, hemen İstanbul'a çağrıldı. **İlker Kasapoğlu**, daha sonra Galatasaray Kulübü ile kaçışı planladı. Ancak Galatasaray Kulübü'nün Hollanda'da güvenilir kaynakları olmadığı için, bu işi yapabilecek kişiler aranmaya başlandı. Bunun üzerine **Mehmet Balcı**, İsviçre ile yeniden bağlantı kurarak; yardım istedi. Daha sonra, İsviçre'den, Hollanda'da yaşayan Türk işçileri **Metin Yazar** ile **Timur Avcı**'nın kaçışa yardımcı olabileceği haberi geldi. Ardından da iki gurbetçi işçiyle temas kuruldu. Kendilerine gerekli bilgiler verilince, operasyon başladı.

Bu arada **Mehmet Balcı**, telefonla Bulgar takımının kaldığı oteli arayarak, **Alper** ile temas kurmaya çalıştı. Karşısına çıkan Bulgar antrenör, durumdan şüphelenince, **Balcı**'nın **Alper** ile görüşmesine izin vermedi.

Önceki gece saat 02.00'de de iki Türk işçisi, Bulgar takımının kaldığı otele gitti. Gizlice yukarıya çıkarak, **Alper**'in odasına girdi. **Alper**, önce korkarak, Türk işçilere gelemeyeceğini bildirdi. Bunun üzerine işçiler, telefonla İstanbul'u arayarak, **Mehmet Balcı** ve **Alper**'in ağabeyi **İlker** ile temas kurdular. Ağabeyi **İlker** ile konuşan **Alper**, rahatlayarak, kaçışı kabul etti ve arka kapıdan oteli terketti.

Grup, kendilerini bekleyen özel bir otomobile binerek, doğruca Türkiye'nin Lahey Büyükelçiliği'ne gitti. Elçilik ise **Alper**'in iltica isteğini kabul ederek, kapılarını açtı.

Halen Lahey'deki büyükelçiliğimizin himayesinde bulunan **Alper**'in işlemlerinin bitmesi halinde bugün Türk Hava Yolları'na ait bir uçakla İstanbul'a gelmesi bekleniyor.

Alper Kasapoğlu, yurda geldiği zaman, bütün sorumluluğunu Galatasaray Kulübü üstenecek. Sarı-Kırmızılıların atletizm takımında yer alacak **Alper**'e bir de ev verilecek.

Öte yandan, Galatasaray futbol takımının dün yapılan açılış törenleri sırasında konuyla ilgili olarak spordan sorumlu Devlet Bakanı **İsmet Özarslan**'a da bilgi verildi. **Özarslan**, **Alper**'e yakın ilginin gösterileceğini bildirdi.

Alper, daha önce katıldığı yarışmalarda büyük dereceler elde edemedi, sadece dekatlonda Balkan ikincisi olmayı başardı.

MİLLİYET » 18 Temmuz 1989

Film gibi iki kaçış

Bulgar çift tekneyle İstanbul'a kaçtı

• Mücahit BÜBER

BİNLERCE Türk'e cehennem azabı yaşatan Jivkov'un insanlık dışı uygulamalarına iki Bulgar vatandaşı da dayanamadı. Üç gün önce Bulgaristan'ın Burgaz kentinden bindikleri 4.5 metrelik motorlu ve yelkenli tekneleriyle Rusya'nın Yalta Limanı'na gitmek üzere denize açılan genç Bulgar çifti, dün akşamüstü İstanbul'un Büyükdere Limanı'nda karaya çıkarak, özgürlüğün tadına vardılar.

Karadeniz'in azgın dalgaları arasında korkudan titreşerek büyük firara çıkan 25 yaşındaki ekonomist **Sonja Sashova Berova** ile makine mühendisi kocası 33 yaşındaki **Roumen Livbenov Berova**, "**Gulliver**" adlı tekneleriyle üç gün boyunca ecel terleri dökerek, Türk karasularına girdiler. Bulgar devriye botlarına her an yakalanma tehlikesini yaşaya yaşaya Karadeniz'i aşan genç karı-koca Bulgarlar, Türk sahillerini görünce sevinçten çığlık atarak öpüştüler ve sonra da İstanbul Boğazı'na doğru yelken açtılar.

Büyükdere'deki özel gemi acenteleri hizmet limanına saat 17.00 sıralarında gelen büyük firarın kahraman çifti, limandaki yetkililere, "**Biz Türkiye'ye iltica ettik. Jivkov ölmeden ve Bulgaristan komünist rejiminden kurtulmadan asla Bulgaristan'a adım atmayız. Bizi özgürlük polisine teslim edin**" dediler.

Kendilerini özgürlüğe kavuşturan "**Gulliver**" adlı minik teknelerinde Türk bayrağıyla poz veren Bulgar çifti **Berova**'lar, üç gün süren serüvenlerini şöyle anlattılar: "**Jivkov'un rejiminden usanmıştık. Baskı ve sindirme politikası bizi psikolojik olarak sarstı. Jivkov'a dayanacak gücümüz kalmamıştı. Yıllarca özgürlüğe kaçmak için plan yaptık.**

"**Geçen hafta Sofya'daki evimizde eşimle birlikte oturup, Türkiye'ye kaçış hazırlıkları yapmaya başladık. Bizim için en kolay kaçış yolu denizdi.**

"**İki yıl önce satın aldığım 'Gulliver' adlı teknemizi konserve yiyeceklerle doldurup, 14 Temmuz Cuma günü Bulgaristan'ın Burgaz kentinden Rusya'nın Yalta Limanı'na doğru hareket ettik.**

"**Rusya'ya doğru bir süre yol aldıktan sonra, çevremizi iyice kontrol edip, rotamızı Türkiye'ye çevirdik. Bir yandan azgın dalgalar, diğer yandan da Bulgar devriye botlarına yakalanma korkusuyla denizde baş başa kalmıştık.**

"**Yol bitmek bilmiyordu. Sanki başımıza her an bir şey gelecek diye korkarken bir yandan da, Türkiye'ye sağ salim çıkmak için dua ettik.**

"**Özgürlüğe her saat biraz daha yaklaşırken, sevincimizden birbirimize sarılıp, öpüşüyorduk. Yiyecekler bitmiş ama yolumuz da azalmıştı. Bu arada, Karadeniz'in azgın dalgaları birden büyüdü. Ama dayandık. Türk karasularına girdiğimizde mutluluktan ne yapacağımızı şaşırdık. İstanbul Boğazı'na girdiğimizde ise 'İşte özgürlük' diyerek sevinç çığlıkları attık. Evet şimdi Türkiye'deyiz ve çok mutluyuz. Jivkov'un katı rejimi artık çok uzaklarda kaldı. Allah Bulgaristan'da yaşayan tüm insanları Jivkov'un elinden kurtarsın. Bir süre Türkeye'de kaldıktan sonra Avustralya'ya veya Kanada'ya yerleşmek istiyoruz.**"

En keyifli yaşam özgürlükte otur" diyen Bulgar çifti mutlu

● Bulgar polisi protesto yürüyüşünü gaz, silah ve köpekle dağıttı

Soydaşlarımıza cop

Bülent AYAN • EDİRNE (MİL-HA)

● Baskıları protesto yürüyüşlerini engellemek isteyen Bulgar polisi, soydaşlarımızı dağıtmak için zor kullanırken binlerce fotoğraf çekti

BULGARİSTAN'daki soydaşlarımızın isim değişikliği ve baskıları protesto amacıyla yaptıkları yürüyüşleri engellemek için kendilerini gaz, silah, köpek ve copla dağıtan Bulgar polisinin, bu yürüyüşlere katılanları belirlemek için binlerce kaset film harcayarak, tek tek fotoğraf çektiği öğrenildi. Yürüyüşlere katılan Türklerin görüntüsünü video kasete de alan Bulgar polisinin arşivinde, yakından çekilmiş fotoğrafları ile birlikte binlerce Türk'ün ismi bulunduğu bildirildi. Utanç Treni'ne bindirilerek eşi **Saniye** ve iki oğlu ile birlikte sınır dışı edilen **Fikret Ahmetoğlu** isimli soydaşımız, Eskicuma'da yaklaşık 200 Türk'ün katıldığı yürüyüş sırasında Bulgar polisinin bol bol fotoğraf çektiğini söyledi. Eşinin de katıldığı yürüyüş sırasında polis tarafından çekilen fotoğrafını, bir Bulgar polis arkadaşının kendisine hatıra olarak verdiğini anlatan **Ahmetoğlu**, yürüyüşe katılan Türklerin fotoğraflarının çekilmemesi için yüzlerini sürekli saklamaya çalıştıklarını belirtti.

Bulgaristan'da adı **Fülo Hasenof** olarak değiştirilen **Fikret Ahmetoğlu** adlı soydaşımızın eşi de, yürüyüş sırasında Bulgar polisinin fotoğraf ve video çekimini tamamlamasından sonra, kalabalığı zorla dağıttığını ve pek çok kişinin yaralandığını söyledi.

• AJAN BAŞMÜFTÜ

Bu arada, Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği'nce yapılan açıklamada, Bulgaristan'da çeşitli işkence ve baskılara hedef olan soydaşlarımızı bölmek amacıyla gizli servis yöneticisi Binbaşı **Nedim Gencev**'in başmüftülüğe atandığı belirtildi.

Polis arkadaşı verdi *Protesto yürüyüşlerinden birine katılan* ***Fikret Ahmetoğlu****, yürüyüşte çekilen fotoğrafını bir Bulgar polis arkadaşının hatıra olarak verdiğini söyledi.*

MİLLİYET » 18 Temmuz 1989

Çernişev: "Çözüm uzak değil"

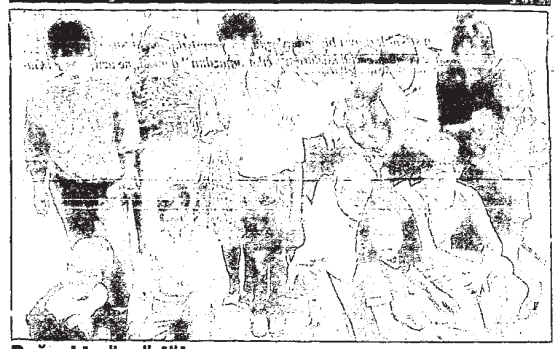
İSTİHBARAT SERVİSİ

BULGARİSTAN'ın zorunlu pasaport vererek sınır dışı ettiği Türklerin durumları ile ilgili olarak Ankara - Moskova ve Sofya arasındaki 3. tur görüşmelerini tamamlayan Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, Sofya üzerinden Türkiye'ye döndü.

Atatürk Havalimanı'nda gazetecilerin sorularını cevaplandıran Büyükelçi **Çernişev**, sorunun çözümünün çok zaman almayacağını söyledi.

Çernişev, bu arada Türklerin sınır dışı edilmeleri sonucu Bulgar ekonomisinin zayıf düştüğü şeklindeki bir soruyu da, **"Bu durum her iki taraf için de geçerli. Ancak çözüm için mesaj alışverişi yüksek düzeyde diplomatik kanallardan yapılıyor. Sorunun çözümü takdir edersiniz ki, kolay değil ama uzak da değil"** diye yanıtladı.

Soydaşlarımızın hepsinin ortak görüşü

Boğaz'da özgürlük ama Boğaz kıyısındaki Kabataş Lisesi'nde Bulgaristan'dan zorunlu göç eden 420 soydaşımız var. Hepsi ilk özgür günlerini Boğaziçi'nde yudumluyor olmaktan mutlu. Ama, örneğin Nevin (en sağda ortada), "Okulda şimdilik çok iyiyiz ama öğrenim yılı başlayınca ne yapacağız? Okullar açılmadan iş ve ev bulsak çok iyi olacak" diyor. (Fotoğraf: Mücahit BÜBER)

'Önce iş, sonra ev'

● Kabataş Lisesi'ne yerleştirilen, Boğaziçi'nin ve özgürlüğün tüm tadını çıkaran 420 soydaşımızın hemen hepsi, "Önce iş bulalım, sonra evimiz olsun" diyorlar

• Mücahit BÜBER

HEP gözümde tütüyordu İstanbul Boğaziçi. Zaman zaman fotoğraflarını gördüğümde, acaba bir gün gerçekten Boğaziçi'ni görebilecek miyim diye düşünüyordum. Evet şimdi Boğaziçi'ndeyim ve tüm hayallerim gerçekleşti. Baksanıza Boğaziçi'nde balık bile tutuyorum."

Bulgar zulmünden kaçıp ailece İstanbul Kabataş Lisesi'ne yerleşen 15 yaşındaki **Nevin Mutlu**, duygularını bu cümlelerle anlatıyor. **Nevin Mutlu**'yu, Kabataş Lisesi'ne yerleşen soydaşlarımıza yemek dağıtırken gördük konuştuk.

Ortaokul mezunu **Nevin**, Bulgaristan'daki onca baskı ve zulüm altında, bir de Fransızca öğrenmiş. Rusçayı da iyi bildiğini söyleyen **Nevin**, ilk önce kendisi için devlet güvenceli bir iş istiyor. Tabii, aynı isteklerin ailesi için de gerçekleşmesine çok sevineceğini belirtiyor.

Kabataş Lisesi'nin bahçesinde balık tutan **Nevin**, ilk yakaladığı balık için **"Ben özgürlüğe kavuştum. İstanbul'da tuttuğum bu ilk balığı azat ediyorum"** diyor ve yeni yaşamına ilişkin olarak şunları söylüyor:

"Biz beş kişiden oluşan bir aileyiz. Bu okuldaki durumumuz son derece iyi. Ancak okullar eninde sonunda açılacak. İşte o zaman ne yapacağız?

"Devlet, gücü yettiğince bize yardım ediyor. Minnettarız. Okullar açılmadan önce devlet güvenceli bir iş bulsak, çok iyi olacak. Özel sektörde de çalışmaya razıyız. Sonraki günlerde bir ev sorunumuz olacak. Hayatımız hep okulda geçmez. Devlet bize borç karşılığında ev verebilir mi bilmiyorum. Ama verirlerse çalışarak borcumuzu öderiz: İş bulduktan sonra da gece okullarına gitmek istiyorum. İdealim öğretmen olmak."

Kabataş Lisesi'nde Bulgaristan'dan zorunlu göç eden tam 420 soydaşımız bulunuyor. Burada görüştüğümüz soydaşlarımızdan hemen hepsi önce "iş" sonra "ev" diyorlar.

İşte bunlardan biri de yüksek eğitimini yarısına kadar tamamlayabilen 19 yaşındaki **Şefiye Osan Feratoğlu**.

Çok iyi Türkçe konuşabilen **Şefiye**, Türkiye'de yeni başladığı yaşama umutla bakıyor ve **"Ben kesin olarak üniversiteyi İstanbul'da bitireceğim"** diyor. Sekiz kişilik bir ailenin en büyük kızı olan **Şefiye** de önce "iş" sonra "ev" diyor.

Şefiye, "Bir an önce iş bulmalıyız. Sonra bir ev kiralar, yaşarız. Devletin Bulgaristan'dan gelen tüm insanlara ev vereceğini sanmıyorum. Borç karşılığında ileride belki olabilir. Ama şimdilerde bu gerçekleşemez kanısındayım. Boğaziçi'nin tüm güzelliğini çok duymuştum. Fotoğrafını bile göremediğim Boğaziçi'nde şimdi nefes alıyor ve yaşıyorum" diyerek duygularını dile getiriyor.

Bulgaristan'da zulüm ve baskı yüzünden lise eğitimini tamamlayamadan Türkiye'ye göç edenlerden biri de 15 yaşındaki **Emine Cemaloğlu**. Son derece güzel Türkçe konuşan **Emine**, **"Ben de okuyacağım"** diyor.

Ailesiyle birlikte Kabataş Lisesi'nde yaşamaya başlayan **Emine**, **"Çalışmak istiyorum. Önce para kazanacağım. Sonra da Türkçemi ilerletetetek bir liseye kayıt yaptıracağım"** diye konuşuyor.

Emine, Bulgar zulüm ve baskısından nefretle söz ederken de, **"İstanbul'da, hem de Boğaziçi'nde yaşıyorum. Çevredeki çay bahçelerinde keyif çatıp, tüm güzellikleri iliziyorum. Ama, en kısa zamanda iş bulup tüm hayallerimi gerçekleştireceğim"** diyor ve sözlerine şöyle son veriyor: **"Vatanımdayım, en güzeli özgürüm."**

MİLLİYET » 19 Temmuz 1989

MUHABİRİMİZ, ALPER'LE GELDİ

Artık Türkiye için yarışacak Olayı baştan sona izleyen arkadaşımız Kâmuran Sümercan (sağda), başarılı bir organizasyon sonucu özgürlüğe kavuşan ve "artık bayrağımız için yarışacağını" söyleyen milli atlet Alper Kasapoğlu (ortada) ve Alper'i kaçıran Türk işçi Metin Yazarel, uçakta mutlu bir tablo oluşturdu.

Büyük kaçışın öyküsü

● Film gibi kaçışın baş oyuncusu Metin Yazarel, olayı şöyle anlattı: "Pazar günü Alper'i kaçırma talimatını alınca Helmond'da kaldığı otele gittim. Alper'i sordum. Görevli, 'Yok' dedi. 'Yerini söyle, ne istersen veririm' deyince, 10 bin florin istedi. Niyetimizi söyledik ve büyük kaçış gerçekleşti. Milli atlet Alper de artık Türkiye'de..."

HABERİ 13. SAYFADA

Hosteslerle sevgisi Hollanda'da Bulgar atletizm takımından kaçan Alper Kasapoğlu, dün akşam saatlerinde Türkiye'ye gelirken, uçakta muhabirimiz Kâmuran Sümercan ile THY'nin hosteslerinden Türkiye hakkında detaylı bilgi aldı.

Büyük kaçışın öyküsü

• Kâmuran SÜMERCAN

BULGARİSTAN Atletizm Milli Takımı'yla, yarışmalara katılmak üzere geldiği Hollanda'da bir Türk işçisinin çabaları sonucu **"özgürlüğüne"** kavuşan soydaşımız **Alper Kasapoğlu** artık Türkiye'de... Başarılı atlet **Kasapoğlu**'nun Türkiye'deki ilk sözleri şunlar oldu: **"Birkaç gündür antrenmansız kaldım. Hemen antrenmana başlayıp, artık ay-yıldızlı bayrağım için yarışmak istiyorum."**

18 Temmuz 1989, günlerden salı. Hollanda'nın Amsterdam Havaalanı'ndayız. Yanımda Hollanda'da çalışan işçilerimizden **Metin Yazarel** ve büyük bir usatlıkla özgürlüğe kavuşturduğu Bulgaristan'daki soydaşlarımızdan **Alper Kasapoğlu.** Türkiye saati ile 17.10'da üçümüz birlikte uçağa biniyoruz. Yolculuğumuz boyunca **Yazarel**'den **Alper**'i nasıl kaçırmaya ikna ettiğini, **Alper**'den de neler hissettiğini öğrenmeye çalışıyoruz.

Metin Yazarel'e göre, **Alper**'in kaçması, hayatının en önemli üç olayından biri. **"Çok sevdiğim kızla evlenmem, çocuklarım ve Alper'i özgürlüğe kavuşturmam en önemli üç olay"** diyor. **Yazarel**, geçtiğimiz pazar günü Federal Almanya'daki Türk İslam Birliği Başkanı **Serdar Çelebi**'nin kendisini telefonla aradığını ve **"Bulgaristan atletizm takımında bulunan Alper adlı bir Türk'ü kaçırmasını istediğini"** söyledi. **Yazarel**, şöyle devam etti:

"En güvendiğim arkadaşım Timur Avcı'yı yanıma alarak, yarışmaların yapıldığı Helmond'a gittik. Alper'le ilk teması kurdum. Sonra kaldığı otele gittik. Otel görevlisi, Alper'in 304 numarah odada kaldığını söyledi. Ancak o odada Alper yoktu. Resepsiyon memuruna, 'Yerini söyle, ne istersen vereyim' dedim. O da '10 bin florin' dedi. Bunun üzerine, gerçek niyetimizi anlattım. O zaman iş değişti, 'Kusura bakmayın, size şaka yaptım. 331 numaralı odada kalıyor' diyerek gerçeği söyledi. **Alper'le tekrar görüştükten sonra, durumu Lahey'deki Büyükelçiliğimiz yetkililerine bildirdim. Alper'i alarak evime götürdüm ve iki gün mi-**

uzun atlama dallarında yarışıyordum, sonra dekatlona geçtim. **1984, 1985, 1986, 1988 ve 1989'da Bulgaristan birincisi oldum. 1987'de sakatlığım nedeniyle yarışmalara katılamadım.**

1988 yılında Balkan Atletizm Şampiyonası İzmir'de yapılıyordu. Beni kasıtlı olarak götürmediler."

Özgürlüğe kaçmaktan çok sevinçli olduğunu belirten Alper'in bazı dereceleri şöyle: 100 metre: 10.80 saniye, uzun atlama: 7.70 metre, gülle: 14.00 metre, yüksek atlama: 2 metre, 400 metre: 49 saniye.

Beraber İstanbul'a geldiğimiz **Alper**'in en büyük arzusu Bulgaristan'da kalan anne ve babasının da bir an önce anavatana gönderilmesi. **"Ağabeyim Türkiye'de. Zaten ilk antrenörüm ağabeyim İlker'di. Onun kontrolünde gerçek gücümü göstereceğim"** diyen Alper, bir an önce antrenmanlara başlamak istiyor. **"Eğer antrenmanlara yarın (bugün) başlarsam, cumartesi - pazar günü İzmir'deki atletizm müsabakalarına katılabilirim. En büyük dileğim, en büyük başarıları ayyıldızlı bayrağımın altında kazanmak ve onu en yükseklere çıkarmak"** diyor.

Alper'den bir de müjdeli haber var: 6 yıl Bulgaristan birincisi olan **Mustafa Dahiloğlu** adlı Türk atlet de birkaç gün içinde Türkiye'ye gelecek.

MİLLİYET » 19 Temmuz 1989

● Yılmaz, Müslüman ülkelerden ortak eylem istedi

Sofya'dan tazminat istenecek

● Impact International dergisine bir demeç veren Mesut Yılmaz, "Müslüman ülkeler Bulgar hükümetinin soydaşlarımıza yaptığı baskıya karşı harekete geçmezlerse ümmetin İslam Konferansı Örgütü'ne olan umutlarının temelsiz olduğu ortaya çıkacaktır" dedi

● İslam ülkelerine yönelik yayınlarıyla tanınan İngiliz dergisi, Bulgaristan'ın tazminat olarak Türkiye'ye toprak vermesini önerdi

LONDRA, AA

BULGARİSTAN'ın, zorla sınır dışı ettiği Türklere tazminat olarak topraklarından ölçülü bir bölümünün Türkiye'ye devretmesi önerildi.

İslam ülkelerine yönelik yayınlarıyla tanınan 30 bin tiraj'la bağımsız haftalık "Impact International" dergisi, son sayısında Bulgaristan'dan zorla sınır dışı edilen Türklerin sorunlarını kapak konusu yaptı.

Dergi kapakta, "İslam dayanışmasının sınanması" başlığı ile verdiği uzun yazıda Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'la yapılan bir görüşmeyi de yayınladı.

Impact International dergisi, topraklarından sökülüp atılan Türkleri, Türkiye'nin bir koşullarda kabul etmemesi gerektiğini savunarak, **"Türkiye'nin Sofya'dan ölçülü bir toprağı devretmesini istemek hakkı olduğu kadar Bulgaristan'daki Müslüman Türklere karşı da bir görevdir. Kısa vadede böylesine bir istek, Bulgar rejimini, cezasız kalan eylemi sürdürmekten vazgeçirebilir"** dedi.

• MESUT YILMAZ'IN DEMECİ

Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz da, Impact International dergisine verdiği demeçte, İslam Konferansı Örgütü üyesi ülkelerin Türk azınlığa yapılan baskı ve zulüm nedeniyle Bulgaristan hükümetine karşı ortak eyleme geçmesini istedi.

Yılmaz, demecinde "Müslüman **ülkeler şimdi harekete geçmezlerse, korkarım, ümmetin İslam Konferansı Örgütü'ne olan umutlarının temelsiz olduğu ortaya çıkacaktır"** dedi.

Bütün dünya ülkeleri ile Müslüman ülkelerin, Türk azınlığın sosyal, dini ve temel haklarının yeniden tesis edilmesini sağlamak için Bulgaristan'a ekonomik yaptırımlar uygulanmasını isteyen Dışişleri Bakanı **Yılmaz**, şunları ekledi: **"Bu insanlar Bulgarlaştırılmamak için Türkiye'ye geldi. Bu insanlar dini ve kültürel kimliklerini** korumak istiyorlar. **Böylesine istek büyük bir cesaret gerektirir. İslam dünyası bu isteğe saygı duymalı."**

• TARİHİ FIRSAT

Impact International dergisi, bu arada Bulgaristan'daki Türklerle ilgili 2. Dünya Savaşı'na ait bir tarihi gerçeği de sütunlarına aldı.

Dergideki yazıda, 2. Dünya Savaşı sırasında ABD Başkanı **Roosevelt**, İngiltere Başbakanı Winston **Churchill** ile Sovyet lideri **Joseph Stalin**'in 20 Ekim-1 Kasım 1943 tarihleri arasında Tahran'da yaptıkları konferansta, Türkiye'nin müttefik güçlerin yanında savaşa girerek, Bulgaristan'da bir beşinci cephenin açılmasını gerçekleştirmesi halinde Ruşçuk'a kadar olan Kuzeybatı Bulgaristan'la Rodos Adası dahil tüm Oniki Adalar'ın Türkiye'ye verilmesi kararını aldıkları hatırlatıldı.

Churchill'in bu konferanstan sonra geldiği Adana'da Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile buluşarak, konferansta alınan kararı kendisine ilettiği anlatılan yazıda şunlar kaydedildi:

"Türkiye'ye, savaşa girmesi için altın gibi bir fırsat önerildi. Türkiye, 1877-78 Türk-Rus savaşında kaybettiği toprakları geri alması bir yana savaş sonrası dünya haritasının yeniden biçimleneceği bir barış konferansına katılma fırsatını da elde edecekti. İnönü bu planı kabul etti, ancak ordusunu donatabilmek için askeri yardıma ihtiyacı olduğunu söyledi. Churchill, buna çok memnun oldu ve hemen İngiliz ve Amerikan askeri uzmanları Türkiye'ye göndererek bir askeri ihtiyaç listesi hazırlamalarını istedi. İngiliz ve Amerikalı uzmanlar, Türkiye'nin istediği silahlar listesini hazırlamak için Ankara'ya bastırıyorlardı. Ama İnönü zamanla oynuyordu. Churchill, İnönü'yle bir kez daha buluştu. Ama bu kez Kahire'de. İnönü, Churchill'e daha fazla zamana ihtiyacı olduğunu söyledi. Churchill, İnönü'nün zamanını boşa harcadığını fark etmişti. İngilizlerin ünlü komutanı Mareşal Montgomery'nin, 'Bir gün gelecek Türkiye, Bulgaristan'daki soydaşlarının haklarını yeniden kazanabileceği bu tarihi fırsatı kaçırdığı için pişman olacaktır' dediği bilinir. İsmet İnönü'ye Balkanlar'daki Alman komutanı da benzer bir öneriyi yapmış, Alman birliklerinin Bulgaristan'dan çekileceğini belirterek, Türk askerlerinin boşalan bölgelere girmesini istemişti. Almanlar, Balkanlar'ın Ruslar tarafından işgal edilmesini istemiyordu. Hatta Bulgar monarşisi, İstanbul'a araçlar göndererek, Türkiye'nin Bulgaristan'ı işgal etmesini istedi, çünkü biliyorlardı ki, komünistler, Bulgar yurtseverleri öldürecekti. İsmet İnönü bu çağrılara da hareketsiz kaldı. İsmet Paşa hiçbir şekilde meramını anlatamadı, sadece 'Ben Türkiye'yi savaşa sokmadım' şeklindeki müstehzi açıklaması hariç, Türkiye, nasıl olursa olsun, Türk-Rus savaşındaki yanlışları düzeltecek büyük bir fırsatı kaçırdı, Bulgar Müslümanları da kendi topraklarında güven içinde yaşama imkanını..."**

Impact International dergisi, Bulgaristan'ın beklenmedik şekilde sınır dışı ettiği çok sayıdaki Türk mülteciyi Türkiye'nin hayranlık uyandıracak şekilde kabul ettiğini de belirtti.

Bir İngiliz dergisinin ilginç önerisi:

'Sofya toprak versin'

● İngiliz Impact International dergisi, yurtlarından sürülen soydaşlarımıza karşılık Bulgaristan'ın bir bölüm toprağı Türkiye'ye terk etmesi önerisinde bulundu

MİLLİYET » 19 Temmuz 1989

●Türkiye'ye sığınan Bulgar çift özgürlüğün tadını çıkarıyor

"Kaçışı 2 yıl önce planladık"

● Kaçma kararını 2 yıl önce 10 günlük bebeklerini kaybettikten sonra verdiklerini söyleyen Bulgar Berov çifti, "Jivkov'un baskı rejiminde inim inim inleyen Bulgarlardan insan olmanın onurunu taşıyan herkes kaçma hayaliyle yaşar" dedi

İSTİHBARAT SERVİSİ

BULGARİSTAN'daki baskı rejimine isyan ederek, kendi kullandıkları motorlu ve yelkenli tekne ile önceki gün İstanbul'a gelen ve iltica talebinde bulunan genç Bulgar çift, özgürlüğe yelken açışlarını Milliyet'e anlattı.

Sorgularının yapıldığı Emniyet Müdürlüğü'nde görüştüğümüz Roumen ve Sashova Berov çifti, kaçma kararını 10 günlük bebeklerini kaybettikten sonra verdiklerini söylediler.

33 yaşındaki makine mühendisi Roumen ve 25 yaşındaki ekonomist Sashova Bulgarca-İngilizce sözlüğe bakarak, orta derecedeki İngilizceleri ile şöyle konuştular:

"Bulgaristan'da Jivkov'un baskı rejiminde inim inim inleyen Bulgarlardan insan olmanın onurunu taşıyan herkes kaçma hayaliyle yaşar. Ama kimse kimseye güvenmediği için bunu içinden bile tekrarlamaya korkar.

"Biz de yıllarca bu hayalle yaşadık. Ancak yine kararsızdık. 'Geride bıraktığımız ailelerimize bir şey olur mu?' diye kaygı duyuyorduk. İki yıl önce bir oğlumuz oldu. Ne yazık ki bu çocuğumuzu 10 gün sonra kaybettik. Bu olay bizi çok etkiledi. Artık hiçbir şey bizi ilgilendirmiyordu. Evlat sevgisini tatmıştık ve bundan sonra doğacak çocuklarımızı özgür bir ülkede doğurup, büyütmek istiyorduk."

Kesin kaçma kararından sonra bunu ancak deniz yoluyla yapabileceklerini anladıklarını belirten genç Bulgar çifti, bu amaçla bir tekneye alıp, bu işin inceliklerini öğrendiklerini söylediler. İlk kez geçen yıl kaçmayı denediklerini belirten Roumen Berov, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Ancak bizi gören bir Bulgar devriye gemisinden korkup geri döndük. Özgürlüğe yaklaşmak, Bulgaristan'daki hayatı daha da çekilmez yapmıştı. Bu kez kararlıydık. Üç gün korku ve dehşet doluydu. Ama dün Türkiye sahillerini görünce bizim için yeni bir hayat başladığını anladık."

Şu an ceplerinde sadece büyük zorluklarla biriktirdikleri 500 dolar (1 milyon lira) olduğunu anlatan Bulgar ilticacı, sözlerini şöyle tamamladı:

"Para önemli değil. Eşim de ben de iyi yetişmiş insanlarız. Özgür bir ülkede kolayca yeni bir hayat kurarız. Tüm istediğimiz Türkiye bizi İngilizce konuşulan özgür bir ülkeye yollasın. Tercihimiz Avustralya çünkü orada yazıştığım, adreslerini bildiğim Bulgar dostlarım var."

MİLLİYET » 19 Temmuz 1989

17.2 milyar leva geldi ama dövize çevrilmesi zor

Zorunlu göç 165 bine ulaştı

● Türkiye'de akrabası bulunmayan soydaşlarımız çeşitli illere gönderilecek

MİLLİYET HABER MERKEZİ

BULGARİSTAN'dan zorla sınırdışı edilen ve Türkiye'de akrabası bulunanlar, bugünden itibaren çeşitli illere gönderilecek.

Yetkililerin verdiği bilgiye göre, Türkiye'ye giriş yapan soydaşlarımızın sayısı dün 165 bine ulaştı. Yetkililer, Edirne ve Kırklareli'ndeki çadırkentlere yeterince göçmenin yerleştirildiğini, bundan sonra gelecek soydaşlarımızdan 1.540'ının Amasya, 1.307'sinin Tokat, 1.748'inin Afyon ve 3.500'ünün de Isparta'ya gönderileceğini bildirdiler.

Bu arada Bulgaristan'dan göçen soydaşlarımızın yanlarında getirdikleri Bulgar parası levalar, Merkez Bankası'nın elinde kaldı. Merkez Bankası yetkilileri, Leva'nın konvertibl olmaması nedeniyle soydaşlarımızdan alınan 17.2 milyar liralık levanın uluslararası piyasalarda dolar ya da marka çevrilmesinin güç olduğunu bildirdiler. Banka, sadece bir milyon levalık Bulgar parasını dolara çevirebildi.

Öte yandan İsrailli ünlü orkestra şefi **Zubin Mehta**, Dışişleri Bakanlığı eski müsteşarı **Abraham Tamir** ve Tel Aviv Üniversitesi Arkeoloji Fakültesi Dekanı Prof. **Jak Yakar**, yayınladıkları bildiride, Bulgaristan'ın Türk azınlığa uyguladığı baskıları protesto ettiler.

Dünya Sağlık Örgütü'nün, Bulgaristan'dan zorla gönderilen soydaşlarımıza yapılan aşıyı araştırmak üzere gönderdiği heyet de dün Kapıkule'de incelemelerde bulundu. Heyet, Türkiye'deki incelemelerini hafta sonunda tamamlayacak.

Türk eşini vatanına tercih etti

• Bülent AYAN

• EDİRNE (MİL-HA)

VE, Bulgaristan'dan Bulgar vatandaşı da geldi. 11 yıllık eşi **Gülsen Hasanmehmet** ile sınır dışı edilen **Dankof Vasilev**, **"Her şey isim değiştirince patlak verdi. Ben de ismimi değiştireceğim. Ama, baskı ile değil"** dedi.

Edirne'deki çadır kentin 73 numaralı çadırı önündeyiz. Kayıtlarda, bu çadırda 2 kişinin barındığı yazılı. Bir yanda Bulgarca isimleri, diğer yanda da bir Türk isim, bir de Bulgarca isim. Yetkililere dikkatimizi çeken bu noktayı soruyoruz. **"Kadın Türk, eşi Bulgar"** yanıtını veriyorlar bize. Ve konuşmaya başlıyor **Vasilev**:

"Bulgaristan'da Türklere çok eziyet ettiler. Her şey isimleri değiştirilince başladı. Yürüyüşler yaptılar, polis zorla dağıttı. Yürüyüşler, mitinglere dönüşecekti, baktılar olmuyor, pasaport vermeye başladılar. Pasaport için başvuran Türklerin isimleri Bulgarca olduğu için, ben de pasaport almaya gittiğimde dayak yedim. Bulgaristan'da insan hakları diye bir şey kalmadı. Türklere yaptıklarını Bulgarlara da yapıyorlar. Ancak, Türkler ile Bulgar vatandaşları çok iyi geçiniyor. Yöneticiler yok mu, bütün iş onlarda bitiyor."

MİLLİYET » 20 Temmuz 1989

Teşebbüs, tepki, kınama ama kıyımın 2. ayında sınır dışı edilen soydaşlarımızın sayısı 160 bini aştı

Sofya bildiğini okuyor

● Türkiye, bir göç anlaşması yapmak için Bulgaristan'ı masaya oturtamadı

Güvenlik Konseyi askıda Göçün başladığı ilk günler Bulgar trajedisini dünyaya duyurmak için Güvenlik Konseyi'ne gitmek isteniyordu. Fakat Sovyetler'in devreye girmesi üzerine girişim askıda kaldı

İslam dünyası sessiz Cumhurbaşkanı Evren'in mesajları, Dışişlerimizin temaslarına rağmen İslam ülkelerinden soydaşlarımıza yapılan zulüm konusunda henüz somut bir girişim gelmedi ★

Batı'nın tutumu ABD ve Kanada'nın Bulgaristan'a karşı ekonomik baskısına Ortak Pazar ülkelerinin de katılması Ankara'yı umutlandırdı. Ancak Sofya'yı masaya oturtacak bir sonuç hâlâ alınamadı

Bulgaristan'ı masaya oturtacak girişimler çıkmazda

Diplomasi savaşı

ANKARA, ÖZEL

BULGAR yönetimini **"Göç anlaşması müzakereleri için"** masaya oturtmak amacıyla, **Özal** hükümetinin sürdürdüğü **"Uluslararası diplomasi savaşı"** son günlerde çıkmaza girdi. Ankara şimdi bu çıkmazı açma yollarını araştırıyor.

Dışişleri Bakanlığı'nın üst kademesinde yapılan son değerlendirmeler, yüzbinlerce Türk'ün Bulgaristan'dan zorunlu göçün başladığı ilk günden itibaren sürdürülen **"diplomasi savaşının"** belirli ölçüde sonuç verdiği yolunda. Türkiye, ilk günlerde olduğu gibi artık yalnız değil. İlk günlerde sessiz kalan Batı dünyası ve İslam ülkeleri, son haftalarda Sofya yönetimine karşı oldukça sert açıklamalar yaptılar, ama yine de geriye dönüp bakıldığı zaman, bu kınamaların **"Bulgaristan'ı bir göç anlaşması için masaya oturmaya zorlamaktan çok uzak olduğu"** görülüyor.

Türkiye'nin şimdiye kadar istediği sonucu alamayışının çeşitli nedenleri var... Ama, yapılan değerlendirmeler de Bulgaristan'ın özellikle Batı dünyasına yönelik olarak sürdürdüğü Türkiye'deki Kürt azınlığı karşı tezinin bu nedenlerin başında yer aldığını ortaya koydu. Bulgaristan her uluslararası platformda ve her ikili temasında bu tezi işledi ve zaten bu konuya sempati ile bakan Batılı ülkelerin tepkisini hafifletti.

Göçün başladığı ilk günlerde Ankara nasıl bir strateji çizmişti? Ve şimdiye kadar bu strateji ne ölçüde başarılı olabildi?

Ortaya çıkan tablo şöyle:

1) Güvenlik Konseyi'ne başvuru:

Özal hükümetinin Bulgaristan'ı sıkıştırmak için düşündüğü en etkili kanallardan biri olarak Güvenlik konseyi tespit edilmişti. Başta, Dışişleri'ndeki genel hava **"ne olursa olsun"** meseleyi Güvenlik Konseyi'ne götürme yönündeydi... Bu görüşü ağırlıkla savunanlar, **"sert bir kınama çıkmasa dahi Bulgaristan'ın teşhir edileceğini ve dünyanın dikkatinin bu trajediye çevrileceğini"** söylüyorlardı.

Ancak bu aşamada, Türkiye'nin Güvenlik Konseyi'ne başvurusu askıya alınmış durumda. Bunda en önemli etken Sovyetler'in tutumu ve devreye girişi oldu. Ankara halen Sovyetler'in arabuluculuk girişimlerine bir süre daha zaman tanımak istiyor. Bu arada, Güvenlik Konseyi'ne yapılacak bir başvurunun Sovyet vetosu ile karşılaşabileceğinden endişe duyuluyor.

İkinci bir endişe ise, Güvenlik Konseyi'nin **"Türkiye ile Bulgaristan'a gündemsiz görüşme"** çağrısı yapması yönünde. Böyle bir çağrının Sofya'nın uyguladığı **"oyalama"** politikasının güçlendireceği belirtiliyor. Ankara, bu yöndeki adımını atmadan önce, bir süre daha bekleme eğiliminde.

2) İslam Konferansı toplantısı:

Düşünülen ikinci uluslararası platform İslam Konferansı'ydı. Ankara'nın İslam dünyasının Bulgaristan karşısındaki tutumundan duyduğu hayal kırıklığı halen devam ediyor.

Cumhurbaşkanı **Kenan Evren**'in Kral **Fahd**'a yazılı bir mesaj göndermesine rağmen, halen Suudi Arabistan'ın bir açıklama yapmamış olması da şaşkınlık yaratıyor. Yetkililer, Suudi Arabistan'ın İslam Konferansı dönem başkanı olarak **"olağanüstü toplantı"** için üye ülkeler nezdinde nabız yoklamasının beklendiğini ve buna göre, konferansın toplantıya çağrılacağını söylüyorlar. Ancak, şu ana kadar alınan işaretler, Türk yetkililerı fazla bir iyimserliğe yöneltecek durumda görünmüyor.

● KUVEYT, BÜYÜKELÇİSİNİ ÇAĞIRDI

Muhabirimiz Vahap Yazaroğlu'nun haberine göre Kuveyt, Bulgaristan'ın ülkedeki Müslüman Türk azınlığa uyguladığı baskılar konusunda bilgi almak için, Sofya'daki büyükelçisini çağırdı. Kuveyt Dışişleri Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada, Büyükelçi **Takip el-Nakip**'in, Bulgaristan'ın, Müslüman Türk azınlığın ibadet özgürlüğünü kısıtladığı yolunda bilgi verdiği, konuyu görüşmek üzere büyükelçinin Kuveyt'e çağrıldığı belirtildi. Arap ülkeleri arasında Bulgaristan'la ilişkileri en iyi ülke olan Kuveyt'in bu tutumu memnunlukla karşılandı.

3) Batı dünyasının tutumu:

Batı dünyası ilk başlarda olduğu gibi artık sessiz değil. Amerika ve Kanada'nın Bulgaristan'dan gelecek ticari heyetlerin ziyaretlerini iptal etmesi, Ortak Pazar'ın Sofya ile ticari görüşmeleri askıya alması, Batı ülkelerinin birbiri ardına yaptıkları Bulgaristan'ı kınayan açıklamalar Ankara'ya biraz nefes aldırmış durumda. **"Ama bunların hiçbiri, Bulgaristan'ı göç anlaşmasını müzakere etmek için masaya oturtmaya yeterli değil"** diyor üst düzeydeki bir yetkili.

Türk hükümetinin esas beklentisi, Batı dünyasının Sofya'ya karşı ekonomik ve ticari ambargo kararı alması yolunda... Yetkililer, **"En azından, ticari ilişkilerini azaltacaklarını açıklamaları dahi, Sofya'ya karşı büyük bir baskının başlangıcı olur"** diyorlar.

Ancak bu aşamada, ne İslam dünyası, ne de Batı'nın böyle bir niyetinin olmadığı söyleniyor.

PTT Posta Çekleri Merkezi'nde de, Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan Türkler için **"Şafak"** adı altında bir çek hesabı açıldı. Soydaşlarımıza yapılacak yardımların, bu çek hesabına yatırılabileceği bildirildi.

"Sesleyin Bizi"

Yazar Alev Alatlı, Bulgaristan'dan göçe zorlanan soydaşlarımızla konuşup değişik bir tat alacağınız bu yazı dizisini hazırladı

Yarın Milliyet'te

MİLLİYET » 20 Temmuz 1989

Göçmenlerin bir yıllık kiralarını devlet ödeyecek

Soydaşlarımıza müjde

Fikret BİLÂ • ANKARA

BULGARİSTAN'dan zorla göç ettirilen Türklere ilişkin sorunların çözümünde koordinatör bakan görevi yapan Devlet Bakanı Prof. Dr. **Ercüment Konukman**, Bulgaristan'dan gelen Türklerin bir yıl boyunca kiralarının devletçe ödeneceğini açıkladı.

Ercüment Konukman, Milliyet'in yürüttüğü **"Mektup Kampanyası"**nın çok etkili ve başarılı olduğunu da belirterek şunları söyledi:

"Milliyet'in başlattığı ve Bulgar zulmünün uluslararası kuruluşlarda mektup ve telgrafla kınanması kampanyası özellikle Avrupa Konseyi'ndeki çalışmalarımıza büyük katkı sağlamış ve başarılı olmuştur, bu vesile ile teşekkürlerimi belirtmek isterim."

Devlet Bakanı **Ercüment Konukman**'a yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

Soru: **"Bulgaristan'dan gelen Türkler hakkındaki son istatistiki bilgileri verir misiniz?"**

Konukman: "Bugüne kadar (dün) Kapıkule'den 130 bin 447, Kırklareli'den de 26 bin 930 soydaşımız gelmiş ve toplam sayıları 157 bin 377'ye ulaşmıştır. Bugün yapılacak girişlerle bu sayının 160 bin olması beklenmektedir. Yaklaşık 40 bin aile gelmiş bulunmaktadır."

Soru: **"Gelenlerin mesleki ve eğitim durumları hakkında bilgi verir misiniz?"**

Konukman: "Gelen yaklaşık 160 bin kişinin yüzde 60'ı sanayi işçisi, yüzde 30'u tarım işçisidir. Geriye kalan yüzde 10'u ise doktor, mühendis ve özellikle de teknisyendir."

Soru: **"Bulgaristan'dan gelen Türklerin talepleri ve bugüne kadar başta iş olmak üzere sağlanan olanaklar nelerdir?"**

Konukman: "Gelenlerin önce bir form doldurmaları gerekiyor. Bu formda Türkiye'de akrabaları olup olmadığı, gitmek istedikleri yerler soruluyor. Öncelikle akrabaları varsa yerleşim talepleri karşılanıyor. Ardın iş taleplerini karşılamaya çalışıyoruz. Şu ana kadar gelenlerin 20 bin küsuruna iş olanağı sağlanmıştır ve 156 bin soydaşımız da Anadolu'nun çeşitli illerine dağıtılmış durumdadırlar."

Soru: **"Devlet olarak sağlanması düşünülen olanaklar nelerdir?"**

Konukman: "Öncelikle barınma sorununun çözümü üzerinde çalışıyoruz. Soydaşlarımızın iş bulup iş kurmalarına ve düzenli bir gelire kavuşmalarına kadar devlet desteği sürdürülecektir. 40 bin aileyi bulan soydaşlarımızın bir yıl süreyle kira bedelleri Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Fonu'ndan ödenecektir. Bir yıllık süre içinde de kendilerinin düzenli bir gelire kavuşturulacağını sanıyoruz.

Soru: **"Konut edindirme konusunda özel bir projeniz var mı?"**

Konukman: "Soydaşlarımızın büyük çoğunluğu kalifiye elemanlardır. İş verimleri normal işçilerden yüksektir. Bir yıllık kira bedelleri de ödenince, bu zaman zarfında kendi aralarında konut kooperatifi kurmaları özendirilecek

Soru: **"Çocukların eğitimi konusundaki çalışmalarınız hakkında bilgi verir misiniz?"**

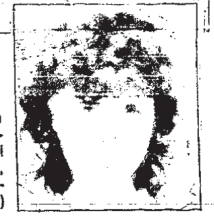
Konukman: "Maalesef şu ana kadarki gözlemlerimiz çocuklarımızın Türkçe okuyup yazamadıkları, büyüklerin de dini vecibeleri tam olarak bilmedikleri yönündedir. Bu nedenle öncelikle geçici iskân bölgelerinde çocuklara okuma-yazma öğretilmekte, büyüklere de dini eğitim verilmektedir. Okuma-yazma sorunu çözüldükten sonra soydaşlarımızın çocukları okullara yerleştirilecektir."

Soru: **"Bundan sonra gelebileceklerle Bulgaristan'dan göçe zorlananların sayısının kaça ulaşacağını tahmin ediyorsunuz?"**

Konukman: "Aldığımız bilgilere göre Bulgaristan 300 bin Türk'e pasaport vermiş durumdadır. Bunlardan 160 bini geldi. Ancak son günlerde Bulgaristan, göçü, yarattığı ekonomik ve siyasi sıkıntı nedeniyle durdurma çabasına girmiştir."

MİLLİYET » 20 Temmuz 1989

Bulgar'dan taş

BULGARİSTAN'dan sınır dışı edilen ve otomobilleriyle yurdumuza gelen soydaşlarımızın araçları önceki gece taş yağmuruna tutuldu. Kapıkule'ye 60 kilometre uzaklıktaki Orumova köyündeki olayda çok sayıda otomobilin camları kırıldı (üstte). Bulgarların attığı taşlar, başına isabet eden Seyda Behçetova isimli genç kız da yaralı olarak Kapıkule'ye geldi (yanda).(Fotoğraf: Bülent AYAN — EDİRNE, MİL-HA)

DİPLOMASİ KORİDORU

Sözlü güvenceye ÖZAL'IN BAKIŞI

• Nur BATUR

"DEMOKRASİYE inanan ve insan hakları alanında önemli adımlar atan, barışçı bir sosyalist liderin önderliğindeki Sovyetler Birliği."

Sovyetler'in "**sempatik**" Büyükelçisi **Albert Çernişev**'in Ankara-Moskova ve Sofya arasında sürdürdüğü mekik diplomasisi, **Gorbaçov**'un Batı'da yarattığı bu imaja son derece uygun... Ama kanayan yaraya merhem olmaktan uzak görünüyor.

Sovyetler'in, üç buçuk haftadır devam eden, **Çernişev**'in deyimiyle, "**arabuluculuk**" girişimi konusunda Dışişleri koridorlarında son günlerde oldukça soğuk bir hava esiyor.

Çernişev, üç başkent arasındaki gidiş ve gelişlerinin üçüncüsünü tamamlamış olmasına rağmen, halen yaşanan, "**insanlık trajedisine**" çözümü yönünde ciddi bir gelişme elde edilmiş değil.

Sovyet girişiminin içeriği değerlendirildiğinde üç buçuk hafta sonunda varılan nokta, Ankara'nın beklediği ve umut ettiği gelişmenin uzağında görülüyor.

Özal'dan Jivkov'a, Jivkov'dan Özal'a sözlü mesajlar getirip götüren Sovyet büyükelçisi, iki gün önce iyimser bir hava yaratarak, **Ankara'ya dönmüş durumda...**

Ancak kamuoyuna yansıttığı iyimser hava ile önceki akşam göç saatte Dışişleri Bakanı Mesut Yılmaz'a ilettiği Jivkov'un mesajı arasında derin bir uçurum olduğu belirtiliyor.

Çernişev'in getirdiği bu mesajda da yeni bir unsur yok. Jivkov, yine Özal'la "gündemsiz" müzakereye oturmak istiyor, "Bazı ülkede, bir bütünsünün masaya oturmam, herkes istediği sorunu gündeme getirsin" diyor. Bunu da **Özal**'ın kabul etmesi mümkün değil.

Aslında Türk hükümeti başından beri, **Çernişev**'in "**Çözüm uzak değil**" şeklinde yaptığı değerlendirmelere katılmıyor.

İlk raundta **Çernişev'in Bulgar** yönetiminin görüşlerini tekrarlamanın ötesinde bir adım atmadığı belirtiliyor.

Son derece gizli tutulan **Çernişev**'in bizzat **Özal**'la görüştüğü ikinci raunda gelince... Bu görüşmenin havası şimdi yavaş yavaş kapalı kapıların duasa sarıyor.

Çernişev'in Özal'la görüşmesinde, Bulgaristan'ın önerdiği şekilde "gündemsiz bir görüşme" başlatılmasını istediği, ancak, Türk tarafının ilk madde olarak, "göç anlaşmasını" masaya getirmesi halinde, Bulgarların bunu müzakereyi kabul edeceği konusunda güvence verdiği söyleniyor.

Bunu, Özal'ın tatmin edici bulmadığı sızan bilgiler arasında...

Dışişleri koridorlarında, Moskova'nın bu önerisine, "**oyalama taktiği**" olarak bakanların sayısı da oldukça fazla.

"**Sözlü bir güvence ile masaya oturmak, ne olacağı bilinmeyen bir yöne meseleyi kaydırmak olur. Belgrad Protokolü'nün tekrarından öteye gitmez. Böyle bir gelişme ise, sadece Bulgarların ekmeğine yağ sürer. Dünya kamuoyuna dönüp, 'İşte biz müzakere ediyoruz. Siz karışmayın' derler. Tüm çabaları-mız da boşa gider**" deniyor.

Yani, **Özal, göç anlaşmasının** ele alınacağı konusunda sağlam bir güvence olmaksızın, **Jivkov**'la bir müzakere süreci içine girmeye hiç niyetli değil.

Ama Sovyetler'in girişimine de kapıları kapatmaktan kaçınıyor. Bu nedenle de Moskova'dan gelen "**sözlü güvence**" önerisinin reddedildiği yüksek sesle söylenmiyor.

Ankara'nın eğilimi, Sovyet girişimine biraz daha zaman tanıyıp, Sovyetler'in yarattığı imaja uygun bir yöne kaymasını beklemek yolunda.

Ama işin başka bir yönü daha var... Eğer, Sovyetler'in tam anlamıyla bir oyalama taktiği uyguladığı kanısı ağırlık kazanırsa, buna da izin verilmeyeceği anlaşılıyor.

Özal hükümeti, bundan böyle, Moskova'dan çözüme yönelik ve Sofya'yı kaçamak yollara sapmadan masaya getirecek bir formül bekliyor.

MİLLİYET » 21 Temmuz 1989

DİZİ YAZILAR

"SESLEYİN BİZİ" 1

Yazan: Alev Alatlı

"YÖNETİCİLERİMİZ FAŞİST, FAŞİSTİ GEÇTİ. AKILLI OLAN BULGAR HÜKÜMETİNDE YÖNETİCİ OLAMAZ. AKILLI OLAN BULGAR TARIM İŞİ İŞLER. ONLARA YOL VERMEZ Kİ HÜKÜMET"

Soydaşlarımızı getiren tren gara henüz girmişti; tipik bir Doğu Avrupa treni; kahnö, kasvetli, suratsız.

Bulgaristan hepten şaşırdı!

İkinci Dünya Savaşı'nın talihsiz tutukluları Wehrmacht'ın buyruklarını çağrıştırıyor.

● "İşkenceler sade bize yapılmaz. Bulgariara da yapılır. Hani onlar da kötü görürler bu durumu. Onlar rızı değil Komünist Partisi'nin politikasına"

BALKANLAR'da eniler dayanıklıdırlar. Yüzyıller süren Türk hâkimiyeti göz açıp kapayıncaya kadar bitmiş, geçmiş çağların tutkuları, daha dünmüşçesine ateşlenebilmişlerdir. Irkların durmaksızın üst üste bindiği, sınırların hemen hiçbir zaman ne doğal ne de hakça olduğu bu topraklar parçasında, çok eskilere dayanan husumet ve kin uluslararası politikanın kaçınılmaz unsurları olmuştur. Bu ruh halinden Balkan talihlileri de nasiplerini almışlardır. Tarihi kendi ulusunu aklandıracak şekilde kalıplendirmekten kendilerini alamazlar."

Steven Runciman, 1930.

BİR MEZAR TAŞI NEDİR, YAV?

"Nereye yaradı Bulgaristan'ın işi? Yav, bir mezar taşı nedir? O mezarda taşlar, durur öyle. Onu ben ölmüşim. Biz dedemin mezar taşını iki defa diktik, biliyin? Türkçe yazı varmış, Arapça yazı varmış."

Ferhat, altmış üç yaşında. Bir zamanlar, Bulgar Komünist Partisi üyesiymiş. Kapıkule'de tanığımızda yüz kırk binincl soydaşımızı getiren tren gara henüz girmişti: Tipik bir Doğu Avrupa treni; kahne, kasvetli, suratsız. İkinci Dünya Savaşı'nın talihsiz tutuklarını, Wehrmacht'ın buyruklarını çağrıştırıyor. Ferhat, kilçük kardeşi Orhan'la beraberdi. Bugün yarın gelmeci beklenen babalarını karşılamayı umuyorlardı. Anneleri birkaç gün önce gelmişti ama, kocası gelmeden Kapıkule'den ayrılmamaya kararlıydı. Umutla bekleşiliyor gibiydi. Bu trende de yoktu.

Diğerleri indiler. Yaşlılardan, kadın ve çocuklardan oluşan iki bin kişiydiler. Aralarında hemen hiçbir genç adam yoktu. Ödevlilerin, çilemizde az görülen bir sevecenlik ve sabırla (şaşırtıcı bir anonç dilzesi ve güleryüzlülüğü eklemeliyim) tomint vermelerime karşın, Türkiye'de olduklarına emin olup, rahatlamaları, başlarını kaldırıp çevreye bakmaları yaklaşık bir saat aldı. Daha sonra, ellindeki teybi TRT kayıt cihazı belledliklerinden koşuşturlar; geride kalanlara seslenmek istiyorlardı. Buruncuklarının üzerinden yaşlar sözülen, hıçkırıklara boğulan insanlara aksini söylemeye kıyamadım, bırakım seslensinler:

• "Oğlum, Bedri, sesle yavrum beni. Türkiye'ye geldik. Anavatana kavuştuk. Çok gönülü kebul ettiler. Çok iyiyiz yazım. İngaliten Allan size de yardım eder. Yavrum ingaliten sizler de kurtulacaksınız. Begaç doldururken beni doktora erdirmişiniz. Yavrum ben çok iyiyim şimdi. Hiç üzülmeyin bana, ben hasta değilim. Yalnız özünüzüm sizlere. İngaliten siz de kurtulursunuz. Yurdel çıktım esker. Alper'im de asker olacak. Yavrum hiç üzülmeyin, ingaliten kurtulursunuz, sizler de anavatana ereceksiniz. Yavrum ben çok iyiyim, çok mutluyum."

ŞALVAR MESELESİ

"Anam benim elli altı-elli yedi yaşında yani. Hep şalvarla gezmiş." diye anlatmayı sürdürdü Ferhat. "Nenem öldü doksan üç yaşında. İki sene önce valat etti. Hep şalvarla gezmiş. Gelmiş Bulgar kepçe: 'Hedi sen şalvar giymiyçen, fistan giyecen' 'Nenem hep sanık giyermiş, cenesini göstermemiş kimseye. Düşün yav, doksan üç yaşında kalkacak ninem fistan giyecek! Bulgarlar diyor ki, eski dokuma (bürümcük) sade Bulgarlarda varmış, siz eskiden Bulgarmışsınız. Yani, dedil mi, annemin eşyası vardır, şimdi babém getirelin, bir daha sesliyeresk görürsünüz, elle işleme, elle yapma, frenk gömlekler var, çiçekli, boyalı, diyor ki bunları zamanından beri Bulgaristanlılar, esil, öz Bulgarlar böyle işlermiş böyle giyermiş da, Bulgaristan'da buna deller milli nosyon, milli giysi. Biz eslimlasyondan bezmişiz. Onun için kaçıyoruz, yaşamak istemiyoruz orada."

Raznak sancağı, Demirciler köyünden Cemile, üzerimdeki Silo bazı türlü pamuklu dokumayı elleyerek doğruladı Ferhat'ı:

• "Bu gömlekten oza alırlar. Evvel zaman gömleğini hiç giydirmezler. Evvel zaman donlarını hiç giydirmezler!"

• "Yırtılar benim ayağımdan çalvarı. Bizim Yavlano köyünde. Filibe'nin sancağı, hiç giyilmez. Bayramda kurban kesenler, donumu giyim dedim. Gelivardi şey. Polis geliyor yav. Buraya geldim de giydim donlarımı. İhtiyar anneler bunları giyemez. Giyer Bulgar pantalonunu. Ayağımıza gördüğünde yırtarlar, kaserler makasları. Şalvardan dütürü dövmek, sövmek çok eşzller etliler, giydmedik ödetlimiz. 20.000 lira ceza alır, burenin parası. Giyemedik, Aliye benim adım. Aliye Şahip."

BULGARİSTAN HEPTEN ŞAŞIRDI

"Başladılar önce İnsanı sınır dışı eder gibi göndermeye. Önce hayvanlarımı aldılar, kasaphanelere koydular. Ademler şaşırdı, bu adam bizi muhacir mi gönderiyor, turist mi sallıyor? Bütün halkı işten durdurdu, çevirdi. Siz dilekçelerinizi yapın, sizin daha fazla işiniz yok burada. Ne oldu, insanı işten durdurdun? Başladı insanlar dilekçelerini yatırmaya. Pasoport çıkarmayın, yola çıkılmaya başlıdılar. İşçi yok. En büyük gazeteleri, işçi gazetesi yazılı kl, devlet müsesede ediyor bazdolabı, renkli televizyon, elbiseler, ayakkabılar götürebilirsin. Sonra bizim insan başladı kamyonlarla bütün eşyasını almaya. Bunların gözüne çok gelmeye başladılar. Bu defa dediler, kolluk da verilmeyecek, yatak düzeni verilmeyecek. Şaşırdı insanlar ne yapsın. Zannettiler ki, biz Bulgaristan'ı soyacağız. Ne soyacağız yav, biz aldığımız şeyi kendi paramızla alıyoruz.

"Sonra, başka dediler millet paresini çekesin. Orada bankalar bizim Türkiye bankası gibi çok değil. Var iki-üç banka. İki-üç bankaya yedi-sekiz yüz bin Türk var. Bu ademler başladılar on beş gün, yirmi gün hiç bankanın önünden gitmemecesine yatmaya. Polislere vermişler böyle küçük bir şeyler, insan başlıyor çöyaşı salmaya, ekarmaya. Başlıyor kalışma. Polisler dağıtıyor. Palka (cop) var elinde, İmil bulsa tekme, tokat gidiyor. Dilekçeyi dolduruyorsun, filan devlete gidecakalın yazıyorsun, emten-babası var mıdır, sağ mıdır, akraban var mı Türkiye'da? Bazısı dilekçeye Avusturya yazdı, Türkiye'ye salmasın Avusturya'ya gitsin de oradan kaçabilsin Türkiye'ye diye. Sonra başka kâğıtları topluyorsun. Pasaport çıkarmak 120.000 Türk lirasıdır. Yoksa paran çıkamazsın. Parayı yatırınca banka mühür vuruyor senin alışın, veriçin yok devletle. Bankaya da çiremiyorsun. Çok kalabalık. Girmek için şu bankanın önünde bekçiye, milis de var orada, onun yanına yaklaşabilirsen, cebine koyarsın 500 leva, girersin, bankaya. Eğer o parayı veremezsen, girememezsin bankaya, bekleyin bir ay. Amcam beklemekten ölürü geri kaldı, bekalım ne zaman gelebilecek.

"Şimdi, pasaportu da durduruyor kâğıt. Diyor, ekinler biçilsin, Eylül ayından sonra. Bizi Avusturya'ya, Yugoslavya'ya göndermeye başladılar. Sonra başladı Türkiye'ye göndermeye doğrudan. Türkiye'ye yazarsan dilekçene bilraz kötü durumun. Yazmezsin. Avusturya'ya diye yazarsın, o anter kı, Türkiye'ye gidecan, Türkiya'ye gönderiyor. Artık insanlar akıldı, başladı Türkiye yazmaya. Şimdi kardeşim var, o korkaktır, öyle konuşmaz. O yazmış, Avusturya'ya. Babam, dedi ki çocuğum bak ağabeyin Türkiye yazdı, sen de yaz Türkiye. Türkiye yazdı da doğrudan buraya geldi."

Bulgaristan'ın hepten şaşırdığına kalımmak mümkün değil. Dinlediklerimi tanı, katkısız ve bilinçli faşist uygulamaların ötesinde, kuralsızlık, kararsızlık, beceriksizlik, keyfilik, laçkalık ve hatta aptallık diye tanımlayabileceğim; sosyalist devlet kavramı ile bir arada düşünmeye alışık olmadığım nitelemelere götürüyor. Bir örnek:

• "Geçen bize için eldiler bizden beş kişi için 1000 leva. Çok para. Trene bindik, geldiler dediler, ödeyin bakalım. A be yahu, biz almış bilet. Dediler o geçmez burda, yeniden 250 leva. Sonra verdiler bize kâğıt: Kimde ne para var, hepsi yazılacak, dedi. Birer-birer silkeleyeceğiz başaşlarının, bir metelik çıkarsa tamam. Yazmazsan da üzerinde bulunursa, Türk toprağına basmayacan, geri gelecen. Şimdi, güvan de koy. Çocuklar dedi, "Baba, sohra çevirmesinler bizi geri, a yazılım sunu kaç paramız var." Biz yazarız parayı. Bilirlz kı, almayacak bizden o parayı. Biz yazdık onu, öyle dediler. Yazıştan fazla para çıkarsa alacağız, dediler. Biz de yazdık oraya 5000 leva para. Yazdıktan sonra, sonunda ne oldu? Geldiler yanımıza, var dökümanti. Siz kaç kişi? Dedik beş kişi. Beş kere beşin yirmi beş, dedi 2500 leva yapar sizin para, dedi. 2500'ünü ver buraya şimdi, dedi. Bakttı A be, dedim, sen ne dedin bize? Hani, yanımızda no kadar para varsa yazın, üstünde bulursak daha fazla alacaz, dedin. Biz yazdık, niçin alıyorsun? Yazdı oraya 2500, bana bir rehin 2500. Yani, dedi, siz buradan dönüşte, gazmoye gidiyorsunuz siz yani. Biz torbaya koyacağız, son dönüşte alacan. Ne deyim, yok kil! Tamam, olur. Dönmeyecam dedem, belki de koyvermeyecek. Başkasına geçti, başkasına geçti. Bir çanta para, bir çanta para taşıdı. Dedi, "Gereket versin!" Yani, boş geldik. Çok boş geldik. Bıraktık Bulgar'a. Ha, adam olsun Bulgar o parayla!"

Bir mezar taşı nedir yav?

BULGARİSTAN'DA HİÇ AKLI BAŞINDA SOSYALİST KALMADI MI?

Ferhat, partiye, 1981 yılında "aza olmuş" bir naylon poşet fabrikasında işçi başı olarak çalışıyormuş. Bir gün partililer gelmişler, işini kaybediyoruz, demişler, ayda 20 leva aidat ödeyecekmiş. "Mecbur gireceksin" diyor Ferhat, "Yoksa işten atarlar, bilmem ne yaparlar. Girdik." 1984'e kadar kalmış. "Ne zaman bizim isimleri değiştirmeye başladılar, ben kaçtım. Bırakım işi, kaçtım Şumnu bölgesine. Üç yıl, dışarda uyudum. Kaçak. Bir kenn bilirdi neredeyim."

Ferhat'a soruyorum, "Bulgaristan'da hiç aklı başında sosyalist kalmadı mı?"

YÖNETİCİLERİMİZ FAŞİST

"Yöneticilerimiz faşist. Faşisti geçtil! Akıllı olan Bulgar hükümetinde yönetici olamaz. Akıllı olan Bulgar, tarım işi işler. Onlara yol vermez ki hükümet. Çok eğzım açan, hükümetin içinden çok anlıyanı kaydırır hükümetten, yoller başka işe. Yönetici olamaz. Orada iş olyolo. Bulgaristan'da çok akıllı başında adamlar, çok savaşçın (ikinci Dünya Savaşı) adamlar, idareye geçemedilar. Bu adam, Jivkov geçti idareye. Bu daha kurnazmış, bu hiresmiş, onun için geçti. İyi adamların hepsine işten atıtlar orada. Orgeneraller, büyük askeri kumandanlar, böyle hepten civiil halkın olanlar, o savaşanlar diyorlar, biz bunca yıl tik Balkan'da, bizki yaprak yedik, savaştık bu vatan için, ama bize bir parça ekmek vermedi bu adam. Hepsini işten attı. Bunun hep kendi adamlarıdır, yav. Kendi çocuğu ademlerin. Bu (titeki) ademlerden yok. Bu komünistlere ekmek vermez!

"Yönetıcıler sade bize yapılmaz. Bulgariara da yapılır. Hani, onlar da kötü görürler bu durumu. İnsan hakları derneğini yönetenler görürler bizim ağır durumumuzu. Onlar rızı değil Komünist Partisi'nin politikasına. İnsana böyle işkence yapılsın, zulüm yapılsın yahut da insan kullanılsın, esil desem, bir esir kullenılır gibi. Bunlar da hak seyirler orada. Hepsini Plovdiv'de, Filibe'nin hapisine kapadılar. François Mitterrand, Fransız Başkanı, geldikten sonra bunlarla ayrıca ayrıca görüştü. Yedi kişiydiler. Aralarında Türk de vardı. Jivkov sınır dışı etti onları. Bilmem ne konuştular. Jivkov kalktı dedi, 'Bizim ilişkilerimiz Fransa'yla değildir, Türkiye'yledir. Fransa'nın işine girmez' dedi. Mitterrand bir şey demedi, öyle bir utanma yaptı, oturdu yavaşçık yerine. Açık televizyon konuşması yaptılar. Türk'ün dostu Türk yav."

YARIN: BULGARİSTAN'DA TÜRK ÇIKARIR RUS YERİ

MİLLİYET » 22 Temmuz 1989

●Bulgar'ın şüpheli iğnesi hastanelik etti

İşte aşı kurbanları

●Bulgaristan'da sıvacılık yapan, gücü ve enerjisiyle tanınan göçmen İsmet Güldiken, göğsündeki ağrılardan şikâyetle yattığı hastanede, "Zorla ilaç içirip iğne yaptılar, elimi kaldıracak halim yok, nefes almakta güçlük çekiyorum" dedi

●Güldiken'i tedavi eden Dr. Engin Seber de, "Enjeksiyonun etkisi var. Ama henüz niteliğini bilmiyoruz, araştırıyoruz" şeklinde konuştu. 43 yaşındaki Recep Şaban da topuk ve kalçadan yapılan enjeksiyon kurbanı

• Asuman AYDIN

BULGARİSTAN'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızın bir kısmına yapılan Bulgar aşısı esrarını korurken, enjeksiyon sonrası **"göğüs, kasık ağrıları, halsizlik, fenalık hissi"** şikâyetleriyle Şişli Etfal Hastanesi'ne baş-

Devamı 10. Sayfada

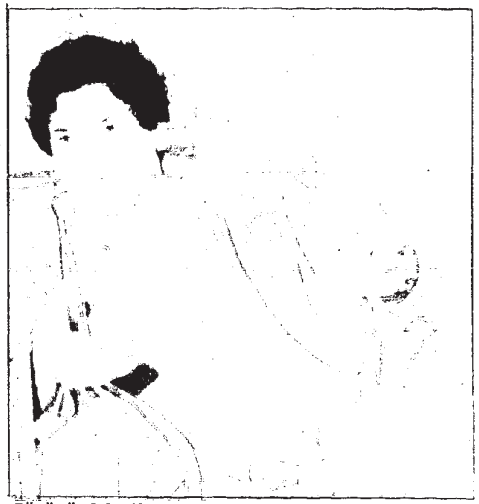
●Dışişleri'nden açıklama:

"Görüşme tarihleri saptanmadı"

HABER! 10. SAYFADA

Zorla iğne Kalçası ve topuğundan zorla enjeksiyon yapıldığını doktoru Nihat Alpay'a anlatan Recep Şaban (arkası dönük), Türk olmanın bedelini ruh sağlığını kaybederek ödedi.

Gücünü yitirdi Bulgar aşısı yapıldıktan sonra fenalaşarak Şişli Etfal Hastanesi'nde kontrol altına alınan İsmet Güldiken, aşıdan 15 gün sonra tüm gücünü yitirdiğini söyledi.

"Görüşme tarihleri saptanmadı"

MİLLİYET HABER MERKEZİ

DIŞİŞLERİ Bakanlığı, Bulgaristan Dışişleri Bakanlığı sözcüsünün iki ülke arasındaki görüşme tarihlerinin saptandığı yolundaki iddiasını yalanladı. Bakanlık, Kuveyt'in, Bulgaristan Büyükelçisi'ni geri çağırmasının da takdirle karşılandığını bildirdi. Bulgaristan'ın zorunlu göçe tabi tuttuğu Türkler için İsrail'de yardım kampanyası açılırken, Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi **Albert Çernişev**, ülkesinin Bulgaristan konusunda başlattığı girişimler çerçevesinde, yeni tur temaslarda bulunmak üzere dün Moskova'ya gitti. Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) da, Bulgaristan'dan gelen üniversite çağındaki soydaşlarımıza, yükseköğretim kurumlarında kontenjan ayrılmasını kararlaştırdı. Soydaşlarımız için bedelsiz ithalat kolaylıkları da sağlandı. Türkiye'de bulunan uluslararası Kızılay ve Kızılhaç teşkilatı başkanı **Cornelius Somaruga**, Devlet Bakanı **Ercüment Konukman** tarafından, incelemeler yapmak üzere Kapıkule'ye davet edildi. SHP Kars Milletvekili **Mahmut Alınak** da, Bulgaristan'dan göçe zorlanan soydaşlarımızdan 100 bininin Kars'a yerleştirilmesini istedi.

Tel Aviv'deki Türk Musevileri Vakfı merkezince başlatılan yardım kampanyası, İsrail radyo ve televizyonunda geniş yer alırken, gazeteler de konuyla ilgili haberler yayımladılar. Vakıf Başkanı **Dr. Gad Nassi**, Türkiye'nin Bulgaristan'dan göç ettirilen Türklere kapılarını açmasıyla, 500 yıl önce İspanya'dan göç eden Musevilere kapılarını açmış olmasını özdeşleştirdiklerini söyledi.

Hazine ve Dış Ticaret Müşteşarlığı'ndan yapılan açıklamada da, soydaşlarımızın kara nakil araçları, mesleki alet, makine ve diğer eşya ithalatlarında, pasaport yerine, sınır kapılarında aldıkları muhacir kağıdı (göçmen belgesi) ibraz etmelerine olanak sağlandığı bildirildi.

MİLLİYET » 22 Temmuz 1989

DİZİ YAZILAR

"SESLEYİN BİZİ"

Yazan: Alev Alatlı

2

"BULGARİSTAN'IN BÜTÜN YETİŞTİRDİĞİ SEBZE, BİR DE ELMA, TÜTÜN. ONU DA TÜRKLER YETİŞTİRİR. BİR BULGAR GÖREMEZSİN TAHILDA İŞLESİN. HEPSİ TÜRK"

Bulgaristan'da Türk çıkarır, Rus yer!

... Biz çok sağlam ardık buraya, ama hepsicliği kaldılar orada. Hepsicliği! Sesleyin bizi!

"Biz geldik buraya, şimdi onlar yollamışlar muallimeleri inek sağmaya. Türkler buraya gelince Bulgaristan'ın oraları eşek dikenliği olacak bak"

EVVEL, zaman içinde, Konstans Birinci İmparatoru iken, Azak Denizi'nin kıyılarında, adına Kubrat derler bir Kral yaşardı. Gün gelip de, Ölecegini anlayınca, beş oğlunu yanına çağırdı, onlara birbirlerini sevip sayılarını, destek olmalarını vasiyet etti, sonra da gözlerini kapadı Kral. Ne ki, prenslerin hemen her zaman yaptıkları gibi, bu kardeşler de kısa sürede birbirlerine girdiler. Bakıtlar olmuyor, krallığı paylaştılar, yandaşlarını topladılar, en büyük oğlan hariç, hepsi bir yana dağıldı. En büyükleri, Bezan, doğduğu topraklardan ayrılmadı, üçüncü oğlan, Asperuç, Dnieper, Dniester nehirlerini geçti, Aşağı Tuna'nın kıyılarına yerleşti. Onlar orada sulh sükun içinde yaşayadursunlar, İmparator Konstantin bu Asyalı barbarların imparatorluğunun yamacında dolanmalarından hiç hoşnut değildi. Ordularını topladı, Tuna'yı geçti, vahşi toprakları aldı. Ancak, İmparator böyle şeylere alışık değildi. Kısa zamanda ayakları şişti, yara oldu. O da, Messembria şehrine çekilip, ayaklarını dinlendirmeye karar verdi. Oysa, barbarların ajanları tetiklediler. Asperuç'un askerleri gizlendikleri mağaralardan çıktılar, saldırdılar, İmparator kaçtı, başsız kalan orduları da onun peşinden gittiler. Arkalarından kovalayan Asperuç, Tuna'yı geçti, Moesia'ya girdi. Asperuç bekti, Moesia'yı beğendi. Oraya yerleşmeye karar verdi. İşte o günden bugüne Bulgarlar Balkanlar'da otururlar." Yunan masalı (Theophanes, Nicephorus, Jordanes)

DAYIN VARSA OLURSUN VADİKA

"Vadika dedikleri Pop, yani papa. Bulgaristan'da derler, dayın varsa, kuvvetli yani yönetici, onun arkasından papa da olursun. Şuğün devlette olanlar başında Teodor Jivkov, onun adamları birbirine bağlı, birbirine muhtaç olmuşlar, yukarıdan aşağı işçiye kadar gayri. Hepsi ezmekte, hepsi soymaktadır yar... Teodor Jivkov bu akşam yemek için bir kuzu istese çobandan, onun adamı gidiyor alıyor on tane. Teodor Jivkov'a kadar on kuzu bir kalır. Çünkü onlar öyle lazım o yiyecek de ben yemiyecem. O benden on alacak onun yanında benden bir alacak. Öyle yapıyorlar yav."

ET KURBANDAN KURBANA GELİR

"Bulgaristan'da ben kuzu eti yememişim iki sene var. Jandarma bir kere ya yerim ya yiyemem çünkü çok kuzu. Kurban kesmek de yasak."

Fehat, ticaret lisesi mezunu. Muhasebeci. Bulgar ekonomisi için şöyle anlatıyor:

"Kinsi Dünya Harbi'nde, Bulgar askeri soyuyor Yunanistan'ı. Ne saya varsa Yunanistan'da Bulgar askeri vagonlara koyuyor getiriyor Bulgaristan'a. Ne çalabildilerse altın, para, evleri soymuşlar, milleti soymuşlar Bulgaristan'a çekmişler. Benim kayınpederim o zaman askermiş. Patlıdı dolayında. Onları 1960 senesine kadar Bulgaristan kuzu etinle, kuzu derisinle Yunanistan'a borcunu ödedi. Savaş tazminatı. Şimdi, dövüz kazanabilsin diye kuzuları göndürüyor, Arap devletleri alıyor, İtalya alıyor. Belki orada kuzu etinin kilosu 2.000 Türk lirasına gelir ama, uzun olsun veriyor, sadece dövüz kazanabilmek için. Onun için içerde yoktur kuzu eti. Türkler, hayvan bakıcılığı uğraşırdı, Bulgaristan dedi, hayvana bakılmayacak, buraya fabrika kuracağız, buraya yani oman yaltıtteceğiz, hayvan bakılmaz oldu. Et yetişmiyor. Hani orada, şimdi sofrada söylenmez ki, günahtır, aziz nasıl hayvan yenilir biliriniz Bulgaristan'da. Domuz. Ona bakmaya da acıkma dı. Bizim Türkler bakmaz diye hayvana. Yemezler. Bulgarlar istemiyorlar hayvanla uğraşanlar. Onlar da bakmıyorlar. Eh, bizim Türklere yar vermez hayvan bakmak için, et hesapları hepten kesildi. Gen bir bakıla çıkmış olsan Bulgaristan'da bu gün birkilo et alamazsın. Yok. Et var, hangi bizim Türkiye'de görüyorum, sucuk var. Sucuk var, ama, nasıl var. Bu akşam benim inoğlim ölmüş, bunun yahutte katın ölmüş, bu atılmaz bu kasaphaneye gider, doktor yoktur. Zehirden ölmediyse, bunu alır kıyar, sucuk yapılır. Böyle. Hepten iş oldu ya gari, gidip bakkıara verir. Bizim Türk kasapları haftada bir et kesse ağır valla o da yetmez ki. Türk kalaba. Kim alabilirse. Kekuyorsuz gari, sen alacan ben alacam. Dalaş da oluyor, kavga da oluyor."

"Bütün Bulgaristan'ın sebze çıkarışının yüzde doksanını Rus yer. Ruslar Bulgaristan'a iki defa kan ödemiş. Ona Rus, diyor, 'Seni kendi bayrağım altında koruyorum, deviet gibi' Bulgaristan'ın başkaca şey yapmaya hakkı yoktur. Bulgaristan döviz kazanır. Kazanır, ne zaman şu yukarda Kuzey'de olan Norveç, İsveç, Danya, Nederland İngiltere'ye yollarsa kazanır, ne zaman bu devletlere yollarsa kazanır ama Ruslar müsaade elmiyor. Rus hepsini kendine alır. Çünkü Rusya daha aç. Rusya'da tahıl olmaz, sebze olmaz. Soğuktur. Hep Bulgar yollar. Rusya'da et vardır, orası Kuzey devleti kalıyor, olmuyor.

Ne zaman Rusya Afganlarla savaşa girdi, bütün Batı devletleri Amerikalılar hepsi geçtiler, işleri kestiler Ruslarla. Ruslarla kesilince, bizimle de kesilmiştir. Bizim şirketler durdular. Fabrikalar çalışmadı. Yok, ne işleyelim? Dış devletler bize de yetirmedi. Bulgaristan'dayken. Şimdi bu karmaşıkta fabrikalar yine işlemaz. Çünkü onların fabrikaları hep dışarıdan gelme şeyle çalışır.

Bulgaristan'ın bütün yetiştirdiği sebze, bir de elma, tütün. Onu da Türkler yetiştirir. Bir Bulgar göremezsin tahılda işlesin. Hepsi Türk. Hepsine Türk bakıyor (birden dikina gelmiş gibi durdu) Ama şimdi öyle oluyor ki, Rusya'da yaşayan Müslümanlık aşağı yukarı seksen milyondur. Ortaklıktan, Türklıtan... Onlar çeşit çeşit. Ama, Müslüman. Öyleyse, Rus'un ekonomisi de düşecek en yakın zamanda. Bizim yaşadığımız köyde bizim evimizin olduğu yer üç yüz elli kere bir yardır, yarım dönüm yerimiz yoktur. Bulgar varsa, üç dönüm yerde yaşar. Bulgar diyor ben neden işlerim devlete diyor. Üç dönüm yerine ekiyor her şey, oradan çıkarıp satar. Bulgar olursan şahsi arazin olusor yani. Türk olursan yoktur, kooperatif bizim. Kendi haramimin dolayına askerim 500 kök domates. Başka bir şey ekemem. Bulgar arazilerde çalışıyor kendisine. Eker, çıkarır, pazara satar, alır parasını bakar işine."

Rahman Salihoğlu ve babası doğruluyorlar: *"Bize diyorlar"* diye söze giriyor Rahman, *"Bunca sene biz sizi doyurduk. Ondan vermezlermiş malımız. Onların kanları en temiz işlerdeydiler. Kahveleri kahve, sigaraları sigara. Biz geldik buraya, şimdi onlar yollamıştır muallimleri inek sağmaya. Girmiş bocaklarının arasından, yaptan, inek da bir tekme vuruyor. Türkler buraya gelince Bulgaristan'ın oraları eşek dikenliği olacak bak."*

"Ne İster bu Bulgar artık?" İstiyor babasının gözlerinden yaşlar süzülüyor, *"Otursun g..ünün üstüne! Satsın bu milleti, insan gibi! Biz size çoktan söyleyecektik, anlayın artık!"*

"Bulgaristan bağrıyor benim bayrağım serbest yahut da ben aynı bir hükümetim ama bu doğru değil. Biz Rusya'nın bir küçük hükümetiyiz. Bizim Türkler derler, Teodor Jivkov ebrt gözde bakarmışa akşam olsun diye. Niye? Çünkü seda gelecekeyin serbest olurmuş. Gündüz oldu mu, Rusya emsalına vuruyorsuş, 'Kalk yavu, kalkı Ver onu, ver bunu, var onu, ver bunu!' Sadece gece oldu mu, yemek yiyelimmiş. Böyle lal da var, Bulgaristan'da gezer."

BULGARİSTAN EKONOMİSİ YÖNETİCİLERİN CEBİNE İŞLER

"Bulgaristan'ın ekonomisi hep yöneticilerin cebine işler. Para oraya gider. Yüksekokul okumuştur okumamıştır bu adamın maaşı belli. Yüksekokul okuyan 250.000 TL alır, en çok alsın 350.000 TL. Bu adamın aldığı bu para bankaya gidiyor yani. Bu adamın yemeği temsil benden, senden, Türk'ten yani. Ben bu adama gitmişim, yalvarmışım bir iş. Ben o adama en az 350 leva rüşvet vermem lazım (1 levayı 1000 TL gibi söylüyor, oyaa kur 215) bana bir iş bitirmesi için. Sade ben mi, sen, o, kaçkişi. Teodor Jivkov'un bir hikâyesi vardır. Ona Amerikalılar, yahut da Ruslar, demişler, 'Yahu biz adamlara bu kader maaş veriyoruz bir kertede, bu adamlar ayızor çıkarıyor. Sizde nasıl?' demiş, 'Sen 250 leva maaş veriyorsun, bu adam 250 leva maaşı bankaya yatırıyor. Ne yiyor, ne içiyor?' Teodor Jivkov demiş, "Biz çalmadan, soymadan yaşayamayız, yav." Doğrusunu söylemiş adam. Hem de öyle. Onun arıtından, benim aıtımdan, ordan buradan çalmadan geçinemez. O adamda onun için paravan. O adam her akşam lokantada yiyor, içiyor. Bizim Türklerde çok alyrektir böyle şitetin lokantaya. Ben gidedim ayda bir kere, iki kere lokantaya. O her akşam. E, çalıyor hırsızı Bu adamın domatesi, mayası, şerbeti, armudu hepsi... Onun şoförü vardır, şoförü arabaya koyup evine götürüyor, taşımaya bile uğraşmaz. Eti, kuzusu hepsi evine gidiyor. E, o adamnin yatırmasın aldığı maaşı bankaya? Karısı da o kadar alır. Bulgaristan ekonomisi böyledir."

BU YALANCILIKLA EKONOMİYİ DE BATIRDILAR

"Şimdi, Bulgaristan'da, on iki ay bitti mi, hoşeye kalem çekilir. Hesap görülür, ne kader kazanç var. Sekarler ne kadar kazancı var şirketin. Her zaman için, onlar ne kader çalmış da olsa, kazançtadır. Kaybı yoktur. Bu yalancılıkla zaten bunlar bu ekonomiyi batırdılar. Eğer kazancı yüz bin lirayaa, ya da yüz milyonsa, bu yüz milyondan şu kete kalan otuz milyon. Yetmiş milyon fazla var değil mi? Tamam. Bir şirkette çalışıyor 1400 kişi, 350 kişi kâtip. Şirket müdüründen yardımcısına kadar. Bir direktörün beş tane de yardımcısı vardır. Şimdi bu yetmiş milyonun kırk milyonunu barakacaklar kâtiplere. Üçyüz elli kâtibe kırk milyon ne geliyor? Otuz milyonu da 1400 kişiye pay edecekler. Bu kâtip şimdi cane sonunda alacak üç milyon lira kâr. Ona kalacak. O adam niçin yaşamasın geniş geniş. Niçin bağırmasın Bulgaristan benim, benim Bulgaristan? Ama biz neyle bağralım? Bunun için işçiler çalışmak istemiyor."

SADE İŞÇİLER ÇEKER

"İşçiler bıraktılar çiftçileri. Kimse işe gitmek istemiyor. Herkes gidiyor tarlaya. Tarlaya gitmesi şu: Benim tarım, yahut domatesi, biber işlediğim şeyler yanlı. İşlediğimi devlete de versem, onden bana da kalır. Onun için tarım işine gidirim. Fabrikada bana bir şey yok. Bugün bir naylon fabrikasından alımış olsam bir torba, naylon ne yanlı ne işlik. Zaten atamazsın seni cezalar. Ama kendileri olursa, araba yükü ile çalar götürür. Satar, parası çelir. Onun için bunların eksikliği yoktur. Sade işçiler çeker. Fukara. En çok da Türk milleti. Bulgar varsa da işimizde, onlar daha siyrek. Onların da gene ağzını kapar o. Oradan verecek ona buradan verecek, o kesini çıkarmayacak. Ama bizim Türkler ne kader bağırsak, biza yok. Onun için artık Türk istemiyor hepten bedava işlesin onlara. Yol açıldı, gelmeye bakıyor hepsi."

SOFYA MOSKOVA, SOFYA MOSKOVA BANA NE GELMİŞ

"Yani, yöneticiler kendi hayatına bakıyor. Haika ne var? Onlar onu yapmış, bunu yapmış, iyi. Sofya Moskova, Sofya Moskova, bana ne gelmiş, onların gelişinden çıkışından? Onlar rahatına bakar. Halk ne kazanmış, hiçbir şey. Şimdi Gorbaçov, Brejnev'i, Jivkov'u şimdi kötü görüyor. Neden? İstisime olmamış, sosyalizm gelmiş burada, Bulgaristan'da kafiyetleşe vurmuş. Sosyalizm yav teorik bir şeydir. Kitapta yazılı bir şey. Şöyle gözle görülüp de, elle yenecek bir şey göstermedi ki sosyalizm. Sadece yazılmış, sadece okuyoruz. Sadece çıktı mı konuşma, sosyalizm, komünizm konuşuyoruz."

Fehat'a, "Kısa bir süre için de olsa, sen de parti üyesiydin" diye hatırlatıyorum. "Bu kadar mı etkiyolzdiniz?"

İsyan ediyor,

"Kısa değil, üç sene gittim, geldim, yav! Her gün toplantı, her gün toplantı!"

"Peki, ne konuşurduntuz?"

"Ne konuşacağız, yav? Başkan derse ki bu ense değil, boyun, herkes diyecek, ense değil, boyun. Yok, Jivkov gezintiye çıkmış da, bir traktör görmüş de, Traktörün üstünde adam yokmuş, öyle çalışırmış kendi başına. Jivkov demiş bu İsrailtir. Biz konuşuruz artık beş saat. Bu adamın kafası büyük, ama kafası boştur. İçinde bir şey yok."

YARIN: JİVKOV'UN ÜÇ YUMURTASI

Tekneyle kaçan Sonja, Bulgar propagandasından etkilendiği için üzgün

"Türkleri sevdim"

Sonja Berova, "Bulgaristan, Türkleri bize çok kötü tanıttı" diyor. Sonja şöyle anlatıyor: "Türklerin bırakın Bulgarları, göç eden Türkleri bile hapse attıklarını, ırzlarına geçtiklerini söylüyorlardı. Bunlara inanmak istemiyorduk ama, içimizde bir kuşku vardı. Türk karasularına girdiğimizde bile korku bentiğimi sarmıştı. Ama Türkler bizi utandırdı."

Özgan ERCAN'ın Tatil Sohbeti 5. sayfada

TATİL SOHBETİ

●Bulgar ekonomist Sonja, nefes kesen kaçışını anlattı

'Jivkov'un sonu yakın'

Sonja Sashova Berova ekonomist... Roumen Lyubenov Berov mühendis... Bulgaristan'da hali vakti yerinde bir aileydiler. Geçim sorunları yoktu. Ama özgürlüğe susamışlardı. Sonunda kaçmaya karar verdiler. Tam üç yıl kaçışı planladılar, hazırladılar ve Burgaz'dan denize açıldılar...

Sovyetler Birliği istikametinde 70 mil yol aldıktan sonra dümeni güneye kırıp Türk karasularına yöneldiler. İşte tam bu anda Bulgar hücumbotunun projektörleri küçük teknenin üzerine çevrildi. Ölüm an meselesiydi...

ÖZCAN ERCAN

SONJA Berova mavi gözlerinin üzerine demir külçeler gibi bastıran gözkapaklarını zorla açmaya çalıştı. Yoo, hayır uyumamalıydı. Uyumamalıydılar. Teknenin kuyruk ucunda dümenin başında oturan kocasının yanına doğru süründü. Kendilerinden başka hiçbir nefesin ya da hareketin gözlenmediği, o uçsuz bucaksız denizin tam ortasında sessizliğe özen göstererek eşine gülümsemek istedi. Başaramadı. Sanki dudakları donmuştu. Korkuyordu. Şu devriye botlarını bir atlatabilseler... Bunları düşünürken, birden gözlerini kör eden bir ışıkla karşılaştı. Sürekli yanıp sönen bu ışık Bulgar hücumbotlarından birine aitti. Mors alfabesiyle kimliklerini belirtmelerini istiyordu. Genç kadın her şey bitti diye düşündü. Şimdi bu koskoca gemi onlardan yanıt beklemeden üzerlerine gelecek, tekneleri paramparça edecek, kocasıyla onu sulara gömecekti. Gözlerini kapattı, kocasına sarıldı. Dua değil bir şarkı mırıldanmaya başladı. Ekonomist Sonja Berova ile makine mühendisi eşi Lyubenov Berov'un özgürlüğe kaçış öyküleri Bulgar hücumbotunun müdahalesi ile yarıda kalmadı. Genç karı-kocanın morale verdikleri yanıtı "doğru" kabul eden yetkililer kaçakların yanından sessizce süzülüp geçtiler. Sonja'nın eşi Lyubenov'a da sadece dümeni Türkiye'ye kırmak kaldı.

—"Sonja, biraz evvel Bulgar hücumbotunu gördüğünüzde nasıl ölüm korkusuna kapıldığını dile getirdin. Üzerinizden gelip geçeceğinden söz ettin. Neden öyle yaşanılır kı? Sizi gemiye alıp tutuklarları en azından..."

—"Acı bir gülümseməyle yanıtlıyor) Bulgaristan'dan bu yana ilk kaçanlar biz değiliz ki... Bizden evvel yaşanmış öyküler, duyduklarımız var. Gecenin o saatinde o sular üzerinde olmanın anlamı açıktır. Kaçıyorsunuz. Öyleyse rejime ve Todor Jivkov'a karşısınız demektir. Gözünüzün yaşına bakmazlar. Emirler önceden verilmiştir. Ezip geçerler. Teknenizi de parçalarlar. Sizden bir iz kalmasın diye."

Bulgar halkının yarıdan fazası Jivkov'a ve rejime sıcak bakmıyor. Çocukluğumuzdan bu yana bize öğretilen rejim yanlış ve hasta bir rejimdi. Bize adaletten, özgürlükten, eşitlikten söz ediyor, dünyanın en iyi sistemi diye tanıtıyorlardı

—"Nasıl oldu da size dokunmadılar?"

—"Kocam onların sorularına morsla yanıt verdi. Bulgar turisti olduğumuzu, Rusya'nın Yalta Limanı'na gitmek üzere yola çıktığımızı söyledi. Bekçileri sordular. Numaraları verdim. Şansımız yaver gitti herhalde. Söylediklerimizi doğru kabul ettiler. Bir de belki biz tahmin ettiğimiz gibi Türk karasularında değil, Rus karasularındaydık."

—"Yola nereden çıktınız?"

—"Burgaz kentinden. Kocamın yaptığı plana göre 70 mil kadar düz bir rota tekip ettikten sonra sancak tarafından güneye kırıp Türkiye'ye döneceklik. Gemiyi gördüğümüzde bu dönüşü yapmıştık ama demek ki daha Türk sularına girememiştik."

—"Bu planı ne zaman yaptınız? Kaçış düşüncesi ilk ne zaman girdi aklınıza?"

—"Biz 6 yıllık evliyiz. Kaçma kararını tam üç yıl önce aldık."

—"Yani üç yıldan bu yana hazırlık içinde miydiniz?"

—"Evet... Kolay bir iş mi sanıyorsunuz. İnsanın öncelikle kendisini razı etmesi gerekiyor. Özgürlüğün cazibesi yanı sıra riskler o kadar büyük ki... Bir yerde yaşamınızla oynuyorsunuz... Size anlatılanlar da öyle umursanmayacak şeyler değildi. Bir kere Bulgar ya da Rus devriye botlarına yakalandığınız an kurtuluş yoktu sizi orda öldürüp sulara gömüyorlardı. Ayrıca açıkça söylemek istiyorum. Türkiye'den geçmek zorunda olmak da bizi ürkütüyordu."

"JİVKOV SEVİLMİYOR"

—"Neden?"

—"Türkiye ile ilgili öyle kötü bir propaganda yapıyor ki, Bulgaristan'da. Biz, Türklerin bırakın Bulgarları, Bulgaristan'dan göç eden kendi vatandaşlarına büyük işkence yaptıkları, Diyarbakır'da hapse ve zindana tıkadıkları söyleniyordu. Hem benim hem kocamın ırzına geçileceğinden söz ediliyordu. İnanmak istemiyordük. Rejimin propagandası olduğunu tahmin ediyordu ama yine de içimizde bir kuşku vardı. Bulgar gemisinden kurtulup Türk karasularında ilerlerken bu korkunun bendilimi sardığını inkar edemem. Ama özgürlük adına her şeyi de göze almaya karar verdiğimizden devam ettik. Başka yol da yoktu zorunluydu. Ama Türkler bizi öylesine şaşırtı ki, öyle sıcak ilgi ve dostluk gösterdiler ki. Bir anlamda utandık. Bu vesile ile ben herkese teşekkür etmek istiyorum."

—"Peki Sonja, bunca rtsk, bunca korku... Ölümü bile göze alarak sizi bu maceraya atan dürtü salt özgürlük müydü? Bulgaristan'da yaşayan milyonlarca kişi var. Onlar neden bu baskıdan etkilenmiyorlar?"

—"Bir şey söylememe izin verin. Bugün Bulgaristan'da yaşayan halkın yarıdan çok fazlası rejime ve Todor Jivkov'a sıcak bakmıyor. Belki biz genciz, daha çok cesaretimiz ve gücümüz var. Onun için bu yola başvurduk. Biz ayrıca çok kötü bir çocukluk da geçirmedik. Belli kültür düzeyinde ailemiz vardı. Benim annem ekonomist, babam ise Bulgaristan Bilimler Akademisi'nde müzik direktörüdür. Ama doğruyu görmek için sorunlu ya da sorunsuz olmak gerekmiyor. Bize öğretilen rejim yanlış ve hasta bir rejimdir..."

—"Rejimle ilgili bilgileri ilk ne zaman almaya başlıyorsunuz?"

—"Bu ilkokul çağında oluyor. Daha ilk günden bize teoride ve pratikte komünist rejimin dünyanın en iyi, en adaletli ve en özgür rejimi olduğunu öğretmeye başladılar. Tabii diğer bütün komünist ülkelerde olduğu gibi. O yaşlarda düşüncelerimiz pek berrak olmuyor. Ne kadar düşünmeyi seversenız bile. İlk ilse çağında uyandığımı hissettim. Bize eşitlikten, adaletten ve özgürlükten söz ediyorlardı. Ama bu yalnızca sözde kalıyordu.

Siz istediğiniz gibi düşünemediğiniz, düşüncelerinizi açıklayamadığınız, istediğiniz gibi seyahat edemediğiniz bir rejimde özgürlükten söz edebilir misiniz? Aynı eğitimi yaptığınız kişiler partiden olduğu ve üst düzey yöneticiler arasında dostları bulunduğu için, sizin ücretinizin üç-dört katını alırlarsa, eşitlikten söz edebilir misiniz? En yakınınız sayeğınız birine rejimin yanlış yanlarını eleştirdiğinizde ertesi gün evinizden alınıp hiç yargılanmadan bilinmeyen bir yere gönderilirseniz, adaletten söz edebilir misiniz? Bir de gidip görememəmize rağmen dış dünyada olup bitenleri gizli gizli öğreniyor ve gelişmeleri izlemeye çalışıyorduk. Bir de ne görelim Bulgaristan dünyanın en geri ülkelerinden biri. Bu bizi gerçekten derin düşünceye itti. Mademki bizim sistemimiz en iyi, neden ülkemiz bu kadar geri... Demek ki bir yerde bir yanlışlık var. Doğru düşünce işte o zaman gelişiyor. Yıllardan beri beynimizi yıkarcasına yapılan politika o noktada etkinliğini yitiriyor."

Okudukça öğrendik ki Bulgaristan dünyanın en geri ülkelerinden biri. Hem ekonomik, hem de demokrasi açısından. Bu rejim iyiyse neden gelişmedik öyleyse diye düşündük. Doğru düşünce işte o zaman gelişiyor. Propaganda etkinliğini yitiriyor

—"Siz ekonomistsiniz, Bulgar ekonomisi ne durumda..."

—"Trajik... Tek kelimeyle trajik... Bulgaristan'da ekonomi iflas etmiştir. Bu yalnız da Bulgaristan'da böyle değildir. Tüm komünist ülkelerde aynı kriz vardır. Aslında Leninist teori iflas etmiştir. Bunu görebilen tek ülke Sovyetler Birliği olmuş. Perestroika ve glasnost politikası ile Sovyet lideri Gorbaçov kapitalizme göz kırpmaya başlamıştır. Bulgaristan da enine sonuna istese de istemese de bu dönüşü yapacaktır. Kendini kurtarmak için de yapmak zorundadır. Bizim gibi düşünenlerin sayısı artıkça Bulgaristan'ın komünizm bile diyemeyeceğimiz faşist düzenden kurtuluş süreci kısalacaktır."

—"Ama enflasyonunuz düşük. İstatistiki rakamlara göre yüzde 1 civarında..."

—"Bu sadece resmi istatistiklerde böyle. Aslında çok daha fazla. Ama diyelim ki yüzde bir... Paranız, alışveriş yapacak paranız olsa bile eğer mağazalarda alabileceğiniz bir şey yoksa... Vitrinler boşsa... En ufak bir ihtiyacınız için kuyruklara girmek zorundaysanız, ne yararı var? Tabii ki bazı şeyler bulabilirsiniz ama karaborsada. 6-7 misli fiyata. Ben Türkiye'ye geldiğimizde sokaklardan geçerken az daha küçük dilimi yutacaktım... Dükkânlarda, mağazalarda gördüğüm mallar Bulgaristan'da olanlardan 100 kat daha fazla... Bu benim kısa sürell bir gözlemim. Gençsiniz, her şeyi istiyorsunuz, giyinmek de istiyorsunuz süslenmek de ve en önemlisi tabii özgürce gezmek, dolaşmak, dünyayı insanları tanımak istiyorsunuz... Buna izin verilmiyor..."

Bulgaristan'da ekonomi tek kelimeyle trajik. Ekonomi iflas etmiştir. Tüm komünist ülkelerde aynı kriz var. Aslında Leninist teori iflas etmiştir. Bunu gören tek lider Gorbaçov olmuş, perestroika ve glasnost politikasıyla kapitalizme göz kırpmaya başlamıştır

—"Yani siz Bulgar vatandaşı olarak istediğiniz ülkeye seyahat özgürlüğüne sahip değil misiniz?"

—"Bırakın herhangi bir Batı ülkesini... Komünist blok içindeki bir ülkeye gidebilmek için bile çok uzun süre uğraşmanız gerekiyor. Bu kaçış planını üç yıl önce planladık. Ve hemen harekete geçtik. Kocam en sağlıklı yol deniz yolu olduğundan tekne alıp kaçalım dedi. Gerek bu teknenin

"Jivkov gidecek" komünist rejimlerdeki kriz, Bulgaristan'a da yansıyacak, açıklık ve özgürlük gelecektir. Hem de kısa zamanda. Günün birinde Bulgar halkı ayaklanacak. Jivkov'un kurduğu faşist baskı rejimini yıkacak. Biz de o zaman gönül rahatlığı ile ülkemize döneceğiz

"Yakalansak, cezamız ölümdü" Sizi gece vakti denizin ortasında yakalarlarsa, gözünüzün yaşına bakmadan üzerinizden geçer, sizi ve teknenizi sulara gömerler. Çünkü orada olmanızın anlamı açıktır. Rejime ve Jivkov'a karşısınızdır. Bunun cezası da yargısız, hükümsüz ölümdür. Türkiye'den geçmek zorunda olmak bizi ürkütüyordu. Bize Bulgaristan'da Türklerin, değil biz Bulgarlara, kendi vatandaşlarına yaptıkları işkencelerden, Diyarbakır hapishanelerinden söz ediliyor. Her ikimizin de ırzına geçileceği söyleniyordu. Rejimin propagandası diye inanmadık.

gerekse bizim avraklarımızın tamamlanması ve turiet olarak çıkış hakkını sağlamamız tam 2.5 yıl sürdü. Hem de hangi ülkeye? Sovyetler Birliği'ne... Evet komünist blokun lideri Sovyetler Birliği'ne."

—"Daha önce siz Sovyetler Birliği'ne gitmiş miydiniz?"

—"Hayır. Ben gitmedim ama eşim iki kez gitmiş. Orası Bulgaristan'dan çok farklı. Gorbaçov'dan sonra her şey çok değişti. Bulgaristan'da ise demokrasi çok geri. Jivkov'un rejimi faşist rejimleri bile geride bırakır."

—"Şu beni çok şaşırttı... Size bile dışarı gitmek için zorluk çıkaran Bulgaristan, Türk azınlığa nasıl oldu da kapılarını açtı."

—"Bulgaristan, Türklere izin vermiyor ki, onları ülkeden kovalıyor..."

—"Nasıl bir kovalama bu?"

—"Türkler daha Türkiye'yo gitmek için dilekçe vermeden, askerler kapılarını dayeniyor... Neden gelip pasaportunuzu almıyorsunuz diyo bosı yapıyorlar... Bu dönemden önce özellikle Türk bölgelerinde öyle ağır baskılar yapıdı ki, Türkler de zorunlu harekeye geçip Türkiye'ye sığındı."

—"Siz, yani Bulgar vatandaşlar Türkiete bu yolculuları biliyor muydunuz?"

"ASİMİLASYON VAR"

—"Bilmez görünüyorduk tabii. Çünkü bunları bilmek de yasak. Ne bir gazetede, ne de bir TV haberinde bu Türk olaylarını izleyebilirsiniz. Bulgar hükümeti sanki böyle bir olay yaşanmıyor izlenimini vermeye çalışıyor. Asimilasyon yok diyor. Gazeteciler baskın yapıyor, bunu düşünmeye bile cesaret edemezler. Bir kez denedi. Hem işinden oldu, hem de mimlendi ve bilinmeyen bir yere gönderildi. O yüzden kimse ne bildiğini, ne de gördüğünü emsalere söyleyemiyor. Zaten Bulgaristan'da Türkiye ve Türkler aleyhinde çok ciddi ve yoğun bir kampanya sürdürülüyor."

—"Nasıl bir kampanya bu?"

Enflasyon olmuş olmamış ne çıkar. Cebinizde paranız bile olsa mağazalarda alacak mal yok kı... Tabii bulabilirsiniz ama karaborsada ve de 6-7 misli fiyatla. Ya kuyruklar... En ufak ihtiyacınız için uzayıp giden kuyruklar

—"Türk azınlığın asimilasyon olayı başlamadan önce hem sözle hem de yazılı olarak Türkiye ve Türkleri kötüleyen söylentiler yoğunlaştı. Bununla da kalmadılar. Şu anda Bulgaristan'da hemen hemen her sinemada Türkiye'yi kötüleyen "Midnight Express" —"Geceyarısı Ekspresi" oynuyor. Hep Türk hapishaneleri ve buradaki kötülükler anlatılıyor. Şu mesajı vermek istiyorlar: Eğer oralara kaçarsanız, başınıza gelecek olan budur. Bir de Bulgarların çevirdikleri bir başka film var. "Ayrı Yakit" adlı şovenist bir film. Osmanlı Devleti hükümranlığındaki Bulgaristan'ı ve Osmanlılar tarafından Bulgar halkı yapılan zulmü ve kötülükleri anlatıyor. Katliamlar, kadın-çoluk çocuk cinayetleri, Türklerl özellikle evlerinden alıp zorla bu filmi seyrettirmeye götürüyorlar."

—"Bulgar halkı bütün bunlara inanıyor mu?"

—"Bulgaristan'da akli selim sahibi insanlar da var. Bunun bilinçli bir propaganda olduğunu anlıyorlar. Faşist bir rejim propagandasından daha kötü bir propaganda bu. Göring der ki bir yalan 110 kez tekrar edilirse doğru olur. Bulgaristan bu dönemde aynen bunu uyguluyor. Söylenen, yazılan, gösterilen her şey yalan. Ama zorla kafanıza enjekte ediyorlar. Ama inanmayanlar da var."

—"İnanmayanların sayısı çok mu?"

—"Yarıdan fazası... Bunu da sevindiyorum. Bulgaristan'dayken sevinliyorum. Ülkemin geleceği açısından bu inanmayanların oluşu çok umut verici. Günün birinde öyle bir noktaya gelecek ve bağ koparacaklar. Bu faşist rejimi yıkacaklar."

Bulgar hükümeti bir Türk olayı yaşanmıyor havasında. Ne TV'de, ne basında tek kelime geçmiyor. Gazeteciler bunu düşünmeye bile cesaret edemiyor. Yapsa biri de hem içinden oldu, hem de kimse tarafından bilinmeyen bir yere gönderildi. Türkiye hakkında kötü bir kampanya sürdürülüyor

—"Sonja çok genç ve güzelsin. Eşinle beraber tehlikeli bir olaya atılmışsın. Türkiye'de kalıcı değilsiniz. Sanırım ya Avustralya, ya da Yeni Zelanda'da yaşamek istiyorsunuz. Yalnız biliyor musun ki Batı ülkeleri de bu olaysal mültecilere pek sıcak bakmıyorlar. Onlara çok da rahat bir yaşam tarzı sunmıyorlar? Pişman olmaz mısınız?"

—"Yoo, hayır pişman olacağımızı sanmıyorum. Çünkü çok fazla bir şey beklemiyoruz. İmkân olmazsa mesleklerimizi de kullanmayız. Her şeyi de yapmaya hazırız. Yeter ki özgür olalım... İstediğimiz yerde kalıp, istediğimiz yere gidebilelim... Çocuklarımız özgür bir ülkede yetişsin... Vatanını bilsin, orayı sevsin... Bizim gibi üçüncü bir ülkeye kaçmak için yaşamın tehlikeye atmasın. Adaleti, eşitliği, özgürlüğü tanısın... Bu değerler olmadan yaşamanın bir anlamı olduğuna inanmıyorum ben."

—"Artık sizin için Bulgaristan'ın kapıları kapandı. Geri dönmen'z olanaksız. Bütün sevdikleriniz, yakınlarınız orada... Annenız, babanız, akrabalarınız... Vatan hasreti sizi yıkmayecek mi?"

"DÖNECEĞİZ"

—"Bu bizo en zor gelecek olay. Bir haftadır benim gözüme uyku girmedi. Bu karan uygulama tarihini belirleyince çok huzursuz günler geçirdim. Hep yakınlarımı, bir daha göremeyeceğim evimi, mahallemi düşündüm. Çok zorlandım. Daha da zorlanacağım. Yakınlarımız da çok zorlenecek. Onlar bir şey de bilmiyorlar. Söylemedik. Teknoloji Sovyetler Birliği'nde tatilde olduğumuzu sanıyorlar. Söyleseydik onların yaşamlarını da tehlikeye atardık. Sustuk. Ama ülkeden bu cyrı kalışın çok uzun süreceğine de inanmıyorum doğruyu. Bulgaristan'daki bu rejimin daha uzun süre ayakta kalacağını sanmıyorum. Sistem, Todor Jivkov'un zulmünü ve haksızlıkları taşımayacak ve isyan edilecektir. Biz de o zaman gönül rahatlığı ile ülkemize döneceğiz."

—"Son olarak Sonja, bana özgürlüğü tarif eder misiniz?"

—"Benim için özgürlük insanın istediğini konuşabilmesi, istediğini yapabilmesi, yaptığından ve düşündüğünden ve konuştuğundan korkmaması..."

—"Teşekkür ederim Sonja... Başarılar dilerim..."

MİLLİYET » 22 Temmuz 1989

Mesut Yılmaz

Dışişleri Bakanı Yılmaz, "Türkiye masaya oturmuyor" iddiasına yanıt verdi

"Sofya yalancı"

• Ali H. YURTSEVER
• VİYANA

Bakan Yılmaz,"Sovyet Büyükelçisi Çernişev'in aracılığı ile gündeme gelen "Viyana'da Türk-Bulgar görüşmesine Ankara evet dedi. Bulgarlar bu görüşmelerin belirli çerçeve içinde yapılmasına yanaşmadılar" dedi

ÖZEL bir ziyaret için Viyana'da bulunan Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, Milliyet'e verdiği özel bir demeçte **"Bulgaristan yönetiminin, Türkiye'nin görüşmeye yanaşmadığı yolunda gerçek dışı haberler yaydığını"** söyledi.

Sovyetler Birliği Büyükelçisi **Albert Çernişev**'in Ankara ile Sofya arasında yaptığı arabuluculuk çalışmaları sırasında **"Bulgar hükümeti ile göç anlaşması ve Bulgaristan'da kalacak soydaşlarımızın haklarının iadesi konularının ele alınacağı bir görüşmenin Viyana'da yapılmasını kabul edeceğimizi bildirdiğini"** söyleyen Mesut Yılmaz, "Ancak; Bulgaristan bu görüşmenin belli bir gündem çerçevesinde yapılmasını kabul etmedi. Onlar bunun açık bir görüşme olmasını istediler. Göç anlaşmasının ve soydaşlarımızın haklarının iadesinin bu görüşmede ele alınmasına karşı çıktılar" dedi.

Görüşmenin Temmuz ayı sonunda Viyana'da yapılmasının da Türkiye tarafından Sovyet Büyükelçisi'ne ifade edildiğini belirten Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, Bulgaristan'ın önceki gün yaptığı açıklama konusunda ise şöyle konuştu. **"Göç anlaşmasına ve soydaşlarımızın haklarının iadesi konusunun ele alınmasına Bulgaristan'ın karşı çıkması üzerine biz Sovyet büyükelçisine böyle bir görüşmenin bu şartlar altında yapılamayacağını ifade ettik. Temaslar henüz devam ederken Bulgarlar mutabakat, sağlandığını, buluşmanın yapılacağı konusunda üçüncü ülkelere gerçeğe aykırı bazı bilgiler sızdırdılar. Bu açıklama da tamamiyle gerçeklere aykırıdır. Bu konudaki açıklamamızı bugün Ankara'da yapıyoruz."**

Bulgaristan'ın gerçekdışı haberler yayarak dünya kamuoyunda **"Türkiye'nin masadan kaçtığı"** izlenimini yaymak için büyük bir çaba içerisine girmesi üzerine Türkiye'nin konuyu uluslararası örgütlerin gündemine getirmek ve üçüncü ülkelerin Bulgaristan'a baskı yapmaları için ikili temasları yoğunlaştıracağı bildirildi.

Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz** konuya ilişkin Milliyet'e yaptığı açıklamada Türkiye'nin bundan sonra izleyeceği yolu şöyle özetledi:

"Hem BM, İslam Konferansı Örgütü, Avrupa Konseyi ve AGİK (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı) **nezdinde tüm mekanizmaları bu konuya yönelik olarak kullanacağız. Hem de bu konuya ilgi göstermiş üçüncü ülkelerde ikili planda Bulgaristan üzerinde baskı yapmaları için temaslarımızı yoğunlaştıracağız. Avusturya Dışişleri Bakanı ile yarın (bugün) yapacağım görüşmede de Avusturya'nın yapabileceği katkıları görüşeceğim."**

Tarafsızlık statüsüne rağmen Avrupa Topluluğu'na üyelik başvurusunda bulunan Avusturya'nın Türkiye'nin tam üyeliğine engel olmadığını belirten Dışişleri Bakanı **Mesut Yılmaz**, **"Biz Avusturya'yı da Türkiye'yi de AT'ın ihtiyaç duyduğu kaçınılmayacak müstakbel üyeleri olarak görüyoruz. Avusturya, topluluğun Doğu Avrupa'ya, Türkiye'de Ortadoğu'ya açılan pencereleridir. Türkiye'nin üyelikle ilgili güçlüğü ekonomik sahada, Avusturya'nın ise siyasi sahada ortaya çıkıyor. Ama bütün bu güçlüklerin zaman içinde aşılacağını ve makul bir sürede her iki ülkenin de topluluğa katılacağına inanıyoruz. Bu konuda Avusturya ile daha yakın bir istişare mekanizması kurmayı Dışişleri Bakanı Alois Mock'a teklif edeceğim"** dedi.

Türkiye'nin Müslüman bir ülke olmasının üyeliğimizi olumsuz yönde etkileyip etkilemeyeceği konusunda ise Dışişleri Bakanı **Yılmaz**, **"Rol oynamaması gerektiğine inanıyorum. Aksi olsaydı Avrupa Topluluğu'nun, adını Hıristiyan birliği olarak düzeltmesi gerekirdi"** dedi.

MİLLİYET » 22 Temmuz 1989

Bayan Mitterrand da Bulgar'ı kınadı

Bush'tan tam destek

MİLLİYET HABER MERKEZİ

ABD Başkanı **George Bush**, ülkesinde düzenlenen **"Esir Uluslar Haftası"** dolayısıyla, önceki gün Beyaz Saray'da düzenlenen törende yaptığı konuşmada, Bulgaristan Türklerinin yanında olduklarını söyledi. **"Güneş balçıkla sıvanmaz"** diyen **Bush**, Çin, Vietnam, Laos, Etiyopya'daki muhalefet ve Bulgaristan'daki Türklerin mücadelelerini desteklediklerini bildirdi.

Türkiye'nin Washington Büyükelçiliği Müsteşarı **Daryal Batıbay**'ın, Bulgaristan'ın ülkesindeki Türk azınlığa baskılarını dile getiren mektubu da New York Times gazetesinde yayımlandı. Gazetenin **"Okur Mektupları"** köşesinde yer alan mektupta **Batıbay**, **"Bulgaristan'daki vahim gelişmeler Türkiye için büyük kaygı nedenidir. Dünya kamuoyu bu duruma kayıtsızlık, sessizlik ve ilgisizlik göstermekten daha başka şeyler yapmalıdır"** dedi.

Bulgaristan'da yayınlanan Zemedelsko Zname gazetesi ise, Ekonomi Bakanı **Stoian Ovtşarov**'a dayanarak dün verdiği haberde, ülkede çalışan 120 bin kişinin işten ayrıldığını, üretimde 1.5-2.5 milyar levalık düşüş olduğunu yazdı. Gazete haberinde, Bakan **Ovtşarov**'un, yaklaşık 300 bin kişinin Bulgaristan'dan göç edeceğinin hesaplandığını, üretimdeki düşüşün giderilmesi için yeni projeler hazırlandığını söylediği bildirildi.

Suudi Arabistan basını da Bulgaristan'ın Türklere yönelik baskılarının, İslam'a karşı komploların bir parçası olduğunu duyurdu.

• BAYAN MİTTERRAND'IN MEKTUBU

Türk Kadınını Güçlendirme ve Tanıtma Vakfı Başkanı **Semra Özal**'ın, dünya liderlerinin eşlerine ve kadın kuruluşlarına, Bulgaristan'daki Türklerin durumuyla ilgili gönderdiği mektuplara ilk yanıt, Fransa Cumhurbaşkanı'nın eşi **Danielle Mitterrand**'dan geldi. Bayan **Mitterrand** mektubunda, **"Bulgaristan'ın ülkesindeki Türk azınlığa yönelik insanlık dışı muamelesinin takipçisiyim. Her yer ve fırsatta Bulgaristan'ı dünya kadınlarına şikâyet edeceğim"** dedi. Bulgaristan'ın, Türklere yaptığı aşı uygulamasını incelemek üzere ülkemizde bulunan Dünya Sağlık Örgütü (WHO) heyeti, Kabataş Erkek Lisesi'ne yerleştirilen soydaşlarımızla görüştü. Daha sonra Tarabya Oteli'nde durum değerlendirmesi yapan heyet üyelerinin toplantısı 4 saat sürdü.

● Utanç treniyle dün Kapıkule'ye 942 soydaşımız daha geldi. İstanbul Büyük Şehir Belediyesi de 30 Temmuz akşamı soydaşlarımız yararına bir konser düzenleyecek

Utanç treni olarak bilinen ve Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızı getiren tren sefere başladığı 3 Haziran'dan bu yana dün ilk kez iki sefer yaptı. Trenin sabahki seferinde 323, öğleden sonraki seferinde de 619 soydaşımız Kapıkule'ye geldi. Soydaşlarımız arasında bulunan **Osman Necipoğlu**, 20 Mayıs günü Kaolinovo'da yapılan yürüyüş sırasında 44 yaşındaki oğlu **Necip Osmanov**'un, Bulgar polisinin açtığı ateş sonucu öldüğünü, yaşlı gözlerle anlattı ve oğlunun fotoğrafını gösterdi.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi de, Bulgaristan'dan göçe zorlanan soydaşlarımız yararına 30 Temmuz günü saat 18.00'de İnönü Stadyumu'nda bir konser düzenledi. Çok sayıda sanatçının katılmasının beklendiği konserin biletlerinin, 25 Temmuz'dan itibaren 2.500 liradan satışa çıkarılacağı bildirildi.

Marmara gazetesi tarafından Bursa'da düzenlenen Bulgaristan'a telin mitinginde konuşan RP Genel Başkanı **Necmettin Erbakan**, Bulgaristan'ın soydaşlarımıza yaptığı baskı ve zulmün giderek arttığına dikkat çekerek, **"Bunlar kuvvetten anlar, bunlara anlayacağı dilden konuşmak gerekir"** dedi.

Dolabın içinde kaçtı

Askerlik çağına geldiği için Bulgarların pasaport vermediği **Turgut Hilmioğlu**, *bir dolabın içine girip üç gün süren yolculuktan sonra Kapıkule'ye ulaştı.*

MİLLİYET » 24 Temmuz 1989

DİZİ YAZILAR

"SESLEYİN BİZİ"

Yazan: Alev Alatlı 5

"Gromiko daha yeni geberdi. Gromiko hep dış minister işledi, sonra geçti general sekréter oldu. Gorbaçov'un çıkmasına dayanamadı"

Marksizm ve Bulgaristan Türkleri

● "Türklerin arasında yüksekokul bitirmiş olan az ama, var. Türk olduğun kerette seni yükselmeye bırakmazlar. Üniversiteye giremezsin. Puanla keşiyor seni..."

"Çiftçiyiz biz. Tütün işleriz. Derken edelim ki bizi saldı buraya. Boş yolladı ama elimiz altın."

"BEN hiç okumadım Türkçe (Orhun, 1964 doğumlu). Türkçeyi yasak ettiler. Ben Türkçe yazmak eğemgilden öğrendim. Her gün Rusça dersi var. Ama öte-beri öğretirler (şöyle böyle anlamında). Eskiden üç sattı, şimdi her gün Rusça okumuz. Rusça dili okuyorsun, hani gramatika diyoruz biz (Dilbilgisi). Ha, dilbilgisi, tamam. Sonra Rusça kitaplar okuyorsun, Rusça yazarlar okuyorsun. Gogol, Puşkin, hepsini okuyoruz, yav. Şimdi bizim gençler, bu Türk dininden anlamaz. Çünkü, biz okumamışık. Biz Arapça okumak bilmiyoruz. Şimdi, bana desele sen namaz kıl, ben namaz kılmak bilmez. Ha için ezbleyayım, yav? Bana günahtır saklesam. Bilmiyorum namaz kılmasını. Dini eğitim yoktur bizde. Okullarda yok. Din tarafından okumazdık. Türkçe konuşamazsan dinin ne ilemi olacak. Evde, tamam, annelerimiz öğretiyordu, dua olsun, şey olsun. Gizli öğreten hocalar vardı, hatim indiren kızlar vardı. Akrabalar buraya gelmişti gezmeye, 61'de, namaz kılma kitabı getirdiler."

"Yav Lenin için de yazıyor yav. Historya'da (tarih) yazıyor. Rusça da da okuyorsun Lenin'i. Ama bunlar Stalin'i yasaklıadılar. Suçlu gördüler hepta. Georgi Dimitrov okutuyorlar. Stalin'i kaşıladılar. Brejnev için, zaten onun hepten, mezarını da yaktılar. Stalin'i de yaktılar. Mezardan çıkardılar, yaktılar Stalin'i. Bu kâfirlerin her şeye gücü yetiyor, yav. Bunların gücü yetiyor cenazeyi çıkarıyor mezardan. Yaktı da ne oldu? Ruslar onun için yakın zamana kadar anlaşamadı Çin'le. Yakına kadar Çin'le anlaşamadılar, şimdi Çin'e yer verdi, toprak verdi Ruslar. Stalin'in çocuğu Çin'de yaşıyor. Çok büyük adamdır orada (Kuz da Amerika'ya kaçmıştı, Svetlana. Onu bilmediğini söylüyor). Hepsini de Stalin kurtardı hepta. Ama Stalin'i kötü gördüler. Çok da insan bildiğimiz. Sarı kafalı bir adam vardı, Kruşçev, onun da çocuğini öldürmüş. Kruşçev daha o zaman yasaklıadı Stalin'i. Sonra Brejnev. Brejnev'in zamanında Teodor Jivkov keser biçerdi. Brejnev'le çok iyi geçinirlerdi, yakın dostlular. Hatta her binada bir büyük resmi vardı, Brejnev'in."

ŞİMDİ KONUŞULAN ŞEY BU: DEMOKRASİ

"Yani, artık bu arada konuşulmaz Marksizm, komünizm. Şimdi konuşulan şey bu: Demokrasi. Demokrasi konuşulur, öbür şey konuşulmaz. Yani, bunlara Gorbaçov dedi, siz dedi konuşuyorsunuz dedi, Karl Marx, Fredarick Engels. Ama onlar Alman. Bunlar yüz sene öncesi yazmışlar bu kitapları. Yahut da Lenin. Bu adamlar yüz sene öncesi bu kitapları yazmışlar dedi. Bu adam bilmiş mi dedi yüz sene öncesi ne olacak, ne çekecek bizim başımıza? Biz kalkıp dedik her bir masa başında, her bir konuşmada, her bir otumunda Marx, Engels, Lenin, Marx, Engels, Lenin. Yav bu adamlar biliyorlar mı diyor bugün bizim hayatımızda ne olacağı, ne geçeceği, oya almış ne onu? (Nereden öğrendiğini soruyoruz.) Gorbaçov açık konuşma yapıyor, gazeteciler önünde yapıyor, kendi parlamentolarında yapıyor. Biz Bulgaristan'da dinliyoruz yani açık konuşmalar yapıyor. Gazeteler yazıyor. Gorbaçov dedi yav bu edüler artık konuşulmasın dedi. Konuşulsun, dedi, yeni demokrasi, dedi. İnsan hakları konuşulacak dedi. Hayatı yenileştirmek dedi. Suçlu gördü Brejnev'i. Sonra Gromiko daha yeni geberdi. Gromiko hep dış minister işledi, sonra geçti general sekréter oldu. Gorbaçov'un da çıkmasına dayanamadı. Gorbaçov şimdi en büyüğü oldu. Gücü bakı, başedemeyecek Afgan'la, askeri çekti. Almanya'dan çekti, Çek'ten çekti. Bulgaristan'dan çekti. Bulgaristan'da söylenlyorlar zaker var diye ama Bulgaristan'da Rus askeri var. Füzelerde kim duruyor? Rus askeri duruyor. Oraya kuş uçamaz. Ama söylemiyor Bulgaristan'da asker var. Bulgaristan diyor, yani biz bu kadar askeri azaltık. Ne azaltık? Bulgaristan'da yani bon emeklliymişim, beni azaltmış! Beni azaltmazsın onu azaltmışı Onun askeri duruyor. Bulgar ilen etmiyor dünyaya. Hep kandınıyor."

TÜRKİYE SÜPER DEVLET OLACAK

"Bulgaristan'da hep söylüyorlar, Türkiye ayda dört uçak yapıyor diye. Çok korkuyorlar. Yani, daha yirmi yıl. Yirmi yıl sonra Türkiye olacak süper devlet. Şimdi bilirim ben. Şimdi bilirim hoyalı. Bize konuşuyordu Bulgar, nereye gidiyorsunuz oraya, diyordu. Orada yıkıntılık var, diyor. Yaşım kırk dokuz. Otuz senedan beri çalışıyorum ben. Ama geçe-gündüz. Ben bilmiyor muyum, burecağın ne olduğunu? '70'de muhsciir geldi edam burayа, bina yapmış. Ben otuz senede üç göz ev zor yaptım orada. Hesil on senede kamyonu. Ben törüsünü almış. Dükkân açmış gözümün önünde. Bulgar anlatmasın bana."

OKUMUŞ BULGARLAR

"Türklerin arasında yüksekokul bitirmiş olan az ama var. Türk olduğun kerette seni yükselmeye bırakmazlar. Yükselemezsin. Üniversiteye giremezsin. Puanla keşiyor seni, bilmem ne. İlle keşiyor. Sen bilsen de seni keşiyor. Sen lezım bilsin, bağlantı bakmım lazım rüşvet vermek istem. Öğretmene olsun, falana filana olsun da, yani çok para yedirmen lazım da ondan sonra. Ne kadar insan var Bulgaristan'da yav? Bulgarlarda bir hanede bir çocuk vardır. Gelegelelim bizim Türk hanesinde beş çocuk var, dört var, üç var, altı var. Kimisinde on var, sekiz var, on iki var. Bulgarların doğurmaması yaşama şartlarından. Çünkü, biz Türkler, tarım terla işliyoruz. Boş uşak olduğunda seviyoruz. Bizim için günah değildir dört kardeş ya da beş kardeş olmak. Ama onlar için iki çocuğu olması problemdir. Çünkü bu ademin geçirmesi güç olur. Çalışmak istemez. Duvar orada bir fabrika bekgisi. 120 bin lira alır. İki çocuğu varsa, lazım apartman ya da ev bulsun. Sonra bunların çocukları çalışmaya alışık değildir. Lazım annelel, babaları kazansın bunlara versin. O yandan bunlar bir çocukları başka çocuk istemezler. Başlarlar televizyondan reklamlar salmaya. Çocuk der, anne ben kardeş istiyorum. İsterler Bulgarların da olsun ikişer, üçer. Kredi verirler beş milyon Türk lirası. Çocuk olursa yansını bağışlarlar. Onlar der, biz kendi başımıza geçinemiyoruz Bulgaristan'da. Hayat çok pahalı. Et yok. Nasıl bakacağız çocukları? Bulgar'da çocuk yok kil, ne kadarı okumuş okacak? Bulgarlar okusa da okumasa da, okulu bitirmiş ilişkileri belli. Bu adamlar tasla tanım işi işlemez. Bu adam an aradan bir kötü olacak, bir Türk'ü bulacak kumanda etsin. Ana onlardan yüksekokul bitirenler de komünist partisinin bir süzüne inanmaz. Bu adamlar, yüksekokulu bitirenler biliyorlar Batı'da hayat nasıl, Amerika'da hayat nasıl, hepsi üzemiyordu. Batı'nın hayatına, Amerika'nın hayatına, Türk'ün hayatına."

TİPİK BİR SOYDAŞ

"Yirmi dört yaşındayım. Askerliğimi yaptım. Biz Türkler kırk beş gün temel eğitim yapıyoruz, sonra iş. Sade iş. İnşaat işi olsun, tarım işi olsun. Yirmi yedi ay. Subayların hepsi Bulgar, Türk subay yok. Vardı amn son ad değiştirmesinden sonra hepsini çevirdiler. Ben normal bir lise çıkardım. Meslekiz lise. Başta boyacılık çalıştım. Duvar boyası. Babam biçerdöver aydardı, traktör koşardı. Annem de tütün bakıyordu. Tarla işçisi. Sade tütün vardı köyde tütünle çalışıyorduk. Yani biz tütün güçlüme zamanı geldi mi tarlayı hazır eder traktörler —onlar devletin— biz de öyle bir şeyler yapıyoruz. Diyelim beş dekarlık bir yer, baştan tütünü ekiyoruz. O büyüyünce olur tütün. Fidan olduğu kerete de göçürüyoruz onu, göçürdük mü, tartıyorlar. Mesela ben istiyorum diyelim de üç dekar. Üç dekara göre bize veriyorlar mısır. Diyelim de beş dekar mısır alacaksan lazım, mecbursun beş dekar tütün almaya. Alırdık beş dekar tütün, ona göre hayvanlarımız da var köyde, idare alalım hayvanlara diye mısır da alırdık öyle. Aldık mı beş dekar tütünü sazmasını, toplamasını, —kazıyoruz iki-üç defa, topluyoruz birinci el, ikinci el, üçüncü el— ondan sonracı-şima, kurutuyoruz onların naylon altında. Kuruduğu kerete baiya yapıyoruz. Baiya yaptığında sağlıyoruz devlete. Sattığımız fiyat da şöyle olur: Çıkartıyaak Türkiye parasıyle on milyon —yok o çıkmaz o kadar da— beş milyonunu bölerler. Çok adiyatiler böyle kırk iki yere bölerler. Niye diye soruyorsun, şu der, bu der, şunu aldın, bunu aldın, fakat bize onlar hâçasına lazım hepsini verelin ne lazımsa işlemenize. Hepsini parayla alıyoruz kendimiz. Diyorum size, ön milyon çıkarıcak beş milyonunu bölüyor. Niye bölüyor? Ben onu alın teriyle kazanıyorum. Nasıl bölecekmiş? Maaşımızdan her ay, mesela benim maaşım 120 bin liraya, yüzde onu bölüyorlar, onların birtakım gruplarına öyle. Sen üye ol olma, bölüyorlar onlar öyle senden. Ne istarse yapıyor senin parantan. Yok sen kazanıp da Bulgaristan'da yaşıycak olursan yok. Olamaz. Bu tütün işleme zamanı sürüp dört beş ay. Kış aylarında onları bahçıya yaparız. Ocak ayından sonra Şubat ayına kadar dinleniyoruz, öbür aylarda gene çalışmak. Hayvanlar bizim. Biz onu kendi paramızla alıyoruz satıcılardan. Küçük bir hayvan alıyoruz, büyütüyoruz. Ona karşımıyorum. Ona niye karışacaklar? Hayvanlarımızı şimdi bırakıtık köyde. Küçük bir buzanız vardı, onu koyuvermedim. Beri annesiyle kalsın. Bir inciğimiz vardı. Koçaman bir danamız vardı, 450 kilo kadar. Küçük de bir buzan. Allıyadı koyun vardı. O kadar, Dört-beş de kuzu. Bizim ev altı gözlük bir evdi. Dışarda bir mutfak bir de hamamımız vardı. Arkamızda da biz dam diyoruz, hayvan bakmak için, biraz evden aratık, çeşnimiz var, biber, domates bakmaya. Yemişlerimiz vardı, alı-yedi kök, kayısımız vardı, elmamız vardı, armudumuz. Televizyonumuz vardı. Renkli Pal-Secam. Bundolazımız vardı. Televizyon almak için lazım satıcıya olsun iritibatın. Biraz rüşvet koyuvriyorsun ki, alışsın."

YENİ DOĞMUŞ GİBİ GELİYORUZ

"Biz oradan gelenler biliyoruz ki hazıra gelmiyoruz. Çalışmamız lazım. Sağlam bir yer, bir şey tutalım, kurulum. Ev yapalım. Bundan sonra herkes çalışır, işler. Şimdi biz yani doğmuş gibi geliyoruz. Türkiye'ye heptcn hazıra gölmiyoruz. Yeniden, sıfırdan başlayacağız."

BULGARİSTAN'DAN GELEN İNSANLAR DEVLETTEN İYİ BİR HAYAT İSTEMİYOR

"Dün öğrendim ki fabrikalardan bir kısmı işçi çıkarıyormuş, yerine bizi alıyormuş. Şimdi o başlayacak bağırmaya. Bizi kötü görecek. Siz geldiniz Bulgaristan'dan işimizi bozdunuz, diyecek. Yani, şimdi Bulgaristan'dan gelen insanlar belki devletten iyi hayat istemiyor. Hepsi de tepside istemez ki. Şimdi bana sorsalar ben ne istiyorum Türkiye'den? Diyeceğim şey şu: Bana göstereniler bir arsa, eğer şirket, fabrikada iş bulunamazsa, burada devletin yeri yok ki, hepsi beyin şeyi, hepsinin sahibi var (Hatırlıyor) belediyelere ait topraklarını olduğundan bahsedince rahatlıyor soyadşamıd. Toprağı göstersin bize, desin, arkadaş, bu toprak senin. İşle bu toprağı, desin. % 50'si bu çıkartının ver bize, % 50'sini siz alın. Çünkü Bulgaristan'da çalışır, toprağı işlerken % 50'ini devlet alır, % 20'si bize kalır."

...VE EV SAHİPLERİ

"Bizim annemiz de Bulgaristan göçmeni. Fakat, on üç yaşında gelmiş. Kendisi şu an yetmiş küsur yaşında. Akrabamız ilan yok orada kalan. Ilen alıgorlacı olarak çalışıyorum. Devlet'tik Sol Parti İlçe kadınlar kolu başkanıyım. Sigorta yaptığım bir ailenin yanında kalan göçmen bir aileye rastladım. Kadın tik gönderilenlerdenmiş. Konuşmaya çekindiklerini hissettim. Ürkek, korkak, eğilarından çıkacak tatı dokuz kere yutkunarak söylüyorlar. Yani, çekmiş olduğu sıkıntıları, başından geçen olayları rahat, açık bir şekilde anlatamıyor. Bunu aynı şekilde televizyonda da izledik. Geçenlerde bir genç kızımızı konuşturduler. Bir tutukluk var, bunların üzerindeki, bu tutukluğu atabilmeleri için yardımcı olmak gerekir. Biz bunlara artık Türkiye'de olduklarını, korkmamaları gerektiğini anlatamıyoruz herhalde. Bunun nedeni, birçoğunun geride kalmış yakınları var, onlar eziyet görebilir korkusu olabilir. Bazıları çok hekeretlere maruz kalmışlar. (Özellikle Kırcali taraflarındaki ırza geçme olaylarından "ersekter bile kurtulamamış!" ayrıntı yazmama sözü aldıktan sonra bahsediyor.) Duyduklarımız dehşet verici şeyler. Bilemiyorum ne kadarı doğru, ne kadarı yanlış. Bunlarını araştırılmasını, bulunmasını istiyoruz. Değilmesi gerek insanların. Öyle ki, psikolojik olarak da yardıma ihtiyaçları olabilir. Bilemiyorum. Benim tanıdığım gİfi, erkek elektronik mühendisliydi, hanım da yüksek eğitimli, Amlatıyorlar, Macaristan'a turiz olarak gİtmişler, Türk Konsolosluğu'na uğramışlar. Geri döndükleri günün ertesi günü, hemen işten atılmış, süngüne gönderilmişler. Polis devletinin alınlın ne kadar uzun olduğunu unutmamak lazım. Yanlız hakiaten endişe verici boyutlarda. Gelen insanlarımız yüz binleri aşıyor artık. Bunlara hiçbirimiz gönlümüzün arzu ettiği şekilde yardım edemiyoruz. Biz yeterli imkânlara sahip değiliz kİ. Yaptığımız yardımlar çok az, çok kısıtlı kalıyor. Çünkü elimize geçen her kuruşa bİzlerin İhtiyacı var. Bunların oradaki kazanılmış hakları ne olacak? Biz yıkıcı değiliz, yapıcıyız. Gelenleri Tanrı misafiri olarak kabul ediyoruz. Bunlar bizim soydaşlarımız, yurttaşlarımız. Kabullenmemiz için bir neden yok. Çünkü, geçenin bir vaktİ kapımız çalınsa, misafirim dese, mecburuz kapımızı açmaya. Geleneğimiz o, anamemiz o, kanımızda var bu misafirperverlik. Türk insanı olmasalar da aynı şeyİ yapanız. Biz Tür İnsanı böyleyiz."

—BİTTİ—

...Biz oradan gelenler biliyoruz ki hazıra gelmiyoruz. Çalışmamız lazım, sağlam bir yer,bir şey tutalım. Bundan sonra herkes çalışır

MİLLİYET » 1 Ağustos 1989

İslam ülkelerinin Bulgaristan'la tüm ilişkilerini kesmesi istendi

14 ülkeden Sofya'ya kınama

MİLLİYET HABER MERKEZİ

İSLAMİ kuruluşların, ülkesindeki Türk azınlığa uyguladığı baskı ve zorunlu göç nedeniyle Bulgaristan'a tepkileri artarak sürerken, Bulgaristan Dışişleri Bakan Yardımcısı **Ganef**, Türkiye'ye gelen soydaşlarımızdan çoğunun Bulgaristan'a geri dönmek istediğini iddia etti.

Merkezi Kuveyt'te bulunan Sosyal Reform Cemiyeti'ne bağlı İslam Dünya Komitesi, İslam ülkelerine Bulgaristan ile ilişkilerini kesme çağrısı yaptı. Kuveyt'te yayınlanan El Siyasa gazetesi ve El Müştema dergisinde dün yer alan komite bildirisinde, tüm İslam ülkelerinden, Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığa yapılan insanlık dışı baskıların durdurulması için yoğun çaba harcamaları istendi. Bildiride şöyle denildi:

"Bulgaristan'da Müslüman Türk azınlığa karşı sürdürülen aşağılama, işkence ve hatta öldürme kampanyaları daha kritik bir noktaya gelmiştir. Bugün, Bulgar komünistlerince Türk azınlığa karşı yürütülen asimilasyon politikasından bütün dünya haberdardır."

Bildiride, Arap Birliği ve İslam Konferansı Örgütü'nden,

● İslam Dünya Komitesi bildirisinde, tüm İslam ülkelerinden, Bulgaristan'daki Müslüman Türk azınlığa yapılan insanlık dışı baskıların durdurulması için yoğun çaba harcamaları istendi

Bulgaristan'la tüm ilişkilerini kesmelerinin yanı sıra, Müslüman Türk azınlığa uygulanan insanlık dışı uygulamaların durdurulması için ciddi olarak çalışmaları da istendi.

• 14 ÜLKEDEN KINAMA

Bu arada muhabirimiz **Hakan Tartan**'ın haberine göre de, Libya'nın başkenti Trablus'ta 14 İslam ülkesinden 100 dolayında temsilcinin katıldığı İslam'a Çağrı Cemiyeti 1. Libya Dostluk ve Kardeşlik Dernekleri toplantısında, Bulgaristan'ın Türk azınlık üzerindeki baskıları ve zoraki göç politikası kınandı. Toplantıda, Bulgaristan'ın dünyanın gözü önünde büyük bir ayıp ve suç işlediği vurgulanarak, **"Bu dram artık bitmelidir. Dünya sesini yükseltmelidir"** denildi.

İslam Konferansı Örgütü Genel Sekreteri **Hamid Al-Gabid** ve Kuveyt Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı **Süleyman Macid Al-Şahin**, dün Ankara'da Cumhurbaşkanı **Kenan Evren** tarafından kabul edildiler. **Gabid** ve **Şahin** kabulde, Kuveyt Emiri **Şeyh Cabir Al-Ahmed Al-Sabah**'ın, Bulgaristan'daki Türk azınlığın durumuna ilişkin bir mesajını Cumhurbaşkanı **Evren**'e sundular. **Gabid** ve **Şahin** daha sonra, Kuveyt Emiri'nin aynı konudaki mesajını Bulgaristan Devlet Başkanı **Todor Jivkov**'a iletmek üzere uçakla Sofya'ya gittiler.

• BULGAR'IN İDDİASI

Bulgaristan Dışişleri Bakan Yardımcısı **İvan Ganef**, Yunanistan'da yayınlanan Eleftherotipia gazetesine verdiği demeçte, ülkesinde yaşayan Müslüman azınlığın, vatansever Bulgarlar olmalarına rağmen Türkiye'nin propagandasından etkilendiklerini öne sürdü. **Ganef**, şöyle konuştu:

"Aslında gidenler Türkiye'de hayatın nasıl olduğunu görmek istiyorlar. Türkiye'deki ailelerini ziyarete gidiyorlar. Bunların yüzde 80'i geri dönmek istiyor. Ancak pasaportları ellerinden alınıyor. İşkence görürler korkusuyla da konuşamıyorlar. Türkiye'nin geri dönmek isteyen Bulgar vatandaşlarını sorgulamaya ne hakkı var."

Göçü durdurmaya niyetli olmadıklarını, ancak ortaya çıkan durumdan da hoşnutsuzluk duyduklarını, ekonomilerinin olumsuz yönde etkilendiğini belirten **Ganef**, Türkiye'nin Bulgaristan'a karşı başarıya ulaşmasına en küçük bir ihtimal bile olmadığını söyledi. **Ganef**, Türkiye'nin gerçekçilikten uzak bir politika izlediğini ileri sürerek, **"Türkiye politikasını değiştirmemekte ısrar ediyor. Bu da iki ülke arasındaki ilişkilerde sorun yaratıyor"** dedi.

Edirne Mil-Ha muhabirleri **Bülent Ayan, Selim Bilginkaya**'nın haberine göre, Bulgaristan'dan sınır dışı edilen soydaşlarımızın durumunu yerinde görmek amacıyla Kapıkule ve çadır kentte incelemelerde bulunan Federal Almanya'nın Bavyera eyaleti İçişleri Bakanı Dr. **Edmund Stelber**, **"Bulgaristan'da yaşayan Türklerin karşılaştığı bu durumu, Mussolini dönemindeki İtalya'da faşistlerin tutumu ile aynı görüyorum. Bulgarların mahkeme huzuruna gelmesi için çaba sarfedeceğim"** dedi.

Bu arada Bulgaristan'ın zorunlu pasaportla sınır dışı ettiği soydaşlarımızdan Türkiye'ye gelenlerin sayısı 225 bini aşarken, Edirne'ye bağlı 45 köyden çiftçiler Toprak Mahsulleri Ofisi'ne verdikleri 170 ton buğday karşılığı elde ettikleri 60 milyon lirayı, soydaşlarımız için Kızılay'a bağışladılar.

KAPIKULE
55-74